

ROGER GARAUDY

0 6 7 8 5 6

İLÂHÎ MESAJLAR
TOPRAĞI
Filistin

Çeviren
Cemal Aydın

TÜRK EDEBİYATI
VAKFI

17

Temmuz 1913'te Marsilya'da doğdu. 1952 yılında Sorbonne Üniversitesin'den edebiyat dalında, 1954 yılında da SSCB Bilimler Akademisi'nden bilim dalında doktor unvanını aldı. Bir ara Marksist İnceleme ve Araştırmalar Merkezi müdürlüğü yaptı.

Fransız Parlamentosu'nda milletvekili, Millet Meclisi Başkan Yardımcısı, Milli Eğitim Komisyonu Üyesi ve Senatör oldu.

Fransız Komünist Partisi'nde zirveye tırmanmışken yaptığı tenkitlere kulak asılmadığı için bu kuruluştan koptu.

Üniversitedeki profesörlüğüne döndü. Emekliye ayrıldıktan sonra telif çalışmalarına hız verdi. Her biri dünya çapında yankılar uyandıran eserlere imza attı, pek çok ülkede konferanslar verdi. Basın yayın kuruluşlarında yayınlanan bildirimleriyle milletlerarası siyaset ve insan hakları ihlalleri konusundaki görüşlerini sık sık dünya kamuoyuyla paylaştı.

Çağımızın yetiştirdiği dev düşünürlerden biri olan Roger Garaudy (Roje Garodi), İslâm'ı seçip Filistin halkının haklarını İsrail'e karşı savunmaya başladıktan sonra, pek çoğu İsrail taraflısı sermayenin elinde olan Batı basın-yayın organları ve büyük yayınevlerince dışlandı. Avrupa ve Amerika kitle iletişim araçları kendisini tam bir sü-kût ambargosuna tâbi tuttular. Hakkında tek kelimeyle dahi söz etmez ve Garaudy'ye hiç söz hakkı tanımaz oldular.

Roger Garaudy, seçkin ve çok kültürlü bir kesime hitap etmesine rağmen, otuzu aşkın dile çevrilen eserleriyle, dünya aydınları arasında çok geniş bir kitle tarafından yine de tanınmakta ve okunmaktadır.

Yazarın altmışa yakın eseri, binlerce makalesi ve dünya üniversitelerinde hakkında yapılan yüzlerce tez bulunmaktadır.

ROGER GARAUDY

TÜRK EDEBİYATI VAKFI YAYINLARI 145

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
16549

Eserin özgün adı
La Palestine, terre des messages divins

Kapak
Atilla Ceylan

Tashih
Rekin Ertem

Baskı-Cilt
Umut Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Fatih Cad. Yüksek Sk. No: 11
Başak Han Merter / İstanbul
Tel: 0.212 637 04 11

1. Baskı 2011

TÜRK EDEBİYATI VAKFI YAYINLARI
Divanyolu Cad. Nu: 14
Sultanahmet / İSTANBUL
Tel: (0212) 526 16 15 - 527 50 32
Faks: (0212) 513 77 49

www.turkedebiyati.com.tr
tedev30@gmail.com

ISBN: 978-975-6186-61-9

İÇİNDEKİLER

Geç Kalmış Bir Eser	7
---------------------------	---

GİRİŞ

Filistin nedir?	9
Tarih öncesine giriş	23

BİRİNCİ BÖLÜM BİR TOPRAĞIN TARİHİ

I KENAN MEDENİYETİ

1) Kaynaklar	33
2) Oluşum	40
3) Bu medeniyetin katkısı	48

II İBRANİLER

1) İbranilerin tarihte ilk ortaya çıkışı	71
2) Kutsal birlikten monarşiye	77
3) Tevrat'ın doğuşu	83
4) İbrani Devleti'nin parçalanması ve İsrail ile Yahuda'nın düşüşü	91
5) İbranilerin büyük peygamberleri	95
6) Peygamberlikten Yahudiliğe	105

III HİRİSTİYAN FİLİSTİN

1) Hz. İsa'nın "kıyam"ı	121
2) Filistinli Hıristiyanlık	130

IV İSLÂMLAŞAN FİLİSTİN

1) Arap dönemi (VII-X. yüzyıllar)	135
2) İstilâlar dönemi: Bizans'tan Haçlılara (X.-XIII. yüzyıllar)	148
3) Türk hâkimiyeti (XIII.-XIX. yüzyıllar)	153

İKİNCİ BÖLÜM BİR MİTİN TARİHİ

GİRİŞ

BATI'NIN HAYALİNDEKİ FİLİSTİN	159
-------------------------------------	-----

ESKİ AHİT VE HİRİSTİYAN SİYONİZMİNİN DOĞUŞU	161
1) Eski Ahit'in bu okunuşu, bir Hıristiyan için, kâfırlıktır	171
2) Eski Ahit'in bu seçmeci ve kabülecı okunuşunu, bir Yahudi'nin bir Hıristiyan'dan daha çok reddetmesi gerekir	180
II YAHUDİLİK'TEN SİYONİST MİLLİYETÇİLİĞE	
1) Avrupa Rönesansı ve Yahudiliğın değışimleri	195
2) Avrupa milliyetçiliğı ve siyonist milliyetçilik	202
3) Yahudi sapkınlığı olarak görülen siyasî siyonizme karşı dinî muhalefet	220
4) Siyasî siyonizmin doğuşu	23
III SİYASİ SİYONİZMİN BAŞARISININ SEBEPLERİ	
1) Siyonizm ve Şark Meselesi'nde sömürgeci rekabetler	239
2) Siyonizm ve antisemitizm	280
a) Herzl ve hareketin "itici gücü" olarak antisemitizm	283
b) Hitler antisemitizmi karşısında siyonist yöneticilerin sorumlulukları	304
1) Nazi Almanya'sı boykotunun sabotajı	313
2) Hitlerciliğe karşı antifaşist direnişe katılmayı ret	316
3) Siyonist yöneticilerin Nazilerle İşbirliği	326
4) Yahudilerin Filistin'den başka yere kabulü tekliflerini ret	335
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BİR İSTİLÂNIN TARİHİ	
GİRİŞ	343
I. İSRAİL DEVLETİ NASIL DOĞDU VE NASIL AYAKTA KALİYOR?	
a) "Taksim" ve "Oldubitti" politikası	358
b) Siyonist "Lobi"nin ABD'de ve Batı'da işleyişi	367
c) İsrail Devleti'nin finansmanı	380
II SİYONİST DEVLETİN İÇ POLİTİKASI	
Irkıçlık ve devlet terörü	391
III SİYONİST DEVLETİN DIŞ POLİTİKASI	413
IV FİLİSTİN DİRENİŞİ	453
SONUÇ	483
BELGELER	507

GEÇ KALMIŞ BİR ESER

Elinizdeki eser, yazılması yönünden de-
ğil, tercüme edilmesi açısından çok geç
kalmış bir eserdir. Yıllar öncesinden dilimize
aktarılıp genç dimağların ve düşünen beyin-
lerin yararlanmasına sunulması gerekirdi.

Eğer Fransa'da yayınlandığı 1986 yılın-
da veya ertesi yıllarda çevrilseydi, en başta
Ortadoğu, ardından da Batı ve diğer dünya
ülkeleri konusunda kafa yoran insanlarımız
çok daha sağlıklı ve çok daha ufuk açıcı de-
ğerlendirmeler yapabilirlerdi. Dış politika-
mız açısından da oldukça yön verici olurdu.

Dinler ve medeniyetler beşiği Ortado-
ğu'nun, özellikle de onun kalbi durumunda-
ki Filistin'in dünü ve bugünü ile Batı'nın bu
bölgeye yönelik dünden bugüne süre gelen
saldırıları, tek bir kitapta böylesine geniş kap-
samlı ve bol kaynaklı olarak irdelenmemiştir.

Bu eser, yazarın Batı'da yasaklanan ve
ülkemizde çok baskı yapan "İsrail, Mitler ve
Terör" kitabından çok daha kıymetli ve çok
daha değerlidir. Neden öyle olduğunu kitabı
okuyunca bizzat göreceksiniz ve sizler de müter-

cimi kadar bu eserin daha önce çevrilmeyişine hayıflanacağız.

Ülkemizin, bölgemizin ve bütün insanlığın geleceği için kafa yoran ve çözümler üretmeye gayret eden gençlerimizin ve aydınlarımızın bu esere erişmelerini geç de olsa sağlamış olmak bizim için en büyük mutluluktur.

Cemal Aydın

Okuyucuya Not

Bu eserin Giriş'ten sonraki 121. sayfaya kadar olan kısmı, daha ziyade Eski Çağ tarihçileriyle arkeologları ilgilendiriyor. Normal okuyucuya bunlar son derece sıkıcı ve hatta bıktırıcı gelebilir. O yüzden, okuyuculara 121. sayfadaki "Hıristiyan Filistin" başlığından, ayrıca kitabın en dikkate değer bilgilerinden hemen yararlanmak isteyenlere ise, 157. sayfadaki "İkinci Bölüm"den itibaren okumalarını tavsiye ediyoruz. Zaten kitabın okura vermek istediği asıl çarpıcı bilgiler ve çok önemli mesajlar da sayfalarını belirttiğimiz o kısımlardan itibaren başlıyor.

GİRİŞ

Filistin nedir?

Encyclopædia Britannica, bu konuda onu aynen izleyen Encyclopædia Universalis, Filistin'i "1923'ten 1948'e kadar İngiliz mandası altında konulmuş topraklar" olarak tanımlıyor. Demek ki, tarihin en eski medeniyetlerinden biri için çeyrek asırlık tarihî bir süre... ve Birinci Dünya Savaşı sonrasında Birleşmiş Milletler tarafından kaydedilmiş sömürgeci güçler arasındaki sadece güç ilişkilerini yansıtan sınırlar...

Ne kadar tuhaf görünürse görünsün, aslında Filistin'in sömürgecilikten aldığı bu tanımdan başka bir coğrafî tanımı da yapılamaz.

Başka türlü olamaz, çünkü sömürgeciler, Arap-İslâm "ümme"ni kendi güç oranlarına göre (Berlin Konferansı'nda, 1875'te Siyah Afrika için yaptıkları gibi) bölüp parçaladıkları için Filistin'in kaderi, "Şark Meselesi"ne, yani Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünün ortaya çıkardığı problemlere bulunacak çözüme bağlıydı.

Sömürgeci güçler, 1914 - 1918 savaşı sırasında, Türk İmparatorluğu'nun ganimetini peşinen paylaşmışlardı, hem de daha müttefiki Almanya'ya karşı zafer kazanılmadan önce.

Hadiselerin akışını hızlandırmak için Siyonistlerin sarsıcılığıyla ne gibi beklenmedik olaylar çıkarılmış olursa olsun, "İngiliz mandası", "Sömürgeci Bakanlığı"nın yö-

neticilerinden Sir Hubert Young'ın 1921'den itibaren belirlediği şu önemli yolu izlemiştir: *"Bizim şimdi halletmemiz gereken mesele, bir taktik bulmaktır, bir strateji değil. Genel stratejik plan, anladığım kadarıyla, ülkede ezici çoğunluk sağlanuncaya kadar Filistin'e Yahudilerin artan bir hızla göç ettirilmesi... fakat politikamızın gerçekte ne anlama geldiğini Araplara itiraf edebilmemiz pek mümkün değildir."*¹

Tarihinin son yüzyılında, yani 1897'deki Basel Kongresi'nden 1985'e kadar olan aralıkta, Filistin'i şöyle tarif ederiz: Burası, sömürgeci gücün bağımsızlık vaatlerini apaçık bir şekilde çiğnediği Arap dünyasının bir bölgesidir. Bu yüzden de onun coğrafi sınırlarını İngiliz Mandası çizmiştir.

Filistin'in bu sömürgeci tanımını ve sınırlarını bir yana bırakırsak, tarihte Filistin nedir?

Acaba burası "Eski Ahit'in ülkesi" mi? Eğer öyleyse, hangisi: "Vaat edilen toprak" mı, yoksa "Fethedilen toprak" mı? Ancak şunu unutmamamız gerekir: Mısır'daki Nil nehrinden büyük nehre, yani Fırat'a" kadar olan "Vaat Edilmiş Toprak" (Tekvin, 15/18), aslında Hz. Davut'un Krallığı'nın toprağı olan "Fethedilmiş toprak"a bakılarak sınırları "tahminen" belirlenmiş olan bir alandır; Eski Ahit'e göre Milâttan Önceki yirminci yüzyılda yer alan bu "vaat", kayda en erken ancak Süleyman Krallığı zamanında, yani bin yıldan daha fazla bir zaman sonra geçmiştir.

Acaba burası, bu diyara gerçekten de kendi adlarını veren ve ancak kıyı kesimini işgal edip sadece birkaç yüzyıl kalabilen şu MÖ XIII. yüzyılın Akdenizli istilâcıları Filistinlerin ülkesi mi? Herodot, Filistin olarak Suriye'nin güneyinden Mısır'a kadar olan memleketi gösterir. Romalılar ise, MS 135'te Bar Kokba isyanından sonra, imparatorluklarının bu eyaletine Filistin adını verirler.

Acaba burası, Osmanlı İmparatorluğu'nun "Şam vilâyeti" mi?

¹ Doreen Ingrams: *Palestine papers/Filistin Evrakı* (1917-1922), *Seeds of conflict/Çatışma Tohumları*: N. Y. Brazilles, 1973, s. 14

Yoksa “Eski Ahit’te çok nadiren karşılaşılan”², fakat hahamların yazdıkları eserlerle yayılan ve Siyonist Devlet tarafından istismar edilen “Eretz Israel / İsrail Toprağı” mı? Fakat o zaman da bu, kıyı bölgesinin, özellikle de Akka, kuzeydeki Hayfa ve güneydeki Gazze’nin, Eretz Israel’in Siyonist Devlet’in kurucu efsanesi oluncaya kadar, hiçbir zaman Yahudi Devleti’nin, hatta Hz. Davut’un Krallığı’nın bir parçası olmadığını unutmak olur.

Bütün bu tanımlar ve bu hudutlar, bu tarihî diyara geçici istilâcılar veya sömürgecileri olan Grekler, Romalılar ve Bizanslılar, İngilizler veya Siyonistler tarafından verilmiştir.

Güneydeki Arap Yarımadası çölleri ile kuzeydeki Anadolu’nun çorak platoları ve doğuda Dicle ve Fırat’ın ve batıda Nil’in zengin deltaları arasında uğurlu bir bölge uzanır. 20. yüzyılın başlarında Amerikalı tarihçi Breasted buraya “Verimli Hilâl” adını vermiş ve yer olarak da Basra Körfezi’nden başlayan, Fırat vadisini, Asi nehrini içine alan, Akdeniz sahilini takiben Nil Deltasına uzanan alanı işaretlemiştir.

Filistin bu “Verimli Hilâl”in batı boynuzunda yer alır. Konumu, yapısı ve coğrafi sınırları, tıpkı tarihî yerleşimcileri gibi, kendi kaderini tayin etmez, ama bütün bunlar “Verimli Hilâl”den hareketle insanın ruhî gelişimindeki çok özel bir rolün şartlarını oluşturur.

Ancak dışarıdan gelen istilâcılarının (Romalıların fethi, Haçlıların istilâsı, İngiliz, ardından Siyonist sömürgeleştirme) ihtiraslarına uygun ayrı bir kimlik oluşturan Filistin’i tarih içinde konumlandırmak, binlerce yıllık şu değişmez değerin farkına varmaktır:

1) Filistin çok geniş organik bir birliğin sadece bir üyesidir. O yüzden, tarih öncesinden beri “Verimli Hilâl”in bütününden ayrılamaz. Yani Filistin, Arap insan deposun-

² Pere R. De Vaux: *Histoire ancienne d’Israël/İsrail’in Eski Tarihi*, Gabalda yayınları, Paris 1971, s. 18.

dan hareketle, Arabistan'dan gelen göçebelerin neredeyse sürekli bir şekilde durmadan göç ettiği veya mekân tuttuğu ve bazen mevsimlik veya kalıcı olarak Mezopotamya'ya ya da bugün Suriye, Lübnan ve Filistin adını verdiğimiz yerlere yerleştiği bütün bu bölgeden kopuk olarak ele alınamaz. Kendilerine ne ad verilirse verilsin: Üçüncü bin yılın sonundan itibaren Amoriler, ikinci binin sonunda Aramiler veya genellikle daha çok bilinen adlarıyla Kenanlılar, evet bunlar ayrı kavim veya milletler değil, aksine kökenini Arap Yarımadası'ndan alan aynı Sâmi bir halkın içinde ardı ardına gerçekleşen hâkimiyetlerdir.

Bu bütünün içinde kesin bir göçebe ve yerleşik ayrımını yapmak da yine keyfî veya zorlama olur. Çünkü her şeyden önce "göçebe" ifadesi, bir dizi küçük anlam farklılıklarını perdeler: Hiçbir zaman bir yere yerleşmeyen "saf" göçebeler vardır; düzenli göç yolları olup mevsimlik olarak yerleşerek ziraat yapanlar vardır; ticaret veya bazı işleri için belli bir dönemde şehirde oturan ve ardından tekrar yola koyulanlar vardır. O yüzden bu "göçebeler" ile ziraatçı veya şehirli "yerleşikler" arasında keskin bir sınırlandırma yapılamaz. Zira kan ve köken akrabalığıyla birbirine bağlı aynı kabile içinde bile, bütün bu çeşitliliğin (saf göçebeler, yarı çiftçi veya yarı kentli göçebeler, tarımcı veya şehirli göçebeler) kendini gösterdiği olur. Öyleyse göçebeler ile yerleşikler arasında devamlı ve hiç değişmez bir karşıtlığı savunan ve bunu oldukça basit ve akkara şemasına dayandıran bir tarihi yapılamaz. Tam aksine, farklı hayat tarzları arasındaki bu sızmalar ve bu ara geçişler, "Verimli Hilâl" in bütününe Sâmi dilli ve Arap kökenli halkların binlerce yıllık tortulaşmasıyla bir birlik kazandırmıştır.

Bu birlik, çeşitli yapı ve yönelişteki toplumların birbirini tamamlaması ve işbirliğiyle de zaten kendisini gösterir: Sur şehri, Celile/Galilee'nin denizcilik metropolüydü; Celilelilerin ticarî işletmeleri Sur'da ve Surluların ticarî acentaları ise Celile'deydi.

Sayda ile Şam, Trablus ile Humus arasında da benzer ilişkiler vardı.

Böylece, kesintisiz bir zincir, bir yandan Güney ile Akdeniz sahilini, diğer yandan da Basra Körfezi'ne açılan Mezopotamya'yı birbirine bağlıyordu.

2) Bu birlik kültür ve zihniyet plânında da ifade edilebilir. Her şeyden önce, bir yüzyıldan bu yana ve özellikle 1975'ten itibaren Re's Şemra/Ugarit, Aari/Mari ve İble/Ebla'da, yani günümüzde Suriye denilen alanda yapılan keşifler, bu bölgenin önemini gözler önüne serer. İble üçüncü bin yıldan itibaren (2300'e doğru) Ortadoğu'nun en önemli merkezi olur; Taş Devri'nden beri yerleşim alanı olan Re's Şemra, ikinci bin yılın ortalarında, Yarımada'daki atalarının (Sâmi denilen) eski Arapçalarını konuşan Kenanlıların buraya yerleşmelerinden sonra zirveye ulaşır. Bu bölge, *"halkların ve kültürlerin en önemli buluşma merkezini"*³ oluşturur.

Halkların üst üste yağılıp katmanlaşmasından, çatışma ve ret değil de, ardı ardına edinilen kazanımların özüm-senmesi ve bireşimi sayesinde, bir kültür tortulaşması ve ya daha çok aynı kültürün organik bir gelişmesi doğdu. En yeni keşiflerin, İble'deki (1975'tenberi) keşiflerin Kenan'inkine yakın bir "İblece" dilin gün yüzüne çıkarmaları manidardır: Bu Sâmi dil, M. Ö. 2 300'den beri Sümerlerin köşeli çivi yazısını kullanır. *"Ortadoğu için istisnasız bir kurala göre, Suriyeliler aynı zamanda hem çivi yazı sistemini hem de yazıda Sümerce ve Akadca olmak üzere iki dili birden kullanıyorlardı. Mari/Aari veya İble'de benzer şekilde yazılıyordu... Bütün bu diller kendileri gibi Sâmi olan Akadca'ya yakın dillerdi."*⁴

Mezopotamya'ya yayılmış olan Amori göçmenler, Sümerler ve Akadlar tarafından geliştirilmiş olan yüksek

³ *Au pays de Baal et d'Astarte/Baal ve Astarte'in Ülkesinde*, (Pierre Amiet'nin yönetiminde), s. 17.

⁴ Aynı eser, s. 68.

medeniyeti çabucak özümsemiş görünüyorlar. Ur İmparatorluğu'nun kalıntıları üzerine bir dizi dinamik krallıklar kurdular. Bunlardan en yenisi olan (MÖ 1894) Babil Krallığı, yedinci kralları Hammurabi zamanında (1728–1686) kaybedilen birliği yeniden tesis edecektir... Böylece bir “milletler birliği”... özgün bir “medeniyet beşiği” oluşturulmuş oldu.⁵

Hammurabi'nin yüz elliden fazla mektubu, bize onun bütün Verimli Hilâl arasında iletişime imkân veren bayındırlık hizmetlerine verdiği önemi gösterir. Bu hizmetler kanallar, yollar veya tapınaklar olarak gerçekleştirilmiştir.

1902'de keşfedilen ve Louvre Müzesi'nde saklanan, üzerinde onun kanunlarının nakşedildiği dikili taş, Verimli Hilâl'e özgü kültürel ve siyasî aşamayı apaçık ortaya koyar.

Hammurabi bir kopma yaptığını iddia etmez. Çünkü onun kanunları Sümerlerin katkılarıyla Akadlıların Sâmi katkılarını alır ve özümleler. O kanunlar çoktan tüccar bir toplumun kanunlarıdır, oysa on üç yüzyıl sonraki Romalıların “Oniki Levha Kanunu” sadece ilkel köylülerin hukukudur. Öte yandan sekiz asır sonrasındaki Musa'nın “Ahit Kanunu” da, ileride göreceğimiz gibi, Hammurabi'ninkine nispetle bir gerilemedir.

“Verimli Hilâl”in topraklarında böylece yavaş yavaş daha sonraki dinî hayatın belli başlı konuları olgunlaşır: Aşkînlık ve öbür dünya, Allah'ın birliği, Allah'ın iradesini duyuran peygamberlik ve Şeriat, ki Hammurabi Kanunu bunun ilk örneğidir. Bu kanun aynı zamanda Hammurabi'nin Mezopotamya'sından (1350'ye doğru) Akhenaton'un Mısır'ına Verimli Hilâl'in tamamının da ortak malıdır. Büyük Sâmi dünya görüşü, MÖ XVI. yüzyılda, Mısır'a Hiksoslarla nüfuz etmişti.

Yeri gelmişken, gerek Hiksoslar ve gerekse onlardan sonra gelen ve 1200'de Mari'yi zapteden Asurlular konusunda, uzun zamandır çarpıtılmış olan tarihî bir bakış

⁵ Aynı eser, s. 103.

açısını, son kazıların ışığında, düzeltmemiz uygun olur: Ne Hiksoslar ne de Asurlular için, yollarına çıkan eski medeniyetleri yerle bir eden saldırgan bir barbar güruhu diyebiliriz. Tam aksine, Akkad'dan Asur'a, meselâ Yeni Bâbil'e geçildiğinde, farklı kavimler değil, sadece haneler söz konusudur. Ülkenin sahipleri değişir, fakat bir medeniyetin devamlılığı perçinlenir: Verimli Hilâl'in bütün göçebe akın ve baskınlarına açık olan koca yol şebekesinin kontrol ve güvenliğini sağlamaktır önemli olan. Hem ticarî hem de kültürel karışım imkânlarının bu sağlanması, anarşiden yararlanmayı uman göçebe çetelerin elbette öfkesini doğuruyordu. (Bunun yankısı Eski Ahit'te görülebilir: Yunus, 3/4 ve 4/2; Nahum, 1/3 ve 3/7; Tsefanya, 2/13). Bu bakış açısı günümüze kadar geçerliliğini korumuş, bu arada da Asurlular ve Hiksoslar yıkıcı ve yakıcılar olarak takdim edile gelmiştir. 13. yüzyılda Asurlular, Akdeniz'e ve Afrika'nın bir kısmına kadar bölgenin bütün yol şebekesine hâkim oldukları zaman, bırakın onu tahrip etmeyi, aksine birliğini ve güvenliğini sağladılar; 732'de son Arami başşehri Şam'ı zaptettiklerinde de, Arami kültürünü yok etmeyi akıllarından bile geçirmediler, tam aksine onu muhafaza ettiler ve kontrolleri altında bulundurdıkları geniş alana, onların dili olan Aramca'yı yaydılar. Ve bu dil bin yıla yakın bir süre bütün bu "Ümmet" in ortak dili hâline geldi (Aramca yedi asır sonra Hz. İsa'nın da konuşacağı dil olacaktır). Aramilerin kültürünü özümstediler, onlara bakanlık, devlet memurluğu ve eğitimcilik görevlerini verdiler.

Tarih ders kitaplarında, bütün hegemonyaların malesef genel karakteri olan düşmanların zulüm ve işkencelerinden sık sık bahsedilir (aynı tarihçilerin göklere çıkardığı II. Ramses, yaptığı katliamları kendi sarayının bütün kabartmalarında övdürüp yüceltir), fakat Asurluların yakınlarda ortaya çıkarılmış kütüphanelerinden ve kültürel bütünleşme konusunda oynadıkları rolden daha az söz edilir.

Asurlular gerçekten de mağlup ettikleri kavimlerin saraylarını ve kalelerini yıkıyorlardı, ama mabetlerine, dillerine ve kültürlerine dokunmuyorlardı. Dahası, onlardan mirası devralıyor ve yayıyorlardı.

Hiçbir şekilde ilkel yakıp yıkıcılar olmayan, aksine Mezopotamya ve Suriye'nin din ve kültür mirasını derlemiş Amoriler'den olan Hiksoslar için de durum zaten buydu. Onlar bu mirasın zenginliğini bütün Akdeniz sahiline yaydılar. Kazılar, onların Filistin'den geçtikleri yol üzerinde, Kenan'da MÖ XVIII. ve XVII. yüzyıllarda yeşertilmiş olan kültür ve inanç eserlerinin hiçbirinin tahribinin yapılmadığını gün yüzüne çıkarmıştır. Onlar bu mirası Mısır'a taşıdılar ve bu miras, Amorilerin tektanrıcılığına karşı din adamları kastının ret tepkileriyle yüz yüze kalacak olan Akhenaton'la birlikte iki asır sonra kısa, ama baş döndürücü bir gelişme gösterecektir.

3) Verimli Hilâl'in bu uçsuz bucaksız alanındaki medeniyet ve inanç birliği, tahkimli sınırlarının içinde korunan, sadece kendi askerleriyle savunulan ve kendi dilini konuşmayan ve kendi kültürünü paylaşmayan herkesi, tıpkı eski Yunanlıların bakış açısıyla, köle olmak için doğmuş, insan dışı varlık, "barbar" olarak gören Roma İmparatorluğu gibi, bir imparatorluğunkine kesinlikle benzemez.

Verimli Hilâl'de böyle bir kopukluk yoktur. Bu büyük medeniyet sadece bir ordu tarafından değil, aynı zamanda kendisine galiplerini bile sivilleştirme ve asimile etme imkânı veren kültürü tarafından da korunur*.

* Bu incelememde Yusuf Aşkar Bey'e çok şey borçlu olduğumu belirtmeliyim. Kendisi bana bilhassa Verimli Hilâl hakkındaki bu tarihi ve felsefi bakış açısını ve "imparatorluk" tipi her türlü birliğin aksine, burasının medeniyet ağı olarak birliği fikrini kazandırmıştır. Bu ana fikir, bu coğrafi alanda göçlerin, istilâların, işgallerin ve hâkimiyetlerin içeriden bir kültürle nasıl teslim alındığını ve sınırlardan da ordularla nasıl püskürtüldüğünü anlamamıza imkân verir.

Bu bakış açısı, eski toplumların hareketlerini basite indirgeyen bir izah şeması olarak, çok sıklıkla ak ve kara şeklinde yapılan “göçebeler” ve “yerleşikler” ayırımını da göreceleştirme imkânı sunar.

Şehirlilerle göçebeler arasındaki ilişkiler ile bu açılım ve milletleri kaynaştırma gücü, Gilgamiş destanında çoktan kendisini gösterir. Bu destan asırlar boyunca ortak miras olmuştur. Bu geleneğin ve başkasının içinde erime, başkasını kendisinde eritme veya başkasıyla yeni bir bireşim oluşturma işlevinin mirasçısı, Sâmi dil dışında kalan sadece Sümerler değildir. Bütün Verimli Hilâl’dir onun mirasçısı.

Bilindiği gibi, şehir devletinin hükümdarı kahraman Gilgamiş, teke tek yapılan bir çarpışmada göçebe Enkidu’ya meydan okur. Çarpışmada galip gelir. Fakat bu çatışma diğerinin imhasıyla sona ermez. Aksine, Enkidu şehir kültürünü özümsemiştiği zaman, iki kahraman arasında derin bir dostluk ve kardeşlik doğar: İki birlikte ölümsüzlüğün ve dünya hayatından sonraki hayatın fethi gibi büyük bir maceraya atılırlar. Ve bu macerayla gündelik hayatın ötesindeki aşkınlığın tedirginliği dillendirilir. Derken Enkidu dostunu korumak için öldüğünde, Gilgamiş’in derin kederi, bu kültürün içselleştirilişinin gerçek değerini gözler önüne serer.

Eski Ahit’te not edilenden çok daha önce kayda geçirilmiş olan Hâbil ile Kabil’in mücadelesinin anlatıldığı bir Suriye versiyonunda, o çatışmanın Hâbil’in öldürülmesiyle değil de, bir uzlaşmayla sonuçlanması manidardır. Eski Ahit versiyonu çok daha sonra, yani Sâmi gelenekten kopmuş egemen din adamları kastının asimilasyonu reddettikleri ve başkasını bertaraf ederek (ileride Yeşu’nun kitabında, “kutsal imhalar”ın anlatıldığı o kitapta göreceğimiz gibi) kabileci yalnızlığı aradıkları zaman yazılacaktır.

Nitekim bütün Verimli Hilâl çevresi üzerinde Orta Asya’dan gelen istilâcılar sadece bir sınıra ve ordulara çarpmamışlar, aynı zamanda medeniyeti savunan bir medeniyete de (bir medeniyet hiçbir zaman sadece bir orduyla müdafa-

a edilemez) çarpmışlardır. Öyle ki Orta Asya bozkırlarından hareketle kalkıp saldıran istilâcılar, silâhla galip gelseler bile, mağlupların kültürüyle yutulmuş ve medeniyetleriyle asimile edilmişlerdir. Meselâ, bu dünyaya ve medeniyetine entegre olarak, Mezopotamya'da uzun süreli bir hanedanlık kurmuş olan (MÖ 1595–1155) Kasitler böyle olmuştur.

Diğer bir deneme: Gutiler (2250–2120), evet onlar da bozkırlardan geldiler ve bu asimilasyonu reddettiler. O yüzden de egemenlikleri sadece bir asır sürdü.

Bir başka misal Hititler (1650–1230) örneğidir. Onların Suriye'deki hâkimiyetleri ancak Kasitler gibi asimile olduktan sonra sürekli olmuştur.

Romalılar örneği çok daha anlamlıdır: Pers ve Helen katkılarını bir doğu sanatı içinde bütünleştirerek, bütün bölgenin kültür ve sanatlarının kaynaşma ve parıldama merkezi olan Tadmür/Palmira Krallığı, Roma'nın zayıflaması yüzünden, üçüncü yüzyılın başında belli ölçüde bir bağımsızlık kazanmıştı. Bu krallık, Orta Asya'dan gelen istilâcıların tazyikine karşı direnmede âciz Roma İmparatorluğu'nun yerini alabilir ve bunu bizzat medeniyetinin gücüyle yapabirdi. Ne var ki İmparator Auralianus 272'de buraya saldırıp şehri yerle bir etti. Savunmayı sırf askerî açıdan düşünüp tasarladığı için, bu İmparatorluk yine aynı şekilde, Ren ve Tuna kıyılarındaki "barbar" kabilelerle de anlaşmaya kalkıştı. Derken tahkimli sınırlar çöktü ve zincirlerinden boşanan Gotlar, Roma İmparatorluğu'nu da kendilerine katarak sürükleyip götürdüler.

"Verimli Hilâl" in binlerce yıllık tarihinin bu önemli kanunu tarihçiler tarafından niçin algılanmadı?

Baş sebep, dine dayalı bir önyargıdır: Filistin'in, "kutsal toprak" ın, halkların hayal dünyasındaki rolü, elinizdeki eserin İbrani ayrıcalıklığı efsanesinin ortaya çıkışına ayrılmış olan ikinci bölümünde çok geniş bir şekilde ele alınacaktır.

Hıristiyanlığın Batı tarafından “peygamberlere” yapılmış “vaatler”in tamamlanışı olarak benimsenmesi ile birlikte Eski Ahit’in alegorik biçimde Yeni Ahit’in bir ön habercisi olduğu tarzındaki teolojik anlayış, geri kalan bütün konuları perdeleyecek şekilde bu metinlere önem verilmesi sonucunu doğurmuştur. Teolojiden tarihe bu kayış, Eski Ahit’in muhteşem teolojik sembollerini gerçek hikâyeler yerine koydurmuştur. Yahudi ve Hıristiyan inancını artık paylaşmayan tarihçilerin gözünde bile Eski Ahit metinleri, köklü eleştirilerden sonra bile, Ortadoğu’nun tarihini analiz etmede yapılan ön çalışmanın dayanağı veya hiç değilse varsayımı olarak devam etmiştir. Bu bölgenin ve Kenan medeniyetinin tarih öncesinin incelemesinden hareketle, bu bilinçli veya bilinçsiz teolojik önyargının arkeologların basiretini nasıl bağladığını gözler önüne sereceğiz.

Bu çalışmanın ilk bölümünde bizim temel çabamız, tarihi araştırmamızın üzerine abanan bu ağır ipoteği kaldırmaya katkı olacaktır.

Ne var ki dinî önyargı tarihin ümüğünü sıkan tek konu değildir.

Batı’da Rönesans’tan beri derince kök salmış kültürel bir önyargı vardır: Bu artık sadece Yahudi ayrıcalıklığı önyargısı değil, aksine Eski Yunan ayrıcalıklığı önyargısı, yani “Yunan mucizesi”dir.

Tipki Yahudi ayrıcalıklığının dinî önyargısı, tek tanrıcılığı dinî bir çölde şimşek gibi çakıp fıskırmışçasına takdim ettiği ve o andan itibaren Hz. İbrahim’den Hegel’in tarih felsefesine uzanan düz çizgili bir tarih inşa ettiği gibi, Eski Yunan ayrıcalıklığının kültürel önyargısı da aynı yıldırım ve çöl karşıtlığını ele alıp devam ettirmiştir: Bir “Yunan mucizesi” vardır ve bir de çevresini saran “barbarlık”... Sanki Helen kültürü, Jüpiter’in başından tam teçhizatlı olarak çıkan Minerva gibi, yokluktan (veya neredeyse yoktan) ortaya çıkmıştır.

Meselâ, Sokrates’ten önceki “Yunan filozofları” bir dâhî düşünürler topluluğu olarak adlandırılır: Tales, Anaksi-

menos, Parmanides, Heraklitos. Gerçi bunların hepsi de Yunanca yazmışlardır, fakat kendileri Pers İmparatorluğu'nun bir eyaletinde, Anadolu'da, Milet'te, Zeytinlik/ Elea'da, Efes'te dünyaya gelmişlerdir. Düşünceleri ise Asya, İran, Verimli Hilâl ve daha ötelerdeki Hint kültürüyle beslenmiştir. Demek ki, hiçbir şekilde Yunan'ın geçmişinden kaynaklanmayan, aksine Asya kökenli olan bir kültür Yunan'a atfedilmektedir.

Aynı şekilde, ilâhî mesajların potası, "Verimli Hilâl" in çevresinde ışıldayan bütün kültürlerden doğmuş bereketli Asya toprağındaki o harikulâde gelişip serpilişe de, Hıristiyanlık tarihinde, "Yunanlı Pederler" adı verilir. Bu gelişip serpilişin belli başlı merkezleri Antakya, Kapadokya, İskenderiye'dir. İgnace, Antakya; Polycarpe, İzmir doğumludur; Justin Filistin'in Nablus şehrinde doğmuştur. Tertullien ise, günümüz Tunus'undaki Kartaca'da dünyaya gelmiş ve Anadolu'nun "Montanusçu" okulunda eğitim görmüştür. İskenderiyeli Clement ve Mısırlı Oigene'den Nazianzeli (Naziance) Gregorius ve Nysseli Gregorius gibi Kapodokyalı pederlere ve Antakyalı Yuhanna Kristomos, Suriyeli Efrem, Kudüs'lü Cyrille ve İskenderiyeli Cyrille ile Şamlı Saint-Jean'a kadar...

Şu hâlde, yaşayan Hıristiyan düşüncesinin en güzel manevî cevherleri, (tıpkı Hz. İsa'nın kendisi gibi) "Verimli Hilâl" de ve ışıltısını kendisinden de ötelere yaydığı coğrafî alanda, yani Anadolu ve Kuzey Afrika'da doğmuştur. Roma Katolik Kilisesi tarafından tanınmayan bu soy zinciri, Doğu Kilisesi'nin en zengin mirası olarak kalacaktır. Batı'nın bu dışlayıcılığı büyük dini ayrılığa yol açmıştır.

Filistin'in tarihini "Verimli Hilâl" in içine "oturtabilmek" için, sözde "Yunan mucizesi"nden başlayarak bu Batılı ben merkeziliği kırmak zorundayız.

Batı'nın Helenizmin yararına olarak tarihin bu "merkez değiştirmesi"nin zararlarını bir misalle gözler önüne sermek gerekirse, Tedmür/Palmira Krallığı örneğini verebiliriz. Ortadoğu'nun bütün kültürlerinin parılısının mer-

kezi olan bu krallık, aşırıya kaçan bir değerlendirmeye Greko-Romen medeniyetinin basit bir “ara istasyonu” olarak ele alınmıştır. Hâlbuki Akdeniz’den Hindistan’a kadar bütün yol ulaşım ağını, kültürlerin kucaklaşmasını ve ruhî alışverişleri düzenleyen bir başşehirdi orası.

Daha da fenası: Yunanistan’ın merkez ve bütün medeniyetlerin kaynağı önyargısından hareketle, Re’s Şamra/Ugarit’i, Kıbrıslıların “bir ticaret menzili” olarak göstermeye çalışan “arkeologlar” ortaya çıkmıştır. Oysa, ileride göreceğiz, bu sit üzerinde yapılan keşifler, orasının bütün “Verimli Hilâl” üzerinde ışıldayan bir kültür merkezi olduğunu gözler önüne seriyor.

Bu çarpık kültürel bakışın *siyasî* sonuçlarının ne olduğunu gördük: Tedmür/Palmira medeniyetinde var olan tam anlamıyla doğulu şeylerde kendisini tanıyamayan Roma İmparatorluğu, orasını Orta Asya’dan gelen istilâcılar karşısında beşerî mirası muhafaza edebilen medenîleştirici merkez olarak görmek yerine, artık Romalı olmadığı için, 272’de, onu yıkıp yok etmeyi tercih eder.

Son olarak, bu tarihin üzerine bir üçüncü önyargı ağır bir şekilde abanmıştır: İmparatorluk ve millet konusundaki siyasî-askerî önyargı.

Batı geleneğinde, İbrani tarihi dinin ana örneği olarak kaldığı gibi, “Yunan mucizesi”, kültürün ana örneği, Roma İmparatorluğu da siyasî birliğin ana örneği olarak görüldü.

Hudutları içine kapanmış, “barbarların” (yani kendilerin dışındaki bütün milletlerin) saldırılarını engellemekle yükümlü bir ordu tarafından korunmuş bir ülke ve (ana örneğini, Napolyon Kanunları’yla güncelleştirilen, Justin-yen Kanunları’nın oluşturduğu) aynı kanuna boyun eğmiş bir halk...

Bu “kapalı” toplum şeması, panslavizmden pancermizme, Maurice Barrès’ten Charles Maurras’a, Musolini’den Hitler’e bütün milliyetçiliklerin ve bütün ırkçılıkla-

rın şeması olarak sürer gider. Biz bunun burada şimdilik siyasî neticelerini değil, fakat sadece, ilk modellerinden birini vermiş olan Verimli Hilâl tarzı “açık” toplumların ne ve nasıl olabileceğini yasaklayarak, yol açtığı kültürel hasarları inceleyeceğiz. Verimli Hilâl’in o modelinde, birbirine bağlı birliklerin kendilerini ayrı ayrı gösterdikleri, fakat karşılıklı olarak birbirlerinden beslendikleri hareketli bir medeniyet ağı vardır.

Mektuplarında görüldüğü hâliyle Hammurabi’nin MÖ XVII. yüzyıldaki projesi; yönetim, dil, din ve kanunlar gibi bütün düzeylerde bölgelerin özelliklerine saygı göstermesi bakımından manidardır. Bu tutum, Roma İmparatorluğu’nun takındığı tavrın tam aksidir.

Bu alışveriş ve sentez, asimilasyon ve entegrasyon hareketi içinde, organik olarak bir *dünya* meydana getirilir. Ama *imparatorluklar* değil.

Egemen olmaksızın birleştiren, yabancılaştırmaksızın medenileştiren bir medeniyet...

Alışverişte bulunan, alan ve veren; ev sahipliği yapan ve göç eden, toprağına bağlanan ve başını alıp uzaklara gidebilen açık bir medeniyet.

Hilâl’in tarihi, gerçekte anlamda insanî bir destanın tarihi olan Verimli Hilâl’in tarihi, yani aşkınlığın ve topluluğun insani boyutlarının, sürekli bir devrimle gerçekleşen, binlerce yıllık olgunlaşmanın tarihi olan bu tarih, kralların ve savaşların tarihine, diğer bütün başkalarından, çok daha az indirgenebilir. Gerçi İbn Haldun ve Montesquieu’den beri öğretilen tarih, artık sadece hanedanların ve savaşların tarihi değilse bile, yine de daha çok egemenliklerin tarihi olarak kalmaya devam ediyor.

Eğer tarih geleceği önceden belirlememize, bir politika tasarlamamıza yardım ederse, ancak o zaman gerçekten insani bir anlam taşıyabilir. Üstelik böyle bir tarihin gerçekten insani bir anlama sahip olması da ancak yapılmakta olan bir tarih olmasıyla mümkündür. İlâhî mesajların potası olan Filistin’in tarihini konumlandırmak

için giriştiğimiz bu deneme, bizi kaygı ve umutla ortaya atacağımız çok daha geniş bir soruna götürüyor; çünkü yeryüzünün geleceği bugün bu sorunun çözümüne bağlıdır: *Kapalı* toplumlar modelini tercih edip “terör dengesi” içinde karşı karşıya gelen bir *imparatorlukların* geleceğini mi oluşturacağız, yoksa tam aksine *açık* toplumlar modelini seçip bir diyaloglar ve karşılıklı döllenme *dünyası* mı kuracağız? Bu ikinci şıkta, her bir unsurun kendine özgü buluş ve çabaları, özgünlüğünü başkasını *ret*, inkâr ve imha yoluyla değil de, o başkasının taşıdığı insanî ve ilâhî yanların asimilasyon ve entegrasyonu yoluyla dışa vurulacaktır.

Çocuklarımızın yaşaması veya ölmesi şu tercihe bağlıdır: Emperyal bir dünyanın kendi kendini imha etmesine izin mi vereceğiz, yoksa âhenkli bir dünyayı inşa mı edeceğiz?

Tarihî araştırmamız, tarihteki Filistin hakkında ve ilâhî mesajların bu potası üzerinde derin bir tefekkür yoluyla, bu soruya cevap vermek için katkıda bulunmazsa, pek bir anlam ifade etmeyecektir.

Tarih öncesine giriş

Filistin’in coğrafi yapısı basittir: Akdeniz kıyısında, kuzeyden güneye uzanan, üç paralel şeritten oluşur.

Birincisi, deniz seviyesinin çok altındaki uzun çukur alandır. Burası, (günümüzde kurumuş bulunan) Hul gölünden Kızıldeniz üzerindeki Akabe körfezine ilerleyen, içinde Taberiyye gölü (veya Celile Denizi), Ürdün nehri, Lût Gölü (veya Ölü Deniz)’in yer aldığı ve batıda çok yüksek yalı yarıların hâkim olduğu doğu sınırını işaretleyen kesiti oluşturur.

Yalıyarlardan başlayarak ikinci bir paralel dağ ve plato şeridi, dalgalar ve sekiler hâlinde sahile iner. Bu şerit eski bir yerleşim bölgesini ve bir “tepe yolu” oluşturur.

Son olarak, verimliliği ve sulama imkânlarıyla dikkati çeken, fakat dağlardan inen, bir coşup bir kaybolan akar-sularla parça parça olmuş kıyı şeridi bulunur.

Bu bölge ile iki deltanın (Fırat-Dicle deltası ile Nil deltası) bölgesi arasındaki fark büyüktür. Dünyanın en eski medeniyetlerinin doğduğu “Verimli Hilâl”in iki ucunda, yani Mezopotamya ile Mısır’da, bu büyük nehirler milletleri birleştirici bir su şebekesi oluşturuyorlardı. O nehirler, bu korkunç su devinin dizginlenebilmesi için, milyonlarca insanın gücünden tek bir güç meydana getiren merkezîleşmiş büyük imparatorluklar gerektiriyordu. Hâlbuki Filistin, Eski Yunanistan’dan binlerce yıl önce, “şehir-devletleri”nin doğuşuna şahit oldu. Biz bu devletlerin art arda kendini gösteren biçimlerini ve kararsızlıklarını ileride ele alacağız. Ne var ki onlar merkezîleşmiş büyük imparatorluklardan farklı olarak, toplumda fertlerle iktidarlar arasında bir uçurum meydana getirmiyorlardı.

İki büyük imparatorluğun çekim kutupları arasında, bazen onların rekabetlerinin çarpışma alanı ve egemenliklerinin kurbanı, bazen de onların güçleri arasındaki denge noktası ve bu yüzden de özerkliği ve kültürel kimliğini vurgulamada hür olan Filistin, bir “geçiş yeri” olarak tarif edilemez. Burası Asya, Afrika ve Akdeniz Avrupa’sından oluşan üç kıtanın kavşak noktasındaki ışıltılı parıldayan bir ocağıdır. Orada, medeniyetlerin binlerce yıllık diyalogu ve yüksek kültürlerin kucaklaşmasından hareketle, özgün bir sentez oluşturulmuştur. Böylelikle, Kenan’da kurulan ilk medeniyetten hareketle, dünyaya en güzel ruhî katkılardan biri armağan edilmiştir. Bu ilk medeniyet hakkında, 1929’da Re’s Şamra’da ve 1975’ten itibaren Elba’daki kazılarla yapılan keşifler bize, İbranî peygamberlerin boy göstermesinden, Hz. İsa’nın Tanrı’nın Ulükümranlığını ilân etmesinden ve eski vahiyleri kendinde toplayan ve bunları sınırsız bir topluma açan İslâm’dan önceki zenginliği sergilemeye başlamıştır.

İşte bu yüzden, Verimli Hilâl, insanları Allah'a götürmede, dünyanın başka yerlerinden çok daha fazla katkıda bulunan bir parçası olarak takdim edilebilir.

Bu toprağın tarih öncesiyle ilgili olarak arkeoloji bize, insan gelişiminin büyük eşiklerinin Verimli Hilâl'de, o en ilk medeniyetlerin doğmasıyla birlikte aşıldığını haber veriyor.

İnsan tarafından hayvanî hayatın aşılışına tanıklık eden âletin doğuşundan daha da önemlisi imandır, çünkü o, insanın ölümlere karşı gösterdiği tutumla, hayatın biyolojik hayatla sınırlı olmadığını ortaya koyar. İnsan sadece âlet imal eden hayvan değildir: O, mezarlar ve mâbetler inşa eden tek hayvandır.

Ubeydiye insanının avadanlığı, şimdiye kadar bilinen en eski taş âletlerle donanmış adamın keşfedildiği Doğu Afrika'daki II. Olduve adamın avadanlığına yakındır.

Tabun ve Qafzeh mağaralarının "Carmel insanları", karbon 14 testiyle yapılan hesaplamayla 52000-35000 tarihleri arasında konumlanmaktadır. Bu demektir ki Filistin'in "yontma taş devri insanı", mezarlarıyla birlikte, en yüksek medeniyetler seviyesindedir.

Göçebelerin yerleşik hâle gelmeleri ve (Natuf vadisinde yaptığı kazılardan sonra Dorothy Garrod'ca adlandırılan) toplayıcılık ve avcılıktan tarıma ve hayvan yetiştiriciliğine geçiş olan "Natuf" dönemi, MÖ 7000 yılları civarındadır. O dönemde, buğday ve arpa ekiminin yapıldığı ve keçinin evcilleştirildiği Eriha'da dünyanın belki en eski "şehri"nin kalıntıları bulundu. Eriha ve Filistin'in diğer merkezlerindeki bu şehirleşme ne olursa olsun, 7000 ve 6600 yılları arasında insan, başkalarının sırtından geçinme ve ürün toplama ekonomisinden üretim ekonomisine geçer.

Ardından, bilmediğimiz (uzun süren kuraklık, göçebelerin istilâsı) sebeplerden ötürü, bu şehirler 7. bin yılın ikinci yarısında terk edilir.

Kalıntıları ilk defa Lût Gölü'nün kuzeyindeki Teleilat Ghassul'de keşfedilen ve bundan dolayı "Ghassulinien" adı verilen medeniyetin yeni evresi, taşın âletlerin yanın-

da, bakır eşyanın, geometrik süslemeli seramiğin ve bitki liflerinden, muhtemelen ketenden kumaşın ortaya çıkmasıyla dikkati çeker. Filistin'in başka bölgelerinde, özellikle de Tel Ebu Matar Bîr Safadi ve Hirbet'il Bîtar'da aynı nitelikteki bulgulara rastlanmıştır. Bu medeniyet, IV. bin yılda, yaklaşık 3600'den 3200'e kadar sürmüş ve korkunç bir yıkım belirtisi vermeden ve devamcı da bırakmadan kaybolur gider: Şehirler sadece terkedilmiştir.

Bundan böyle Mısır'da hiyerogliflerle veya Mezopotamya'da çivi yazılarıyla kayda geçirilen sürekli bir tarih, eski Bronz Çağı'ndaki kitleler hâlindeki göçlerle birlikte, MÖ IV. bin yılın sonuna doğru (3100) başlar.

Muhtemelen bu dalgaların kaynağı, göçebe kabileler deposu olan Arap Yarımadası'dır. Daha verimli bir tabiat bulmak üzere çölü terk eden kabileler, bu maksatla "Verimli Hilâl"i baştan başa dolaşır, Fırat nehri boyunca yukarı çıkar, sonra Asi nehrinin yatağını takip eder, derken Filistin'in zengin topraklarında karar kılarlar. Nihayet Biblos/Babila gibi Suriye şehirleriyle temasları sonucu şehir hayatının şekillerini ve tuğladan ev yapma sanatını görüp öğrendikten sonra, kalıcı olarak yerleşik hayata geçerler.

Tarihî zamanların başlangıcındaki bu göçmenlere, Eski Ahit'teki kullanımdan hareketle rahatlıkla *"Kenanlılar adı verilebilir. Eski Ahit bu adı İsrailîlerin gelmesinden önceki Filistin'in Sâmî kavimlerine verir, fakat bu adın itibarî bir ad olduğunu hatırlatmamız gerekiyor. Çünkü MÖ II. bin yılı ortalarından önceki metinlerde (Eski Ahit dışı metinlerde, R. G.) Kenan ismi geçmemektedir."*⁶

"Sâmî" isminin bir ırkı veya bir etnisiteyi değil, her şeyden önce bir dil grubunu belirlediğine dikkat etmek yerinde olur. "Sâmî veya semitik" diller, esas itibarıyla fiil köklerinde üç sessiz harf taşımalarıyla diğerlerinden ayrılır, ayrıca da "zaman" olarak sadece ikisine, yani belirli geçmiş zaman ile hikâyeye bileşik zamanına sahiptirler.

⁶ Pere de Vaux, *Histoire ancienne d'Israël/İsrail'in Eski Tarihi*, s. 58.

Büyük İskender'in istilâsına (333) kadarki sayısız göçler, ister Suriye'de durup kalan Ârâmiler, MÖ XIII. yüzyılda İbraniler, Petra'dan ileriye geçmeyen IV. yüzyıldaki Nebâtiler, isterse üç bin yıldan daha fazla bir zaman aralığından sonra bir Arap ülkesine 636 yılında gelen ve yalnızca Bizans'ın boyunduruğundan kurtaran Arabistan'ın Müslümanları olsun, aynı "Sâmi" hareketin dalgalarıdır. Arap ile İbrani dilleri birbirine çok yakın dillerdir. Diğer Sâmi kavimleri arasından bir grup olan İbranilerin ilk dili Aramcadır ve bu dil hem Arapçanın hem de İbranicenin ana kalıbıdır. Aynı Sâmi kök olan ha b r basit bir sessiz harf değişimiyle hem Arap olur, hem de İbrani. Fakat her ikisi de ne bir ırk belirtir, ne de bir etnisite, sadece bir hayat tarzına işaret eder, o da bedevî yaşantısıdır.

İbraniler, Sâmi kabilelerdir. Arap Yarımadası'ndan çıkmışlardır. Diğer bütün kabileler gibi göçebe olarak Mezopotamya'dan Mısır'a gitmişler, nihayetinde Filistin'de kalmışlar ve yerleşik hayata geçtikten sonra, Kenan kültürünün etkisiyle, "medenî"leşmişlerdir.

Bu göçlerin senaryosu daima aynıdır: İster Amoriler, Ârâmiler, İbraniler, Nebâtiler, isterse Arabistan'ın Müslümanları olsun, bu istilâcılar Verimli Hilâl'de göçebe hayat-tan yerleşik hayata geçer, Kenan'ın köklü medeniyetini özümser ve her dalgada ona bedevi erdemlerinin katkısını aktarırlar.

Öyleyse, Verimli Hilâl'in geri kalan tarafı gibi Filistin de hem bir pota, hem bir halk, hem de bir kültürdür.

Bunun da asıl temeli, 3 100'den XX. yüzyıla kadar süren beş bin yıllık Sâmi göçünden beri, faal ve yaratıcı etken ve medeniyet potası niteliğindeki Filistin halkını oluşturan Kenan toprağı, Kenan halkı ve Kenan kültürüdür. İnsanlık özellikle alfabe yazısını Verimli Hilâl'e borçludur. Çünkü orada, MÖ XV. yüzyılda, sadece yüzlerce kişi tarafından bilinen ve din adamları veya kâtiplerle sınırlı okumuşların imtiyazındaki Mısır'ın hiyeroglif veya Mezopotamya'nın çivi tarzı resim yazılardan, yirmi kadar işarete

indirgenen ve dolayısıyla sonsuz derecede daha geniş bir halkaya ulaşabilen seslerin basit bir işaretlenmesine dayalı bir alfabeye geçilerek, kültürün demokratikleşmesinin en çarpıcı hareketi gerçekleştirilmiştir. Ve bu, insanlık destanının en derin “kültür devrimleri”nden biri olmuştur.

Verimli Hilâl’in beşer türünün insanlaşmasına bir diğer çok önemli katkısı ise, insanın aşkın boyutunun geliştirilmesidir.

Bu katkının gerçek değerini, ancak onun hem etkilerini hem de iktibaslarını yeterince dikkate aldığımızda özgün ve parlak bir sentezini çıkarabilir ve hak ettiği yere oturtabiliriz.

Kervanların koridoru olan Verimli Hilâl elbette, Afrika’nın fildişi ve altınının, Hindistan ve Güney Arabistan’ın kokulu reçine, buhur ve baharatının, Çin ve Orta Asya’nın amber ve ipeğinin, Suriye’nin buğday ve sedir kerestesinin kendisine boca edildiğini görmüştür. Tabii, tıpkı Mısır’ınki gibi, deniz yoluyla da Kıbrıs’ın bakırı, Girit’in ve Ege’nin ürünleri...

Elbette, yine aynı şekilde, imparatorlukların gel-gitleri içinde, bütün fatihlerin orduları da oraya boşandılar: Firavunların Mısır’ınının, Asur ve Babil’in, (Trakya taraflarından gelen) “Deniz Halkları”nın ve Pers İmparatorluğu’nun, İbranilerin, Büyük İskender’in, Romalıların ve Bizanslıların, Arap yayılışının, Moğol ve Haçlı istilâsının, Osmanlı hâkimiyetinin, Napolyon’un Akka Kalesi’ne kadar akınının, İngiltere’nin ve ardından da Siyonizm sömürgeciliğinin orduları... III. Thoutmes’ten Nabukadonozor’a, Godefroy de Bouillon’dan Bonapart’a, İbrahim Paşa’dan General Allenby’ye kadar, yabancı birlikler aynı yolları kat ettiler ve aynı savaş alanları üzerinde çarpıştılar. Fatihlerin rüyaları bu toprak üzerinde kuru yapraklar misali savruldu durdu ve kumlar onların kanlarıyla kaplandı.

Geçici hegemonyalar ve hâkimiyetlerin ötesinde, burada sürekli kalan ise, tarihin seher vaktindeki Kenanlılardan bugünkü Filistinlilere kadar, beş bin yıldan beri

bu toprakta kök salmış olan bir halkın ve bir kültürün devamlılığıdır.

Ortadoğu'nun yüksek ruhiyatının katkısını azımsamak gerekir. Yalnız bunda da aşırıya kaçıp, Filistin'deki ilâhî açılımı, çöldeki bir çiçekmiş gibi, işi ben merkezci bir ayrıcalıklığa vardırmamalıdır.

MÖ II. bin yılında, Gilgamiş Destanı'nın birçok dile aktarılmış bir parçası, 1959 yılında, (Filistin'deki) Megiddo'da bulundu. O kahramanın ruhunda çoktan ilâhî bir kükreyiş vardır, kendisi ölümsüzlüğü fethetmiş ve Tanrı Şamaş tarafından bundan vazgeçmesi istenildiğinde, ona şöyle çıkar: *"Bu girişiminin gerçekleşmemesi gerekiyorsa eğer, sen Şamaş, onun tedirgin edici arzusunu benim kalbime niçin ektin?"*

Bethel/Beyt İl civarındaki Ay mezar kitabelerinde, Mısır'ın II. bin yıl ortalarındaki "Ölümler Kitabı"nın bir yankısına rastlarız: *"Ey benim sende yaşadığım gibi bende yaşamaktaki olan Tanrı!.."* Mısır'ın Paheri d'El Kab/Bahirilkâb dikilitaşlarında ise insandaki Tanrı'nın çağrısıyla karşılaşırız: *"Tanrı'nın sendeki lûtfu sayesinde, yavaşça ruhunun ebediliğine geçebilir misin?"* Ya da Kral Merikare (MÖ 2100 civarı) için verilen derslerde bir benzerini görürüz:

*Günah işlemeyen erişirse ölüme
Bir İlâh gibi kalacaktır orada
Serbestçe yürüyecektir ebediyete*

Verimli Hilâl, On Emir'den asırlarca önce, Bâbil Kralı Hammurabi'nin kanunlarını ve İşıya Peygamber, tektanrıcılığın bütün sonuçlarını sergilemeden yüzyıllarca önce, gönül gözü açık Firavun Akhenaton'un tektanrıcılığını tanıdı. Nitekim Akhenaton'un "Güneşe İlâhî"si, Eski Ahit'in 104. Mezmur'unda imajlarına varıncaya kadar aynıyen tekrarlanır.

Bu zengin ve engin mirastan hareketle biz, 1929'da Suriye'deki Re's Şamra'daki kazıyla ortaya çıkarılan "Kenan Kutsal Kitabı" aracılığıyla, Tevrat ve İbrani Peygamberler

aracılığıyla, Hz. İsa'nın İncil'i aracılığıyla ve İslâm'ın mesajı aracılığıyla Verimli Hilâl'in insanlığın manevî dünyasına yaptığı çok özel katkısı daha iyi belirleyebiliriz.

Bir toprak, bir halk ve bir kültür arasındaki karmaşık ilişkiyi biz, Filistin söz konusu olduğunda, ancak bu ülkenin tarihî kökeninden hareketle anlayabiliriz, yani Kenan medeniyetine ve bu medeniyetin özümsediği ve kendisini zenginleştiren sürekli katkılara bakarak...

BİRİNCİ BÖLÜM
BİR TOPRAĞIN TARİHİ

I

KENAN MEDENİYETİ

1) Kaynaklar

Filistin'in tarihi, araştırmacıların dinî veya siyasî tutumlarına bağlı olarak hep çarpıtılmıştır.

Sırf tarihî ve ilmî bir kaygı ise, şu veya bu dönemin veya şu ya da bu bölgenin insanlık tarihine katkısının bilincine varmak ve bir halkın ve medeniyetinin insanlığın durumuna ne getirdiğini sorgulamaktır. İşte bu kaygı, Filistin söz konusu olduğunda, bilinçli veya bilinçsizce daha araştırma düzeyindeyken, hele de yorumlama noktasına gelindiğinde daima es geçilmiştir.

XIX. yüzyılda Filistin'deki sistemli arkeolojik kazıların başından beri tarihî perspektif, dinî bir önyargıdan ötürü hep çarpıtılmıştır. Çünkü Eski Ahit temel belge kabul edilmiş, onun tarihen gerçek olduğu da en önemli problem olduğu için, sorular bu metinden hareketle sorulmuştur.

Eski Ahit doğru mu söylüyor?

1861 nisan-mayıs aylarında, III. Napolyon'un Cebel-i Lübnan/Lübnan Dağı Dürzîlerine karşı açılan sefere refakat eden Ernest Renan Filistin'i ziyaret eder. Döner dönmez de bir solukta *Vie de Jesus/Hz. İsa'nın Hayatı* kitabını yazar.

Diğerlerine göre, Eski Ahit'in mutlaka doğru söylemesi gerekir. 1865 yılında, Londra'da ilk Filistin araştırmaları merkezi "Palestine exploration fund" kurulduğunda, hedefi açıkça belirlenmişti. Bu vakfın senedi, "Eski Ahit'te anlatılanları aydınlığa kavuşturmak için, Kutsal Toprak'ta kesin

ve sistemli, arkeolojik, topografik, jeolojik ve etnolojik bir araştırma" yapmanın söz konusu olduğunu açıkça belirtir.

Teoloji ile tarihin sürekli iç içe girmesi, bizi tarihe veya arkeolojiye imanın lehine mi yoksa aleyhine mi şahitlik ettiklerini sormaya sevk eder. Bu ise aslında, inançla karıştırılan imanın çok kısır bir kavramını karşımıza çıkarır. Bu pozitivist anlayışa göre iman, şu veya bu "olayları" tarihen gerçek olarak kabul etmekten ibarettir (ki bunlar safça kabulleniş değilse bile, inançtan ibarettir). Hâlbuki *olay*'ı (daha önce *olmuş olan*'ı) sonsuzca aşmak demek olan iman ise, Tanrı'nın Hükümranlığı'nı gerçekleştirmek için umuttur, aşktır, *yapılacak olan şeye* kayıtsız şartsız el atma iradesidir; idealin gerçek olandan daha doğru olduğuna ve bizim bunu gerçekleştirmekten sorumlu olduğumuza kesin inanıştır.

Eski Ahit'in metinleri çoğunlukla, bazı insanların kendilerindeki ilâhî yanları, model alınabilecek tablolar şeklinde gerçekleştirebildikleri yüce örnekleridir. Hz. İbrahim kisasının kahramanının efsane veya ete kemiğe bürünmüş biri olmasının bizce ne önemi var? İman, şu veya bu arkeolojik kazının ispatlayacağı veya çürüteceği böyle bir tercihe bağlı değildir. İman, Kierkegaard'ın "*İbrahim, imanın şövalyesi*"¹ ile ilgili olarak o eşsiz tefekkürüyle dile getirdiği gibi, insanın en dünyalık işlerde bile "*ebediyetin hareketlerini*" ifa edebildiği kesin inançtır ve bu inançtan yola çıkarak, Hz. İbrahim'in kurban etme ana örneğine göre, bütün hâl ve hareketlerimizle Allah'ın çağrısına kayıtsız şartsız cevap verme iradesidir.

İmanın, durum saptaması değil, istemek niteliği taşıdığını, *olguya* ve gerçekleşene *boyun eğiş* değil, aksine kendimizi olup bitenden koparmak ve onu aşır insanî ve ilâhî yüzlü bir geleceği gerçekleştirmek için Allah'ın *davetine teslimiyet* olduğunu unutarak, iman ile olguyu birbirine karıştıran dinin (Musevi, Hıristiyan veya Müslüman) po-

¹ Søren Kierkegaard, *Korku ve Titreme*, 1972, s. 104–145.

zitivist bir anlayışından tarih araştırması ancak bu bakış açısıyla kurtulur.²

Meselâ Emmanuel Anati, *"Peygamberler tarihinde yer alan kimselerden bir tekinin ismi bile, tarihî metinlerde geçen bir şahısla özdeşleştirilemez... Arkeoloji, sadece Hz. İbrahim'in kabilesininkine benzer grupların o dönemde Suriye çölünde, Ürdün'de, (Sina'daki) Neceç/Neceb'te ve Sina'da gezip dolaştıklarını ispat edebilir"*³ diye yazdığı zaman, elbette o bunu, İlyada Destanı'nı üzerinde de aynı tarihî araştırmayı yaparak, çok daha fazla genelleştirebilirdi. O da bir kıssadır, yani uzun bir sözlü gelenek döneminden sonra yazıya geçirilmiş bir destandır. Batı Ortaçağ'ının "kahramanlık destanları" gibi, Ramayana veya Mahabarata gibi Hint destanlarının yer aldığı bu sözlü geleneklerin kendileri, katıksız şairane hayaller ve uydurmalar değildir. Gerçek tarihî çatışmalar ve halkların hareketleri, şairler tarafından övülüp aktarılmışlardır. Derken, insanlar kuşaktan kuşağa Hector, Roland veya Rama'da bir insan hayatının en üstün modellerini ve bir medeniyetin dehasının ete kemiğe bürünmüş şeklini görmüşlerdir. Bu ise, 1870'te Schlieman veya 1932'den 1938'e Doerpfeld ile beraber, Truva sit alanında kazılar yapmış ve kazılarda Truva surlarının ve yangınının izlerini bulmuş, aynı şekilde Homeros zamanındaki Truvalıların galibi Miken krallarının şehir ve saray kalıntılarını da bulmuş olan tarihçi ve arkeologların takdire şayan çalışmalarından tamamen bağımsız bir durumdur.

² Giriş niteliğindeki bu uyarılar "konu dışı teolojik ayrıntılar" değildir. Bu uyarılar, ilmi araştırmanın "kutsala hakaret"le karışmaması açısından bir "Filistin Tarihi" için mutlaka gereklidir. Kutsal Kitab'ın falan metninin tarihi "dayanak"tan yoksun olmasının veya hatta arkeolojiyle taban tabana zıt bir durum arzemesinin Musevi, Hıristiyan veya Müslüman imanı ile hiçbir alakası olamaz. Burada önemli olan, tarihî araştırmayı serbest bırakmak için, tarihî gerçeklik ile imanın hakikatini birbirine karıştırmamaktan ibarettir.

³ Emmanuel Anati, *Palestine before the Hebrews/İbraniler Öncesi Filistin*, Londra, 1963, s. 37

İnsanın olgunlaşmasına onca katkıda bulunan o kahramanların şairane, ahlâkî ve efsanevî büyüklükleri, kıssa ile tarih arasındaki bu yüzleştirmeden bağımsızdır. Aksi tutum, yani olgu ile iman arasındaki bir karışıklık, daha doğrusu, “teolojik” bakış açıları tarihî veya arkeolojik araştırmanın önüne geçtiğinde ve onu zorladığında, insanı safça inanışlara sevk eder. Meselâ, Eski Ahit metinlerini temel gerçek alan Alman Sellin, 1913’te Jerico/Eriha’da yaptığı kazıların tutanağını yayınladığında, gerçekten de yıkılmış surları bulduğunu ve bunların Yeşu’nun borularının sesiyle derhal çökmüş surlar (Yeşu, 6/20) olduğunu gördüğünü kaydeder.

Aslında, Pere de Vaux’nun da dikkat çektiği üzere, daha sonra yapılan tarih belirlemeler gösteriyor ki, “MÖ XII-I. yüzyılın sonunda buraya gelen İsraililer Eriha’yı, o sırada Eriha terkedilmiş bir şehir olduğu için, ele geçirebildiler.”⁴

Yeşu tarafından “Ay’ın zaptedilişi” de (Yeşu, 8/1–29) aynı şekildedir. Pere de Vaux şu hatırlatmada bulunur: “Bütün fetih hikâyeleri içinde bu beriki en ayrıntılı olanıdır; içinde hiçbir mucizevî unsur bulunmaz ve gerçeğe en yakın şekilde gözükür. Maalesef arkeologlar tarafından yalanlanmıştır... İsraililerin geldiği sırada Ay’da şehir yoktu; bin iki yüz senelik eski bir kalıntı vardı.”⁵

Pere De Vaux’nun bu güzel kitabında tarihçi ve arkeolog dürüstlüğü, tarihi Eski Ahit’te anlatılanın doğruluğuna şahit göstermenin (“maalesef” diyerek dillendirdiği) derin arzusunu bastırır.

Filistin tarihçilerinin ekserisinde benzeri duygulara rastlarız. Meselâ Emmanuel Anati şöyle yazar: “İbranilerin Firavunlar diyarındaki o uzun ikametleriyle ilgili olarak hiçbir Mısır metninde en ufak bir iz, hatta hiçbir imanın bulunmaması şaşırtıcıdır.”⁶

⁴ Pere de Vaux, *Histoire ancienne d’Israël/İsrail’in Eski Tarihi*, Gabalda Yayınları, 1971, s. 562.

⁵ Aynı eser, s. 565.

⁶ Age., s. 389.

Belki kendisi, İbranilerin önlerinde denizin açıldığı o geçiş mucizesinden sonra, Firavun'un ordularının boğulduğu şu Mısır'dan çıkışla ilgili olarak, Eski Ahit'te anlatılanların dışında, hiçbir iz bulunmadığını gördüğünde de aynı "şaşkınlığı" yaşamıştır. Bir ordunun tamamen yok olması gibi son derece önemli bir hâdiseye Mısır metinlerinde bir imada dahi bulunulmaz, hâlbuki aynı dönemdeki sınır muhafız birliklerinin raporlarında minicik göçebe kabilelerinin geçişleri bile ayrıntılı zabitler hâlinde verilir.⁷

Anati niçin "şaştı"?

Anlatıcının, bütün kul ve kölelik biçimlerinden, Tanrı'nın ve peygamberlerinin davetine kadar her şeyi kayıtsız şartsız kendisinde topladığını iddia edip Tanrı'nın bütün kudretine sahip olduğuna inanan Firavun'unki de dâhil bütün iktidarların gelip geçiciliğinin ezelf ve ebedî bir modelini dillendirdiği Eski Ahit'in Çıkış bölümündeki o heyecan verici metnini, hiç değilse ufacık bir parşömen parçasının doğrulaması kendisi için bu kadar önemli mi?

Belki de bilinçsiz olan bu teolojik temâyülün bazen işi körlüğe kadar vardırması vahimdir. Anati, Tekvin'in (11/31-32) şu metnini alır⁸: "Ve Terah Abram'ı... alıp Kenan diyarına gitmek üzere Kildanilerin Ur şehrinde çıktı. Ve Harran'a geldiler ve orada oturdular. Ve Terah iki yüz elli beş sene yaşadı ve Harran'da öldü."

Anati, Terah'ın yaşı meselesini hiç umursamaz. "Kalde" ismi ilk defa ancak Asurbanipal'in (MÖ 884-859) yıllıklarında ortaya çıkarken ve dolayısıyla da Tekvin'deki bu metnin yazarı var sayılan olaydan ancak bin sene sonra bunu yazabilecekken, Hz. İbrahim zamanında "Kalde"den bahdedilmesindeki yanlış tarihten de kuşku duymaz. Anati gö-

Meselâ: Papyrus Anastasi VI, 51-61. Zikredildiği yer: *Textes du Proche-Orient ancien et histoire d'Israel/Eski Ortadoğu Metinleri ve İsrail'in Tarihi*, par Briand et Seux, Cerf Yayınları, 1977, s. 68 ve *Textes de la Bible et de l'ancien Orient/Eski Ahit ve Eski Şark Metinleri*, Delachaux ve Niestle Yayınları, 1961, s. 42.

⁸ A.g.e, s. 382.

nül rahatlığıyla sözünü şöyle bağlar: “Bu kıssadan öğreniyorum (we learn) ki İsraililerin kökeninin yeri Kalde idi.”⁹

En ciddi arkeologlarda bile görülen benzeri misalleri çoğaltabiliriz. Biz böyle bilinçsiz bir şartlanmanın araştırmacıları hangi safiyane saçmalıklara alıp götürdüğünü gözler önüne sermekle yetineceğiz. Filistin’in tarih öncesi araştırmacılarının öncülerinden biri olan Rahip Buzy, Néguev/Naqab ile Sina sınırları arasında bulunduğu, 10 ilâ 15 bin yıllarından kalma, çakmak taşından bir avadanlığı 1928’te Revue Biblique/Kitabı Mukaddes Dergisi’nde takdim ederken şunları yazar: “O bilinmeyen zamanların tam kronolojisi... ne olursa olsun, bir yorumcu Filistin’in güneyinde yaşayan ve çalışan bir Taş Devri (Magdalenien) kabilesine ancak sempatik bir gözle bakabilir... Kutsal Toprak’ın tarihiyle alâkalı her şey bizi ilgilendirir; birkaç sene veya birkaç asır boyunca, Taş Devrinin bir kabilesinin Sina yolu üzerinde, Kenan diyarının girişinde nöbet tuttuğunu öğrenmeye asla kayıtsız kalamayız.”

Eski Ahit’in siyasî kullanımındaki müthiş ırkçılığın bir tarihçiyi hangi noktalara vardırıldığını göstermek için, onların en ünlülerinden sadece birinden örnek vereceğiz. Bu tarihçi William Foxwell Albright’tır. Alıntımızı onun *De l’âge de la pierre a la chretiente. Le monotheisme et son evolution/Taş Devrinden Hıristiyanlığa. Tektanrıcılık ve Gelişimi* (Fransızca tercümesi, Payot, 1951, s. 205) kitabından yapacağız. Bu kitabında Kenan’ın fethi sırasındaki “kutsal imhalar”ı, sonra da istilâcının yerlileri kovmakla yetindiği aşamaya geçişini savunur. (Hâkimler, 1/8: “Yahuda oğulları Kudüs’e saldırdılar ve zaptettiler. Halkı kılıçtan geçirdiler ve şehri ateşe verdiler.” Sonra “Allah önünüzdeki Kenanlıları... kovacaktır” (Yeşu, 3/10). “Senin önünden Kenanlıları... kovacağız” (Çıkış, 3/10)*.

⁹ Aynı yer.

* Bu eseri içinde yer alan ve diline genellikle pek dokunmadan aktardığımız bütün Eski Ahit alıntıları için bkz: Kitabı Mukaddes / Eski Ahit ve Yeni Ahit (“Tevrat” ve “İncil”), Kitabı Mukaddes Şirketi, 1972, İstanbul. Öte yandan, metin içinde adı geçen ve bizlerce peygamber olarak bilinen kimselerin isimleri peygamberlikle alâkasız ve hatta peygamberlik →

Kendi ülkesindeki Yerlilerin kovuluşunu da hatırlattıktan sonra şunu ilâve eder: *“MÖ XIII. yüzyılının İsraililerinin yaptıklarını yargılama hakkına, biz Amerikalılar, hem de samimi insancılığımıza (hümanizm) rağmen, çağdaş milletlerin çoğunluğundan belki de daha az sahibiz. Çünkü bizler şu kocaman ülkemizin bütün köşe bucağındaki binlerce Yerliyi, kasıtlı veya kasıtsız, öldürdük ve geriye kalanları da geniş temerküz kamplarında topladık.”*

Aynı 205. sayfanın notunda ırkçılığın şu gerçek iman ıkrarını ekler: *“Tarafsız (!) bir tarih felsefecisi, açık ve net bir şekilde aşağı bir halkın yerini üstün kabiliyetlere sahip bir halka bırakmak üzere tarihten silinmesini ekseriya zorunlu görür. Çünkü belli bir seviyeden itibaren ırkların melezleşmesi, felâket olur.”* Bu değerlendirmeye, kendisine Kenan konusunda şu hükmü vermesine imkân verir: *“Tektanrıcılığın geleceği açısından bereket versin ki Fethi yapan İsraililer, ilkel bir enerjiye ve acımasız bir yaşama iradesine sahip, vahşi bir halktı. Derken Kenanlıların soykırma tabii tutulması, iki akraba halkın tam anlamıyla birbirine karışmasına mani oldu. Böyle bir karışım Yahudi dinini ister istemez çok zayıflatırdı.”¹⁰*

Serin kanlı bir yaklaşımın zorluklarını göstermek için, Filistin’in tarihiyle ilgili konulardaki araştırmaların hangi dinî ve siyasî atmosferde cereyan ettiğini hatırlatmamız gerekiyor.

Kenan medeniyeti uzun zaman sadece ondan nefret edenler tarafından tanındı (daha doğrusu tanınmadı ve çarpıtıldı). Zira özellikle Eski Ahit’teki Tesniye kitabının yazarları onu tanıtmaktan çok yasaklamak eğilimindeydiler.

→ ten uzak tutumlar içinde zikredildiğinde Hz. kısaltmasının yadırgatıcı olacağını düşünerek koymadığımızı belirtelim, çev.

¹⁰ W. F. Albright “seçkin” bir Filistin uzmanıdır. Kudüs’teki “American school of Oriental research/Amerikan Şark Araştırmaları Okulu”nun müdürlüğünü yapmıştır. Adını ettiğimiz eserinin 1951’de yapılan Fransızca tercümesinin önsözü, Luvr Müzesinin Şark Antik Dönemi Eserleri Bölümünün Başkanı Andre Parrot tarafından kaleme alınmıştır. Albright, özellikle Tel Beyt Mirsim’de yaptığı kazılarla (1932–1938) ilgili inceleme kitaplarından ayrı olarak, “The Archaeology of Palestine/Filistin’in Arkeolojisi” (Londra, 1963) adlı bir başka sentez eserin de yazarıdır.

Kenan medeniyeti hakkındaki ilk kitap, “Canan d’après l’exploration récente/Yeni Bulgulara Göre Kenan” adıyla Dominiken tarikatından Rahip Vincent tarafından 1900’de yazılmıştır. Kendisi, Parker’ın yönetimi altındaki arkeolojik kazılarda, Hz. Davut’un mezarını arayan basit bir ziyaretçiydi. Bize Kenan konusunda Eski Ahit’te anlatılanların dışında pek bir bilgi vermez.

Ancak 1929’dan itibaren, “Kenan Kutsal Kitabı”nın kısmen yeniden oluşturulmasına imkân veren gerçek bir “kitaplık” olan Re’s Şamra buluntuları hakkındaki ilk yayınlarla birlikte, ciddi bir araştırma mümkün hâle geldi. Mısır’a bağımlı Kenanlı kralların Firavun III. Amenofis ile Firavun IV. Amenofis (Akhenaton)’a MÖ XIV. yüzyıldaki mektupları olan El Amarna tabletlerinin en eski verileri ile Kenanlı hükümdarların isimlerini taşıyan vazolar üzerine kazınmış ve bu hükümdarlar ihanet edince (MÖ XX. Yüzyıl) de kırılıp atılmış “lânetleme metinleri” aydınlatıldı. Andre Parrot tarafından 1934’te toprak altından çıkarılan Mari krallarının arşivleri bize, Amorilerin MÖ ikinci bin yılın başındaki göçleri hakkında bilgi verir. Paolo Matthiae başkanlığındaki İtalyan heyeti tarafından 1975’te, Suriye’deki Ebla Kral Sarayı’nın 17 bin tabletinin bulunuşu, Suriye medeniyetinin, Mezopotamya medeniyetine nispetle özgünlüğünü ortaya koymakla kalmaz, bin yıla yakın bir süre (MÖ 2400’den 1600’e) buranın öz kültürünün Fırat’tan Nil’e kadar nasıl ışıldadığını da gözler önüne serer.

Kenan medeniyetini ve Verimli Hilâl’in birliğini, kendi köklerinden ve gelişmesinden hareketle, bugün yeniden zihinde canlandırma imkânı verecek belli başlı kaynaklar işte bunlardır.

2) Oluşum

Kenan medeniyeti –zaten tarihin bütün medeniyetleri gibi–, asırlar boyunca, “Verimli Hilâl’e” yönelmiş ve bazı

ları oraya yerleşmek için en batı ucuna, Kenan'a kadar varmış, çok sayıdaki etnik kökenden halkın bir karışımından doğmuştur.

Bir "Kenan medeniyeti"nden yine de bahsedebiliriz. Çünkü, etnik katkıların farklılığı arasında, aynı kalan bir gelişmenin devamlılığını görürüz. Bu medeniyet, gerek Amori, Arami, İbrani, Nabati gibi Sâmi olsun, gerekse Hurri veya Girit'ten ve Akdeniz'den gelen Filistinler gibi Indo-Aryen olsun, tam da bu katkılarla zenginleşmiş bir medeniyettir.

Pere de Vaux'nun yazdığına göre: "*Eski Bronz Çağı'nın başı (MÖ 3100), Sâmilerin Filistin'e ilk yerleştikler dönemdir. Eski Ahit'teki kullanımdan hareketle bunlara o andan itibaren 'Kenanlılar' denilebilir. Çünkü Eski Ahit bu adı, Filistin'in İsraililerin gelişinden önceki halklarına verir. Fakat bu ismin itibarî olduğunu unutmamak gerekir. Zira Kenan adı, MÖ II. bin yıldan önceki metinlerde geçmez.*"

Arkeologların "Eski Bronz Çağı" adını verdikleri dönemde (3100-2200) Filistin, gerek kendilerine "cihan kralı" adını verdiren Lugalzaggisi, Akad'ın Sargon ve Naram-Sin imparatorlukları, isterse MÖ XVII. yüzyılda Hammurabi olsun, Mezopotamya imparatorluklarının nüfuz bölgesindeydi.

O sıralar Filistin, enteresan bir metnin -MÖ 2000 yılı civarında buraya göç etmiş Sinuhe adlı bir prensin romanı- iştahlı bir şekilde tasvir ettiği zenginlik fışkıran bir ülkedir: "*İncirler ve üzümler vardı; şarap ise sudan daha boldu. Bal kovan kovan, zeytinler bitmez tükenmez ve ağaçlarının dallarını yerlere kadar eğen her çeşit meyve...*"¹²

Bu devir, Anadolu'dan gelen Hititlerin istilâsının ardından, Babiblonya'nın MÖ 1926'da zaptedildiği ve Orta Asya menşeli göçebelerin, yani Kasitlerin Bâbil İmpara-

¹² A. H. Gardiner, *Notes on the story of Sinuhe/Sinuhe'nin Romanı Hakkında Notlar*, 1916.

torluğu'nun tamamını ele geçirdikleri devirdi. Filistin artık Mezopotamya'ya bağımlı değildi ve Mısır da henüz burada nüfuzunu kuramamıştı.

Sinuhe tarafından dillendirilen tarımdaki bu refah, halkın çifçilerden, yerleşik hayvan yetiştiricilerinden ve tüccarlardan oluştuğunu gösteriyor. Çünkü oralarda yapılan arkeolojik kazılarda Anadolu'dan getirilmiş bronz avaranlık ve silâhlar bulunmuştur.

Bu dönemin ayırıcı özelliği, güçlü, fakat küçük (en büyükleri arasında olan Cezer kalesinin çevresi sadece 1200 metredir, Eriha'nunki ise 778 metre) kalelerin bulunmasıdır. Bunlar büyük ihtimalle daimî birer ikâmetgâh olmaktan ziyade, bir saldırı anında sığınma ve erzak deposu vazifesini görüyordu. Su temini ise, yer altı su kanalları ile sağlanıyordu (en yakın kaynaktan su almak için Cezer kalesinde 30 metre derinliğinde ve 70 metre uzunluğunda bir kanal açılmıştı).

Kenan medeniyeti o zamanlar, Kafkasya'dan 2600'e doğru gelenlere benzer göçmenleri, (Hirbet Kerak'ın yeni tip seramiklerinin gösterdiği gibi) içine alıp eritecek ve kendisiyle bütünleştirecek kadar güçlüydü. Bu göçmenler çarçabuk asimile oldular.

Buna karşılık, Mezopotamya'dan Mısır'a kadar bütün "Verimli Hilâl" yüzyıllarca uzayıp giden çok sayıdaki istilâlar yüzünden altüst olduğunda, durum değişti.

En kuvvetli dalga, Amorilerinki oldu. Suriye çölünden gelen Amoriler, en güçlü devletleri bile altetti. Hâlbuki Ur'un üçüncü hanedanının sondan bir önceki kralı Şu-sin (2408–2039), bir savunma hattı inşa ettirmişti; halefi İbni Sin'e (2039–2015) hitaben yazılan bir mektuptan biz "Amorilerin (Mar-tuların), en büyük kaleleri aradı ardına alarak, bütünüyle, ülkeye sızdıkları"nı öğreniyoruz.

O dönemin metinleri, buğday, ev ve şehir nedir bilmeyen insanlar karışındaki bu terörü dile getirirler. Amorilere adını veren tanrı "Amurru'nun evlenme efsanesi", bu "dağ eteklerindeki yer mantarlarını toplayan, (toprağı işlemek için)

dizini bükmeyi bilmeyen, çiğ et yiyen, hayatında evi olmamış ve öldükten sonra kéfenlenip gömülmemiş adam"ı bize bir güzel tanıtır.

"Verimli Hilâl"ın öteki ucundaki Mısır da daha az terdirgin değildir. Firavun I. Ammenemes (1991–1962), Sinuhe'nin romanının da bahsettiği "Hükümdar Duvarı" adıyla sağlam bir sur inşa ettirir.

Bir diğer firavun, oğlu "Merikare'ye öğütler"inde, "Asyalı iblise..." karşı dikkatli olmasını ister: "O bir sarayda oturmaz, bacakları devamlı hareket halindedir. Horus zamanından beri savaştadır; fethetmez ve edilmez. Savaş gününü ilân etmez; bir hırsız gibi... tek başına olan birini soyup soğana çevirir, fakat nüfusu çok bir şehre saldırmaz."¹³

Mısır'da sızmalar kontrol altına alındı, ama Filistin istilâ dalgalarıyla tarumar edildi. Şehir hayatı silinip süpürüldü. Kaleler yıkıldı: Hazor, Megiddo, Beysan, Eriha, Ay, Hirbet Kerak. "Kadim Bronz" medeniyeti yerle bir edildi. Kurtulanlar harabelere sığındılar.

Buna rağmen, o medeniyet öylesine canlıydı ki istilâcılarını asimile etti. Şehir hayatı yeniden yeşerdi.

Sosyal yapıların o karışıklık içinde değişmiş olduğu görünüyor: En eski "lânetleme yazıları" olan Luksor (MÖ 1850) metinlerinde, belirtilen şehir-devletlerin, sanki oralarda eski bir "kabile demokrasisi" varmış gibi, birçok lider adına sahiptiler, oysa en yeni olan metinlerde, Sakkarâ'nın yazılarında (MÖ 1800), her şehrin sadece bir yöneticisi vardı ve bu "feodal" yapı, "asiller"in geniş ve zengin saraylarını ortaya çıkaran kazılar ve dar evli mahallelerin bulunuşuyla arkeoloji tarafından da doğrulanmıştır. Son "lânetleme yazıları" bize, o zamanlar Filistin'de tapınılan tanrıların (ki biz bunların nihâî gelişimini Re's Şamra tabletlerinde görürüz), esas itibariyle fırtına ve kasırga tanrısı, fakat aynı zamanda da toprağı verimlileştiren bulut ve yağmurların ilâhı Baal'in öteki adı olan Fladad gibi çiftçi-

¹³ Père de Vaux'dan alınmıştır, a.g.e, s. 64–67.

likle ilgili tanrılar olduklarını belirtir. Bu durum, kesin olarak yerleşik hayata geçmenin ve tarım ekonomisinin yeni bir safhasını gösterir.

Kenan, şehirlerinin etrafını tekrar surlarla çevirir ve Orta Bronz Çağı (MÖ 1800–1550) boyunca gerçek bir Rönesans yaşar.

Yayılışı savaşız bir şekilde Mısır'a kadar uzanır: Öyle anlaşılıyor ki Mısır'da merkezîleşmiş hükümet sistemini benimseyerek bir buçuk asır (1700–1550) boyunca Mısır'a hükümran olan Hiksoslar, Kenan'dan geliyorlardı.

Hiksoslar Mısır'dan kovulduklarında, "Verimli Hilâl" in doğusunda yeni bir fırtına kopuyor ve Filistin bunun etkisine maruz kalıyordu.

1595'te Anadolu'dan gelen Hititler Babilonya'yı alıp yağmaladılar, fakat bu saldırıdan sonra geri çekilip gittiklerinde Babilonya'nın tamamı, doğunun dağlarından gelip iki ırmağın, Dicle ve Fırat'ın topraklarında bir asırdır göçebelik eden Kasitlerin istilâsına uğradı. Mari tabletlerinin, son kral Mari'nin (MÖ 1730–1700) Zimri-lin arşivlerinin gösterdiği gibi, altın çağını MÖ XVIII. yüzyılda tanımış ve Fırat'tan Akdeniz'e parlak bir hükümranlık kurmuş olan Hammurabi hanedanı çökmüş ve Ortadoğu'nun tarih sahnesinde yeni bir devlet gözükmişti: Huriler ve Yukarı Mezopotamya'da, MÖ XVI. yüzyılın ikinci yarısında kurdukları Mitanni krallığı. MÖ 1500'e doğru Mitanni, Dicle'den Akdeniz'e kadar hüküm sürüyordu. MÖ XV. yüzyıldaki (Kerkük yakınlarında bulunan) Nuzi metnlerinin ortaya koyduğu gibi, Hurrilerin adlarının ve Hindistan'ın kilerle birlikte tanrılarının kimliği, onların dil / lengüistik grubunun Aryen olduğunu gösterir. *"Bu, Aryenlerin Ortadoğu'ya ilk girişi idi."*¹⁴

Mitanni Hurrilerinin MÖ XV. yüzyıl başında Filistin'e gelişlerinin ilk neticesi, feodal rejimin güçlenmesi oldu. Zira bronz pullu zırhları ve savaş arabalarıyla

¹⁴ De Vaux, a.g.e., s. 87.

Hurri süvarileri azınlık oldukları için ne dillerini dayattılar, ne de dinlerini, sadece egemenliklerini kabul ettirdiler. Armana mektupları, Filistinli hükümdarların adları arasında, Kenanlılar kadar Hurileri de sayar, buna karşılık hiyerarşinin daha yüksek katlarında Hurrilerin isimleri gitgide azalır.

Bir kere daha fatihler, egemen sınıfı oluşturmalarına rağmen, Kenan medeniyeti tarafından asimile edilir.

Filistin'deki Hurri hegemonyası kısa süreli oldu. Çünkü Firavun III. Thutmes (MÖ 1468'de tahta çıkar çıkmaz) Gazze üzerine yürüdü ve Megiddo'da Filistin krallarının birleşik ordusunu yendi.

Bir dizi askerî harekâttan sonra MÖ 1457'de Kırkamış yakınına, Fırat'a ulaştı. Fırat sınırına kadar püskürtülen Mitanni krallığı, bundan böyle Mısır'ın hükümrân olduğu Ortadoğu'daki hegemonyasını kaybetti.

Filistin Mısır'ın bir eyaleti oldu. Hükümdarları da Firavun'un tabileri.

Siyasî tarihinin bu yeni sayfası hakkında Amarna mektupları (MÖ XIV. yüzyıl) bol malûmat verir.

Söz konusu olan, üzerleri Bâbil dilinde köşeli çivi yazılarıyla kaplı 320 pişmiş kil tablettir. Bu tabletler, Leb'deki Tanrı Amon'un büyük rahiplerinin teokrasisinin pençesinden yakasını kurtarmak istediği zaman, Firavun IV. Amenofis (1402–1364) tarafından kurulmuş eski başşehrin yıkıntıları arasında, Kahire'nin 130 km güneyinde, şimdiki Tel el Amarna köyü yakınlarında 1887'de keşfedilmiştir. Geleneksel çok tanrıcılıkla bağları koparan bu olağanüstü din reformcusu, çoğul tanrı adını her yerden sildirdi; yerin ve göğün, her türlü hayatın yaratıcısı ve insanların doğru yolunun kılavuzu, tek bir Tanrı'nın peygamberi oldu. Bu Tanrı'nın sembolü, ışınları hayat veren ellerle biten güneşin görünen yüzü (Aton) idi.

Âmentüsünü, tarihin en güzel şiirlerinden biri olan "Güneşe İlâhî" ile özetler. Nitekim biz bu ilâhiyi Hz.Da-

vud'un 104. Mezmur'uyla eşleştirerek, Filistin'in din anlayışına ve bütün insanlığa hangi katkısı yaptığını ileride göreceğiz.¹⁵

Kendi adını değiştirip "Akhenaton" (Aton'un kulu) ismini aldı ve yeni başşehrini de Akhetaton (Aton'un ufku) diye adlandırdı.

Babasının ve kendisinin kraliyet arşivlerini oraya taşıttı. Bu arşivlerde Mezopotamya kralları ve Kenan prensleriyle bir yarım asırlık (1402–1347) diplomatik yazışmalar vardır.

Onlarda Kenan toplumunun yapısını belirlemeye imkân veren öğeler bulunmaktadır: Kenan ve Hurri aristokrasisi, tahkim edilmiş şehirlerinin tüccarları, tarımla uğraşan halkı ve ayrıca sınıflandırılmayanlar, marjinaler ve bunların tehdit saçan çeteleri olan "Habiru"lar ile "Apiru"lar ki onların rolünü ileride göreceğiz. Bu çetelere karşı Kenan prensleri firavunlardan kesinlikle ordular değil, sadece bastırma güçleri istiyorlardı. Çünkü bunlar istilâci kuvvetler değildi. O yüzden, bir emniyet gücü veya derebeyi kalesinden çıktığında kendisini koruyacak korumalar (bu istekler hiçbir zaman silâhlı elli adamdan fazla olmamıştır) istiyorlardı. Kudüs kralı Abdhi-Khiba, firavunlara şu imdat çağrısında bulunur: *"Kralın illeri talan edildi, fakat sen bana kulak asmuyorsun. Bütün valilerin kelleleri vu-*

¹⁵ Père de Vaux bile, askerî tarihin arkaik büyülerine kapılarak, o güzel "İsrail'in Eski Tarihi" kitabında şunları yazabilmesi gariptir: "Fetihler Firavun'u, Mısır'ın sahip olduğu en büyük hükümdarlardan biri olan III. Thutmes (1468-1436) olmuştur. Öldüğünde oğluna Sudan'dan Firat'a kadar uzanan teşkilâtli bir imparatorluk bırakmıştır" (s. 92-93). Eski Ahit'in "Ordular Tanrısı", onun bu imparatorluktan hiçbir şey kalmadığını ve biz insanların hayatında hiçbir rol oynamadığını görmesini engellemiş olsa gerek. Geleneksel tarihten daha az etkilenmiş bir tarihçi, her zaman kralları ve savaşları birinci plâna koyacak yerde, Firavun Akhenaton hakkında şöyle yazamaz mıydı: Vefat ettiğinde, bütün insan oğullarına, otuz üç asırdan beri yaşayanların gönlünde bir ebediyet mayası olmaya devam eden tektanrıcılığın ilk peygamber örneğini bıraktı?

ruldu... Bu sene birlikler gelirse kralın vilâyetleri korunmuş olacak, fakat eğer birlikler gelmezse..."¹⁶ bütün ülke "Habiru"ların eline geçecek.

Kargaşa daha da içinden çıkılmaz olur, zira prensler karşılıklı olarak birbirlerini ihbar eder ve "Habiru"ları paralı asker olarak komşularına saldırtırlar. Hititlerin (MÖ 1370'te) tahta geçen kralı Spilliuma, Suriye'den Filistin prenslerinin kavgalarını ateşler ve Mısır'ın yerini almak için onları destekler. Mitanni'ye karşı zaferlerinden sonra, karşısında tek rakip olarak, tâbilerini de kendi safına çektiği Firavunlar kalır. Firavun I. Seti (1303–1290) ve Firavun II. Ramses (1290–1224) Filistin'in kontrolünü yeniden ele almayı denediklerinde bile, II. Ramses tarafından Kadeş'te (1286) kazanılan zafere rağmen (ki II. Ramses Mısır ve Nubya [şimdiki Sudan ile Mısır arasındaki bölge] tapınaklarının duvarlarını o savaşta ele geçirdiği ganimetlerle kaplatmıştı), Hititlerle bir çeşit saldırmazlık paktı olan ve Hititlerin artık Filistin'e müdahale etmeyeceklerini taahhüt ettikleri piç bir barış yapıldı. Anarşi azalmadı arttı ve Dorien istilâlarının ardından, 13. yüzyılın sonu ve 12. yüzyılın başında, "Deniz Halkları" (Filistinler) sahile çıkarma yaptılar ve ülkenin iç kısımlarını da fethettiler.

Filistin'deki bu siyasî parçalanma döneminde, geçmişteki Amoriler ve Kenanlılarla aynı kökenden olan yeni bir Sâmi göçebe dalgası, "Verimli Hilâl"ın tamamında toprak aramaya geldi ve onlar da diğer kavimlerin aynı güzergâhlarını takip ettiler. Yani, Arabistan çöllerinden veya Doğu'nun platolarından hareketle Dicle ile Fırat deltalarında, Yukarı Mezopotamya'da, Suriye'de (Harran çevresinde), Filistin'de yerleşik hayata geçmeyi deneyen halklar gibi... Bu, büyük Arami göçüdür ve bunun kollarından bir kolunu İbraniler oluşturur.

¹⁶ Rappoport tarafından zikredilmiştir, *Histoire de la Palestine/Filistin'in Tarihi*, s. 73.

Bu hareket her menşeden “Habiru”ları (topraksızları) çevresinde toplar. Suriye’nin ötesine gitmeyip oraya yerleşip kalanlara (zaten buraya yerleşimleri de çok başarılı oldu. Çünkü dilleri, çağdaşları İbranilerin de dili olan Aramice, MÖ V. yüzyıldan itibaren, bütün Ortadoğu’da konuşulan dil hâline geldi. Meselâ bu dil, Hz. İsa’nın bile konuştuğu dil olmuştur) Aramiler adı verilir.

İbraniler, aralarından bazıları, diğer “Habiru”larla birlikte Mısır’a girerek, Filistin’e sızdılar.

Filistin tarihinin bu yeni safhasını ele almadan önce, bu yeni göçün tarihî katkısının ne olacağını ortaya çıkarmak için, Kenan medeniyetinin bilânçosu yapmak gerekir.

Çünkü İbraniler, selefleri olan ve aynı kökenden gelme önceki göçebe göçleri gibi, Filistin’e yerleşerek bu medeniyetten yararlandılar ve bu üç asır boyunca, o medeniyetin asıl devamlılığında kopukluk meydana getirmeyen katkılarıyla onu zenginleştirdiler.

3) *Bu medeniyetin katkısı*

Filistin’in siyasî tarihi, bizi daha önce onun sosyal yapıları hakkında aydınlatmıştı. Yalnız kültürünü yerli yerine daha iyi oturtabilmek için, bu yerleşik feodal tarım toplumunun geniş ölçüde de tüccar olduğunu aklımızda tutalım. Verimli Hilâl’in oluşturduğu antik dünyanın bu en önemli medeniyetler kavşağında, Babilonya ve Mısır, aynı zamanda da Akdeniz’in Miken medeniyeti, Suriye, Anadolu ve Kafkasya ile bu ticarî ve kültürel münasebetler, Filistin’deki kazılarda keşfedilen Kafkas stili süslenmiş baltalar, (Mısır’a kadar nüfuzunu gösteren) Miken sanatını hatırlatan çanak çömlekler, Suriye’deki Ugarit’in bronz heykelleri, Mezopotamya mimarisinden esinlenmiş tapınaklar, Mısır’ınkilere yakın heykeller ve sahilde de bir hayvan ressamlığı yeteneğini gösteren nakışlı fildişleriyle gözler önüne serilmiştir.

Ne var ki o dönemdeki Filistin'in sanat dehasının kendisini en güçlü bir şekilde sergilediği alan, plâstik sanatlar alanı değildir.

"Verimli Hilâl" in en büyük keşfi ve dünya kültürüne en büyük katkısı, alfabenin icadıdır. Bu icat, sadece Filistin ticaretine hiyeroglif veya köşeli çivi yazılarının sağlamadığı o vazgeçilmez yazışma imkânını vermekle kalmadı, aynı zamanda seslerin harflere dökülüşüyle de, yüzlerce işaretin bilgisini gerektiren elitist bir kültür tekelini rahip ve kâtiplerin elinden alınmasının yolunu açtı. Bilhassa Kenan Kutsal Kitabı'nın, ardından da İbrani Eski Ahit'inin ihtişamını ortaya koyacak olan sözlü anlatımların, destanların, efsanelerin ve kutsal nazımların yazılı hâle getirilmesini de sağladı.

Dünyanın 28 harften oluşan en eski alfabe yazısı, Re's Şamra'da bulunmuş olan Ugarit dilindeki yazıdır. *"Ugarit dilinin durumu bundan böyle artık tartışma konusu yapılamaz. Bildiğimiz diğer Kenan dillerinden çok ayrıdır, fakat farklılıklar kısmen Ugarit'e has lehçe gelişmeden veya Ugarit dilinin içinde boy attığı Kenan grubundan kaynaklanır.*

*Her hâlükârda Ugarit lehçesi bütünüyle Kenan ailesinin genel tarihine katılır, yani bu bir Kenan dilidir."*¹⁷

H. E. Del Medico'nun *Re's Şamra'da bulunmuş, Kenan Kutsal Kitabı* (Payot Yayınları, 1951) diye adlandırdığı kitabın şiirleri, bu dilde aktarılmıştır. İbrani Eski Ahit'i gibi sözlü geleneklerin bu yazılı kaydı, kökenlerin ve değişik devirlerin şiirlerinden oluşur.

Re's Şamra metinlerinde kendisini gösteren en çarpıcı özellik, Gazze'den Ugarit ve Ebla'ya kadar Filistin'de o zaman hüküm süren derin kültürel birliktir: Aynı dil, aynı ibadet, aynı din.

Henüz parçalar hâlinde olan bu metinlerden çıkarabilecek değerlendirme, Kenan dininde ilâhî olan, yerleşik ta-

¹⁷ Harris, *Development of the Canaanite dialects/Kenan Lehçelerinin Gelişimi*, 1939, s. 10 ve 11.

rım toplumlarında genellikle görüldüğü gibi, her şeyden önce tabiatta kendisini gösterir, hâlbuki göçebe toplumlarında ilâhî olan, kendini önce tarihte gösterir.

Fakat bu sadece bir basite indirgeme, uç noktaya götürmedir, zira bu ilâhî görünüşün iki şekli iç içe iyice geçmiştir. Nitekim (İbranilerde Elohim ve Araplarda Allah olacak olan) Tanrı El, kendisini dağlar ve fırtınalarda, varlığının işaretleri olan yıldırım veya ateşle gösterir. Toprağa hayat veren yağmur, onun en apaçık lutfudur. Derken bu Tanrı, gitgide Kenanlılar, İbraniler, Hıristiyanlar ve Müslümanlarda, insanları kurtuluşlarına, “Yol, Hakikat, Hayat”a, “Sırat-ı Müstakîm/Doğru Yol”a erdiren, ahlâkî değerlerin kefilisi, tabiatın ve tarihin en ulu kanun koyucusu, tabiata en güzel ahengini, tarihe anlamını, ayrıca her ikisine de düzenini veren Yaratıcı olacaktır.

Başlangıçta çok tanrılı ve tanrıları insan biçimli olan Kenan dinin gayesi hayatı yüceltmektir. El’in mirasçısı Baal, bulutlara binerek, şimşeği çaktırarak, onunla birlikte de rüzgârları, yağmur bulutlarını ve yağmuru getirerek döleyen tanrıdır. Kız kardeşi, tanrıça Anat, *“yeri yaşatan göğün suyunu çekip yayandır, bulutları koşturan yağmur, yıldızların döktüğü çiğdir. Bitkilere güzelliklerini o verir ve toprağa başağa can veren şeyi yerleştirerek, yerin gıdasını o sağlar. Yere bolluk serper ve tarlalarda başaklara boy attırır.”*

Baal ve Anat’ın düşmanları Mot (ölüm) ile Yam (deniz) ilâhlarıdır. Birincisi “canlıların nefesini azaltan”dır; ikincisi “fırtınalı ve yararsız sular”a hükümandır.

Verimli Hilâl’in bütün Kenan edebiyatında tabiattaki hayatın tamamını yüceltilmesi, şu “ilâhî parça”nın yüceltilmesinden asla ayrılmaz. O “parça” ise, birbirinden ayrılmayan beşerî hayatın kendisi ile kâinatın hayatıdır: Bu hayat ilâhî bir “armağan”dır.

Tanrı, bütün varlığın merkezindedir ve onu hayatiyetiyle canlandırır.

İran’daki Zend Avesta ve Zerdüşt’ün tebliğlerinde olduğu gibi, hayat güçleriyle ölüm güçleri arasındaki müca-

dele aralıksızdır. Hedef, "kozmos" ile "kaos" arasındaki zafer, yani ilâhî hükümranlığın gerçekleştirilmesidir.

"Çok tanrıcılığın" da ötesinde, kâinattaki ilâhî hareketin birliği kendisini böyle gösterir. Nitekim İbrani Eski Ahit'inin dillendirdiği de budur. "*Bir gece, rüyasında*" Allah Hz. Yakub'a şöyle seslendiğinde olduğu gibi: "*Ben El, babanın Allah'ıyım.*"¹⁸

Daha sonra El'in yerini (Yakup isminin yerini İsrâ-el aldığı zaman) İsrail oğullarında Yahve alır. İsrâ-el, "El savaşıyor" demektir, tıpkı İsmâ-el'in "El (duayı) işitiyor, kabul ediyor" anlamına geldiği gibi.

Kenanlıların Re's Şamra'da bulunan kutsal metinlerinde Yahve, El'in oğludur:

"Rahman, rahîm El cevap verdi: Oğlumun ismi Yav Elat'tır" (El'in oğlu).

El bir kabile veya kavim ilâhı olmaktan çıkar. Çünkü Re's Şamra metinlerinde O, Kenan sınırlarını aşar:

"Tamamı El'in olan Mısır'a... senin mülkün olan Mısır'a git."

Kenan ilâhiyatçıları, (büyük ihtimalle El ile özdeşleştirdikleri) Tanrı Aton'u, sadece Yüce Tanrı değil, aynı zamanda tek ve evrensel Tanrı olarak kabul eden Akhenaton'un tektanrıci reformunu, öyle anlaşıyor ki, coşkuyla karşıladılar.

Demek ki Kenan dininin evrimi, onun bir ânı olan Yahudi dininin evrimiyle aynı yönde gider.

"İsrail din adamları sınıfının Hz. Musa'ya kadar çıkarmaya çalıştıkları tektanrıcılık, nispeten geç bir dönemin inancıdır.

¹⁸ Kitabı Mukaddes, Tekvin, 48/3.

Günümüzde her türlü tenkitçi tavırdan uzak duran inanç sahipleri, yalnızca kutsal metne sarılıyorlar, fakat özgürce bir değerlendirme yapıldığında, din adamlarının bu tezi tamamıyla reddedilecektir. Kral Davut ve Kral Süleyman zamanında İsrail oğulları henüz tek tanrıca değildiler, fakat Kral Süleyman diğer ilâhlara da hak ettikleri değeri vermekle beraber, Tanrı Yahve'nin şanına yakışır bir mabet inşa ettirdi ve O'na ibadeti ilk sıraya koydu."¹⁹

Kral Süleyman'ın çok tanrılı bir dine inandığında –her ne kadar daha sonra bunun tarihini yazan din uluları kendisini bundan dolayı kınamışlarsa da– kuşku yoktur*. Zaten Eski Ahit bunun apaçık şahididir: *"Ve Süleyman Rabbin gözündeki kötü olanı yaptı ve tamamen Rabbin ardınca yürüyen babası Davud gibi yürümedi. O zaman Süleyman Yeruşalim'in (Kudüs'ün) önünde olan dağında, Moabın mekruh şeyi Kemoş için ve Ammon oğullarının mekruh şeyi Molek için bir yüksek yer yaptı. Ve kendi ilâhlarına buhur yakan ve kurbanlar kesen bütün ecnebi karıları için böyle yaptı"* (I. Krallar, 11/5-8).

Eski Ahit'in, haklı olarak, "mekruh/çirkin şey" diye kötüleyip reddettiği şey, çocuklar başta olmak üzere insanların kurban edilmeleriydi. Ne var ki İsrail oğulları, tıpkı o dönemin Kenanlıları gibi, bu kanlı ibadeti yapmaktaydılar. Nitekim Levililer'de (18/21) insan kurbanı yasaklanmış olmasına rağmen, bir zaferi kazanma karşılı-

¹⁹ R. Dussaud, *Les origines canaennes du sacrifice israelite/İsrail Kurbanının Kenan Kökenleri*, Leroux Yayınları, Paris, 1921, s. 69.

* Yazar, burada doğrudan doğruya Hıristiyan Batılılara seslendiği, o yüzden de Kur'an'ı esas almadığı ve sadece Eski Ahit gözüyle meseleyi irdelediği için bu fikri ortaya atıyor. Bu eseri yazdığı anda kendisi iki yıldır Müslüman'dı. İslâm'a göre, Hz. Davut'un da, Hz. Süleyman'ın da, Eski Ahit'te söz edildiği gibi, yalnızca basit birer kral değil, aynı zamanda gerçek birer peygamber olduklarını, her iki peygamber hakkında Eski Ahit'te yer alan o tür ifadelerin tahriften veya sözlü gelenekten yazıya geçirilirken oluşmuş kasıt dışı yanlış bilgilerden ileri geldiğini dile getirseydi, çok daha iyi olurdu. Acaba konuyu uzatmamak ve meseleyi belli bir sınır içinde tutmak için mi böyle yaptı bilemiyoruz. Çeviren.

ğında Yahve'ye yaptığı adak sonucu, Yeftah kızını kurban eder (Hâkimler, 11/30-39).

Kanuna rağmen, peygamberlere rağmen, İsrail'in ve Yahuda'nın kralları doğan ilk çocuklarını kurban etmeyi sürdürdüler. Eski Ahit'in Çıkış bölümünde Yahve şöyle dememiş miydi: *"Bütün ilk doğanları, İsrail oğulları arasında, insanda ve hayvanda bütün rahmi açanları, benim için takdis et, o benimdir"* (Çıkış, 13/2); *"Oğullarının ilk doğanını bana vereceksin. Kendi öküzlerin hakkında ve kendi koyunların hakkında böyle yapacaksın"* (Çıkış, 22/29-30).

MÖ VIII. yüzyılda Kudüs'te on altı sene hüküm süren Yahuda kralı Akhaz, *"Ve kendisini vurmuş olan Şam İlâhlarına kurban kesmek"*le (II. Tarihler, 28/23) yetinmedi, Baal'ler için putlar yaptı ve kendi çocuklarını da ateşte yaktı (II. Krallar, 14/3).

Yine Kudüs'te 687'den 642'ye kadar krallık yapan Masse, *"Ve Rabbin İsrail oğulları önünde kovmuş olduğu milletlerin çirkin şeylerini taklit ederek Rabbin gözünde kötü olanı yaptı... Baal'ler için mezbahlar (kurban kesim yerleri) kurdu... Kendisi de oğullarını ateşten geçirdi"* (II. Tarihler, 33/1-6).

Böylece bu kral, MÖ XIV. yüzyıl Kenanlılarının "mekruh şeylerini" VII. yüzyılda taklit ederek yarım asırdan fazla bir süre hüküm sürebildi. Aslında bunlar, (herem/kılıçla kesip yok etme) denilen "kutsal imhalar"ın yanında denizde damla kalır. Nitekim Kenan diyarının fethinin her aşamasında "kadınların, çocukların ve yaşlıların katledilmesi" özellikle Yeşu kitabında övülerek tavsiye edilmiştir. Eriha katliamı: Yeşu, 6/21; Ay katliamı: Yeşu, 8/24; Gibeon katliamı ve Makkeda mağarasında -beş kral- esirlerin öldürülmesi: 10/20; ve *"Rabbin Musa'ya onların tamamını yok etmeyi emrettiği gibi"* (Yeşu, 11/20) olsun diye, Merom'da *"arta kalan hiç kimse bırakmayıncaya kadar"* bütün halkın kökü kazındı (Yeşu, 11/8).

"Sayılar" (31/7-18) kitabında bize, *"Rabbin Musa'ya bütün insanları öldürmesini emrettiği gibi"* (7) Medyenlileri yenen, *"kadınları esir alan"* (9), *"bütün şehirleri yakan"* (10) "İs-

rail oğulları"nın zaferleri anlatılır. Bütün bunların ardından onlar Musa'nın yanına vardıklarında, "Ve Musa onlara dedi: Bütün kadınları sağ mı bıraktınız? İşte, İsrail oğullarının, Peor meselesinde Balamın öğüdü ile Rabbe karşı tecaviüz etmelerine bunlar sebep oldular ve böylece Rabbin cemaati arasında veba oldu. Ve şimdi çocuklar arasındaki her erkeği öldürün ve erkekle yatmış olarak erkek bilen her kadını öldürün! Ve erkekle yatmış olmayarak erkek bilmeyen bütün kadın çocukları, kendiniz için sağ bırakın" (14-18).

Kendisini "Beni orduların Allah'ı diye çağırırlar" diye tanıtan (II. Samuel, 5/10) "orduların Allah'ı"nın gücünü göstermek için Yeşu'nin vahşi katliamlarını bu şekilde yücelten dinî metinlerin yazarı din uluları ile Kenan'ın "mekruh şeylerini" (I. Krallar, 14/24) lânetleyenler aynı kimselerdir.

İbrani ayrıcalıklığı efsanesini oluşturmak için, MÖ X. yüzyıldan VI. yüzyıla kadar, sözlü gelenekleri derleyen büyük din ulularının kindar iftiralarını böylece tespit ettikten sonra, Filistin tarihindeki İbrani dönemini (MÖ X.-VII. yüzyıllar), Kenan medeniyetinden ne aldıkları ve ona ne kattıkları meselesini yerli yerine oturabiliriz.

O zaman görülecektir ki "ülkenin fethedilmesine rağmen, Âsur egemenliğine kadar, Yahuda ve İsrail hükümdarları zamanında, sürüp giden Kenan tarihidir"²⁰.

Bu süreklilik, "Verimli Hilâl" in insanlığın dinî hayatına en büyük katkısı olan şeyin hazırlanmasında da kendisini gösterir. Bu şeyse, tek Tanrı inancıdır. Bu inanç İsrail peygamberlerinde asıl ifadesini bulacak, Hz. İsa bu mesajı daha da evrensel hâle getirerek devam ettirecek ve peşi sıra ortaya çıkan İslâm, din olarak aşkın ve toplum olarak siyasî bütün boyutlarıyla, tüm insan davranışlarının rehberi yapmak için onun her çeşit ruhî zenginliklerini kendisinde toplayacaktır.

²⁰ H. E. Del Medico, *La Bible canaenne decouverte dans les textes des Ras Shamra/Re's Şamra Metinlerinde Keşfedilen Kenan Kitabı Mukaddes'i*, Payot Yayınları, Paris, 1950, s. 15.

Bu güzergâhı çok net bir şekilde ortaya çıkarmak için, metinleri ve arkeolojik kalıntıları, her şeyden önce, çok uzun zamandan beri bu ülkenin ve o dönemin tarihini insanî bütünlüğü içinde görüp değerlendirmeyi engelleyen şu çifte önyargıdan uzaklaşarak ele almak gerekiyor:

– Tektanrıcılığın Ortadoğu’da İbranilerin dışında doğmadığı önyargısı,

– Tarihî kimlik olarak “İsrail”in iki bin yılın başından (Hz. İbrahim’den) beri var ve o zamandan bu yana tek Tanrı inancına sahip olduğu önyargısı.

İnançla ilgili maddeleri tarihî hakikatin yerine koyan bu rivayet, gerçeğe bağdaşmamaktadır.

1. Tektanrıcılığa doğru hareket, Mezopotamya’dan Suriye’ye, Filistin ve Mısır’a kadar Ortadoğu’nun bütünü içinde meydana gelen uzun bir hazırlığın meyvesidir.

2. (En eskileri, sözlü gelenekten hareketle, Kral Süleyman (MÖ 972–933) zamanında “Yahviste” derleyici tarafından kaleme alınmış) Eski Ahit metinlerinde Bâbil, Hitit, Mısır kökenli öğeler bulunur. Fakat ancak 1929’dan itibaren günümüz Suriye’inde, eski Ugarit başkentinin yer aldığı sit üzerindeki Re’s Şamra metinlerinin keşfedilmesiyle ki Kenan’ın katkısının değeri ölçülebilmiştir.

“Kenan Kutsal Kitabı”nı²¹ Ortadoğu’nun dinî katkıları bütününden ayrı tutmak, İbrani Eski Ahit’ine tanınan ayrıcalık konusundaki geleneksel yanlışa benzer bir yanlışa olur. “Kenan Kutsal Kitabı”, önemli bir an olan “Kenan mirasını”²² değerlendirebilmemize imkân verir: “İbrani Eski Ahit’inin kelimeleri, deyimleri, bütün cümleleri, MÖ XIV. yüzyılın bu metinlerinde beklenmedik bir şekilde okunuyordu... Ugarit tabletleri, bazı yorumcu ve tarihçilerin uzun zamandır

²¹ İfade, H. E. Del Medico’nun eserinin başlığından alınmıştır, *La Bible canaanienne decouverte dans les textes des Ras Shamra/Re’s Şamra Metinlerinde Keşfedilen Kenan Kitabı Mukaddes’i*, Payot Yayınları, Paris, 1950.

Bu da kıymetli bir eserin başlığıdır, değerli din adamı John Gray’in eseri, *The legacy of Canan/Kenan Mirası*, Leiden, Brill, 1957.

sezdikleri Eski Ahit'in arkasındaki bütün o Kenan katkısını gözlemler önüne mi serecekti?"²³

İlâhın her şeyden önce kabilenin değerlerinin ve tarihinin, gerçek veya efsanevî, sürekliliğinin kefil olduğu, dolayısıyla da kendisini *tarihte* gösterdiği göçebelerin (İbraniler XII. yüzyıla kadar göçebeydiler) dini ile ilâhın her şeyden önce toprağın verimliliğinin kefil olduğu, dolayısıyla da kendisini bilhassa *tabiat*ta gösterdiği yerleşik çiftçilerin (Kenanlılar II. bin yılın başından beri yerleşiktiler) dini arasındaki farklılıkları elbette küçümsememek gerekir, ama abartmamak da lâzım.

Kenanlılarla İbraniler arasındaki ilk çatışmalarda, Yahve'ye inananlar ile El'e inananlar karşılıklı olarak birbirlerini reddettiler. Daha sonra İbraniler Kenan'a yerleştiklerinde yerlilerin tanrılarıyla kendi tanrılarını aynîleştirdiler. O kadar ki, El (tanrı) adının çoğulu olan Elohim'i²⁴ kullanmaya başladılar.

Bu ilâhların nitelikleriyle tabiatın ve tarihin nitelikleri bazen özdeş hâle gelir: Tıpkı Kenanlıların Baal'i gibi, Yahve de "*çöllerdeki binici*" (Mezmurlar, 68/4) adını taşır; bütün verimlilik/bereket ilâhları gibi, o da buğday, zeytin yağı, şarap verendir (Hoşea, 2/8); Baal gibi, o da sesini gök gürlmesiyle duyurur (Mezmurlar, 29/3-4); Ugarit'in El'i gibi, Eski Ahit'in Tanrısı da tahtta oturur ve ilâhların oğullarının mahkemesinde karar verir (Mezmurlar, 82/1). Bu birkaç örnekten hareketle, Ugarit'in mitolojik metinleri ile Eski Ahit'in İbrani metinleri arasında kurulabilen paralelliğin önem ve değeri rahatlıkla görülebilir. Eski Ahit'te, daha önce de belirtildiği gibi, "*bir Kenan mi-*

²³ *Les religions du Proche-Orient/Ortadoğu'nun Dinleri*; Labat, Caquot, Szyner, Vieyra tarafından takdim edilmiş Bâbil, Ugarit, Hitit kutsal metinleri, Fayard, Denoel Yayınları (Koleksiyon: İnsanlığın Manevi Hazinesi), Paris, 1970, s. 375.

²⁴ W. F. Albright, *De l'âge de la pierre à la chrétienté. Le monothéisme et son évolution/Taş Devrinden Hıristiyanlığa. Tektanrıcılık ve Gelişimi*, Payot, 1951, s. 156.

rası" vardır. "Bu Kenan'dan şimdiye kadar tek bilinen numune de Ugarit'tir."²⁵

Bu entegrasyona şaşmamak lâzım, çünkü İbraniler Kenan'a yerleştiklerinde, İşaya'nın (19/18) da hatırlattığı gibi, kendi Arami lehçelerinin yerine "Kenan dili"ni benimsediler. Bu göçebeler, Kenanlılardan alfabeyi öğrendiler ve bu onların sözlü gelenekten kitaba geçmelerini sağladı.

Göçebe İbraniler Kenanlılardan tarımı da öğrendiler ve hayat tarzları, karma evliliklerin çoğalmasıyla birlikte, gitgide onlarınkine benzer hâle geldi.

İbrani peygamberlerinin, X. yüzyıldan itibaren, okudukları lânetler bunun delidir: "Kenan'a... lânet olsun!" (Tekvin, 9/25); "Kökeninden beri lânetli ırk" (Hikmet, 12/11)*. Tesniye'de yer alan peygamberlerin ısrarla üzerinde durdukları yabancı kadınla evlenme yasağı (Tesniye, 7/3) –ki bu yasak doğrudan Allah'a atfedilir (Çıkış, 34/15-16)–, İbrahim Peygamber tarafından açıkça belirlenmiştir: "İçinde oturmakta olduğum Kenanlıların kızlarından oğluma kadın almayacaksın!" (Tekvin, 24/3). "Arami Laban"ın damadı (Tekvin, 31/2) Peygamber Yakub'un torunları, yani onun hanımlarından (Lea ve Raşel), yabancı hizmetçilerinden (Bilha ve Zilpa) veya câriyelerinden olan oğullarının adlarını alan on iki ata kabile, bu kurala uymadı. Nitekim Yahuda Kenanlı bir kadınla evlendi (Tekvin, 38/1-5); Efraim ve Manasse ise, Mısırlı bir kadının kocası Peygamber Yusuf'un oğullarıdır (Tekvin, 41/45 ve 46/20). Benyamin oymağının erkekleri, İsrail oğulları kendilerine kız vermeyi boykot edildikleri için, kabilelerini ilk önce alıp kaçırdıkları

²⁵ Aynı eser, s. 376-377.

* Hikmet (Sagesse) Kitabı, Eski ve Yeni Ahit'in Türkçe tercümesinde yer almıyor; yazar Eski ve Yeni Ahit'in Fransa'da yayınlanan ve büyük rağbet gören ve TOB (Traduction Œcumenique de la Bible) Eski ve Yeni Ahit'i diye bilinen çeviriyi esas alıyor ve bu bölüm orada bulunuyor. Biz de oradan aldık. Çev.

dört yüz kızla doldurdular; ardından bir o kadar erkeği de Şilo'da imha ettiler (Hâkimler, 21/10-23). Orada *"kadınlar ve çocuklar dâhil bütün halkı kılıçtan geçirdiler"* (Hâkimler, 21/10) ve sadece bakireleri alıp götürdüler (Hâkimler, 21/12).

Peygamber Musa Habeşli bir kadın aldı diye Tanrı tarafından azarlanır (Sayılar, 12/1). Kral Davut'un Mobablı bir büyük annesi vardı (Rut, 4/22) ve Hititli karısı Bat-şeba'dan oğlu Süleyman dünyaya geldi (II. Samuel, 11/27).

Kabile reislerinin, Musa Peygamberin, kralların ve sözlü gelenek içinde tarihi yansıtan hâdiselerin bizzat örneğiyle açıkça ortaya çıkıyor ki, karma evlilikler ve halkların kaynaşması devamlılık gösteren bir uygulamaydı.

İbranilerin, Ârâmi göçünün bir kolu olması meselesine gelince, bizzat Yahudi inancı buna tanıklık eder: *"Babam göçebe bir Arâmi idi"* (Tesniye, 26/5) ve Tekvin'e göre de *"Ârâmi Laban"* Yakub'un amcası ve kayın pederidir (Tekvin, 29/15).

Kültürel ve etnik melezleşmenin, Filistin'in dayanağı ve sürekliliğine gelince, Peygamber Hezekiel de, VI. asrın başında, buna şahitlik eder: *"Yeruşelim'e Rab Yehova şöyle diyor: Aslın ve doğumun Kenanlılar diyarından; baban Amori, anan ise Hitti"* (Hezekiel, 16/3 ve 45). Hezekiel, VI. yüzyılda, bir "fahişelik" şekli olarak mahkûm ettiği tarih işte budur ve bu tarih, tarihî gerçekliğin beş yüzyılını özetler.

Tektanrıcılık kavramı, Hıristiyanlığın ve özellikle de İslâm'ın yaptığı tavizsiz bir tarife kadar hep bulanık (flu) kalmıştır.

MÖ XI. yüzyıldaki Babil Yaratılış Şiiri, III. bin yılından beri (yani, yaratılışı ve tufanı anlatan Atrahasis efsanesinden beri), Babil dininin tektanrıcılığa doğru nasıl yol aldığı gösterir: *"Orada zikredilen bütün ilâhlar, Marduk'un şu veya bu niteliğinin, şu veya bu ilâhî fonksiyonunun kişileştirilmesinden başka bir şey değildir. Diğer ilâhlar, bir bakıma, onun*

zâtının çeşitli görünümleridir."²⁶ Albright da aynı sonuca varır: "Çok sayıdaki farklı ilâhların, tek bir ilâhın tezahürlerinden başka bir şey olmadığı –ve yüce ilâhın alanının evrensel olduğu– kabul edildiğinde, belli bir tektanrıcılığa ulaşmak için atılacak sadece bir adım kalır."²⁷

Babil Yaratılış Şiiri'nde ilâhlar, Marduk hakkında şöyle diyorlardı: "İlâhlar konusunda insanlar aralarında bölünmüşlerdir, ama kendisini hangi adla adlandırmış olursak olalım, O'dur bizim Tanrımız."

Şamaş, Güneş tanrıdır, fakat aynı zamanda en yüce ilâhtır. O, Kral Hammurabi'ye MÖ XVII. yüzyılda, adalet kanunlarını dikte ettirmiştir ki, Yahve tarafından yarım bin yıl daha sonra dikte ettirilen "Ahit hukuku"ndan hiç de geri kalmaz.

İsrail geleneklerine çok yakın duran biri olan Albright'ın şâhitliği anlamlıdır: "Ahit kitabı (Çıkış, 21-23), Hammurabi Kanunları ile aynı tipte parça parça şer'î kanunlardır. Hitit kanunları (MÖ XIV. yüzyıl) ve Asur kanunları (MÖ XII. yüzyıl), bütün bu kanunların formülleri, MÖ III. bin yılın Sümer hukukuna kadar çıkar. Ahit kitabı, Kenan'daki mahallî şartları ifade etmek için az çok genelleştirilmiş –ve İsrail oğullarının eline muhtemelen Hâkimler döneminde geçmiş– daha eski bir hukukun yeniden şekillendirilmesinden ibarettir. Bu şekliyle ona IV. yüzyıldan daha önceki bir tarih verilemez. Fakat IX. yüzyıldan ödünç alınmış bu şekil, birçok yüzyıl daha eski olan Kenan ana örneğinkinden elbette pek farklı değildir, zira örf-âdet ve terminolojiyle ilgili çok sayıda arkaik ifadeler, çok daha eski olan Mezopotamya'nunkilerle paralellik arzederler. Apodiktik (apodictique/zorunlu) kanunlar, şekil ve ruhuyla benzersiz ve özgün kanunlardır; buna karşılık kazuistik (casuistique/her konuda her türlü ayrıntıyı içeren) kanunların şekli ve ruhu, bütün Batı Asya'da müşterek kanunlardır."²⁸

²⁶ *Les religions du Proche-Orient/Ortadoğu'nun Dinleri*, (a.g.e., s. 71)

²⁷ A.g.e., s. 159.

²⁸ AGE, s. 160.

Hammurabi Kanunları ile Hz. Musa'nın Ahit Kanunları'nın paralel bir incelemesi²⁹, kölelerin (yedi değil de dört yıl sonunda) azat edilmesi, çalınan malların (dört katı değil de iki katının) iade edilmesi, ana babaya isyan konularında daha insafılı olan Hammurabi Hukuku'nun üstünlüğünü gözler önüne serer. Öte yandan, Hammurabi Hukuku, hâkimlerin rüşvet alıp yolsuzluk yapmaları konusunda çok daha serttir. On Emir'in de (Çıkış, 20/3-17), niyete varıncaya kadar yasakladığı (Çıkış, 20/17) doğrudur. Demek ki orada da fiil ve vakaların kanunen cezalandırılmasını aşan ahlâkî bir içselleştirme ögesi yer almaktadır.

Ama bu içselleştirme boyutu İsrail oğullarının dininden önceki dinlerde hiçbir şekilde yok değildir. Re's Şamra'daki Kenan tabletlerinde, üç büyük (Yahudi, Hıristiyan, Müslüman) tektanrıci dinin temel ilkesi dile getirilir: Allah'a itaat.

Aşkınlığın, yani ilâhî olanın bu kabulü, gerçek anlamdaki insanî hayata özgü bir tutumdur: *"El'in oklarından korkacaksın ve adam olacaksın"* der Ugarit Kutsal Kitab'ı, tıpkı İbranilerin Eski Ahit'inin beş asır sonra *"Rab korkusu bilginin başlangıcıdır"* (Süleyman'ın Meseller, 1/7) diyeceği gibi... Aynı mesaj, İnciller ve Kur'ân'da da tekrarlanır.

İnsanların bilgelik ve ahlâkına nispetle Allah iradesinin bu yüceliği/aşkınlığı, *"Acı Çeken Masum"* örneğiyle sembolize edilmiştir. Bu sembol, İbrani Eski Ahit'inde Hz. Eyüp'ün etkileyici imajıyla verilirken, ondan da evvel, MÖ II. bin yılına doğru, *"Babil İlahiyatı"* metinlerinde bu konu, insanların kaderinin tek sâhibi Marduk'un şanına adanmış *"Bilgeliğin Rabbine hamd etmek istiyorum"* ile başlayan şiirde dillendirilir:

²⁹ Bu ayrıntılı paralel inceleme, meselâ, Robert W. Rogers tarafından yapılmıştır: *The Code of Hammurabi/Hammurabi Kanunları, şunun içinde: Cuneiform parallels to the Old Testament/Eski Ahit'e Paralel Çivi Yazdarı*, New York, 1912, § 117.

Bilgeliğin Rabbine hamd etmek istiyorum...
Geceyi kovan, aydınlığı yayan Markduk'a,
Her şeyi gazabıyla kaplayan şiddetli kasırğa,
Ayın zaman sabah meltemi gibi iyiliklerle esen...
... Tanrım bıraktı beni...
Eskiden yüksek başım, yere eğildi.
Bey gibi caka satarken duvar diplerindeyim...
... Kaçıyorlar benden eski dostlarım.
Kendilerinden saymıyor ailem beni.
Bütün gün bir güvercin gibi inliyorum
Ve yaşlar yakıyor yanaklarımı,
Oysa dua benim bilgeliğim,
Fedakârlıksa kanunumdu,
Allah'a böyle kulluk ettiğimi sanıyordum.
Ama uçurumların dibindeki ilâhî kaderi kim anlayabilir?
Allah'ın yolunu insanlar nerede öğrenecekler?
Dirilişin hükümranı, Marduk'tan başka kimdir ki?
Özgün balçıktan yarattığı sizler,
Marduk'un şanını ilâhilerle yüceltin!
Secdelerimde ve dualarımda,
Kabirden geri geliyorum güneş doğumunun ışıklarına.
Selâmet Kapısında, kurtuluşu tekrar buldum,
Hayatın Kapısında, hayat armağanını aldım,
Doğan Güneş'in Doğuşunda,
Tekrar canlılar arasında sayıldım.³⁰

Benzeri bir tema, Tanrı tarafından cezalandırılan, sonra Allah'ın merhametiyle yeryüzüne geri gelen ve karısına tekrar oğullar veren âdil ve bilge Daniel kıssasıyla, Re's Şamra'nın Ugarit metinlerinde de bulunur. Kendisi İsrail

³⁰ *Les religions du Proche-Orient/Ortadoğu'nun Dinleri*, s. 329-341. Babil Yaratılış şiirinin "Acı Çeken Masum"u ile Eski Ahit'in Eyüp'ü arasında, kelimesi kelimesine yapılan özenli bir paralel araştırma, Frank Michaeli tarafından sunulmuştur: *Textes de la Bible et de l'Ancien Testament/Kitabı Mukaddes'in ve Eski Ahit'in Metinleri*, Delachaux ve Nisestle Yayınları, Neuchatel, 1961, s. 111-114.

oğullarınca biliniyordu, çünkü Hezekiel onu Hz. Nuh ve Hz. Eyüp'ün yanında, âdil ve aracı kimseler arasında zikreder (Hezekiel, 14/14-20)

Tektanrıcılığa ve içselleştirmeye doğru bu aynı yol alışını izlemiş olan Mısır için de aynı şey söz konusudur.

Tanrı'ya, her türlü şekil ve suretin ötesinde, tabiat âleminin ve insanların tarihinin biricik yaratıcısı, “yanında başka hiçbirinin bulunmadığı yegâne İlâh” olarak tapınılan Akhenaton'un Güneşe İlâhi'sinde “gerçek bir tektanrıcılık”³¹ dile getirilir.

Mısır'ın tektanrıcılığın doğuşuna katkısı açıktır. Eski Ahit'teki 104. mezmurda “Güneşe İlâhî”sini olduğu gibi alınan Akhenaton'dan (XIII. yüzyıl) çok daha evvel, Mısır'ın Kapılar Kitabı, “Dört Rüzgârın Şiiri” gibi, Krallar Vadisi'ndeki yer altı kabirlerine, bilhassa da I. Sethi'nin mezarına, otuz üç asır önce, nakşedilip boyanmış kutsal metinler de bize, Abydos tapınağındaki giriş âyinleri sırasında, Oziris'in rahipleri ile müptediler arasındaki konuşmalarda Tanrı'nın adının nasıl yâd edildiğini gösterir.

“Dört Rüzgârın Şiiri”nde asıl Tanrı'nın adı, I A U E E (Yahve) sesli harflerine karşılık gelen sadece kuş tüyü ve kuş hiyeroglifleriyle ifade edilmiştir.

Son harf, bu Hayy (canlı, diri) Tanrı'nın nefes alıp vermesini ifade etmek için, zıt yöndeki iki kuş tüyü yelpazeyle belirlenmiştir. Onun adının telâffuz edilmesi yasaktır. Çünkü onu isimlendirmek, tıpkı bir kavram ve bir kelimeyle belirlenen bütün objeler gibi, onu bir şeye indirgemek olur.

Hâlbuki Tanrı bir *varlık* değil, bir *eylem*, bütün varlığın kaynağı, dolayısıyla da varlıklardan birine irca edilemeyen yaratıcı bir kudrettir.

Buna karşılık, IAOUE veya IAOUA (Yahve, Jehova)'ya “ışıldama/tutuşma”, “tecessümleşme” anlamına gelen “shin/şın” harfi ilâve edildiğinde IESIUUA (Jesus/İsa), in-

³¹ Albright, *agc*, s. 163.

san şeklinde tezahür eden Tanrı ve O'nda seçilmiş olan insanlık manasına gelir.

Tanrı'nın (Bu yaratıcı *eylem*'i, ancak yarattığı varlıkların birine ad olabilecek bir kelimeye indirgemek günah olacağından, "söyle" nemeyen) bu sırlı adını Peygamber Musa (zaten kendi adı da Mısır adıdır: Moses, tıpkı Ramose veya tanrı Ra'nın oğlu Ramses gibi) Mısır'dan alıp getirmiştir.

Mezopotamya'dan Mısır'a, bütün "Verimli Hilâl" boyunca, tektanrıcılığın bu uzun olgunlaşması ve insanın aşkın boyutunun bu ortaya çıkışı, İbranilerin dinî geleneği tarafından gaspedilmiş ve bunun tarihi dar bir kavmiyetçilik anlayışı içinde yeniden yazılmıştır. Nitekim Tesniye (12/5, 12/21, 16/11) bıktırıncaya kadar Kudüs'ün "*Rabbin kendi adını vermek için seçtiği yer*" diye tekrarlar durur. Yeşu ise burasını Şekem/Nablus'daki Ebal Dağı (8/30-35), Yeremya ise Şilo'daki kurban yeri (7/12, 14 ve 30) olarak belirler.

MÖ XV. yüzyılda Amon'a seslenen bir ilâhîde daha o zaman "*Sen teksin. Var olan ne varsa hepsini sen yarattın*" deniyordu.

Akhenaton'un Güneşe İlâhî'si ile İbrani Eski Ahit'indeki 104. mezmur arasında kelimesi kelimesine yapılan bir karşılaştırma, "*Textes de la Bible et de l'Ancien Testament/Kitabı Mukaddes'in ve Eski Ahit'in Metinleri*" kitabında yapılmıştır (s. 102).

Doğrusu, "Tektanrıcılık"ın³² reformcusu Akhenaton'un bu ilâhîsinin esaslı bir yöne vurgu yapmaz, yani sosyal adalete.

İşte tam da bu nokta üzerinde, Tesniye'den başlayarak ve daha ziyade de Amos'tan itibaren büyük peygamberlerle birlikte, İsrail oğullarının katkısı oldukça parlaktır.

Zira Ortadoğu'da asırlardan beri gelişip olgunlaşan tektanrıcılığı İbraniler icat etmemişse de, ortaya çıkan (ve İsrail oğullarında ancak 6. yüzyıl ortalarında ikinci İşaya

³² Bu ifade Pere de Vanx'ya aittir. *Histoire ancienne d'Israël*, age, s. 102.

ile birlikte kesin zafer kazanan) tektanrıcılıklarını, sosyal kurtuluş hareketinin bir motoru yapanlar onlardır.

İbrani çoktanrıcılığının izleri, IX. yüzyıldan itibaren ya-
zıya geçirilen, sözlü gelenekte apaçık ortadadır.

Yeşu'nun kitabında (24/2) açıkça şöyle denilir: Babala-
rımız *"başka ilâhlara tapıyorlardı."* Pere de Vaux, bu noktada,
bizzat Eski Ahit'ten alınma deliller verir: Albright'ın dedi-
ği gibi, *"tektanrı terimi, tek bir Tanrı'nın varlığını öğreten
kimse demekse eğer"*, Musa tektanrı değildi. Çünkü onun
tek bir Tanrı'ya imanı öğütlediğine dair elimizde hiçbir
belirti yok. Dahası ilk Yahvizm doktrininin böyle olmadığı
konusunda kesin işaretler var.

Çıkış'ın 15. bölümünün 11. ezigisinde, *"İlâhlar arasında
senin gibi kim vardır, ya Rab?"* diye sorulur; Musa'nın kayın
pederi Yetro, Mısır'dan kurtuluşun hikâyesini duyduktan
sonra, Yahve'ye kurbanlıklar getirirken şöyle haykırır:
"Şimdi biliyorum ki, Rab bütün ilâhlardan büyüktür." (Çıkış,
18/11); On Emir'in³³ ilk buyruğu da zaten başka ilâhların
varlığını reddetmez, aksine onların varlığını kabul eder ve
onlara ibadet etmeyi kesinlikle yasaklar.³⁴

Başka ilâhların varlığı, meselâ Hâkimler 11. bölüm, 24.
cümlede de kabul edilmektedir: *"İlâhın Kemoş'un mülk ola-
rak sana verdiği, sen mülk edinmez misin?"* Devamında, Sa-
yılar'da *"Kemoş'un halkı"* adı verilen Moab ahalisine İsrail
oğulları *"Allah'ımız Rabbin önümüzden kovduklarını, biz de
onları mülk ediniriz"* diye seslenir.

Davut, I. Samuel, 26/19'da, kendisine *"Git, başka ilâhla-
ra kulluk et!"* dedikleri için Saul'ün çevresini ayıplar. Baş-
ka İlâhların kalıntıları halkta öylesine köklemiştir ki,
"mekruh/kötü şeyler" olarak mahkûm edilmiş olmaları-
na rağmen, MÖ 687'den 642'ye kadar Yahuda krallığı yap-
mış olan Manasse *"Baal için mezbahlar (kurban sunum yerle-*

³³ *"Başka ilâhlara secde kılmayacaksın, çünkü ismi 'kıskaç' olan Rab, kıs-
kaç bir Allah'tır."* (Çıkış, 34/14)

³⁴ Père de Vaux, age s. 431-432.

ri) kurdu" (II. Krallar, 21/3). Nitekim ondan önce de, Sidonluların kralı Etbaal'in (ki anlamı "Baal onunla beraber" demektir) kızıyla evlendikten sonra, İsrail kralı Akhab (875-853) da Baal için mezbahlar kurdu ve bu İlâh önünde secdeye kapandı (I. Krallar, 16/31).

Bütün bunlara karşılık, İbranilerin yeni katkısı, kendi gerçek veya efsaneyle abartılmış tarihlerinde, sefalet ve baskıdan kurtuluş imtiyazına, yani Çıkış, Mısır'dan çıkış ânının ayrıcalığına sahip olmalarıdır. Hem zaten Allah'ın On Emir'i şu girişle başlar: "*Seni Mısır diyarından, esirlik evinden çıkaran Allah'ın Yehova benim*" (Çıkış, 20/2). Hürriyete kavuşma, çıkış, kurtuluşun/selâmetin de asıl simgesidir.

Kenanlılar için Fısıh/Pesah bayramı, ilkbaharın, tabiatın yenilenişinin bayramıydı.³⁵ İsraililer içinse o, tarihlerinin dönüm noktalarından biri olarak gördükleri olayın, yani çıkışın, Mısır'daki sefalet ve kölelikten kurtuluşun yâd edilmesidir.

İsrail oğullarının imanını kutsal bir "tarih" şeklinde "*Babam göçebe bir Arami idi*" (Tesniye, 26/5) özetleyen ve bu tarihin her bir olayı imanın bir esasını oluşturan ilk "amentü" nün önemli kısmı, bu kurtuluş ânı üzerinde durur: "*Mısırlılar bize kötü davrandılar ve bizi alçaltıp üzerimize ağır hizmet koydular ve atalarımızın Allah'ı Rabbe feryât ettik ve Rab sesimizi işitti ve düşkünlüğümüzü ve zahmetimizi ve sıkıntımızı gördü ve Rab kuvvetli elle, uzanmış kolla ve büyük dehşetle ve alâmetlerle ve hârikalarla bizi Mısır'dan çıkardı.*" (Tesniye, 26/1-9)

Böylesi bir ısrar, ancak İsrail tarihindeki kesin bir tecrübeyle izah edilebilir.

¹¹ Kenanlılar için Fısıh, "mayasız ekmek" bayramı, hasattan önceki kır, yani yenileniş bayramıydı. Bu bayramda eski hasattan hiçbir şeyin karıştırılmadığı mayasız ekmek yenirdi. Tesniye, anlamını değiştirerek bu bayramı muhafaza eder: "Başak ayını tut ve Rabbin için Fısıh bayramı yap. Zira Başak ayındadır ki Rabbin seni Mısır'dan çıkardı... hayatının bütün günlerinde Mısır ülkesinden çıktığın günü hatırlaman için, mayasız ekmek -sefalet ekmeği- yiyeceksin..." (Tesniye, 16/1-4)

Oysa bu tarih gerçek bir muamma gibi görünüyor.

Elbette Eski Ahit'i okuduğumuzda, İsrail oğullarının tarihi olarak takdim edilen olağanüstü bir destanla karşılaşırız.

Bu tarih, öyle bir tarih ki dünyayla, yani yerin ve göğün, ardından da ilk insanın yaratılışıyla birlikte başlıyor.

Derken dünyanın günahı yüzünden bu eserin Tufan'la imhası geliyor, tek kurtulanı ise ileride yeryüzünü tekrar şenlendirecek olan Hz. Nuh oluyor.

Onun torunlarından biri olan Hz. İbrahim, örnek davranışıyla, daha sonraki bütün tarihe yön verecektir. Hz. İbrahim, Allah'ın iradesine kayıtsız şartsız boyun eğmesinin mükâfatı olarak, bizzat Allah tarafından kurtarılan oğlu Hz. İshak (biz Müslümanlara göre bu Hz. İsmail'dir, çev.) ve İsrail'in "on iki oymağı"nm ataları olacak on iki oğul sahibi Hz. Yakup –ki kendisine daha sonra "İsrail" adı verilecektir– aracılığıyla bir "kutsal tarih" in kaynağını oluşturacaktır.

İsrail ile Tanrı arasında bir "ahit/antlaşma" yapılır: İsrail Tanrı'nın kanununa uyacak, Tanrı da ona Kenan diyarını vaat edecektir.

İsrail oğullarının günahlarından ve Tanrı'nın gazabını çeken cezalandırmalardan doğan beklenmedik birçok olayların ardından, İsrail peygamberlerine yapılan vaat gerçekleşir. Mezopotamya'dan Mısır'a uzun bir göçten ve Firavunların boyunduruğu altında hayli zaman kölelikten sonra, Tanrı'nın kendisi halkını Mısır'dan kurtarır, Hz. Musa'yı lider tayin ederek çıkışını yönlendirir ve İsrail'in bundan böyle Tanrı'sına sâdık kalmak için gözeteceği kanunları Hz. Musa'ya yazdırır. Neden sonra, Yeşu'nun komutası altında birleşen on iki kabile bir yıldırım savaşıyla Kenan'ı zapteder. Böylece Tanrı onların önünden işgalcileri kovar veya Yeşu'nun ordusuna halkını kılıçtan geçirir.

Kabilelerin liderleri olan "Hâkimler" tarafından bastırılan birkaç kalkışmanın ardından Hz. Davut'un ve oğlu Hz. Süleyman'ın monarşisiyle ülkenin egemenliği sağlan-

dı. Bu sonuncusunun hükümranlığı zamanında, uzun zaman ağızdan ağza parçalar hâlinde aktarıla gelmiş o hari-kulâde tarih yazıya geçirildi ve tutarlı bir destana dönüştürüldü. Eski Ahit yorumcularının “Yahvist” adını verdikleri kimselerin elinde gerçekleşen MÖ X. yüzyıldaki bu ilk derleme, MÖ VIII. asrın ilk yarısında, gelenekleri derleyen “Elohîst” denilen ikinci bir ekip tarafından tamamlanacaktır. Bu ekip, birinci versiyonun insanbiçimciliğini (Tanrı’nın insana benzer niteliklerle takdimini) hafifletmiştir. MÖ 716-687 yılları arasındaysa, bir sentez, yani “Tesniye Kitabı” sentezi gerçekleştirilmiştir, ki bunda “ahit/antlaşma”, dolayısıyla da “seçilmiş kavim” teması ve bu ahit/antlaşmaya sadakatin bütün sonuçları üzerinde önemle durulur.

Nihayet, “din adamların”ca düzenlenen çalışma ise (ibadetlerin ciddiyetle yerine getirilmesini ısrarla vurguladığı için bu ad verilmiştir), MÖ VI. yüzyıldaki Babil sürgününden kalmadır.

Bizi yakından ilgilendiren döneme, yani İbranilerin Kenan topraklarına yerleşmeleri dönemine gelince, Eski Ahit metinleri olarak elimizde Tesniye, Yeşu, Hâkimler, Samuel kitapları ile bizi MÖ 587’ye (Kudüs’ün Bâbilliler tarafından alınışına) kadar getiren I. ve II. Krallar kitapları bulunuyor.

En önemli tarihî problem, hiçbir arkeolojik veya belgesel verinin bu Eski Ahit metinlerini doğrulamamasından ve onlara tarihî bir teyit getirmeye imkân vermemesinden doğuyor.

Pere de Vaux gibi Eski Ahit metninin tarihî gerçekliğini kurtarmaya candan bağlı bir tarihçi bile, tıpkı diğer bütün araştırmacılarla birlikte, hiçbir yerde “İbrani din ulularıyla, Mısır’da kalışla, Mısır’dan çıkışla ve hatta Kenan’ın fetihle ilgili açık ve net en ufak bir ima” bulunmuyor “ve bu sessizliğin yeni metinlerle giderilme ihtimali de pek kuşkuludur”³⁶ diye itiraf ediyor.

İsrail adı, ilk ve tek defa olarak, MÖ 1225'e doğru Fira-
vun Mernefta'nın zaferlerini alkışlayan bir dikilitaş üze-
rindeki yazıtta görülür. Zaferlerinin sıralandığı bu kitabe-
de, Filistin şehirlerini ele geçirerek İsrail'i yakıp yıktığı-
ndan bahsedilir: "İsrail tarumar edildi. Irkı (tohumu) artık
yok." İsrail hakkında bundan başka, ne bir dikilitaşta, ne
bütün Mısır edebiyatında tek kelime yer almaz.

Sadece en çarpıcı bir örnekle yetinecek olursak, Eski
Ahit'e göre, İsrail'in gücünün doruk noktasında olduğu
döneme damgasını vuran bizzat Davut'un ne adı, ne tari-
hi, Eski Ahit dışında hiçbir kaynakta yer almaz: Ne bir
metin, bir kitabe, ne de arkeolojik bir iz... Süleyman'ın ölü-
mü "İsrail tarihinin tarihî olarak tespit edilebilen ilk olayı-
dır"³⁷, çünkü netice itibarıyla bu olay, astronomik hesapla-
maların kesinliğiyle belirlenmekte ve bundan ötürü de
güvenilir olan Yeni Asur İmparatorluğu'nun kronolojisi-
yle tarihî bir karşılaştırma yapılmasına imkân vermektedir.

Dikkate değer bir misal de Çıkış örneğidir. İbranilerin
Mısır'dan çıkış zamanı kabul edilen dönemde (MÖ 1220-
1200 civarı) görev yapan Mısır ile Kenan sınırındaki mu-
hafız birlikleri subaylarının raporlarıdır. Bu raporlarda bir
memurun, bir müfrezinin veya yaylaya çıkan bir göçebe
kabilenin en ufak yer değiştirmesi bile not edilmiştir³⁸. Çıkış
kitabında (12/51) birçok orduların da hareketi olduğu,
Mısır'ın arabalı bir askerî tümeninin battığı ve Tanrı'nın
"Firavun ile ordusunu Kızıldeniz'e attı"³⁹ (Mezmurlar,
136/15) söylenen İbranilerin bu geçişinin en küçük bir izi-
ne dahi o raporlarda rastlanmaz. Bu kadar şaşırtıcı olaylar
karşısında Mısırlıların suskunluğunun izahı yoktur: "Bu
'olay' Mısırlıların dikkatini hiç çekmemiş görünüyör."³⁹

³⁷ Noth, *Histoire d'Israël/İsrail'in Tarihi*, s. 235.

³⁸ Meselâ, bkz.: *Textes du Proche-Orient ancien et histoire d'Israël/Eski Ortado-
ğu Metinleri ve İsrail Tarihi*, derleyenler: Jacques Briend ve Marie Joseph
Seux, Cerf Yayınları, Paris, 1977, s. 65-68.

³⁹ "Encyclopædia Universalis", Cilt 12, "Filistin" maddesi, s. 429.

Arkeoloji olsa olsa bu destansı hikâyelerin bazen “bağlamı”nı ortaya koyabilir: İsrail’in din ulularının yaşadıkları varsayılan dönemlerdeki Amorilerin göçlerinin olduğu, İbranilerin Filistin’e yerleştikleri kabul edilen devirde Hazor’un yıkılışının kalıntıları gibi... Bir o kadarı, söz gelişi, İlyada için de söylenebilir: Arkeolojik araştırmalar Truva’nın varlığını ve imha edilişiyle Miken krallıklarının tarihî gerçekliğini ispatlamıştır. Bu da ispat eder –ve zaten bu Eski Ahit için de doğrudur– ki, sözlü gelenekler ve efsaneler çoğunlukla gerçek bir tarihî yapıya dayanırlar. Aslında çoğu zaman arkeoloji, meselâ Yeşu kitabındaki gibi palavraları yalanlar. Nitekim “Yeşu”nun surlarını yıktırmağa övündüğü sırada, Eriha ve Ay şehirleri, daha önce de gördüğümüz gibi, uzun zamandan beri artık yoktular.

İbranilerin gelişiyle Filistin’de medeniyetin yeni bir çağının doğduğuna şahitlik eden kalıntılar da aynı şekilde bulunamamaktadır. Kathleen Kenyon, arkeolojik kazılarının bilânçosunu yaparken, şu tespitte bulunur: *“İsraililerin girişinin kronolojisi hazırlamada belli başlı güçlüklerden biri, hiçbir sitede, yeni bir halkın gelişinin maddî bir delilinin mevcut olduğunu söylemeye imkân veren hiçbir şeyin bulunmamasıdır.”* Sonuç olarak şunu not eder: *“Gelen İsrail gruplarının esas itibarıyla göçebe olduklarını... oraya yerleştiklerinde bu topraklardaki haleflerinin donanımını alıp benimsemiş olduklarını kesinlikle kabul etmek gerekir... Filistin kültürü... özü bakımından bir Kenan kültürüydü.”*⁴⁰

⁴⁰ Kathleen Kenyon, *Amorites and Canaanites, The Schweich lectures of the British Academy/Amoriler ve Kenanlılar, İngiliz Akademisi’nin Schweich Dersleri*, (1963), Oxford Üniversitesi yayınları, 1966, s. 5.

II İBRANİLER

1) İbranilerin tarihte ilk ortaya çıkışı

Tarih bize gelişlerinden önceki geçmişleri hakkında hiçbir şey demez gibi görünürken, İbranilerin Filistin'e yerleşmesi acaba nasıl oldu? Zira yorumcular ve arkeologlar, bu geleneğin düzmece olduğunu belirterek, şu noktada aynı görüşü paylaşırlar: "Çok sayıda insanın bulunduğu bölgelere barış içinde yerleşmeleri ve yarı göçebelikten ziraat hayatına geçişleri, dikkate değer çarpıcı olaylar olmadan gerçekleşmiş ve derin izler bırakmamıştır."¹

Pere de Vaux bir hususun altını çizer: "İsrail halkı, modern bir tarihinin gözünde, ancak Kenan'a yerleşmesinden sonra, meydana çıkmıştır."²

Noth da aynı neticeye varır: "İsrail... on iki kabileyi bir federasyonun varlığı... canlı bir hâdise olarak ancak Filistin kültürünün ülkesini işgal ettiği andan itibaren ortaya çıkar... onun tarihi sadece Filistin toprağında başlar."³

Bu andan itibaren ortaya çıkan durum, ortaklaşa kabul ettikleri İsrail adı altında, bir ülkede sağlam ve kalıcı bir birlik oluşturmazdan önce... o kabilelerden her birinin ayrı ayrı bir tarih öncesi olduğu sonucuna varmamıza imkân

¹ Père de Vaux, *age*, s. 447.

Aynı eser, s. 151.

³ Noth, *Histoire d'Israel/İsrail'in Tarihi*, s. 64-65.

verir. Filistin'e yerleştikten sonradır ki *"İsrail'in bu toprağa yerleşmezden önce de bir tarihinin olduğu fikri gelişmiştir."*⁴

Acaba o kabilelerin bu "tarih öncesi" nedir ve üniter tarihî şema nasıl oluşturulmuştur?

Cevap vermek için, Eski Ahit'te ve tarihte bazı nirengi noktalarına sahibiz. Her şeyden önce de İbraniler büyük Arami göçünün içinde yer almışlardır. Sonrasında, bu dalganın boşandığı bütün güzergâh üzerinde, bu Aramilerden bazıları toprak bulamadılar: Ne Mezopotamya'da, ne Suriye'de, ne Filistin'de, ne de Mısır'da. Bu topraksız, marjinal, kendilerini her hangi bir işe kiralayan, bazen hükümdarların hizmetindeki paralı asker birliklerini veya hatta zenginler arasında dehşet saçan yağmacı çeteler oluşturan insanların izleri mevcuttur. Bunlar "İbrani" kelimesi ile aynı kökten gelen bir ismi taşıyan "Habiru"lardır ve Eski Ahit yorumcularının ve tarihçilerin ekserisi bu görüştedir. Mezopotamya'daki Mari tabletlerinde onlardan bahsedilir: *"Luhaiaki'yi 'Habirular' yağmaladılar..."* Mısır'da II. Ramses (MÖ 1301-1234) zamanında, büyük işlerde "Habiru"ların rolünden bahsedilir: *"Ordu mensuplarına ve büyük kule için arabayla taş taşıyan 'Habiru'lara azık ve gereç verir."* El Amarna mektuplarında, tehdit edilen Filistinli bir prens, Firavuna şikâyetinde bulunur: *"Kral bilsin ki 'Habiru'ların lideri ülkede isyan etmiştir."*⁵ Bir Alalaksi metni bize kralın, ordusuna katmak için, *"Habirularla bir anlaşma yaptığımı"* söyler. Dicle'nin doğusundaki Nuzi'de bulunan metinler, devletten tayın ve elbise alan "Habiru"lardan ve diğer bazılarının özel kişilerin hizmetini parayla yaptıklarından bahseder. Amarna mektuplarında "Habiru"lardan ya paralı askerler, ya da âsiler olarak söz edilir. Hitit kralı III. Hattusil'in bir fermanı, Ugarit krallığından kaçan "Habiru"ları ülkesine kabul etmeyeceğini

⁴ Noth, *Histoire d'Israël/İsrail'in Tarihi*, s. 14 ve 87.

⁵ Şurada zikredilmiştir: *Textes de la Bible et de l'Ancien Testament/Kitabı Mukaddes'in ve Eski Ahit'in Metinleri*, Delachaux ve Niestle Yayınları, 1961, s. 33-40.

belirtir. Re's Şamra metinlerinde "Habiru"lar, aynı işleri gören kişiler olarak anlatılır.⁶

Uzmanlar "Habiru"ların bir etnik grubu mu yoksa bir sosyal sınıfı mı oluşturduğunu bilmek için aralarında tartıştılar. Belki de tartışılması gereksiz bir sorundu bu. Zira elbette onlar, Amorilerden tutun da Aramilere kadar, bütün "Verimli Hilâl"de durmadan göçebelik eden Sâmi "ırklar"dandılar, ama toprak bulamadıkları için, para karşılığında çiftlik sahiplerinin topraklarında, devletin büyük imar işlerinde, hükümdarların paralı asker birliklerinde hizmet vermek ve hiçbir iş bulamadıklarında da çapulla yaşayan çeteler oluşturmak zorunda kalan sosyal tabakaya mensuptular.

Mısır'da II. Ramses'in büyük bayındırlık işlerinde çalışan bu kimselerin amansız bir şekilde sömürdükleri anlaşılıyor. Başkaldıran veya kaçan küçük gruplar Mısır'dan Kenan'a geçiyor ve daha geniş çaplı bir isyanın ateşlenmesini tetikleyen bu kimseler, her menşeden âsileri ve kanunsuzları da şüphesiz saflarına çekiyorlardı. Bu "*baldırı çiplakların kalkışması*", bu "*çulsuzların isyanı*" veya bu "*köylülerin savaşı*", Filistin'de tabî bir merkez buldu. Çünkü bu sıra, tam da Mısırlıların burada kontrolü ellerinden çıkardıkları, "Deniz Halkları"yla karşı karşıya kalan Hititlerin orada hâkimiyetlerini sağlayamadıkları ve buradaki prenslerin birbirleriyle olan rekabetleri yüzünden ülkenin anarşiye ve acze sürüklendiği bir sıraydı.

"Verimli Hilâl"ın dört bir yanından gelen "Habiru"lar, güçlü surlarla çevrili (Sayılar, 13/28-31) ve metal savaş arabalarıyla teçhizatlı büyük şehirleri ele geçirmeyi başaramadılar. Ovanın sâkinlerinin mallarını ellerinden almak imkânsızdı, çünkü onların "demir cenk arabaları" (Yeşu, 17/16) vardı. Söz gelişi Hâkimler, onların ne Megiddo, ne Gezer, ne Sayda, ne de başka yerleri alamadıklarını belirtir (Hâkimler, 1/27-35). Kudüs ise ancak iki yüzyıl sonra Davut tarafından

⁶ Bkz. Père de Vaux, age, s. 106-112.

alınacaktır. Hâkimler kitabı bize, Kudüs ahalisi “*Yebusilerin Kudüs’te Benyamin oğullarıyla birlikte oturduklarını*” (Hâkimler, 1/21) ve Davut şehri fethettiğinde onları kovmadıklarını haber verir. Fakat “Habiru”lar, İbraniler, özellikle dağlık bölgelerde ya şehirlere sızmayı başardılar, ya da bazı şehirlerle anlaşmalar yaparak (Hazor gibi) diğerlerini silâhla ele geçirdiler. Aralarından bazıları paralı askerlik yapmış oldukları için böyle silâhlı çatışmalara alıştılar. Yeşu kitabının iddia ettiği gibi Kenanlılar kılıçtan geçirilmedi. Tam aksine Hâkimler kitabı şunun altını çizer: “*Kenanlılar bu memlekette oturmak için direndiler. Ve vaki oldu ki, İsrail kuvvetlendiği zaman Kenanlıları angaryacı ettiler.*” (Hâkimler, 1/27-28)

Bu sızma uzun zaman devam etti, bir, belki de iki asır sürdü. Habiruların Filistin’i istilâ için amaç birliği edindikleri varsayımını doğrulayan meseleye gelince, İbranilerin Filistin’e yerleşmeleri gerçekleşikten sonra, artık hiçbir metinde Habirulardan söz edilmemesidir. Mendenhall ise, “*Kenanlıların şehir devletlerine karşı köylülerin bir isyanı olduğu*”⁷ fikrini ortaya atar.

Belki bunun, “Verimli Hilâl”de yiyecek bulmak için gezip dolaşan, yarı göçebe ve *topraksız* bir “*köylülerin isyanı*” olduğunu belirtsek iyi olur. Belki, onların arasında oldukça çok sayıda yabancı unsurun, meselâ Mısır’dan gelmiş esirlerin, fakat aynı zamanda “Verimli Hilâl”in bütün kesimlerinden gelmiş “topraksız”ların da bulunduğunu inkâr etmesek daha iyidir.

Biraz abartarak da diyebiliriz ki askerî bir fetihten ziyade sosyal bir devrimdi burada söz konusu olan.

Onları bir araya getiren öge, (tıpkı yirmi sekiz yüzyıl sonra Thomas Munzer tarafından yönetilen “*köylülerin savışı*”nda olduğu gibi), bütün bu “yeryüzünün lânetlileri”nin kurtuluşunu sağlayacak dinî bir görüştü. Onlar, ha-

⁷ G. E. Mendenhall, *The Hebrew conquest of Palestine/ İbranilerin Filistin’i İstilası*, “Archives bibliques/Kitabı Mukaddes Arşivleri”nde, nu. 25’te (1962), s. 66-87.

yatın aşırı bolluğun İlâhı Baal'in hüküm sürdüğü zenginlerin tarıma dayalı âyin ve ibadetlere ve refahlı sitelerin aristokratik dinine karşı kabilelerin İlâhını, çölün İlâhını çıkararak isyan ettiler.

"Habiru"lar, İbraniler ve onlara katılan her kökenden insanlar, çölden ve stepten gelme kaba saba insanlardı. Onlar sadece zenginlerin baskısına karşı değil, onların yaşama tarzına ve hayat anlayışına karşı da başkaldırmışlardı.

İbranilerin bütün dinî aşamalarını kronolojik sırasına göre çizebilmek için elimizde gerekli bilgiler bulunmuyor, çünkü sözlü anlatımların derlenip toplanıp yazıya geçirilmesi ancak X. asırda başlayacaktır. İşte o zaman, bu dönemin siyasi ve ruhi ihtiyaçlarından doğan bir düzene ve bazı kriterlere göre inanç esaslarına sistematik bir şekil verilecektir.

Bununla beraber, tezahürleri (çeşitli şekillerde) Amos'tan başlayarak peygamberlerde ve Hz. İsa'da çok sayıda görülen mesihçi ve ahiret inançlı temel öge ile Tanrı'nın Hükümlanlığı ve selâmet anlayışı, İsrail dininin en esaslı katkısını oluşturur. Bu, o direniş, kurtuluş ve Habiruların isyanı tecrübelerinde kök salmış bir anlayıştır. Nitekim bizzat Yahve'nin tarifinde de görüldüğü gibi Çıkış'ın gerçekleştirilmesinde bu anlayışın oynadığı rol ortadadır: Yahve, Musa'ya "*Ben seni Mısır'dan çıkartan Yahve'yim*" der ve diğer peygamberlerin kendisini bu ad altında bilmediklerini hatırlatır (Çıkış, 6/3-7). Zira Yahve bu ad altında ancak Mısır'dan çıkıştaki kurtarıcı eylemiyle görünmeye başlar. O andan itibaren İsrail'in bütün "kutsal tarihi", Yahve'nin şu temel niteliğinden hareketle tanzim edilecektir: Firavun'un iktidarını reddeden, köleleri kölelikten çekip alan Kudret.

Yalnız O'na ibadet edilmesi gerekir: "*Ancak Rabden (Yahve'den) başka bir ilâha kurban kesen helâk edilecektir.*" (Çıkış, 22/20)

Çölün İlâhının, kurtarıcı İlâhın katı tutumu böyledir.

(Efrayim ve Manasse'de ikileşecek olan) Yusuf'un kabilesince yaşanan temel tecrübe, evet Mısır'dan çıkışta yaşanan bu tecrübe, ekim alanlarının sınırındaki diğer bozkır-

lardan gelen bütün o başkalarının tecrübeleriyle aynıdır. Ne var ki o, kurtuluş imtihanı modelidir. O yüzden de onu yönlendiren İlah, Yahve, kendisini bütün diğer kabilelere zorla kabul ettirecektir.

O tarihî kurtarma müdahalesi içinde, Allah'ın *vahyi* adına, gerçekleşen bu kırılma, bütün kabilelerin en başta gelen iman esasını oluşturacaktır. Yeşu kitabında (26/1-28) anlatılan, Şikem/Nablus'taki toplantının gayesi de elbette budur. Kabilelerin ilk birleşmesinin sağlandığı bu toplantıda Yeşu, Yahve'nin en önemli lütfu olan Mısır'dan, o "kölelik diyarı"ndan kurtuluşu hatırlattıktan sonra, Çıkış'ın kesin tecrübesini yaşamamış olanlar da dâhil, bütün kabilelere şu can alıcı soruyu sordu: "Kime kulluk edeceğinizi bugün seçin" (Yeşu, 24/15), Çıkış'ın İlahî Yahve'ye mi, yoksa Kenanlıların İlahlarına mı?

Bütün kabileler Yahve'yi seçtiler, "Ve Yeşu o gün kavmla ahdedti ve Şekem'de onlara kanun ve hüküm koydu" (Yeşu, 24/25). Bunlar Musa'nın çölde emrettikleriyle aynıydı (Çıkış, 15/25) ve diğer bütün diğer İlahları dışladı.

Bunun tarihî gerçeklik payı ve ileride, asırlar sonra sözlü gelenek yazıya geçirildiğinde, "üslûplaştırma"sı ne olursa olsun, orada müşterek bir kulluk, Yahve'ye kulluk etrafında kabilelerin birleşmesinin ilk antlaşmasının/ilk ahitlerinin hatırası durmaktadır.

Başkalarını dışlayan bu tapınışa karşı daha sonra (çok sayıdaki) yan çizmeler ne olursa olsun, bundan böyle herkesten istenen iman esası, Yahve'ye, "Mısır'dan çıkararak" (Tesniye, 26/5-9) Rabb'e imandır.

İsrail'i oluşturan sözleşme işte budur, zira Von Rad'ın yazdığı gibi, "Tarihî araştırmalar göstermiştir ki, kabilelerin ülkeye girdikten sonra Filistin'de oluşturdukları kutsal federasyonunun adı 'İsrail'dir."⁸

⁸ Von Rad. *Theologie de l'Ancien Testament/Eski Ahit'in Teolojisi*, Labor ve Fides Yayınları, Cenevre, 1971, s. 17. -(Bkz. Birkaç sayfa sonra) Père de Vaux, Noth ve tarihçi ve yorumcuların ekseriyeti de benzer sonuçlara varmışlardır.

2) *Kutsal birlikten monarşiye*

Bu çekirdek etrafında, X. yüzyılda hazırlanan metinlerde, bütün tarihin yönlendirildiği ve ilâhî plâna göre anlam kazandırıldığı bir inanç sentezi meydana getirildi.

Bu genel tablo oluşturulup yazılmadan önce, Filistin’de İbranilerin ve kabileler konfederasyonunun iktidarı ele geçirmesi ile monarşik bir devletin kurulması arasında yeni tarihî tecrübeler yaşanacaktı.

Kabilelerin “on iki” olarak belirlenen sayısının hiçbir tarihî gerçekliği yoktur. O zamanlar “on iki” sayısı çokluk ve olgunluk ifade ediyordu. Nitekim metinlerde İsrail’in “on iki” oymağı olduğu gibi, İsmail oğullarının “on iki” oymağı (Tekvin, 25/13-16), Aramilerin “on iki” oymağı (Tekvin, 22/20-24), Edonilerin “on iki” oymağı (Tekvin, 36/10-14) vardı. İsrail’in “on iki” oymağının listesi değişir, ama “on iki” rakamı hep kalır. Meselâ Levi oymağı ortadan kalktığı zaman, Yusuf’un oymağı Efraim ve Manasse diye ikileşerek boşluk doldurulur, bu arada da Gad, Levi’nin yerini alır (Sayılar, 26).

Önemli olan, bu kutsal birliğin yapısıdır. Noth bunu, tıpkı onlar gibi, aynı inanış etrafında gruplaşmış Grek “sitetirlikleri”ne benzeter.

Filistin’e yerleşirken çıkan beklenmedik olaylar ve mücadeleler, kabilelerin aralarındaki bağları, kendilerini savunmak veya fethetmek için, sıklaştırıp kuvvetlendirmeye sevk eder.

İlkin, Eski Ahit’in “Hâkimler” adını verdiği “karizmatik” liderlerin yönetiminde geçici ve kısmî koalisyonlar olur. Kelime manidardır: Eski Ahit’teki bu “Hâkimler” sadece adlî işlere bakmazlar, aynı zamanda siyâsî yönetici ve savaş komutanlarıdır onlar. Bu arada onların “Hâkim” adları, kanunun, ilâhî hukukun ve buna riayetin kabileler arasındaki kaynaşmasında ne kadar önemli bir etken olduğunu gösterir. Zaten liderin birinci vazifesi de bu kanuna uyulup uyulmadığına dikkat etmektir.

Tehlikeler veya savaşların şiddeti arttığında, bu iktidarı devamlı kılmak ve hatta babadan oğula geçer hâle getirmek eğilimi de o kadar fazla oluyordu. Kendisine krallık takdim edilen Gideon, bunu reddeder (Hâkimler, 8/22-24). Çünkü Yahve'den gayri hiç kimse İsrail'e hükümran olmamalıdır.

Buna karşılık, Abimelek, Şekem/Nablus'ta, eski Kenan kralları modelinde olduğu gibi (Hâkimler, 9/1-56), kendisini kral ilân ettirmek için dolaplar çevirir.

Tehlikeler, özellikle de daha önce Hitit krallığına karşı zafer kazanmış, zengin kıyı bölgesinin sâhipleri, Filistinlerin artan tehdidi baş gösterince, monarşik birlik kendisini zorla kabul ettirdi. Bu monarşi, ilkin utana sıklıla Saul ile başladı, sonra da 1000 yılına doğru Davut'la tamamen yerleşti.

Bu önemli bir dönüm noktası oldu. Çünkü kutsal birlik, siyasî bir iktidar hâlini alıyordu. Daha önce Gideon tarafından dile getirilen Yahve geleneğinden kopuldu ve başka milletlerin monarşileri taklit edildi. Tıpkı Firavunlar, Kenan prenslerinin saltanatları gibi.

İlk defa olarak kabileler birliği Filistinlere karşı topluca seferber edilip de orduları yenildiğinde, Filistinler Kutsal Sandık'ı da ele geçirdikleri için (I. Samuel, 4/10-11), İsrail halkı büyük bir felâkete uğradı.

İşte o zaman İsrail oğulları ilâhî kurtarcısını bulduğuna inandı: *"Allah'ın ruhu Saul'ün üzerine kuvvetle indi"* (I. Samuel, 11/6). Saul, Ammonilere karşı zafer kazandı ve kendisi bir Kurtarıcı olarak görüldü. "Bütün halk" eski Gilgal tapınağına, yani "Yahve'nin huzuruna" gittiler (I. Samuel, 11/15) ve Saul'ü kral ilân ettiler.

Eskiden "Hâkimler" in seçildiği gibi, kutsal birlik tarafından seçilmiş en karizmatik biri değildi, onu seçen "halk" tı. Böylece de kutsaldan siyasete geçiş başlar. Geleceğe göre misyonu dinî olan İsrail'in bu şekilde siyasî bir güç hâline gelmesi, bu olup biteni kaleme alan kişinin canını sıkmuşa benziyor. Gideon'un krallığa daha önce yaptığı itirazı, aynı itirazın Gilgal meclisinde bu yeniliğe kar-

şı çıkanlar –ki bunları I. Samuel “sapkınlar” (10/27) olarak niteler– tarafından tekrarlanması meselesini aşmak için, metin bu teşebbüsün Tanrı tarafından geldiği vurgusunu yapar: Tanrı, Saul’e kutsal bir unvan vermesini Samuel’e (10/1) ilham etmiştir. Macera kötü sonuçlanır: Filistinler karşısında ezici bir bozgunun ardından Saul intihar eder. Hükümranlığı sadece iki yıl sürmüş görünüyor.

Bunun üzerine, İsrail’i siyasî bir güç yapacak Davut’un şimşek hızıyla yükselişi başlar.

Davut önceleri Saul’ün silâhtarı idi (I. Samuel, 16/21). Onun Filistinlere karşı başarısını kıskanan (I. Samuel, 18/8) ve hatta onu öldürmeyi deneyen (I. Samuel, 18/11 ve 19/10) Saul tarafından bertaraf edilen Davut, Batı Şerika’nın güneyindeki dağlara kaçtı ve oralarda tıpkı eski “Habiru”lar gibi yağmayla yaşayan bir çete kurdu (I. Samuel, 25/13). Davut adamlarıyla birlikte o sırada İsrail’e karşı tam bir savaş hâlindeki Filistinlerin hizmetine girdi. Gat’taki Filistin kralı Akiş adına, Davut ve adamları çok sayıda akınlar yaptılar: *“Ve Davut diyarı vurdu, ne erkek ne kadın kimseyi sağ bırakmadı. Koyunları ve sığırları ve eşekleri ve develeri ve esvabı alıp götürdü.”* (I. Samuel, 27/9). Burada söz konusu olan, Yeşu zamanındaki gibi Yahve’ye adanmış “kutsal soykırım”, yani “herem” değildi, aksine dinle hiç alâkası olmayan basit silâhli operasyonlardı. Bunlar, Davut’un ileride kuracağı krallığın tamamen din dışı ve siyasî karakterinin habercisiydi. O bu krallığı, kabilelerden derlediği birliklerle değil de, her menşeden, meslekten asker olan ve son derece etkili olduklarını gösteren kimselerle kuracaktır.

Davut, o sıralar Güney’in kabileleriyle, Yahuda gruplarıyla ilişkilerini sürdürmekten de geri kalmıyordu. Onun için Davut, İsrail’e karşı savaşılmaya hazır olmasına rağmen (I. Samuel, 29/8), Filistin prensleri onun savaş sırasında ihanet edebilir riskiyle bunu istemediler (I. Samuel, 29/4).

Saul’ün öldüğünü öğrenir öğrenmez, yastan sonra, Davut adamlarıyla, Güney’in kabilelerinin geleneksel dinî

merkezi Halil'e gitti. Daha önce Saul'ün kızı (Mikal) ile evli olduğu için, eski kralın damadıydı (I. Samuel, 18/22-27). Bu durum onun yerini almasını meşrulaştırıyordu. *"Ve Yahuda adamları geldiler ve orada Davud'u, Yahuda evi üzerine kral olarak meshettiler"* (II. Samuel, 2/4).

Von Rad, Davut tarafından iktidarın ele geçirilişinin, İsrail'in kendi asıl gelenekleriyle alâkası olmadan gerçekleştiğinin altını çizer: *"Davut, Yahve'nin halkı olan ve Kutsal Sandık etrafından toplanan bu İsrail'in kralı olur. Bu, Davut'u İsrail'in kutsal geleneğiyle bütünleştirme vazifesi gören Natân'ın kehanetinden ibarettir."*⁹

Bu birleşme mucize yanı olmadan, sebepler zincirinin yapısıyla alâkasız bir şekilde ortaya çıktı. Meselâ, oğlu Abşalom kendisine isyan ettiğinde, Davut *"Ya Rab, niyaz ederim, Ahitofel'in öğüdünü boşa çıkar"* (II. Samuel, 15/31) diye dua eder. Abşalom'a karşı savaş konseyi kurulduğunda da, *"Rab Abşalom'un üzerine kötülük getirsin diye Ahitofel'in iyi öğüdünü bozmayı Rab tertiplemişti."* (II. Samuel, 17/14) /

Davut'un Yahuda oymağı tarafından yapılan seçiminin kutsal bir niteliği yoktu, çünkü hiçbir peygamber bunu önceden bildirmemişti. O yüzden Saul'ün ordularının komutanı Abner, Saul'ün (I. Tarihler, 8/33) yaşayan tek oğlu Eşbaal'i (ki II. Samuel, 2/8'de bir İsrailinin Baal tanrısıyla alâkalı bir ad alamayacağı için ona İş-boşet ismini verir) kral yapmak üzere (II. Samuel, 2) Mahanaim'e, Efraimlerin yanına getirdi; iki sene sonra katledildi (II. Samuel, 4/7). Baş (II. Samuel, 2/8-9) Davut'a götürüldü, o da elçilerin kellesini vurdurdu (II. Samuel, 4/12). Hemen ardından da, sadece Yahuda'nın değil, bütün İsrail'in kralı (II. Samuel, 5/5) oldu.

Filistinler bunun üzerine son bir kere daha ülkeye saldırdılar. Davut onları kabilelerin ordusuyla değil, savaşa alışkın kendi adamlarıyla yendi (*"Davut ve adamları"*, II. Samuel, 5/2).

⁹ Von Rad, *Theologie de l'Ancien Testament/Eski Ahit'in Teolojisi*, age, s. 270.

Davut bundan böyle devletini kurabilirdi. İlk önce devletin merkezi seçti. Burası, II. bin yılın başında kurulmuş, fakat o zamana kadar İsraililer tarafından hiç fethedilmemiş Kudüs olacaktı. Yebusilerin bu eski Kenan şehrine adamlarıyla girdi (II. Samuel, 5/6-9). Kabilelerin iki grubunun kavşak noktasındaki bu şehir, ne İsrail'e bağlandı, ne Yahuda'ya; orası, her zaman Yebusiler tarafından oturlan, fakat yeni krala, maiyetine ve adamlarına kucak açan "Davut'un şehri" oldu. Davut, Kenan şehri Kiryat-Yearim'den, Filistinlerin gasp ettikleri Kutsal Sandık'ı getirtti ve onu Kudüs'e yerleştirdi. Böylece de sembolik olarak bu şehri On İki Kabile Birliği'nin merkezi yaptı. Onları kutsal geleneğe de bu şekilde bağlamış oldu.

Derken Davut, Kenanlıların Yahuda ve İsrail devletlerinde kabul gördükleri çoğulcu bir devlet inşa etti. Filistinler ve Moabitler, ardından da Şam'ın Aramileri kendisine boyun eğip haraç ödediler (II. Samuel, 8/1-6).

Böylece İsrail Devleti'nin sınırlarını aşan, kendisini oluşturan farklı unsurların sadece kralın şahsına bağlı olduğu bir Filistin İmparatorluğu kuruldu.¹⁰

Milletlerarası ortam Davut'un işini kolaylaştırdı. Çünkü ne iç çatışmalarla parçalanmış Mısır, ne Kasitlerin egemenliğine girmiş Mezopotamya, ne de "Deniz Halkları"nın istilâsıyla yıpranmış Hititler, Davut'un krallığının yayılmasına karşı koyabilirdi.

Davut'un, içeride, oğlu Abşalom'un iktidarı ele geçirme teşebbüsünü (II. Samuel, 15-19) kırması gerekti; Davut'un paralı askerlerden oluşan ordusu, Abşalom'un ayaklandığı kabileler ordusuna galip geldi. Böylece Davut, oğlu Abşalom tarafından bir an için yıpratılan tahtına tekrar oturdu (II. Samuel, 19/10-11). Davut aynı zamanda "Bizim Davut'ta hissemiz yoktur... herkes çadırlarına!" (II. Samuel, 20/1) parolasıyla ayaklanan İsrail kabilelerinin isyanını da bastırdı.

¹⁰ Bkz, Noth, *Histoire d'Israel/İsrail'in Tarihi*, s. 206 ve devamı.

Geriye, yerine kimin geçeceği meselesi kalıyordu. Davut, kendisinin Hitit subaylarından birinin, Uriya'nın karısı Bat-şeba'ya el koydu ve kocasını ölüme gönderdi (II. Samuel, 11/2 ve devamı). Bu gözdesine oğlunun kral olacağını vaat etti ve o kral Süleyman oldu.

Onun hükümranlığı sırasında (MÖ 970-930), babasının eseri bölünüp parçalanmaya başladı. Tahta çıkar çıkmaz, Davut'un en tecrübeli generali Yoab'ı (I. Krallar, 2/28-35) katlettirdiği için, Mısır'da sürgünde olan Edomi prensi Hadad, krallığını yeniden eline geçirdi; bir Arami çetesi lideri Rezon da Şam'ı zaptetti (I. Krallar, 11/23-25).

Buna karşılık Süleyman kendi şahsı hesabına Akabe Körfezi'nden yola çıkan oldukça gelir getirici bir deniz ticareti düzenledi. Sur'daki Fenike kralı Hiram kâr paylaşımını karşılığında ona denizciler temin etmişti (I. Krallar, 9/26-28 ve 10/11-12).

Bu müthiş gelirler (ve de insanlardan aldığı vergiler) sayesinde Süleyman, Kudüs başta olmak üzere çok tantanalı bir şehircilik politikası yürüttü. Sarayının içinde efsanevî bir mabet inşa ettirdi. Birinci Krallar kitabı bunun ayrıntılı bir tasvirini verir (I. Krallar, 6/1-38 ve 7/13-51).

Bu göçebe kabilelerin mimari geleneği olmadığı ve şehir medeniyetini Kenanlılardan aldıkları için, mabet Fenikeliler tarafından yapıldı (I. Krallar, 5/32 ve 7/13). Süleyman, Firavunların ihtişamını ve Asurluların lüksünü hayal ettiği için de, Mısır ve Mezopotamya'dan alıntılarla birlikte bu mabet, Kenan'ın Suriye-Filistin tapınakları tarzında inşa edildi.

Aynı şekilde, kendisi hiç savaş yapmamasına rağmen, arabaların savaş sanatında önemli bir rol oynadığı imparatorlukları taklit ederek, sırf gösteriş olsun diye, Megiddo'daki gibi, kendi savaş arabalarının atları için geniş ahırlar (I. Krallar, 9/19) yaptırdı.

Son olarak sarayına daha bir debdebe kazandırmak için Süleyman, göz kamaştırıcı bir harem kurdu. Birinci Krallar kitabının yazdığına bakılırsa (I. Krallar, 11/3), "Ve

onun yedi yüz karısı kral kızı olup, üç yüz de cariyesi vardı” ve aynı kitapta şu bilgiler de verilir: “...karıları onun yüreğini başka ilâhların ardınca saptırdılar... Süleyman Saydaluların ilahesi Astarti'nin ardınca ve Ammonîlerin mekruh şeyi Milkom'un ardınca gitti... Kudüs'ün karşısındaki dağ üzerinde, Moab'ın mekruh şeyi Kemoş için ve Ammon oğullarının mekruh şeyi Molek için bir yüksek yer yaptı. Ve kendi ilâhlarına buhur yapan ve kurbanlar kesen bütün ecnebi karıları için böyle yaptı.” (I. Krallar, 11/3-9)

3) Tevrat'ın doğuşu

Yukarıda anlatılanlarda, İsraililer Baal tanrısına tapınılan ekim alanlarına yerleştiklerinde, Kenan inançlarının onlar üzerindeki etkisinin bir delilini görüyoruz. Hoşea bu akımı kınarken şöyle diyecektir: “Baallara kurban kestiler ve oyma putlara buhur yaktilar” (Hoşea, 11/2).

Kenan medeniyetinin sinesinde yaşamak İbranilerin hayat tarzını derinlemesine değıştirdi. Bu kaba saba göçebeleler çadırlarını terk edip Kenanlılarınkine benzer evler inşa ettiler. Koyun postlarını bırakıp renkli yünden dokunmuş elbiseler giymeye koyuldular. Bununla beraber kuzeyin ovalarına yerleşip şehirler veya verimli arazilerde oturanlarla, güneyin dağlarına yerleşen ve uzun süre bedevi örf ve âdetlerini devam ettirenler arasında belli bir farklılık ortaya çıktı. Davut'un monarşi devletinin çok kısa süreli birleşirmesinin ardından, Süleyman öldükten sonra, İsrail'in daha zengin kuzeylileri ile Yahuda güneylileri arasında, karşılıklı düşmanlık ve bundan doğan çatışmalarla birlikte, ayrılığın baş göstermesinin sebebi de bu olacaktır.

Hayat şartlarının farklılığı, zihniyetler üzerinde de etkisini göstermekten geri kalmadı. Şehirlerde ve yerleşik çiftçi ailelerinde, Kenanlılar uzun zamandan beri verimliğin, zenginliğin, hayatın bolluğunun tanrısı Baal'e tapıyorlardı. Bu din, zenginlerle fakirler arasındaki derin bir

eşitsizliği kabullenen bir inanıştı. Yahve ise, çöl gezginlerinin Tanrısı, yoksulların koruyucusu hâline geliyordu.

İlk peygamberlerin, özellikle de İlyas, Elişaya ve Amos'un bu ahlâkî çöküntüyü, bu zenginliği ve bu iman "fahişeliğini" nasıl şiddetle yerdiklerini ileride göreceğiz.

Hatta güneyde, çobanların zahmetli hayatını yücelterek ve böyle bir hayat yaşayıp bu inancı tavizsizce tatbik eden eski peygamberlerle ilgili kıssaları idealleştirerek, şehirlilerin konforunun bütün cazibelerini reddedip dağlara çekilen, çileci bir hayat sürüp şehirlilerin yoldan çıkarıcı hiçbir faaliyetine katılmayan tarikatlar bile ortaya çıktı. O sapsalmalara tepki göstermek ve hayatını sadece Yahve'ye adanmak için yapılan bu kökten ayrılık programı, Rekabilerin uyguladıkları program olmuştur. Asırlar sonra bu uygulama Esseniyen keşişlerinin tuttuğu yol olacaktır. Lût Gölü elyazmalarının bulunduğu Kumran'daki belgeler onlar hakkında ayrıntılı bir bilgi vermiştir.

Bu arınmacı tepki, Yahve'ye imanın bile tehlikede olduğu ölçüde daha güçlü oldu. Çünkü İbraniler, bilhassa da kuzeyin İbranileri, Kenanlılardan sadece hayat tarzlarını almakla kalmadılar, onların ticaretine de katıldılar. Onların monarşiye dayanan siyasî sistemlerini de taklit ettiler: "*Bütün milletler gibi bize hükmetmek için başımıza bir kral koy!*" (I. Samuel, 85). Bunun elbette dinî sonuçları da olacaktır. Çünkü o zaman yabancı bir kurumu kutsal tarihin yeni bir akdi yapmak için, krallığı Yahve'nin Davut ve hanedanı ile yeni bir ahdi olarak yorumlamak gerekecektir.

Aynı şekilde mabet de, plânı ve tezyinatıyla yabancı bir modele göre inşa edilmiştir. Resim yasağına rağmen, oraya "melek" figürleri konulmuştur. Re's Şamra metinlerinin de ortaya koyduğu gibi, çok sayıda mezmur Kenan modellerinden hareketle uyarlanmıştır. Bazıları da Mısır ilâhilerinden alınmadır (özellikle 104. mezmur). Amos (5/26), Babil'in yıldızlara tapma inanışının sokuluşunu yerer. Derken Mezopotamya tanrısı Temmuz'a, ardından

da İştar'a tapınma başlar. Daha da sonra, Asurlular gibi kutsal atlar ve arabalar Güneş-Tanrıya kurban edilecektir.

Bu toplamacılık atmosferi içinde Pentateuque, yani Grekçe "beş cilt" (Tekvin, Çıkış, Levililer, Sayılar, Tesniye)'den oluşan Tevrat doğacak ve Yahudiliğin temel dini anlayışı kendini gösterecektir.

İlk yazılı belgeler, kralların vakanüvisleri tarafından kaleme alınmış ve Eski Ahit metinlerinde açıkça başvuru-
lan yıllıklar, Davut ve Süleyman dönemlerinde ortaya çıkar. Davut'un memurları arasında, ikinci Samuel kitabı bir kâtibin adını verir (8/17 ve 20/25). Birinci Krallar kitabı (4/3), Süleyman'ın iki sekreterinden bahseder. Birinci Krallar, 11/41'de, Krallar kitapları ile Tarihler'in bize özetlerini verdikleri "Süleyman'ın yıllıkları kitabı"na gönderme yapılır.

Gerçek bir tarih edebiyatı doğar. Bu edebiyat olayları aktarmak ve anlatmakla yetinmez. Özellikle onların anlamı üzerinde durur. Onları, beşerî tarihin mutlak sahibi Allah'ın tezahürünün, vahyinin ve müdahalesinin işaretleri olarak değerlendirir: Allah'ın ruhu "*Saul'un üzerine güçlü bir şekilde indi, ardından ondan çekildi*" (I. Samuel, 10/10 ve 16/14) veya "*Ve Davut gittikçe büyüyordu ve orduların Allah'ı Rab onunla beraberdi*" (II. Samuel, 5/10).

Yavaş yavaş, kayda geçirenlerin şahidi oldukları çağdaş bir tarihten hareketle, geniş çaplı bir sözlü gelenek derlemesi, bütün dünya tarihini içine almaya başlar. Hem de insanın ortaya çıkışından başlayan bir tarih. Bu gayret, Filistin toprağına bu yerleşme ve Davut'un monarşisinin kuruluşunun, bütün tarihin vardığı son nokta ve ilâhî vaa-
din tamamlanışı olduğunu göstermek içindir.

Bu derlemenin ürünü, Hıristiyanların Pentatök/Pentateuque adını verdikleri, Tevrat'tır.

Yaklaşık iki bin yıl boyunca bu metin, Hz. Musa'nın kendisi tarafından yazıldı diye kabul edile geldi. Nitekim tıpkı İşkenderiyeli filozof Filon (MÖ 20 ve MS 45) gibi Flavius Josephe (MS 38-100) veya İncil yazarı Yuhanna/Sa-

int-Jean (Yuhanna İncili, 5/46-47) bundan emindiler. Bu geleneksel inanışa ancak XII. yüzyılda Aben Esra tarafından itiraz edilir. İlk tenkitli inceleme ise XVI. yüzyılda yapılır ve Carlstadt basit bir şekilde Musa'nın kendi vefatını (Tesniye, 34/5-12) anlatamayacağına dikkat çeker. Bundan bir asır sonra 1678'de, Oratoryen tarikatından bir rahip, Richard Simon, bir "*Histoire critique de l'Ancien Testament/Eski Ahit'in Tenkitli Tarihi*" yayınlar ve gerçekte bağdaşmayan diğer tarihî yanlışlıkları, tekrarları, anlatılan olaylardaki düzensizliği ve üslûp farklılıklarını ortaya koyarak, tamamının tek bir yazara atfedilemeyeceğini gözler önüne serer. Kitap o dönemde skandal olur.

Hür bir tarihî tenkit, ancak XVIII. yüzyılda, yani Katolik kilisesi fikrî otoritesini iyice yitirdiği zaman gelişmeye başlayabildi. 1753'te, XV. Louis'nin doktoru Jean Astruc, "*Musa'nın Tekvin Kitabını Yazmak İçin Kullandığı Anlaşılan Özgün Hatıralar Hakkında Tahminler*" eserini yayınlar. Önemli bir noktanın altını çizer: Tekvin kitabı bir birinden ayrı iki metnin bir araya getirilmesinden oluşmaktadır, çünkü Tanrı, kâh Elohim, kâh Yahve olarak adlandırılmaktadır. Birkaç sene sonra (1780-83), Eichhorn bu farklılığı diğer dört kitaba da yayar.

İleriki zamanlarda, yani XIX. yüzyılda yapılan araştırmalar, Tevrat'ı oluşturan beş kitabın üst üste eklenmiş ve ya iç içe geçmiş çok eski sözlü geleneklerin toplanmasının ürünü olduğu sonucuna varmıştır.

Eski Ahit yorumcularının ve tarihçilerin çoğunluğu¹¹, Wellhausen'in (1876-1883 yılları arasında yayınlanmış) çalışmalarından beri, ikinci derecedeki varyantlarla birlikte, dört kaynağın varlığını kabul eder:

1) "*Yahvist*" (Tanrı'yı ifade etmek için Yahve kelimesini kullanan) *kaynak*. Bunda, din ulularına/büyük kabile reis-

¹¹ Albert de Pury'de meselenin tahlilli takdimine bakınız: "*Les sources de Pentateuque: une breve introduction/Tevrat'ın kaynakları: Kısa bir giriş*", Cahiers Protestants/Protestan Defterleri'nde, no. 4 (Eylül 1974, s. 37-48).

lerine (Hz. İbrahim, Hz. İshak, Hz. Yakup) yapılan “vaad”in üzerinde durulur. Bu vaat, Hz. Yakup’un on iki oğlundan (çok sayıda zürriyet vaadi) itibaren, bu halkın Kenan’a yerleşmesi (toprak vaadi) ve Hz. Davut’un krallığının kurulmasıyla gerçekleşecektir.

Hz. Davut’un eserinin tamamına yapılan “İsrail tahtına seninkilerden biri oturacak” (I. Krallar, 8/25 ve 9/5) açık imalar ve vaat, bu metnin onun ölümünden sonra, demek ki Süleyman zamanında (972-933) yazıldığını gösterir.

Bu metnin doğduğu esnadaki tarihî durumun ve problemlerinin incelenmesi, olayların seçimi ve bir araya getirilmelerinde baş rolü oynayan ana düşünceyi bulmamıza imkân verir. Yazarın çağdaşlarına vermek istediği mesaj nedir? Elbette, esas itibarıyla, Hz. Davut’un krallığına ve hanedanına meşruiyet kazandırmak için, onu çok daha geniş bir çerçeveye oturtmaktır: Her şeyden önce de, Von Rad¹² ve Mircea Eliade¹³’ın vurguladığı gibi, Yahve’nin Hz. Davut’la da ahitleşmiş olduğudur. Yani bunun, din ulularıyla ve Hz. Musa ile olan ahdin devamı, tek kelimeyle, Hz. Davut’un krallığının İsrail’in kutsal tarihinin (I. Krallar, 8/25 ve 9/5) taçlanması olduğunu savunmaktır.

Daha sonra da, o andaki kabileler birliğinin din ulusu atalarıyla bağına kurarak, böylece de –sanki Kenan’a yerleşmeden önce onların ortak bir tarihi varmış gibi– onlara bir tarih öncesi icat ederek, o millî birliğe sağlam bir dayanak sunuluyordu.

Albert de Pury, teolojiden hareketle şekillendirilmiş bir tarih aracılığıyla yapılan bu meşrulaştırmanın, yine de araya kritik bir mesafe koymayı engellemediğine dikkat çeker. Çünkü etraftaki “gururlu tavır” karşısında Yahvist yazar, Tanrı tarafından İsrail’e vaat edilen kurtuluşun bu halkın ve önderlerinin liyakatleri sayesinde değil, fakat

¹² Age, I. S. 319 ve devamı.

¹³ Mircea Eliade, *Histoire des croyances religieuses/Dini Düşüncenin Tarihi*, Payot Yayınları, Paris, cilt ?, s. 349.

“Tanrı’nın bu seçkin kullarının zaaf ve liyakatsizliğine rağmen”¹⁴ gerçekleştiğine nazikçe işaret eder. Asıl konuya, yani vaadle alâkalı olarak manidar bir örneğini de verir: Yahvist yazar, İbrahim’in Mısır’da kalışının hikâyesini de olayın içine sokar (Tekvin, 12/10-20). Bunu yapmakla da, o din ulusunun sadece insanî zaafını değil, aynı zamanda onun vaadin iki konusuna, yani (terk ettiği) toprak ve (Fıravun’a karısını vermekle mahrum kaldığı) zürriyete karışı aldırmaçlığını da gözler önüne serer.

Bununla birlikte yazar, İsrail ve Hz. Davut yararına “bütün tarihi seferber etmek” kaygısı taşıdığı için İsrail’in tarihine, ta Yaratılış’a kadar götürerek, eski bir tarih atar. Yaratılış efsaneleri, esas itibarıyla, eski Mezopotamya, bilhassa da Asur-Babil yaratılış efsanelerinden alınmadır. Dünyanın yaratılışı, yeryüzü cenneti, tufan, Eski Ahit’e çok yakın ifadelerle, daha önce, MÖ iki binlerin Sümer şirirlerinde veya Gılgamış destanında yer alır.

2) *Elohist* (Tanrı’yı “Elohim” kelimesiyle ifade eden) *kaynak* (özellikle: Tekvin XX’den XXII’ye ve ilk dört kitabın bazı parçaları), anlattıkları konunun içine şu en eski iki kanun hükümlerini de katar: On Emir (Çıkış, 20/2-17) ve “Ahit Kanunu” (Çıkış, 20/22-23). Bu kaynak, Peygamber Hoşea’dan öncedir, o yüzden onun kınamalarını içermemektedir. MÖ VIII. yüzyılın ilk yarısındaki bir tarihi taşıyor olabilir.

3) *Tesniye* (Grekçe: ikinci kanun). Kral Hizkiya’nın (MÖ 716-687) saray kâtip ve rahiplerinden bir grup tarafından yazılmış görünmesine rağmen, gelenek bunun Yoşiya’nın hükümranlığı zamanında, Kudüs Tapınağı’nın restorasyonu sırasında, 622’de, keşfedildiğini iddia eder. Bu kitap bütün önceki öğretilerin dogmatik bir özetidir. Ana fikir “seçilme”dir: İsrail “seçilmiş” halktır (Tesniye, 7/6-7); “Ahit” adlı bir akitle Tanrı’ya bağlıdır

¹⁴ Sayfa 37’de anlatılanlara bakın.

(Tesniye, 5/2-3 ve 26/17-19). Allah'ın Ahdi, vahyin ve Kanun'un gözetilmesiyle yakından ilişkilidir. Ahit, emrin eş anlamlısı hâline de geliyordu, çünkü "Ahit levhaları", üzerine "On Emir" in kazındığı levhalardır (Tesniye, 9/9 ve 11/15).

Böylelikle Tesniye, Asur hegemonyasına karşı bir protesto olur: İsrail'in tek bağlı olduğu varlık Yahve'dir, Asur kralı değildir. Bundan hareketle de metnin tarihi çıkarılabilir: Bu metin, Krallığın Kanunu'nun resmen ilân edilmesi için Asur'un zayıflamasından sonra (II. Krallar, 22-23) ancak "su yüzüne" çıkabilmiştir. Yoşiya tarafından "keşfedildiği" efsanesi de bundan doğmuştur.

Aynı yazar veya aynı yazarlar grubunun elinden çıkma Yeşu, Hâkimler, Samuel ve Krallar kitapları da Tesniye ruhu içinde kaleme alınmışlardır. Kökenlerinden MÖ 587'ye kadarki "İsrail tarihini" sergileyen bu kitaplara, "Tesniyecî" eserler adı verilebilir.

4) *Din adamları kaynağı*, ibadetin dinî kurallara uygunluğu ve şekilciliği üzerine vurgu yaptığı için bu ad verilmiştir. Temel konusu, Musa ile Davut'un ahdini desteklemek için, Nuh ile (Tekvin, 9) ve İbrahim ile (Tekvin, 17) yapılan Ahit konusudur.

Hezekiel ile benzerliği, bu metni Babil sürgünü (VI. yüzyıl) zamanına tarihlendirmemize imkân verir.

Sürgünler için bir kere daha çöllerde yaşamış eski kuşakların örneği hatırlatılır. Sadece Mısır'dan kurtuluş da değil, Kenan'ı kendilerine "ebedî mülk olarak" (Tekvin, 17/8 ve 23) verme konusunda İbrahim'e yapılan vaat de yâd edilir. Önemli olan, Ahit'e sâdik kalmak, vaadin ve dönüşün gerçekleşmesine lâyük olmak için, Kanun'a titizlikle uymaktır.

"Sana emretmekte olduğum her şeyi yapmak için tutacaksın, üzerine bir şey katmayacaksın ve ondan eksiltmeyeceksin" (Tesniye, 12/32).

"Seçilme" fikri, Tesniye'nin (7/7-9) bir uydurmasıdır. Bu "seçilmiş olma" iddiası, insanın Tanrı'yla kurduğu iliş-

kilerin hepsini siler atar: İşlemekle insanın Allah'a itaatten uzaklaştığı günah, ilk çiftin oğlu Kain/Kabil'in kardeşini öldürmesi (Tekvin, 4/15), Babil Kulesi'ni (Tekvin, 11/1) dikerek insanların Tanrı'ya denk olma iddiaları... Tufan bütün bu rezillikleri imha eder ve sayaç sıfırlanır.

Bundan böyle, şu iki esaslı âni dikkate alınarak bu kutusal tarihin geri sayımı başlatılabilir: Mısır'dan çıkış ve yuvarılarda din ulularına yapılan vaat...

Tanrı'nın "kendi" halkının çıkarı için gerçekleştirdiği mucizelerin tipik örneği olan Mısır'dan çıkışla ilgili olarak, Von Rad'ın tabiriyle "olağanüstünün git gide artışı"¹⁵na şahit oluyoruz. Çünkü Kızıldeniz mucizesi iyiden iyiye artan bir göz kamaştırıcılıkla sunuluyor. Nitekim aileleri olmadan İbraniler 600 bindir (Çıkış, 12/37), demek ki toplam iki milyon (Bu durumsa, en azından, çöldeki o kırk yıllık kalış süresince gerekli levazım meselesini karşımıza çıkaracaktır!). *"Firavun cenk arabasını hazırlayıp kavmini beraberine aldı ve her biri üzerinde araba cenkçisi olmak üzere alt yüz seçme cenk arabası, Mısır'ın bütün cenk arabalarını aldı... İsrail oğullarının arkasına düştü"* (Çıkış, 14/6-8). Mısırlılar deniz kıyısında kaçakları yakalar. Musa bastonunu kaldırır ve deniz açılır, adamları iki sudan duvar arasında kuru toprak üzerinde art arda geçer. *"Ve Mısırlılar kovaladılar ve Firavun'un bütün atları ve cenk arabaları ve atlıları arkalarından denizin ortasına girdiler"* (Çıkış, 14/23). *"Ve sular dönüp cenk arabalarını ve atlıları, onların arkasından denize girmiş olan bütün Firavun ordusunu örttü; onlardan bir nefer bile kalmadı"* (Çıkış, 14/28-29). Firavun bile, çünkü Mezmurlar, 106/11 ve 136/13-15'te *"Kızıldeniz'i ikiye bölene ve İsrail'i ortasından geçirene Firavun ile ordusunu Kızıldeniz'e atana"* şükredilir.

Bu kadar önemli hâdiselerden Mısır metinlerinde en ufak iz yoktur.

Mezopotamya'daki din ulularından da.

¹⁵ Von Rad, age., I, s. 300.

Filistin'in geçmişi hakkındaki Eski Ahit versiyonunun, şimdiye kadar ortaya çıkarılmış, dört kaynağı işte bunlardır.

Bu kaynaklar bize gerçek şahıslar hakkında sadece efsanevî bir bilgi verir, fakat sözlü gelenekler aracılığıyla, tamamen tarihî kaynaklarla (Ortadoğu'nun diğer halklarının arkeolojik eser veya yazıtları, tarihî veya efsanevî izleriyle) da doğrulanarak, bir Filistin tarihinin genel çerçevesinin oluşturulmasını sağlarlar.

4) İbrani Devleti'nin parçalanması ve İsrail ile Yahuda'nın düşüşü

Süleyman ölür ölmez (MÖ 926–925 civarı), Davut'un Krallığı parçalanmaya başladı. Bu krallık sadece yetmiş üç sene sürdü.

Gerileme daha Süleyman dönemindeyken başlamıştı. Çevre eyaletler ayrılıp kopuyorlardı. Süleyman'ın debdebeli hayat tarzının halka yüklediği ağır vergiler ve böyle bir rejimden kaynaklanan ahlâkî ve dinî bozulma yüzünden, bizzat İsrail oğulları arasında devlete karşı hoşnutsuzluk ve soğukluk giderek artıyordu.

Bu çöküş, Süleyman'ın yerine kimin geçeceği konusundaki anlaşmazlıkla iyice belirginleşti. Babadan oğula geçiş, ne Yahuda kesiminde, ne de Yahudalar tarafından itiraz edildi (veliaht Rehoboam, tıpkı babası Süleyman ve dedesi Davut gibi onlardan biriydi); Kenan halkları ise, zaten Saul ile Davut'un modelini kendilerinden aldığı hanedanlık kurumunu uzun zamandır benimsiyorlardı.

Kuzey'de ise durum bambaşka gelişti. Orada, Kabileler Birliği geleneğini sürdürmeye gayret eden İsrail kabilelerinin Eskileri, Rehoboam'a şartlarını bildirmek ve kendisini tahta oturtmazdan önce onunla bir anlaşma yapmak için, Şkem/Nablus'taki eski mabette toplandılar (I. Krallar, 11/29-39; 12/1-32; 14/1-18). Rehoboam onların

bütün isteklerini, bu arada da en altından kalkılmaz vergi yüklerini hafifletme dileklerini de toptan reddetti.

Eskiden Süleyman'a isyan etmiş ve Mısır'a sürülmüş bir diğer kral adayı Yeroboama, kral ölür ölmez geri geldi. Kendisi Şilo'lu Ahia peygamber tarafından Süleyman'ın halefi tayin edilmişti.

İsrail oğullarının eski adamları, babadan oğula monarşinin İsrail kanunlarına zıt olarak gören eski geleneğe sarılarak (II. Samuel, 20/1) ve dolayısıyla "İsrail" in Yahuda eviyle hiçbir alâkası olmadığını düşünerek (I. Krallar, 12/16), Yeroboama'yı seçtiler. Kendisi Yahve tarafından peygamberi aracılığıyla seçilmiş kabul edildi ve kabile halkının eskileri tarafından da resmen tanındı.

Krallık, güneyde Yahuda ve kuzeyde İsrail olmak üzere ikiye bölündü. Diğer Suriye-Filistin devletleri arasında iki küçük krallık... Yahuda krallığı, kayboluncaya kadar, Davut'un mirasçıları krallar olarak devam etti. Eski usule dönmeyi istemiş olan İsrail krallığı ise, bitmez tükenmez karışıklıkların pençesine düştü: Hükümet darbeleri, suikastlar, kısa süreli hanedanlıklar, zorbalıkla iktidarı ele geçirmeler...

Yehu'nun hükümranlığından (820–846) itibaren, Süleyman'ın vefatından üç çeyrek asır bile geçmeden, kralın bir peygamber tarafından tayin ettirilmesi geleneğine artık uyulmaz oldu. Peygamber Hoşea, Yahve adına, şöyle diyecektir: *"Onlar krallar yaptılar, fakat benden değil"* (Hoşea, 8/4).

İkisi de kayboluncaya kadar, bu iki devletin tarihi hem kendi aralarında, hem de zayıflayıp bölünmelerinden yararlanan komşularıyla çatışmalarla geçti: Filistinlerin müttefiki Aramilere karşı savaş, Firavun I. Şesonk'a karşı savaş... Bu beriki, Yeroboama'nın kral oluşundan itibaren Filistin'i istilâ etmiş ve Yahuda krallığını haraca bağlamıştı. Omri hanedanının (ismine bakılırsa Arap olması gerek) mirasçısı Ahab, Sayda'nın Fenikeli kralının kızı İzebel'le evlendiği ve Süleyman zamanında olduğu gibi, Yahve'nin

yanında Baal tapınaklarının da yükseldiğini –Peygamber İlya (I. Krallar, 1/5-8) ile Peygamber Elişa (II. Krallar, 6/18) bu sapıklığı yerden yere vuruyorlardı– tekrar görmekten endişe edildiği zaman, bu akıma karşı iç direniş, Omri hanedanını (bkz. II. Krallar, 6/8; 7/20 ve 13/14) 851’de devirdi.

Bu fırsattan istifadeyle Moab kralı da artık İsrail’e haraç ödemeyi bıraktı (II. Krallar, 3/4-5).

Fakat en büyük tehdit o zaman belirmeye başladı: Tam bir yayılma hâlindeki Asur İmparatorluğu, IX. yüzyıldan itibaren Suriye ile birlikte Akdeniz sahillerine ulaşmıştı. III. Salmanazar daha 853’te, bu güçlü istilâcıya karşı direnebilmek için aralarındaki kavgaya ara veren Suriye-Filistin krallarının müttefik ordusunu yenmişti. O koalisyon ordusu içinde yer alan İsrail kralı Ahab yenildi. Ahab’ın halefi, din reformcusu (Yahve’ye imanın safliğini yaşamak için çölde ideal “göçebe” hayatı yaşayan “Rekabililer” [II. Krallar, 10/15] tarikatıyla ittifak kuran) Yehu, Ahab ve bütün ailesini öldürdükten sonra, Baal’in bütün mabetlerini yıkarak hükümranlığına başladı. Salmanazar’a haraç ödeyerek (Günümüzde Tell Nimrud denilen Kalah’ta Salmanazar tarafından konulmuş bazalttan “siyah dikilitaş”ta belirtildiği gibi) dış tehlikeyi bertaraf etmeye çalıştı.

Bu şekilde bir zaman için savuşturulmuş gibi görünen Asur tehdidi, 745’te Asur’da Telat-Faalazar’ın tahta çıkmasıyla, yeniden baş gösterdi. Çünkü Mezopotamya’nın daimi emeli, Verimli Hilâl’den Akdeniz’e erişme yolları açmaktı.

İsrail krallarından biri Asur’a artık haraç ödememeye karar verip de desteklenir umuduyla Mısır’la ilişkiler kurduğu zaman (II. Krallar, 17/4), Asur ordusu kralı yakaladı ve bütün ülkeyi ele geçirdi. Başkent Samiriye 722’de düştü. İsrail devleti varlığını kaybetti. Asur’un Samiriye eyaleti hâline geldi.

Yahuda devleti, Asur kralına haraç ödeyerek varlığını sürdürüyordu. Orada da defalarca Mısır’a dayanıp Asur-

lulara karşı çıkma teşebbüsünde bulunuldu. Peygamber İşaya (20/1-6), tehlikeyi boşuna haber verdi.

Asur İmparatorluğu, başşehri Ninova'ın yıkılmasıyla birlikte 612'de çöktü.

Fakat Filistin için bu rahatlama kısa sürdü. Daha hükümlerinin başından itibaren Firavun Nekao (609–593), Babil saldırısının önünü kesmeyi (boşuna) denemek için, Filistin ve Suriye'nin bir başından girdi öbür başından çıktı.

Mısır hegemonyası devam etmedi. Çünkü Firavun 605'te (Yeremya, 46/2), Babil kralı Nabukodonozor tarafından mağlup edildi. Firavun'un elinden kaçırmayı denediği bütün ülkeleri yeniden ele geçirdi.

Kralı Mısır'la ittifaka karşı dikkatli olmaya çağıran ve Nabukodonozor'a boyun eğmenin, kendisine dünyanın İmparatorluğunu emanet eden ilâhî iradeye itaat etmek olarak gören Yeremya'nın uyarılarına (Yeremya, 27 ve 29) rağmen, Yeremya hain olarak görüldü ve kral Sesiyas Mısır'dan yardım istediği için, Nabukodonozor'un ordusu Kudüs'ü kuşattı, 587'de şehri zaptetti ve yıkıp mahvetti. Süleyman Mabedi alevler içinde çöktü. Yahuda da artık varlığın kaybetti.

Bu nihaî hezimet *“dünya tarihi içinde bir olay olarak bile görülmedi. Çünkü Nabukodonozor kitabelerinde bundan bir ke-re bile bahsedilmez.”*¹⁶

Fakat İsrail oğulları için bu hâdise, sadece siyasi bakımdan değil, dinî açıdan da, tarihlerinin en önemli ânını temsil ediyordu. Çünkü Kudüs'le birlikte kaybolan, Tevrat'taki vaadin taşıyıcısı, Davut'un krallığıydı.

Söz konusu olan ister Babil'e sürgün edilmiş yöneticiler ve soylular olsun, isterse Filistin'de kalmış halk kitlesi olsun, Tesniye'de sistemli hâle getirilmiş olan Tevrat'taki inançların tamamının, bu yıkımın ardından yeni bir tarihî bakış açısıyla tekrar gözden geçirilmesi gerekiyordu.

¹⁶ Noth, Noth, *Histoire d'Israel/İsrail'in Tarihi*, s. 298.

5) İbranilerin büyük peygamberleri

Derken peygamberler ayağa kalkar.

Peygamberlik hareketi, MÖ VIII. yüzyılın ortalarından itibaren, İsrail tarihinin büyük altüst oluşuyla birlikte başlamıştı. Peygamberler, Yahve tarafından sadakatten ayrılmış halkına çarptırılacağı cezayı işaret ederek, sadece felâketi haber vermekle kalmamışlardı. Bu batıştan sonraki geleceğin ufuklarını da çizmişlerdi.

O zamana kadar Yahve, kendi halkına zafer kazandırarak, vaatlerinin gerçekleşmesindeki kudretini göstermişti. Şimdi ise, dünyanın yaratılışından beri bütün cihan tarihinin, sadece bu seçilmiş halkın tarihinin seyrinden ibaret olduğu ve onun etrafından döndüğü iddiasını savunmak artık mümkün görünmüyordu.

Peygamberler bu inanişta muhteşem bir değişim gerçekleştirdiler; işin özünü ise korudular: Tarihin bir *anlamı* vardır.

Fakat bu anlamı geçmişte, zaferlerini Tanrı'nın kudretiyle kazanmış tek bir halk lehindeki toprak ve iktidar vaadinde aramak yerine, onlar bu tarihi geleceğe açtılar ve ona evrensel bir anlam verdiler: Zaferler gibi bozgunlar da Tanrı'nın plânının bir parçasıdır.

Bu yeni bakış açısı içinde, Tanrı'nın iradesinin enstrümanları sırayla Asur kralı (İşaya, 10/5), Babil kralı Nabukodonozor (Yeremya, 27/6), daha sonra da Pers kralı Koroş/Hüsrev olmuştur (İşaya, 45/1).

Böylelikle, siyasî anlamsızlığı ne olursa olsun, İsrail tarihinin merkezinde kalıyordu. Zira zaferler de mağlubiyetler de, her şey Tanrı'nın hikmetinin *kendi* halkı karşısındakı tezahürüydü.

Dünyanın bütün imparatorluklarının yükselişi ve çöküşü, başlı başına bir gaye olan *kendi* milletinin cezalandırılması veya kurtuluşu için sadece vasıtalardı. Asur kralı, Tanrı'nın elinde, sadece bir "âlet"ti (İşaya, 10/5), Yeni Ba-

bil'in kralı Nabukodonozor, Tanrı'nın bir "kulu" ydu (Yeremya, 27/6), Pers kralı Koreş/Hüsrev, Rabbin bir "mesih"iydi (İşaya, 45/1).

İbranilerin insanlığın ruhî mirasına en önemli katkısı olan peygamberlerinin edebiyatının zirvedeyken değil de çöktüğünde ortaya çıktığını hiçbir zaman unutmuyarak, bu dönüm noktasının geniş çerçevesinin ve anlamının iyi değerlendirilmesi gerekiyor.

Söylediklerini yazıya geçiren peygamberlerin ilki olan Amos, askerî bozgunun ve sürgünün habercisidir. Din otoritelerince kabul edilen peygamberlerin sonuncusu Malaki ise, sürgün dönüşünden itibaren, hahambaşılarının yanlış öğretisiyle vahyin bozulduğunu ilân eder. Sonra hahamlar teokrasinin peygamberliğin sesini boğduğu an gelecektir. O dönemin peygamberleri felâketin çağdaşıydılar. Amos ve Hoşea, MÖ. 750'de itibaren, İsrail'in ve başkenti Samiriye'nin –ki 722'de düşecektir– yakında yıkılacağını haber verirler.

İşaya'nın sesi yükseldiğinde, Sanherib'in orduları Kudüs kapılarındadır. Yahuda başşehri şimdilik felâketten yakasını kurtarır, fakat Yeremya hapisteyken, Mabedi 587'de yıkılacak olan, şehrin surlarına karşı Kalde kralının koçbaşlarının boğuk gürültüsünü duyacaktır.

Hezekiel ve ikinci İşaya, sürgündeki kardeşlerinin arasındaki, sürgün peygamberleri olacaktır. "*Yeremya ve Hezekiel beş kralın kaybolduğunu gördüler*" diye yazar André Neher "*L'Essence de prophetisme/Peygamberliğin Özü*" (s. 209) adlı önemli kitabında. Ve hepsi de kıyameti andıran bir ortamda âni bir ölümle ölür.

Bu iki yüzyıllık trajedi içinde, İbranilerin inancında gerçek bir değişim olur: Kabileci din anlayışından peygambere dayalı bir din anlayışına belli bir süreyle geçiş...

Tevrat'ın dini, bir kabile dinidir.

Bu din, tektanrı bir din değildir. Yahve bütün ilâhların en güçlüsüdür. Onun üstünlüğü, İlya ve Elişa'nın gösterdiği mucizeler gibi, hârikulâdeliklerle ispatlanır. Acı-

masızlığıyla, Baal'in dört yüz elli râhibinin katledilmesini ister (I. Krallar, 1-40 ve II. Krallar, 1-8).

Bu kabile Tanrısı, gaddar bir Tanrıdır: Kabilelerle Ah-di'nin şartı olarak Kenan'ın diğer bütün sâkinlerinin kovulması veya köklerinin kazılmasını emreder (Çıkış, 17/8-16); Sayılar, 33/51-56; Tesniye, 7/-4), çünkü "Siz Tanrınız Rab için kutsal bir halksınız. Tanrınız Rab, öz halkı olmanız için, yer-yüzündeki bütün halkların arasından sizi seçti" (Tesniye, 7/6).

Bu halka edilen vaat, sosyal gelişmenin o aşamasındaki Ortadoğu'nun bütün halklarına edilen vaatlerle benzerlik arzader: Bir toprak, bir zürriyet ve askerî zaferler; meselâ, tıpkı Tanrıça Arinna'nın en yakın ülkeler arasında Hititler için "ülkenin sınırlarını belirlediği" gibi. Kenanlılar için de aynı şey söz konusuydu: "Baal'in belli bir yerde hazır bulunuşu, "toprak üzerindeki mülkiyet haklarını garanti ediyordu."¹⁷

Onun için Kenanlı yerlilerin dininin ve İbranilerin dinine buluşması çok kolay oldu. Andre Neher şunu da not eder: "İsrail oğullarının tarım hayatının ritüel karmaşıklığı, pek çok tarihçiye göre, İbranilerin Kenan'a yerleştikten sonra yavaş yavaş benimsedikleri Kenan'ın kültürel organizasyonunun bir kopyasından başka bir şey değildir."¹⁸

O yüzden Eski Ahit'te iki farklı akım görülür: "İbranilerin karşılaştıkları Kenan akımı: Onlar göre toprak, Sâhip-Tanrı-Baal tarafından sâhiplenilmiştir. İkincisi ise İbrânî akımdır: Onlara göre de toprak, Koca-Baal-Tanrı tarafından canlandırılmıştır."¹⁹

Göçebe İbranilerin yerleşik hayata geçmeleri, yerleşik Kenanlıların "Baal" inanışının git gide kendi inanışlarına nüfuz etmesi sonucunu doğurdu. Bu dinî asimilasyon, siyasî bir asimilasyona sıkı sıkıya bağlıdır: İbraniler Gideon'a, tıpkı diğer halklar gibi, babadan oğla yürüyen mo-

¹⁷ André Neher, *L'Essence de prophétisme/Peygamberliğin Özü*, Calmann-Levy Yayınları, s. 177.

¹⁸ Aynı eser, s. 119.

¹⁹ Aynı eser, s. 142.

narşiyi teklif ederler (Hâkimler, 8/22). Gideon, hem Baa ilâhlarına karşı savaş açar ve krallığı reddeder.

Peygamberlerden sonra İbranilerin yeni bir inanç dönemi başlar: Dinin kabileci evresinin aşılması ve peygamberce inanışın yükselişi.

Davut krallığının yıkılışından sonra, İsrail'in Tanrısı artık Debora'nın ilâhisinde (Hâkimler, 5/1-31) olduğu gibi kendilerine zafer kazandıran bir kabilenin veya bir kabileler birliğinin Tanrısı olarak görünemezdi. Kendi ilâhlarına sahip çıkan ve savunan diğer kabilelerin veya diğer kabile birliklerinin yanında artık bu olmazdı. Gerçi bunların bu iddialarını ispatlayacak ellerinde sözlü gelenek veya kutsal metinlerden başka bir şeyleri yoktu. Tıpkı İbraniler gibi... İbranilerin de iddiaları, hiçbir dış dayanak olmaksızın, sadece kendi metinlerine dayanıyordu.

Peygamberler bu Tanrı'yı, bütün beşer tarihine hükmeden, kâinatın Rabbi olarak tasavvur edeceklerdir. İşte o zaman, VIII. yüzyıl ortalarında, Verimli Hilâl içindeki tektanrıcılığın uzun bir olgunlaşmanın uzantısı olarak, gerçek bir İbrani tektanrıcılığı doğabilecektir.

Peygamberler, Tevrat'ın sözlü gelenek derlemesi içinde dillendirilen geleneksel tarihe başvururlar. Fakat bizzat bu tarih yeni bir anlam kazanır: Artık o sadece hatıra değil, aksine insanın ilâhî yaratış eylemine, Tanrı'nın projesine iştirakidir.

Böylelikle zamanla, beşerî zamanla ilgili, belli hedefe yönelik, anlam taşıyan yeni bir bakış açısı gelişir.

Zaman, Ahit'le, yani insanın Tanrı'yla diyaloguyla başlar. Peygamber, yani Tanrı'nın sözcüsü olan kişi, sonsuz olanın zamana, mutlak olanın göreceli olana inişinin tezahürlerinden biridir.

Zaman, Yaratılışın sonuçlanması demek olan "Yahve'nin günü" (Malaki, 4/5) ile, Tanrı'nın Hükümranlığı'nın ortaya çıkmasıyla tamamlanır.

Bu Eski Ahit zamanında, her şey o yaratıcı harekete katılır. Tufan, insanların günahlarından dolayı bir cezadır,

fakat Hz. Nuh'la birlikte bir "geriye kalan" kurtulacaktır. Yeni insanlık ve Gemi'de Tufan'ın suları tarafından yok edilmeyecek bütün canlı varlıklar için Hz. Nuh ile Ahit yapılır (Tekvin, 9/11-13). Daha sonra Hz. İbrahim (Tekvin, 15/18) ve din ulularıyla, ardından da Sina'da İsrail oğulları ile (Çıkış, 19/5). Bu Ahit kayıtsız şartsız değildir: Karşılıklı yükümlülükleri içerir.

İşte bundan dolayı peygamberlerin öğretisi, Tevrat'ın öğretilerinden tamamen farklıdır. Çünkü peygamberler, Ahit'in sorumluluğu üzerinde dururlar. Peygamber Natan'ın, Hititli Uri'nin karısını alması ve kendisini ölüme göndermesinden dolayı Kral Davut'u ayıplamasından (II. Samuel, 12/9-10) başlayarak, İsrail oğullarının Ahit'in gereklerine sadakatsizliklerinden dolayı cezaya çarptırılacaklarını peygamberler durmadan haber vermişlerdir (Amos, 2/6; İşıya, 1/4-5).

Bu Ahit bir halkla sınırlı değildir. Daha Tekvin'de Yahve Hz. İbrahim'e "*Ve yeryüzünün bütün kabileleri sende mübarek olacaktır*" (Tekvin, 12/3) der. Peygamberler de bütün topluluklara gönderilmişlerdir: Hz. Yunus Ninova'da peygamberlik yapmak üzere gönderilmiştir (Yunus, 1/2); Yeremya "milletlerin peygamberi" olarak (Yeremya, 1/5) tayin edilmiştir; İşıya tarafından "milletlerin ışığı" (İşıya, 49/6) kul olarak yâd edilir. "*Halklar, tıpkı İsrail gibi, Allah'a karşı sorumludurlar.*"²⁰

İlâhî tercih, her insanı ilâhî plânın gerçekleşmesi için bir vazifeyle görevlendirir. Bu seçim bir galibiyet anlayışıyla bölünmeye yol açabilecek bir miras değil, bir sorumluluktur. Onun için peygamberlerin yönü geçmişe değil, geleceğe dönüktür: Onlar Yahve'nin tarihteki yepyeni bir eylemini müjdediler. Cenneti kazanma, kesinkes elde edilmiş bir hak değildir. Çünkü o Tanrı'nın gelecek bir eylemine bağlıdır.

İnsan için de gelecekteki eylemleri belirleyicidir. Hiç kimse atalarının mirasıyla yaşayamaz veya ölemez: "*Fakat*

²⁰ André Neher, *L'Essence de prophetisme/Peygamberliğin Özü*, s. 251.

herkes kendi fesadı (hatası) için ölecek" (Yeremya, 31/30) der Yeremya ve taşta değil, kalplere kazınmış (Yeremya, 31/30), üstelik kral Yoşiya'nın maziden çıkarıp ortaya koymak istediği Eski Ahit de olmayan bir "yeni ahit"ten bahseder. İşaya, güçlü bir şekilde, şöyle diyecektir: "Önceki şeyleri anmayın ve eski şeyleri düşünmeyin! İşte ben yeni bir şey yapıyorum" (İşaya, 43/18-19).

Peygamberler için –ve bu İbranilerin insanlığın ruhi mirasına en büyük katkısı olacaktır–, insanlığa özgü zaman, Ahit'le ve onun tabii bir sonucu olarak Tanrı'nın insanla antlaşmasının mütekabiliyeti içinde yer alan Şeriat'la birlikte doğar.

Ahit ve Şeriat'la insanî davranışları yargılamak için mutlak ölçü doğmuştur. Çünkü Şeriat, insan için, yeryüzünde ilâhî projenin gerçekleşmesine katkıda bulunmak-tan ibaret olan "doğru yolu" belirler.

Böylece her tarih bir "kutsal tarih" hâline gelir. Ahit "zamanı", Vaat "zamanı", yaratış zamanıdır. Yani hem tamamen yeni olan, hem de Tanrı'nın varlığının "işareti" olan şeyin tarih içinde görünmesi zamanıdır; insanların tarihinde tohum olarak, maya olarak her zaman müdahale eden, yaşayan Tanrı'nın zamanı...

Hz. Musa'nın "Keşke Rabbin bütün kavmi peygamber olsa idi! Rab onların üzerine ruhunu koysa idi!" (Sayılar, 11/29) dileği, Tanrı'nın hayatına insanın, dahası her insanın bu katılma arzusunu ifade eder. Çünkü bu katılım onu insan yapar.

Nitekim kendisi için "iyilik", Greklerin ifadesiyle "en büyük iyilik", ancak mutlulukla erdemin birleşmesi, yani arzuların sosyal düzene ve sosyal adalete tam riayet içinde gerçekleşmesi demek olan bir insanın karşısında, mutlakla, yani Tanrı'yla sürekli baş başa olan bir insan yer alır. Kendini aşkınlığa, yani Tanrı'ya adanmış, ona açılmış ve bütün eylemleri ona bağlı olarak göreceleşmiş insan, sadece kişisel çıkarları ile ülkenin kanunları arasındaki dengeyi gözetir, her birinin ve herkesin arzularını birbirine uyumlu hâle getirmekle yetinen, o kendine yeterli insandan ayrılır.

Bu tam anlamıyla insanî zaman, Eski Yunanlıların benimseyeceği çevrimsel veya devrî zaman anlayışının karışıtıdır; çünkü o tabiatın çevrimleriyle, yani gün ve gecenin yer değiştirmesi, mevsimlerin sonsuz döngüsü, yıldızların, ay ve güneşin dönmeleriyle uyumlu bir zamandır.

Zamanın ortadan kalkması demek olan mistiklerin zamanı değildir o. Mistiklerin zamanında sonsuzluk ile arasında hiçbir fark yoktur: Jeolojik, biyolojik ve tarihî olayların kronolojisi, varlığın bütün gerçekliğinin ve zahirdeki oluşumunun nüvesini kendisinde taşıyan bir ezelle ebedin aldatıcı açılımından başka bir şey değildir. Hinduizm’de bilgelik, aldatıcı olanı aşmaya, zamanı yok etmeye imkân veren yoldur. Hıristiyanlık’ta mistiklerini iman, zamanın ve ölümün ötesindeki tek gerçek zaman demek olan an içinde sonsuzluğun tecrübesini yaşamının yoludur.

Peygamberlik aracılığıyla aşkınlığın tarihe bu âni girişi, altüst edicidir. Çünkü aşkınlık zamanın ve düzenin devamlılığını kırar; tarihte aşkınlığın girişinin ilk örneği olan Hz. İbrahim’in kurbanında çarpıcı bir şekilde görüldüğü gibi, zihniyetlerin ve akılların değişmezliğini ortadan kaldırır.

Allah’ın sözcüsü her peygamber, tarihte bir kopma meydana getirir. Nitekim onların ortaya çıkmaları bile, İbranilerin tarihinde bir kırılma dönemiyle çağdaştır. Mesele MÖ VIII. yüzyılda Amos, Hoşea, Yunus; VII. yüzyılda Mika, İşaya, Yoel, Obadya, Nahum, Habakkuk ve Tsefanya, Samiriye’nin son seneleriyle ve Yahuda krallığının ertelenmesiyle çağdaşırlar. VI. yüzyılda Yeremya, Hezekiel ve Daniel, büyük felâketi, Kudüs’ün düşüşünü ve Mısır veya Babil’e sürgünü yaşarlar. O yüzyılın sonuna doğru ve V. yüzyılın ortasına kadar, Hakkay ile Zakarya, Kudüs’ün yeniden inşasına ve Mabel’in yeniden açılına şahit olurlar. Malaki, din otoritelerince tanınan /kanonik son peygamberdir. Onun mesajı, din adamları sınıfının peygamberliği mahvettiğı ve kabileci yönelişin evrensel yönelişe baskın çıktığı an olan Ezra ve Nehemya zamanında yeni Yahudi devletinin canlandırılması dönemine rastlar.

Tekoa çobanı, mesajını kaleme alan peygamberlerin ilki Amos'ta eski kibirli kendine yeterlik ile zaferlerin ve Tanrı tarafından *verilmiş* krallıkların yüceltilmesi kırılı. Çünkü o, kralların, imtiyazlıların ve bürokratların "adaleti"ne karşı, en yoksulların ilâhî hakkını savunur; Yahuda kralı Uzziya ve İsrail kralı Yeroboama dönemlerindeki zenginliğe ve ahlâkî çöküntüye karşı, kuzey krallığının başşehri Samiriye'nin ahlâkî çöküntüsü yüzünden mahvolacağını, yaşayan Tanrı adına, haber verir: *"Düşman çıkacak ve diyarı kuşatacak ve kuvvetini senden soyacak ve sarayların çapul edilecek"* (Amos, 3/11). Bethel veya Gilgal tapınaklarına haclar ve kurbanlar, bundan böyle sahate âyinler ve dış ibadetlerden başka bir şey değildir: *"Bayramlarınızdan nefret ediyorum, onları hor görüyorum... Yakılan takdimelerinizi ve ekmek takdimelerinizi bana arzetmeniz de razı olmayacağım... Sen ilâhilerinin gürültüsünü benden uzaklaştır"* (Amos, 5/21-23). Ancak Allah'ın iradesine boyun eğişledir ki, bu cezalardan sonra hayat doğacaktır (Amos, 9/11-15). O çok kötü cezanın ardından, kurtuluşun ufku görünecektir. *"Eğer tohum ölmezse..."*, ölüm ancak hayatın dirilişiyle aşılabilir: *"Ölüm, senin mesajın nerde?"* (İşaya, 6/12**)

Bir asır sonra Mika, aynı acımasız hükmü dile getirecektir: *"Rica ederim ey Yakub evinin reisleri ve İsrail evinin hâkimleri, bunu dinleyin, sizler ki, halktan ikrah ediyorsunuz ve her doğruyu iğri ediyorsunuz. Sion'u kanla ve Yerusâlimi (Kudüs'ü) haksızlıkla bina ediyorlar. Onun reisleri rüşvetle hükmediyorlar ve kâhinleri ücretle öğretiyorlar ve peygamberleri gümüş için falcılık ediyorlar; bununla beraber onlar: Rab aramızda değil mi? Üzerimize kötülük gelmez, diye Rabbe dayanıyorlar. Bunun için Sion sizin yüzünüzden tarla gibi sürülecek ve*

* Bkz., Yuhanna, 12/24: "Buğday tanesi yere düşüp ölmezse, o yalnız kahr; fakat ölürse çok mahsul verir", çev.

** Yazar bu kaynağı veriyorsa da biz orada bulamadık, buna karşılık, şu ifadeye rastladık: "Ey ölüm, senin zaferin nerede?" (I. Korintlulara, 15/54), çev.

Yeruşalim (Kudüs) taş yığımları olacak ve mabedin dağı ormanın yüksek yerleri gibi olacak.” (Mika, 3/9-12)

İşaya VII. ve Yeremya VI. yüzyılda, birinci Ahit’e sadık kalmamış İsrail (İşaya, 56/10-12) yöneticilerinin bayağılıklarını yerden yere vurduktan sonra, yeni bir Ahit ilân ederler (İşaya, 55/3; 59/21; 61/8 ve Yeremya, 31/31-34).

Bu yeni Ahit, içselliği ve evrenselliğe açılışı ile dikkati çeker.

İçselliğiyle, çünkü kalplere kazınmıştır (Yeremya, 31/34). Vaadin oluşması ne şekilci ibadetle, ne de Tanrı tarafından peşinen garantilenmiş bir zaferle gerçekleşecektir. İbrani geleneği içinde ilk defa olarak İşaya’da, Mesih teması ile (VI. yüzyılda, Hz. Eyüp’ün kitabında yeniden ortaya çıkacak olan) “*Acı Çeken Masum*” teması arasında bağ kurulur. Tıpkı MÖ II. bin yılında, daha evvel “Babil ilâhiyat metinleri”nde dile getirildiği gibi... İşaya’da (53/3-5) bu tema şöyle işlenir: “*elemler adamı... gerçek acılarımızı o taşıdı... günahlarımızdan ötürü o yaralandı.*”

Bu Ahit, evrensele açılmasıyla da dikkati çeker. İbrânilerin mesajın aktarıcısı olarak kaldıkları ve diğer halklara karşı hâlâ belli bir yukarıdan bakmanın var olduğu doğrudur; bununla birlikte, büyük peygamberler sayesinde bu tekelciliği ve bu kabileci gururu aşarız: “*Seni milletlere de ışık olarak vereceğim ki, yerin ucuna kadar benim kurtarışım olsun*” (İşaya, 49/6).

İşaya tarafından dile getirilen Mesih ile acı çeken Masum arasındaki bağların koparılamaz bir şekilde bağlandığı Hz. İsa ile peygamberlik düşüncesi yaygınlaştığında, nihayet Hz. İbrahim’in nesli, kanın devamlılığıyla değil de, iman topluluğuyla, evrensel bir şekilde tarif edilecektir. Nitekim Hz. İsa, Yuhanna’ya göre, şöyle diyecektir:

İbrahim çocuklarıysanız, İbrahim gibi davranmalısınız” (Yuhanna, 8/39). Aziz Pavlus ise şu söyleyecektir: “Eğer sizler Mesih’tenseniz, o zaman İbrahim’in soyundansınız ve vaadin mirasçılarısınız” (Galatyalılara, 3/29).

Peygamberler sadece kabileci tutumdan evrenselliğe geçişi sergilemezler; onlarla birlikte gerçek bir değerler dönüşümü de gerçekleşir: Bütün inanç temaları varlığını sürdürür, fakat ruhî bir dönüşüme uğrarlar.

İlkel inancın bu ruhileştirilmesi, eski bakış açısını değiştirir.

Vaat, artık bir toprağa veya askerî bir zafere kavuşma vaadi değildir: *"Rabbe şükredin... Büyük kralları vurana... Şöhretli kralları öldürene... Ve yerlerini miras bırakana!"* (Mezmur 136). Barış ve halklarının âhengi içinde bütün cihana yayılan bir Tanrı Krallığı'nın ilânıdır bu: *"Dünyanın dört bucağından O'nu ezgilerle övün. Bozkır ve bozkırdaki kentler, Kedar köylerinde yaşayan halk O'nun esini yükseltsin..."* (İşaya, 42/10-11). *"Çünkü bakın, yeni bir yeryüzü, yeni bir gök yaratmak üzereyim; Geçmiştekiler anılmayacak, akla bile gelmeyecek"* (İşaya, 65/17). *"O zaman bütün milletler ona doğru koşacaklar"* (İşaya, 2/2). *"Kılıçlarını saban demirleri ve mızraklarını bağcı bıçakları yapacaklar; millet millete karşı kılıç kaldırmayacak ve artık cengi öğrenmeyecekler"* (İşaya, 2/4).

Mesih, her şeyden önce bir peygamber tarafından İsrail'in kralı olarak tayin edilen kimsedir. Bu ifade ilkin Saul için (I. Samuel, 10/1), sonra da Davut için (I. Samuel, 16/13 ve II. Samuel, 7/12) kullanılmıştır.

İşaya (11/1-5) ve Yeremya (23/5-6) ile birlikte, Davut'un zürriyetinden gelen, fakat bilgelik niteliklerini taşıyan biri söz konusudur.

Daniel'in kitabında, Krallığı gerçekleştirecek kimse, "insanoğlu" dur (7/13).

Ruh, her şeyden önce rüzgârdır (Tekvin, 1/2), sonra hayat veren bir nefes (Tekvin, 2/7), son olarak da, Yeremya'nın (31/31) Yeni Ahit'inde, Tanrı ile insan arasındaki birlik ilkesidir.

Vaadın tamamlanışı, ne yerleşik hayata geçme yolundaki göçebelerin verimli bir toprağa yerleşmesi, ne de Davut'un monarşisinde olduğu gibi bir devletin kurulmasıdır, aksine Tanrı'nın Hükümranlığı'nın kurulmasıdır.

6) Peygamberlikten Yahudiliğe

İşgalci devlet Pers kralının iki yardımcısı Ezra ile Nehemya, sürgün dönüşü (MÖ 537), soyluların sürgünü esnasında Kenan'da kalmış, esas itibariyle halk tabakasından olan, İbranilerin büyük çoğunluğuna seslenmeye geldiklerinde, peygamberce inanışın ilerleyişi işte bu durumdaydı. Bu iki peygamber de, gerek hayat tarzları ve gerekse yerli Kenanlılarla yaptıkları evlilikler bakımından bu halk kitlesiyle kardeşçe yakın bağlara sahiptiler.

Derken totaliter ve din adamlarına dayalı bir teokrasi kurularak, kabilecilik, lâfızcılık ve bağnazlıkta bir depreşme görüldü. Bu hareket bir asır önce de Yoşiya zamanında ortaya çıkmış, fakat peygamberler tarafından akamete uğratılmıştı.

639'da Yahuda kralı Mannasse katledildi. Oğlu Yoşiya, erişkinlik çağına erer ermez, Mısır'ın gerilemesinden ve Asur'un yıkılmasından yararlanarak bağımsızlığını yeniden kazanmayı ve hatta Kuzey krallığına hükmederek Davut İmparatorluğu'nu yeniden oluşturmayı denedi. Tıpkı Davut'un yaptığı atılımda Nil'in ve Mezopotamya'nın büyük güçlerinin ancak belli süre silikleşmesi sayesinde başarı olabilmesi gibi, Yoşiya da benzeri bir konjonktürden ve yine aynı maksatla istifade etmeye baktı. Davut, bir Yahudi devleti değil, farklı unsurlardan oluşan ve birliklerini ancak eski egemen çete reisinin demir yumruğu ve paralı askerleri sayesinde gerçekleştiren, güneydeki Yahuda ile kuzeydeki İsrail'in kavşak noktası Kudüs'te yer alan ve komşularına karşı kazandığı askerî zaferlerle genişleyip büyüyen bir Davut devleti kurmuştu.

Yoşiya tarihin tekerrür edebileceğini sandı.

Önce iki krallığı birleştirme arzusunun meşruiyetini tasdik ettirmesi gerekiyordu. Beklenen an geldiğinde, iktidarının on sekizinci yılında, 621'e doğru, Kudüs Mabedi'nin onarımı sırasında bir şey "bulundu". Bu bir "Şeriat Kitabı"ydı, hemen toprak altından çıkarıldı ve mabedin baş din

görevlisi tarafından krala takdim edildi (II. Krallar, 22/3 ve 13/3). “Tesniye”nin büyük ihtimalle ilk versiyonu bu kitap, “Musa’nın şeriatı” etrafında odaklanmış geleneksel hukukî emir ve yasakların bir derlemesiydi. Yoşiya, Asur’un kendi hukukunu dayatma gücünü artık kaybettiği o andan itibaren, bu hukukun titizlikle uygulanmasını istedi. Yahuda’nın Aksakallılarını toplayıp, Sina’nın eski geleneğine göre, Yahve ile halkı arasında bir federal pakt ilân ettirdi. Bu, iki krallığın müşterek bir ilâhî kanun etrafında muhtemel birleşmesi yolunda önemli bir adımdı.

Ne var ki milletlerarası durum, Yoşiya’nın bu projesini sonuçsuz bıraktı. Harran’da bir zorba, Asur’daki zayıf iktidarı ele geçirmeye kalkışınca, Firavun Neşao, Babillilerin yükselişi ve kendi iç bölünmeleri yüzünden zayıflamış, dolayısıyla kendisiyle Suriye’de hegemonya kurma tartışması yapmaya gücü olmayan bir Asur’u ayakta tutmanın Mısır’ın çıkarına olacağını hesap ederek, bu zorbayı desteklemeye karar verdi. Filistin’i Asurluya verse de, egemenliği kendi elinde tutsa da, her durumda kaybedenin kendisi olacağını anlayan Yoşiya, Firavun’a, 609’da, ordusunun Filistin’den geçişi sırasında saldırmaya niyet etti. Karşılaşma Megiddo yakınlarında oldu (II. Krallar, 23/29). Yoşiya savaşta yenildi ve öldürüldü. Siyasî projesi böylece çöktü ve Filistin’in tamamı Mısır’ın bir eyaleti hâline geldi.

Bu bağımlılık kısa süreli oldu, çünkü Yeni Babil kralı Nabukadonozor, 605’ten itibaren Neşao’yu mağlup etti ve Filistin’i ondan geri aldı. Kral Yoyakim, Babil baskısından sıyrılmayı denediği ve halefleri de Mısır’ın yardımına, hâlin diye hapse atılan Yeremya’nın uyarılarına rağmen, güvendikleri için, Babilliler şehri 587’de aldılar (II. Krallar, 25). Kudüs yağmalandı ve surları yıkıldı. Kraliyet sarayı ateşe verildi ve Mabet alevler içinde çöktü. Kaçışı sırasında yakalanan kral Tsedekiya, şehrin asilleriyle birlikte Babil’e sürgün edildi ve orada öldü.

Vaat ve umut taşıyan Davut hanedanı kayboldu ve onunla birlikte de bir yeryüzü hâkimiyeti umudu son buldu.

İbrani halkının hayatı Filistin’de, kralları ve din adamları veya tüccar aristokrasisi olmadan, devam ediyordu. Bu hayat, tıpkı Kenan halkının bütününün hayatı gibi sürüp gidiyordu. Zaten Kenan halkı onlara köken bakımından çok yakındı; onlar da diğer göçlerle oraya gelmişlerdi. Tekvin, 19, 25 ve 36. bölümlerinde, onların akrabalık bağlarını, ortak ataya sahip kahramanları aracılığıyla, şöyle takdim eder: Hz. İbrahim’in Hz. İsmail’den oğulları Araplar, Hz. İbrahim’in yeğeni Hz. Lût’tan gelen Moabiler ve Ammoniler, Hz. İbrahim’in torunu Esava’dan olan Edoniler ve Hz. Nuh ile Allah’ın Ahdi’nin ve Hz. İbrahim’e yapılan vaadin tüm mirasçıları olan Kenan’ın bütün diğer halkları...

Andre Neher, bu topluluğun anlamını muhteşem bir şekilde özetler:

"Peygamberlerin bazı tarihî olayları, İsrail oğullarına ve bütün haklara ortak bir dille yorumlamalarını nuhculukla (Tanrı'nın Hz. Nuh ile yaptığı Ahit'le) izah edilebilir. Nitekim sadece bir çıkış (İsrail oğullarının Mısır'dan çıkışı) olmamış, bir diğeri çıkışlar olmuştur. Her biri Tanrı tarafından yönlendirilen bu çıkışlar, aynı ataya, yani Hz. İbrahim'e edilen vaadin gerçekleşmesi içindir: Hz. İbrahim, Aramileri Ur'dan çekip almış, Moabiler ve Ammoniler Araba'dan, Edomiler, Amalekiler ve Medyenliler çölden, Filistinleri Girit'ten getirilmiş, atalarına Vaat Edilen Toprak olan Kenan sahillerine atılmış; her birine toprağı temin edilmiş ve her birinin sınırları garanti altına alınmış; tanrı, onların çatışmalarında hakem ve bilhassa da, ne işler göreceklarinin şahidi olarak, yapıp ettiklerinin yargılayıcısı olmuştur. Suriye-Filistin bölgesinin, peygamberlerin gözünde, bütün dünyaya kaynak ve model olabilecek bir toprak parçası olup olmaliğı merak edilebilir. Gerçi, insanlığın ahlâkî ve dinî problemleri, bütün insanlık çapında hissedilip ele alınacak yerde, batı bir göz atışın kucaklamaya yettiğı bu küçük alanın boyutu içinde gerçekleştiriliyordu, ama genel siyasi ortam, dönemin iki büyük imparatorluğu Mısır ile Babil arasındaki orta bir noktada bulunuşu, bu küçük alana dikkate değer bir farklı yapı ve olay çeşitliliğı kazandırıyor. İşte böylesi bir ortamda peygamber-

ler, o halklara tarihî bir dille seslendiler, daha doğrusu, onların ortak tarihî kaderlerinden, yani 'çıkış' konusundan yola çıkarak hitap ettiler, onlara ahlâkî tutum ve davranışları da belirleye Ahit'in diliyle şu mesajları verdiler: 'Tıpkı İsrail oğulları gibi bütün halklar Allah'a karşı sorumludurlar. Onlar da aynı Baba'nın 'çocukları', aynı 'Rabbin kulları'dırlar.'²¹

Göçebelikten Kenan'ın çiftçi ve şehirliyelerinin yerleşik hayatına geçerken, onların medeniyetini, dilini, yazısını ve hatta ibadet şekillerini benimseyen İbrani halkı, evlenmeler yoluyla da yerlilerle karışmıştı. Yeşu ve Davut'un "paralı asker"lerinin savaşları ve onların geçici fetihleri dışında, onlarla kardeşçe bir birlik içinde yaşamışlardı,

Mezopotamya ve Mısır'ın birbirini takip eden egemenlikleri altında, bütün halklar gibi, bu halkların hayatı da aynı oldu ve öyle devam etti.

Yöneticileri, yani İbranilerin Babil'e sürgün edilenleri içinse durum aynı olmadı. Filistin'de imtiyazlı ve egemen sınıfın tekelci anlayışı, sürgün sırasında, etnik ve dinî tekelciliğe dönüştü.

Sürgünler, esir değildiler. O yüzden onların köyleri, evleri, bahçeleri vardı. Serbestçe yer değiştirebilir, evlenebilirlerdi (Hezekiel, 3/15 ve Yeremya, 19/5). Bu hürriyeti tek sınırlaması, ibadetlerini kendi geleneklerine göre, yani Kudüs'teki gibi, yapmalarının imkânsızlığıydı.

İşte bundan dolayı sürgündekiler Kudüs özlemine ve kendilerini yeni ortamlarından ayırıp tecrit edebilen bütün dinî uygulamalara ağırlık verdiler. Nitekim Şabat'ın (Cumartesi yasaklarının) titizlikle gözetilmesi bir imanın esası hâline geldi (Hezekiel, 20/12; 22/8-26; 23/38). Sürgün net olma çok büyük bir önem kazandı. O yüzden, Filistin'de sadece Filistinler "sünnetsiz" diler. Sünnet olmamayı ayırıcı bir işaret olamazdı, çünkü Kenan'ın bütün halkları ve Mısırlılar tarafından da uygulanıyordu. Bu âdeti hâlde bilmemiş olan Mezopotamya'da, sünnet Ahit'in bir "işareti"

²¹ André Neher, *L'Essence de prophétisme/Peygamberliğin Özü*, age., s. 251-252.

reti" hâlini aldı (Tekvin, 17/12). Din adamlarının huku-ku, Şabat'a riyeti dünyanın yaratılışıyla ilişkilendirir (Tekvin, 2/3) ve sünnet olmayı, İsrail tarihinin temeli, Hz. İbrahim'le Tanrı'nın Ahdi'nin (Tekvin, 17/12) "işareti" olarak görür.

Yeni Babil İmparatorluğu'nun hegemonyası kısa süreli oldu. Yeni Pers kralı Koreş/Hüsrev, Ldiya kralı Krezüs'ü ezdikten ve imparatorluğunu ele geçirdikten (546) sonra, artık yere sereceği sadece Mezopotamya ile Suriye-Filistin'e egemen olan kırılğan bir Yeni Babil İmparatorluğu kalmıştı. 539'da son kralı Nabonid'e saldırdı ve Babil'e girdi. Oğlu Kambise, 525'te Mısır'a boyun eğdirdi, böylece de Mısır'dan Anadolu'ya ve Fırat'a kadar bütün Verimli Hilâl, tek bir topluluk, Eski Doğu'nun gördüğü en geniş birlik hâline geldi.

Bu bütünün yönetim birliğinin sağlayıcısı olan resmî dil Aramcaydı, fakat kendine bağlı bu kadar farklı halklar üzerindeki hâkimiyetini devam ettirebilmek için Pers kralı, satraplarından/valilerinden yerli inanışlara saygılı olmalarını istedi. Mısır'ın Persli valilerine, Delta'daki Sais'e, Tanrıça Seth'e tapınmaya saygılı olmaları emri verildi. Aynı şekilde Suriye-Filistin satrapma Koreş/Hüsrev'in 537'deki bir fermanı, İsrail oğullarının Mabed'i yeniden inşa etmelerine (İzra, 5/6; 6/12) ve sürgünlerin ülkelerine dönmelerine izin verdi. Bütün Verimli Hilâl'in geleneğine uygun olarak Mısır'dan Mezopotamya'ya kadar eski inanış ve ibadetlemin yeniden yeşertilmesini isteyen bu siyasî tedbirde, İbrani asillerin ırkçılığı, göre göre sadece kendilerini ilgilendiren yanını gördü ve onlar Koreş/Hüsrev'e kendi Tanrılarının emir ve yasaklarının icrası gözüyle baktılar.

Filistin'de kalmış olan halkın Mabed'in yeniden inşasını verilecek önceliği pek takdir etmediği anlaşılıyor: "Yahve'nin evini yeniden inşa etmenin henüz vakti gelmedi" (Haggay, 1/2); harap evlerinde (Haggay, 1/4) her biri öncelikle kendi evin'i düşünüyordu (Haggay, 2/9). Haggay onları Mabed'in inşasının tarımda bolluğu sağlayacağını bo-

şuna vaat ediyordu (2/15-19), çalışma ancak on yedi sene sonra (520'de) başladı ve yeni tapınak ancak 515'te açıldı (Ezra, 6/15).

Asiller (veya hiç değilse sürgünden dönmüş olanlar, zira büyük çoğunluk Babil'de kalmıştı) hedeflerine ulaşmışlardı. Çünkü Mabel'in inşasıyla başhaham bütün İsrail'in başına geçmiş oluyordu. Kral Yoşiya'ya kadar eski İsrail hiçbir zaman din adamları hiyerarşisi tanımamıştı. Bundan böyle, dinî ve totaliter bir teokrasi kurumlaşır. Kudüs aristokrasisinin Pers işgalcisiyle "işbirliği" sayesinde, Davut ve Süleyman'dan beri din işlerini babadan oğula işgal edegelen büyük "Sadduki" hahamları, Pers kralının memurları olarak en büyük gücü ellerine geçirirler.

Ezra ve Nehemya'nın eseri bütün anlamını işte bu ortamda kazanır.

Babil'den yurduna geri gönderilmişlerle Filistin'de kalmışlar arasındaki çatışmanın izleri, meselâ, Ezra'nın kitabında (4/1-5) apaçık görünür. Fakat asıl anlaşmazlık, Mabel'in yeniden inşasının da ötesinde, özellikle sürgünden dönenler, genel olarak da zengin toprak sahipleri, ülkelere zor bir hayat sürmüş yoksul köylülerden kendi topraklarını geri istemelerinden kaynaklanıyordu.

Gerçekten de her alanda iki zihniyet birbiriyle çatışıyordu. Ülkelerinden ve halklarından uzun zamandan beri kopmuş eski sürgünler, geleneklerinin tek taşıyıcılarının kendileri olduklarını iddia ediyor ve bu geleneklere titizlikle riayet edilmesini istiyorlardı.

Filistin'deki hayatın yeniden düzenlenmesini ellerine alan Nehemya ile Ezra, işgalcinin, yani Pers kralının koruması altındaydılar. Onların daha önce de Babil Sarayında önemli görevleri vardı. Nehemya V. yüzyıl ortalarında Kudüs'e "Yahuda valisi" unvanıyla gelir (5/14). Pers kralı nezdindeki itibarı sayesinde bu makama oturur.

Pers kralı için olduğu kadar onun teveccühünü kazanmayı başarmış eski sürgünler için de âcil bir iş olarak gö-

rülen Mabed'in (masrafını kralın üstlendiği) inşası konusundaki aceleciğin halkta kuşku uyandırdığı anlaşılıyor.

En yoksul kesimin hoşnutsuzluğunu yatıştırmak için borçların genel affı konusunda Nehemya'nın bir kararnamesi (Nehemya, 5/10), zenginlerle fakirler arasında, bilhassa da yurduna dönmüş olanların kendi sahalarını ve miraslarını geri istedikleri zaman baş gösteren çatışmanın çok sert olduğunun delilidir.

Bilgin Ezra'nun eseri, aynı siyasî ve sosyal ortam içinde yerini alır. O da Pers kralı Artahşasta tarafından gönderilmişti. Görevi, kendisine "Krallar Kralı" (Ezra, 7/12) tarafından verilen "Tanrı'nın Şeriatının sekreteri" şeklindeki garip bir unvanla, şu fermanı uygulamaktı: "Tanrı'nın Şeriatı'na ve kralın buyruklarına uymayanlar ya ölümle, ya sürgünle, ya mallarına el konarak, ya da hapsedilerek cezalandırılsın!" (Ezra, 7/26).

Böylece Ezra, Pers kralı adına Tanrı'nın Şeriatı emretmeye ve titizlikle uygulanmasını sağlamaya tam yetkiliydi.

O bu işe eskiden kral Yoşiya'nın yaptığı tarzda başladı: Tıpkı Yoşiya'nın mucizevî bir şekilde Mabed'in temelleri arasından bulup çıkardığı andaki gibi, Şeriatı okuttu (Nehemya, 8/1), fakat bu sefer, tam da Babil sürgününden dönenlerin hayal ettikleri şekilde, Yahudi toplumunu kapalı, kabileci, dışarıdan nüfuz edilemez bir niteliğe büründürdü: Şabat sadece bütün sertliğiyle gözetilmekle ve sünnet olma kutsal bir zorunluluk olarak yerine getirilmekle kalmadı, âyin ve ibadetlerin yapılışı da en ince ayrıntılarına varıncaya kadar kesin kurallara bağlandı.

Klân bariyerlerini aşılmaz duruma getirmek için, karma evlilik yasağına ve en katı ve en bencil bir şekilde kendü içine kapanmaya özel bir önem verildi: "Ve kızlarınızı onların oğullarına vermeyin. Onların kızlarını da oğullarınıza almayın. Hiçbir zaman onların esenliği ve iyiliği için çalışmayın!" (Ezra, 9/12).

Bütün yabancı kadınlardan boşanmayı ve onlarla birlikte onlardan olan çocukları kovup atmayı emretti (10/3). Hiç kimse karşı çıkma cesaretini gösteremedi, öyle ki "Ve

yabancı karılar alan adamların hepsiyle birinci ayın birinci gününe kadar işi bitirdiler” (10/17).

Böylece evrensele yönelen peygamberlik hareketinin önü kesilmiş oldu. Krallığın düşüşünden sonra, işgalcinin dinden bağımsız desteği sayesinde, bütün yetkileri eline geçiren din adamları sınıfının boyunduruğu altında yobazlık aldı yürüdü.

“Kanonik/din adamlarınca resmen kabul gören” kutsal metinlerin tespit ve kabulü de Pers egemenliğinin bu döneminden itibaren başlar. Resmen kabul edilen bu kutsal metinler şunlardır: Hıristiyanların Pentatök (beş kitap: Tekvin, Çıkış, Levililer, Sayılar ve Tesniye) dedikleri sadece Tevrat ve aynı zamanda da (Eski Ahit’te yer alan) “tarihî” kitaplar... O andan itibaren de, “*her yeni gelişme engellenir.*”²² Sinagogun ve Şeriat Uzmanı hahamların hükümlerlik dönemi artık başlayabilirdi.

İnsanlığın ruhî mirasına peygamberlerinin mesajını getiren bu topluluk (Yahudiler), bundan böyle ibadetçilik, kanunlara şekilci bağlılık ve lâfızcılık içinde donup kaldığı için, evrensel tarihe artık hiçbir özel katkıda bulunmayacaktır. Sadece o topluluğun İskenderiyeli Filon/Philon’dan Spinoza’ya, Marx’tan Einsteine’a kadar uzanan en saygın üyeleri, bundan böyle içlerinde yetiştikleri halkların veya medeniyetlerin kültürlerini parıldatacaklardır.

Ezra ve Nehemya ile birlikte, maneviyatın ve peygamberler kültürünün o harikulâde çiçeklenişinin kaderi mühürlenip kapanacaktır. Koestler’in yazdığı gibi “*Yahudi dehaların felsefe, bilim ve sanata bireysel katkıları, onların içlerinde yaşadıkları halkların kültürüne olan yardımlarıdır; bunlar ortak bir kültür mirasını ve bağımsız bir gelenekler bütününi temsil etmez.*”²³

²² Noth, *Histoire d’Israel/İsrail’in Tarihi*, age, s. 351.

²³ Arthur Koestler: *The Thirteen tribe/13. Kabile*, Hutchinson. Londra, 1976, s. 225. Tarihî bakımdan Hıristiyanlık için, İznik Konsili’nden (325) sonra, bu din Grek ve Romalı hâle dönüştüğünde, daha sonra da İslâm için, “İçtihat kapısı kapatıldığı”, yani her türlü yenilik hor görüldüğünde benzeri durumlar ortaya çıkmıştır.

Pers hâkimiyetinden Grek hâkimiyetine (332 ve 331'de) geçiş, mevcut duruma derin değişiklikler getirmemiştir. İki şehir, yani Sur ve Gazze dışında direniş olmadı. Ne hem Perslerin hem de onların işbirlikçisi İbrânilerin çifte boyunduruğuna maruz kalan yerli Kenanlılar direndiler, ne de Tanrı'nın peygamberlerinin sesiyle boğulmuş çağrısını artık duymayan ve sadece bir yabancı efendiden bir diğerine geçen İbrâniler. Büyük İskender'in ölümünden sonra imparatorluğu ele geçiren hâllerinin birbiriyle olan rekabetleriyle, Büyük İskender'in kurduğundan daha da hızlı bir şekilde onun imparatorluğunu bölüp parçaladılar. Filistin de, kâh Mısır P'tlamaioslarının, kâh başşehirlerini Antakya'ya almış Seleucidlerin bir eyaleti oldu.

Grek hâkimiyetinin bu dönem boyunca en önemli tek hadisesi, Kudüs'ten İskenderiye'ye gelmiş saygın bir topluluğun Helenistik kültür içinde gelişmesi, ardından da bu topluluğun doğu Akdeniz boyunca yayılması oldu.

Çok sayıdaki eski sürgünün kendilerini hür bırakan Koreş/Hüsrev'in Fermanından sonra kalmaya ve yerleşmeye karar verdikleri Babil dışında, Kudüs'te hayatın dondurulmasının ardından İskenderiye şehri Yahudi topluluklarının en canlı merkezi oldu.

Dolayısıyla Eski Ahit'i Grekçeye tercüme ihtiyacı doğdu. Babil'den Filistin'e halk arasında ortak dil Aramiceydi. İbrânice artık sadece din ve ibadet dili, Grekçe ise İskenderiye'den Sicilya'ya kadar kültür dili olmuştu. Üçüncü yüzyıldan itibaren Eski Ahit İskenderiye'de Grekçeye çevrildi ve böylelikle kendilerine bol imtiyazlar tanıyan Seleucid kralı III. Antiokus'un korumasındaki "Şeriat uzmanları"nın dışında da Kutsal Kitap yayılabildi.

Fakat Romalıların III. Antiokus'a 190 yılında, Anadolu'daki Manisa'da²⁴ zafer kazanmalarının ve kendisini Roma'ya bağımlı kılan Apame/Kal'at-il mazik antlaşmasının

¹ III Antiokus, Kartaca'da yenilen Hanibal'i misafir etmişti.

ardından Kudüs, bu himayeyi kaybettiği için, Samirilerin meydan okumalarına git gide daha çok maruz kaldı.

Kuzeyin (başşehri Samiriye olan İsrail) ve güneyin (başşehri Kudüs olan Yahuda) eski krallıkları arasındaki rekabet yeni değildi. Bu rekabet sadece farklı sosyal bir oluşumdan, yani kuzeyin şehirleşmiş ve ticaretiyle dış temaslara daha açık olmasından ileri gelmiyordu. Eski bir dinî rekabet de vardı. Kabilelerin geleneksel "kutsal yerler"i, yani Şekem/Nablus, Bethel, Şilo tapınakları kuzeyde bulunuyordu ve merkezin ve Kutsal Sandık'ın, Davut'un tamamen siyasî bir kararıyla, Kudüs'e zorbaca nakli, Samirilere gelenekten kopuş ve Yahudalı Davut'un yetkisini kötüye kullanması olarak görünmüştü.

Romalılara mağlup olmalarından sonra Seleucidlerin çöküşüyle birlikte Antiokus'un Kudüs'e desteği kalmadığından Samiriler, ayrılmak için bundan yararlanacak ve tam bir dinî ayrılık meydana getireceklerdir. Bundan böyle, IV. Antiokus Epifan'ın hükümranlığından itibaren, Tanrı'ya takdimelerini Kudüs'te değil, kendi bölgelerinde, eski kutsal Garizim dağı üzerinde (II. Makkabe, 6/2) gerçekleştireceklerdir. O zamandan beri Samiriler, Kudüs din adamları yetkilileri tarafından, mürted ve murdar olarak görülmüşlerdir.

Böylece Yoşiya'nın 639'da tahta çıkışı, Filistin tarihinde bir dönüm noktası olur: Peygamberliğin o büyük harlı ateşinden sonra, peygamberlerin sesi boğulmaya başlar. Yahudi inancına getirdikleri şevkli ve gayretli hayat atılımı, kuru ibadetçilikle ve siyasî isteklere boyun eğmiş dinî geleneklere harfiyen uymakla öldürülür.

O zaman Filistin'in karanlık asırları başlar: Ruhî açılımın kaynağının kuruduğu, dinin fosilleşmesinin ve siyasî entrikaların iğrenç karmaşasının yüzyıllarıdır bunlar.

Birbiri ardınca gelen işgalcilere sırtlarını dayayan Yahuda kralları döneminde Filistin, tarihin sadece etkin bir öznesi olmaktan çıkmakla kalmaz, yabancı güçlerin elinde bir nesneye ve ikinci derecede bir âlete dönüşür. İhtiraslı ve bütün efendilerle işbirlikçi kralların boyunduruğuna maruz kalan

bu dönemlerde, ruhî hamleler durmuştur: Mezopotamya ile Mısır'ın verimli medeniyetlerinin kavşağında, Ugarit'in Kenan Kutsal Kitabı'nun bize zenginliğini gösterdiği yeni bir kültür ve yeni bir inancın doğduğunu gören, Tanrı'ya kayıtsız şartsız boyun eğişteki o İbrahimî imanı yaşayan, peygamberlerin muhteşem mesajlarıyla çın çın çınlayan bu toprak, sanki tarihten çıkıp gitmiş gibidir. Orada artık Perslere, Seleucid Greklere ve nihayet Romalılara bağımlı kralların isimlerinden ve en cömert davranan ve en çok boyun eğen hükümdarları destekleyen, katliâmıcı, yağmacı ve aşağılık generallerin adlarından başka bir şey görülmez olur.

Başka milletler ve başka medeniyetler de, elbette insanın, bilim ve tekniklerin, kültür ve sanatla ifade biçimlerinin inşasına katkıda bulundular. Tarihinin beş bin yıllık dönemi içinde Filistin'in özgül katkısı ise, vahyin ve ilâhî mesajların ışıldamasının yeri olmasıdır: Hz. İbrahim ile İsrail'in büyük peygamberlerinin, daha sonra da Hz. İsa'nın ve İslâm'ın mesajları...

(Filistin'in Helenleştirilmesine karşı isyan bayrağı açan) Makkabeler dönemi (176-140), Filistin'in karanlık yüzyıllarının bu kausunun temellerini gerçek anlamda ortadan kaldıramaz.

O dönem, Büyük İskender'in mirası arasında yer alan Suriye-Filistin'e el koyan Seleucid krallarının çöküş zamanına rastlar. O sıralarda Ptolemeler de Mısır'a hükümran olmuşlardı.

Büyük İskender İmparatorluğu'nun bu parçalanışına, II yüzyıldan itibaren, Doğu Akdeniz'e Roma müdahalesi eklendi. Romalılar, Suriye'nin Seleucidlerine karşı Mısır'ın Ptolemelerini desteklediler ve Seleucid prensleri arasındaki iç çatışmalar, komplolar ve suikastlar yüzünden onların işi kolay oldu.

Seleucid III. Antokus Romalılarca mağlup edilip kendisine Apame Antlaşması (189) imzalatılınca, sarayda entrika ve katiller aldı yürüdü. Askerî yenilgiler ve yöneticilerin yolsuzluğu, felâket bir mali durum meydana getirdi.

Bunun üzerine Seleucidler halklarına ağır vergiler yüklediler ve halkın servetine el koyma yoluna gittiler. Kudüs Mabedi'nin zenginlikleri başlı başına iştah kabartan bir ganimet olarak görüldü.

175'te iktidarı ele geçiren IV. Antiokus, büyük rütbeli din adamları arasındaki bölünmeden yararlanarak, din adamları ailesi üyelerinden birini destekledi. Diyanetin başına onun geçmesiyle de Mabed'in hazinelerine el koydu ve kutsal mekâna girdi. Bu ise Şeriat'a en bağlı Yahudiler için kutsalın çiğnenmesi demekti.

Çatışma bir medeniyet çakışmasına büründü. Din adamı sınıfından bir kısmı, Seleucidlerle işbirliği içinde olanlar, Helenizmin Kudüs'e artan ölçüde nüfuz etmesine razı oldu. Flavius Josephe'e göre, çok sayıda büyük rütbeli din adamı Yahudi isimlerini Grek adlarıyla değiştirdi: Josua yerini Jason'a ve Onias da değişip Menelaüs oldu.²⁵

Romalıların kendisini geri çekilmeye mecbur ettikleri bir Mısır seferi dönüşü, 168'de, IV. Antiokus Kudüs'e saldırdı ve şehri katliam ve yağmaya verdi (I. Makkabe, 1/29). Ardından her türlü ibadeti, Şabat gününe saygıyı ve sünnet olmayı yasakladı. Eski Ahit metinlerini bile tahrip etti. Son olarak da, Kudüs'teki mabette, tıpkı Samirilerin Garizim'deki tapınağında da olduğu gibi, Greklerin Zeus'una tapınmayı emretti.²⁶

Bunun üzerine 167 sonu ve 166 başlarında büyük bir dinî ayaklanma baş gösterdi.

Olay, Yahuda'nın küçük bir kasabası Medina'da başladı. Buranın eşrafından Mattathias, Grek tanrılarına kurban kesmeyi reddederek, kendisine bunu emreden bir subayı ve askerlerini öldürdü.²⁷ Direniş bütün Yahu-

²⁵ Flavius Josephe, *Histoire ancienne des Juifs/Yahudilerin Eski Tarihi*, XII. Kısım, bölüm 4, Lidis Yayınları (Paris 1981), s. 376.

²⁶ II. Makkabe, 6/2 ve I. Makkabe, 1/54.

²⁷ Flavius Josephe, *Histoire ancienne des Juifs/Yahudilerin Eski Tarihi*, XII, Lidis Yayınları, s. 378.

da bölgesinde geliştirdi ve dahası, kendisi 166'da öldüğünde taraftarlarının komutasını oğlu Judas Makkabe'ye verdi.²⁸

Oğlu, halka güvenerek, dağdan yola çıkan gerilla hareketinden genel isyana geçti ve Antiokus'un ordularını birkaç defa yendi.

Judas Makkabe, Tanrı'nın yeryüzündeki hükümranlığı uğruna savaştığından emindi. Daniel'in keşifleri (gönül gözüyle görmeleri), bu büyük halk kalkışması dönemiyle başlar. Daniel, Doğu dinlerinde başlangıçtaki okyanusun ilâhî bir nitelik taşıdığı Babil'in Tiamat tanrıçasının veya hükümdar Yam (Deniz)'in, Ugarit Kutsal Kitabı'nın Büyük Deniz imajını esas alarak, İnsan Oğlu'nun deniz kaosundan çıkma canavarlara karşı zafer kazanacağı kehanetinde bulunuyordu.²⁹ İşte o zaman: *"Krallığı, Yüce Olan'ın mukaddesleri alacaklardır... ebedler ebedine kadar krallığı onlar edineceklerdir."*³⁰ Bu kıyamet kehaneti, halkın Tanrı'nın doğrudan bir müdahalesi umuduna cevap veriyordu. Böylesi bir mesihçi/kurtuluşçu hareketle omuzlanan Judas Makkabe, 164'te, Suriye Seleucidlerinin Grek ordusundan Kudüs'ü geri almaya ve dinî inancı eski hâline getirmeye muvaffak oldu.

Makkabe isyanı bu şekilde hedefine ulaşmış oldu. O kadar ki yeni Seleucid kralı I. Demetrius 162'de tahta çıkar çıkmaz, Yahudi dininin eski hâliyle uygulanmasını kabul etti, başhaham olarak din adamları ailesinden meşru bir üye olan Alsin'i benimsedi ve Judas Makkabe'ye barış teklifi götürülen bir heyet gönderdi.

Bu barış teklifi üzerine, o ana kadar "Asmonlar"ca (Mattathias ve Judas Makkabe'nin atası –Asmon– adından alınma) bütünüyle desteklenen bu kurtuluş hareketi üç gruba bölündü:

²⁸ 1. Makkabe, 2/66.

²⁹ Daniel, 7/13-14.

³⁰ age., 7/18 ve 14.

– Din hürriyeti ve Yahudi Şeriatına göre yaşama hakkı için savaşmış “Dindarlar”³¹ (bunlara daha sonra “ayrılmışlar”, Ferisiler adı verilecektir) grubu. Bunlar, maksat hâsıl olduğuna göre, barışın kabul edilmesi gerektiğine hükmediyorlardı.

– Din adamları aileleri (“Sadukiler”) içinde çok sayıda bulunan, Grekçe konuşan ve başhaham Alsin’e sempati duyanlar grubu.

– Kendisinin lideri olacağı bağımsız bir devlet için siyâsî mücadeleyi devam ettirme niyetindeki Judas Makkabe grubu.

Judas Makkabe’nin girişiminin siyâsî niteliği ve halkın desteğini kaybedişi, dışarıdan destek aramasında apaçık görünür. Nitekim Roma’ya bir ittifak yapmak için heyet gönderir.³² Judas Makkabe’nin halefleri, en başta da Jean Hyrcan, sadece bir partiyi temsil ettikleri ve artık bir halk ordusuna güvenemedikleri için, tıpkı Davut gibi, yabancı paralı askerler toplarlar.³³

Roma’nın desteğiyle Simon Makkabe 145’te bağımsızlığı elde eder ve 140’tan itibaren bir hanedan sistemi kurar. Bu hanedan son Asmonlu kral II. Hyrcan’ın kendi öz kardeşi Aristobul’a karşı bir kere daha Romalılara davette bulununcaya kadar sürer. Bu davet üzerine General Pompeius 63’te Kudüs’e el koyar veYahuda’yı bir Roma eyaleti yapar.

Dinî inancının serbest olması için ayaklanan bir halk hareketinden doğan Asmonlular hanedanı, böylece, Şeriat’ın uygulanmasında kılı kırk yaran bir meşruyetçilik ve dogmatik bir lâfızcılık maskesi altında, daha beter ahlâk bozukluklarını gizleyen totaliter bir diktatörlüğe dönüşür.

Bu arada, meselâ, Jean Hyrcan kendisinin yerine karısının geçmesini sağlayarak öldüğünde, büyük oğlu Aristobul iktidarı ele geçirir ve annesini hapse attırıp, orada aç

³¹ I. Makkabe, 7/13.

³² I. Makkabe, 8/17.

³³ Flavius Josephus, age, 13, 9, s. 400.

susuz ölüme terk eder.³⁴ Üç kardeşini hapse atar ve sonuncusu Antigon'u katleder. Aristobul'un halefi de hükümrân olmak için kendi kardeşini öldürür. Halkının nefret ettiği bu halef Alexandre (Mattathias'ın torunu), vahşice baskılar uygular ve paralı askerlerinin desteğiyle tek bir günde 6000'e kadar varan idamlar yaptırır. Asmonlu monarşisi kırk yıl sürer. Nihayet General Pompeius Filistin'i Roma topraklarına kattığında, oradaki ahlâkî ve siyâsî çöküntü had safhasına varmıştı.

Bundan böyle "Suriye-Filistin" artık sadece bir Roma cyaleti idi. "Hükümdarlar", Roma'nın hizmetinde kukla hâline geliyor ve iktidarı ellerinde ancak Roma'ya yaltaklanmakla tutuyorlardı. En uşaklardan biri Antipatros hapsedildi ve oğullarından biri (Asmonlular sülâlesinden biriyle evlenen) Herod, Sezar'ın ölümünden sonra kendisini Antonius ve Oktavius'tan Yahuda kralı olarak tayin edilme iznini aldı. MÖ 37'de, Roma birliklerinin bir saldırısı sayesinde Kudüs'ü ele geçirdi. Antonius Oktavius'a yenilince, Herod yeni efendisine hizmetinde olduğunu arzetti, krallık görevini devam ettirme yetkisini ve hatta bu yetkisini hemen hemen bütün Filistin'e yayma iznini almayı başardı.

Hükümrânlığı, her zaman Roma'nın gölgesinde kalarak, MÖ 37'den MÖ 4'e kadar sürdü. Büyük bir şehircilik politikası uygulamakla dikkati çekti. Kudüs'ü Roma stilinde bir şehir yaptı. Sur'un Fenikeli mimarlarının Hz. Süleyman için inşa ettikleri plânlara göre Mabed'i restore ettirdi ve bugün "Ağlama Duvarı" olarak bilinen muazzam Roma tarzı duvarı diktirdi. Şehrin etrafını hâlâ ayakta kalan surlarla çevirtti.

Bu ihtişam, son Asmonlu kralların aynı terörünün ve aynı ahlâkî çöküntünün ürünüydü. İkinci karısı Asmonlu Marianne ile ondan doğan iki oğlunu katlettirdi. Ölümünden birkaç gün önce, ilk karısından doğan ilk oğlunu da idam ettirdi.

³⁴ Flavius Josephe, age, 13, 9, s. 41.

Saf kan Yahudi olmasına ve Mabed'in ve El-Halil'deki peygamber mezarlarının yeniden inşasına gösterdiği ihtimama rağmen, Kudüs halkı kendisinden, neredeyse bağlı bulunduğu Roma İmparatorundan nefret ettikleri kadar nefret etti.

Vefatı üzerine onun tahtına oturma adayları Roma'ya gidip tayin edilmelerini istirham ettiler. İki oğlu valilik hakkını kazandı: Antipas, Celile/Galile ve Amman/Perre'ye hükmederken, kardeşi Philippe de ara bölgelerin yöneticisi oldu.

Herod Antipas MÖ 4'ten MS 39'a kadar hüküm sürdü ve bu tarihte görevinden alınıp Lyon'a sürüldü.

III

HIRİSTİYAN FİLİSTİN

1) Hz. İsa'nın "kıyam"ı

O donuk şahsiyetin hükümranlığı sırasında ve Tiberius'un Roma İmparatoru olduğu dönemde, Peygamberler toprağı Filistin'de, yeni bir ilâhî mesaj taşıyıcı kıyam etti: Nâsıralı İsa.

Dönemin ne Romalı, ne de Yahudi tarihçileri tarafından bu önemli hâdisenin kayda geçirilmemesi garip görülebilir.

II. yüzyılın başında sadece Roma tarihçisi Tacite, "Hıristiyan/Chretien" kelimesinin kökenini şöyle izah eder: *"Bu kelime, Tiberius zamanında vali Pontius-Pilatus tarafından idama mahkûm edilen Christ/İsa'dan gelir. Bir zaman için bastırılmış olan bu iğrenç batıl inanış yeniden yayılıyor. Hem de sadece o şerrin doğduğu Yahuda'da değil, dünyanın ürettiği bütün iğrenç ve yüz kızartıcı şeylerin toplandığı Roma'da da... Üstelik burada çok daha fazla sayıda mümin de buluyor."*¹

İmparatorların hayatlarını yazan tarihçi Suetonius da, II. asırda, aynı olaylara kapalı bir imada bulunur: *"Claudius Yahudileri Roma'dan kovdu, çünkü onlar Chrestos/İsa'nın kışkırtmasıyla, durmadan karışıklık çıkarıyorlardı."*² Demek ki tarihçi Suetonius'a göre Hz. İsa, sadece diğer tahrikçiler arasında Yahudi bir tahrikçiden ibaretti.

¹ Tacite, *Annales/Yıllıklar*, 15/44.

² Suetonius, *Vie de Claude/Claudius'un Hayatı*, 25/4.

Yine II. yüzyılda (110'da), İmparator Tarjan'a gönderilen bir mektupta, Anadolu valisi Genç Plinius, Hıristiyanların kaba inanışları hakkında bir rapor verir ve şu açıklamayı yapar: Onlar belli bir günde "İsa'ya sanki Tanrı'ymuş gibi bir İlâhî okurlar."³

Bize genişçe bilgi verebilen tek Yahudi tarihçi Flavius Joseph'e gelince, onun MS 90 yılında ortaya çıkan ve dönemin bütün olaylarını ayrıntılarıyla anlatan "Histoire ancienne des Juifs/Yahudilerin Eski Tarihi" kitabında, Başhaham Ananias'ın "Mesih lâkaplı İsa'nın kardeşi Jacques"⁴ hakkındaki recmetme (taşlanarak öldürme) kararını anlatır.

Flavius Joseph'e'in kitabında yer alan Hz. İsa ile ilgili diğer imalar (meselâ, 18/4, s. 561), metne sonradan sokulmuş sofuca uydurmalarıdır.

Hâdisenin Romalı tarihçiler tarafından sadece II. yüzyılda fark edilmesini ve Yahudilerin, Noth'un yazdığı gibi, "bütün İsrail tarihinin gizemli bir şekilde yöneldiği hedefi kendisinde görmeyerek"⁵ Mesihçi uyarıyı keşfedemeyişlerini nasıl açıklamalı?

Bu durum mesajın bizzat doğasından kaynaklanıyor.

Hz. İsa Tanrı'nın Hükümrânlığı'nın çok yakın olduğunu haber veriyor. Böylece de "kurulu düzen" veya "ihtilâl" seçeneğinin "ötesinde"⁶ yer alan bir eylemde bulunuyor. O yüzden Romalılar açısından onun siyasî bir önemi yok. Diğer pek çok kışkırtıcı arasında zararlı bir kışkırtıcıdan ibarettir o. Fakat Roma'ya karşı silâhlı kıyamlar düzenleyebilecek Mattathias veya Makkabeler, ya da Zelotlar veya Bar Kochba gibi siyasî bir güç oluşturmaz.

Yahudilere gelince, onlar bu mesajı mesihçi/kurtarıcı bir mesaj olarak algılayamadılar, çünkü Nâsıralı İsa, onla-

³ Pline le Jeune, Lettres/Mektuplar, X, 96.

⁴ Flavius Joseph'e, age, 20/8, s. 627.

⁵ Noth, Histoire d'Israel/İsrail'in Tarihi, age, s. 429.

⁶ Oscar Cullman, Jesus et les revolutionnaires de son temps/Hz. İsa ve Dönemindeki İhtilâlciler, Delachaux ve Niestle Yayınları, Neuchatel, 1971, s. 26.

rın Mesih/Kurtarıcı konusunda zihinlerinde taşıdıkları resimle örtüşmüyordu. Onların beklentisini Hz. İsa'nın nasıl hayal kırıklığına uğrattığını anlamak için, onun du-ruşunu, kendi dönemindeki Yahudiliğin anlayışı içinde ele almak gerekir.

Yahudi inancının Tanrı'sı yaratıcıdır ve hükümandır. Tarihi yapan O'dur. İsrail O'nun halkıdır. O yüzden bu halka, kendi iradesini ve nasıl yaşaması gerektiğini göste-ren Şeriatını vahyetmiştir. O bu halkı "seçmiş", onunla "ahit" yapmıştır. Fakat bu ahit şartsız değildir, çünkü O bu halkı itaatine veya itaatsizliğine göre yargılar. Seçilme, ahit, vaat ve Şeriat bu halkın tarihine hükmeder.

O ilk muhteşem inancın nasıl fosilleştiğini ve bilhassa sürgünden sonra nasıl daraltıldığını daha önce gördük. *"Halkların efendisi, Şeriatı tutanlar partisinin ulu önderi hâli-ne gelmişti; tarihe yön verene itaat, artık çok sayıda dallara ay-rılmış sadece teknik bir sofuluktan ibaret olmuştu."*⁷

Bu şekilcilik ve dar kafalılık, dahası da bu ırkçılık, Hz. İsa zamanındaki Yahudi cemaatinin bütün dal ve kolların-da kendini gösterir.

Tepede, Şeriatla harfi harfine yazılı olmayan her şeyi, her türlü yorumu, özellikle de her türlü yeniliği reddeden (atalarının Hz. Süleyman devrinin başhahamı Saddok ol-duğunu iddia eden) "Saddukiler" in din adamları kastı yer alır. Bunlar, Filistin'in bağımsızlığını kaybetmesinden bu yana, ister Pers veya Mısır, isterse Grek veya Roma olsun, her işgalciyle "işbirliği" etmişlerdir. Bu din adamları aris-tokrasisi, laik aristokrasi ve "Ferisiler"le birlikte, Başha-ham Sanhedrin'in başkanlığı altında, Kudüs'ün Büyük Meclisi'ni ve Kudüs'ün Romalılar tarafından MS 69'da yı-kılışına kadar varlığını sürdüren dinî ve adlî otoriteyi oluştururlar.

"Ferisiler" (bunlar ilkin "sofular/hasidim", ardından da "ayrılmışlar/ferisi" –Grekçe pharisaioi– adını almışlar-

dır), Makkabeliler zamanında, Tevrat'ın emir ve yasaklarını titizce uygulama hakkını elde ettikten sonra, siyasî mücadeleyi sürdürmeyi reddederek ortaya çıkarlar. Onlar için önemli olan, harfi harfine yorumu içinde ve tavizsiz bir şekilde, ince eleyip sık dokuyan baskıcı bir yorumla, gündelik hayatın bütün eylemlerine uygulayarak, gündelik hayatı kılı kırk yararcasına ritüelleştirerek Şeritat'ı muhafaza etmektir. Geleceğin Talmud'a dayalı Yahudiliği kaynağını bu Ferisi gelenekten alacaktır.

Bu resmî Yahudiliğin dışında Esseniyenler yer alır. Lût Gölü Elyazmalarının (Qumran metinleri) 1947'de bulunuşu, bir "esseniyen manastırı" arşivi olarak, bunlar hakkında, MÖ birinci yüzyıldan kalma, ilk elden bir belgeler demeti sunar. İşte bu Esseniyenler, dünyadan el etek çekip bir manastır hayatı yaşayan bir tarikatı oluştururlar. Bu tarikat, malların ortak kullanımı, bir din adamlığı çömezliğini ve ahlâkî kuralların sertlikle uygulanmasını ister. Gerçek "Tanrı'nın halkı"nı oluşturmak için dünyadan bağlarını koparmayı ve kıyametin habercisi "Adaletin Efendisi"nin gelişini umutla bekleyiş içinde yaşamayı gerektiren (büyük ihtimalle İran kökenli) ikici/düalist bir yorumu temel alır.

Hız. İsa'nın kıyamı sırasında Filistin halkında çok canlı olan bu mesih/kurtarıcı algısı, daha önce gördüğümüz gibi Makkabeliler zamanında, Daniel tarafından, "İnsan Oğlu"nun gelişinin müjdelenişiyle de ortaya çıkmıştı.

Bu mesihçilik "Zelotları" da canlandırır, fakat "Esseniye"nininkinden tamamen farklı bir şekilde. Onlar Romalı işgalcilere karşı silâhli eylemler düzenleyen, millî bir kurtuluş hareketini oluştururlar.

Hız. İsa, bütün bu gruplardan tamamen bağımsız ve hatta onlara zıt tarzda ortaya çıkar. Bağlandığı tek grup varsa, o da Hız. Yahya'nınkidir ve Yuhanna İncili onun kıyamını ânını belirlememize imkân verir: "*Kayser (Sezar) Tiberius'un saltanatının on beşinci yılında*" (Luka, 3/1), yani MS 28 veya 29 yılında.

Hız. Yahya, tıpkı Hız. İsa'nın yapacağı gibi, İlahî Hükümleranın gelişini haber verir. Bütün insanları buna hazırlanmaya davet eder. Sadece Yahudileri de değil: *"Babamız İbrahim'dir, diye içinizden düşünmeyin, çünkü ben size derim ki Allah İbrahim'e şu taşlardan evlât kaldırabilir"* (Matta, 3/9).

Bu tutum seçilmeden, ahitten, vaatten bir kopuş değil de, Tanrı'nın halkını her şeyini kendi atalarının mirasına borçlu gören özel bir halkla özdeşleştirmenin reddidir. İrkçılıktan evrenselciliğe bu geçiş, Hız. İsa'nın mesajının müjdesidir.

Matta ve Luka'nın Yahudi geleneğiyle haşır neşir rivayetleri, Hız. İsa'nın misyonunu İsrail'in mesih/kurtarıcı bekleyen umutları çerçevesi içinde göstermeye çabalarlar. İkisi de Hız. İsa'nın soy ağacını gerek Hız. İbrahim'e (Matta, 1/1), gerekse Hız. Âdem'e (Luka, 3/37) kadar çıkararak, onu Hız. Davut'un sülâlesinden biri yapmaya çalışır. Bu "soy ağaçları", biri (Matta) kraliyet şeceresinde, diğeri (Luka) peygamber silsilesinde ısrar ettiğinden, zaten iki yazarda da aynı değildir. Luka, (Hız. Davut'un soyundan gelmeyi tamamen kuruntuya dönüştüren!) bâkireden doğuşunu inkâr etmemek için, onun (marangoz) Yusuf'un oğlu (Luka, 3/23) olduğuna inanıldığını da ilâve eder.

Hız. İsa, Luka'ya göre (3/23), bir peygamber olarak gördüğü ve kendisinin öncüsü olarak *"ve peygamberden de daha ziyade"* (Matta, 11/7-11) olan Hız. Yahya'dan vaftiz edilmesini isteyerek halk arasındaki faaliyetine otuz yaşlarında başladı.

"Rabbi"lerden farklı olarak Hız. İsa sinagoglarda vaaz etmez, belli bir topluluğa değil, herkese hitap eden gezici bir vâizdir o. Kutsal metinlere veya bir geleneğe başvurarak hiçbir zaman otorite delilini/nihâî delili kullanmaz. *"Onlara kendi Yazıcılar gibi değil, fakat hâkimiyet sahibi gibi öğretiyordu"* (Markos, 1/22 ve Matta, 7/29).

Şeriat'tan bahsettiğinde, onu yürürlükten kaldırmak için gelmediğini ilân ettiğinde bile, fosilleşmiş gelenekle bağını koparan bir adam olarak konuşur ve kendisini ge-

leneği çiğnemekle suçlayan Ferisiler ile Yazıcılara şu cevabı verir: *"Ve siz ananeniz/geleneğiniz ile Allah'ın sözünü bozmuş oldunuz"* (Matta, 15/6 ve Markos, 7/13).

Hatta Şeriat'a karşı çıkar. Kasıtlı olarak şabat gününe riayet etmez ve şöyle der: *"İnsan Sebt günü için değil, Sebt günü insan için oldu"* (Markos, 2/27). Ritüel temizlik kurallarına da aldırılmaz (Markos, 7/22).

Dağdaki Vaaz'ında, sadece Şeriat'ın kabuğundan ruhuna gitmek için değil, onu içselleştirmek için, Hz. Musa'nın Şeriatını tartışma konusu yapar. Hz. Musa'nın Şeriatını hatırlatır: *"Göz yerine göz, diş yerine diş, denildiğini işittiniz. Fakat ben size derim... senin sağ yanağına kim vurursa, ona ötekini de çevir"* (Matta, 5/38). Bu sevgi kanununu, sadece kısas kanununun "içselleştirilmesi" olarak tasavvur etmek zor görünüyor! Bu onun "gerçekleştirilişi" değil, aksine en sert bir şekilde reddedilişidir.

"Denildiğini işittiniz... Bense size derim ki", Dağdaki Vaaz'ın bu tekrarlanan sözü bize, Hz. İsa'nın mesajında, Hz. Musa Şeriatıyla uyuşmayan yönünü gösterir.

Hz. İsa, Allah'ın iradesinin ifadesini On Emir içindeki taşlaşmasından çekip alır, onu her türlü şekilcilikten, her çeşit lâfızcılıktan, her nevi kuralcılıktan kurtarır.

Bir Şeriat doktoru/fakih Hz. İsa'ya *"Ey Muallim, şeriatta büyük emir hangisidir?"* diye sorduğu zaman, Hz. İsa şu cevabı verir: *"Allah'ın Rabbi bütün yüreğinle, bütün canınla, bütün fikrinle seveceksin. Büyük ve birinci emir budur. Ve buna benzeyen ikincisi de şudur: Komşunu kendin gibi seveceksin. Bütün şeriat ve peygamberler bu iki emre bağlıdır"* (Matta, 22/36-40).

Bu sevgi, sevgi konusundaki hem Grek hem de Yahudi anlayışlarından tamamen ve kökten bir kopuştur.

Meselâ, Platon/Eflâtun'un "Phedre" ve "Şölen" kitaplarında en güzel şeklini verdiği, Greklerin "eros"u başkasına olan sevgi değil, aksine sevginin bir sevgisidir, yani şekillerin güzelliğinin sevgisinden Kendindeki İyiliğin sevgisine geçiştir. Bu geçişin aşaması olarak değilse bile,

vesilesi olarak dahi başkasına başvurmaksızın, kendini beğenip yüceltme ve geliştirmedir.

Hz. İsa'nın mesajına göre sevgi, yabancı ile kendi şehir veya kabilesinden adam arasında, hatta dost ile düşman arasında ayırım yapmaz.

Bu sevgi, bütün insanlığı ve de bütün ilâhî yükümlülüğüyle, iyi kalpli Samiriyeli kıssasında (Luka, 10/30-37) tasvir edilir.

Hz. İsa bir Samiriyeli örneğini, yani Kudüslü sofusu bir Yahudi'nin en hor gördüğü ve en nefret ettiği kimseyi seçer. Bu, sırf "Allah rızası" için yapılmış ve bir başkasının, kendisinin insancılığı içinde kaybolup gittiği bir sevgi eylemi değildir; içinde Tanrı'nın yer almadığı bir tavır ve hareketler bütünü de değildir.

Bu sevgi, bütün insanî ilişkilere oranla hem kayıtsız şartsız, hem de aşkın/ulvî olması bakımından, Tanrı'nın varlığını hissettirmesinin tezahürüdür. Aynı zamanda da, temel bir insanî münasebettir o. Çünkü sevmek, başkasını kendine, uğruna canını vermeye varıncaya kadar tercih etmek demektir; kendimin merkezinin bende değil, fakat ayrılmaz bir şekilde, başkasında ve bütün başkalarında olduğunun bilincinde olmaktır; bütün diğerlerinin kaderinden şahsen sorumlu olmanın ve hayatın birliğinin bu temel inancına göre hareket etmenin şuurunda olmaktır. Her insan benim "komşum" dur. Zira insanlık birdir, çünkü Allah, yani onun yaratıcısı, birdir. Biz böyle düşündüğümüzde "Komşum kimdir?" (Luka, 10/29) sorusunu soran Şeriat âliminin muhalifi oluruz.

Bu sevgi, yeni bir insanlığın, Tanrı'nın Hükümranlığının yakın bir gelişine hazırlanan insanlığın, başlangıcıdır.

Geleceğin yaratılışının bir mayası olarak çoktan içimizde bulunan Tanrı'nın Hükümranlığının gelişinin bu pek yakınlığı, Hz. İsa'nın öğretisinde herhangi bir siyasî kuralla niçin başvurulmadığını izah eder. Yazıcılar ve Ferisiler kendisine şu tuzak soruyuyu sorarak "Sesar'a vergi vermek mi: mi değil mi?" (Markos, 12/14) dedikleri zaman, Hz. İsa

onların iki yüzlülüğünün maskesini düşürdü: Paranın üzerindeki bu resim kimin? –İmparatorun. Onlar ticaretlerini üzerindeki kafa resmine hiç aldirmeden rahat rahat yapıyorlar. Vergi vermek söz konusu olunca ise, evet sadece vergi zamanı onların dindarlıkları hemen nüksediyor!

Para Sezar'ın imgesini taşıyor, kalplerimizse Tanrı'nın imgesini. Hz. İşte bunu hatırlatıyor: *“Sezar'ın hakkına Sezar'a ve Allah'ın hakkını Allah'a ödeyin!”* (Markos, 12/17)

Bu, Hz. İsa'nın inancı siyasetten ayırdığı anlamına gelmez. Çünkü Sezar, imparator olarak, Romalılar için, hem ruhlara hem de bedenlere hükmettiğini iddia eden bir ilâhtı. Öyleyse imparatorluğun bir memurunun gözünde, bir başka Tanrı'ya ait olduğu söylenen bir ruhu Sezar'a vermemeyi iddia etmekten daha bozguncu ve yıkıcı bir şey olamazdı!

Nitekim daha sonraları, meselâ Sezar'ın ordusunda görev almayı kabul ederek, Sezar'ın hakkını Sezar'a vermelerine rağmen, yine de kurbanın yalnız Allah'a, sadece Allah'a sunulması gerektiği için, imparatorun sunaklarına kurban sunmayı reddettiklerinden dolayı ölüme mahkûm edilen Hz. İsa taraftarlarının sayısı hayli kabarıktır.

Demek ki, devlet gücüne istediği gibi davranma yetkisi tanıyacak ve dini, siyasî hayat üzerinde hiçbir etkisi olmayacak şekilde vicdanlara hapsedecek kadar dinî olanla siyasî olanı birbirinden ayıran o sözde “iki hükümlerlik” doktrini, hiç de Hz. İsa'nın mesajıyla bağdaşmayan bir anlayıştan hareketle hazırlanmıştır.

Öyleyse Hz. İsa'yı, dini bir “özel mesele” yapan ve her türlü kurulu düzeni fark gözetmeksizin (tıpkı bütün iktidarların ve bütün işgalcilerin “işbirlikçisi” Sadukilerin çoğu zaman yaptıkları gibi) kabullenecek kadar her çeşit siyasetten kaçınan bir muhafazakâr olarak görmek kadar, onu Romalılara karşı silâhlı komplolar düzenleyen Zelotların anladığı manada bir “ihtilâlcî” olarak görmek de yanlıştır.

İster Şeriat ve dinî gelenekler, ister iktisat ve zenginlere yöneltilen sosyal adalet, isterse Roma iktidarının totaliter

iddiaları söz konusu olsun, Hz. İsa'nın hayatı, mesajı ve ölümü, tam aksine, o kurulu düzensizliğin en keskin eleştirisine tanıklık eder.

O eylemini belli bir ülke veya belli bir dönemdeki bir zulme karşı direnişle de sınırlı tutmaz. Hz. İsa, dünyada olup bitenlere karşı asla ve kat'a kayıtsız değildir, fakat Cullman'ın da yazdığı gibi, "*Eylemimizin yeri olarak görülen dünya ile eylemimizin ölçüsü olarak görülen dünya arasında ayırım yapmamız gerekmez mi?*"⁸

Hz. İsa, Zelotlar gibi, bu dünyada hareket eder, fakat onlar gibi bu dünyanın kanunlarına göre değil. Yani, dünyanın şiddetlerinin zinciri içine katılarak değil. Çünkü bu dünyada savaşlar ve hatta ihtilâller, gelişme ve kurtuluş dönemlerinin ardından, değişmez bir şekilde devlet otoritesinin güçlenmesine ve yeni bir baskı, isyan ve tenkil çemberinin başına götürürler. İşte bu zinciri, Nâsıralı İsa kırmayı öğretir.

Ne var ki Hükümranlığın pek yakın oluşundan eminlik, Hz. İsa'nın bize Sezar'ın nasıl davranmasını söylemesine gerek bırakmıyordu.

Zaten onun için Yahudiler onda bekledikleri Mesih'i bulamadılar.

Onlar Davut'un Krallığını yeniden kuracak (halkın muhayyilesinde bu siyasî âbideye bağlı olarak asırlardan beri oluşturulmuş bütün hayallerle birlikte) bir kurtarıcı umuyorlardı.

Bir de baktılar ki, muzaffer bir kral yerine, ilâhî güç, tarihte kendisini en yoksunun, en zayıfın nitelikleriyle sergilemesin mi?!

Tanrı düşüncesinin kendisinde bile radikal bir değişimdi bu. Çünkü o zamana kadar O'nun azameti bir kralın kudretiyle tezahür ediyordu. Hz. İsa ile birlikte ise, Tanrı'nın azameti yoksullukla, her türlü maddi güçten yoksullukla ve

⁸ Oscar Cullman, *Jesus et les revolutionnaires de son temps*/Hz. İsa ve Dönemindeki İhtilâlciler, age, s. 73.

insanî açıdan bakıldığında, en kritik anda havarilerinin bile ihanet ettiği, inkâr ettiği veya en azından kendisinden uzaklaşıp sustuğu Kimsenin başarısızlığıyla; en aşağılayıcı şekilde, yani âsi kölelere verilen cezaya denk bir ölüm olan Çarmıha gerilerek ölmesiyle kendisini gösteriyordu.

Yahudiler Mesihlerini ve Davut'un mirasçısını, bu nitelikler altında, nasıl tanıyabilirlerdi? *"Biz, İsrail'i kurtaracak olan odur diye ummakta idik"* (Luka, 24/21) derler Emmaus hacıları.

Mesaj ancak başka bakışlarla algılanabilirdi: Dirilişe imanı ilham eden ve Müjde'nin anlamını şu gerçek anlamını ancak o zaman kavrayan bakışlarla: Her şey mümkündür! Her şeyin mümkün oluşu, halk hikâyecilerinin dil ve hikâyelerinde, şöylesi mucizelerle dile getirilir: Görmeye başlayan körler, yürümeye koyulan felçliler, dirilen ölüler... Bütün metaforlar ise şu tek bir mucizede toplanır: Bu dünyanın kanunu olan bütün güç, zevk ve şiddet sapsmalarıyla bağlarını koparan yeni bir hayat mucizesi... *"Bir kimse yeniden doğmadıkça, Allah'ın Melekûtunu (hükümranlığını, saltanatını) göremez"* (Yuhanna, 3/3).

Hz. İsa *"Ben bu dünyadan değilim"* (Yuhanna, 17/14) açıklamasını yaptığı zaman, bu onun bir başka dünyaya kaçmak için bu sapsmalar, onların kanunları ve zincirleme akışları karşısında pes ettiği manasına gelmez, aksine bu, böylesi sapsmalara, kanunlara ve onların zincirleme akışına artık boyun eğmeyen bir başka dünyanın mümkün olduğunu ilân anlamına gelir.

2) Filistinli Hıristiyanlık

Şimşek gibi çakan bu mesaj, Nâsıralı İsa'nın ölümünden daha üç asır geçmeden, İznik Konsilinde (325) İmparator Konstantin, Tanrı hakkında geleneksel kraliyet anlayışını canlandırmak istediğinde, çarpıtılır. Böylece, hatırası Roma imparatorluk organizasyonu ve Grek felsefesi tarafından

sahiplenilen işkenceyle öldürülen Kişi, Bizans'ın kibirli kubbelerinin altın kaplı zeminlerinde, "*Pantocrator/Mutlak iktidar sahibi*", her şeye gücü yeten hükümdarın emperyal karakteriyle görünmeye başlar ve bir Ravenne mozağında Bizanslı bir general üniformasıyla resmedildiği zaman da artık o Filistin'in gezgin mesajcısı değildir!

Sezar'ın hüküm sürdüğü, Papalığın kendi yapılarını imparatorluk hiyerarşisi modeline göre şekillendirdiği ve dogmalarını Filistinli İsa'nın mesajına tamamen ve kökten yabancı Grek kültürünün diliyle ifade ettiği bu Bizans hâkimiyetinde Filistin o zaman ne olur?

Kiliseler orada çoğalır: Konstantin'in annesi Helen el-Halil'de ve Zeytin Dağı'nda kiliseler yaptırır. Konstantin, bir piskoposluk hâline getirdiği Kudüs'e (Hz. İsa'nın kabri ve göğe yükseldiği yer olarak kabul edilen yere) Merkad-i İsa/Saint-Sepulcre kilisesini diktirir.

Taş kiliseler inşa eden Romalı mimarların eseridir bu.

Öte yandan, Kudüs Piskoposu Macaire, Milano fermanından beri, mazlum bir Hıristiyanlığı zâlim bir dine dönüştüren dogmayı savunduğu için İznik Konsilinde tebrik edile dursun, "sapkınlık" Filistin'de yayılmaya başlar.

Öte yandan, 256 civarında doğmuş ve 336'da ölmüş, muhtemelen Libya kökenli, fakat Yahudi Filon ve Plotin'in düşüncesiyle (Helen, Yahudi ve Hıristiyan kültürünün en canlı merkezi) İskenderiye'ye nüfuz etmiş İskenderiyeli papaz Arius, o sırada resmen ilân edilen Hz. İsa'nın Baba ile "aynı cevherden" (Grekçesi omoousios) olduğu dogmasını kabul etmediği için mahkûm edilir. Sz konusu terim, İncil'in hiçbir yerinde bulunmaz ve bu terim ancak (Sami anlayışına ve İncil'e yabancı) Grek felsefesindeki madde, cevher ve "aynı özlülük"e göre bir anlam ifade eder.

Kudüs piskoposunun protestolarına ve İmparatorun, Arius'un herhangi bir yazısını meydanlarda kurulan yakma yerlerine getirmeyip de evinde saklayanın ölümle cezalandırılacağı tehdidine rağmen, papazların neredeyse tamamı ve Filistin'in Hıristiyan halkı Arius'un yolundan yürür.

Filistin'in ilk dönem Hıristiyanlığı, Greko-Romen hâle gelmiş bir Papalığın "resmî din"ine direniyordu. Ve bu direniş temel bir nokta üzerindeydi: İsa Tanrı'mıdır (Tanrı ile aynı cevherden ve O'nun Oğlu mudur) yoksa Allah'ın elçisi mi, yani Baba'ya itaat eden bütün herkes anlamında Tanrı'nın Oğlu muydu?: "Ne mutlu sulh edicilere, çünkü onlar Allah'ın Oğulları olarak çağırılacaklar" (Matta, 5/9) veya bir başka yerde: "Kıyamet Oğulları olduklarından Allah Oğullarıdır" (Luka, 20/36).

Arius'a göre, "Oğul'un bir başlangıcı vardır, Allah ise başlangıçsızdır dediğimiz için bize işkence ediyorlar."⁹ Allah'ın kelâmının ne öncesi vardır, ne sonrası, o yüzden elçisi için doğurmadan bahsedilemez, hatırlatmasını yaparak doğru olamı dile getirir.

Arius, İskenderiyeli Alexandre'a gönderilen amentüsünde şu açıklamayı yapar: "Biz doğmamış, başlangıcı olmayan tek bir Allah'a... biricik Oğlunu zamanlar öncesinde doğuran... yaratıklardan biri gibi olmaksızın... üretilmiş varlıklardan biri gibi olmaksızın onu var eden Şeriatın ve Peygamberlerin ve Yeni Ahit'in Allah'ına iman ediyoruz. Baba'nın bu ürünü bir sperm değildir... Baba'nın öz veya cevherinden bir parça da değildir... zamanlar öncesinde, asırlar öncesinde... zamanın dışında yaratılmıştır."¹⁰

Saint-Hilaire de Poitiers, Arius'u "ağzı zehir dolu engerek" olarak niteler. Arius'un beyanlarını bir münafıklık olarak görür ve şunun altını çizer: "Allah'ın Oğlu'na Allah olmayı gerçekten ve tam anlamıyla bırakmamak için, tek bir Allah'ın var olduğunu ve O'nun tek gerçek olduğunu ileri sürer."¹¹

⁹ Arius'un Kocaalili Eusebe'e mektubu. Rahip Ephrem Boularand'ın "L'heresie d'Arius et la Foi de Nicee/Aryus Sapkınlığı ve İznik İnanıcı" kitabında (Grekçe orijinaliyle birlikte) zikrediliyor, Letouzey ve Ane Yayınları, Paris, 1972, s.44.

¹⁰ Aynı eser, s. 50.

¹¹ Saint-Hilaire de Poitiers, bu önemli metinlerin Lâtinçe bir tercümesini "La Trinite/De Trinitate/Testis" kitabında vermiştir, IV. kitap, bölümler 12 ilâ 14, Desclee Brouwer Yayınları, 1981. Cilt 1, s. 135-137, Eusebe'e mektup için IV. kitap böl. 5-7, Alexandre'a gönderdiği âmentü için (reddiyeyle birlikte cilt 2, s. 14-17).

Tek başına bu teolojik tartışma, Hıristiyanlık'la uyumsuzluğunda, Hz. İsa'nın ilâhlığını reddetmeyi temel nokta olarak ele alan İslâm ortaya çıktığı zaman, Arianizmin veya varyantlarının (Nesturilik, Priscillanien, vb...) hâlâ varlığını sürdürdüğü başka yerlerde olduğu gibi Filistin'de de bu dinde kendilerini bulan o Ariancıların İslâm'a katılmalarının çok hızlı olmasının sebebini açıklar.

Aryenler için olduğu kadar İslâm için de, tek Allah inancı, İznik'teki Grek kültürünün dilinde formüle edildiği şekliyle Teslis'i/Üçlü Allah inancını reddeder.¹²

"Sahih" Hıristiyanlık özellikle geniş kulübelerinde ve manastırlarda geliyordu.

Rappoport, "*Histoire de la Palestine/Filistin'in Tarihi*"nde yazar: "*Filistin azizlerin, münzevilerin, keşişlerin, rahiplerin, manastırların, rahibelerin, inziva hücrelerinin, kiliselerin ve kutsal emanetlerin toprağı oldu.*"¹³

Bu Hıristiyan ruhî gelişiminin en çarpıcı örneği, Kudüs yakınında, Kidron/Vâdilocuz'un sol kıyısındaki Aziz Sabas manastırır.

Yahuda çölünde beş sene gezip dolaşan ve daha sonra Aziz Sabas diye anılan bir keşiş 478'de, kalıntıları hâlâ duran o manastırın karşısındaki bir mağaraya yerleşti. Müridleri akın ettiler ve 501'de Şark'ın en anlı şanlı manastırının inşaatı tamamlandı.

Jean le Silentaire veya Aziz Theodor, daha sonra Aziz Cyrille de Scythopolis, Etienne le Melode, Urfalı Aziz Theodor ve bilhassa da VII. yüzyılda, Şamlı ünlü sima Aziz Jean (675-753) gibi büyük azizler oraya uğradılar veya orada yaşadılar. Bu sonuncusu orada otuz yıl kadar

¹² İranlı bir Müslüman sufi, Ruzbihan-ı Şiraz (1128-1209), Grek kelime ve duyarlılığından yakasını kurtararak şunu yazar: "*Dünyalar ve dünyaların oluşunu henüz var olmadan, İlâhî Varlık'ın kendisi aşk, âşk ve maşuktu*", *Le Jasmin des Fideles d'amour/Aşk Bağlılarının Yasemini, Maisonneuve Yayınları, Paris 1958, s. 111.*

¹³ Angelo S. Rappoport, *Histoire de la Palestine/Filistin'in Tarihi*, Payot Yayınları, 1932, s. 160.

(720'den 753'e) yaşadı ve Hıristiyanlarla Müslümanlar arasındaki diyalogun kalkış noktasını, polemik şeklinde, oluşturan bütün eserini de orada kaleme aldı.

Filistin'de Hıristiyan hayatı yoğundu. Filistin râhipleri, Aziz Theodose manastırında olduğu gibi, din adamlarına ayrılmış binaların çevresinde misafirhaneleri ve atölyeleriyle cemaat hâlinde yaşayan "Cenobit"ler ve dağda veya çölde keşişhanelerinde münzevi hâlde yaşayan "Anachoret"ler olarak ikiye ayrılıyorlardı. Son olarak da diğer "manastırlar" da bu iki dinî hayat tarzı birlikte yaşıyordu, yani râhipler keşişhanelerin inzivası içinde veya ayrı ayrı hücrelerde yaşıyorlardı. Günlerini el işleriyle (genellikle Şeria ırmağı kıyılarında biten sazlardan sepetler örerek), mezmurlar okuyarak, tefekkür ederek, Kutsal Kitapları veya din ulularının metinlerini yazarak geçiriyorlardı. Cumartesi akşamı herkes Pazar âyini birlikte yapmak için, bir kilisesi ve bir yemekhanesi bulunan "manastır"a dönüyordu.

Arianus "sapkınlığı"na karşı yapılan İznik (325) ve "Nestûriler"e karşı yapılan Kadıköy (451) konsillerinden sonra Filistin'in tamamında Bizans hâkimiyeti, Bizans imparatorlarının fanatik tutumlarıyla kendini gösterdi. İmparatorlar, hem Yahudiler ile Samiriyelilere hem de "sapkın" Hıristiyanlara karşı devamlı olarak baskılar uyguladılar. Onlar, Grek olmayanlar için anlaşılmaz olan Teslis dogmasının tariflerini kabul etmeyen Arianuşçular, Nesturiler ve Monofizitlerin hepsine birden "sapkın/heretik" gözüyle bakıyorlardı.

Pers'in Sasanî İmparatoru II. Hüsrev 614'te Filistin'i istilâ ettiği zaman, Yahudilerin Taberiyyeli Benyamin kılavuzluğunda Perslere katılmaları manidardır.

On beş yıl sonra, 629'da, Bizans İmparatoru I Heraklyus Filistin'i yeniden fethettiğinde, Yahudiler ile "sapkınlar"a karşı baskı ve zulümler yeniden başlar.

IV İSLÂMLAŞAN FİLİSTİN

1) Arap dönemi (VII-X. yüzyıllar)

638'de Müslümanlar Filistin'e girdiklerinde, (IX. yüzyıl İslâm tarihçisi) Belâzuri'nin yazdığı gibi, bu "kolay bir fetih oldu".¹

Aslında bu bir fetih, bir askerî zafer bile değil, sadece ve sadece bir kurtuluştu.

Çünkü, her şeyden önce, 638'de gelen Araplar değil, İslâm'dı. Araplar üç bin yıldır, Arabistan'dan gelmiş ve "Verimli Hilâl" boyunca göçebelik etmiş, ilk Sâmi göçlerinden beri oradaydılar. Bunlar, aynı etnik kökene ve aynı dil grubuna sahip Amoriler, Kenanlılar ve İbranilerdiler.

Batı Şeria'da keşfedilen Grek kitâbeleri, Romalılar döneminde halkın çoğunluğunun Arap olduğunu gözler önüne seriyor. Başka dalgalar gibi, üç bin yıldır, Arabistan'dan gelen diğer göçmenler, MS IV. yüzyılda Filistin'in güneyinde Nabatî Krallığını kurmuşlardı.

Arabistan'dan yola çıkmış yeni göçmen dalgasıyla 638'de gelen İslâm'dı.

Kendisini dinler arasında bir din diye göstermeyen, aksine kendini Filistin'de daha önce vahyolunmuş ilâhî mesajların tamamlayıcısı olarak takdim eden bir İslâm...

¹ Belâzuri, *Fütûh'ul-Büldân/Ülkelerin Fetihleri*, E. De Goeje -Leyden, 1866, CXVI, 126, s. 132.

Kur'an'da şöyle denilir: *"Dini ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin, diye Nuh'a tavsiye ettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi Allah size de din kıldı."* (Şûrâ, 42/13)

"Biz, Allah'a ve bize indirilene; İbrahim, İsmail, İshak, Ya'kub ve esbata indirilene, Musa ve İsa'ya verilenlerle Rableri tarafından diğer peygamberlere verilenlere, onlardan hiçbiri arasında fark gözetmeksizin inandık ve biz sadece Allah'a teslim olduk, deyin" (Bakara, 2/136 ve Âl-i İmrân, 3/84)

Demek ki İslâm, Yahudi Filistinlilere Hz. İbrahim'in mirasçısı olarak; Hıristiyanlara da Hz. İsa'yı (İznik Konsilinin Grek tasavvurunun diliyle 'omousios' ilân ettiği) Allah olarak değil de, Allah'ın elçisi, peygamberi, habercisi ve Mesih olarak görünüyordu:

"Meryem oğlu İsa Mesih, ancak Allah'ın resulüdür, (o) Allah'ın, Meryem'e ulaştırdığı 'kün: Ol' kelimesi(nin eseri)dir, O'ndan bir ruhtur." (Nisâ, 4/171)

Böylece Kur'ân, Hz. Meryem'in bakire iken hâmile kaldığını doğrular.

Bizans imparatorlarının hoşgörüsüzlüğünün tersine, İslâm'ın gelişi Yahudiler ve "sapkın" denilen Hıristiyanlar, yani işgalci Grek, Bizans dışında bölge halkının hemen hemen tamamı için bir kurtuluş olarak göründü.

Yemen Hıristiyanları "Monofizit"² idiler, 597'deki Pers istilâsı sonrasında, tıpkı Suriye'de olduğu gibi "Nasturi"³ oldular. Kuzeyin Gassânileri ise Monofizit idiler. Lahmîler de çoğunlukla Nasturi. Ariuşçuluk⁴ bütün Filistin'de dağılmıştı. "Kadıköy" Kilisesi, yani İznik ve Kadıköy konsillerinde belirlendiği hâliyle resmî dini temsil eden ve Suriye için Antakya ve Filistin için de Kudüs piskoposları ta-

² "Monofizit"ler, Hz. İsa'nın çift tabiatını redderek, onu katıksız bir ilâhî varlık olarak görüyorlardı.

³ Nasturiler, Hz. İsa'nın çift tabiatını redderek, onu katıksız bir beşerî varlık olarak görüyorlardı.

⁴ Ariuşçular, Hz. İsa'yı Tanrı'nın yaratılmamış Kelâmı olarak görüyorlardı.

rafından yönetilen Devlet Kilisesi, ancak Bizans imparatorunun emrine verdiği baskıcı gücü sayesinde iktidarını yurutuyordu.

Onun için, Müslümanlar Suriye-Filistin'e yaklaştıklarında, kendileri gibi Arap olan halk kitleleri tarafından kurtarıcılar olarak karşılandılar. Ayrıca bu halk, dinî açıdan da, İslâm'ın, yani Hz. İbrahim, Hz. Musa'yı ve Hz. İsa'yı Allah'ın elçileri, Hz. Muhammed'in öncüsü peygamberler olarak kabul eden bir İslâm'ın tavizsiz tektanrıcılığında kendilerini bulmaya hazırıldılar.

Bar-hebraeus (İbrânî Bar) şunu not eder: *"İntikamların İlahı, bizi Romalulardan kurtarmak için Arapları gönderdi. Kiliselerimiz bize geri verilmedi, çünkü herkes elinde olanı korudu, fakat hiç değilse Greklerin gaddarlığından ve bize karşı kinlerinden yakamızı kurtardık."*⁵

Bizans imparatorlarının baskıcı fanatizmi, Suriye-Filistin'in kaderinin niçin tek bir savaşta, 20 Ağustos 636'da yapılan Yermuk⁶ savaşında belirlendiğini ve Bizans ordusunun orada niçin çöktüğünü anlamamızı sağlar. Daha savaş başlamadan önce, imparatorluk ordusunu Ermeni Hıristiyanları arasında bir isyan patlak verdi. Savaşın en civcivli ânında Suriye'nin Arap Hıristiyanları Bizans ordusundan çekildiler. Grek işgalci, bütün halk tarafından terk edildiği için tek başına kaldı ve ezildi. İslâm orduları savaş yapmadan Şam'a kadar geldiler.

Şam'da, Bizans garnizonunun çekilmesinin ardından, halk teslim olma kararı aldı.⁷ İmparatorluğun çok yüksek

⁵ Bar-hebraeus, *Chronicon Ecclesiasticum/Kilise Vakayinamesi*, Lâtince baskısı Abbeloos ve Lamy Yayınları, üç cilt, 1872-1877, c. 1, s. 276. Benzeri bir değerlendirme Suriyeli Michel tarafından yapılmıştır, *Chronique universelle/Cihan Vakayinamesi*, Fransızca çevirisi, J. B. Chabot, 4 cilt, 1899-1910, c. 2, s. 431-432.

⁶ Yermuk ırmağı Ürdün nehrinin bir koludur.

⁷ "Bizans tarafından ağır bir şekilde zulüm gördükleri için, iğrenç Grek baskısından kendilerini kurtaracak her rejimi özlemle bekliyorlardı" diye yazar Monsenyör Nasrallah (Saint Jean de Damas/Şamlı Aziz Yuhanna, Harissa Yayınları, Paris, 1950, s. 19).

bir görevlisi, Hıristiyan Arap, imparatorluk ordularının gidişinden beri şehrin valisi Mansur İbn Serjun⁸, şehrin teslim şartlarını görüştü ve bütün ahalinin hayatına ve mallarına dokunulmayacağı garantisini aldı.

Kudüs'te, Hıristiyan patrik Sofronius, Halife'nin güvenlikle ilgili maddelere kefil olması için bizzat gelmesi şartıyla, barış istedi. Halife (Hz. Ömer) kabul etti. Tarihi Rappoport onun gelişinin renkli bir hikâyesini anlatır:

*"Bizans imparatorlarının şatafatına ve altın yıldızlı elbiselerine alışmış Kudüs halkı için Halife'nin görüntüsü şaşkıncı bir mazaraydı. Sirtında deve tüyünden sefil hırkasıyla, Peygamber'in bu halifesi, bütün bagajını ve gündelik hurma erzakını taşıyan bir deve üzerinde Kudüs'e girdi. Galibin bu kaba saba sadeliği ile, sadece Bizans imparatorları tarafından değil, onların eyalet temsilcileri tarafından da sergilenen alışlageldik saçma tantana arasındaki bu tezat, oldukça çarpıcıydı. Çok zorba ve çok açgözlü davranan bir hükümete karşı iyice bilenmiş bir halkın üzerinde bunun olumlu bir etki bırakmaması imkânsızdı."*⁹

Arap vakanüvistler, Halife Ömer'in, Hıristiyan patriğinin namazını Kudüs'ün kiliselerinden birinde kılması tekelifini, aşırı gayretli bazı Müslümanların onun hatırası adına o kiliseyi ileride camiye çevirirler korkusuyla, kabul etmediğini kaydederler.

Filistin'den yalnızca eski işgalci kolonilerle Grek işgalciler çekip gittiler.

Halife'nin bildirisi, bütün "Kitap chli"ni (Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanları) birliğe davet ediyor, şahısların ve servetlerin güvenliğini garanti altına alıyor ve Hıristiyan râhiplere karşı saygı gösterilmesini istiyordu: *"Dünyadan el etek çekmiş kimseleri rahatsız etmeyin ki, ibadetlerini yapmaya devam edebilsinler."* Burada da Rappoport, Yahudi bakış açısıyla yazdığı *"Histoire de Palestine/Filistin Tarihi"*inde şu tanıklıkta bulunur: *"Kabul etmek gerekir ki, Orta-*

⁸ Mansur İbn Serjun, Saint Jean de Damas/Şamlı Aziz Yuhanna'nın dedesidir.

⁹ Angelo S. Rappoport, age, s. 177.

çağ'ın başlangıcında, (Müslüman birlikler tarafından genellikle gözetilen) böylesi bir bildiri, oldukça ılımlı bir bildiriydi. Adalet ve hoşgörü fişkınyordu. Ne Bizans imparatorları, ne de Kilise başpiskoposları, bir sevgi dini getirmiş olan Kimse'nin adına böylesi duyguları hiçbir zaman dillendirmemişlerdi. Halife'nin bildirisi gibi bir belgenin, sadece Yahudilerin değil, Suriye ve Filistin Hıristiyanlarının da zihinlerinde derin bir etki uyandırması kaçınılmazdı. Birileri baskı altında inerken, diğerleri farklı dinî anlayışlarından ötürü devletin Kilisesi tarafından zulme uğruyordu. Hepsi de memurların boyunduruğundaydı ve ağır vergiler altında kıvranıyordu."

İlk Emevi halifelerinin politikası o kadar hoşgörülü oldu ki Mansur İbn Serjun gibi, daha sonra oğlu, ardından da bugün Şamlı Aziz Yuhanna diye bilinen torunu, malî gelirler genel kontrolörü görevlerini yürüttüler, yani İslâm devletinin ikinci adamı konumunda bulundular.

Ancak Halife II. Ömer (Ömer İbn Abdülaziz), 720'de, bir Hıristiyan'ın dininden dönmedikçe yüksek görevlerde bulunamayacağına karar verdi. Bunun üzerine Şamlı Aziz Yuhanna istifa etti ve Kudüs yakınındaki Aziz Saba manastırına çekildi. Orada ölünceye kadar Müslümanlar tarafından hiçbir baskı görmedi.

Bizans'ın Hıristiyan imparatorlarının fanatikliğinin tam tersi olan bu durum oldukça dikkat çekicidir. Şamlı Aziz Yuhanna, ikon kırıcılığı (kutsal resimlerin tahribi) krizinin tam ortasında, ikonların¹⁰ Enkarnasyon/Incarnation'a (Tanrı'nın insan bedeniyle ortaya çıkmasına) dayalı harikulâde bir teolojisini yazdığında, Bizans İmparatoru Konstantin Kopronim, 754'te, 338 piskopostan oluşan bir Konsil topladı ve Şamlı Aziz Yuhanna'yı (Mansur İbn Ser-

¹⁰ Saint-Jean Dadamascène/Şamlı Aziz Yuhanna, *La foi orthodoxe, suivie de Défense des icônes/Ortodoks İnanıcı, buna ek olarak, ikonların Mütadafaası*, Fransız Ortodoks Teolojisi Yayını, Paris, 1966.

jun'u) yerden yere vurdurdu: "İsa'ya ihanet eden... ve Muhammedilerin duygularını dillendiren¹¹ Mansur'a lanet! İmparatorluğun düşmanına, kâfirliğin üstadına, resimlerin kutsayıcısına lânet! Teslis onların üçünü de aforoz etmiştir

Buna karşılık, Aziz Sabas manastırında, Müslümanlaşmış Filistin'de, Şamlı Aziz Yuhanna İslâm'ın iman esaslarına karşı polemik yapmakta ve Teslis konusundaki resmî Hıristiyan tezlerini savunmakta ve Hz. Muhammed'i bir peygamber olarak kabul etmemekte serbest bırakıldı. Sapkınlıklar ("De Haeresibus") ile ilgili incelemesinde, şunları yazabiliyordu: "Muhammed adındaki bir sahte peygamber Eski ve Yeni Ahit'i bildiği ve büyük ihtimalle Arianusçu bir rahiple tanışıp görüştüğü için, kendi sapık mezhebini ortaya attı."¹³ Bunun ardından da İslâm'ın temellerinin bir "reddiye/çürütme"sini yapıyordu.¹⁴

Kendisinin müridlerinden Theodor Abu Kurra (750 civarında doğmuştur), "Muhammed'in Peygamberliğine Karşı" veya "Cinlenmiş Muhammed" başlıklı çok daha ağır eleştiriler içeren kitapçıklar bile yazabiliyordu. Ayrıca Şamlı Aziz Yuhanna'nın ağzından işittiği bilgilere dayanarak "Bir Müslümanla bir Hıristiyan Arasındaki Tartışma" kitabını kaleme alabiliyor ve Halife'den en ufak bir korku duymadan İslâm ilâhiyatının temel meselelerine saldırabiliyordu. Hâlbuiki Harran piskoposu Suriyeli Mikail/Michel le Syrien'in¹⁵ bizzat ifadesine göre, aynı kişi An-

¹¹ Müslümanlar da resme karşı olduklarına göre suçlamanın ne kadar saçma olduğunu siz hesap edin.

¹² Şamlı Aziz Yuhanna ile birlikte Kıbrıslı Georges ve İstanbullu Germain de aforoz edilmişlerdi.

¹³ *Histoire des Conciles/Konsillerin Tarihi*, 3/703-705

¹⁴ Bazı tarihçiler "De Haeresibus"un bu 101. bölümünün daha sonraki bir tarihte yazıldığını ileri sürerler. Bu pek de önemli değildir, çünkü bir Hıristiyan, Halifelerin hükümrânlığı altındayken İslâm'ın esaslarını tartışma konusu yapabiliyordu da, ikonlar konusundaki bir tartışma yüzünden Konsil tarafından aforoz edilebiliyordu.

¹⁵ Michel le Syrien/Suriyeli Mikail, *Chronique/Vakayiname*, Chabot Yayınları, Paris, 1899-1910, c. 3, s. 32-34.

takya Patriği Theodor tarafından görevinden azledildiği için, 813'te Kudüs'e, Patrik Thomas'ın yanına çekilmek zorunda kalıyordu.

Filistin, Arap Halifeler döneminde dört asır boyunca barış ve refah içinde yaşadı.

Kudüs, Yahudi ve Hıristiyanlar kadar Müslümanların da kutsal şehridir.

Hz. Fâtıma'nın eşi ve Hz. Peygamber'in damadı Halife Hz. Ali vefat edince, Arap liderler 660'ta, Kudüs'te toplandılar ve Emevi hanedanının kurucusu Muaviye'yi halife ilân ettiler. O da seçilir seçilmez, Arap vakanüvistlerin anlattıklarına göre, önce Golgota'ya, ardından da Getsemani'ye gidip namaz kıldı ve dua etti. Oğlu Yezid'den (680-683) sonra, Abdülmelik halife olunca, Kudüs'te Mescidi Aksâ'yı ve üç İbrahimî dinin, yani Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanların birliğinin sembolü Kubbetüssahrâ'yı inşa ettirdi.

İlk İslâm şaheseri Kubbetüssahra, gerçekte 687 yılında, Hz. Peygamber'in vefatından yarım asır sonra inşa edildi. Derûnî ve ruhî anlamını yakalamak için, bu âbideyi dikkatle "okursak", esas itibariyle Kur'ân imanının ifadesi olan "İslâm sanatı"nın asıl temasını kendisinde tohum olarak taşıdığını görürüz.

Bu "sanat", ancak o imanın gereklerinden hareketle anlaşılabilir ve açıklanabilir.

Kubbetüssahra, işte bu sanatın ilk parlak örneğini verir; yükseltildiği sit alanının kendisi, binanın yapısı, boyutları ve ölçüleri, onu saran şekiller, onu canlandıran renkler, iç mekânının senfonisi kadar dış silueti, evet hepsi de kaynağını inşasına ilham veren imandan alır.

Dışarıdan hareketle, şu unsurun veya şu mimarî tekniğin, şu süsleme motifinin, şu düzenlemenin matematik âhenginin Bizans, Suriye, Pers, Helen ve Roma kaynaklarına dayandığını arayıp bulmak kolaydır, ama boşunadır.

Bütün bunlar doğrudur da. Nitekim tarihçiler, sanat eleştirmenleri, mimarlar bu araştırma ve incelemeyi çok iyi ve çok da yararlı bir şekilde yaptılar. Bu yapının ortaya çık-

masına katkıda bulunan mimarların, sanatçıların, mozaik ustalarının, bu yeni "Arap İmparatorluğu" nun bütün bölgelerinden geldiklerini ve buraya bütün tekniklerini ve hatta çalışma üslûplarını getirdiklerini ortaya da koydular.

Fakat bu gözlemlerle yetinip kalmak ve içeriden hareket etmemek, yani bu yeni sentezin sayesinde gerçekleştiği asıl ruhtan yola çıkmamak, önemli olanı ihmal etmek demek olur. Önemli olansa, o bütüne yön veren ilkedir, yani oradan buradan yaptığı alıntıları değiştirerek, o zamana kadar görülmedik bir bütünün içinde onlara yeni bir hayat kazandırabilmesi ve böylece de yeniden ortaya çıkardığı ve lisanını kullandığı kültürlerin çeşitliliği içinde biricik olan imanı dillendirebilmesidir.

Her şeyden önce de dikilecek alanın seçimine ve seferber edilen imkânların önemine (Halife bu yapı için yedi sene boyunca Mısır'dan alınan vergilerin tamamının kullanılmasına kararını almıştı) dikkat etmemiz lâzım.

Şu şekildeki bir rivayeti veya hatta günün şartlarına bağlı şöylesi bir tarihî izahı da dikkate almak gülünç olur: Halifenin arzusu, rakip dinlerinkinden çok daha güzel bir İslâm âbidesi inşa ettirerek "dünyaya meydan okumak"tı... Âsi Abdullah İbn Zübeyr'in iktidarı ele geçirdiği Mekke'den hacı dalgalarını buraya çevirme girişimiydi... Hiç şüphesiz böylesi düşünceler ve böylesi hesaplar Abdülmelik'in kararının içinde yok değildi, fakat daha ilk denemesinden itibaren, bin yıl boyunca İslâm mimarisine ve sanatına ve üç kıtanın sanat eserlerine yön verecek güzelliğin yeni bir şeklinin oluşumu, geçici bir hükümdarın saçma gururları, ihtirasları veya kurnazlıklarından yola çıkılarak "izah" edilemez.

Peygamber Hz. Muhammed hiçbir zaman yeni bir din getirdiğini iddia etmedi, aksine o bütün insanları, ilk insanın uyanışıyla çağdaş olan ve Hz. İbrahim'in kurbanı, yani Allah'ın davetine kayıtsız şartsız cevap vermesiyle örnek alınacak modelini verdiği o ilk dine çağırdığını hatırlattı.

Şu hâlde, İslâm sanatının kalkış noktasının; İbrahimî geleneğin, yani Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanların geleneğinin manevî hayatının kalkış noktasıyla Kudüs'te örtüşmesi, asla tarihin bir rastlantısı veya bir despotun karpisleri olarak görülemez. Yahudi ve Hıristiyan geleneğine göre, Hz. İbrahim'in kurban yeri, Hz. İsa'nın kıyam edip ardından şehit edildiği ve Kur'an'a göre, Hz. Peygamber'in, Dante'nin "İlâhî Komediya"sından altı asır önce, ilâhî düzeni seyretmek için yerden göğe yükseldiği kayanın bulunduğu yerdir Kudüs.

Kubbetüssahra, Eski Ahit'in Moriya Dağı adını verdiği tepenin üstüne dikilmiştir. Orada Hz. İbrahim, biricik oğlunu kurban ederek, imanının en yüce fedakârlığını yapmaya hazırlanıyordu ki Allah onu durdurdu. Hz. Süleyman, Nabukadonozor'un yıktırdığı, Herod'un yeniden yaptırdığı ve Romalıların yerle bir ettiği Mâbedi buraya inşa ettirmişti. Hz. Ömer İbn Hattâb, 637'de, Kudüs'e geldiğinde, boş ve yıkıntıların uzandığı bu düzlüğe ağaçtan sade bir cami yaptırdı. İşte tam buraya Emevî Abdülmelik, Merkad-i İsa'ya çok yakın ve pek çok yönden ona benzeyen Kubbetüssahra'yı diktirdi.

Böylece Kubbetüssahra Yahudi, Hıristiyan, Müslüman, İbrahimî inancının birlik ve devamlılığının sembolü oldu.

Zaten âbidenin dış silueti bu inancın temel mesajını haykırır: (Temelin sekizgenini oluşturan) tekrarlanan kareden yuvarlık kubbeye geçişte, yerden göğe geçiş vurgulanır, tıpkı Ortadoğu'nun, özellikle de Mezopotamya'nın en eski kozmogonilerindeki gibi...

Çapıyla yüksekliği (25 metreden biraz az) hissedilir derecede aynı olan kubbe, Bizans kiliselerinin kubbelerinden daha fark edilir bir kanatlanma hâlidir. Çünkü ağaçtan olduğundan ağırlığı, taş kubbeler gibi, payandalar veya Ayasofya veya ondan ilham alınma âbidelerin dış siluetlerini ağırlaştırılan yan kubbeler gerektirmez.

Bu âbideyi gerçekleştiresinler diye kendilerine emanet edilen servetin bütün geri kalanını bu şatafatlı kaplamaya

harcayan Rija İbn Haya ve Yezid Bin Selâm ustaların takvası sayesinde, başından beri altın yaldızlı olan kubbe, kubbenin altınları, Filistin sabahlarının, öğlelerinin ve gün batımlarının bütün yoğunluğuyla ve parlaklığının nüanslarının bütün o sonsuz değişkenliğiyle parıldadıkları zaman, ziyaretçiler ve yolcular tarafından, nurdan bir dağa veya bir güneşe benzetilir.

Orijinalinde, yani ardı ardına yapılan restorasyonlardan önce, kubbenin kavisini hafifce vurgulanmıştı. Bu da Hz. Peygamber'in gök katmanlarına yaptığı "gece yolculuğu"nu (miracını) yâd ettiren o yukarıya yükseliş hareketini hissettirmek için olsa gerekti.

Dünyayı temsil eden ve kusursuz bir billur küreye benzeyen ve bu kubbe, bir kasnak üzerine oturtulmuştur; kasnağın altındaki taban sekizgendir. İlk kaplaması cam mozaiktendi; o mozaikler, Tanrı'nın yarattığı dünyanın güzelliğini büyütürdü, fakat şimdiki çini de kasnağın gökyüzünde oluşturduğu o tacın neredeyse maddîlikten sıyrılmış ve saydam gibi olan yüzeyinden tabandaki sekizgenin duvarlarına geçişi daha belirgin kılıyor. Bunu çininin egemen rengi mavi yapıyor: Mavi, kasnaktan zemine doğru gittikçe koyulaşıyor. Söz konusu duvarlar mavi çizgili ve çizgilerin arasında yer yer yaldızlı boşluklar bırakılmış. Bu yaldızlı bölgeler aşağı indikçe seyreliyor. Gökten ve göğün habercisi olan kubbeden yaldızlı ışığın süzülüşü hiç kesintiye uğramıyor. Tabandaki damarlı mermerden taşlar gökten gelen bu aydınlığın son ışıkları altında titrer gibi görünüyor.

Yaldızlı çinilerin petek biçimi çerçevelerinde sürekli bir ışık-gölge oyunu izlenebiliyor. Açıklıkları aynı, fakat tezyinâtı çeşitli olan sıra kemerler sekizgenin çevresinde birbirini izleyerek dönüyor. Bu, sadece kapılar hizasında kesintiye uğruyor; kapılar dört tane ve her biri bir ana yöne açılıyor, böylece buranın dünyanın merkezi olduğuna işaret edilmiş oluyor. Türbeyi çevreleyen sıra kemerlerin üzerinde zarif kıvrımlı nesih hat, kasnağın tacından ve

kubbenin ebedî parıltısından önce, yeryüzünün son nağmesini Allah'ın yüceliğine sunuyor.

Artık Tanrı'nın Melekûtuna giriyoruz. Daha doğrusu, yeryüzündeki metaforunu bize güzellik denen şeyin verdiği bir âleme giriyoruz.

Önce, Yahudi ve Hıristiyan geleneğine göre Hz. İbrahim'in kurban ibadetinin gerçekleştiği ve Peygamber Hz. Muhammed'in göğe yükseldiği kaya. İnsanoğlunun kendi aşkın boyutunun bilincine vardıği yer.

Âbidenin doğuşu bu kayayla başlıyor. Çizimi yalın bir çırpı ipinden başlamayan hiçbir biçim bulamazsınız üzerinde.

Önce bir çember var, kayanın çevresini düzleyerek dolanıyor. Bu, birkaç metre yukarıdaki üstü kubbeli yuvarlak yapının çevresi olacaktır. Çırpı ipinin olduğu gibi kendi üzerinde döndürülmesi. Sonra bu çemberin içine çizilmiş iki kare 90 derece kaydırılıp bir sekizgen yapılmış. Sekizgeni meydana getiren bu iki karenin kenarlarının uzayışı filayaklarının yerini ve yüzeylerin boyutunu belirlemiştir. Yüzeyler de sekizgenin bitmiş biçiminin dış duvarlarının sıralanmasını belli ediyor.

Bu noktada başkalaşım başlıyor.

Başka bir dünyaya giriyoruz.

Başka bir biçimler dünyası. Her şey gökyüzünden iniyor, vahiy gibi. Mîr Haydar'ın *Miraçnâme*'sinde Peygamber Hz. Muhammed göğün yedinci katına varınca ışık renklerinde bir gökkubbe gördüğünü yazar. Hurma dallarıyla, girişik bezemeleriyle ve altın kûfi harfler taşıyan siyah bir şeridin belirginleştirdiği erguvanî-altın rengi mozaığıyla mesajı/vahyi hatırlatarak, Kubbetüssahra'nın kubbesinin gözlerde canlandırmak istediği işte bu.

Altta on altı pencere var; Allah'ın inci rengindeki ışığı vitraylarca süzülerek buradan giriyor. Işık insanoğluna doğru inerken de kemerler, filayakları ve sütunlar arasın-

da kabartmalar ve gölgelerle insanları ve onların evrenini kucaklayıp her zaman hayy/canlı, her zaman yaratıcı olan Allah'ın izinde sürükleyen girişik bezemeyi çiziyor.

Hüsnühatla yazılmış âyetleri en göze çarpan yerlerde: Kubbenin kuşağında, mihrabın oyuğunda, cümle kapısının çerçevesinde. Aynı zamanda da ana duvarın frizinde, sütun başlıklarının altında, kısaca, bakıp da sonsuza havalanılabileceğimiz bir kesim gördüğümüz, Allah'ın çağrısını insana hatırlatacak her yerde...

Kur'ân'da, iman edenlerin cennete girecekleri ve orada ebediyen kalacakları belirtilir. Kubbetüssahra gibi bir yerin muhteşem atmosferi, uzaktan uzağa işte o cenneti muştuluyor.

Arabesk tezyinatın, mekânı biçimlendiren kemer ve sütunların, binanın kuvvet çizgilerini gizlemeksizin maddeyi manalaştıran güzelliğin bütün şekil ve renklerinin esrarengiz ağına takılan insan, kendi sınırlılığı içinde, Tanrı'nın bu kubbede somut anlatılışını bulan güzelliğinin ve hayatının ta ortasında yer alıyor. Burada, yapıdan ışığa varıncaya kadar her şey insanı gündelik olanın üzerindeki bir hayatla bütünleştiriyor. Bu taştan sembol, ona bir başka dünyanın ve bu dünyadan farklı bir dünyanın olabileceğini söylüyor. Çünkü bu sembol, insanı eşyanın tazeyikinden kurtarıp bir başka çağrıya, arzudan başka bir vaade davet ediyor. Ona Allah'ın birliğini ve sonsuzluğunu öğretiyor. Bakışları yeniden yeryüzüne çevrildiğinde, insan artık şu dağı, şu yıldızları, dünyanın billur küresini ve kubbesini yarattığı gibi kendisini de yaratmış olan Tanrı'nın son derecede yumuşak ve etkileyici ışığı altında, onun elinde, bu bal rengi, altın ve amber rengi kayanın titreyen bir teli değilmiş gibi sanki, yaratılış anındaki balçığa geri döndüğünü hissediyor.

Kubbetüssahra tarafından ifade edilen bu birlik sadece bir sembol de değildi.

Tarihçi Rappoport, *"Filistin'in Müslümanlar tarafından fethinden sonra Yahudilerin durumu çok iyi hâle geldiği, fikrî*

faaliyetleri de arttı”na dikkat çeker. Roma işgalinden hemen sonra Taberiye’de, âlim ve sofu haham Jochanan ben Zakkai tarafından bir Yahudi Akademisi kurulmuştu. O, ileri görüşlülüğüyle anlamıştı ki millî hayatın kendisinin kaybolmasının ardından, dinin birliği ve saflığını korumak Yahudi cemaatinin tutması gereken yeni yoldu. Bu hahamların Kutsal Kitapları yorumlama çabası, şu yeni tarihî olayın, yani Yahudiliğin temelini oluşturdu.

Ünlü haham Hillel’in talebesi Jochanan ben Zakkai, hocasının “tannaim/muallimler” mektebini geliştirdi. Titüs Kudüs Mabedini yıktığı zaman Jochanan ben Zakkai, İmparator’dan Yabne’de (Greklerin Yamnia dedikleri yerde) Tevrat üzerinde çalışmalarını devam ettirmek için bir okul kurma izni aldı.

Romalıların 132’de katlettikleri Akiba ben Jozef’ten sonra Yahuda, yazılı Tevrat’ı tamamlayan sözlü Tevrat’ın derlemesini sonuçlandırdı. (Yazılı Tevrat, Eski Ahit’in Hıristiyanların Pentatök dedikleri ilk beş kitabıdır.) Sözlü geleniğin bu resmen kabul edilmiş şekli “Mişna” diye adlandırılır. Bu el kitabı IV. yüzyılda¹⁶ Talmud adı altında kesin şeklini almıştır. Talmud, (Tevrat’ın) inceleme(si) anlamına gelir. Taberiye Akademisi’nde oluşturulan Filistin Talmud’u, Yahudilerin bin yıldan daha fazla bir süre bir araya gelme noktaları olmuştur. Böylece Yahudilik millî devlet aşamasına geçiyordu.

Sadece Müslüman Halifeler sayesinde ki Taberiye Akademisi Kudüs’e taşınabildi ve ışıklı bir fikir merkezi hâline geldi. Eski Ahit’in (“massoretik”¹⁷ versiyonu denen) İbrânî metni de işte o zaman kesin şeklini aldı. Derken Filistin’de en güzel ilâhî metinleri (piyyutim) bestelendi.

Fatimi Halifesi El Aziz (975-996) zamanında İsa bin Nestorius adlı bir Hıristiyan başbakan (vezir) oldu. Şam

¹⁶ Haham A. Cohen’in ilmi bir tahlili için bkz.: *Le Talmud/Talmud*, Payot Yayınları, Paris, 1983, s. 25-28

¹⁷ “Massorah” kelimesinden: Nakil, aktarma.

valisi olarak Munasse ibn Hazra adlı bir Yahudiyi atadı. Böylece Hıristiyan ve Yahudiler devleti yönettiler. Halife Hâkim zamanında bir tepki meydana geldi. O yüzden Kahire Fatimileri dönemindeki Filistin'in durumunu idealize etmemek gerekir. 967'de Patrik Yuhanna, Yahudilerin desteğiyle Müslümanlar tarafından yakıldı. Ve Halife Hâkim 1009'da Merkad-i İsa'nın yıkılması emrini verdi. Bereket versin, bu tür olaylar pek nadir görülmüş ve hiçbir zaman Yahudiler veya Hıristiyanlar, İslâm ülkelerinde, Batı'daki gibi geniş çaplı katliam ve işkencelere maruz kalmamışlardır. Meselâ şöyle bir hatırlayalım: Haçlılar tarafından Kudüs'ün alınışının ardından düzenlenen kanlı şenlikler, XIII. yüzyılda Cathare'ların köklerinin kazınması, İspanya'nın geri alınışını takiben XV. ve XVI. yüzyıllarda Müslümanlara, Yahudilere ve heretik/sapkın Hıristiyanlara karşı uygulanan Katolik engizisyonu, "Kutsal Rusya"nın Ukrayna'dan Kişinev'e kadar pogromları ve nihayet Hitler Almanya'sının komünistlere, Nazilere karşı çıkan Hıristiyanlara ve Yahudilere karşı uygulamaları...

2) İstilâlar dönemi: Bizans'tan Haçlılara (X.-XIII. yüzyıllar)

Bütün bu dönem boyunca Filistin'in Yahudi ve Hıristiyanları, zulümleri ve katliamları sadece yabancı istilâcılardan gördüler. Bu da üç kere oldu:

950'de Bizans'ın Hıristiyan İmparatorunun orduları General Nicephore Phocas komutasında Filistin'i istilâ etti: "*Halkın boğazları kesildi, evler ateşe verildi, tarlalar ve bahçeler harap edildi, meyve ağaçları yere serildi ve erkekler, kadınlar ve çocuklar köle olarak satıldı. Diyebiliriz ki Kutsal Topraklar Hıristiyanların eliyle çöle döndürüldü.*"¹⁸

¹⁸ Angelo S. Rappoport, age., s. 183

Filistin 1071'den 1096'ya kadar (adını Orta Asya'daki Buhara civarında hüküm süren bir Türk oymak liderinin isminden alan) Selçukluların istilâsıyla tahrip edildi. Onlar Müslüman olduklarını söylüyorlardı, fakat kiliseler ve havralar kadar camileri de yağmaladılar. O zamana kadar çok sayıda olan Yahudi veya Hıristiyan hacıların kaderi acınacak bir hâl aldı.*

Filistin için üçüncü felâket, 1096'dan itibaren Haçlılar oldu. Bahane, Doğu Hıristiyanlarının "korunması" idi. Fanatik vaazlar yoluyla halk kitlelerine nefret ve öfke aşılandı. Hiçbiri Filistin'e ulaşamayan o zavallıların ne imanları, ne de iyi niyetleri tartışma konusu yapılabilir.

Fakat Papalık'ın "kâfirler" (yani Müslümanlar) aleyhindeki propagandası onları sadece ölüme göndermiyor, aynı zamanda onları cinayete de sevk ediyordu. Nitekim Papalık'ın "Tanrı katili halk"a karşı saçma ve canice Yahudi düşmanı sloganı, onların daha Avrupa'dayken çok sayıda Yahudi cemaatini katlederek "kutsal savaş"ı başlatmalarına yol açtı. Kendileri de daha Anadolu'ya bile varamadan ölüp gittiler. Sadece onların bazı kalıntıları senyörlerin Haçlı Seferine katıldılar. Bunları Halk Haçlı Seferi'nden altı ay sonra başladı. Bu seferin düzenlenmesinin gerekçeleri pek net değil.

* Bu paragraf maalesef Türklere karşı aşırı düşmanlık besleyen sırf Batılı kaynaklara bakılarak kaleme alınmış. Soruşturduğumuz Selçuklu Tarihi uzmanları, o dönemde Selçukluların henüz yüz yıl kadar önce Müslümanlığa girmiş buldukları için son derece sofu olduklarını, dinî hassasiyetlerinin zirvede bulunduğunu, o yüzden de İslâm'ın emirleri dışına çıkıp hiçbir mabedi yağmalamalarının söz konusu olamayacağını belirttiler. Üstelik Selçukluların Filistin taraflarına uç beylerini gönderdiklerini, o uç beylerinin ise oralarda beylik kurabilmek için halkın gönlünü fethetmeleri gerektiğini, yağmalama yapmalarının ise asla ve kat'a söz konusu olamayacağını ifade ettiler. Bu tür iftiraların Haçlılar döneminde, Haçlılara karşı duran ve binlerce insanını bu uğurda kurban veren Selçukluları kötüleyip Avrupalıların kin ve öfkelerini bilemek ve Haçlı Seferlerine daha fazla sayıda insanın katılmasını sağlamak için uydurulduğunu söylediler. Çev.

27 Kasım 1095 tarihinde, Clermont-Ferrand Konsili'nin onuncu günü Papa II. Urban/Urbain, Batı'nın seferberliğini bir kararname ile ilân etti. Batı'nın savaşçıları "Merkad-i İsa'nın (Hz. İsa'nın göğe uruç etmeden önceki mezarı üzerine yapılan kilise) yoluna koyulma"ya, onu "lânetli ırk"ın elinden kurtarmaya ve burasını "kendileri için fethetme"ye çağırdı. Bu ırkçı çağrı, "fethinciler"in iştahını kabarttığı için, özellikle Fransa'da büyük yankı uyandırdı.

Papa açısından bu her şeyden önce, ortak bir proje için serkeş senyörlerin birliğini sağlayarak teokrasiyi gerçekleştirme imkânı verecekti. Çünkü bu girişim Papa'nın bir hamlesiydi ve o bunun hazırlayıcısı olarak kalacaktı. İkinci olarak da, Roma Kilisesi'nin "kutsal topraklara" yerleşip Doğu Kilisesi'nin karşısına dikilmesini ve Kiliseler birliğinin Papa'nın ağırlığı altında sağlanması için baskı yapılmasını sağlayacaktı. İmparator Aleksis Kommen'e yapılan "hizmet", bu birleşmeyi daha kolay hâle getirecekti: *"Suriye-Filistin'de bir Lâtin devletinin kurulması... Doğu'da Roma nüfuzunun bir üssünü oluşturacaktı."*¹⁹

Şövalyeler için ilerdeki çıkarları açısından, artık Papa tarafından açılmış "savunma" değil de, "fethih" daha câzip geldi. Onlar için hedef açıktı: Niyetlerini maskeleyen (hiç değilse başlarda, çünkü Asya'daki davranışları maskelerini çabuk düşürdü) "asil" bir bahaneyle, Suriye-Filistin'de prenslikler elde etmekte. Papa'dan günahları için peşinen ve dört dörtlük bir "af", Avrupa'daki borçlarının silinmesi ve Doğu'daki yağma ve soygunları için de güzel bir gelecek vaadi almışlardı.

Amlafi, Cenova veya Venedik limanlarının İtalyan gemi tüccarlarına gelince, onlar ilkin Haçlıları nakletmekle yetinerek tedbirli hareket ettiler, çünkü diyor Calude Cahen, *"onlar bir yandan sadece Müslümanların değil, Batı'daki rakiplerinin de zararına olarak, Doğu'nun hazinelerine el koy-*

¹⁹ Clude Cahen, *Orient et Occident à l'époque des Croisades/Haçlılar Dönemi*, *Doğu ve Batı*, Aubier-Montaigne Yayınları, Paris 1983, s. 58.

ma aç gözlülüğü ile böylesi tehlikeli bir teşebbüs yüzünden bazı Müslüman ülkeleriyle ticaret imkânlarını kaybetme korkusu arasında gidip geliyorlardı."²⁰ Venedikliler takviye birliklerini ancak 1100 yılında, yani zafer kesinleştiği zaman, gönderdiler ve bu sayede kârlı ticarî pazarlara kavuştular.

Her biri tarafından güdülen gaye, seferber edilen imkânları da gözler önüne seriyordu.

Kırk günlük bir kuşatma sonrasında, Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanların kutsal şehri, Godefroy de Bouillon komutasındaki bir saldırıyla zaptedildi. Muzaffer Haçlılar bir hafta boyunca kendilerini yüz kızartıcı eğlencelere, yağmaya ve katliama adadılar. Yaş ve cinsiyet gözetmeksizin yedi bin Müslümanı kılıçtan geçirdiler. Yahudiler dua etmek için en büyük havraya sığınmışlardı. "*Frenkler mabedin bütün çıkışlarını kapadılar, ardından etrafına demet demet odun yığarak ateşe verdiler. Bir yolunu bulup kendisini dışarıya atanların ise çevredeki ara sokaklarda işleri bitirildi. Diğerleri ise diri diri yanarak can verdiler*"²¹

Derken, Kudüs'ün yağmalanmasından sonra, liderler arasında ganimet paylaşımına geçildi: Urfa bir Burginyon prensliği, Antakya bir Norman arazisi, Trablus bir Provans alanı oldu. Kudüs'te diğer prensliklerin kendisine bağlı olduğu bir Hıristiyan Krallığı kuruldu. Batı'nın feodal sistemi, bir militarizm ve Kilise egemenliği karışımıyla birlikte, bu ülkeye monte edildi. Hâlbuki böyle bir sistemin bu yörenin ne mazisiyle, ne de halkıyla hiçbir bağı ve alâkası yoktu. Oranın Yahudi veya Hıristiyanları "heretiklere/sapkınlara" işkence etmekten sakınmayan bu yabancıardan, Müslüman Araplara daha yakındılar.

Bu köksüz devlet, gelirlerini ülkenin kendisinden derleyemiyor, aksine Papalık tarafından Batı'dan toplanıp gönderilen parayla yaşıyordu. İslâm dünyasındaki bölün-

²⁰ Claude Cahen, age., s. 69.

²¹ Amin Maaluf, *Les croisades vues par les Arabes/Arapların Gözünden Haçlı Seferleri*, Lattes Yayınları, Paris 1983, s. 12.

meler sayesinde de varlığını devam ettirebiliyordu. Mısır'a hükümlan olan Kürt asıllı bir lider, Selâhaddin Eyyubi, o zamana kadar dağılık olan kuvvetleri bir araya getirmeyi başarır başarmaz, Kudüs'ü 1 Ekim 1187'de kurtardı. Her mezhepten Hıristiyan kiliselerini serbest bıraktı. Doktoru ve dostu, büyük filozof Yahudi İbn Meymun'un (Maïmonide) yardımıyla sinagogları yeniden açtı.

"Haçlı" düşüncesi, Filistin dışında da, çok çeşitli makatlara hizmet etti: Doğu Hıristiyanlığının merkezi İstanbul'un 1204 yılında yağmalanışı ve kan gölüne döndürülmesi, 1244 yılında Cathare'ların kutsal imhası gibi...

Daha sonra Kudüs'ü geri almak için yapılan silâhlı saldırılar başarısızlıkla sonuçlandı.

Sadece Assise'li Aziz François, şehir tam bir kuşatma hâlindeyken, 1219'da, silâhsız olarak, Dimyat'a geldi ve Selâhaddin'in yeğeni Sultan Malik Kâmil ile görüştü. Sultan kendisini dostça karşıladı ve vaaz etmesine izin verdi.

Bu meseleyle ilgili olarak, gerçek anlamda Hıristiyanca yapılan bu tek girişim, barışı sağlayamadı, çünkü Haçlılar askerî mücadelelerini sürdürdüler ve sonunda da kanlı bir bozguna uğradılar.

Aynı Sultan Malik Kâmil, galip olmasına rağmen, Sicilya Kralı ve Arap-İslâm kültürünün büyük hayranı İmparator II. Frederic de Hohenstaufen'e, Kudüs'ü barış yoluyla, 1228'de, teslim etti. Bir Haçlı Seferine katılmayı reddetmesi yüzünden II. Frederic Papa tarafından aforoz edilmişti.

Onun çabaları, tıpkı Assise'li Aziz François'ninkiler gibi, Papaların ve onların Haçlılarının sadece silâhlara dayanma inatlarından ötürü sonuçsuz kaldı.

Batı'nın silâhları ve mali desteğiyle aralıksız iki asır sürdürülen savaşlardan sonra, son Haçlı Akka'dan gemiye binip dönecektir. Yahudi inancı ve peygamberlerinden uzak olduğu kadar, Hıristiyan inancından da bir o kadar uzak olan siyasî siyonizmin bu uğursuz askerî macerası böylece sona erdi.

Çünkü Haçlı Seferleri bir Hıristiyan siyonizmi idi, tıpkı şimdiki siyasî siyonizmin de bir Haçlı Seferi olduğu gibi. Çünkü bu beriki de aynı iradeyi taşıyor, yani İbrahimî inancın diğer unsurları olan Hıristiyan ve Müslümanlarla bir birlik sağlama gayesi gütmüyor da, tam aksine tıpkı Haçlılar dönemindeki gibi, burasını Doğu'da Batı'nın bir iç toprağı veya bir ileri üssü olarak zorla ele geçirmeyi hedefliyor.

Daha Haçlılar nihaî bozguna uğramadan önce, Suriye ve Filistin'e yeni felâketler çöktü: 1240'ta Harzemli Türklerin istilâsı ülkenin üzerine abandı, Kudüs'te binlerce Hıristiyan katledildi ve şehir mahvedildi. Türkler, Mısır Sultanının paralı askerleri "mamlûkler" tarafından yenilince, Filistin Mısır hâkimiyetine geçti. Gerçi kısa bir süre, zira 1250'de üzerine yeni bir çığ düştü: Haçlılarla bir tarafsızlık vaadiyle bağlanmış Moğollar çığı.

3) *Türk hâkimiyeti* (XIII.-XIX. yüzyıllar)

Derken Filistin karanlık ve trajik asırlar yaşadı.

Osmanlı Türkleri 1453'te İmparator Konstantin Paleolog'u yenip İstanbul'u aldıkları zaman, Filistin'in kaderi bir kere daha yabancı işgaline teslim edildi. Bir refah ve mutluluk ânını Filistin sadece Osmanlı İmparatorluğu'nun "altın çağı" olan Kanuni Sultan Süleyman döneminde yaşadı. Fakat bu aydınlanışın dışında, Filistin ekonomisi için için mahvoldu; ziraati, sanayisi ve limanları giderek çöktü. Ağır vergiler ülkenin belini büktü. Tekstil sanayii, zeytinyağı ve sabun üretimi, işgalcinin vergi ve rüsumları yüzünden sönüp gitti. 1513 yılındaki kolera salgını ise halkı kırıp geçirdi.

Filistin'in durumu, "Müslüman" Osmanlıların egemenliği döneminde nadiren parıldadı*. O yüzden de onların hâkimiyetine karşı sık sık isyanlar çıktı. 1612'den 1633'e kadar Dürzî Emir Fahreddin Lübnan'da isyan etti ve nüfuzunu Filistin'in bir kısmına kadar yaydı.

Bir asır sonra, Daher adıyla bilinen bir Arap kabilesinin reisi Ömer Zâhin, bağımsızlık için savaş açtı. Başşehri Safed'den başlayarak Taberiye'yi, ardından 1749'da Akka'yı kurtardı ve o andan itibaren hemen hemen bütün Celile'nin sahibi oldu. Ama bir ara kendisini destekleyen Mısır Memluklerinden Ali Bey'in yenilmesiyle, 1775'te bertaraf edildi. Bir Türk paşası Cezzâr (kasap) Ahmet Paşa buraları despotça idare etti, her türlü tüketim maddesi üzerinden vergi alarak ülkeyi mahvetti. 1780'de Lübnan, birkaç sene sonra Filistin bedevilerinin isyanına ve Şam'da ve Lübnan'da 1789, 1790, 1798 ayaklanmalarına rağmen, yirmi sene hüküm sürdü. Bu direnişlere karşı Cezzâr, Yeniçerilerini salıverdi ve ayaklanmaları kanla bastırdı.**

* Batılı aydınların ve halkların ezici çoğunluğu gibi, yazarın da Türklerin geçmişini yanlış ve taraflı tanıması, hatta Türklere karşı antipati duyması son derece normaldir. Bütün Batı tarihi boyunca önce kiliselerde, sonra da okullarda, dolayısıyla da geniş halk kesimlerinde Türkler daima kötülenmiş, barbar ve kan dökücüler olarak tanıtılmış, hatta ağlayan çocuklar "Türkler geliyor!" şeklinde korkutulmuş, hatta susturulmuştur. Öte yandan bizler de atalarımıza hiç sahip çıkmamışızdır. Çünkü bizler bugün bile okullarımızda "Padişahlar kötüdür!" iftirasını atmaya devam ediyoruz. Bu gafilce Osmanlı düşmanlığıyla kendi gençliğimizi bile kendimize düşman ederken, Batılılardan atalarımıza karşı nasıl dostluk ve sempati bekleyebiliriz? Cumhuriyet'imizi ve kurucusunu dünyaya tanıtmak için harcadığımızın yüzde birini Osmanlı'nın tanıtımı için sarfetseydik, bütün dünya sadece Osmanlı'nın değil tarihten bugüne bütün Türklerin gerçek niteliğini öğrenir ve bize çok daha saygılı olurdu. Böylesi yanlış değerlendirmelerin ve sakat yargılamaların da önü kesilirdi. Çev.

** Yazar, Cezzâr Ahmet Paşa'nın Fransızların en ünlü komutan ve devlet adamı Napolyon'u Akka önlerinde yendiğini, o yüzden bu Paşamız aleyhinde Fransa'da çok kötü yayınlar yapıldığını, bahsettiği isyanların da Fransız unsurlar tarafından tahrik edilerek çıkarıldığını ya görmezden geliyor, ya da sahidten bilmiyor. Çev.

Şubat 1799'da Bonapart Filistin'i istilâ ettiğinde, Cezzâr hâlâ Filistin ve Suriye'nin çok büyük bir kısmına hükme diyordu. Napolyon, buralardan İngilizlerin Cezzâr'a yaptıkları yardım sayesinde püskürtüldü. O zamandan başlayarak da Avrupalıların Arap dünyasına hücumu başladı. Nihayet bir asır sonra, Alman bozgununun akıbetine uğrayan Osmanlı İmparatorluğu'nun mirası, 1917'de, İngiltere ve Fransa'nın anlaşmasıyla paylaşıldı.

Ne var ki çok daha uzun zaman öncesinden beri Filistin'in gelecekteki kaderi kendisinin dışında, yani Batı'da belirleniyordu.

İKİNCİ BÖLÜM
BİR MİTİN TARİHİ

GİRİŞ

BATI'NIN HAYALİNDEKİ FİLİSTİN

Türklerin 1453'te İstanbul'u alışlarından Bonapart'ın Mısır'ı istilâsına ve Filistin seferinin Akka'da 1799'da nihâf bozguna uğrayışına kadar, Filistin toprakları Osmanlı İmparatorluğu'nun bir vilâyeti oldu.

Fakat onun müstakbel kaderi dışarıda yazılıyordu: XVI. yüzyıldan itibaren bir başka Filistin rüyalar ülkesinden doğrulup kalktı ve Batı halklarının hayalinde yeni bir hayat kazanmaya başladı.

Tarih artık bu hayallerden hareketle yazılacaktır.

Çünkü bu mitler, 1897'den günümüze kadar, bir siyasetin enstrümanı hâline gelince, Filistin bir asır boyu bir ke-re daha ilâhî mesajların toprağı misyonundan uzaklaştı-rilacak; yeni bir sömürgeciliğın avı ve bitmek bilmez savaş-ların sahnesine dönüşecektir. Kendi toprağı üzerinde dün-yanın en eski ve en güzel kültürleri arasında binlerce yıl-dır başlatılmış medeniyetler diyalogu da işte o zaman ke-sintiye uğrayacaktır. Bu diyalog, Mezapotamya ile Mısır, Kenan Kutsal Kitabı ile İbranilerin Eski Ahiti, İsrail pey-gamberlerinin mesajları ile Hz. İsa'nın ve İslâm'ın arasın-daki diyalogtu... Tıpkı Şam'da, Bağdat'ta, İskenderiye'de, Kurtuba'da, büyük manevî fışkırışların bu merkezlerinde gerçekleştirilen Doğu ile Batı, ayrıca Asya, Afrika ve Avrupa ile diyalog gibi... Eski Yunan'ın ve Bizans'ın olduğu ka-

dar, Hint ve Pers'in de bilim ve düşünce ufukları birbiriy-
le işte buralarda kucaklaşıyordu...

Bütün bunlar, hem XIX. yüzyılda Bonapart'tan Balfo-
ur'a Avrupalıların emperyalist hedefleri, hem de XX. yüz-
yılıda Ilerzl'den Şaron'a Filistin'de ortak bir sömürgecili-
ğin sözcüsü hâline gelmiş siyasî bir Siyonizm tarafından
bilinmeyecek veya yok edilecektir.

Filistin'in kendi tarihinden bu uzaklaştırılışının derin
kökleri, XVI. yüzyıla, Reform'un büyük dinî değişimine
kadar uzanır. O yüzyıl, dört dörtlük Hıristiyan antisemi-
tizminden (Yahudi düşmanlığından), Hıristiyan bir siyo-
nizme ve Rönesans hareketine geçişi işaretler. Bütün din-
lerde inancın bir geri çekilmesini ve hayatın laikleşmesini
başlatan o dönemde şu soru sorulmaya başlanır: Bir "Ya-
hudi"yi, dininin dışında, nasıl tanımlamalı?

Bu çifte gelişme araştırılıp incelenmeden, Filistin'in
çağdaş tarihi anlaşılmaz.

ESKİ AHİT VE HİRİSTİYAN SİYONİZMİNİN DOĞUŞU

Katolik Kilisesi'nin, yaklaşık iki bin yıl boyunca, Yahudilere karşı geleneksel tutumu (II. Vatikan Konsili ve 1964'teki "Resmi kararlar"ına kadar) üç teze dayanıyordu:

- a) Yahudiler, İsa'yı öldürdükleri için, Tanrı'yı öldürmüşlerdir. Bu halk "Tanrı katili"dir.
- b) Tanrı'nın "seçilmiş halkı" bundan böyle Kilise'dir (Hıristiyanlardır).
- c) Eski Ahit, Yeni'nin "alegorik" öncüsüdür.

Demek ki geleneksel Hıristiyan anlayışına göre: Yahudiler, Hz. İsa'yı Tanrı'nın habercisi kabul etmeyip bu dine dönmedikleri için zaten kendiliklerinden İbrahimî topluluktan ayrılmışlar ve seçilmiş halk olmaktan çıkıp günahlarıyla cehennemlik olmuşlardır. Bundan dolayı da daha önce Allah onları Filistin'den kovdurarak Babil'e sürdürmüştür. Hâlbuki Hz. İbrahim'e edilen vaat tutulmuş ve onun için günahlarına rağmen, sürgün cezasından sonra Pers Kralı Koreş/Hüsrev Fermanıyla, MÖ VII. yüzyılda, Filistin'e geri döndürülmüşlerdi. Onlar vaadi tamamlayan İsa Mesih'i tanımayı reddederek yeni ve çok daha büyük bir günah işlediklerinde de, Allah onları millet olarak mahvetmek ve dünyanın dört bir yanına dağıtmak suretiyle çok daha sert bir şekilde cezalandırdı. Onlar için artık bundan böyle Hıristiyanlığa geç-

mekle mümkün olacak sadece ferdî bir kurtuluş (cenneti kazanma) söz konusuydu.

Bizzat Kudüs'ün önemi (İsa'nın kardeşi Jacques'ın pis-koposluğuydu burası), Kilise içinde giderek azaldı ve 590'dan sonra, Papa Büyük Gregoire ile birlikte Papalık makamının, yani Hıristiyan otoritesinin merkezinin, önceliği kesinlikle Roma'ya vermesiyle birlikte, bu önem daha da azaldı. Kudüs artık ruhî bir yönlendirme rolü oynamıyordu; orası artık sadece bir hac yeri, kutsal ziyaret mahalliydi. Ancak Türkler tarafından alındıktan sonra tekrar ilgi merkezi oldu ve Haçlı Seferleri fikri de o zaman doğdu.

İki bin yıl boyunca Katolik Kilisesi'nin resmi doktrini işte bu oldu.

Bu doktrinin ise iki önemli sonucu oldu:

a. Bu doktrin, tamamen Hıristiyanlığa özgü bir Yahudi düşmanlığını doğurdu. Katolik Kilisesi XX. yüzyılın ortalarına kadar "Yahudiler"i "Tanrı öldüren halk", Hz. İsa'nın şahsında Tanrı'nın katilleri olarak gördü. Bir hal-kın tamamını, hem de asırlarca, iki bin yıl önce din adamları hiyerarşisi tarafından işlenmiş bir suçtan dolayı sorumlulu tutan utanç verici bir inanış.

b. Dogmatik ve yorumlu bir bakış açısından ötürü resmî doktrin, özellikle de Aziz Augustinus'un "*La Cite de Dieu/Tanrı Devleti*"nden beri, Eski Ahit'i alegorik bir şekilde okumayı savunuyor ve orada tarihî olaylar olarak anlatılanlarda ve peygamberlerin ileriye dönük bildirdiklerinde Hıristiyanlığın sembolik ön işaretlerinin görülmesini istiyordu.

Tarihin kendisiyle başladığına inanma ve geçmişi sadece kendisinin hazırlanması ve kendisinin ortaya çıkması beklentisi terminolojisiyle düşünme eğilimi, maalesef sırf Hıristiyanlığa özgü bir konu değildir.

Yakın gelecek zaman kipiyle yazılmış böyle bir tarih anlayışı içinde, herkes kendisini bütün insanlık destanının sonucu, tarihin bir gayesi ve bir çeşit olgu veya mutlak zühur olarak görür. Bu referans noktasından hareketle de,

bütün mazi ilkelliğe ve her yenilik de çöküntü veya kâfirliğe dönüşür.

Kendilerini vaadin ve ilâhî seçimin mutlak imtiyaz sahipleri olarak gören İbraniler; “barbarlar” a (kendilerinden olmayan herkese) karşı kibirlenen ve tepeden bakan Grekler; kendilerini üstünlük ve biriciklik kompleksine kaptırmış Romalılar (ve Romalılardan evrenselliği “catholique”lik olarak alıp –katolik ‘evrensel’ anlamına gelir– onların yerine geçen Papalık); Kur’ân’ın “en hayırlı topluluk/en hayırlı ümmet” (Âl-i İmrân, 3/110) âyetini, öyle olmaya bir çağrı ve bir zorunluluk olarak değil de, gururlu bir kendi kendine yeterlik anlayışıyla, kazanılmış bir ayrıcalık olarak yorumlayan ve kendi seçkinlikleri içine kapanan Müslümanlar, evet, hepsi de (tıpkı bir zamanlar Çin İmparatorlarının dünyanın en “orta imparatorluk” yönetimi oldukları saf saf iddia etmeleri gibi), kendilerini dünyanın merkezi olarak görürler. Batılılar, bu eski “ilâhî inayet ve lütufları” daha sonra “ilerleme” adıyla laikleştirerek bu eğilimi alabildiğince abarttılar. Tabii olarak, bunu önce Condorcet, ardından Hegel’in tarih felsefesiyle çarpıcı hâle getirerek ve Auguste Comte’un “üç hâl kanunu” ile de karikatürleştirerek en son noktasına vardırıdılar.

Hıristiyan Kilisesinin özel durumuna –ve onun “Yahudiliğin geçmiş tarihi”yle ilişkisine– gelince, “Siyon’a dönüş” sembolik olarak Hıristiyanların kendi dinlerinin safliğine dönüş olarak yorumlandı.

Daha önce İncillerde, özellikle de Matta İncili’nde, Eski Ahit’in müjdeledikleri haberlerin Hz. İsa’nın hayatıyla gerçekleştiğini göstermeyi hedefleyen hareket, böylece uzatılıp devam ettiriliyordu.

Bütünüyle Hıristiyanlığa özgü antisemitizm (Yahudi düşmanlığı), Haçlı Seferleri sırasında son derece çarpıcı bir şekilde kendisini gösterdi. Yahudilere karşı ilk büyük “katliâm”lar, Filistin yolundaki Hıristiyan savaşçıların katliamlarıdır. Kudüs’ün alınışı esnasında Godfroy de Bouillon ve ordusu, Müslümanları katilama tabii tutmak

veya kovmakla yetinmediler, Yahudileri de havralara kapıp ateşe vererek yaktılar.

Avrupa'da Yahudileri sürgün edenler "haçlı" krallardır: İngiltere Kralı I. Edward onları 1290'da kovdu, Fransa Kralı Philippe de Bel ise 1306'da. "Hıristiyan" Avrupa'nın iki uç noktasında, İspanya'da "sıkı Katolik" krallar, 1492'de, son İslâm devleti Gırnata Krallığını ortadan kaldırdıkları zaman, Yahudileri de kovar veya öldürürlerken; "kutsal Rusya", 1648'de, Bogdan Khmielnitzky Kazaklarını büyük Yahudi katliamlarına sahne oldu.

Eski Ahit'in "alegorik" okuması, ancak Luther'in Eski Ahit'i Almanca'ya çevirdiği ve Protestan ülkelerinde Eski Ahit "avam"ın, yani her halkın diline aktarılıp, o zamana kadar yorumunu kendi tekellerinde tutan "papazlar sınıfı"nın dışındaki kimseler tarafından da anlaşılmaya başladığı zaman, "lâfızlara/kelimelere bağlı kalınarak yapılan" okumayla yer değiştirdi. Yahudi sorunu ilk önce, her türlü ayırma ve her türlü dışlamaya son vermeyi gerektiren "hümanist" terimlerle değil de, şu "teolojik" terminolojiyle ele alındı: Allah'ın hikmetinde (plân ve projesinde) Yahudilerin yeri.

Eski Ahit'teki vaatlerin gerçekleşmesinde Yahudilerin rolü; Ahit, toprak vaadi, seçilmişlik ve "dönüş" temalarıyla birlikte, Protestan teolojisi ve eskatolojisinde¹ ilk plânda yer aldı.

Bu teolojik temalar Hıristiyan Batı'nın önemli edebî eserlerinde işlenmiştir: İngiltere'de Milton'un "*Kayıp Cennet*"inden Blake'in "*Kudüs*"üne; Fransa'da Bossuet'nin İsrail'i dünya tarihinin köşe taşı yapan "*Discours sur l'histoire universelle/Cihan Tarihi Üzerine Nutuk*"undan, Racine'in "*Esther*" ve "*Athalie*" gibi Eski Ahit trajedilerine; Almanya'da Lessing'in "*Bilge Nathan*" idealizminden, eskiden Luther'in yaptığı gibi, iki ikiz kardeş olan siyonizm ile antisemitizmi

¹ Teolojinin ölüm ve ebediyet, dünyanın sonu, ölümlerin dirilmesi ve hesap günü gibi "son/âhir şeyler"i ele alan bölümüne "eskatoloji" adı verilir.

birleştiren ve Yahudi meselesini halletmek için “Onlar için Kutsal Topraklarını geri almak ve hepsini oraya göndermekten başka başka çözüm yoktur” diye yazan Ficht’e kadar...

Bu bakış açısı, Yahudilerin o topraklarda bulunuşuna indirgenen Filistin’in tarihini günümüze kadar çarpıtma gelmiştir (onların orada bağımsız olarak bulunuşları iki dönemdir: Kral Davut ve Kral Süleyman’ın hükümlerlikleri döneminde 70 yıl, ardından Yahuda ve Celile/Galile krallıklarının çöküşü ve imhasıyla bağımlı devletler hâline gelmeleri ile bir asırdan daha az süren Makabeliler dönemi... dört bin yıllık bir tarih içinde sadece bu kadardır onların oradaki varlıkları).²

Bütün bu “Filistin tarihleri”nin gizli postülatı, bu ülkede Eski Ahit’te anlatılanların dışında hiçbir şeyin geçmemiş olduğudur.

Eski Ahit’in Kilisenin yerini alarak en yüksek otorite hâle gelmesiyle birlikte, halk tarafından yorumsuz olarak dış anlamıyla (lâfzî) okunuşu, Luther ve Calvin’in aslında yıkıp yok etmek istedikleri o binlerce yıllık hayal ve efsaneleri yeşertmeye başlar.

Siyonizmin temel fikirleri, yani (Yahudi dinî cemaatinden ayrı) bir Yahudi “halkı”nın varlığı ve belli bir etnik gruba ilâhi bir bağış olarak yapıldığı söylenen Filistin’e bu halkın “dönüş”ü konuları, İngiliz edebiyatında ilk defa Brightman’ın “*Apocalypsis Apocalypseos/Apokalipsin Apokalipsi*”^{*} kitabıyla ortaya çıkar. Yazar Tanrı’ya ibadetin başka yerlerde de yapılabileceğini kabul etmekle beraber, millet olarak Yahudiler için Filistin’e, “atalarının yurdu”na dönüşü savunur.

² Bu eserin birinci bölümünde Filistin tarihi üzerine ilk ilmi araştırma teşebbüsünün 1965’te kurulan Filistin Araştırmaları Merkezi “Palestine exploration fund” ve gayesinin de Eski Ahit hikâyelerini modern ilimle ispatlamak olduğunu çok net bir şekilde belirtildiğini görmüştük.

* İncillerin son bölümünde yer alan ve kıyamet alâmetlerini anlatan “Yuhanna’nın Vahyi” başlıklı bölüme gönderme yapan bir ifade. Çünkü bu bölüm Batı dillerinde “Apocalypse” başlığını taşır, çev.

1621’de, ünlü hukukçu, Parlamento üyesi, Sir Henry Finch, *“Dünyanın Büyük Rönesansı ya da Yahudileri ve (onlarla birlikte) Bütün Milletleri ve de Dünya Krallıklarını İsa’nın Dinine Çağrı”* adıyla bir kitap yayımlar. Özellikle Aziz Augustinus’tan beri Katolik Kilisesi’nde gelenekleşen Eski Ahit’in “alegorik” yorumlarını reddeder ve dış anlama bağlı / lafzı bir okumayı tavsiye eder: *“İsrail, Yahuda, Siyon ve Kudüs (Eski Ahit’te) zikredildiği zaman Kutsal Ruh, ne manevî bir İsrail’i kasteder, ne de Yahudi olmayanları veya hem Yahudileri hem de Yahudi olmayanları toplayan Allah’ın Kilisesi’ni... sadece İsrail’i, yani Hz. Yakub’un kanından gelenleri kasteder. Topraklarına geri dönmeleri ve düşmanlara karşı zaferi için de aynı şey söz konusudur... Buralarda alegori veya Hz. İsa tarafından kurtuluş asla söz konusu değildir. Çünkü bu, gerçekten ve kelimesi kelimesine Yahudiler anlamına gelir.”*

Finch’in kanaatince yeniden diriltilip canlandırılan bu İsrail mükemmel bir teokrasiyi gerçekleştirecektir.

O dönemde bu bininci yıl (Hz. İsa’nın geleceği) beklentisi, Parlamento tarafından yasaklandı ve Kral I. Jacques (1603–1625) tarafından tehlikeli bulundu, fakat buna rağmen Hıristiyan siyonizminin köşe taşı oldu: Yahudilerin (Finch gibi bazılarına göre Hıristiyanlığa geçmiş olarak, bazılarına göre de bu ön şart olmaksızın³) Filistin’e dönüşü, Hz. İsa’nın tekrar gelişini belirleyecek olan âhir zamandan (“milenyum”) önce gerçekleşmeliydi.

XVII. yüzyılda, İngiltere’de bu hareket, kendilerini *“Tanrı’nın halkı”* olarak gören *“Püritenler”*le apayrı bir gelişme gösterdi.

Onlar için Eski Ahit’in kahramanları, Katolik Kilisesinin “aziz”lerinin yerini aldılar. Çocuklarına seve seve Abraham (İbrahim), Isaac (İshak) veya Jacob (Yakup) adları-

³ Fransa’da Huguenot Isaac de Pereyre’in (1594–1676) görüşü buydu. Kendisi *“Rappel des Juifs/Yahudileri Geri Çağırma”* kitabında, Yahudilerin iltihada etmeseler (Hıristiyanlığa geçmeseler bile) Filistin’e dönmelerini tavsiye ediyordu.

nı verdiler. Tevrat'ın İngiliz kanununun kaynağı olmasını istediler. Cromwel tarafından 1653'te "Uzun Parlamento"nun dağıtılmasının ardından, iktidara Püritenlerin hâkim olduğu "Kısa Parlamento" geldiğinde, Eski Ahit'in Yahudi mahkemesi/Sanhedrin tarzında, 70 üyeli bir "Devlet Konseyi" oluşturulmasını sağladılar.

Bu ideoloji ve bu mitoloji Amerika'ya göç etmiş Püritenlerde çok daha güçlü bir şekilde kendini gösterdi. Püritenler kendilerini Eski Ahit'in sürgün İbranileriyle özdeşleştirdiler: Mısır'dan (İngiltere'den) kaçarak Firavun'un (I. Jacques'ın) kölesi olmaktan kurtulmuş ve Yeni Kenan'a, yani Amerika'ya ulaşmışlardı.

Amerika topraklarını ellerine geçirmek için yerli avına giriştiklerinde, akıllarına Yeşu'yu ve Eski Ahit'in "kutsal soykırımlar"ını (herem) getirdiler. Nitekim onlardan biri şöyle yazar: *"Tanrı'nın biz yerleşimcileri savaşa davet ettiği açıktır. Narrohaigansettler (yerliler) ve onların birleşik kabileleri sayılarına, silâhlarına ve kötülük yapabilme fırsatlarına güveniyorlar, muhtemelen tıpkı İsrail'e karşı diğerleriyle ittifak yapıp birleşen eski Amalika ve Filistin kabileleri gibi."*⁴

Amerikan Püritenler için olduğu gibi İngiltere Püritenleri için de Eski Ahit'in okuması "kelimelere dayalı/lâfzî" okuma olmalıdır. Yine onlara göre, bir Hıristiyan açısından tuhaf bir teoloji olsa da, "vaat", Hz. İsa'da Tanrı'nın Hükümranlığı'nın ortaya çıkmasıyla gerçekleşmez. Eski Ahit'in bütün "vaatleri", , ırk olarak Hz. Yakub'a kan bağıyla bağlı Yahudilerle ilgilidir; yoksa "Tanrı'nın İsrail"iyle, yani kanın devamlılığını esas almayıp iman topluluğunu temel alan Hz. İbrahim'den gelme manevî toplulukla alâkalı değildir.

Böyle bir anlayışın siyasî sonuçları apaçık ortadadır ve hâlâ etkisini göstermektedir; özellikle şimdiki "İsrail Dev-

⁴ Şu eserde zikrediliyor: Truman Nelson: *The puritans of Massachussets: From Egypt to the Promised Land/Massachussets Püritenleri: Mısır'dan Vaat Edilmiş Toprağa*, c. 16, n. 2, İlkbahar 1967.

leti"ne karşı Amerikan Protestanlarının tutumuna baktığımızda bunu çok net olarak görürüz.

Nitekim bu gelenek içinde yetişmiş olan Başkan Wilson 1918'de Haham Stephen Wise'a, Siyonist mitolojiye dayanarak, Balfour Bildirisi'ni kabul ettiğini yazar (31 Ağustos 1918 tarihli mektup).

1948'de artık Balfour Bildirisi'ndeki gibi bir "Yahudi Milli Ocağı"nın vaadi değil, çok somut sınırları olan bir devlet söz konusudur ve o zaman şu yazılır: *"İbrahim'e vaat edilen toprağın sınırları milenyum içinde eski hâline getirilmelidir. İsa yeryüzündeki, mevcut millî hükümetten sonra oluşturulacak bir hükümetle kelimenin tam anlamıyla teokratik bir krallığa inecektir."*⁵

İsrail Devleti'nin kuruluşundan beri ilk defa bir Amerikan Başkanı, Jimmy Carter, 1979 Mart'ında (İsrail Parlamentosu) Knesset'te konuştuğunda şu açıklamayı yapar: *"Hem İsrail hem de ABD, öncüler tarafından oluşturulmuştur. Benim ülkem de, pek çok memleketten gelmiş bir göçmenler ve sığınmacılar milletinden meydana gelir... Bizler Eski Ahit'in mirasını paylaşıyoruz."*⁶

Bu son yaklaşım Carter tarafından daha önce de açıkça ifade edilmişti: *"İsrail milletinin bir yere yerleşmesi, Eski Ahit'te vaat edilenin gerçekleşmesidir."*⁷

Halkların muhayyilesinde Siyonist mitolojinin oynadığı rol demek ki çok büyüktür. Onun için, Siyonist "İlâhî"nin dünya çapında etkinliği, sadece onun teşkilâtçı kudretiyle ve bilhassa Amerikan Devleti'nin şartsız ve sınırsız desteği sayesinde sahip olduğu devasa siyasî ve malî imkânlarıyla da izah edilemez. Bu gücün önemli bir

⁵ Clarens Bass, *Backgrounds to Dispensationalism/Dispansasyonalizmin Oluşumu*, Grand Rapids Michigan, 1960, s. 150 Dispansasyonalizm: Eski ve Yeni Ahit'in köktenci Hristiyanlıkla bağlantılı olarak yorumlanmasıyla uğraşan bir yorum ekolü, çev.

⁶ Jerusalem Post, Mart 1979.

⁷ Jimmy Carter (1 Mayıs 1978). *Departement of State Bulletin/Dışişleri Bakanlığı Bülteni*, c. 78, no. 2015, s. 8.

rol oynadığı kesin (biz bunu ayrıntılarıyla gözler önüne serceğiz), ama bu güç, kaba mitolojinin ve onun en kanlı siyasî sonuçlarının, çoğu zaman iyi niyetle, kabul görmesi, yüzyıllar boyunca yapılan bir ideolojik yönlendirme hatırlanmadıkça tam olarak anlaşılabilir. Yukarılarda belirttiğimiz gibi Hıristiyan Kiliseleri ideolojik bir manipülasyonla, siyasî Siyonizmin ve İsrail Devleti'nin propagandasının kolayca istismar edebildiği bu "Hıristiyan siyonizmi"ni doğurdular.

Milliyetçilik, sömürgecilik ve XIX. yüzyıl Avrupa antisemitizminden kaynaklanan ve asıl kaynaklarının Eski Ahit metinleriyle hiç alakası olmayan siyasî Siyonizm meselesini ele almadan önce, şu noktaların iyi bilinmesi gerekir:

– Filistin'in Hıristiyan siyonizmdeki bu efsanevi algılanışı, (modern Eski Ahit yorumlarının her türlü eleştirisinden önceki) ilkel ve (Eski Ahit'i hem tarihî, hem de kural koyucu bir metin yapan ve Hz. İsa'nın İncil mesajının yerine Eski Ahit'i öne çıkararak Hıristiyan teolojisinin yerini bile değiştiren) çarpık bir Hıristiyan teolojisinden kaynaklanır.

– Eski Ahit'in seçmeci bir okumasından doğan bu yanlış teolojik bakış açısı, dört asırdan beri Hıristiyanlar tarafından geliştirildiği hâlde, XX. yüzyıl başlarına kadar Yahudiler tarafından reddedilmişti.

– Buna karşılık, o bakış açısı ta baştan itibaren (yani Luther'den beri) gerek antisemit (Yahudileri bir çeşit dünya gettosu olarak Filistin'e gönderip kendilerinden kurtulmak), gerek emperyalist (Batı'da eğitilmiş Yahudiler aracılığıyla Ortadoğu'nun ve Asya kapılarının sömürgeci kontrolü) gayelerle, gerekse de *siyasî* siyonizm tarafından kendi girişimlerini (Rus, Alman, Fransız, İngiliz ve nihayet Amerikan emperyalizmlerine dayanarak) desteklemek ve antisemitizmden hareketle de "diaspora"yı asimile olmaktan vaz geçirmek ve onları Filistin'de güçlü bir devlet kurmak için ikna maksadıyla istismar edilegelmiştir.

Yahudilerin Filistin'e dönüşünü vaaz etmek, Luther'den Balfour'a kadar, asırlar boyunca Yahudileri o zamana kadar yaşadıkları ülkeden uzaklaştırmanın bir yolu olmuştur.

Katolik geleneğini kıran hareketiyle "Hıristiyan siyonizmi"nin başlangıcındaki kişi olan Martin Luther'in bu hususta manidar bir duruşu vardır. Eski Ahit tercümesiyle birlikte, İbranilerin destanını, Eski Ahit'in tenkitli ve tarihî incelemesi yapılmaksızın harfiyen okunuşundan çıkan hâliyle, öne çıkarırken, Yahudi düşmanı art niyetini açıkça dile getiriyordu. İlk kitaplarında, meselâ "*Yahudi Doğan Bu İsa*"da (1523), Yahudileri vadin mirasçıları olarak yücelttikten sonra, daha geç dönem eserlerinde o zamandan beri değişmeyen bir görüş hâlini alacak bir eğilimi, yani siyonizm (Filistin'e "dönüş") ile antisemitizm (kendi ülkesinden Yahudileri kovmak) arasındaki bağ üzerinde durur. Nitekim 1544'te şunu yazar: "*Yahudilerin Yahuda diyarına dönmesini kim engelliyor? Kimse. Biz onlara yolculukları için ne gerekiyorsa temin edeceğiz, yeter ki kendilerinden yakamızı kurtaralım. Onlar bizim için ağır bir yük, başımızın belasıdır...*"⁸

"Hıristiyan siyonizmi"nin menşesindeki aynı art niyet, "siyasî siyonizm"e ilk zaferini kazandıran kişide, yani Balfour'da da vardır. Arthur Balfour, İngiltere Başbakanı olduğu zaman, 1905'te, İngiltere'ye Yahudi göçünü sınırlandırmak için "Aliens Acts/Yabancılar Kanunu"nu savundu. O yüzden yedinci Siyonist Kongresi kendisini "*bütün Yahudi halkına karşı itiraf edilmiş antisemitizm*"le⁹ suçlar. Bu koyu antisemitizm, onun bütün hayatında, 1905 öncesi ve sonrasında, Yahudilere bir yurt verilmesi şeklindeki (sırf onları İngiltere'den atmak için) siyonist düşüncesiyle çok güzel örtüşür. Balfour 1903'ten itibaren onlara Ugan-

⁸ Martin Luther, *Saentliche Werke/Bütün Eserleri*, c. 32, s. 99 ve 358.

⁹ *Protocol des 7 Zionist Congress/7. Siyonist Kongresinin Protokolü*, Verlag Eretz Israel, Viyana, 1905.

da'yı vermeyi teklif ediyordu ve 1917'de, Almanya'ya karşı savaşın hedefleri gereği, Lord Rothschild'e, "*Filistin'de Yahudi millî yurdu*" lehindeki "Beyanname"sini yazıyordu.

Filistin'in şimdiki tarihi ve Batı devletlerini, en başta da onların efendisi ABD'yi etkileyerek Filistin'deki siyasî siyonizmi, onun gasplarını, yağmalarını ve siyonist İsrail Devleti'nin ülkedeki sömürgeci egemenliği sayesinde yürüttüğü katliamlarını, Ortadoğu'daki saldırılarını, milletlerarası kanunlara ve BM kararlarına aldırılmazlığını şartsız ve sınırsız desteklemeye sürükleyen siyasî siyonizmin dünya hâkimiyeti ve bu politikanın Batılı ülkeler tarafından kabullenilişi –işbirlikçi bir kabuldür bu–, evet, bunların hiçbiri, dört yüzyıldan beri Batılı halkların kafa yapısını şekillendiren siyonist efsanenin tarihi hatırlanmadıkça anlaşılabilir.

Eski Ahit'in bu şekilde okunuşu, aslında Hıristiyanlar açısından kâfirliktir. Yahudiler açısından da bu okuma, İsrail'in Tanrısı yerine İsrail Devleti'ni koyarak, dinlerini kabileci bir anlayışa döndürmek demektir. Tarihçiler ve Eski Ahit yorumcuları açısından da bu okuma, efsaneden başka bir şey değildir. Ve diğer herkes açısından da, bu efsane, ırk ayrımcılığı yapan ve bitmez tükenmez bir yayılmacılık hedefi güden milliyetçi ve sömürgeci bir siyasetin üstünü örtmeye hizmet etmektedir.

1) *Eski Ahit'in bu okunuşu, bir Hıristiyan için, kâfirliktir*

Tam anlamıyla bir Hıristiyan antisemizmini besleyen İncil okuması, ancak 1965'te, II. Vatikan Konsili'nde açıkça reddedilmiş ve (nihayet!) şu itiraf edilmiştir: "*Yahudi yetkililer, taraftarlarıyla birlikte, İsa'nın ölümünün teşvikçisi olsalar da, (İsa'nın) Çilesi sırasında işlenen suçlar, hiç ayırım gözetmeden ne o zamanki Yahudilerin hepsine yüklenebilir, ne*

de günümüzün Yahudilerine. Hıristiyanlar, Tanrı'nın yeni halkı olmakla birlikte, Yahudiler kesinlikle ne Tanrı tarafından reddedilmiş, ne de Kutsal Kitap'tan kaynaklanıyormuş gibi lanetlenmiş olarak takdim edilebilirler... Papalık, Yahudilere karşı yöneltilen kinler, zulümler ve dönem ve failleri kim olursa olsun bütün Yahudi düşmanlıklarından dolayı üzgündür.”¹⁰

Papalık'ın büyük çoğunlukla kışkırtıcısı ve “faili” olduğu iki bin yıllık cinayetlerden sonra, bu metinde oldukça geç kalınmış bir otokritik çok utangaç bir şekilde dile getiriliyor. Fakat yine de hayli yetersiz bir özeleştirir bu. Çünkü tam anlamıyla Hıristiyanlara özgü olan bir Yahudi düşmanlığı sayfası nihayet çevrilirken, “Hıristiyanlar”ın “Tanrı'nın yeni halkı” olduğu fikri devam ettiriliyor. Böylece de yeni bir “seçilmiş halk” ayırımına gidiliyor.

Petrus daha başta Hıristiyanlar için Eski Ahit halkına denilenin aynısını söylüyordu: “Siz seçme nesil, Kral'ın dinî cemaati, mukaddes milletsiniz” (Petrus'un Birinci Mektubu, 2/9). Fakat bu sözler, özellikle de Hıristiyanlara Hz. İsa'nın mesajının taşıyıcıları olarak sorumluluklarını hatırlatmak ve kendilerine düşman bir dünyada ayakta kalabilmelerine yardımcı olmak içindi.

Aziz Augustinus, 410'da Roma'nın zaptedilmesinden sonra, İmparatorluğu'nun yakılışından dersler çıkararak kaleme aldığı eseriyle “Tanrı Devleti”ne dikkat çekerken, beşerî bir toplumun sırf kendi gücüne dayanılarak kurulamayacağını ve insanın daha yüce gayeler için hareket geçmek yerine, kendisini başlı başına bir gaye olarak göremeyeceğini özellikle vurgulamak istiyordu. Onun takipçilerinden bazıları, yüzyıllar içinde, Kilise ile Tanrı Devleti veya en azından Tanrı Devleti'nin benzeri arasında muzaferiyetçi bir benzeşme olduğunu ileri sürdüler.

Bu “seçilmiş olma” fikrinin hortlatılışı, yeni ve sahte “teokrasiler” doğuracaktır. Kimler olurlarsa olsunlar, tarih

¹⁰ *Les seize documents conciliaires/Onaltı Konsil Belgesi*, Fides Yayınları, Paris, 1967. “Kilise ve Hıristiyanlık dışı dinler” hakkında bildiri.

boyunca insanlar kendilerini mutlakın (mutlak mükemmelliğin, tek gerçek ideoloji veya medeniyetin, ya da biz-zat Tanrı'nın) görevlileri olarak görmeleriyle birlikte bu iddia, katliamlara, Haçlı Seferlerine, engizisyonlara, sö-mürgeciliklere ve ayırıcılıklara yol açacaktır. Bu ayırım-cılığı, Konsil belgesi kınıyor¹¹, ama o lanet "seçilmiş halk" düşüncesini devam ettirmekle kaçınılmaz olarak bu ayırım-cılığın tohumunu da kendinde muhafaza ediyor. Hâl-buki bağlamından koparılmış kelimesi kelimesine ifade-lerden yola çıkarak değil de, İncillerin bütünü içinde ele alınırca, Hz. İsa'nın mesajının "seçilmiş halk" fikrini ke-sinlikle dışladığı görülür.

İncil, Vaad'in bütün insanlık için Hz. İsa ile tamamlan-dığını ilân edip dururken (Romalıları, 15/8-11) bir Hıristi-yan, vaadin *bir halka bir toprak verilmesi* şeklindeki "maddeci" tezi nasıl savunabilir?

Dolayısıyla, kabilecilik ile evrensellik arasındaki kop-ma hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık ve nettir.

Sinoplu Marcion, 144 tarihlerinde, Roma'da, Yahudi-lik'ten gelme Hıristiyanları Matta'nın ilk metnini tahrif etmekle suçluyordu: "*Sanmayın ki ben Şeriatı veya peygam-berleri yıkmaya geldim; ben yıkmaya değil, fakat tamam etme-ğe geldim*" (Matta, 5/17). Marcion'a göre Hz. İsa şöyle de-se gerekti: "*Ben Şeriatı tamamlamaya değil, ortadan kaldır-maya geldim.*" Marcion'un doğrudan doğruya Luka İnci-li'ne ve Aziz Pavlus'un Mektuplarına dayanan suçlama-sı, Luka İncili'nin (16/16) şu metnine dayanıyordu: "*Şe-riyat ve peygamberler Yahya'ya kadar idi; o zamandan beri, Al-lah'ın melekûtu (Tanrı'nın Hükümranlığı) müjdeleniyor*", so-nuç itibariyle Hz. Musa'nın Şeriatı'nın yerini İncil almış-tır¹². Kudüs Eski Ahit Ekolü'nden Peder Boisard, "*Synop-se des quatre Évangiles/Dört İncil'in Ortak Metinleri*" çalış-

¹¹ Age., s. 553.

¹² Yuhanna, 1/17'yi de ekleyebilirdi: "*Zira Musa ile Şeriat verildi; İsa Mesih ile inayet ve hakikat oldu.*" Ayrıca da Matta, 11/11'i.

masında bu tezi reddederken bile şunu ekler: “Şayet biz Şeriat’ı On Emir’le sınırlandırır ve İncil’de de sevgi üzerine odaklanmış bir öğreti görürsek, o zaman bu anlayış bir bakıma doğru olur.”¹³

Eski ve Yeni Ahit arasındaki bu süreklilik veya bu süreksizlik ne olursa olsun, bir Hıristiyan için önemli olan, Hz. İsa tarafından tamamlanan “vaad”in bir toprak vaadi olamayacağıdır.

O. Cullmann’ın “*Jesus et les revolutionnaires de son temps/Hz. İsa ve Döneminin İhtilâlcileri*”nde¹⁴ altını çizdiği gibi, Hz. İsa, “Zelot”larla işbirliği etmedi. Çünkü onların çifte hedefi vardı: Din adamlarının saptırmalarından dini arındırmak ve Romalıların işgalinden Filistin’i kurtarmak (bu son konuda Sadukilerin büyük hahamları onlarla işbirliği içindeydi). Demek ki iki hedef, yani *dinî* reform ile ülkenin *siyasî* kurtuluşunun hedefleri birbiriyle bağlantılıydı.

Hz. İsa, tıpkı onlar gibi, “Tanrı’nın Hükümranlığı”nın müjdeliyordu, fakat onun açısından bu müjdenin öyle basit bir millî toprak talebiyle alâkası yoktu.

Hz. İsa Roma İmparatoruna da, (İsrail’in bağımlı kralı) Herod’a da hiçbir ilâhî hak tanımaz.

Hz. İsa, mesajının bir toprak veya bir iktidar sahipliğine bağlanmasını, İncillerde kesin bir şekilde üç kere reddeder. Şeytan, bir dağın tepesinden kendisine dünya krallıklarını gösterdiği ve bunları ona sunduğu zaman, Hz. İsa, İblis’e şöyle der: “Çekil, Şeytan!” (Matta, 4/10)

“Mesih” olarak adlandırılmayı da reddeder, çünkü Yahudi geleneğinde bu ismin ayrı bir *siyasî* anlamı vardır. Bu unvanı kendisine verenlere, meselâ Petrus’a (Markos, 8/30), o yüzden, susmalarını emreder. Kendisine Mesih olup olmadığını soran Başkâhin Kayafa’nın karşısında

¹³ “Synopse...”, c. 2, s. 137, Cerf Yayınları, 1977.

¹⁴ Cullmann, “*Jesus et les revolutionnaires de son temps/Hz. İsa ve Döneminin İhtilâlcileri*”, s. 62, Delachaux ve Niestle Yayınları, Neuchatel, 1971.

Hz. İsa, gelenekte bu terimin bir iktidar düşüncesiyle bağlantılı olduğunu bildiği için, o ifadenin sorumluluğunu üzerine almaz: *“Bunu söyleyen sensin”** (Matta, 26/64 ve Luka, 22/68).

Vali Pilatus kendisine, *“Sen Yahudilerin kralı mısın?”* (Markos, 15/13) diye sorduğu zaman da Hz. İsa, evet veya hayır cevabı yerine, *“Benim krallığım bu dünyadan değildir”* (Yuhanna, 18/36) der. Onun Mesihçiliği (kurtarıcılığı), bir Mesih’ten Hz. Davut’un Krallığı’nı diriltmeyi bekleyen Yahudilerin geleneksel Mesihçiliğine ters düşüyordu.

“Yahudi halkının kendi toprağına dönüş hareketi konusunda açık ve net bir teolojik hüküm vermek günümüzde her zamankinden daha zordur. Bu hareket karşısında, bizler her şeyden önce, Hıristiyanlar olarak, eskiden İsrail halkına, üzerinde toplanmaya davet edildikleri, bir toprak bağışının Tanrı tarafından yapıldığını unutamayız” diyen *“Fransız Piskoposluğun Yahudilerle İlişkiler Komitesi”* tarafından 16 Nisan 1973’te yayınlanmış *“Hıristiyanların Yahudilikle ilgili tavrı konusunda piskoposluğun tavsiyeleri”* hangi teolojiye dayandırılabilir?

Teolojik açıdan böylesi bir tutum, bir Hıristiyan için kabul edilemez bir anlayıştır. Çünkü bunun anlamı, Hz. İsa’nın gelişi hiçbir şeyi değiştirmemiştir demektir. Yani o *“vaat”*, insanlığın tamamı için bir *“kurtuluş”* vaadi değil de, sadece bir halka *toprak* vaadi olarak kalmaya devam etmektedir.

O yüzden, hiç kimse, Marcion’un düşündüğünün aksine, Yahudi ve Hıristiyanların (onların ardından da Müslümanların) aynı Yaratıcı Allah’a inandıklarına ve aynı imana, Hz. İbrahim’in kurbanıyla ispatlanan kayıtsız şartsız imanına sahip olduklarına itiraz edemez.

* Kitabı Mukaddes adıyla dilimize çevrilen ve bizim kaynak olarak kullandığımız eserde o cümle *“Söylediğin gibidir”* şeklinde tercüme edilmiş, fakat Fransızcası yazarın demek istediğine daha uygun olduğu için, mecburen Fransızcasını esas aldık. Fransızcasında, *“Bunu söyleyen sensin”* veya *“Bunu sen söylüyorsun”* diye çevirebileceğimiz şu ifade yer alıyor: *“C’est toi qui le dit”*.

Ne var ki bir Hıristiyan için artık vaadin konusu ve de muhatapları değişmiştir. Çünkü Hz. İsa artık tarihin merkezidir. O, Eski ile Yeni Ahit arasındaki “durak”ı işaretler.

Nitekim “İbranilere Mektup”ta, inananların dinden sapmaları yüzünden, Yeni Ahit’in Eski Ahit’in yerini nasıl aldığı çok net olarak belirtilir. Orada Hz. İsa ile bir Başkâhin arasındaki temel farklılığa dikkat çekilerek şöyle denilir: “Şimdiyse, İsa daha iyi vaatler üzerine kurulmuş daha iyi bir ahitin aracısı olduğu kadar, daha üstün bir göreve de sahip olmuştur. Eğer o ilk ahit kusursuz olsaydı, ikincisine gerek duyulmazdı” (İbranilere, 8/6-7). Yeremya (31/31-34) tarafından haber verilen Yeni Ahit’e atıfla o Mektup’ta şu ilâve edilir: “Yeni Ahit demekle, birincisi eski etmiştir, fakat eskiyen ve ihtiyarlayan yok olmaya mahkûmdur” (İbranilere, 8/13). Ve mesele şöyle noktalanır: “Bu sebeple, çağrılmış olanların vaat edilen sonsuz mirası almaları için Mesih, yeni bir ahitin aracısı olmuştur. Kendisi, onları birinci ahit zamanında işledikleri suçlardan kurtarmak için fidiye olarak öldü” (İbranilere, 9/15).

Daha da keskin bir ifadeyle: “(Mesih), ikinciye geçerli kılmak için birinciyi kaldırıyor” (İbranilere, 10/9).

Böylece, ebedî kurtuluşu vaat eden ve bunu bütün insanlara yayan Yeni Ahit, Eski’yi, yani belli bir halka bir toprak vaat eden Ahit’i geçersizleştirir.

“Romalılara Mektup”unun on birinci bölümünde Aziz Pavlus, Eski ile Yeni Ahit¹⁵ arasındaki hem devamlılık, hem de kopukluğu çok güçlü bir şekilde vurgular.

“İmdi diyorum: Allah kendi kavmini reddetti mi? Hâşâ!” (11/1). Aziz Pavlus (zaten diğer bütün Havariler gibi) kendisinin de Yahudi olduğunu hatırlatır ve peygamberlerin vurguladıkları konuya dikkat çeker: “Bakiye”, yani seçilmeye lâyık kalan “seçilenler” konusuna. Aziz Pavlus için bu “bakiye” (Romalılara Mektup 11/5), elbette Hz. İsa’yı Mesihleri kabul eden kimselerdir (yani, Hz. Davut’un

¹⁵ “Testament” ve “Alliance” şu aynı Grekçe kelimenin tercümeleridir: Diatheke. O yüzden “Eski Ahit” ve “Yeni Ahit” demek uygun bir çeviridir.

Krallığı'nı ihya edip kendilerine ülke verecek bir "Mesih"i artık beklemeyen, fakat kendilerine Hz. Davut'unkinden başka bir Krallığın, Tanrı'nın Krallığı'nın verileceğini müjdelediği kimselerdir. Bu ise, krallık şan ve debdebesi içinde değil de, mahrumiyetleriyle ve Din için yapacakları fedakârlıklarla gerçekleşecek bir krallık olacaktır. *"İsrail aradığına kavuşamadı, seçilmiş olanlar ise kavuştular. Geriye kalanların da yürekleri nasırlaştırıldı"* (Romalılara Mektup 11/7). Aslında bu bir "nihâf düşüş" değildir (Romalılara Mektup 11/11). O bunu da aşılınmış bir zeytin ağacı imgesiyle açıklar. Paganların Yeni Ahit'le Vaad'in ağacına nasıl aşılandıklarını gösterir ve Yahudilerden henüz Hz. İsa'da Mesihlerini görmeyen Yahudileri, "Tanrı'nın İsrail"ine (Galatyalılara Mektup, 6/16), Hz. İsa'da Mesihlerini görmüş Yahudilerin ve imanlarıyla (Romalılara, 4/13) Vaad'in mirasçısı hâline gelen Paganların yanına davet eder.

Şeriat düzeni ortadan kaldırılmıştır: "Bu iman gelmeden önce, biz Şeriat altında hapsedilmiştik, gelecek iman açıklanıncaya ~~de~~ Şeriat'ın tutuklusuyduk. Yani, Şeriat imanla aklanalım diye Mesih'in gelişine dek eğiticimiz oldu" (Galatyalılara, 3/24-25). Kitabı Mukaddes'in Ekümenik Tercümesi (TOB), bu pasajla ilgili notta (Yeni Ahit, s. 557, not e), şu açıklama yapılır: *"Burada Hz. İsa'nın gelişiyile başlayan bir iman düzendir söz konusu olan. Bu düzen (bu anlayış) Şeriat düzenine son verir. Bu, Allah tarafından vahyedilmiş bir imandır. Yalnız bu, sadece Allah'ın inanç konusu olarak teklif ettiği bir doktrin de değildir, aksine Hz. İsa ile ve Hz. İsa'da Allah'ın inayetine, Allah'ın Kutsal Ruhuna bir açılıştır."* Aziz Pavlus temeldeki farklılığı şöyle belirtir: *"Artık köle değil, oğullarsınız. Ve oğullar olduğunuz için Tanrı sizi aynı zamanda mirasçı yaptı"* (Galatyalılara, 4/7).

Aziz Pavlus Yahudi soyundan gelişini anlatırken der ki: *"Doğumumun sekizinci günü sünnet oldum. İsrail soyundan, Benyamin oymağından, özbeöz İbraniyim. Kutsal Şeriat'a bağlılık dersiniz, Ferisiydim"* (Filipililere, 3/5-6). Kopuşu da kaydeder: Doğuştan ve eğitimden gelen bütün bu ayrıcalıklar *"kendisi uğruna her şeyi yitirdiğim Rabbim İsa Mesih'i*

tanımının üstün değeri yanında her şeyi zarar sayıyorum, süpürüntü sayıyorum. Öyle ki, Mesih'i kazanayım ve Şeriat'a dayanan kendime özgü bir doğruluğa değil, Mesih'e iman etmekle kazanılan, iman sonucu Tanrı'dan gelen doğruluğa sahip olarak Mesih'le birleşmiş olayım" (Filipililere, 3/8-9).

Burada teolojik ince ayrıntılar söz konusu edilmiyor. Asıl önemli olan, Hıristiyanlığın bizzat özüdür: İsa-Mesih, İsrail oğullarına vaat edilen Mesih'midir, değil midir? Evet mi, hayır mı?

Evetse, Yeni Ahit Eski Ahit'i geride bırakıyor demektir. Vaadin konusu olarak da, artık yeryüzü ve yeryüzü krallığı değil, kurtuluş ve Tanrı'nın Krallığı vardır. Bu vaadin muhatabı da, belli bir halk değil, bütün insanlıktır.

Hayırsa, onun gelmesiyle hiçbir şey değişmemiştir ve Hz. Musa'nın Tanrı ile olan Ahit'i devam etmektedir. Yani, Tanrı'nın Krallığı'nı müjdeleyerek bütün insanlıkla değil de, kendilerine bir toprak vermek vaadinde bulunduğu kabilelerle Ahit yapmıştır.

Piskoposluğun 1973 Bildirisi, garip bir şekilde, bu ikinci yolu izliyor.

Böyle bir tavır alışın siyasî anlamı, herhalde kimsenin gözünden kaçmayacaktır: Bu Bildiri, İsrail Devleti'ne teolojik bir dayanak sağlıyor; İsrail Devleti de böylece ilâhî vaatlerin yerine getirilmesi oluyor.

18 Nisan 1973'ten itibaren (iki gün sonra) Haham Grunewald, "Le Monde" gazetesinde, İsrail'in siyasî varlığının Eski Ahit'çe de haklı bulunduğunu kaydediyordu.

Buna karşılık Kuzey Afrika Piskoposları, özel bir halka özel bir toprağın atfedilmesinin Eski Ahit vaatleriyle haklı gösterilemeyeceğinin altını çizdiler: "*Yorumlamalarda yapılan vahim anlam belirsizlikleri, Yahudilikle Siyonizm arasında uğursuz bir karışıklığa yol açmaktadır.*"

Bu karışıklığın sonucudur ki, diye devam ediyorlar, sanki o Bildiri "*adalet, hak ve hukuk gereklerini hiç hesaba katmaksızın, bir toprağın zorla işgali oldubittisinin kabulünü*" istiyor gibi görünüyor.

Vatikan'ın İsrail Devleti'ni asla tanımaması ve Papa VI. Paul'ün 22 Aralık 1972'deki nutkunda, *"uzun yıllardır bekleyen ve dileklerinin haklı kabulünü isteyen Filistin halkının evlâdına"* yapılan zulmü dile getirmesi manidardır. İsrail Devleti'ni dinen haklı görme şöyle dursun, Papa işgal topraklarına siyonist yerleşimcilerin yerleştirilmesi konusunda şu açıklamayı yapar: *"Apaçık ortada, milletler arasınca kabul görmüş ve garanti edilmiş hukukî bir temelden yoksun durumların gittikçe artan ölçüde güçlendirilmesi, herkesin yararını gerektiği gibi hesaba katan âdil bir uzlaşmayı ileride kolaylaştırmak yerine zorlaştırabilir."*

Hıristiyanlar tarafından meselenin gerçek yönü konusundaki bu bilinçlenişin bir başka belirtisi de, Vancouver'da (24 Temmuz-10 Ağustos 1983'te) Dünya 6. Kiliseler Ekümenik Assamblesi'nin takındığı tavidir: *"Bazı teolojik yorumlar, başka bölgelerin Hıristiyanlarının, Ortadoğu'nun dinî ve siyasî durumunu doğru olarak değerlendirmelerini engellemiştir. İsrail'in Batı Şeria'daki sömürgecilik siyaseti, halkların gelişmesinin ayrımcı politikasını tamamlayan fiilî ilhakla sonuçlanmıştır. Bu siyaset, Filistin halkının temel haklarının alenen çiğnenmesi demektir."*

Eski Ahit'in İbranileri ile bugünün siyonistleri arasında biyolojik ve tarihî süreklilik probleminde de öte (tarihî sorunu ele aldığımızda bu problem üzerine tekrar eğileceğiz), asıl tartışma konusu olan, bu mesajın tam anlamının ne olduğudur: Hz. İbrahim'in evlâdı kimdir? Vaad'in evlâdı kimdir? Bedenle mi, yoksa imanla mı Hz. İbrahim'in evlâdı olunur?

Bu konuda İncillerin cevabı hiç de kapalı değildir. Tıpkı insanın atasının toprağının veya evinin mirasına konması gibi kendilerinin de Vaad'in mirasçıları olduklarına inanan Ferisilere ve Sadukilere Hz. İsa şöyle haykırır: *"Ey engerekler nesli... Babamız İbrahim'dir diye içinizden düşünmeyin. Çünkü ben size derim ki, Allah İbrahim'e şu taşlardan evlât kaldırabilir"* (Matta, 3/9).

Hz. İbrahim'in oğulları, kendisine kan yoluyla bağlı olanlar değil, aksine aynı kayıtsız şartsız kurbanda, Hz. İsa'nın örneğini verdiği gibi, hazır olanlardır. Kendisine

inanan ve ona "Babamız İbrahim'dir" diyen Yahudilere Hz. İsa, "İbrahim'in çocukları olsaydınız, İbrahim'in yaptıklarını yapardınız!" (Yuhanna, 8/39) dedi. Ve onları kendi Sözüne davet ederek, çok güçlü bir şekilde şunu ekledi: "İbrahim olmadan önce ben varım" (Yuhanna, 8/58).

"Artık ne Yahudi ne Grek var... Ve eğer Mesih'e aitseniz, o zaman İbrahim'in soyundansınız, vaade göre de mirasçılarsınız" (Galatyalılara, 3/28-29), zira "Sünnetli olup olmamanın önemi yoktur, önemli olan yeni yaratılıştır" (Galatyalılara, 3/28-29). Çünkü "Tanrı'nın İsrail'i" budur (Galatyalılara, 3/16). Hz. İbrahim'in oğulları, inananlardır. Zaten "Ve Kitap, Allah'ın milletleri imanlarına göre aklayacağını önceden görerek İbrahim'e, 'Bütün milletler senin aracılığıyla kutsanacaktır'¹⁶ müjdesini önceden verdi" (Galatyalılara, 3/6-8). Aynı Mektup netlikle belirtir ki: "İbrahim'e sağlanan kutsama Mesih İsa aracılığıyla milletlere sağlansın ve bizler böylece vaat edilen Ruh'u imanla alalım" (Galatyalılara, 3/13-14).

Tek kelimeyle, bir Hıristiyan'ın İsrail Devleti'ne teolojik bir anlam vermesi imkânsızdır. Yahudi dinine saygı, siyasî bir hareketin tarihî hedeflerini kutsallaştırmaya götüren siyonizmle Yahudiliğin birbirine karıştırılmasını asla ve kat'a gerektirmez.

2) Eski Ahit'in bu seçmeci ve kabileci okunuşunu, bir Yahudi'nin bir Hıristiyan'dan daha çok reddetmesi gerekir

Çünkü böylesi bir okuma, İsrail'in Tanrı'sı yerine "İsrail Devleti"ni ikame ettiği için, bizzat Yahudiler açısından, dinden çıkma anlamına gelir.

Siyonist ideoloji çok basit bir mantığa dayanır: Tekvin'de (15/18-21) şöyle denilir: "O gün Rab Abram'la ahit

¹⁶ Tekvin, 15/6.

yaparak ona şöyle dedi: Mısır Irmağı'ndan büyük Fırat Irmağı'na kadar uzanan bu toprakları... senin soyuna vereceğim."

İşte bundan hareketle, bu Ahit'in neden ibaret olduğunu, Vaad'in kime yapıldığını veya Seçilmişliğin kayıtsız şartsız olup olmadığını sorgulamaksızın, siyonist yöneticiler, kendileri agnostik veya tanrıtanımaz olsalar bile, şöyle diyorlar: Filistin bize Tanrı tarafından verilmiştir.

İsrail hükümetinin kendi istatistikleri bile, İsraililerin sadece yüzde 15'inin dinine bağlı olduğunu gözler önüne seriyor. Ve bu durum, onların yüzde 90'ının bu toprakların kendilerine, inanmadıkları Tanrı tarafından verildiğini iddia etmelerine engel olmuyor!

Günümüz İsraililerinin ezici çoğunluğu dinî inanç ve uygulamadan uzak duruyor. İsrail Devleti'nde belirleyici bir rol oynamalarına rağmen çeşitli "dinî partiler" de vatandaşların sadece çok önemsiz bir kısmının temsilciliğini yapıyorlar.

Bu apaçık çelişki Nathan Weinstock tarafından "*Le Sionisme contre Israel/Siyonizm İsrail'e Karşı*" (Maspero Yayınları, 1969, s. 315) kitabında çok güzel açıklanır: "Eğer haham yobazlığı İsrail'de baskınsa, Siyonist inancın ancak Hz. Musa'nın dinini referans alarak tutarlılık kazanabildiğindenidir. 'Seçilmiş halk' ve 'Vaad Edilmiş Toprak' kavramlarını çıkarın, siyonizmin temeli bir anda çöküverir. Onun için dinî partiler güçlerini, tuhaf bir şekilde, agnostik siyonistlerle işbirliği etmelerinden alırlar. İsrail'in siyonist yapısının iç mantığı, yöneticilerini din adamları sınıfının otoritesini güçlendirmeye zorlamıştır. Ben Guryon'un etkisi altındaki sosyal demokrat "Mapai" partisidir okullara zorunlu din dersini koyduran, dinci partiler değil."

"Bu ülke, bizzat Tanrı tarafından yapılmış bir vaadin gerçekleşmesi olarak varlığını sürdürmektedir. Meşruluğu konusunda bu ülkeyi hesaba çekmek gülünç olur." Madam Golda Meir tarafından ifade edilen temel gerçek budur.¹⁷

¹⁷ Bu Bildiri'nin bağlamı için bkz: Le Monde, 15 Ekim 1971.

"Bu topraklar bize vaat edilmiştir ve üzerinde bizim hakkımız vardır" diye tekrarlar Begin.¹⁸

"Eilimizde Tevrat varsa, bizler Tevrat'ın halkı olduğumuzu düşünüyorsak, Tevrat'ın, Hâkimlerin ve din ulularının, Kudüs, Halil, Eriha ve daha başka yerlerin topraklarına da sahip olmamız gerekir."¹⁹

"İşçi" partisinden "Likud"a, Tevrat referansı bir siyaset oluşturmak için kullanılır: Filistin Tanrı tarafından imzalı bir bağışla siyonistlere verilmiştir.

Bu aynı seçmeci okuma, günümüzün zulümlerini haklı göstermek için, Tevrat'ın en acımasız metinlerine öncelik verir. Kenan ülkesinin yağmalanması veya insanların köklerinin kazınması, o metinlerde Ahit'in gözetilmesinin bir şartı olarak takdim edilir.

Sayılar'daki (33/51-52 ve 55-56) metinde, Tanrı Hz. Musa'ya şöyle der: "*Şeria Irmağı'ndan Kenan ülkesine geçince, ülkede yaşayan bütün halkı kovacaksınız... Ama ülkede yaşayanları koymazsanız, orada bıraktığınız halk gözlerinizde kanca, böğürlerinizde diken olacak. Yaşayacağımız ülkede size sıkıntı verecekler. Ben de onlara yapmayı tasarladığımı size yapacağım.*"

Şaron'dan Haham Meier Kahan'a siyonistlerin Filistinlilere karşı takındıkları tavrın ana örneğidir bu.

Tesniye yurtlarına el konulması ve halkının sürgün edilmesini istemekle yetinmez, katliam yapılmasını da ister: "*Tanrınız Rab mülk edinmek üzere gideceğiniz ülkeye sizi götürdüğünde, önünüzden birçok milleti... kovduğunda... tamamını yok etmelisiniz. Bu milletlerle antlaşma yapmayacaksınız, onlara acımayacaksınız!*" (7/2), "*ve onları yok edeceksiniz*" (Tesniye, 7/24).

Katliamlar kitabı olan Yeşu'nun kitabı, İsrail okullarında okutulan sadece klâsik bir metin değildir. Ordudaki yeni erlerin psikolojik şartlandırılması için de kullanılır. Nitekim Lübnan'ın istilâsı sırasında (1982), haham subaylar

¹⁸ Begin'in Oslo'daki demeci, Davar, 12 Aralık 1978.

¹⁹ Moşe Dayan, Jerusalem Post, 10 Ağustos 1967.

kutsal savaş vaazları verdiler. Asıl amaç da (yüzbaşı rütbesindeki) bir haham tarafından şöyle açıklandı: *“Bu savaş ve bizim buradaki varlığımızı haklı gösteren Kutsal Kitabımızdaki kaynakları unutmamamız gerekiyor. Bizler burada bulunmakla Yahudi olarak dinî vazifemizi (Mitzva) yerine getiriyoruz. Kitabımızda yazıldığına göre: Dinî vazife (Mitzva), düşman aleyhine toprak fethetmektir.”*

Bu ideolojik yönlendirme, arkeolojiden okul kitaplarına kadar uzanır (Yeşu’nun kitabı okuldan orduya kadar temel metin olduğu için, “İşçi” partili Ben Guryon’dan beri yorumlanması okullarda zorunlu kılınmış ve yorumlama “medya”ya ve halkın muhayyilesine varıncaya kadar da genişletilmiştir.)

Arkeolojik düzeyde: Kenan diyarının Yeşu tarafından fethediliş tarihini belirlemek için, Y. Yadin başkanlığındaki bir İsrail heyeti, 1955’te, Tevrat’ta sözü edilen Hatsor şehir devletinin yeri farzedilen yukarı Ürdün vadisindeki Tel el Kaza’da kazılara girişti.

Eski Ahit (Yeşu, 11/13), başında Hatsor kralı Yabin bulunan Kenan şehir devletlerinin birleşik ordusuyla İsraililerin yaptığı savaştan zaferle çıktığında Yeşu’nun şehri yaktığını, çünkü Hatsor’un bütün bu krallıkların başşehri olduğunu belirtir. *“Bu yıkımın kalıntısını bulmak ve bunu seramik yoluyla tarihlendirmek, kazı yapanların ana hedeflerinden biriydi.”*²⁰ Gerçekte, Ay ve Eriha’nın alınışı konusunda Yeşu kitabının tutarsızlığının tarihen ispatlanmasından sonra, İsrail’in günümüzdeki politikasına Eski Ahit’ten bir “dayanak” bulmak için, o çok değerli hikâyelere asgari bir inandırıcılık kazandırmak hedefleniyordu.

Halk kitlesi düzeyinde okulda ve orduda: Yeşu kitabının okunması, İsrail okullarının programında dördüncü sınıftan sekizinci sınıfına kadar yer aldığı için Tel Aviv’den Tamarin adında bir profesör 1000 öğrenciye bir soru fişi

²⁰ Archæologia mundi, *Syrie-Palestine/Suriye-Filistin* I. Jean Perrot, Nagel Yayınları, Cenevre, 1978, s. 66.

dağıttı. Orada şöyle deniyordu: “Yeşu kitabından alınma şu parçaları biliyorsun: Halk şehre (Eriha) çıktı ve şehri aldılar. Erkek, kadın, çocuk, yaşlı, hiç ayırım yapmadan orada bulunanları öldürdüler...” (Yeşu, 6/20)

Aşağıdaki sorulara cevap verin:

a) Sence Yeşu ve İsraililer iyi mi yaptılar, kötü mü?

b) Tatalım ki İsrail ordusu savaş sırasında bir Arap köyünü işgal ediyor; ordu, Yeşu’nun Eriha ahalisine reva gördüğünü o köy halkına uygulamalı mıdır, uygulamamalı mı?”

Çocukların bu şartlandırılma konusunda yaptığı anketin tüyler ürpertici sonuçlarını yayınladığı için Profesör G. Tamarin, Tel Aviv Üniversitesi’nden kovuldu.²¹

Medya ve halk muhayyilesi düzeyinde: Ocak 1983’te İsrail Devleti, Lübnan katliamından sonra, “Yeşu’yu anmak için” üç pulluk bir seri bastı. Birincisi, Ürdün nehrinin geçişini temsil eder. Sigismund Goren, Tel Aviv’de, bu pul baskısı için kaleme aldığı makalesinde şu yorumu yapar: “Bu pul bize, çağdaş İsrail ordu birlikleri tarafından özellikle 1956’da Sina’da ve 1967’de üç cephede uygulanan “dolaylı harekât metodu”nu hatırlatıyor. Ama bu usul, ilk defa bundan 3300 sene önce Eski Ahit’teki atalarımız tarafından tatbik edilmişti. O zaman da İbraniler, doğudan saldırmak için Kenan ülkesinin çevresini dolaşmışlardı...”

Goren, “Eriha’nın alınışı”nı simgeleyen ikinci pulun, sadece “gizli görevlilere evini açıp saklanacak yer verdiği için fahişe Rahab” dışında kalan halkın kutsal imhasını hatırlattığını belirtir.

Üçüncü puldaki resim, Yeşu’nun Gibeon savaşını tamamlamak için güneşi durdurmasını temsil eder. Yazar, bu savaşın “Kitaba göre Kudüs ve Halil’in kralları olan” beş Kenan kralına karşı yapıldığını hatırlatarak şöyle der: “Beş kral esir alındı... Daha sonra Yeşu onları öldürttü ve cesetlerini beş ağaca astırdı.” Goren bu konudaki görüşlerini şöyle ta-

²¹ Protestan papazı Claude Reynaud bunu şurada zikreder: *Liban-Palestine/Lübnan-Filistin*, L’Harmattan Yayınları, Paris, 1977, s. 84-86.

mamlar: *“İsrail bugün, geçmişin Kenan krallarından daha az tehlikeli olmayan bir düşmanla baş etmek zorundadır.”*²²

Not: Bu konuyla ilgili belge için kitabın sonundaki Belgeler bölümünde yer alan V numaralı eke bakınız.

Bunlar, hem “tarih”, hem de bir siyasetin “kutsal” gerekçesi olarak görülen ve gösterilen Eski Ahit’in kullanılış örneklerinden, daha binlercesinden, sadece birkaçıdır.

Tarihî yutturmacalardan bir başka örnek, dünya tarihinin mücevherlerini ve Filistin’in kültürel mirasının en kıymetli iki âbidesini, Mescidi Aksâ ile Kubbetüssahrâ’yı tehlikeye atmakta olan tutumdur. “Süleyman Mabedi”nin kalıntılarını bulmak bahanesiyle bu şaheserin altında kazılar yapılıyor. Çifte yalana dayanan bir bahanedir bu:

a) Mescidi Aksâ’nın bitişiğindeki “Ağlama Duvarı” kesinlikle Süleyman Mabedi’nin bir kalıntısı değil, aksine Herod Tapınağı’nın kalıntısıdır. Yapısı, mimarların ifadesiyle “taşların örülüş şekli”, onun bir Roma eseri olduğunun apaçık ispatıdır.

b) Bütün tarihçi ve arkeologların, geçmişteki durumu bakımından, artık hiçbir izinin kalamayacağını bildikleri Süleyman Mabedi, asla ve kat’a bir Yahudi kültür mirası değildir. Nitekim (bu binanın tek tanığı olan) Eski Ahit bile apaçık belirtir ki o mabet Filistinlerin Kralı Surlu Hiram tarafından gönderilen mimarlar, duvarcılar ve zanaatkârlar tarafından yapılmış ve plâni, ayrıca tezyinat ve döşemesi de, Krallar kitabında (I. Krallar, 6/1-38 ve devamı) anlatıldığı hâliyle, Kenan modellerinin bir benzeriydi. Çünkü bu binanın İsrail oğulları tarafından yapılmış bir ön örneği yoktu (Kutsal Sandık/Ahit Sandığı bir çadır içinde taşınıyordu ve tezyinatta, Mezopotamya kökenli “melek” figürleri gibi, resimler de kullanılmıyordu).

Hem zaten önemli olan sadece gerçek dışı olması ve tarihen eleştirisi de değildir. Eski Ahit’in bu şekilde okunu-

²² Sigismund Goren’in (Tel Aviv) makalesi, Journal de Genève tarafından, 23 Ocak 1983’te şu başlıkla yayınlanmıştır: “Yeşu, Ariel Şaron’ın atası.”

şunun, bir Hıristiyan'dan çok bir Yahudi tarafından da kabul edilir yanının olmayışdır.

Kitabımızda Hıristiyanlar için sadece Yeni Ahit'i kaynak gösterdiğimiz gibi, burada da yalnızca Yahudi dininin müminlerinin kabul ettikleri metinleri, yani Tevrat'ı ve Eski Ahit'in bütününe esas alarak meseleyi irdeleyeceğiz.

1. Ahit

Tanrı'nın yalnızca bir grup kabileyle Ahit yaptığı doğru mudur? Ve de bu kabilelerin sadece İbrani kabileleri olduğu?

Tekvin'de Tanrı Hz. İbrahim'e şöyle diyor: *"Ben ise, işte, ahdim seninledir... Ve artık adın Abram (Yüce baba) çağrılmayacak, fakat adın İbrahim (cumhurun babası) olacak, çünkü seni birçok milletlerin babası ettim..."* (Tekvin, 17/4-5).

Peşin peşin iki açıklamanın yapılması gerekiyor:

a. Irak'taki Ur şehirden gelen Hz. İbrahim, Tesniye'nin bize dediğine göre, İbrani değil, Arami'dir (yani Suriyeli): *"Ve Allah'ın Rabbin önünde cevap verip diyeceksin: Babam göçebe bir Arami idi"* (Tesniye, 26/5). Demek ki Allah Hz. İbrahim'i ırkından (Irak'tan göç etmiş bir Suriyeli) dolayı değil, imanından dolayı seçiyor.

b. Tanrı, Ahit'in işareti olarak, sünnet olmayı kararlaştırıyor: *"Ve gulfede etinizde sünnet olacaksınız ve sizinle benim aramdaki ahdin alâmeti olacaktır"* (Tekvin, 17/11). Hz. İbrahim bu emri yerine getirir: *"İbrahim ve oğlu İsmail aynı günde sünnet olundular"* (Tekvin, 17/26) ve Tanrı ekler: *"Ve İsmail'e gelince, seni işittim. İşte, onu mübarek kıldım... on iki beyin babası olacak ve onu büyük millet edeceğim"* (Tekvin, 17/20).

Hz. İshak henüz Hz. Sara'dan doğmamıştır. Ve Tanrı ona Ahdini önceden vaat eder: *"Onunla ve ondan sonra zürriyetiyle ahdimi ebedî ahit olarak sabit kılacağım"* (Tekvin, 17/19).

Demek ki metin açık ve nettir: Ahit, (İshak'ın oğlu Yakup) İsrail'in dünyaya gelmesinden öncedir; Arami İbrahim'le yapıp kendisine İsmail için olduğu kadar İsrail

için de çok sayıda bir zürriyet "vaad"inde bulunmuştur. Rivayete göre, Araplar İsmail'in, İbraniiler de İsrail'in (İshak'ın oğlu Yakup'un) neslinden gelir, her ikisi de vaadin mirasçılaridir.

Zaten "ırk" asla söz konusu değildir, aksine söz konusu olan, binlerce yıldır Arabistan'dan, Mezopotomya'ya ve Mısır'a göç edip duran Sâmi dilli halkların hepsidir. Arami dili (Hz. İsa'nın konuşacağı dil), İbranice ile Arapça'nın ortak ana kalıbıdır.

Hz. İbrahim'in "tohumu" aslında hiçbir şekilde İbraniilerle sınırlı kalmaz. Tekvin'e göre, Sara Hz. İbrahim'den Hacer'i ve "Mısırlı Hacer'ın İbrahim'e doğurmuş olduğu oğlunu" (Tekvin, 21/9) kovmasını istediğinde, kadının bu kapisine ve bu kıskançlığına fazla önem vermemiş gibi görünen Tanrı, Hz. İbrahim'e şöyle der: "Çocuktan dolayı ve cariyeyle dolu gözünde kötü olmasın. Sara'nın sana söylediğini dinle, çünkü senin zürriyetin İshak'ta çağrılacaktır. Ve cariyeyle olan oğlunu da bir millet edeceğim, çünkü o senin zürriyetindir" (Tekvin, 21/12-13) İsmail'i ve zürriyetini korumak için Tanrı bir mucize gösterir: Hz. Hacer çölde ağladığı ve çocuğunun susuzluktan ölmesini istemediği zaman, Allah'ın meleği Hacer'e seslenir: "Nen var Hacer? Korkma, çünkü bulunduğun yerden çocuğun sesini Allah işitti... Kalk, çocuğu kaldır ve onu kendi elinde tut, çünkü onu büyük millet yapacağım. Ve Allah Hacer'in gözlerini açtı ve bir su kuyusu gördü... Ve Allah çocukla beraberdi ve o büyüdü ve çölde oturdu" (Tekvin, 21/17-20).

Siyonistlerin seçmeci okuması "unutur" ki, bu Ahit sadece İbraniileri değil, bütün Sâmi kavimleri ve Hz. İbrahim'e "yeryüzünün bütün kabileleri sende mübarek olacaktır" (Tekvin, 12/3) denildiğine göre, onların ötesini de içine alır.

Vaadin evrenselliği Hz. İshak'a teyit edilmiştir. Tanrı ona şöyle der: "Ve senin zürriyetini göklerin yıldızları gibi çoğaltacağım ve zürriyetine bütün bu memleketleri vereceğim ve yerin bütün milletleri senin zürriyetinde mübarek kılınacaklar" (Tekvin, 26/4). (Not etmek gerek ki Hz. İshak, babasının arzusu üzerine, Hz. İbrahim'in ülkesinden, ya-

ni Kuzey Mezopotamya'daki Hator'dan, Rebaka adlı Arami bir kızla evlenir. Tekvin, 24/10).

Bu vaadin evrensel önemi, Arap bir kadının kocası olan Esav konusunda tekrar hatırlatılır. Bize Tekvin (28/9), "*Ve Esav İsmail'e gitti ve İbrahim oğlu İsmail'in kızı Mahalat'ı karı olarak aldı*"²³ der.

Tanrı, onun dedesi Hz. İbrahim'e ve babası Hz. İshak'a yapılan vaatleri hatırlatır ve her zaman olduğu gibi ilâve eder: "*Ve yerin bütün kabileleri sende ve zürriyetinde mübarek kılınacaktır*" (Tekvin, 28/14).

Bu cihanşümullük daha önce, Tekvin'de Tanrı ile Hz. Nuh'un Ahdi ile ortaya çıkar. Tanrı, Tufan'dan sonra, gökkuşağını açarak, Hz. Nuh'a şöyle der: "*İşte, benimle sizin ve ebedî devirlerce sizinle beraber olan her canlı mahlûkun arasında yapmakta olduğum ahdin alâmeti*" (Tekvin, 9/12).

2. Seçilmişlik

Bir halkın "seçilmesi" tekerciliğiyle monoteizm (tek Tanrı inancı), gerçekten de, nasıl bağdaştırılıp uzlaştırılabilir ki?

Allah bir olduğu için insanlık da birdir.

İbraniler seçilmenin kabileci anlayışını taşıdıkları sürece, gerçek anlamda tek Tanrı / monoteist olmadılar (Elohim'in ilâh anlamındaki El'in çoğulu olduğunu daha önce görmüştük). Ancak peygamberleri sayesinde tevhit inancı / monoteizm berraklığa kavuştu. Çünkü kabilenin tanrısı sadece en güçlü tanrıydı ve bu tanrı, kabilenin kendi tanrısı dışındaki ilâhlara ibadet edilmesi konusunda "kıskanç"tı. Peygamberlerle birlikte o *yegâne* Tanrı hâline gelir. Nitekim (622'de, Yoşiya'nın hükümranlılığı döneminde keşfedilen) Tesniye, bunu Yahudi imanının birinci şartı yapacaktır: "*Dinle, ey İsrail! Allah'ımız Rab, bir olan Rab'dir*" (Tesniye, 6/4).

²³ Eski ve Yeni Ahit'in (TOB) ekümenik tercümesinde bu pasaj için şu not düşülür: "*Bu metin Hz. İbrahim'in zürriyetinde Edoni ve Arap unsurların bulunduğunu açıkça ortaya koyar.*"

Tekrar edelim. Allah birse, insanlık da birdir. Bu sonuç/vargı, Levililer'den çıkarılmıştır: *"Komşunu kendin gibi seveceksin!"* (19/18). Andre Chouraqui'ye göre²⁴ *"İbrani tefsirinde yeni bir çağır açan"* Rabbi Hillel (MÖ 30-MS 10) şöyle diyordu: *"Kendine yapılmasını istemediğini başkasına yapma! İşte Şeriatın özü budur. Gerisi yorumdan ibarettir."* Öte yandan, talebesi Judah tarafından tamamlanan "Mişna/Sözlü Yahudi kanun ve gelenekleri bütünü" derlemesine başlayan Rabbi Aqiba (MS 50-132), Levililerde geçen yukarıdaki cümleyi yorumlarken *"Bu Şeriatın temel ilkesidir"* diyordu.

Yahudi dininin kendisinde taşıdığı ihtişam ve güzellik İbrani Peygamberlerde, eski kabileci dinin bir içselleştirilmesi ve evrenselleştirilmesi çabasıyla ortaya çıkar. Böylece de, bu dinin özellikle, yalnızca bir geçmiş ve muhafaza edilmesi gereken bir gelenek olmadığı, aksine Allah'ın çağrısına uygun olarak inşa edilmesi gereken bir gelecek olduğu gözler önüne serilir.

İçselleştirme, ibadetlerin altındaki ruhî anlam yeniden keşfedilerek gerçekleştirilir. Bu ruhiliğin tohumu, kabile âyinciliği içine gömülmüş hâlde, zaten Tevrat'ta bulunur. Çünkü derinin kesilmesi, Ahit'in gerektirdiği Tanrı'ya itaatin sadece bir dış alâmetidir. Tesniye çoktan *"Bunun için yüreklerinizin gulfesini sünnet edin!"* (Tesniye, 10/16) ve Yeremya imanının yenilenişini işte böyle ilân edecektir: *"Yüreğinizin gulfesini atın!"* (Yeremya, 4/4).

Dahası Yeremya, artık Şeriat'ın tamamının sadece taş değil, yüreklere de yazılacağını belirtir. Tanrı buyurur: *"Şeriatimi onların içlerine koyup, yürekleri üzerine onu yazacağım"* (Yeremya, 31/33). Bu *"yeni bir Ahit"* olacaktır (Yeremya, 31/31).

Bu yeni Ahit bütün milletlere açılır. Her türlü ırk veya kabile bencilliğine karşı Zakarya milletlerin dine girişini

²⁴ Andre Chouraqui, *Histoire du Judaïsme/Yahudiliğin Tarihi*, PUF, Que sais-je? 1963, s. 36.

haber verir: “Çok milletler Rabb’e yapışacaklar... Benim kavimim olacaklar” (Zakarya, 2/11). Tanrı’nın halkı bundan böyle imanla olacaktır, ten ve kanla değil.

Kudüs bu evrenselliğin bizzat sembolü olur: “Benim evime, bütün milletler için dua evi denilecektir” (İşaya, 56/7). Hz. İbrahim’in bütün oğullarının kutsal şehri Kudüs, bu inançtaki insanî birliğin sembolüdür. Bundan böyle şu en çarpıcı “Gelecek yıl Kudüs’te” duası, bütün insanlar ve bütün halklar için, Allah’a dönüş umudunun, yani Tanrı’nın hükümranlığını bekleyişin duası olacaktır. “Yeni ahit”in bu “müjdesi” artık “Bütün beşere” (İşaya, 40/5) ilân edilecektir. Kurtuluş, iman sahibi herkese vaat edilir: “Ey dünyanın dört bir ucundakiler, hepimiz bana yönelin de kurtulun!” (İşaya, 45/5). “Ey siz susayanlar, sulara gelin... Bilmediğin bir milleti çağıracaksın, seni bilmeyen bir millet sana koşacak” (İşaya, 55/1-5). Tanrı’nın halkı içinde artık yabancı yoktur: “Rabb’e yapışan ecnebi, mutlak Rab beni kavminden ayıracak, diye söylemesin!” (İşaya, 56/3).

Dünyaya bu açılış, kabileci bencilliğin ve tekelliliğin tamamen zıttıdır. Çünkü İbrani peygamberleri kendi halklarının ve emanet aldıkları mesajın geçmişini üstlenir, fakat onu aşar ve onu geleceğe ve herkese açarak yüceltirler: “Bütün milletleri bir araya toplayacağım” (İşaya, 66/18).

Tanrı’nın bu Kudüs’ü, şehirler arasında herhangi bir şehir değil, yeni ahitin merkezindeki şehirdir. Hem zaten yeryüzünün tamamı, her yerinde Allah’a davetle insanların değişiminin mayalandığı bir “Kutsal Toprak”tır: “Yeni gökler ile yeni yer yaratmaktayım; böylece önceki şeyler anılmayacak, fikre gelmeyecek” (İşaya, 65/17). Hayattan kopuk bir imanın insanların sömürülmesiyle ve savaşlarla uyduğu bir geçmiş geride kalmıştır. Bundan böyle:

*“Ve evler yapacaklar ve oturacaklar;
Ve bağlar dikecekler ve meyvesini yiyecekler;
Onlar bina edip de başkası oturmayacak;
Onlar dikip de başkası yemeyecek.”*

(İşaya, 65/21-22)

Dünyayı Tanrı'nın iradesine göre şekillendirmek için gerekli bir eyleme ruh vermeyen bir duanın anlamı nedir? "Birçok dualar ettiğiniz zaman da dinlemeyeceğini, elleriniz kanla dolu" (İşaya, 1/15). İşte o geçmiş. Ve işte gelecek:

*"Şeriat Sion'dan ve
Rabb'in sözü Kudüs'ten çıkacak.
Milletler arasında hükmedecek,
Çok kavimler arasında karar verecek.
Kılıçlarını saban demirleri,
Mızraklarını bağcı bıçakları yapacaklar
Ve çocuklarımız savaşı öğrenmeyecekler"*

(İşaya, 2/3-4)

Kudüs'ü bir milletin başkenti değil de, dünyanın dört bir köşesine yayılmış bir dinî topluluğun manevî feneri yapan İşaya ile Peygamberlerin gelecek hakkındaki muhteşem bakış açısı işte budur.

Yeremya gerilerde kalmış bir geçmişi aşarak, "atalarıyla yaptığım ahit gibi olmayan" (Yeremya, 31/32) Yeni Ahit'i ilân etme cesareti gösterir. Asırlardan beri İsrail dininin mukaddes odağı Kutsal Sandık'a gelince, imanın sayısız insana ulaşacağı bir geleceğe yönelen Yeremya, onda geçmişin bir kalıntısını görme cesaretinde bulunur: "Rabb'in Ahit Sandığı söylenmeyecek! Ve fikre gelmeyecek ve onu anmayacaklar ve onu aramayacaklar ve bir daha yapılmayacak. O zaman Kudüs'e Rabb'in tahtı diyecekler ve bütün milletler Kudüs'e toplanacaklar..." (Yeremya, 3/16-17).

İşaya da şöyle diyecektir: "Önceki şeyleri anmayın ve eski şeyleri düşünmeyin. İşte ben yeni bir şey yapıyorum; şimdi ortaya çıkacak; onu anlamayacak mısınız?" (İşaya, 43/18)

Büyük müfessir Von Rad, bu kopuşu analiz etti. Kral Yoşias tarafından 622'de toprak altından çıkarılan Tesniye'de "Musa'nın hitap ettiği İsrail oğulları, gerçekte kraliyet döneminin sonundaki İsrail oğullarıydı. Tesniye'ye özgü bir mecaza göre, Yahve ile yapılan ahitten gelen ve Yahve'nin büyük vaatlerinin gerçekleşmesini bekleyen Yoşiya'nın İsrail

oğullarıydı bunlar... Tesniye'nin bu temel dinî kavramı, Yeremya'nın "yeni ahit"le ilgili kehanetleriyle mukayese edilirse, bir bakıma onun, Tesniye'nin bu kehanetlere ne kadar yakın durduğunu görmek şaşırtıcıdır. Çünkü o da geleceğe bakıyor, İsrail oğullarının ülkede emirlere boyun eğerek yaşayacakları bir devirden söz ediyor... Tek bir noktada fark görülür: Yeremya bir Yeni Ahit'ten bahsediyor, Tesniye ise Eski Ahit'e bağlı kalıyor... Ama bu fark peygamberin mesajının bizzat özülüyle yakından ilgilidir."²⁵

Von Rad ekler: "Bu bakış açısı din adamlarının koyduğu kanunların... ve onların âhir zamana dönük olmayan ibadet teolojisinin etkisiyle kaybolup gitse gerektir... Kudüs'te iktidarda olan din adamları aristokrasisi, ahir zaman beklentisini uzun süre bir kenara bırakmıştı... O dönemde peygamber ve ahir zaman beklentisinin, teokrasinin gündeminden sonsuza dek çıkarılıp atılmış olması da mümkündür."²⁶

Şimdilerde de söz konusu olan, hiçbir şekilde sadece teolojik kavga değil, aksine siyaset siyonizm tarafından yapılan tercih, Yahudi tarihinin peygamberler sayfasını ve bunun içselleştirme umutlarını ortadan kaldırmaktır. Ruhî geleceği ve evrensel açılışı dumura uğratmaktır. Çünkü o sayfa, Musevî imanının mesajının en değerli olan yanını kendisinde taşıyordu. Peygamberliğin reddiyle kabileciliğe yönelen bu milliyetçi gerileme, siyonist İsrail Devleti tarafından 1950'de yayınlanan "Dönüş Kanunu"nda en somut ifadesini bulur. Birinci madde bunu şöyle özetler: "Her Yahudi İsrail'e göç etme hakkına sahiptir."

"Yahudi devleti, Yahudiler için devlet, Yahudi'nin tarifi sorunların İsrail'de ortaya atılıp tartışılmaması elbette mümkün

²⁵ Von Rad. *Theologie de l'Ancien Testament/Eski Ahit'in Teolojisi*, Labor ve Fides Yayınları, Cenevre, 1965, c. 2, s. 231-232.

²⁶ Aynı eser, s. 257.

²⁷ Claude Klein (Kudüs İbrani Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Enstitüsü Müdürü), *Le caractere juif de l'Etat Israel/İsrail Devleti'nin Yahudi Karakteri*, Cujas Yayınları, Paris 1977, s. 37

değildi. Şu konudaki kavga da zaten buradan kaynaklanmaktadır: Kim Yahudi'dir?"²⁷

10 Ocak 1960 düzenlemeleri işte bu soruya cevap verir:

"Kimliğindeki medenî durumunu belirten "dini" ve "ırkı" hanelerine şu kimseler Yahudi olarak yazılacaktır:

a) Yahudi anneden doğan ve bir başka dine mensup olmayan,

b) Halakha (Yahudi dininin kanununun)'a göre Yahudi dinine giren kimse."²⁸

Demek ki iki ölçü var: Irk kriteri ve din adamlarının kriteri.

Yukarıdaki tarifin birinci kısmı, açık ve net bir şekilde gösteriyor ki, siyasî siyonizmin bizzat ilkesi gereği, "Yahudi" terimi sadece bir *dini* değil, bir *halkı* da belirtir.

Aslında, Musevi dininin dışında, Yahudi teriminin hiçbir anlamı yoktur. Çünkü Yahudi'yi, dinî topluluğunun dışında tanımlayan başka hiçbir topluluk, ırk veya etnisiteden söz edilemez. Her şeyden önce Eski Ahit buna tanıktır, ardından da biyoloji ve tarih.

Daha önce de gördüğümüz gibi, 'Tekvin'in bize, kendisinin İbrani değil de, Arami (yani Suriyeli ve Irak'taki Ur'dan gelmiş) olduğunu söylediği, yani Kral Davut'un kendileriyle korkunç savaşlar yaptığı (II. Samuel, 8/5-6 ve I. Tarihler, 18/5-6) o Arami halkından olan Hz. İbrahim'in torunları arasında iman dışında, din dışında başka bir ortak nokta var mıdır ki?

İshak bir Arami kızla evlenir, Esav bir Arap kızı alır, Kral Saul Kenanlı bir anneden doğmadır, Kral Davut'un dedesi Rut Moabit'ti, Kral Süleyman Hititli annedendi...

Şimdiki İsrail kanunlarının uygulamasına göre, sadece su en ünlülerini, yani Hz. İbrahim, Hz. İshak, Saul, Davut ve Süleyman anmakla yetinirsek eğer, demek ki "Dönüş Kanunu"ndan bu büyük zatlar ancak "ihtida etmekle" yararlanabileceklerdi, annelerinin kanından dolayı şanslarını kaybedecek ve sadece Yahudi dinine geçmek suretiyle bu şansını elde edebileceklerdi.

²⁸ Aynı eser, s. 42.

Böyle bir kanunun saçmalığı, bütün Eski Ahit'in tamamının şahitlik ettiği gibi, Yahudi'yi dinî bir topluluğa bağlılıkla değil de, tıpkı XIX. yüzyıl Avrupa'sının milliyetçi ef-sanelerinin romantik şovenizmin tasavvur ettiği gibi, bir millete âit olmakla tarif etme iddiasındaki siyonizmin bizzat kendi ilkesinden kaynaklanmaktadır.

Bir Yahudi için, tıpkı bir Hıristiyan için olduğu gibi, Eski ve Yeni Ahit'te, Filistin üzerindeki siyonist taleplerini destekleyecek hiçbir delil ve dayanak yoktur.

II

YAHUDİLİK'TEN SİYONİST MİLLİYETÇİLİĞE

1) Avrupa Rönesansı ve Yahudiliğin Değişimleri

Yahudi inancının çok yüksek evrenselci geleneklerine rağmen, siyasî siyonizmle birlikte, o yolundan kökten kopuş demek olan bir milliyetçilik nasıl doğabildi?

Siyasî siyonizmin oluşumu, bizim bu çelişkiyi anlamamıza imkân verir.

MÖ 63 ve bilhassa da MS 135 (Bar Koşba) isyanlarının ardından Romalılar tarafından Filistin'den kovulan İbranelerin "dağılmaları"ndan sonra, yüzyıllarca Yahudi imanını taşıyan her insan "Yahudi" idi. Yahudi olmak, bir dinin mensubu olmak demekti.

Derken, XVI. yüzyıldaki Rönesans'tan itibaren Avrupa'da bütün dinlerde bir gerileme olur. Bütün Batı toplumları bir sekülerleşme aşamasına girer. O zamana kadar hâkim din olduğu için, Hıristiyanlık bundan daha fazla etkilenir. Fakat Yahudilik de aynı evrime uğrar.

Bu hareket, XVII. yüzyılda Baruch Spinoza (1632-1677) ile doruk noktasına ulaşır. "Marran"* (Katolik Kralların engizisyon zulmünden kaçan İspanyol Yahudisi) bir ailenin oğlu olan Spinoza, sığındığı yeni vatanı Hollanda'da, Yahudi evrenselciliğinin en göz kamaştırıcı şeklini dillendirir.

* Marran/marrane, zorla Hıristiyanlaştırılmış, fakat kendi dinine sadık kalmış İspanyol veya Portekiz Yahudisi, çev.

Kendisinde Yahudi ilhamının Descartes akılcılığıyla tamamen bütünleştiği bu Batı düşüncesinin devi, kartezyen (dekartçı) ilkeleri nihâî noktalarına kadar götüren (Descartes kendisi bunu yapmaya cesaret edememişti) bir sistem kurdu: Bu sistem, Tanrı gerçeğinden başlayan gerçeğin tamamını, hissedilir maddeye, geometrik aklın kanunlarına tabi kılar. Dünya ve insanın hürriyeti, onun "Etika"sında, akıl açısından tamamen şeffaftır. "Teoloji-Politik İnceleme"sinde, bu nitelikteki hürriyet kavramının siyasi, sosyal ve dinî sonuçları ortaya konur ve sonuç: Demokratik ve laik bir devlet anlayışıdır.

Kendisini öldürtmeye bile teşebbüs eden Amsterdam Sinagog'unun üstatları tarafından sapkın olarak aforoz edilen Spinoza, vefatının 250. yıldönümü münasebetiyle, ancak 1927'de –kazara, ama resmen değil– bir "iade-i itibar"a kavuştu. O da şöyle: Kudüs İbrani Üniversitesi'nden Doktor Klausner yaptığı bir konuşmada, "*Baruch Spinoza, sen bizim kardeşimizsin! Ve ben senin hür olduğunu ilân ediyorum!*"¹ dedi.

Kendi dinî cemaati tarafından dışlanmış, Batı düşüncesinin bu sembol ismi Spinoza ile birlikte, bir Yahudi'nin kimliği problemi çok net bir şekilde ortaya atılır: O ana kadar kendisini tarif eden dinî inancının dışında, Yahudi kimdir ve ne demektir?

Spinoza'nın evrenselliğe ve hoşgörüye daveti, bütün Avrupa'da, özellikle de kendisini, dinî karanlıkçı çağların aksine, "aydınlanma yüzyılı" olarak gören XVIII. yüzyıldan itibaren, büyük yankı uyandırır. Akılcılık, geleneği kemirmeye başlar.

"Getto" yüzyıllarının ardından dış dünyaya bu açılış, Yahudiliğe kendi kendini reforme etme, arkaik bir ritüelcilikten ve ayrımcılık düzenini –ezilmiş, kuşatma altında tutulan her topluluk gibi– devam ettiren yobazlıktan arınma imkânı sağlar.

¹ New York Times, 28 Ekim 1928.

Yeni zamanların habercisi, Yahudiliğin Luther'i, Moïse Mendelssohn (1729–1786) olmuştur. Kendisi, bütün Avrupa ve Amerika'da yayılacak olan "Haskalah"ın, reformdan geçmiş Yahudiliğin kaynağı olacaktır.

Almanya'nın Dessau şhirden dünyaya gelen Moïse Mendelssohn, Tevrat ve Talmud okuyarak yetişir. Fakat bu arada devasa bir kültür edinir: Sadece geçmişin Yahudi düşünürlerinin, özellikle de kendisinden şu önemli "Dini inançla eleştirici akıl arasında çelişki yoktur" tezini aldığı Maïmonide (İbn Meymun)un bilgisine değil, Spinoza ve Leibniz'in, Avrupa kültür ve felsefesinin bilgisine de sahip olur. Tevrat'ı Almanca'ya çevirir ve bir tefsirini yapar. Aynı zamanda Yahudiliği arkaik şekilciliğinden kurtarmak ister. Ona göre Talmud, Yahudilik hakkındaki bütün zenginliği ve bütün ahlâkî öğretisiyle, geçmişin son derece saygı değer bir geleneğidir, fakat onun tarihî bir değeri vardır. Mendelssohn, peygamberlerin mesajını yaşatmak istediği için, başkalarının kültürüne açılışa ve sevgiye çağırır. "Yahudi'nin Kurtuluşu" kitabında şöyle der:

"Heyhat, kardeşlerim, sizler hoşgörüsüzlüğün boyunduruğuna maruz kaldınız. Şimdiye kadar bütün halklar dinin demir bir bilekle devam ettirebileceği düşüncesiyle yanla geldiler. Ey kardeşlerim, sevgi yolunu takip edin, tıpkı bugüne kadar kin yolunu izleye geldiğiniz gibi."

Yahudi dinini yeni bir şekilde yaşamaya yapılan bu çağırımı, gerici hahamlar mürtedlik, dinden çıkma olarak damgalarlar. Yahudilere Tevrat'ın Almanca tercümesini okumayı, aforoz tehdidi savurarak, yasaklarlar ve onun okunmasını "sapkınlık" olarak ilân ederler.

Moïse Mendelssohn'un vefatından hemen hemen beş sene sonra Fransız İhtilâli, onun bütün hayatı boyunca dileği olan şu şeyi ilân ediyordu: Yahudiler aleyhindeki her türlü ayırımı ortadan kaldırıyordu.

2 Eylül 1791 günü, yüzlerce yıllık "apartheid/ırk ayrımı"na son vererek, bu kararlı adımı atan Meclis'te Comte de Clermont –Tonnerre, "bir ve bölünmez" bir millet ilke-

sinden ilham alan kanun yapıcının düşüncesini şöyle özetliyordu: “Yahudilere millet olmaları bakımından her şeyi reddetmeli; fert olarak onlara her şeyi vermeliyiz.”²

Fransız İhtilâl’ince verilen bu örnek, Fransa’da ve bütün Batı Avrupa’da³, Yahudilerin “özümsemesi” lehinde bir akım doğurdu; bu akım, bütün Avrupa’da, kendi din ve hayat tarzlarına saygı bekleyen Yahudiler arasında ege-men oldu.

Napolyon 1807’de Büyük Konsey’ini topladığında, Yahudi cemaatinin delegeleri kendisine “Fransa Yahudilerinin bir millet oluşturmadığını”⁴ temin ettiler.

Geçmiş uygulamalara bir donuşu işaretleyen Fransa’daki karşı devrim ve Avrupa’daki Kutsal İttifak (28 Eylül 1815) dönemi hâric, bu hareket bir yüzyıl boyunca Batı Avrupa hükümetleri için olduğu kadar Yahudi cemaatleri için de geri dönülmez ve döndürülemez bir nitelik kazandı.

Alman tarihçi Treischke, yüzyılın sonunda şunları yazıyordu: “Alman toprağında, çifte milliyete yer yoktur... Eğer Yahudiler milliyetlerinin tanınmasını... isterlerse, eşit haklara sahip olmanın meşru zemini ortadan kalkar.”⁵

Yahudi cemaatleri de böyle bir tutumun mantığını anlıyor ve kabul ediyorlardı. Çünkü ya kendilerini, diğer her dinî cemaat gibi, bir milletin bütün haklara sahip vatandaşları olarak görüp, inanç ve özelliklerine saygı isteyebilecekler, ya da başka bir “millet”e ait olduklarını görerek kendilerini “yabancılar” olarak tanımlayıp, bu durumun bütün sonuçlarına katlanacaklardı.⁶

² A. E. Halphen, “Recueil des lois, decrets... concernant des Israélites/İsrailoğullarıyla ilgili kanun, kararname... derlemesi”, Paris 1851, s. 185.

³ “Getto”lar ve Yahudi cemaatlerine karşı rahatsız edici davranışlar sadece Doğu Avrupa’da var olmaya devam etti.

⁴ A. E. Halphen, age, s. 121

⁵ H. Von Treischke, *Ein Wort über unser Judenthum/Yahudi Cemaatimiz Hakında Birkaç Söz*, ikinci baskı, Berlin, 1880, s. 15.

⁶ Filistin’de Siyonist devlet kurulduktan sonra bu meselenin ABD’de bile özel bir ciddiyetle nasıl ele alındığını ileride göreceğiz.

Bundan böyle Batı ve Orta Avrupa'da eşit haklara sahip vatandaşlar olarak her menşeden Yahudiler, ülkenin sosyal, iktisadî ve siyasî hayatına katıldılar ve Batı kültürünün gelişmesine bütün sahalarda katkıda bulundular: Meselâ felsefede tıpkı Spinoza'nın kartezyen (Descartes'çı) akıma muhteşem ve orijinal bir katkıda bulunduğu gibi, Alman Yahudi düşünürleri de Kant sonrası gelenekleri geliştirdiler. Heine'nın şiirinden Mendelssohn'un müziğine veya Einstein'ın fiziğine varıncaya kadar aynı katkılar söz konusu oldu.

Pasteur'le Katolik biyolojisi veya Newton'la Protestan fiziği söz konusu edilemeyeceği gibi, bu harikulâde eserler de, hiçbir şekilde Yahudiliğe mal edilmeksizin bütünüyle Batı kültür sahasına aittirler.

Yahudi cemaatleri, sadece kendi düşmanlarının onlara bir "ırk" veya bir "millet" olmayı dayattıklarının bilincinde oldukları için, uzun zaman bu ayırmacılığı reddetme bilgeliğine ve sağduyusuna sahip oldular. Alman Yahudileri arasında çoğunlukta olan "Centralverein / Çalışan Sınıfların Refahı Derneği", 1919'da, Siyonist kışkırtmalara karşı çıkarak, şu açıklamayı yapıyordu: "*Bizler Yahudi dini-ne mensup Almanlarız. Almanlık bizim için millet ve halk anlamına gelir, Yahudilikse inanç ve köken... Biz bir Yahudi milleti değiliz, bir Musevi cemaatiyiz.*"⁷

Bu Yahudi dini kendi içine kapanmayı değil, modern dünyada İbrahimî imanın ve peygamberlerin mesajının şahitliğini yapmak istiyordu.

Bu "reformdan geçmiş Yahudilik", geleneğin "folklorik" yönlerini reddeder. Yahudi inancını içselleştirmeye ve onun yaratıcı gelişimine davet eder. Reformcular, Peygamberiyle birlikte Eski Ahit'i Talmud'un önüne geçirecek, İsrail oğullarının, Hay olan Tanrı'nın şahitleri olarak,

⁷Im Deutschen Reich. Zeitschrift des Centralvereins deutschen Staatsbürger jüdischen Glaubens/ Alman İmparatorluğu içinde. Musevî İnanıcıdan Alman Vatandaşların Merkez Birliğinin Dergisi", 1919, XXV, s. 188.

evrensel rolleri üzerinde dururlar. Filistin’de millî bir devlet kurulmasına da muhalif oldukları için, onlar İsrail’i bir millet olarak değil de, bir dinî topluluk olarak tarif ederler. Mesih beklentisi de insanlığın selâmete ermesi umudu olarak yorumlanır. Bu reformu benimseyenlerin ilk sinagogu Hambourg’ta 1818’de açılmıştır.

Ne var ki XIX. yüzyıl Avrupa’sının milliyetçiliği, şovenizmi haklı gösterme ideolojisi olarak geçmişin romantik yüceltilmesiyle birlikte, bu açılıma izin vermedi. O yüzden Reformcu Yahudilik Almanya’dan Amerika’ya yer değiştirdi. Barres’in dediği gibi, toprak ve ölümler milliyetçiliği Amerika’da kök salamazdı. Çünkü göçmenlerden oluşan bir halk olan Amerikalılar için askerî zaferlerini, hegemonyalarını veya kültürlerini tekrarlayıp durabilecekleri bir mazi yoktu.

Genç Amerika’nın en ünlü simaları bu yönelişin altını çizmişlerdir. Jefferson, 1 Ağustos 1816’da, şöyle diyordu: *“Geçmişin tarihinden çok geleceğin hayallerini severim.”*⁸

Yarım asır sonra da Abraham Lincoln: *“Ecdadımızın ne olduğunu değil, torunlarımızın ne olacağını merak ederim.”*⁹

Peygamberler tarafından gerçekleştirilene benzeyen bu radikal dönüşüm, Avrupa milliyetçiliğinin zararlı ortamından yakasını kurtaran reformcu Yahudiliğin büyük gelişme göstermesine imkân sağladı.

Filadelfiya’daki Amerikan Hahahmları Merkez Birliği, 1869’da, şu kararı alıyordu: *“İsrail oğullarının Mesihçi hedefi, eski Yahudi Devleti’nin kurulması değildir... Çünkü bu, diğer milletlerden ikinci bir kopuş anlamına gelecektir. Bizimse gayemiz, akıl sahibi bütün yaratıkların birlikteliğinin ve ahlâkî yücelik özlemlerinin gerçekleşmesi için, Rabb’in bütün evlâtlarının birliğidir.”*

Pittsburg Haham Konferansı, 1885’te, şu açıklamayı yapıyordu: *“Biz artık kendimizi bir millet olarak değil, bir dinî*

⁸ Hans Kohn, Amerikan nationalism / Amerikan Milliyetçiliği, Macmillan s. 150.

⁹ Aynı eser.

cemaat olarak görüyoruz. O yüzden ne Filistin'e dönüş, ne Harun'un oğullarının idaresi altında kurbanlık bir ibadet, ne de bir Yahudi Deoleti'yle ilgili kanunlardan hiçbirinin ıslahı beklentisi içindeyiz."

"Reformcu Yahudilik" in temel düşüncesi: Yahudi milliyetçiliği ve Filistin'de siyasî canlanma düşüncesine karşı, İsrail oğullarının insana, bütün milletler içindeki bütün insanlara, Tanrı'nın Hükümranlığı gerçekleşinceye kadar, kaderlerinin nâtamam olduğu bilincini vermek göreviyle yükümlü "seçkinliği"ni ön plâna çıkarmaktır.

Yahudi dininin bu ruhî gelişimi, Hristiyan ve Müslüman inanışlarıyla birlikte İbrahimî birlik içinde, dünyaya bugün ayakta kalabilmesi için muhtaç olduğu şeyi vermeye katkıda bulunabilirdi ve hâlâ da bulunabilir. Dünyanın bugün muhtaç olduğu o şey ise, insanın aşkın/ilâhî boyutunu hatırlatmak, yani insanın kaderinin, kendi güç ve büyüme iradesini göstermenin yolu olarak miktar bakımından bir artışa indirgenemeyeceği bilincini kazandırmak, geçici mantıklarımızı ve gülünç siyasetlerimizi aşan şeyi uyandırmak, insanın kendine "yeterliği" ve sahte sınırsızlığı konusundaki o mağrur Prometeosçu veya Faustçu iddialara karşı mücadele etmektir.

Yine 1918'de, ABD'deki "Hebrew Union College/İbrani Birliği Külliyesi"nin uzun süre başkanlığını yapan Kaufmann Kohler şunları yazıyordu: "*Yahudiliğin ifadesi olarak Tevrat, hiçbir zaman saf bir kanunlar sistemi şeklinde sınırlandırılmamıştır. Başından beri Allah ve dünya ile ilgili bilgi edinme kitabı vazifesi görmüştür. Bilgi ve spekülasyon kaynağı olarak da zenginleşmeye devam etmektedir. Zira yeni tip yorumlar, onun başka kaynaktan gelen her bilgiyle ilişkiye girmesini sağlamıştır.*"¹⁰

¹⁰ Kaufmann Kohler, *Jewish theology, Systematically & Historically Considered/Sistematik ve Tarihi Değerlendirmeyle Yahudi Teolojisi*, N. Y. : Mac Millan 1918, s. 45-46.

2) Avrupa milliyetçiliği ve Siyonist milliyetçilik

Daha önce, Praglı Rabbi Livia ben Belayel (1550–1609) ile, Hıristiyanlığın dağılması ve “milletler”in doğuşu döneminde, Yahudi kaderini Batı terimleriyle yeniden yorumlamanın ilk girişimi ortaya çıkmıştı: Yahudilik artık bir din olarak değil de, bir “halk” olarak tanımlanıyordu. Avrupa, Rönesans’tan beri, “millet” ve “devlet” dışında artık başka bir sosyal organizasyon şekline akıl erdiremez oldu. Rabbi Livia ben Belayel için de, Yahudilerin birinci vazifesi, “millet” olarak oluşmak ve kendi toprağıyla birlikte bir devlet kurmaktı.

Yahudi milliyetçiliği, tam da Spinoza’nın Yahudiliği evrenselliğe açtığı sırada, İzmirli zavallı bir “mesih”le tekrar kendini gösterir: Sabetay Zevi (1627–1676). Onun ortaya çıkışıyla, *“Fas’tan Danimarka’ya, Türkiye’den Fransa’ya genel bir çoşku ortalığı sardı. (Fransa’daki) Comtat Venaisin’deki küçük bir Yahudi topluluğu, 1666 baharında, Yahuda Krallığı’na gitmek için hazırlandı ve (Fransız vaiz ve yazarı) Bossuet bu hâdiseyi görmezlikten gelemeydi.”*¹¹

Sabetay Zevi, Çanakkale’ye geldiğinde önce tutuklandı, sonra din değiştirip Müslüman oldu ve Sultan’ın bağladığı maaşla hayatını sürdürdü. Vefatından bir asırdan daha fazla bir süre sonra Podolya Yahudisi Jacob Frank (ö. 1791), kendisinin yeniden dünyaya gelen Sabetay Zevi olduğunu ilân etti ve bütün Avrupa’da pek çok taraftar kazandı. Bir hahamlar toplantısıyla aforoz edilince Hıristiyanlığa geçtiğini açıkladı.

Kendilerini “millî” bir dirilişin “mesihleri” gibi takdim ederek zaman zaman sayısız kalabalıkları harekete geçiren bu sahtekârlar dışında, kendini bütün milletler içinde, Tanrı’nın Hükümranlığı’nın müjdesinin şahidi olarak gö-

¹¹ Andre Chouraqui, *Histoire du Judaïsme/Yahudiliğın Tarihi*, age.

ren Yahudiliğin asıl geleneği, Musevi inancının ruhî anlamını devam ettiriyordu.

Fakat XIX. yüzyılın başından itibaren Avrupa'da, bütün düşünce akımları ve en yüksek Yahudi ruhaniyetinin akımları bile, bu milliyetçilikle yoldan saptılar. Meselâ Yahudi mistik hareketi "Hasidizm" böyle oldu.¹² Baal Shem Tov adıyla bilinen kurucusu Israel ben Eliezer (1700–1760) hakkında Martin Buber, onunla birlikte "*Çin Budizminin, Sufilerin ve Assise'li Aziz François'un müridlerinin hikâyelerinden tanıdığımız 'mezcup'un harikulade timsali ortaya çıkar*"¹³ diye yazar.

O büyük evrenselci bakış açısı, Baal Shem Tov'un torunu Rabbi Nahman de Breslau (1771–1810) ile bir toprak kurtarıcılığına/masihçiliğine, bir Filistin sömürgeleştirilmesine dönüşür.

Fakat bu akım yine de, Yahudi milliyetçiliğine doğru evrimin en karakteristik akımı olmamıştır.

Çünkü siyasî siyonizmin en karakteristik özelliği, Yahudiliği bir din olarak değil, her şeyden önce onu bir milliyet olarak tarif etmesidir.

Yahudiliğin, Musevî dinî geleneğinden kopuk, bu laikleşmesi, bir başka gelenekten, yani "milliyetler yüzyılı" olan XIX. yüzyıl Batı milliyetçiliği geleneğinden ayrılmış çok önemli bir iktibasa dayanır.

Bundan dolayı siyasî siyonizm, Batılı millet ve devlet kavramını taklit etmek için, Yahudi dinî toplumundan bambaşka bir toplum tipi gerçekleştirmeye yönelir.

Gerçekten de Yahudi Devleti, "Goim/Musevi olmayan" Avrupalı devletler modelinden kopya edilmiş ve etkililiğini (meselâ askerî faaliyetini) de XIX. yüzyıl Avrupa'sının sovenizminden alınma bir milliyetçiliği dayandırmıştır.

¹² Bkz. Gershom G. Scholem'in klâsik eseri: *Les grands courants de la mystique juive/Büyük Yahudi Mistik Akımları*, Payot Yayınları, Paris 1968.

¹³ Martin Buber, *Les recits hassidiques/Hasidizm Anılatları* (1949), Fransızca tercümesi Rocher Yayınları, Paris, 1978, s. 27.

Bu taklit tamamen bilinçlidir ve bile bile tercih edilmiştir.

Doğu Avrupa, Polonya ve Rusya'nın Yahudi entelektüelleri ve iş adamlarının ilham aldıkları birinci "model", 1860'lı 70'li yılların "Panslavizm" modeli oldu. Bu model, "Cermen" ve "Slav" olarak bir biriyle uzlaşmaz iki insanî tip mitine dayanan ırkçı bir doktrindi.

Saraybosna'da doğan ve Sırbistan'da yüksek dinî bir mevkii işgal eden Rabbi Yehuda Alkalai (1789-1878), Balkan halklarının Türk hâkimiyetine karşı millî mücadelelerinden ilham alarak, Filistin'in sömürgeleştirilmesinde Yahudi "redemption/kurtuluş"unun anahtarını görür. Rabbi Zvi Krish Kalisba (1795-1874) Yahudileri Avrupa milliyetçiliklerini taklide davet eder: *"İtalyanların, Polonyalıların ve Macarların örnekleriyle iyice beslenelim"*¹⁴

Milliyetçi ortamın egemen olduğu Almanya'da bu milliyetçiliğin öncüsü Moïse Hess (1812-1875) oldu. Marx ve Engels'ten koptuktan sonra, "Roma ve Kudüs" (1862) kitabında, Hegel ve milliyetçi düşüncelerin karışımı bir Yahudi tarih felsefesi taslağı ortaya attı. Bu kitabında, İtalyan milliyetçiliğinin Roma üzerindeki talepleri ile Yahudi milliyetçiliğinin Kudüs üzerindeki talepleri arasında bir benzerlik bulunduğunu telkin ediyordu.

Romantik milliyetçilik ideolojisini iktibas ettikleri bütün Avrupalı milliyetçiler gibi, siyasî siyonizmin öncüsü Yahudi milliyetçiler de, onların Yahudi düşmanlığından nefret etmekle beraber, kendi milliyetçiliklerini ırk ve toprağa dayalı bir dogma üzerinde temellendirmeye çalıştılar.

Çarpıcı bir örnek, Ahad Ha'am (1856-1927) örneğidir. "Yahudilik ve Nietzsche" adlı denemesinde, Nietzsche'in "aryen" ırkçılığını reddetmekle beraber, "üstün insan"ı onun gibi yüceltiyordu. Tıpkı Nietzsche gibi, o da *"en yüce ahlâkî gayenin bütün insanlığın ilerlemesi değil, seçkinler*

¹⁴ Arthur Hertzberg, *The Zionist Idea: a Historical Analysis/Siyonist Fikir: Tarihî Bir Tahlil*, New York: Atheneum, 1973, s. 103-114.

arasında en mükemmel (!) insan türünün gerçekleştirilmesi olduğunu”¹⁵ düşünür.

“İşte Alman kaynağından öğrendiğimiz haliyle değerlerin dönüşümü doktrininin temel düşüncesi.”¹⁶ Ona göre “seçkinler”, Nietzsche’deki gibi, Aryenler değil, aksine İbranilerdir.

“Bütün varlığın gayesinin bir üstün insanın ortaya çıkması olduğunu kabul ediyorsak, o zaman bu gayenin esaslı bir parçası da üstün bir milletin ortaya çıkmasıdır. Bütün diğerlerinden çok daha üstün ahlâkî normlara dayalı, ahlâkî bir öğretiyi ve bütünü bir hayat tarzını gerçekleştirmeye daha yatkın fikrî niteliği kendisini diğer milletlerden daha kabiliyetli kulan... Böyle bir milletin var olması gerekir.”¹⁷

Ahad Ha’am, XIX. yüzyıl “sosyal darvinizm”inin devamında şu açıklamayı yapar: “Herkes tabii olarak bilir ki yaratıklar merdiveninde çeşitli basamaklar vardır: Organik olmayan maddenin ortaya çıkışı, bitkiler, hayvanlar âlemi, ardından konuşma yeteneği olan varlıklar ve hepsinin de üstünde Yahudiler.”¹⁸

Theodor Herzl’in en yakın arkadaşı Max Nordau da şunu ilân ediyordu: “Yahudiler ortalama Avrupalıdan daha büyük bir girişim zekâsına ve daha büyük yeteneklere sahiptir. Bütün o Asyalı ve Afrikalılarla mukayeseninse sözü bile edilemez.”¹⁹

Avrupa milliyetçilikleri ve ırkçılıklarıyla olan bu benzerlik, “İbranî” bir renğiyle birlikte, Berdychevski tarafından çok daha hoyrat bir şekilde dillendirilir. Nitekim kendisi “İsrail Tevrat’tan önce gelir”²⁰ der. Yahudiliğin dinden milliyetçiliğe bu dönüşümü, tıpkı “pancermanizm”de ol-

¹⁵ Ahad Ha’am, *Essays, Letters, Memoirs/Denemeler, Mektuplar, Hatıralar*, İngilizceye çeviren Leon Simon, Londres East & West Library, 1946, s. 76-82.

¹⁶ Ahad Ha’am, *Au carrefour/Kavşakta*, Lipschutz Kitabevi, Paris, 1938, Nahum Goldmann’ın önsözü, s. 158.

¹⁷ Şu kaynakta: “*Sources de la pensee juive contemporaine/Çağdaş Yahudi Düşüncesi Kaynakları*, Kudüs, 1970, s. 42, Au Carrefour / Kavşakta, age, s. 165.

¹⁸ Aynı eser, s. 49.

¹⁹ Max Nordau, *To his People/Halkı İçin*, New York, 1941, s. 73.

²⁰ Zikreden Hertzberg, age, s. 294.

duğu gibi, militarizmin ve şiddetin yüceltilmesiyle birlikte yürütülür: *"İnsanlar ve milletler için; kılıçla, bileklerinin güç ve kudretiyle, hayatî direnişleriyle yaşadıkları bir zaman vardır. Bu zaman şiddetin, içinde bulunduğu haliyle hayatın zamanıdır... Kılıç, hayatın en hamleci ve en somut yönleriyle maddeleştirilmesidir."*²¹

Siyonizmin yararlandığı "manevî" soy ağacı bu şekilde ortaya konmadan, İsrail'in Filistin'deki politikası tam olarak anlaşılamaz.

XIX. yüzyıl romantizmi, bu edebî akımı zirveye taşıdı. Lord Byron'un "İbranî Ezgileri"nden yola çıkarak, 1874'te Geoges Eliot'un romanı *"Daniel Deronda"* ile doruk noktasına ulaştı. *"Daniel Deronda"*, Yahudi dışı siyonizmin gerçek bir "özeti" ve yazara göre, Yahudilerin Filistin'deki varlığı tarihî bir gereklilik olduğundan, meseleyi "dönüş" temasıyla sonuçlandırmak için ırk, din, gelenek, geçmiş özlemi temalarının romantik bir sunumudur.

Bütün milliyetçilikler gibi siyonist milliyetçilik de bir mitolojiye dayanır. İster Slav, Alman, Fransız, İtalyan, isterse daha başka milliyetçilik olsun, bir politikayı haklı çıkarmak için "kökenler", ortak bir köken bulmak her zaman önemlidir. Bu kökenler ise, aynı kanı taşımış olma, aynı tarihî destanı paylaşmış olma ve bir toprağa ten bağıyla bağlı bulunmadır.

Siyonist milliyetçilik, bütün diğerleri gibi, şu mitolojiye başvurur:

- a) Irk miti
- b) Toprak miti

Siyonizm söz konusu olduğunda, bunlara bir de "Eski Ahit" miti eklenir.

Bütün bunlar Yahudi kimliğinin şu sancıyan problemini cevap vermek içindir: Yahudi olmanın artık Musevî dininden olmamak olduğu andan itibaren bir Yahudi ne demektir?

²¹ Hertzberg, age, s. 295.

a) Irk miti

Batı'nın sömürgeci hegemonyasını haklı göstermek için, dil grupları arasındaki ayrılıktan, biyolojik farklılık ve özellikle de büyük beşerî etnik gruplar arasındaki hiyerarşi fikrine keyfî olarak geçen XIX. yüzyıl Avrupa'sının bir icadıdır "ırk" kavramı.

Comte de Gobineau'nun *Essai sur l'inegalite des races humaines/Beşerî Irkların Eşitsizliği Üzerine Deneme* (1853–1855) eserindeki tezlerine göre, ırklar melezleşerek soysuzlaşırlar.

Tekvin'de (9/18-19) Hz. Nuh'un üç oğlu Sam, Ham ve Yafes ile "bütün yeryüzünün şenlendiği" belirtilir.

Feodal Ortaçağ, Ham'ı serflerin, yani toprak kölelerinin, Yafes'i senyörlerin, yani derebeylerinin ve Sam'ı da papazların atası olarak gördü.²² Gobineau, ırklar hiyerarşisinin bu arkaik kavramını yeni baştan ele alarak, Orta Asya'dan çıkmış ırkların en soylusu ve göç sırasında Siyahîlerin ve Sarı ırkların murdar dalgaları içinde kaybolduğu için ister istemez kan determinizmi ile kendisini çöküşe mahkûm eden Aryenlerin gerçek bir romantik destanını yazar.

Gobineau'ya göre insanlık bu şekilde üç ırka ayrılır. Merdivenin altında, kaderi kölelik olan Siyah ırk vardır, daha sonra azıcık üstün olan Sarı ırk bulunur ve tepede de, düşünülerek yapılan eylem, düzen duygusu ve zekâ gibi en yüce insanî erdemlerle donatılmış Beyaz ırk yer alır.

Bundan dolayı, Gobineau'ya göre, "her medeniyet Beyaz ırkın ürünüdür, bu ırkın yardımı olmadan hiçbir medeniyet var olamaz..."²³ Beyaz ırkın diğerleri üzerindeki temel ve ebedî üstünlüğünü ilân ve renkli ırkların gelişme yeteneğine

²² Leon Poliakov, *Le mythe aryen/Aryen Miti* (1971) kitabında şu hususun altının çizir: İbrani (veya daha doğrusu haham) geleneğine göre, bu gelenek, açıkça "ırk" sözünü etmese bile, seçilmiş halkı diğer milletlerden ayırması gereken sınır, (İbranilerin) "papaz halk" görevini devam ettirmesiyle ilgili bir sınırdır.

²³ Comte A. de Gobineau, *Introduction à l'essai sur l'inegalite des races humaines/Beşerî Irkların Eşitsizliği Üzerine Denemeye Giriş*, Paris, 1963, s. 376.

sahip olmadıklarını iddia ederek, Gobineau ırkçı çatışmaya ve ırkçı hegemonya bir “dayanak” kazandırdı. Marx, Gobineau’yu “barbarlığın şövalyesi” diye takdim etmişti. Marx ayrıca, Gobineau’nun “Beyaz ırk”ın “temsilcileri”nin diğer halklar arasındaki ilâhlarla eş değerde olduklarını ve “Beyaz ırk” içindeki “asil” ailelerin de tabiî olarak seçkinlerin gerçek anlamda kaymak tabakasını oluşturduklarını, ırkçı buluşları aracılığıyla, ispatlamaya gayret ettiğine de dikkat çekiyordu.²⁴

Bu trajik mit, bilhassa Gobineau’nun saçma sapan yorumlarıyla geliştirilmezden önce, ırk fikrine en yakın görüş, “haklı ve meşru” kan topluluğuyla ilgili kabileci anlayıştı. Bu anlayış bütün medeniyetlerde vardı. Kabileye adını veren efsanevî kahraman olan, ortak bir atadan geldiği düşünülüyordu. Bu destansı soy ağaçları Amerika’nın yerlilerinde veya “Aineids”^{*}te olduğu kadar, Eski Ahit’te de görülür. Fakat söz konusu olan, bu kelimenin XIX. yüzyıl Avrupa’sında kazandığı anlamda, yani bazı büyük beşerî gruplar anlamındaki “ırk” değil de, bazı küçük kabile topluluklarındaki veya bazı sosyal tabakalardaki aynı soy soptan gelenlerdir. Meselâ, XVI. yüzyıl Fransızcasında, bir kraliyet hanedanı bir “ırk” olarak ifade edilir; XVIII. yüzyılda ise, ırk “asaleti” denilince “soy”dan gelen değil de, yakın zamanlarda kazanılmış asillik kastedilir.

Ancak XVIII. yüzyılda, meselâ Buffon’la birlikte, insanlığın özgün bir modeli, yani Beyaz ırk modeli ortaya atılır ve ılıman bölgeden uzaklaştığı ölçüde insanlığın “soysuzlaştığı” iddia edilir. Bunun ardından da, eksenini her zaman olduğu gibi Avrupa olan oldukça kavim merkezci bir “evrimcilik” adına, Batılı olmayanlar “ilkeller” olarak görülür ki bu, aslında Beyaz Adam’ın “ilerleme”yi sözde başka diyarlara taşımak sorumluluğu bahanesiyle kendisinin sömürgeci is-

²⁴ Karl Marx, *Bütün Eserleri* (Rusça), c. 32, s. 546.

* Aineias/Eineide Romalıların efsanevî atasıdır. Vergilius/Virgile bunun bir destanını yazmıştır, çev.

tilâlarını “meşrulaştırmak” için ortaya atılmış dört dörtlük bir kandırmacadır. Nitekim günümüzde kullanılan “az gelişmişlik” kavramı da, bu tepeden alta doğru sıralama yapan bakış açısını devam ettirmektedir. Buna göre, insanlığın örnek alınması gereken yörüngesi, Batı’nın yörüngesidir: Bir halk bu ideale az çok yaklaştığı ölçüde “gelişmiş ülke”dir! Levy-Strauss *Race et religion/Irk ve Din* eserinde kavim merkeziliğin/etnosantrizmin, kültürler arası diyalogu dışladığı için ne kadar yoksunlaştırıcı olduğunu gözler önüne sererek, yerden yere vurur ve şöyle der: “Bir insan grubunu derinden yıpratın ve kimliğini tam anlamıyla gerçekleştirmesine mani olan asıl eksiklik, yalnız olmaktır” (s. 37).

İrkin sözde teorisi, her zaman hegemonyaları ve şiddete başvurmaya meşrulaştırmak için kullanılmıştır. Bunun en ileri örneği Nazizmin yaptığıdır. Hitler, *Kavgam’da*, Yahudileri nefret ettikleri bu Beyaz ırkı melezeleştirme yoluyla piçleştirerek “yok etmek istemek”le suçlar. “Yahudi, başkalarının kanını zehirler, ama kendisiniinkini korur” diye ilâve eder.

İrkçılığın hiçbir ilmî temeli yoktur. Biyolojik açıdan, “dolikosefal”leri, “brakisefal”lerden ayıran eski “kafatası ölçme” teorisininin uygulanamaz olduğu ortaya çıkmıştır. Bazı “genler”in kanın serolojik özelliklerine yön verdiğini ortaya koyan modern genetik, biyolojik ırk kavramının manasızlığını ispatlamıştır.

Bu dalın en seçkin uzmanı olan Profesör Jean Bernard, kanların eşitsizliği ve farklı insanların kanlarının eşit olmayan değerini iddia eden “kan efsanesi”ni yıkarak şunları yazar: “Bir taraftan kanın değeri, diğer taraftansa insanın değeri, zekâsı, kuvveti, cesareti, fizikî ve ahlâkî erdemleri arasında bir uışkınmın olduğu kabul edilmiş, ortaya atılmıştır. Bu çok eski bir iddiadır. XIX. yüzyılda, Vacher de Lapouge ve Gobineau’ulan geçerek, Darwin’in yeğeni Galton’dan Hitler’e kadar da büyük bir rağbet görmüştür. Bazı yeni sosyobiyojoloji taraftarlarına hâlâ ilham vermektedir. Oysa bütün bu tehlikeli tarih boyunca, kanın özellikleri ile zekânın nitelikleri, kâh biri, kâh diğeri ağır basarak, sürekli olarak iç içe geçegelmiştir.

Dolayısıyla bu sahte ve tehlikeli iddiaların hiçbir iler tutar yanı yoktur."²⁵

Hitler'in Nürnberg kanunları, Yahudi kanını kovalayarak, "Alman kanını muhafaza etme" gayesi güdüyordu. O kanunların tatbiki, bugün de İsrail Devleti'nin "dönüş kanunu" için söz konusu olan aynı yanlış sorunla karşı karşıya kaldı: Yahudi kimdir? Zira "Aryen ırkı" olmadığı gibi, artık "Yahudi ırkı" da yoktur.

Daha önce gördük ki başlangıçta İbraniler, diğer bazı kabileler arasında, Arap Yarımadası'ndan Mezopotamya'ya, Suriye, Filistin ve Mısır'a göç eden, Sâmi kabileler idiler.

Eski Ahit'te anlatılanlar, bu ana topluluktan ve halkların bu karışımından izler taşır:

İbranî olmayıp Arami olan sadece Hz. İbrahim değildir (Tesniye, 26/5); Hezekiel de Kudüs hakkında şunları söyler: "Aslın ve doğumun Kenanlılar diyarından, baban Amori, anan ise Hitit" (Hezekiel, 16/3).

Günümüzün siyasî siyonizminde ve Yahudiliği siyaseten kullanımında dikkat çeken nokta, onun bu kullanım için, Musevî geleneğinden hem en arkaik (kabileci), hem de en tehlikeli (tekelci) olan metinleri seçmesidir.

"Benzeşmenin/asimilasyon"un siyonistler tarafından reddi, Yahudi tarihini şu şemaya hapseden din adamları sınıfı tarafından tespit edilmiş değerler sıralamasına dayanır: Sıfık olarak kabul edilen altın çağ, kabileci yalnızlık çağıdır; çöküş ise, başkasına açılma, karşılıklı verimleşme için diyalog ve başkasındaki en üstün olan bütün şeyleri alıp "benzeşme/asimilasyon"dur. Böylesi bir şema, XX. yüzyılın en büyük Yahudi düşünürü Martin Buber'in²⁶ ihtişamlı bir şekilde taşıyıcısı olacağı Verimli Filâl'in o en anlamlı mesajı inkâr etmektir.

İbraniler Kenan'a yerleştikleri zaman, daha önce hatırlattığımız gibi, Eski Ahit'in de bizzat şahitliğiyle, yerli

²⁵ Jean Bernard, *Le sang et l'histoire/Kan ve Tarih*, Buchet-Chastel Yayınları, Paris, 1983, s. 17.

²⁶ Martin Buber, *Je et tu/Ben ve Sen*, Aubier-Montaigne Yayınları, Paris, 1969.

halkla kan ve kültür bakımından karıştılar. Nitekim Ezra ve Nehemya, kanın korunması için ilk kanunları koydukları anda, bu melezleşme beş yüzyıldan fazla bir zamandır devam ediyordu. Nehemya açıkça belirtir (13/23-25): “Aşdodlu, Ammonî ve Moablı karılar almış olan Yahudiler gördüm; çocuklarının yarısı Aşdod dilini söylüyorlardı.”

Karma evliliklerin “diaspora”da çoklukla devam ettiğini, bu dalgayı engellemek için Konsillerin gösterdiği çabaların anlıyoruz. Nitekim 589’daki Toledo Konsili, 743’teki Roma Konsili ve 1123 ve 1139’daki Latran Konsilleri buna örnek getirmiştir.

Gerçi getto politikası bu hareketi yavaşlatır. Fakat duvarlar yıkılır yıkılmaz Batı Avrupa’da karma evlilik yüzdesi sürekli arttı. Almanya’da 1921 ile 1925 arasında Yahudilerin 100 evliliğinden 42’si karmaydı.²⁷

Berlin’de 1926’da yapılan 861 Yahudi evliliğinden 361’i karmaydı.

ABD’de, 10 Mart 1975 tarihli Times Magazine, Amerikan Yahudilerinin “kendi toplumları dışından evlenmeye yönelmiş; üç evlilikten birine yakınının karma olduğunu”²⁸ belirtiyordu.

Karma evlilikler dışında –ve çoğu zaman, aslında, bu evliliklere bağlı olarak–, karışım *din değiştirme* yoluyla gerçekleşmektedir.

Daha önce Babil esareti sırasında, Pers Kralı Ahaşveroş Musevi Cemaati lideri Mordekay’a geniş yetkiler verdiği zaman “ülke insanları arasında çok kimse Musevi oldu, çünkü kınıllarını Yahudi korkusu sarmıştı.”²⁹ Yahudi tarihçi Flavi-

¹ Comas, *The race question in modern science/Modern Bilimde Irk Meselesi*, Unesco, Paris 1958, s. 31. Ayrıca bkz.: Arthur Koestler: *The Thirteen tribes/13. Kabile*, Hutchinson. Londra, 1976, s. 188.

ABD’deki karma evliliklerle ilgili olarak bir sentez araştırması Eric Rosenthal tarafından 1963 tarihli American Jewish Yearbook/Amerikan Yahudi Yıllığı’nda yapılmıştır.

² Flavius Josephus, *Histoire ancienne des Juifs/Yahudilerin Eski Tarihi*, 12. Kitap, bölüm 4, Lidis Yayınları (Paris 1981), s. 357.

us Josephé'in yazdığına göre, Fırat'ın ötesindeki Yahudiler "sayıları belirlenemeyecek kadar çok miktarda" idiler.

Zaten sürgün edilmiş ve Pers Kralı Koreş/Hüsrev'in affından sonra önemli bir kısmı Filistin'e dönmüş birkaç on bin kadar asilin, çok sayıda din değiştirme olmaksızın, bu kadar önemli bir topluluk oluşturabilmesini hayal etmek zordur. Eski Asur'un kuzeyindeki Abiaden kralı Museviliğe geçti ve vatandaşlarından pek çoğu da Yahudi dini kabul etti.

Asmoncen Hanedanı, MÖ 135-63, fetihleri sırasında mağlûp halklara, özellikle de, Edomilere din değiştirme baskısı yaptı, bunlar da iman ederek Musevi ailesine katıldılar. O kadar sadık göründüler ki İsrail'e son büyük kralarını verdiler ve Romalılara karşı savaşta baş rolde oldular.

İzник Konsili'nde Hıristiyan otoriteler Yahudileri "sapkınlar" olarak görüp kendilerine zulme başlamazdan önce, Hıristiyanlığın ilk üç yüzyılı boyunca, Yahudileştirme hareketi büyük başarı kazandı. Nitekim Yahudi Philon şunu kaydediyordu: "Örf ve âdetlerimiz Barbarları ve Helenleri kazanıyor ve dinimize döndürüyor. Kıta ve adalar, Doğu ve Batı, Avrupa ve Asya bir uçtan öbür uca tamamen Musevileşiyor."³⁰ Mısır'daki İskenderiye şehrinde 200 bin Musevi bulunuyordu.

İmparator Claudius tarafından düzenlenen Yahudi nüfusu sayımının (MS 43) doğruladığı da budur. Bu sayım, Roma İmparatorluğu'nda vatandaşların yüzde onundan fazlasının Musevi olduğunu gösteriyordu.

Bu din değiştirme hareketi, Roma Papalığının kontrolü dışında kalan bölgelerde devam etti. Nitekim VI. yüzyıl başında Yemen Kralı Zü Nüvas ve Arap halkının büyük bir kısmı Museviliğe geçti.

VII. yüzyılda Türk, Rus ve Macar kökenli Hazar halkı bugünkü Ukrayna toprakları üzerinde büyük bir imparatorluk oluşturuyordu. 740 yılları civarında, ne Hıristiyan Bizanslılara ne de Müslüman Perslere tabi olmak isteyen

³⁰ Bernard Lazare, *L'Antisemitisme/Yahudi Düşmanlığı*, Paris, 1982, s. 27.

Hazar Kralı Bulan Musevi dinine geçti ve kendisiyle birlikte halkının önemli bir kısmını da peşinden sürükledi. Krallığın iki Musevi, iki Hıristiyan, iki Müslüman ve bir pagandan oluşan Yüce Mahkemesi'nin kompozisyonuna bakarak halkın yaklaşık üçte birinin Musevi olduğunu görürüz.

XI. yüzyıldan XIII. yüzyıla kadar bu krallık Rusların, Bizanslıların ve bilhassa da Cengiz Han'ın Moğollarının saldırıları sonucu parçalanıp dağıldı. Böylece Hazarlar Polonya, Macaristan ve Transilvanya'ya doğru itildiler. Oralarda, Almanya ve Balkanlar'dan gelmiş dindaşlarıyla birlikte, Orta ve Doğu Avrupa'nın büyük Musevi topluluklarını oluşturdular.

Sonuç ortadadır. Raphael Patai, *Encyclopædia Britannica*'daki *Jews/Yahudiler* maddesine şu özlü değerlendirmeye başlar: “Fiziki antropolojinin keşifleri, halk nezdinde yaygın olan kanaatin aksine, Yahudi ırkının olmadığını gözler önüne seriyor.”³¹

Kan grupları üzerindeki araştırmaları özetledikten sonra da şunu belirtir: “Yahudi grupları, kendi aralarında büyük farklılıklar ve aynı ülkenin Yahudi olmayan kişileriyle de çarpıcı benzerlikler gösterirler.” Hirsfeld'in biyoşimik merdivenine vurarak, merdivenin iki ucundaki göstergelerde, bir Alman Yahudisi ile Yahudi olmayan bir Alman'ın arasındaki farkın önemsiz olduğunu not eder: Berikiler için 2, 74, ötekiler için 2, 63; Türk Yahudisi ile Yahudi olmayan Türk arasındaki farklılık da aynı şekildedir, bunlar için 0, 97 ve diğerleri için 0, 99'dur. Demek ki gösterge, Yahudiler ile ülkelerindeki vatandaşlar arasında yüzde 2 ile 4 civarında değişmektedir, buna karşılık çeşitli ülkelerin Yahudileri arasındaki farklılık yüz 300'ü bulmaktadır. Genellikle, aynı ülkenin Yahudisi ile Yahudi olmayanı arasındaki kan yapısı neredeyse benzer niteliktedir. Fas'ta bu, hangi topluluk olursa olsun 1, 63'tür.³²

¹ Encyclopædia Britannica, c. 12, s. 1054

² Raphael Patai, aynı eser.

Siyonistler eğer “dönüş” mitini, Eski Ahit İbranileri ile bugünkü Museviler arasındaki ırkî ve tarihî devamlılık mitine dayandırmamış ve dünyanın neresinde bulunursa bulunsun her Yahudi'nin İsrail'e gelir gelmez, atalarının toprağına “döndüğüne” inandırmaya çalışmamış olsalardı, böyle bir ispatlamanın üzerinde uzun uzadıya durmak boş olurdu. İşin gerçeğı şu ki, gerek bu dine girmeler ve gerekse yüzyıllarca süren karma evlilikler sebebiyle, günümüz Musevilerinin en az yüzde 99'unun hiçbir atası Filistin'e asla ayak basmamıştır.

Maxime Rodinson serinkanlılıkla şunu ileri sürer: “Çok muhtemeldir –fizikî antropoloji de bunu ispatlar gibidir– ki Filistin'in (zaten çoğunluğu “Araplaşmış”) “Arap” denilen sakinleri, çeşitli kökenden gelip Musevi dinine girenlerin içlerinde erimesini dinî tekelciliklerinin hiçbir şekilde engelleyemediği diaspora Yahudilerinin pek çoğundan daha fazla İbrani kanı taşımaktadır.”³³

“Dönüş” miti veya efsanesi de böylece çökmüş oluyor. Oysa İsraili Siyonist yöneticiler bu mite Yahudilerin “dönüş”ü maskesiyle sömürgeci istilâlarını örtüp kapatmak için başvurmuşlardı. Ne var ki bu Yahudilerin ezici çoğunluğunun hiçbir atası bu ülkeli değildir. Bu aldatmacanın en net bilânçosu Thomas Kierman tarafından dillendirilmiştir: “Siyonistler Avrupalıydılar. Avrupa Yahudilerinin ataları ile eski İbrani kabileleri arasında biyolojik ve antropolojik hiçbir bağ yoktur.”³⁴

b. Toprak miti

Bütün milliyetçilikler için olduğu gibi, toprak inancı ırk mitine bağlıdır. Bu da XIX. yüzyıl Avrupa romantiziminin bir mirasıdır.

³³ Maxime Rodinson, *Israel, fait colonial/İsrail, Sömürge Vakıası*. Şu kitaba alınmış deneme: *Peuple juif ou probleme juif/Yahudi Halkı veya Yahudi Problemi*, Maspero Yayınları, Paris, 1981, s. 218.

³⁴ Thomas Kierman, *The Arabs/Araplar*, Little Yayınları, Brown and cy, Boston, 1975, s. 253.

Fichte (1762–1814), aslında eski felsefesine taban tabana zıt olan *Alman Milletine Nutuklar'*ını 1807'de yazdığında, millet hakkında metafizik bir kavram geliştirir. Buna göre millet, artık Jean-Jacques Rousseau ve Fransız İhtilâl'indeki gibi, vatandaşların hür ve rasyonel iradesinden doğan bir "sosyal mukavele" değil, insanların bilinç ve iradesinden daha önce var olan, ezeli metafizik bir mevcudiyettir. Onu oluşturan fertler, bu millete âdiyetleriyle, başlangıçtaki hayatın kaynağına bağlanmış olurlar. Bu millet, kendisine evrensel bir görev yüklemiş olan ilâhî iradenin bir yansımasıdır. Fichte'in *Alman Milletine Nutuklar'*ına göre Alman, insanın özünü ve erdemlerini ifade edebilecek tek kişidir. Zira Alman, Tanrı tarafından seçilmiş milletin, geçmişinin ve toprağının metafizik özü aracılığıyla, bütün beşer tarihinin gerçek "varlık"ını kavrayabilecek tek kişidir. Şöyle yazar: "*Sadece Alman yurtsever olabilir, çünkü sadece o kendi Milletinin hedefleri içinde, insanlığın bütününü kucaklayabilir.*"³⁵

Bu durumda toprak ırkın kutsal bedeni hâline gelir: "*Yurdun dış sınırları, insanların tabiatı tarafından çizilen sadece bu iç huduttan doğar. İnsanlar bazı dağ ve ırmakların içinde oturdukları için bir halkı oluşturmazlar, aksine insanlar birlikte ve kaderleri gereği, ırmaklar ve dağlarla ayrılmış hâlde yaşarlar, çünkü başka düzenden çok daha üstün bir düzenin tabii kanununun gereği olarak zaten önceden de onlar bir halk idiler.*"³⁶

Alman milleti tarihin oluşturduğu tarihî bir millet değildir, bir takdiri ilâhîden doğmuş, tarih öncesi bir gerçekliğin metafizik ifadesidir. Alman milleti tarihin merkezidir.³⁷ Tarihi o meydana getirir ve ona bir anlam verir.

³⁵ Fichte, *Yurtsever Dialoglar*, c. 3, s. 234.

³⁶ Aynı eser, s. 237.

³⁷ Bu bir milletin tarihin merkezinde olduğu fikri, olduğu gibi Herzl'de de bulunur; gazetesi "Die Welt" in kısaltmasıyla şunu vurgular: "*Filistin'in merkez oluşturduğu bir yerküreyi çevreleyen Davut arması.*" (Diaries/Günlükler, age., s. 209).

Hegel de, Lessing'in ideal gelişim şemasına göre "seçkin halk" temasını ele alarak, "*Cermenizm Der Geist der Welt/Dünya Ruhu'nun üçüncü çağıdır*" diye ilân etmişti.

Schlegel de şöyle diyordu: "*Evrensellik, Alman ruhunun bizzat özünü oluşturur.*"³⁸

Bu seçilmiş halk ve onun, "ilâhî yetki"yle, dünya kurtarıcılığı "manevî görevi" (Fichte) miti, pancermanizm doktrininin ruhu olacaktır.

Bu doktrin, mistik bir bağ, ırk ile "kutsal" toprağı bir bütün yaptığı, ruh da bedenden artık ayrı olamayacağı için, ezeli ve ebedî görevin yerine getirebileceğı tek yer de dünya olduğuna göre, bütün toprak taleplerini peşinen meşru görür.

"*Dış dünyanın kendisi, bizim iç varlığımızın bir görüntüsüdür. Her birimizde özel ve belli bir şekilde devam edip giden Bütün'ün kendisiyle bu büyük diyalogu, işte gerçek sır budur!*" diye yazar Schelling'in takipçisi Alman romancı Stieffens.

Novalis'in formüle ettiği şekliyle Alman romantizminin ana teması budur: "*İnsan kadar Tabiat da bir tarihe dâhil olmayacak ve onun da bir ruhu olmayacak mı?*"³⁹

(İrk fikrine bağlı) "(Kutsal) Ruhun/Tanrı'nın bulunduğu yerler" fikri, XIX. yüzyıl milietçiliklerinin bütün toprak isteklerinin bahanesi olmuştur. Nitekim Theodor Herzl, Alman kültürüyle iyice haşır neşir olduğu için, bu iki temayı birbirine bağlar. *Yahudi Devleti* kitabının daha girişinde, "Yahudi ırkı" fikri üzerinde ısrarla durur: "*Madeten ve fikren üstün olan Yahudiler, ırk dayanışmalarının duygusunu tamamen yitirmişlerdir... Zulümler patlak verdiği zaman güçlü Yahudiler gururla ırklarına geri gelirler.*"⁴⁰

Ve ekler: "*Meşru ihtiyaçlarımızla orantılı bir toprak parçasının egemenliği bize verilsin... Filistin bizim tarihî vatanı-*

³⁸ Denemeler...

³⁹ Novalis, *Saıs'teki Talebeler, Les romantiques allemands/Alman Romantikler'in* içinde, La Pleiade Yayınları, c. 1, s. 69.

⁴⁰ Theodor Herzl, *L'Etat juif/Yahudi Devleti*, l'Herne Yayınları, 1969, s. 22.

mızdır. Sadece bu isim, halkımız için güçlü bir toplanma çıkışlığı olacaktır.”⁴¹

Ashında iki romantik “ırk” ve “toprak” teması, Herzl tarafından gerçekçi bir dayanak olduklarından değil de, harekete geçirici güç oldukları için sahiplenilmiştir.

Kendisi ortalığa yaydığı bu kuruntuların hiçbirine inanmaz.

Irak konusunda şunları yazar: “Doğrusunu söylemek gerekirse, bizler kendimizi aynı ırka mensup kişiler değil de, *atalarımızın imanını taşıyan* kimseler olarak görürüz.”⁴² Zaten Yahudilik ancak bir din olarak tarif edilebilir. Meğer ki Yahudi oluş tersinden tarif edilmiş olsun: “*Biz bir halkız. Kendi irademiz olmaksızın bizi böyle yapan düşmandır, tarih boyunca da hep böyle ola gelmiştir.*”⁴³ Siyasî siyonizmin kurucusunun bu çifte tarifi kapalı anlamlarıyla nasıl ustaca oynayıp kullandığını ileride göreceğiz. Nitekim kendisi Yahudiliği sırf bir din olarak görenlerle durmadan mücadele etmiştir.

Jewish Chronicle’dan Asher Myers’in “Eski Ahit’le ilgili olarak kendinizi nasıl konumlandırıyorsunuz?” sorusuna şu cevabı verir: “Ben hür düşünceliyim, dogmacılıktan uzağım. *Benim ilkemiz herkesin kendi selâmetini kendine göre aramasıdır.*”⁴⁴

Günlüğüne not eder: “*Benim Tanrı anlayışım, doğrusu, Spinozacıdır ve monistlerin (bütün varlığı teke indirenlerin) tabiat felsefesine yakındır. Fakat Spinoza’nın cevheri bana hareketsiz görünüyor... bense onu her yerde hazır ve nazır bir irade olarak tasavvur ediyorum. Dünya bir vücuttur ve Tanrı onun içleyişidir... Dünyanın nihât gayesine gelince, onu ben bilmiyorum, bilmek ihtiyacım da yok.*”⁴⁵ Böylece de biz onun Alman

⁴¹ Aynı eser, s. 45.

Aynı eser, s. 112. Günlüğünde de şöyle der. “*Biz kendimizi anamız aracılığıyla millet olarak görüyoruz.*” (Günlükler, age., s. 41).

⁴³ Aynı eser, s. 40.

⁴⁴ “*The diaries of Theodor Herzl/Theodor Herzl’in Günlükleri*”, çeviren: Marwin Lowenthal, Victor Gollancz Yayınları, 1958, s. 84.

⁴⁵ Günlükler, age, s. 62.

romantiklerinin pantheisme vitaliste/dirimci panteizminin tam içinde yer aldığını görürüz.

Daha önce Haham Gudeman ile Haham Zadok Kahn'a söylediklerini Avusturya Başhahamı'na da tekrarlar: *"Ben hiçbir dinî dürtüyle hareket etmiyorum, ama elbette atalarımın dinine diğer dinlere duyduğum saygıdan daha azını duymuyorum."*⁴⁶

İrk kavramının hiçbir ilmi temeli olmayan bir kuruntu olduğunu çok iyi bilmektedir. Fiziki özelliklerini kendisinininkilerle zıt bir şekilde çizen Israel Zangwill ile yaptığı bir tartışmada Herzl şunları yazar: *"O ırk fikrini savunmayı sürdürüyor. Bu benim kabul edemeyeceğim bir şey. Çünkü ona ve kendime bakmam yeter da artar bile. Bütün diyeceğim şudur: Biz tarihî bir birliğiz, antropolojik çeşitliliğiyle bir milletiz. Bir Yahudi Devleti için bu kadarı yeter. Hiçbir milletin homojen bir ırkı yoktur."*⁴⁷

Hatta *"Sadece antisemitizm/Yahudi düşmanlığı bizi Yahudi yapıyor"* görüşünü Max Nordau'nun da kendisiyle aynen paylaştığını da sözlerine ekler. Yahudi ırkı, halkı ve milleti fikirlerinin bir din topluluğu olmanın ötesinde hiçbir gerçekliğinin olmadığından ve bütün Yahudiler arasında tek ortak paydanın sadece inanç olabileceğinden öylesine emindir ki, 1897'deki Basel Kongre'sinde, şahsî görüşünü bir yana bırakarak, açılış konuşmasında şunu ilân eder: *"Siyonizm, Yahudi ülkesine dönmezden önce Museviliğe dönüşür."*

Toprak mitine gelince, 11 Ağustos 1911 günkü *Jewish Cronicle* (s. 14) Herzl'in Filistin'le ilgili dinî fikirlere ancak *"bunlar millî ideale hizmet ettikleri ölçüde"* ilgi duyduğunu not eder. *"Onun için Kutsal Toprak etrafında örülen dinî inanışlar, sadece asimilasyonun yok edici unsurlarına karşı milliyetçiliğin yeni doğan paha biçilmez güçlerini korumak için değerli bir tedbir olmaları bakımından yararlıydılar."*

Aslında onun için temel sorun, güçlü bir devletin kurulmasıydı. Nerede olursa olsundu.

⁴⁶ age, s. 80.

⁴⁷ age, s. 78.

Zaten peş peşe, Baron Hirsch daha önce Yahudi kolonileri organize ettiği Arjantin'i⁴⁸, ardından Sina Yarımadası'nı ve (Mısır'daki) El Ariş'i⁴⁹ gözüne kestirmişti. Daha sonra İngiliz hükümetinden Kıbrıs'ı istedi. Dışişleri Bakanı Joseph Chamberlain kendisine, yeni gelenlerin yararına kovup çıkaramayacağı Yunanlılarla Müslümanların çoklarıdır Kıbrıs'ta yaşamakta olduklarını hatırlattı.⁵⁰

Herzl buna şu karşılığı verdi: "*Müslümanlar defolur giderler, Yunanlılarsa topraklarını iyi bir pahaya satmaktan memnun olup Atina veya Girit'e göç ederler*"⁵¹

Derken Portekizlilerden sömürgeleri Mozambik'i, Belçikalılardan da Kongo'yu ister.⁵²

Sonunda İngiliz hükümeti kendisine Uganda'yı teklif eder.⁵³ Gerçekte ise Kenya'nın bir parçasını.⁵⁴ Max Nordau tarafından desteklenen Herzl bu teklifi, Ağustos 1903'te yapılan V. Siyonist Kongresi'ne arz eder. Tam bir skandal olur: 275 delege lehte, fakat 177 delege aleyhte oylar kullanır ve salonu terk eder. Herzl yüz seksen derece çark edip bunun sadece bir merhale olduğunu ve nihâta gayenin Filistin'den başka bir yer olamayacağını boşuna söyler⁵⁵, güven sarsılmıştır. Bu krizden altı ay sonra Paris'te siyonist bir Rus, "Ugandalı Nordau"ya⁵⁶ bir tabanca kurşunu sikar.

Herzl aynı yöndeki girişimlerine devam etmekten de geri kalmaz. 23 Ocak 1904'te İtalya kralı tarafından kabul

⁴⁸ L'Etat juif/Yahudi Devleti, s. 44.

⁴⁹ age, 366-367.

⁵⁰ age, 375.

⁵¹ age, 376.

⁵² age, 386.

⁵³ age, 383.

⁵⁴ age, 406.

⁵⁵ age, 409. Kapanış oturumunda şunu bile ilâve etti: "*İzniniz olursa, atalarımın dilinde ben de şu eski yemini tekrarlamak istiyorum: Seni unutursam ey Kudüs, sağ elim tutmasın!*"

⁵⁶ age, 406.

edilir. Kral, atalarından birinin kendisiyle işbirliği yaptığı Sabetay Zevi'den, o sahte mesihten söz etmeye başlar.⁵⁷

Bu benzetme Herzl'i öfkelenendir, bunun üzerine kral onu her şeyden önce bir haham sandığını söyler.

*"Hayır, hayır, Kral Hazretleri, bizim hareketimiz tamamen millî bir niteliktedir."*⁵⁸

Ardından da kendisine sebebi ziyaretini açıklar: *"İtalya kanunları ve liberal kurumları altındaki Trablusgarb'a olabildiğince fazla Yahudi'yi göç ettirmek."*⁵⁹

Kralın, bizzat Herzl tarafından nakledilen⁶⁰, cevabı manidardır (daha önce Kıbrıs için Chambelain'in dediği gibi): *"Ma e ancora casa di altri/Fakat orası henüz başka insanların yurdu!"* Buna Herzl katıksız bir sömürgeci ve emperyalist kafayla şöyle mukabele eder: *"Fakat Türkiye'nin (Osmanlı'nın, çev) parçalanması yakın!"*

Kendi maksadına yardım edecek sömürgeci güçler hâriç, dünyada Yahudi olmayan şeyleri görmeyi reddeden Theodor Herzl'in bu tavrı, dikkat çekicidir. Onun için yerli yoktur. Fransızcaya *Eski Toprak, Yeni Toprak*⁶¹ adıyla tercüme edilen kitabı *Altneuland* ele vericidir. Bu bir kurgu siyasî romandır. Ana konuyu, Ekim 1898'de gezip gördüğü hâliyle Filistin ile 1923'te bir Yahudi Devleti hâline geldiğinde hayal ettiği Filistin arasındaki birbirine zıt tablo oluşturur. Bu 331 sayfa içinde sadece Yahudi yerleşimcileri görürüz: İlkinde Baron de Rotschild'in yerleşimcileri olarak, ikincisinde de ülkenin sahipleri olarak... "Arap" kelimesi bile sadece bir kere, o da Rechobot yerleşim yerinde yerleşimcilerin *"Arap tarzı bir davranış"* (s. 52) gösterdiklerini anlatmak için geçer.

Yahudi Devleti'nin idaresinde Arabin adı bile telâffuz edilmez.. Bize sadece *"Batı ürünlerinin istilâsına uğramış..."*

⁵⁷ age, 425.

⁵⁸ age, 426.

⁵⁹ age, 427.

⁶⁰ age.

⁶¹ Rieder Yayınları, Paris, 1931.

yerli halk" gösteriliyor ve bize "bu harikulade şeylerin ortaya çıkmasının" (s. 231) Doğulular üzerinde meydana getirdiği derin şaşkınlık anlatılıyor. Hepsi bu. Herzl ne günlüğünde, ne romanında bir kerecik olsun Kudüs'te Kubbetüssahra'nın oluşturduğu evrensel mimarinin bu mücevherine bakmıyor, göz atmıyor. Bu halk da, kültürü de mevcut değil. Hatırlayalım ki o dönemde, Rusya'daki büyük kıyımlardan (1881'den itibaren) kaçıp gelenlerin ilk göç dalgasından sonra bile, Filistin kırsalında 4 500 ve şehirlerde 45 bin Yahudi vardı. Filistinli Arapların sayısı ise 500 bindi. Demek ki Herzl, nüfusun onda dokuzunun varlığını silip atmıştı.⁶²

Filistin'in efsanevî varlığından başka varlığı yoktur. Tıpkı milliyetçilikle efsanceleştirilen her toprak gibi... Nitekim Herzl ile aynı devirde dünyaya gelmiş olan Abraham Isaac Kook (1865–1935), şöyle yazar: "Kutsal Toprak'ta insanların hayal gücü berrak ve açıktır, duru ve saf, ilâhî hakikatin ilhamını alabilecek ve ideal yüce kutsallığın ulvî manasını somutlaştıracak kapasitededir."⁶³

Herzl'in bir diğer çağdaşı, ondan iki sene sonra, 1862'de doğmuş ve aynı romantik çılgınlığın pençesine düşmüş (fakat bununkisi şiddetli bir Yahudi düşmanlığıdır, zira tarifi gereği her tekelci milliyetçilik ancak bütün diğerlerine kin duyarak yaşar) Maurice Barres, *La colline inspiree*/İlhamlı Tepe'de "Bu muazzam ülkenin ruhî noktası burasıdır. İşte burada onun normal hayatı tabiatüstü hayata bağlanır..." diye yazar. Derken kendisini (atası) Kelt olarak bulur: "Kendimi buradan geçen binlerce varlıkla topluşup bilişmiş görüyorum. Bir okyanus burası... ve ben işte altın anahtarın, büyük hayallerin anahtarının bulunduğu çayırkıtaım..." O da bu "ilhamlı tepe"de, "Sion nefesiyle ayaklandırıl-

⁶² Bu tutum siyonizmin değişmeyen bir ilkesidir. Nitekim Madam Golda Meir, 15 Haziran 1969 tarihli Sunday Times'a şu demeci vermişti: "Filistinliler yoktur. Sanki Filistin'de kendilerini Filistin halkı olarak gören Filistinli bir halk varmış da, sanki biz onları kapıya koymaya ve ellerinden memleketlerini almışız. Yok ki onlar."

⁶³ Hertzberg, age, s. 421.

miş”tir, fakat bu Sion (Fransa’nın kuzey doğu şehirlerinden) Lorraine’deki Sion’dur! Kelt, Romalıya karşı!

Ama Romalının da büyüğü toprağı vardır. Nitekim Roma’da antik Forum boyunca uzanan duvarın üzerinde Mussolini’nin taşa oydurduğu haritalar durmaktadır... İlhak peşindeki İtalyan faşistler için diğer “kutsal” toprak olan Roma İmparatorluğu’nun haritaları... Bu toprağa tapınma, Hitler meşalelerinin ritüeline göre, Cermen toprağının ruhlarını ve Wotan âyinlerini yâd ederek, Nürnberg’te de gerçekleştirilecektir.

Siyonist milliyetçilik tarafından bu temaların üzerine sürülen Eski Ahit boyası, onların bütün Avrupa milliyetçiliklerinin ortak temaları olduğu ve ne geçmişte ne de hâlihazırda hiçbir temelleri bulunmadığı olgusunu hiçbir şekilde değiştirmez.

Geçmişle ilgili olarak, “vaad”in siyonist yorumu, bir Hıristiyan için olduğu kadar bir Musevi için de teolojik bakımdan kabul edilemez olduğunu daha önce gözler önüne sermiştik. Burada sadece tarihî bir gözlemi ilâve edeceğiz: Ortadoğu’nun kutsal metinlerini okuduğumuzda, oradaki bütün halkların, Mezopotamya’dan başlayıp Hititlerden geçerek Mısır’a kadar ülkeler vaat eden ilâhlarından benzeri toprak vaatleri aldıklarını görüyoruz.

Mısır’da, III. Tutmosis (MÖ 1480 ile 1475 arası) tarafından Gazze, Megiddo, Kadeş ve (Fırat üzerindeki) Karkemiş’e kadar uzanan yolu üzerinde kazandığı zaferleri kutlamak için diktilenen Karnak dikilitaşındaki ifadeyle ilâh, “*Takdirimle yeryüzünü baştan başa sana verdim. Batı toprağını çiğnemeyi sana nasip etmek için yardımına geldim*” diye vaatte bulunur.

“Verimli Hilâl”in öbür ucunda, Mezopotamya’da, “Babil Yaratılış Şiiri”nin altıncı tabletinde İlâh Marduk, “herkesin payını belirler” (cümle 46) ve Ahit’i mühürlemek için “Babil ve tapınağını inşa etmeyi” emreder.⁶⁴

⁶⁴ Rene Labet, *Les religions du Proche-Orient/Ortadoğu’nun Dinleri*, Fayard, 1970, s. 60.

İkisinin arasında kalan Hititler, güneş tanrıçası Arin-na'ya şu ilâhi ile seslenirler:

"Göklerin ve yerin emniyetini sen sağlarsın!

Ülkenin sınırlarını sen belirlersin!"⁶⁵

Eğer İbraniler böylesi bir vaat almamış olsalardı, o zaman onlar gerçekten de bir istisna oluşturlardı!⁶⁶

66. Vaatle ilgili olarak Peder Landouzie's'nin Paris Katolik Enstitüsü'ndeki şu tezine bkz: *Le don de la terre de Palestine/Filistin Toprağının Bağışı*, 1974, s. 10-15

Oysa "istisnaî" olan, üç bin sene sonra bu vadin kullanılmaya kalkışılmasıdır: Marduk'un vaatlerine dayanarak Irak'ın veya "ataları" Hititlere Arinna'nın vadin-den hareketle Suriyelilerin ya da ilâh Ammon'un Tutmosis'e vaadi üzerine Mısırlıların toprak iddiasına kalkıştıklarını düşünün! Haklı olarak herkes bu vaatleri gülünç bulacaktır. İyi de, komşu bir medeniyetin benzer kutsal metinleri karşısında niçin başka bir tavır takmıyoruz? Yoksa biz de o vadin, haklı veya haksız, mirasçılarımız olduğumuza inandığımız için mi?

Mukayeseli dinler tarihi bize çok daha genel bir şekilde, Afrika'dan Polinezya'ya bütün halkların, kabilelerine adını veren ve bir toprak garanti eden kahramanlara, efsanevî atalara kendilerini bağlayan soylarıyla ilgili destanlar düzdüklerini gösteriyor. Bu tür mitoloji Batı dünyasında da gelişmiştir. Meselâ İlyada ve Odise, Grekler için "oluşum/tekvin kitapları" niteliği taşır. Augustus Roma'da imparator olduğu zaman Virgilius, İlyada ve Odise'nin en eski hikâyelerinden ve aslında çoğu, Grek örneklerinde olduğu gibi, gerçek tarihî olayları yansıtan sözlü geleneklerden derleyerek, Truva kuşatmasından kurtulanlardan biri olan "Ebedî Şehir"nin (Roma'nın) kurucusu kahraman Aeneius'un destanını "Aienids" adlı eserinde anlatır. Ve bizler XIX. yüzyılda çeşitli milliyetçiliklerin bu mitolojiyi nasıl canlandırdıklarına bizzat şahit olduk!

İşte bu noktada, Kral Süleyman da (kuşaktan kuşağa aktarılan rivayetlerin birleştirilip yazıya geçirildiği o dönemde) Davut'un krallığını kurmanın kaynağını ve meşruluğunu, din ulularının uzak geçmişinde arama eğilimine kendisini aynı şekilde kaptırmadan edemedi, etseydi sıra dışı bir durum olurdu!?

Her milliyetçilik kendi iddialarını kutsallaştırma ihtiyacındadır. Nitekim Hıristiyanlık âleminin parçalanmasından sonra, ulus-devletlerin her biri kendisini kutsal mirasın sahibi olduğunu ve Tanrı tarafından tayin edildiğini iddia etti: "Kutsal Rusya"dan, İspanya'nın "Katolik Kralar"ına; Tanrı'nın yapacaklarını gerçekleştirdiği (Gesta Dei per Francos) "Kilise'nin en büyük kızı" Fransa'dan, Tanrı kendisiyle birlikte olduğu için "her şeyin üstünde" olan (Got mit uns) Almanya'ya kadar... Eva Peron, "Arjantin'in Misyonu Tanrı'yı dünyaya getirmektir" buyururken, Güney Afrika'nın vahşi "apartheid" ırçılığıyla meşhur Başbakanı Vorster de, "Unutmayalım ki bizler, Tanrı'nın özel bir görevle yükümlü kıldığı halkız!"⁶⁷ kehanetini savuruyordu. Siyonist milliyetçiliğin bütün bu milliyetçilikler sarhoşluğunu paylaşmaması tabii ki şaşırtıcı olurdu!

Dahası, siyasî siyonizm, Yahudiliğin sırf bir din olması fikrini sistemli bir şekilde reddeder. Söz konusu olan bir millettir.

Theodor Herzl, *Yahudi Devleti*'nde (s. 20) açık açık söyler: "Yahudi sorunu benim için ne sosyal, ne de dinî bir sorundur; diğerleri meyanında bu şekilleri de alsa bile... Bu bir millî sorundur ve bunu halletmek için, her şeyden önce onu milletlerarası siyasetin bir meselesi yapmalıyız ki dünyanın medenî milletlerinin bir asamblesi tarafından tartışılıp çözüme bağlansın. Biz bir halkız – tek bir halk."⁶⁸

⁶⁷ Vivant univers/Yaşayan Dünya, no. 290, Ocak-Şubat 1974. Kardinal Spellmann, Vietnam'a gönderilen askerî birliktekilere "Sizler İsa'nın askerlerisiniz" dediğinde, Papa tarafından hiç de yadırganmamıştı.

⁶⁸ Siyonist Metinler Antolojisi, Haham Arthur Hertzberg tarafından *The sioniste ideal/Siyonist Fikir* başlığıyla neşredilmiştir, New York, 1959, s. 209.

Siyasî siyonizmin temel iddiası işte budur: Yahudilik esas itibariyle bir din değil, her şeyden önce bir milliyettir.

Herzl'in en yakın çalışma arkadaşlarından bir olan Max Nordau, 1902'de şöyle yazıyordu: *"Siyonist Yahudilerle siyonist olmayan Yahudilerin, muhtemelen ebediyen, anlaşamayacakları tek nokta, Yahudi milliyeti meselesidir. Yahudilerin bir millet olmadığına inanan ve savunan kimse, aslında siyonist olamaz."*⁶⁹

Jacob Klatzkin (1882–1936), Yahudiliğin milliyetçi bir tarifini verir: *"Yahudi olmak dinî veya ahlâkî bir inanca sahip olmayı gerektirmez... Milletin mensubu olmak için Museviliğe veya Museviliğin ruhî kavramlarına inanmak gerekli değildir."*⁷⁰

Amerikan Siyonist Federasyonu ilk başkanı J. H. Gottheil (1862–1936), bu tezi çok net bir şekilde özetliyordu: *"Bizler Yahudilerin artık sırf bir dinî topluluk olmadığına, sadece bir ırk da olmadıklarına, tam anlamıyla bir millet olduklarına inanıyoruz."*⁷¹

3) Yahudi sapkınlığı olarak görülen siyasî siyonizme karşı dinî muhalefet

Bu yönelişten, ilâhî inanç ile siyasî siyonizmin milliyetçiliği arasında şiddetli bir çatışma doğdu.

Theodor Herzl'in ve daha sonra da İsrail Devleti'nin siyasî siyonizminin milliyetçiliğini ve sömürgeciliğini dinî bahanelerle gizlemeye yarayan Eski Ahit'in bu kabileci okumasına karşı, bu siyasî teşebbüste peygamberlerin getirdiği Yahudi inancına bir ihanet olduğunu gören Yahudiler ayaklandılar. Herzl'in teşvikiyle, Basel Kongresi'nde, 1897'de, siyasî siyonizmin kurulduğu anla eş zamanlı olarak, dönemin Amerika kıtasının en parlak Yahudi şahsiyeti Haham İsaac Meyer Wise'in (1819-1900) teklifiyle, Montreal Konferansı

⁶⁹ age, 243.

⁷⁰ age, s. 317.

⁷¹ age, s. 500.

(1897), Eski Ahit'in bu iki okunuşu, yani kabileci ve evrenselci okuma arasındaki köklü çelişkiye dikkat çeken şu önergeyi oyluyordu: *"Bir Yahudi devleti kurmayı hedefleyen her türlü girişimi reddediyoruz. Böylesi girişimler, ilk defa Yahudi peygamberlerinin ilân ettikleri, bütün insanlığa seslenen, hoşgörülü ve evrenselci İsrail misyonunu siyasî ve dar bir milliyetçi alana hapseder ve bu misyonun sakat bir anlayışını sergilerler..."*

*Museviliğin hedefinin siyasî ve millî değil, aksine ruhî olduğunu; barışı, adaleti ve bütün insanlara karşı sevgiyi artırmakla sorumlu olduğunu kesinlikle ifade ediyoruz. Musevilik, 'Yeryüzünde Tanrı'nın Hükümranlığı'nın kurulması için' bütün insanların 'tek bir büyük topluluğa' mensup olduklarını kabul edecekleri mesihci bir dönemi hedefler.'*⁷²

Bu muhalefet, politikası peygamberlerin getirdiği dine sahip çıkan Yahudi müminlerin endişelerini fazlasıyla haklı çıkaran İsrail Devleti'nin kurulmasıyla sona ermedi.

Muhalefetin bu esaslı teolojik tenkidini özetleyen Haham Hirsh, 3 Ekim 1978 tarihli Washington Post'ta kızgınlıkla şöyle diyordu:

"Siyonizm, Yahudiliğe yüz seksen derece zıttır. Siyonizm Yahudi halkını millî bir kimlik olarak tarif etmek istiyor... Bu bir sapkınlıktır. Yahudilerin Tanrı'dan aldıkları misyon, Kutsal Toprağ'a orada oturanların rızası hilâfına dönme mecburiyeti değildir. Eğer bunu yaparlarsa sonuçlarına katlanırlar. Talmud, bu ihlâlin sizin vücudunuzu ormanda alageyik yemi yapacağını yazar... Holokost siyonizmin bir neticesidir."*⁷³

⁷² Amerikan Hahamları Birliği Konferansı, Yıllık VII, 1897, s. XII. Haham Wise 1876'da "Amerika İbrani Toplulukları Birliği ve İbrani Birlik Kurulu"nu kurdu. Biyografisi için bkz: *Israel Knox, Rabbin in America: the story of Isaac W. Wise/Amerika'daki Haham: Isaac W. Wise'in Hikâyesi*, Little, Brown and Cy Yayınları, Boston, 1957.

* Alageyikler etobur değil. Otobur olduğuna göre burada ne kastediliyor, doğrusu pek anlaşılmıyor, belki Talmud uzmanları bunun ayrı bir anlamı olduğunu biliyorlardır, ama biz onca araştırıp soruşturmamıza rağmen öğrenemedik, çev.

⁷³ Naziler tarafından Yahudilerin katliam edilmesinde Siyonist yöneticilerin sorumluluklarını ilerde dile getireceğiz.

Bu öfkeyi anlamak için, Yahudi dininin, yaklaşık yirmi asır boyunca, evrensel misyonunu yerine getirmek için, herhangi bir siyasî iktidarla özdeşleşmeyi kaç defa reddettiğini hatırlamak gerekir.

Hâlbuki siyasî siyonizm, Theodor Herzl tarafından açılan yolda kanatlanılaberi, Musevilik'ten kaynaklanan *dinî* bir hareket değil, aksine XIX. yüzyılın öteki milliyetçi akımları gibi bir *siyasi* harekettir.

Siyasî bir hareket olmasına gelince, New York'ta Herzl Pres tarafından 1971'de yayımlanan *Encyclopædia of Zionism and Israel/Siyonizm ve İsrail Ansiklopedisi* bunun böyle olduğunu vurguluyor. Bu Ansiklopedi'nin önsözünde, eserin "İsrail Devlet Başkanı Salman Shazar yüksek himayesinde" hazırlandığı belirtiliyor. Demek ki siyonizmin daha resmî bir tarifi sağlanmış oluyor. "Siyonizm" maddesinde (2. cilt 1262. sayfa) yapılan tarif şu: "*Yahudi halkının İsrail (Filistin) toprağına dönmesini gaye edinen hareket tarafından 1890'da oluşturulan terim. 1896'dan beri "siyonizm", Theodor Herzl tarafından kurulan siyasî hareket⁷⁴le ilişkilidir.*"

Theodor Herzl bu *siyasî hareketi* kurduğu zaman, Musevilerin ve hahamların ezici çoğunluğunun muhalefetiyle karşı karşıya kaldı.

İspatı: Theodor Herzl'in *Zionist Writings/Siyonist Yazılar*'ının birinci cildinin 1896–1898 dönemini kapsayan en önemli kısmı, zamanın şu yönetici hahamlarının demeçlerine verilen cevaplara ayrılmıştır: Viyana Başhahamı Dr. Gudeman, Alman Haham Birliği Başkanı Dr. Mayvaum, Hürriyetçi Hahamlar ve Pilsen ve Stettin Hahamları Birliği Kurucu ve Başkanı Dr. Vogelstein ve Brüksel'den Haham Bloch gibi... İngiltere Liberal Yahudi Hareketi ile İngiliz-Yahudi Birliği Başkanı Claude Montefiore'a cevap için de geniş bir yer ayrılmıştı. Almanya Hahamlar Birliği'nin İcra Komitesi'nce yayımlanmış ve Berlin, Frankfurt, Berslau, Halberstadt ve Münih Hahamları tarafından im-

¹ Tarafımdan vurgulanmıştır, R. G.

zalanmış, “Yahudiliğin ilkeleri ve müminlerin gayeleri” hakkındaki “sakat anlayışlar” a itiraz eden bir bildiriye verilen bir cevap da bulunuyor. Bu cevap Birinci Siyonist Kongre’nin davetiyesinde ve gündeminde de kısmen yer alıyor. Son olarak, Birinci Siyonist Kongre davetine Münih Musevi Topluluğu’nun itirazıyla ilgili yorumlara geçiliyor. Zaten bu itiraz üzerine organizatörler Kongre yerini Münih’ten Basel’e değiştirmek zorunda kalmışlardı.⁷⁵

Rufus Learsi, Avrupalı Musevi örgütlerin ilk tepkisini özetler: “Batı Avrupa’nın en önemli Musevi örgütleri –Fransa Evrensel İsrail İttifakı, onun Avusturya kolu Israelitische Allianz, Londra Musevi Kolonisi Derneği– buna muhalefet ettiler... Londra Yahudi aydınlarının bir derneği olan Makabeler, Herzl’i nezaketle ve soğuk bir tavırla dinlediler.” Bazı geleneğe bağlı hahamlar da muhalefetlerini göstermekten geri kalmıyorlardı: “En ateşli muhalifler, bütün o Reformcu Hahamlardı. Yahudiler bir millet değildir ve millet olmanın yolunu da aramamalıdır”⁷⁶ diyorlardı.

Siyasî siyonizme ve onun milliyetçiliğine bu muhalefet, Yahudiliğin temel geleneğine dayanıyordu.

“Babil sürgünü (MÖ VI. yüzyıl), sadece Yahudilerin tarihinde değil, medeniyet tarihinde de bir dönüm noktasını oluşturur... Büyük bir topluluk, Tanrı’ya ibadeti ata toprağından ayırıyorlardı... Bu, insanî kardeşliğin hareket noktası ve halkını ve yurdunu sevmeyi bütün diğer insanlara karşı nefrete dönüştüren o önyargıdan kopuştu. Nihayet şu ilke konuldu: Tanrı, yeryüzünün özel bir yerinde değildir, bütün ülkeler ve bütün halklar O’nun karşısında aynı durumdadır.”⁷⁷

Sürgün edilenlerden bir azınlık Filistin’e, Pers kralının himayesinde, kapalı bir toplum oluşturmak üzere geri ge-

⁷⁵ Almanca orijinal baskısı *Zionistische Schriften*, Leon Kellner tarafından (iki cilt, Berlin 1905) yayınlandı. Yukarıdaki polemikler için kaynaklar İngiliz bakışına aittir: s. 62-70, 89-97, 119-124, 148 ve 232-239.

⁷⁶ Rufus Learsi, *Israel: A History of the Jewish People/İsrail: Yahudi Halkın Bir Tarihi*, Cleveland, World Publishings Co., 1966, s. 521-522.

⁷⁷ Louis Finkelstein, *The Pharisees/Ferisiler*, Jewish Publication society of America, Philadelphia, 1966, c. 2, s. 443.

lir. Ezra ile Nehemya da bu topluluğa ırk ayırıcılığını ve din adamları teokrasisini dayatır.

Babil’de kalan çoğunluk, bundan böyle Kitab’ı vatani olarak gördü. Onlar “Kitab’ın insanları” idiler. Orada, Musevi dini ilk Talmud’unu ortaya koyacak ve Rabbi Hillel gibi en büyük (Eski Ahit) yorumcularının doğmasını sağlayacaktır.

Filistin’de, daha önce gördük, Mattatias Hashmonai ve oğlu Judah Macchabee’nin Helenizm istilâsına karşı din hürriyeti için direniş hareketinden sonra, onların dinî direniş hareketinden doğan hanedan, Hasmoneen Hanedanı, çok geçmeden baskıcı ve bağınaz bir milliyetçiliğe dönüşerek soysuzlaştı ve Romalıların fethi sırasında can çekişir hâle geldi.

MS 70 ve 135’te Zelotların isyanlarıyla milliyetçiliğin yaptığı iki sıçrama, Filistin’i felâkete götürdü ve Zelotların milliyetçiliğine olduğu gibi, Sadukilerin egemenliğine de son verdi. Museviliğin ruhi yönetimi sırf Ferisilerin eline kaldı.

Ibranî milliyetçiliğinden, bir milletle alâkası olmayan Musevî dinine bu radikal geçişin öncüsü, MS 70 yılındaki ilk Zelot isyanı sırasında, Kudüs kuşatmasından gizlice kaçıp Romalıların kampına giden ve orada İmparator’dan Yabne’de (şimdiki Yafa şehrinde) bir Yahudi Akademisi kurma izni alan Rabbi Yohanan ben Zakkai’dir. 80’de Rabbi Gamaliel Romalılar tarafından Musevilerin dinî cemaatinin lideri olarak tanındı.

Artık Musevilik ne bir halkla, ne de bir toprakla özdeşleşiyordu. Dinî güç olarak böylece parıldadıkça parıldadı. Nitekim Babilli Haham Eleazar ben Pedat, MS III. yüzyılda şöyle diyordu: “*Yüce Rab, kendisine hamd olsun, İsrail oğullarını başka milletlerin ortasına sadece ve sadece mühtediler kazandırılması gayesiyle sürgün etti. Mabel’in yıkıldığı günden itibaren, İsrail ile göklerdeki Babası arasındaki demir duvar ortadan kalkmıştır.*”⁷⁸

⁷⁸ Andre Chouraqui, *Histoire du Judaïsme/Yahudiliğın Tarihi*, age, s. 25.

Musevilik bir milletin sınırları içine hapsedilmediği zaman, Yahudi inancının parıldaması öyle güçlü oldu ki bu dine geçiş zirveye ulaştı. Nitekim bu katılımın önünü kesmek için II. Theodos 425'te Yahudi Patrikliğini lâğvettiğinde, Roma İmparatorluğu'nda milyonlarca Musevi bulunuyordu. Daha önce, Roma İmparatoru Claudius tarafından MS 43'te yapılması emredilen, Roma İmparatorluğu'ndaki Yahudi nüfusun sayımı sırasında, Suriyeli yazar İbranî Bar'ın kaydettiği sonuca göre, 6 milyon 944 bin Musevi vardı. S. W. Baron, "İsrail Tarihi" adlı âbidevî eserinde toplam sayıyı 8 milyon olarak tahmin eder. Bu rakamın iki milyonu Suriye-Filistin'de, iki milyonu Babil'de ve dört milyonu 60 ilâ 70 milyon nüfusa sahip bu İmparatorluğun geri kalan kesimindedir. O kadar ki her 10 Roma vatandaşından biri Musevi idi.

Musevi dininin doruklara çıktığı dönemde en parıltılı merkezi, VII. yüzyıldan XI. yüzyıla kadar, Babil; sonra da (IX. yüzyıldan itibaren) Müslüman Halifeler zamanında Bağdat oldu: Yahudi cemaatinin "*Lideri, Halifelerin Sarayında, Hıristiyan din yetkililerinden öncelik hakkına sahip bir makamda bulunuyordu. Görevine bizzat Halife tarafından tayin edilmişti; İmparatorlukta Yahudi yetkilileri o atıyordu.*"⁷⁹

Arap Halifeliği döneminde Yahudi inancının, "gahon" (İbranice "olağanüstü"), bu gelişip serpilme dönemi, Babil (şimdiki Irak) Yahudileri ve ayrıca Mısırlı bir Yahudi bilgin Rabbi Saadyah ben Joseph el Fayumi (882–942) tarafından övgüyle dile getirilir. Bu öylesine gerçek bir durumdur ki Filistin'in tarihi, "Verimli Hilâl" in bütününden ve onun iki kutbu olan Mezopotamya ile Mısır'dan ayrılamaz. Saadyah'ın dili, o dönemin bütün Yahudilerininki gibi, Arapçaydı. O yüzden Eski Ahit'i Arapçaya çevirmişti.

Yahudi kültürünün çöküşü, içinde gelişip serpildiği Arap İmparatorluğu'nun kaderini takip etti: Bu kültürün

⁷⁹ Andre Chouraqui, *Histoire du Judaïsme/Yahudiliğin Tarihi*, age, s. 54.

atılımı, Selçuklu Türklerinin Bağdat'a* hâkim olmaları (1055) ve Haçlıların Kudüs'ü istilâları (1099) ile çökertildi.

Museviliğin parıldayan merkezi bundan böyle Müslüman Halifeliğinin İspanya'sıydı, Endülüs'tü.

Orada Yahudi Topluluğu'nun "prens"leri, Kurtuba Halifeliğinin bakanlarından Hasdai ibn Saprout veya Granada Sultanı'nın bakanı Samuel Hannaguid gibiler oldu. Salomon ibn Gabirol (Süleyman ibn Câbirol, 1020–1050), Judah Halevy (1085–1141) ve bilhassa Moïse Maïmonide (Musa ibn Meymun, 1135–1204) gibi filozoflar, ilâhiyatçılar ve şairler burada parladılar. Andre Chouraqui bu dönemi, "*Yahudi-Arap birlikteliğinin en güzel meyvelerini verdiği*" Müslüman İspanya'daki Yahudiliğin "*altın çağları*"⁸⁰ olarak takdim eder.

Kurtuba'da Yahudi filozoflarının en ünlüsü doğdu ve yetişti: Maïmonide/İbn Meymun. Dini çok katı yorumlayan El Muvahhidler İspanya'ya hâkim olunca oradan kaçtı, Salâhaddin-i Eyyübî'nin Kahire'de doktoru ve dostu oldu. Bilindiği gibi, Salâhaddin Kudüs'ten Haçlıları kovdu ve dostu Maïmonide'in desteğiyle orada havraları tekrar açtı. Maïmonide, Yahudi ilâhiyatınm (Arapça olarak yazılmış) zirve eseri ve Yahudi inancının ilkelerinin en güçlü ve en güzel ifadesi "*Şaşkınlar Rehberi/Delâlet'ül-Hâirîn*"de, bu inancı siyasî kaymalardan korumasını bilmişti: "*Şeriat, taç olarak da kılıç olarak da kullanılamaz*" diyordu.

Yahudi inancından ilham alan büyük beyinler, doruk noktasındaki Arap medeniyetinin gelişimine her alanda

Yazar bu konuda yanılıyor, Selçuklu Türkleri tam aksine Bağdat'ı ihya etmişlerdir. Bağdat'ı mahveden ve o dönemin parlak İslâm medeniyetinin belini kıran ise Moğollar olmuştur. Hülagü Bağdat'a girdiğinde on binlerce, bazı kaynaklara göre 200 bin kadar insanı öldürtmüş ve bu arada o çağın en seçkin bilim adamlarının da başlarını vurdurmuştur. Belki bir kopyası daha bulunmayan binlerce elyazması ilmi eserleri toplattırarak nehre atmış ve Dicle mürekkep renginden dolayı haftalarca bulanık akmuştur, çev.

⁸⁰ age, s. 61

takdire değer yardımlar yaptıktan sonra, Spinoza'dan Einstein'a Batı medeniyetinin gelişmesine de, her alanda, zengin bir katkıda bulundular.

Dinlerinin evrensel davetine sadık kalmak isteyen ve XIX. yüzyılın sonunda, eski ayırıcılıkların kurtulmak için her ülkede mücadeleye girişen Yahudiler, siyasî siyonizmde elbette idcalarına ve en değerli geleneklerine bir ihanetten başka bir şey göremezlerdi.

4) Siyasî siyonizmin doğuşu

Siyasî siyonizmin tartışmasız kurucusu, hem yazdığı *Yahudi Devleti* (1895) kitabı, hem de Basel'de düzenlediği İlk Siyonist Kongresi (1897) ile Theodor Herzl'dir.

Aslında Herzl, siyonizm fikrinin, yani Filistin'e Yahudilerin "dönmesi" düşüncesinin yeni olmadığını kabul eder. *Günlük*'ünde dostlarından birinin (Schiff), kendisine "Bu, birinin, yani Sabetay'ın gerçekleştirmek istediği bir şeydir" dediğini (17 Haziran 1895) hatırlar.⁸¹ Söz konusu kişi, XVII. yüzyılda ortaya çıkan sahte Mesih Sabetay Zevi'dir. Daha uzaklara gitmeye gerek yok, Moïse Hess tarafından *Roma ve Kudüs* (1860) ve *Kutsal Toprağın Sömürgeleştirilmesi Projesi* (1867) kitaplarında, Leon Pinsker tarafından *Kendi Kendine Kurtulma* (1881) kitabında ve 1893'te *Yahudi Meselesinin Halli İçin, Kendi Toprağında Yahudi Halkının Millî Rönesansı'nı* yayınlayan Nathan Birnbaum tarafından da aynı tema geliştirilmiştir.

Biz bir halkız ve "Filistin bizim unutulmaz tarihî vatanımızdır"⁸² sloganlarını üzerine basa basa söylediği zaman,

⁸¹ *Diaries/Günlükler*, age, s. 49.

⁸² *L'Etat juif/Yahudi Devleti*, age, s. 45.

⁸³ Aynı eser, s. 45.

⁸⁴ *The complete diaries of Theodor Herzl/Theodor Herzl'in Tam Günlükleri*, Sunan: Raphael Patai, N. Y. 1970, c. 1, s. 56.

bütün yaptığı, “karşı konulmaz bir gücün bir toplanma çığlığını oluşturan”⁸⁵ diye bizzat kendisinin adlandırdığı “güçlü efsane”ye⁸⁴ sarılmaktan başka bir şey değildir. Vardığı sonuçta şunu vurgular: “Makabeler diriliyor... Yahudiler istediklerinde devletleri olacak.”⁸⁵

İşin orijinal yanının bu olmadığını çok iyi biliyor. *Yahudi Devleti* kitabında zaten *gaye*'yi hatırlatmaya ancak birkaç sayfa (tam olarak 17 sayfa) ayırıyor. Buna karşılık *yöntem*'ini 70 sayfada açıklıyor. Bu *yöntem*, “Jewish Company/Yahudi Şirketi” kurmaktan ibarettir. Bize bunun “Büyük arazi şirketleri modeline göre tasarlanmış, bir Chartered Company juive/Yahudi Ayrıcalıklı Şirketi”⁸⁶ olduğunu söyler.

Theodor Herzl'in aslında gerçek buluşu budur: “Güçlü efsane”yi, bir “İmtiyazlı Şirket” aracılığıyla bir hakikat yapmak.

Encyclopædia Britannica⁸⁷ “Chartered Company”yi şöyle tarif eder: “Bazı hak ve imtiyazlardan yararlanan, bazı yükümlülüklerle bağımlı, devletin yüksek otoritesi tarafından verilmiş bir belgeye tabi şirket... Bu belge genellikle Şirkete kendi hareket alanında bir tekel olma hakkı tanır.” Aynı maddede şu açıklama da yer alır: “Bu sistem, XVI. yüzyıldan itibaren ticareti, gemiciliği ve sanayiye kamçılayan ‘büyük keşifler’ sayesinde yaygınlık kazanır.” Bunun bir modeli “Hindistan Şirketi” ile ortaya konmuştur. Ayrıca şöyle denilir (s. 334): “XIX. yüzyılın sonunda, sömürgeci yayılmacılığı teşvik etmek için yeni imtiyazlı şirketler meydana getirilmiştir.” Bunun da en çarpıcı örneği, başında Cecil Rhodes'un bulunduğu “British South Africa Chartered Company/İngiliz Güney Afrika İmtiyazlı Şirketi”ne (İngiltere Başbakanı) Lord Salisbury tarafından 1889'da verilen İmtiyaz'dır. İşte Herzl, (kendisinden tavsiye ve yardım istediği) Cecil Rhodes'un

⁸⁵ age, s. 126.

⁸⁶ age, s. 49.

⁸⁷ Cilt 5, s. 333.

bu modelini tercih etmiştir, zira onun ne derece etkili olduğunu gözlemleyebilmiştir.

Cecil Rhodes (1853–1902), anglo-sakson ırkının ilâhî bir plânı gerçekleştirmek için beşerî evrimin en ileri noktasında olduğundan emindir (Devasa servetini bırakırken onunla, Britanya İmparatorluğu'nu dünyaya yayacak bir şirketin kurulmasını vasiyet edecektir).

Avrupalıların açgözlülüklerini Afrika'ya yönlendiren 1878 ve 1885 Berlin Konferansları sonrasında Johannesburg altın madenlerinin ve elmas bulunan merkezlerin sahibi olan Rhodes, sömürgeci devletlerin kendisinin "British South Africa Company / İngiliz Güney Afrika Şirketi" üzerindeki rekabetlerini kullanarak, meşruluk görüntüsü altındaki hileli anlaşmalarla Kral Lobengula'nın topraklarının yönetim ve işletmesini bu şirkete devrettirir. Nama-galand ve Damalaband'a komşu bölgeleri Almanların himayeleri altına almalarından (1883–1884) istifadeyle, Rotschild'den bir milyon sterling alır, özellikle de İngiltere'den maden araştırmaları tekeliyle bir askerî koruma altına alınma imtiyazını elde eder. 1895'te İngiltere'den Mashonaland ile Matabalaland'ın birleştirilmesini ister ve bunu başarır. Buraya da onun adı verilir: Rodezya.

Theodor Herzl'in ana düşüncesi, Cecil Rhodes tarafından Güney Afrika'da gerçekleştirilen senaryoyu, sömürgeci devletlerin rekabetini kullanarak Ortadoğu'ya tatbik etmektir. Emperyalist güçlerin Afrika'yı bölüşmek için kudurganca davranmaları, Berlin anlaşmalarıyla başlayıp Cecil Rhodes'un emellerine hizmet etmişti. Parçalanması için pusular kurulan Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarını Avrupalı sömürgeci devletlerin aralarında paylaşma hesapları demek olan "Şark Meselesi" de, Theodor Herzl'in gayesi bakımından aynı rolü oynayacaktı. Bu yakın benzerliğin tamamen bilincinde olan Herzl, 11 Ocak 1902'de Cecil Rhodes'tan himaye ve destek ister. Kendisine şu satırları yazar: "*İstirham ediyorum, bana programımı incelediğinizi ve tasvip ettiğinizi be-*

lirten bir yazı gönderin. Bay Rhodes, size niçin başvurduğumu merak ediyorsunuzdur. Benim programım da bir sömürge programı da ondan.”⁸⁸

Siyonist girişimin olağanüstü başarısının sırrı işte budur. Çünkü bu hareket de, dünya çapındaki sömürgecilikten kurtuluş hareketine, XX. yüzyılın şu sonuna kadar, direnmeyi başaran Güney Afrika ile aynı hamurdandır. Biri siyah dünya, diğeri ise Arap âlemi karşısında sömürgeciliğin ve ırkçılığın son kalelerini oluşturdular.⁸⁹

Şu hâlde *Yahudi Devleti*'nin iki güçlü fikri şudur:

a. Kitleleri harekete geçiren “dönüş” miti;

b. Avrupa sömürgeciliği bağlamında yer alan güçlü iş bitirici araç olan “İmtiyazlı Şirket”.

Herzl işte bu sağlam zemin üzerinde, 1897’de Basel’de Birinci Siyonist Kongre’yi düzenleme imkânı bulur. Bunu Münih’te yapmayı hayal ediyordu, ama Alman hahamlarının ve Münih Yahudi cemaatinin muhalefeti, kendisini Basel’e çekilmeye mecbur etti.⁹⁰

Basel’deki katılımcıların büyük çoğunluğu, Doğu Avrupa’dan gelen, daha ziyade katliamlardan kendilerini koruyacak çok geniş bir gettonun hayaline kapılmış, Herzl’in tabiriyle, “getto Yahudileri” idi. Buna karşılık, kendi ülkelerindeki “asimilasyon”larını tamamlamak kaygısı taşıyan ve tehdit altında bulunmayan⁹¹ Batılı Yahudiler, siyasi siyonizme soğuk duruyorlardı.

Theodor Herzl’s Tagebüch/Theodor Herzl’in Günlükleri, c. 3, s. 105.

⁸⁸ Zaten daha ileride göreceğimiz gibi ikisi dirsek teması içinde de bulundular.

⁸⁹ *Diaries/Günlükler (Löwenthal)*, age, s. 202-213.

⁹¹ Fransa’da Dreyfus Davası, Yahudiler aleyhindeki antisemitizmin yönetici sınıfın, siyasilerin, ordusunun ve dinî yetkililerin ahlâksızlığını, yalanlarını, iğrenç maksatlarını örtmek için nasıl bir bahane olarak kullandığını gözler önüne sermesi açısından bir ipucu olmuştur. Fransız halkı için bu, antisemitizmin iğrençliği ve onun gerici rolü konusunda bir uyarı vazifesi görmüştür. Hiçbir itibarı kalmayan antisemitizm artık bu ülkede ayakta kalamayacaktır.

· Roger Garaudy

Dolayısıyla, Ağustos 1897’de, siyasî siyonizmin kurucu teşebbüsü olan Basel Kongresi açılır.

“Dünya Siyonist Teşkilâtı”nın “Basel Programı” şöyle belirlenmiştir:

“Siyonizmin gayesi, Yahudi halkı için Filistin’de kamu hukukunun garantisi altında bir yurt edinmektir.

Bu gayeye erişmek için Kongre şu yollara başvurulmasını tavsiye eder:

1. *Yahudi tarımcılar, zanaatkarlar ve tüccarlar aracılığıyla Filistin’in sömürgeleştirilmesini, en iyi şartlar içinde, geliştirmek;*

2. *Bütün dünyada, her ülkenin kanunlarına göre, mahallî veya millî oluşumlar hâlinde, Yahudilerin teşkilâtlanması ve birleştirilmesi;*

3. *Yahudilerin millî duygularının ve bir millet oldukları bilincinin kuvvetlendirilmesi;*

4. *Siyonizmin hedeflerine erişmek için gerekli olan hükümetlerin rızasını elde etmek için ön hazırlık niteliğindeki girişimlerin yapılması.”*

Bu program, 1951’de Kudüs’te yapılan 23. Siyonist Kongre’ye kadar, siyonist hareketin programı olarak kalmıştır. Kudüs Kongresi’nde hedefler yeniden düzenlenmiştir. Basel’inkinin yerini alan bu “Kudüs Programı” şöyle belirlenecektir: *“Siyonizmin hedefleri şunlardır: Var oluşunun merkezi İsrail olan Yahudi halkının birliği; bütün ülkelerden gelecek bir göçle, tarihî vatanında, İsrail Toprağı’nda, Yahudi halkının toplanması; adalet ve barışı esas alan Peygamberlerimizin idealleri üzerine kurulmuş İsrail Devleti’nin güçlendirilmesi; Yahudi ve İbranî eğitimin ve Yahudi manevî ve kültürel değerlerinin geliştirilmesiyle Yahudi halkının kimliğinin korunması; her bir yerde Yahudi haklarının savunulması.”*

Basel Kongresi’nde Theodor Herzl, uzlaşma babında, kendi kitabının *Judenstaat* başlığına göre *“Yahudi Devleti”*

değil de, Filistin’de “yuva” ifadesini ve Osmanlı Devleti’ne Filistin’deki hükümrana saldıran izlenimi vermemek için de “milletlerarası hukuk” yerine, “kamu hukuku” formülünü kabul etmişti. Max Nordau 1920’de Basel Kongresi ile ilgili olarak şunları not eder: “*Filistin’de bir ‘Yahudi Devleti’ isteyen kimseleri, göz diktiğimiz toprağın Türk yöneticilerini tahrik etmekten uzak duran bir formülle dillendirmek için, dolambaçlı bir ifade bulmanız gerektiğine ikna etmek konusunda elimden geleni yaptım. Devletin eş anlamlısı olarak ‘Millî Yuva/Heimstätte’ tabirini teklif ettim.*

İşte o çok tartışmalı ifadenin tarihi budur. Kapalı bir anlamı vardı, fakat hepimiz onun ne manaya geldiğini biliyorduk. O sıralar bizim için bu tabir ‘Judenstaat/Yahudi Devleti’ anlamına geliyordu, aynen bugünkü anlamı gibi... Fakat şimdilerde artık gerçek amacımızı gizlemeye sebep kalmadı.”

Nordau için olduğu kadar Herzl için de bu kapalı anlamlı “yuva” kelimesi, apaçık bir gerçeği saklıyordu. 3 Eylül 1897 tarihli *Günlük*’üne şunu yazar: “Kongreyi tek bir kelimeyle özetlemem gerekseydi –ki bunu ulu orta söylemekten kaçınıyorum–, o da şu olurdu: Basel’de Yahudi Devleti’ni kurdum!”⁹² “Fakat”, diye ilâve eder, “*bu öyle ‘yüksek sesle’ söylenecek bir şey değil.*”

⁹² *Diaries/Günlükler*, age, s. 224. Siyonizmin bütün tarihine damgasını vuran bu iki yüzlülük, Herzl’in çabalarının vardığı sonuç olan “Balfour Bildirisi”nin (1917) “yorumlar”ında da dile getirilir. Bunda da, Basel Kongresi’nde kullanılan “Yahudi Millî Yuvası” ifadesi aynen tekrarlanır. Lord Rothschild, “Yahudi halkının millî ilkesi”ni öngören bir bildiri taslağı hazırlamıştı. Balfour’un nihâi bildirisi bütün Filistin’den söz etmez, sadece “Yahudi halkı için Millî bir Yuva’nın Filistin’de tesis edilmesi”nden bahseder. Aslında herkes “yuva” demektedir, sanki bir manevî ve kültürel merkez söz konusu imiş gibi, fakat gerçekte, tıpkı Herzl’in kendisi gibi, *Devlet*’i düşünmektedir. Lloyd George, *The Truth about the Peace treaties/Barış Anlaşmalarıyla İlgili Gerçek* kitabında (Gollancz Yayınları, 1938, c. 2, s. 138-39) şöyle yazar: “O dönemde Kabine üyelerinin kafalarında olan şeyden şüphelenilemezdi... Filistin bağımsız bir devlet olacaktı.” Savaş Kabinesi üyesi General Smuts’un Johannesburg’ta, 3 Kasım 1915’te şu demeci vermesi manidardır: “Gelecek kuşaklar içinde, orada (Filistin’de) bir kere daha büyük bir Yahudi Devleti’nin yükseldiğini göreceksiniz.”

Daha 26 Ocak 1919'da, Lord Curzon şunları yazıyordu: *"Weizman size bir şey dediği ve sizin de 'millî Yahudi yuvası'nı düşündüğünüz esnada, onun kafasında tamamen bambaşka bir şey yatmaktadır. Bir Yahudi Devleti'nü ve Yahudiler tarafından yönetilen boyun eğmiş bir Arap halkını hesaplamaktadır. Bunu da perde gerisinden ve Britanya'nın himayesi altında gerçekleştirmek istemektedir."*

1917'de "Balfour Bildirisi", "Filistin'de millî Yahudi yuvası" ifadesini aynen tekrarladığında, İngiliz yöneticiler Herzl'in iki yüzölçümünü kendi hesaplarına kullanmaya kalkarlar: "Millî Yahudi yuvası" denilir, ama "Yahudi Devleti" düşünülür. Weizmann, Britanya hükmetine, siyonizmin hedefinin (dört veya beş milyon Yahudiyle) bir "Yahudi Devleti" kurmak olduğunu açık ve net izah etmişti. Lloyd George ve Balfour kendisine, *"Balfour Bildirisi'nde biz 'millî yuva' terimini kullanırken, bununla kesinkes bir Yahudi Devleti'ni kastediyoruz"* garantisini verdiler. (Doreen Ingram, *Palestine paper/Filistin Evrakı, 1917-1922. Seeds of conflict/Çatışma Tohumları*, N. Y. Brasilles, 1973)

Başarıyı sağlayacak olan şu iki "itici güç"ü kullanarak derhal bu projenin uygulamasına geçti:

a. Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması beklentisiyle iyice sabırsızlaşmış sömürgeci devletlerin *"Şark Meselesi"*ndeki birbirine rakip açgözlülükleri.

b. Antisemitizm/Yahudi düşmanlığı:

– Zulüm gören Yahudilere, tehlikeden kurtuluş yolunun "asimilasyon" değil, göç olduğunu göstererek...

– Antisemit/Yahudi düşmanı hükümetlere de, Yahudilere bir toprak verilirse, yakalarını Yahudilerden kurtarabileceklerini vaat ederek.

III

SİYASÎ SİYONİZMİN BAŞARISININ SEBEPLERİ

1) Siyonizm ve Şark Meselesi'nde sömürgeci rekabetler

Türk İmparatorluğu'nun dağılmasının beklentisiyle, "Şark Meselesi"ni sömürgeci bir devletin lehine çözmek için Filistin'de bir Yahudi Devleti kurulmasının faydasını gören ilk kişi, III. Napolyon'un özel sekreteri Laharanne'dir. 1860'ta *Yeni Şark Meselesi* başlıklı bir broşür, Yahudileri "özgürleştirici Fransa'nın kutsal himayesi altında"¹ yurtlarını diriltmeye davet ediyordu.

Benzeri kaygılar İngiltere'de dillendirilir. Yazar ve diplomat Laurence Oliphant, 1880'de yayınlanan *The Land of Gilead, with Excursions in the Lebanon/Gilead Diyarı, Lübnan'da Gezintilerle* kitabında Batı Şeria'ya bir Yahudi yerleşimini tavsiye eder.

Marquis de Salisbury'ye 14 Kasım 1878'de şunları yazar: "Bu yönde (Filistin'e bir Yahudi kolonisi yerleştirmek için) birçok girişimde bulunuldu, fakat siyasî ve ekonomik sebeplere dayandırılacak yerde, duygusal ve dinî bir zemine oturtulmak istendiği için başarısızlıkla sonuçlandı. Britanya halkının çok geniş bir kesiminin büyük ve yakın ilgisi, önemli siyasî hedefleri ve kabarık malî sonuçları rahat rahat garanti edebileceği için, umdi bunun tam zamanı olduğu görülüyor..." "O sömürgeci

¹ Ferdinand Zweig tarafından zikredilmiştir: "Israel: The Sword and the Harp/İsrail: Kılıç ve Arp, Londra, 1969.

yayıllş döneminde ileri sürülen sebepler bağlamında dilediği yönlendirmenin tipik bir şekliydi bu.”²

a) Herzl, siyonist stratejinin yaratıcısı

Herzl, bu rakip iştahlar arasında, ince diplomasi oyunlarıyla, “manevralar yapar”: 1897 Temmuzundan itibaren, Basel Kongresi arefesinde, gazetesi Die Welt’te, Türkiye’nin parçalanmasını tavsiye eden Quarterly Review’nun bir makalesinde ortaya atılan görüşleri tartışıyordu; bu parçalanmada Mısır ve (Filistin dâhil) Suriye, Hindistan’a doğru bu kısa yola şiddetle ihtiyacı olan İngiltere’ye verilmesi gerekiyordu. “Hint yolunun araştırılması insanlık için hayli hayırlı keşiflerin yapılmasını sağladı: Afrika kıyıları keşfedildi, Amerika keşfedildi, Süveyş kıstağı delindi. Belki Yahudi sorununun çözümü müde, Hindistan’a giden en kestirme yol boyunca bulunuyordur.”³

Fakat Osmanlı İmparatorluğu’nun mirasını paylaşma açgözlülüğü içindeki bu Avrupa’da kartlarını her bir yana koyup oynamak isteyen Herzl, İngiltere’ye yaptığı tekliflerin aynılarını Almanya’ya da yapar: Alman himayesi altında bir İmtiyazlı Şirket.

İlk önce 16 Eylül 1899’da Almanya’nın Viyana Büyükelçisi Eulenburg’u görür ve derhal en hassas nokta olan İngiltere ile rekabetlerine parmak basar: “Bir başka devlet bu harekete yardım edebilecektir. İlkın bunun İngiltere olabileceğın düşündüm. Tabiiydi bu. Fakat isterim ki bunu yapan Almanya olsun.”⁴

Bu şantajı sayesinde 19 Ekim 1898’de Kaiser’le görüşme imkânına kavuşur: “Kendisine İmtiyazlı Şirket meselesini ve Almanya’nın himayesini teklif ettiğım zaman, uygun buldu.”⁵

² Philippe Henderson: *The life of Laurence Oliphant/ Laurence Oliphant’ın Hayatı*, Robert Hal Yayınları, Londra, 1956, s. 203-205.

³ Bkz.: Israel Zangwill, *Speeches, Articles, Letters/Nutuklar, Makaleler, Mektuplar*, Londra, 1937 ve H. Sidebotham, *England and Palestine*, Londra, 1918.

⁴ *Diaries/Günlükler*, age, s. 236.

⁵ Aynı eser, s. 267.

Herzl, Kaiser'in huzurunda siyonizmin sosyalizmden kurtulmada oynayabileceği rolü allayıp pullar. İmparator'un tek endişesi, "Ya kendi himayesi altında olduklarını hisseden Yahudiler artık Almanya'dan gitmeyecek olurlarsa..."⁶

Herzl'in buna cevabı hazırды. Nisan 1896'da, "Bizim davamızı desteklerken antisemit gibi görünmekten" korkan Baden Dükü'ne şu cevabı vermişti⁷:

"Alman Yahudileri bizim hareketimizi benimseyecekler. Çünkü bu hareket, Doğu Avrupa Yahudilerinin akınını başka yöne çevirecektir."⁸

Herzl ona siyonizmin Alman menfaatlerine yarayacağını, (Eulenburg'a daha önce ifade ettiği gibi) sadece İngiltere'ye karşı da değil, Fransa ve Rusya'ya karşı da faydalı olacağını ispatlamaya gayret eder: "Fransa zayıfladı... Rusya'nın prestiji düşüşte."⁹

"Fransa bizim projemize engel olacak durumda değil."¹⁰

Çar'ın (Moskova'yı Vladivostok'a bağlayan) Sibirya'dan geçen demiryolu inşaatında karşılaştığı güçlükleri ve İngilizler için "Hindistan'a giden en kestirme yolu" hatırlatarak Herzl, Almanya'nın Şark siyasetini ve Doğu'ya nüfuz etmek ve orada etkili olmak için Berlin-İstanbul-Bağdat hattı projesini bildiği için, günlüğüne şu notu düşer: "Asya'ya doğru -Akdeniz'den Basra Körfezi'ne- yeni kara yolundan kendisine bahsettiğimde, düşüncelere dalar gider gibi oldu ve ifade tarzı ile tavrı bana onu oltama düşürdüğümü gösteriyordu."¹¹

O andan itibaren Herzl doğrudan doğruya hedefe gider: Sultan Abdülhamid'in itimadını kazanmış tek kişi olmakla gururlanan İmparator kendisine, "Tek kelimeyle bana

⁶ Aynı eser, s. 268.

⁷ Aynı eser, s. 118.

⁸ Aynı eser, s. 120.

⁹ Aynı eser, s. 269.

¹⁰ Aynı eser, s. 271.

¹¹ Aynı eser, 272.

Sultan'dan ne isteyeceğimi söyle!" der. Herzl, *"Benim İmtiyazlı Şirketimi –Alman himayesi altında–"* cevabını verir.

Bundan böyle Herzl için Filistin yolu İstanbul'dan geçer. Onun için, Almanya İmparatoru'nun tavsiyesiyle Sultan'la görüşmek ister. Şu açık ve net bir hedefle: Kendisinden Filistin'i satın almak. Fakat bunun için para gerekmektedir.¹²

Başlangıçta (Herzl'in *Yahudi Devleti, Rothschild'e Mektup*'un geliştirilmiş şekli olduğu hâlde) siyonizme karşı olan Rothschild'in çekincelerine rağmen, Herzl Ağustos 1898'de yapılan İkinci Basel Siyonist Kongresi'nde hayal ettiği bankanın kurulmasını sağladı: *"Trust Colonial Juif/Yahudi Sömürge Tröstü/Bankası"*. Onun sayesinde Şubat 1902'de üç akreditif elde edecektir: Biri, Paris Credit de Lyonnais'den; öbürü, Berlin Dresdner Bank'tan; üçüncüsü de, Londra Lloyds Bank'tan. Türk bankalarına yatırılacak miktardır bu.¹³

Böylece Herzl, iflâsla burun buruna olan Abdülhamid'le güçlü bir konumda konuşabilecektir.

Sultan'a çok açık ve net bir teklifte bulunur: *Bana Filistin'i satın, ben de maliyenizi doğrultayım ve borçlarınızı ödeyeyim.*¹⁴ Bu plân bol diplomasiyle allanıp pullandırılır.

Batı'nın sömürgeci devletlerinin Osmanlı İmparatorluğu'nun paraçlanmasıyla ilgili hesaplarından çok iyi yararlanmaya çalışan ve *"karşında bu İmparatorluğun son günlerinin hürsüzü Sultan vardı"*¹⁵ diyerek Abdülhamid'i alabildiğince aşağılayan aynı Herzl, Sultan'ın karışında yaltaklanmaktan da geri durmaz ve Abdülhamid'e *"büyük güven duyduğum Türkiye'nin hayatiyeti"*nden¹⁶ söz eder.

¹² *"Eğer (Sultan) Filistin'i bana hemen satmak isteseydi, apışır kalırdım. Önce para bulmanı gerekiyor"*, *Diaries/Günlükler*, age, s. 334.

¹³ Bu operasyonun ayrıntısı için bkz.: Ernest Teilhac (Beirut Saint-Joseph Üniversitesi hukuk profesörü), *Theodore Herzl et sa doctrine/Theodor Herzl ve Doktrini*, 1952, s. 294.

¹⁴ *Diaries/Günlükler*, s. 352-353.

¹⁵ Aynı eser, s. 351.

¹⁶ Aynı eser, s. 339.

Batı'da kullandığı dili ve yaptığı vaatleri tamamen ters-yüz ederek, *"Kendisine ısrarımın sebeplerini izah ettim. Zayıf bir Türkiye isteyen büyük devletler, ülkesinin belini doğrultmasını engellemek için ellerinden gelen her şeyi yapacaklar."*¹⁷

Fakat Herzl kurtarıcıdır: *"Bütün Avrupa borsalarındaki dostlarım sayesinde operasyon çok iyi yönetilecektir, yeter ki Sultan Hazretleri bana arka çıksın!"*¹⁸. *"Bütün dünya Yahudilerinin sempatilerini Türk İmparatorluğu'na çevireceğim."*¹⁹

Herzl bütün itirazları bertaraf eder. Sultan, Herzl'in dostu Nevlinski'ye *"Ama Filistin diğer dinlerin de beşiği!"* der. Herzl'in Kaiser'e yaptığı baskının (biz İngiltere'ye de başvurabiliriz) aynısını Sultan'a yapan Nevlinski şu cevabı verir: *"Eğer Yahudiler Filistin'i elde edemezlerse, kesinlikle Arjantin'e yöneleceklerdir!"*²⁰ Bu durumda da, malî kudret helvası (devasa finansal destek) Türkiye'ye kismet olmayacaktır!

Herzl daha da ileri gider. Çünkü dostu Vambery kendisini daha önce uyarmıştır: Sultan için *"Kudüs, Mekke kadar kutsaldır. Yine de Siyonizm –Hıristiyanlığa karşı– iyidir."*

O yüzden, Sultan kendisine Hıristiyanlara karşı güvensizliğini şu sözlerle ifade ettiği zaman Herzl şaşırmaz: *"Ben her zaman Musevilerin dostu oldum ve dostuyum. Ben Müslümanlara ve Musevilere güvenirim. Hıristiyan tebama ay-
nı itimadım yoktur."*²¹

Bu diplomatik nutuklardan sonra Abdülhamid, *"kendi-
lerini Müslüman vatandaşlar olarak görmeleri"*²² şartıyla Ya-

¹⁷ Aynı eser, s. 340.

¹⁸ Aynı eser, s. 340.

¹⁹ Aynı eser, s. 340.

²⁰ Aynı eser, s. 165.

²¹ Aynı eser, 333.

²² Aynı eser, s. 339. Papa X. Pie Herzl'e, *"Bizim Kutsal Yerlerimizin Türklerin elinde olduğunu görmek hoş olmayan bir şey... Ama oraları Yahudilerin işgal etme arzusunu onaylamaya gelince, bunu yapamayız:"* (aynı eser 428) dediğinde Herzl, Kutsal Toprağın *"dokunulmazlık bölgesi"* olacağı vaadinde bulunur, aynı eser, s. 419-421.

hudilerin girmelerine ve toprak satın almalarına rıza gösterir. Herzl, *“Abdülhamid’in asırlık, güvenli ve şanlı hükümdarlığı altında bulunmaktan memnun olacaktık gibi bir tavır takındım”*²³ der. Çünkü onun için önemli olan Şirketi için İmtiyaz (beratı) koparmaktı.

Hiçbir şey olmadı. Sultan Filistin’i satmayı reddetti. Daha önce Herzl’in ifadesiyle şöyle demişti: *“O toprağın bir karışımını bile satamam, çünkü orası benim değil, milletimindir. Milletim bu İmparatorluğu kanıyla kazandı ve kan dökerek genişletti... İmparatorluğum parçalandığında, belki Filistin’e bedavaya sahip olurlar. Fakat bundan önce benim cesedimin paramparça edilmiş olması gerekir. Ben bu canlı beden üzerinde ameliyat yapılmasına izim vermem.”*²⁴

Bunun üzerine Herzl, bir kere daha, canlı beden üzerinde ameliyat yapabileceği yere döndü: İngiltere’ydi bu. Londra’da 13 Ağustos 1900’de yapılan Dördüncü Kongre’nin açılış konuşmasında, coşkulu ve şairane bir dil kullandı: *“Yedi denizin hâkimi büyük İngiltere, hür İngiltere bizi anlayacaktır, bizim amaçlarımızı da anlayacaktır... Buradan yola çıkan siyonist düşünce de, her zaman daha uzaklara ve daha yükseğe kanat açacaktır, biz bundan emin olabiliriz.”*

Sultan’a dediklerinin tam aksine, daha önce Baden Dükü’nün huzurunda yaptığı gibi, *“Avrupa’nın tamamının menfaati açısından bir Yahudi Devleti’nin getirilerini”*²⁵ bir bir sayar. Doğu barbarlığı karşısında Batı medeniyetinin ileri bir kalesi olacaktır (*Yahudi Devleti*, s. 32)

Onun *Altneuland/Eski Toprak, Yeni Toprak* romanı, bu açıdan, manidardır. Haçlılık ruhunu yüceltir ve Avrupa’yı bu ruhu kaybettiği için ayıplar. *“Godefroy de Bouillon ve onun yiğit şövalyeleri, Filistin’in Müslümanların elinde kalmasını bir cinayet olarak görüyorlardı. XIX. yüzyıl sonunun şövalye ve kontları arasında siz böyle bir duyguyu nerede bulacaksınız? Ya*

²³ Aynı eser, s. 356.

²⁴ Aynı eser, s. 152.

²⁵ Aynı eser, s. 122.

*hükümetler nezdinde? Kutsal Toprak'ın kurtuluşu için olağanüstü bir kredi açma teklifini Parlamentosuna sunmayı hangisi göze alabilir?"*²⁶

Herzl, "medeniyet dışı kalmış"²⁷ bu ülkeye, Batı sanayileşmesini götürecektir. Peder Enfantin²⁸, bankacı Pereire ve Ferdinand de Lessep ile aşırı bir sanayicilik hâline gelen Saint-Simoncu anlayışla, Filistin'e "bilinen bütün sanayileri"²⁹ kurmayı hayal eder.

Bu geleceği şöyle tasvir eder: "Büyük şehirler uçuş uçuldur, teknik ilerleme egemendir. Dünyanın kavşağı bu yerde trenler koşuşturur. Hermon ve Lübnan şelâlelerinden, ayrıca Akdeniz ile Lût gölü arasındaki seviye farkından da elde edilen elektrikle her yan aydınlıktır. Bir kanal onları birbirine bağlar..."

Günlük'ünde açıkça şöyle der: "Britanya bayrağı altında El Ariş'te olacağımız zaman, Filistin de Britanya nüfuz sahasına girecektir."³⁰

Ama bu böylesi hedeflere erişebilmek için Filistin'e yeterince Yahudi çekmek gerekmektedir, ne var ki kendilerinin hiç de fazla koruyucuları bulunmamaktadır.

Derken, 1903'te, Paskalya sırasında, Rus İmparatorluğu'nda, Kişinev'de, oldukça amansız bir Yahudi katliamı patlak verir: 45 ölü, 1000'den fazla yaralı vardır, 1500 ev yağmalanmış ve tahrip edilmiştir. Bunun sorumlusu da, Çar'ın İçişleri Bakanı Vyaçslav Plehve'dir. Herzl, bir dostu olan Polonyalı Kontes Korvin-Piatrovsk'dan, Plehve'den kendisine bir randevu almasını ister. Kontes ona "Doktor Herzl gibi enteresan bir kişilikle tanışmaktan Pleh-

²⁶ Herzl, *Terre ancienne, terre nouvelle*, age, s. 146.

²⁷ Aynı eser, s. 46.

²⁸ 1836'da Süveyş Kıştağı'nı kazıp delmek için Mısır'a gelen Saint-Simonculuğun bayraktarlarından Peder Enfantin, Filistin'de İsrail oğullarını yeniden ortaya çıkarmayı hayal eder. Talebesi, maliyeci Yahudi Eichtal'i Matternich'e bu projeye ilgilenmesi için gönderir.

²⁹ Aynı eser, s. 184.

³⁰ *Diaries*, age, s. 384.

ve'nin memnun olacağı ve Plehve'nin bir Yahudi göçü hareketini yürekten teşvik edeceği"³¹ cevabını verir.

Herzl, Rothschild'den de, Rus Maliye Bakanı Kont de Witte'in huzuruna çıkmak için yardım ister. Lord Rothschild kendisine bu mektubu göndermemesine rağmen Herzl, bu iki randevuyu da alır.

Kişinev cellâdı Plehve, kendisini Sen-Petersburg'ta çok iyi karşılar ve ondan sadece şunu ister: "Umarım, bu görüşmemizi hoş olmayan bir şekilde kullanmaya kalkmazsınız". "Cevap verdim: Ben bunu siz Sayın Bakanımın bana emredeceği tarz dışında asla kullanmayacağım."

Bu nezaket sözlerinden sonra Plehve, meselenin esasına girer: "Hedefi göç ettirme olduğu için biz siyonist harekete sempati duyuyoruz. Bana hareketinizi açıklamaya hacet yok: Tereciye tere satmak olur. Fakat Minsk Konferansı'ndan beri (bu Siyonist Konferansı Eylül 1902'de yapılmıştı), önemli bir değişiklik dikkatimizi çekti. Filistin siyonizminden daha az, Yahudi kültürü, örgütü ve milliyetçiliğinden daha çok bahsediliyor. Bu bizim işimize gelmez."³²

Plehve Theodor Herzl'e, Herzl'in isteği üzerine, söylediklerinin yazılı bir teyidini gönderdiği zaman, "Siyonist Eylem Komitesi" yayınlanması aleyhinde oy kullandı. Herzl, "O karara aldırmadım"³³ diye yazar. Dolayısıyla Plehve'nin mektubunu yayınladı ve onu bundan böyle her muhatabına gösterdi: Baden Dük'ünden tutun da İtalya kralı veya Papa'ya kadar! İşte Kişinev kasabı tarafından Herzl'e verilen o alçaklık beratının tam metni³⁴:

³¹ Aynı eser, s. 387.

³² Aynı eser, s. 390.

³³ Aynı eser, s. 411.

³⁴ S. Shiffer tarafından bir belgeler derlemesi içinde şu başlıkla yayınlanmıştır: *La fondation d'un Etat juif en Palestine/Filistin'de Bir Yahudi Devleti'nin Kuruluşu*, Jouve ve Cie Yayınları, Paris, 15 rue Racine, 3141-16, s. 31-32.

*“Filistin ve Rusya’da bir Yahudi Devleti
İçişleri Bakanı Plehve’den
Dr. Herzl’e onay mektubu*

30 Temmuz (12 Ağustos) 1903

Beyefendi,

Siz yaptığımız görüşmenin ana çizgilerini muhafaza etme arzunuzu beyan ettiniz. Aşırı umutları veya kaygı verici şüpheleri doğurabilecek her şeyi bertaraf etmek için, bu arzunuzu memnuniyetle yerine getiriyorum.

Ben size Rus Hükümeti’nin Siyonizm’e şimdilerde hangi açıdan baktığını açıklama fırsatı buldum. Bu bakış açısı, aslında, Hükümetimize millî muhafazanın gerektirdiği tedbirler karşısındaki hoşgörü siyasetini değiştirme lüzumunu rahatlıkla ilham edebilir. Siyonizm Filistin’de bağımsız bir devlet kurmaktan ibaret oldukça ve Rusya’dan belli bir sayıda Yahudi vatandaşlarını göç ettirmeyi vaat ettikçe, Rus Hükümeti buna tamamen olumlu bakacaktır.

Fakat Siyonizmin bu temel amacı terk edildiği ve yerine Rusya’da basit bir Yahudi millî toparlanmış propagandası konulduğu an, Hükümet’in Siyonizm’in bu yeni yoluna hiçbir durumda müsamaha edemeyeceği tabiidir. Çünkü bu durum, tamamen yabancı ve hatta, her devletin asıl gücünü oluşturan, vatanseverlik duygularına düşman fertlerden oluşan gruplar meydana getirmekten başka bir sonuç vermez.

Kısacası, biz Siyonizm’e ancak eski eylem plânına geri dönmesi şartıyla güven duyabiliriz. Aldığı bazı pratik tedbirler Rusya’daki Yahudi nüfusunu azalttığı gün, Siyonizm bu durumda bizim maddî ve manevî desteğimize güvenebilir. Bu destek, Siyonist temsilcileri Osmanlı Hükümeti nezdinde korumak, göç derneklerinin işini kolaylaştırmak ve hatta bu derneklerin ihtiyaçlarını, elbette imkânlarının dışında, Yahudilerden alınan katkı paylarıyla karşılamak şeklinde olabilir. Şunu da ilâve etmeyi gerekli görüyorum: Yahudi meselesindeki tutumunu devletin çıkarlarına uydurmak zorunda olan Rus Hükümeti, bununla

beraber ahlâkın ve insanlığın büyük prensiplerinden hiçbir zaman sapmamıştır. Çok daha yeni olarak, Hükümetimiz Yahudi ahaliye ayrılmış yerlerin sınırlarında ikâmetgâh haklarını tanımıştır. Bu tedbirlerin geliştirilmesinin, bilhassa da göçle sayıları azalacak olursa, Rus Yahudilerinin hayat şartlarını iyileştirmeye yaracağı kesinlikle ümit edilebilir.

İyi dilek ve temennilerimle."

Plehve

Herzl, Plehve'ye 5 Eylül 1903 tarihli cevabında, Basel Altıncı Siyonist Kongresi ile ilgili raporunu takdim eder; şöyle yazar: "Yüce Zâtınıza aşağıdaki raporu takdim etmekten şeref duyuyorum. Bu Kongre'yi yönetmek çetin bir iş oldu... Yine de düzeni korumayı ve sükûneti sağlamayı başardım. Doğrusu, Zâtı Âlinizin bana göndermek lütfunda bulunduğu 12 Ağustos tarihli mektup olmasaydı, bunu başarmam imkânsızdı. Mektubunuzu açıklayarak, her türlü tartışmanın önünü kestim... Muhalefet özellikle Rus Siyonistlerden geliyordu. Hatta Rus Siyonistlerin özel bir toplantısında, az kalsın beni hain ilân edeceklerdi... Doğu Afrika projesinin dikkate alınması lehinde Kongre'de 295 ve aleyhinde 177 oy çıktı. Aleyhtekilerin neredeyse tamamı Ruslardı... Şimdi mesele daha berrak: Afrika'ya yerleşimin taraftarları varsa, bunlar ancak Rusya dışındaki siyonistlerdir... Afrika'ya bir göç ancak birkaç bin işçiyi sürükleyecek, dolayısıyla da hiçbir siyasi maksada hizmet etmeyecektir; buna karşılık Yahudi halkının yerleşimi Filistin'e yapılırsa, radikal unsurlar, yeni toplumda mutlaka işin içinde olmayı isteyecek gerici ve muhafazakâr orta sınıflar kendilerinin önüne geçmesin diye bu harekete uymak zorunda kalacaklardır.

Neticede, benim size Sen-Petersburg'ta açıklama şerefine mazhar olduğum konuyu Kongre tamamıyla teyit etti. Zaten dönüşü olmayan bir göç, Filistin'den başka hiçbir yere yönlendirilemez.

*Bundan böyle Zâtı Âlinizin 12 Ağustos tarihli mektubuyla yapılmış olan Rus Hükümeti'nin resmî vaadine büyük ümitler bağlanıyor."*³⁵

³⁵ Aynı eser, s. 413.

Plehve'ye Siyonist Kongre ile ilgili bu bilgiyi verdikten sonra, kendisinden *"Majesteleri Rusya İmparatoru'ndan Siyonist proje için Sultan Hazretlerine sunulmak üzere bir tavsiye mektubu"*³⁶ istiyordu.

Hâlbuki Herzl, "Majesteleri Rus İmparatoru'nun Yahudi düşmanı hislerini çok iyi biliyordu. Zaten *Günülik*'ünde Maliye Bakanı Kont Witte ile 1903'te Sen-Petersburg'ta yaptığı görüşmeyi anlatır. Kont Witte, daha işin başında, kendisine sorar:

"Siz bu ülkeden Yahudileri çıkarmak mı istiyorsunuz? İbrani misiniz? Açıkçası, ben kiminle muhatabım?"

– İbraniyim ve siyonist hareketin lideriyim.

– O zaman sizinle benim birbirimize söyleyecek neyimiz var?"³⁷

Witte Çar'ın Yahudilere karşı dinî, iktisadî ve siyasî açılardan şikâyetlerini bir bir sayar: *"136 milyonluk toplam nüfus içinde sadece yedi milyon Yahudi olmasına karşılık, Yahudiler ihtilâlcî partilerin üyelerinin yüzde 50'sini oluşturuyorlar."*³⁸

– Zâtı Âliniz bunu neye bağlıyor?

– Bunun hükümetimizin hatası olduğunu düşünüyorum. Yahudiler fazla ezildiler. Müteveffa İmparator III. Aleksandr'a şunu demeyi alışkanlık hâline getirmiştin: Majesteleri eğer altı veya yedi milyon Yahudi'yi Karadeniz'de boğmak mümkün olsaydı, ben bundan son derece memnun olurduym. Fakat bu mümkün değilse, onların yaşamalarına izin vermemiz gerekir. Evet, ben fikrimi değiştirmedim: Ben baskının şiddetlendirilmesine karşıyım."³⁹

Herzl, Yahudiler karşısındaki bu "teveccüh"e inanacak biri değildir. Onun için Herzl bunu, haklı olarak, Witte'nin, Kışinev katliâmı sebebiyle rakibi Plehve'ye karşı

³⁵ Aynı eser, s. 413.

³⁶ Aynı eser, s. 413.

³⁷ Aynı eser, s. 394.

³⁸ Aynı eser, s. 395.

³⁹ Aynı eser, s. 395.

duyulan hınçları kendi yararına “kullanma” kaygısına bağlar: “Şayet işler kötü giderse, Plehve azledilecek ve Witte göklere çıkarılacaktır.”⁴⁰

Şu iki konuşma Witte’nin tutumunu ortaya koyar:

Herzl kendisine sorar: “Merkad-i İsa’yı Türk askerleri koruyor. Buna ne diyorsunuz?”

– Yahudiler tarafından korunsaydı çok daha fena olurdu.”⁴¹

Herzl, “Sonunda bana hükümetinden ne istediğimi sordu.

– Bazı teşvikler, dedim.

– İyi de göç etmeleri için Yahudilere teşvikler veriliyor. Meselâ tekmeler.

– Benim sözünü ettiğim teşvikler bu türden değil. Onlar biliniyor.

Ve kendisine Plehve’ye sunduğum notların üç noktasını açıkladım.”⁴²

Herzl’in 7 Kasım 1902 Cuma tarihli *Günlük*’ünde bir sevinç çığlığı: “Oldu mu dersiniz? Bir Britanya İmtiyazlı Şirket’i elde etmek ve Yahudi Devleti’ni kurmak üzereyiz!”⁴³

Chamberlain kendisine Uganda’yı teklif etti, fakat Mısır’da Lord Cromer’in muhalefeti ve El Arış’ten Filistin’e bir akın olması tehlikesinden dolayı Sina’yı vermeyi reddetti.⁴⁴

Chamberlain Herzl’e şöyle der: “Küçük Asya’da bizim nüfuzumuz tehlikede. Günün birinde, bizler o çok uzaklardaki eylem alanlarına çekilmişken, bu bölgeyle ilgili olarak Fransa, Almanya ve Rusya arasında çatışma çıkacak. Sizin oraya yerleşmeyi başardığınızı farzetsek bile, böyle bir durumda merak ediyorum Yahudi yerleşimcilerin hâli ne olacak?”

⁴⁰ Aynı eser, s. 397.

⁴¹ Aynı eser, s. 397.

⁴² Aynı eser, s. 396. Bu üç noktayı hatırlayalım: a. İmtiyaz vermesi için Sultan nezdinde girişim, b. Yahudilerden alınan katılım paylarıyla göçe Rus desteği, c. Rus Siyonist Teşkilâtı’na sağlanacak kolaylıklar.

⁴³ Aynı eser, s. 381.

⁴⁴ Aynı eser, s. 378.

Herzl onu şu cevabı verir: “Böylesi şartlarda durumumuzun çok daha iyi olacağını düşünüyorum. Küçük bir tampon devlet rolü oynayacağız. Biz bu role Büyük Devletlerin iyi niyetleri sayesinde değil, aralarındaki kıskançlıklarından dolayı sahip olacağız. Ve biz El Ariş’te, Britanya bayrağı altındayken, Filistin de Britanya’nın nüfuz alanına girecektir.”⁴⁵

Sömürgelelerden Sorumlu Devlet Bakanı ve anlı şanlı Yahudi düşmanı Joseph Chamberlain ile tam bu görüşmelerin yapıldığı sırada, Başbakan Balfour İngiltere’ye Yahudi göçünü sınırlamak için “Aliens Acts/Yabancılar Kanunu”nun oylamasını hazırlıyordu. Metin 1905’te resmen yayınlandı. Basel’deki Yedinci Siyonist Kongresi’nde, bir İngiliz delegesi olan Max Shire, Balfour’u “bütün Yahudi halkının yeminli düşmanı”⁴⁶ ilân etti. Balfour’un bu antisemitizmi defalarca, özellikle de “Jewish Chronicle”da (17 Kasım ve 8 Aralık 1905) resmen dile getirilmiştir.

Herzl’in ölümüyle birlikte, Chamberlain’ın sömürgeci hesapları ile Balfour’un antisemit kanunlar için kampanyasının bu sembolik çakışması arasından, siyonizmin geleceği ve başarısının sırrı açık bir şekilde ortaya çıkar, tıpkı Herzl’in tasarladığı gibi: Siyonizmin programı, bir bakıma büyük devletlerin sömürgeci maksatları doğrultusunda ve Yahudi düşmanlığı tarafından “dolaylı olarak çizilir”. Artık siyonizmin de bu yatakta akmaktan başka yapacağı bir şey kalmaz.

b) Birinci Dünya Savaşı’na doğru ve Balfour Bildirisi (1914–1917).

Herzl’in de tahmin ettiği gibi, kullandığı diplomasinin bütün zikzaklarına rağmen, sömürgeci güçler arasında oynanabilecek en iyi kart İngiltere kartı idi. Oradan başlamıştı ve orada bitirdi. Halefleri, İsrail Devleti doğuncaya kadar bu çizgiyi sıkıca devam ettireceklerdir.

⁴⁵ Aynı eser, s. 384.

⁴⁶ Protocol. Seventh Zionist Congress/Yedinci Siyonist Kongre, s. 36.

Böylece Siyonizm, İngiliz politikasının bir sâbitesinden/değişmez bir değerinden destek alıyordu. Meselâ Çar, Ortadoğu'daki "Hristiyanları korumak" bahanesiyle Sultan'la bir anlaşma imzaladığı zaman, İngiltere de kendi ekonomik nüfuz bölgelerindeki "korunacak" kimselerini seçerek onları "korumak" üzere karşı atağa geçer. Lord Shaftesbury, Palmersnton'u (1784–1865) etkilemek için, şöyle yazar: "*Siyasî, malî ve ticarî terimlerle konuşmaya mecburum, çünkü o Kudüs'ün yasını tutmuyor.*"⁴⁷ Palmerston, Avrupa ve Amerika'nın bütün Protestan devletlerini "*Yahudilerin Filistin'e dönmesine imkân tanıyarak Tanrı'nın iradesini gerçekleştirmek*" için (Pers Kralı) Koreş'in izini takip etmeye çağıran mektup, kendisine Amirallik'teki Sekreter tarafından iletildiğinde gerçekten de buna hiç duyarlılık göstermemişti.

Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun zayıflamasından ve "Şark Meselesi"nin milletlerarası siyasetin birinci plânına gelişinden beri, Filistin büyük devletlerin rekabet alanına git gide daha fazla giriyordu.

Daha önce de, Müslümanları İngiltere aleyhine ve kendi lehine kazanmak için, Mısır'a çıkarma yaptığında kendisinin gerçek İslam'ı temsil ettiğini ilân eden Napolyon, Akka kalesine yaklaşırken, Yahudi para babalarıyla (yine İngiltere aleyhine) uzlaşmak için, Filistin'de bir Yahudi Devleti kurmayı teklif etmişti.⁴⁸

1845'te Mitford, İngiltere için, benzeri bir plânı, Yakın-doğu'daki İngiliz politikasıyla bağlantılı olarak, "Yahudi Milletinden Yana Çağrı" sında tavsiye ettiğinde şunları yazar: "*Ekonomik ve stratejik sayısız yararlarından başka bir Ya-*

⁴⁷ Norman Bentwich ve John Shatflesley tarafından zikredilmiştir: *Precurseurs du sionisme à l'époque victorienne/Victoria Döneminde Siyonizm'in Öncüleri*, s. 214.

⁴⁸ Winston Churchill'e gönderdiği bir mektupta Chaïm Weizman Napolyon'u "*Yahudi olmayan modern siyonistlerin ilki*" olarak görüyordu. Gerçekten de o böyle bir teklifi yapan ilk devlet başkanıdır. Zikreden: Richard Crossman, *A Nation Reborn/Bir Millet Yeniden Doğuyor*, Londra, 1956, s. 130.

hudi Devleti, gemilerle ulaşım yollarımızın düzenlemesini tamamen ellerimize verecek ve Yakındoğu'da bize hâkim bir pozisyon kazandıracaktır. Oradan hareketle de her türlü girişimi başarısızlığa uğratabilir, düşmanlarımıza üstün gelebilir ve gerektiğinde de onların saldırılarını püskürtebiliriz.”⁴⁹

Birkaç sene sonra bu problem İngiltere açısından çok daha şiddetli bir şekilde kendini hissettirecektir: Hindistan yolunu ve Süveyş Kanalı trafiğini kontrol etmek, gemilerin kömür ihtiyacını karışılama için sağlam bir menzil temin etmek.

Filistin'de bir Yahudi Devlet'inin kurulması projesinin en ateşli propagandacısı Laurence Olipante (1829–1888), *The Land of Gilead/Gilead Diyarı* kitabında Filistin'le ilgili olarak şöyle diyordu. “Bundan üç bin sene önce buralara ilk defa sahip olan ırkı kendi yurduna göndererek, harap olmuş şehirlerde kazılar yapma, bu ülkenin geniş tarım imkânlarını geliştirme ve bu siyasetten kaynaklanan büyük avantajları elde etme işine girişip girişmemeye karar vermek İngiltere'nin bileceği iştir.”⁵⁰ Hayatını kaleme alan Henderson, Oliphant'ın asıl hedefini şöyle özetler: “*Olphante'in teklif ettiği, İngiltere'nin, Yahudileri oyunun piyonları olarak kullanarak, Filistin'e siyasî ve iktisadî açıdan nüfuz etmekten başka bir şey değildir.*”⁵¹

Oliphant'ın projesi, Filistin'den savaşçı bedevileri kovmayı ve Arap köylüleri, tıpkı Kuzey Amerika Yerlileri gibi, koruma bölgelerine hapsetmeyi de öngörüyordu.

Sömürgecilik kendi yöntemlerini oluşturduğunda İngilizlerin niyetleri belli oldu. 1871'de, İngiltere'de *Jewish Chronicle*, *Hebrew Observer*, *Voice of Jacob* gibi büyük yayın organlarının çıkmasından sonra, bu dergilerde Isaac As-

⁴⁹ Israel Cohen, *The Zionist Movement/Siyonist Hareket*, New York, 1946, s. 52.

⁵⁰ Zikreden: Barbara Tuchman, *The Bible & the Sword/Tevrat-İncil ve Kılıç*, Londra, 1956, s. 173.

⁵¹ Henderson, *The life of Laurence Oliphant/Laurence Oliphant'ın Hayatı*, Robert Hale, Londra, 1956, s. 204.

her imzasıyla bir dizi makaleler yayınlandı. Bu yazılarda, Filistin’de, “Doğu Hint Şirketi” veya “Hudson Bay Company” tarzında bir “İmtiyazlı Şirket”in kurulması telkin ediliyordu. Bu Şirket, Filistin’de toprak satın alacak, araziyi islaha imkân verecek bir sermaye akışıyla o toprakları değerlendirecek ve sonunda Şirket’in askerî yönden savunmasını sağlayacak işletmeleri kuracaktı. İleride nasıl işlediğini göreceğimiz müstakbel “Yahudi Millî Fonu” nun otuz yıl öncesinden öngörülmüş bir modeliydi bu.

Çar II. Aleksandr’ın 1881’de katledilmedi ve Osmanlı İmparatorluğu’nun giderek artan parçalanması sonrasında, artık Sultan’ın iktidarının bütünlüğünü Rusya’ya karşı savunmak gerçekçi bir tutum değildi, bundan böyle daha gerçekçi bir tavır, onun İmparatorluğunun bir parçasını ilhak etmeye çalışmaktı. Disraeli’nin taktiği bu oldu. Onun için asıl olan, İngiliz emperyal siyasetinin yöneticisi olarak, Hindistan yolunu emniyete almaktı. Böylece Filistin milletlerarası satrançta yeni bir anlam kazanıyordu: Bundan böyle Filistin’in önemi Mısır’a yakınlığından ileri geliyordu. Yeni Şark politikası taraftarı Lord Kitchener, hükümetine “*Filistin’i Mısır’daki İngiliz pozisyonunun olduğu kadar Doğu ile bağlantının da bir burcu yapmayı*”⁵² tavsiye eder.

Anlikan papazı William Hechler’in (1845–1931) *The restoration of jews to Palestine/Yahudilerin Filistin’e Yerleştirilmesi* (1894) broşürünün, Herzl’in *Yahudi Devleti*’nden (1896) iki sene önce ortaya çıkması dikkat çekicidir. Bu sıra, Joseph Chamberlain’in (1836–1914) sömürgelerden sorumlu devlet bakanı olduğu dönemdir. Yahudi ve Hıristiyanların skutsal kitaplarındaki kehanetlerle pek ilgilenmez, ama Britanya İmparatorluğu’nun “*millî adanmışlığı*”nın “*dünya tarihinin ve evrensel medeniyetin hâkim gücü*”⁵³ olduğunu düşünür.

⁵² Leonard Stein, *The Balfour declaration/Balfour Bildirisi*, Londra, 1961, s. 52.

⁵³ Julien Amery, *The life of Joseph Chamberlain/ Joseph Chamberlain’in Hayatı*, Londra, 1951, c. 4.

Hayatının yazarı Amry⁵⁴, onun İngiltere'nin himayesinde toprağı geliştirmek ve kullanmak için, Yahudileri (Filistin'e) yerleşmeye hazır bir koloni grubu olarak gördüğünü söyler.

Theodor Herzl'in projesini böylesi hesapların içine nasıl diplomatik bir ustalıkla soktuğunu daha önce gördük.

Oskar K. Rabinowicz'in *Herzl, Balfour Bildirisi'nin Mimarı*⁵⁵ kitabında belirttiği gibi, Herzl'in haleflerinin İsrail Devleti kuruluncaya kadar gerçekten de yeni hiçbir şey ortaya koyamadıklarını kabul etmek gerekir. Doktor Weizmann'ın Filistin'de "Britanya manda" plânının ön berliti olan ve iki dünya savaşı arasını yönlendiren "1916 Program Projesi", Herzl'in fikirlerinin somutlaştırılmış hâlidir.

Herzl öldüğünde, halefi Weizmann, ona karşı yine de mesafeli durur gibi göründü. Onun ölümünden hemen sonra, "blöf ve çalım metodundan" bahsediyor ve "o 'Viyanalı' havalardan kurtulmak ve ciddi bir şekilde pratik işe koyulmak gerekir"⁵⁶ diyordu.

Gerçekten de Weizmann ve çalışma arkadaşları bundan böyle çabalarını iki somut nokta üzerinde topladılar:

a) Yahudi millî bankasının ("The Jewish Colonial Trust") geliştirilmesi.

b) Filistin'de Yahudi yerleşimcilerin geliştirilmesi.

Fakat ilk adımı atan adam, Theodor Herzl'di. 1901'deki Beşinci Siyonist Kongre'de, Filistin'de toprak sahibi olmanın temel aracı, Filistin'de toprak alımlarını merkezleştirmekle yükümlü, "Millî Yahudi Fonu"nu (Keren Kayemet İsrail) kurmuştu. Ajansın tüzüğünün 3. maddesinin D paragrafında açıkça belirtmişti: "*Arazilere bir Yahudi mülkiyeti olarak sahip olunuyor ve satın alınan topraklar Keren Kayemet İsrail adına tescil ediliyor; bunlar Yahudi halkının do-*

⁵⁴ Aynı eser.

⁵⁵ Herz Pres, New York, 1958, s. 61.

⁵⁶ Haïm Weizmann, *Trial and Error/Deñeme Yanılma*, East and West Lebrary, Londra, 1950, s. 125.

kunulamaz bir mülkü olsun diye onun adına kaydedilmeye devam ediliyor."⁵⁷

Ajansın 7. maddesi şu açıklamayı yapar: "Yerleşimci, söz konusu kredi müddeti içinde, söz konusu çiftliklerde oturmayı ve orada bizzat veya ailesiyle tarım yapmayı taahhüt eder. Ek iş gücü gerektiğinde sadece Yahudi işçi kullanacaktır."

En sert sömürge kanunlarında bile, hiçbir zaman ırkçı tekelcilik bu kadar açık açık ifade edilmemiştir.

Banka ve Yahudi yerleşimciliği, birincisi ikincisinden daha hızlı olarak gelişir. Fakat siyonistlerin Filistin'i işgal projesi, ancak Birinci Dünya Savaşı sayesinde, gerçekleşebilmesinin yeni ve kesin bir safhasına girdi. Çünkü Filistin'in işgali, artık sadece Avrupa sömürgeciliğinin ileri karakolu değil, aksine 1914–1918 savaşındaki karşıt rekabetlerin bir oyun alanıdır.

O zamana kadar sömürgecilikle ilgili bu problem, askerî bir nitelik kazanır.

Filistin'in Siyonistlerce sömürgeleştirilmesi problemi, diğer bütün sömürgecilerin problemlerinin terimleriyle ortaya konuyordu. Sömürgecilik için bir toprakta, Beyazlar, yani Batılılar oturmuyorsa, "boş" kabul edilir. Bu mesele Amerikalı bir siyonist tarafından saf görünüşlü bir sinsilikle şöyle dile getirilir: "Biliyorum ki Amerika, Texas ve California'yı, bir saldırganlık olarak nitelendirilen Meksika savaşı sırasında kuşatıp işgal ettiği için sık sık tenkit edilir. Ama öbür seçeneğin Güneybatı'nın tamamını Amerikan medeniyetinin nimetlerinden mahrum eder gibi görüldüğünde, böyle bir eleştirinin değerini hep merak ederim. Bir toprak potansiyel olarak "boş" olduğunda, âlem onu kurtarmaya çağırır. Filistin de tıpatıp Texas'ın bir minyatürü hâlinde halktan arınmış bir yer-

⁵⁷ Bazı tarihçilerin (Bississo Sadi gibi) ileri sürdüklerine göre, *La politique anglo-sioniste en Palestine/Filistin'de Anglo-Siyonist Siyaset*, Paris, 1937, s. 189, ilk kaleme alışı "Yahudi ırkının dokunulamaz mülkiyeti" ifadesi yer alıyordu, nihâî metin ise bunu "Yahudi halkının dokunulamaz mülkiyeti" diye tarif ediyordu.

di. Tarihîn mantığı, bu 'boş alanlar'ın doldurulmasını gerektirir, çünkü tabiat boşluktan nefret eder..."⁵⁸

Daha önce Zangwil tarafından 1904'te atılan slogandır bu: "Halksız bir toprağı topraksız bir halka verin!" (Filistin'de o zaman, ortalama Fransız vilâyetlerindeki benzer bir nüfus yoğunluğuyla, 600 bin Arap ahali bulunuyordu). Ne var ki Yerliler karşısındaki Amerikalılar için veya Siyahlar karşısındaki Güney Afrika Beyazları için olduğu gibi, Araplar karşısındaki Siyonistler için de Filistin "boş" bir topraktı.

24 Ağustos 1921 tarihli manidar bir mektupta Madam Golda Meir yazar ki: "Filistin'de sömürgeleştirmek için İngilizler Arapları değil bizi seçecekler."⁵⁹

1914-1918 savaşı gerçekten de bu seçimi belirledi.

Türkiye'nin müttefiki Alman hükümeti için, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir kısmını gerek siyonistlere, gerekse Araplara vaat etmesi zordu.

İngiltere ise, aksine, iki yanlı oynuyordu. 1917 Kasım tarihli "Balfour Bildirisi"nin Doğuşu manidardır.

Savaşın tam ortasında İngiltere, (Alman ve Avusturyalı) siyonistlerin kendisinden benzeri bir taahhüt koparmak için çabaladıkları Almanya'nın önüne geçmeyi başarır. Aralık 1917'de ve Temmuz 1918'de Almanya ve Türkiye siyonistlere Filistin'de bir "İmtiyazlı Şirket" vermeyi kararlaştırmışlardı.⁶⁰ Alman ve Avusturyalı siyonistlerin bu teşebbüsü anlaşılır bir durumdu: Yahudilere zulmeden Çarlık Rusya'sıyla mücadele etmeleri söz konusuydu. Amerika'da Isaac Strauss 1916'da Almanya yanlısı propaganda organı "The American-Jewish Chronicle"ı kurmuştu. Kurt

⁵⁸ Bernard Rosenblatt, *The American Bridge to the Israel Commonwealth/İsrail Topluluğuna Amerikan Köprüsü*, New York, 1959, Ferrar, Strauss and Cydaly, s. 123.

⁵⁹ Marie-Syrkin, *Golda Meir*, Gallimard Yayınları, Paris, 1966, s. 63.

⁶⁰ Royal Institute of International Affairs, G. B. and Palestine, (1915-45), Londra, 1946, s. 10.

Blumenfeld, Alman hükümetine Siyonistlerle işbirliği etmeyi tavsiye ediyordu⁶¹. David Trietsch ise, Filistin'de bir Alman protektorası konusunda Herzl'in fikrini tekrarlıyordu.⁶² 1915'te Alman konsoloslukları şöyle bir talimat alıyorlardı: "*Alman hükümeti, Yahudilerin ekonomik ve kültürel gelişimini destekleme yolundaki Yahudilerin faaliyetlerini ve diğer ülkelerden Yahudi göçü ve yerleşimini de yakın alâkayla göz önünde bulundurmaktadır.*"⁶³

Demek ki, orta Avrupa İmparatorlukları ve Rusya Yahudilerini etkilemek için, Balfour Bildirisi ile Almanya ve Avusturya'nın önüne geçmek söz konusuydu. Çünkü "Müttefikler" in hem Rusya'ya, hem de Yahudilere ihtiyacı vardı.

Balfour Bildirisi'nin gerçek anlamı konusunda, İngiliz yöneticiler hiçbir kuşku bırakmıyorlardı. Winston Churchill şunu yazar: "*Balfour Bildirisi, duygusal sebeplerle yapılmış bir vaat olarak görülmemelidir; ortak bir dava lehinde, bu davaya hizmetin ihmal edilemeyecek bir faktörü olduğu bir anda, bunu maddeten veya manen desteklemek için alınmış pratik bir tedbirdir.*"⁶⁴

Lloyd George daha da açıktır: "*Askerî adım olarak (as military move) Balfour Bildirisi'nin değerinin en iyi delili şu olaydır: Almanya, siyonistleri çekebilecek bir alternatif bulmayı denemek için Türkiye ile müzakerelere başlamıştı.*"⁶⁵

Balfour Bildirisi'nin ikinci hedefi, Yahudilerin Rus ihtilâline katılmalarını önlemektir (Balfour Bildirisi 7 Kasım

⁶¹ *Pressicher Jahrbücher*, Ağustos-Eylül, 1915.

⁶² *Die Juden der Türkei/Türkiye Yahudileri*, Leipzig, 1915 (Şurada zikrediliyor: *Times History of war*, c. 14, s. 320-321). Bu dönem için ciddi bir tahlil Bichara Khader tarafından yapılmıştır: *Histoire de la Palestine/Filistin'in Tarihi*, Maison tunisienne de l'edition, 1976, s. 132-189.

⁶³ Richard Lichtheim, *Memoires/Hatıralar*, İbranice olarak yayınlandı: Shear Yashoov, Tel Aviv, Newman, 1953, bölüm 18.

⁶⁴ Stephen Wise and Jacob de Haas, *The Great Betrayal/Büyük İhanet*, Brentano's, New York, 1930, s. 288.

⁶⁵ Lloyd George, *Memoirs of the Peace Conferences/Barış Konferansları Hatıraları*, New Haven, Yale University Press, 1939, c. 2, s. 738.

1917'deki* Ekim İhtilâl'inden beş gün önce yayınlanmıştır): *"Büyük Britanya, Rusya'yı müttefikler safında tutmak için, siyonizmi destekleme kararının Rus Yahudilerini Bolşevik Parti'den ayırabileceğini düşünüyor..."*⁶⁶

Bu karar, Bolşeviklerin, Çarlığı düşüşe sürüklemek için "ihtilâlcî bozgunculuk" uygulama kararı almaları bakımından çok önemli olmuştur. Böylece "müttefikler", Almanya'ya karşı Doğu cephesini tutan Rusya'dan mahrum kaldılar.

Üçüncü nokta –belki de en önemlisi–, siyonistler ABD'nin savaşa katılması için güçlü bir destekte bulunabilirlerdi. Lloyd George, 1936'da "Palestine Royal Commission/Filistin Kraliyet Komisyonu"nda şu açıklamayı yapar: *"Siyonist yöneticiler bize, eğer Müttefikler kendilerine Filistin'de bir Millî Yahudi Yuvası'nın kurulmasına kolaylık sağlarsa, bütün dünyada Müttefiklerin davası için Yahudilerin heyecanlarını ve yardımlarını seferber etmek için ellerinden geleni yapacaklarını açıkça vaat ettiler... Sözlerini de tuttular."*⁶⁷

Bu savunmayı, 1937'de, Avam Kamarası'nda ayrıntılarıyla açıklarken, siyonistlerin *"o sırada gizlenen ve bizi yalnız bırakan Amerika ve Rusya'da destek sağladıkları"*⁶⁸ nı söyledi.

ABD'nin savaşa girmesinden çok önce ve Bildiri'nin nihâf şeklinin imzalanmasından hayli evvel, İngilizler Yahudilerden Amerikan kitlelerini seferber etmelerini ve Müttefiklerin ağır kayıplar verdiği sırada Amerika'da savaşa katılmasını⁶⁹ lehinde uygun bir ortamın oluşturulmasını ümit ediyorlardı.

* Komünist İhtilâli, Jülyen takvimine göre 25 Ekim 1917'de, Milâdi takvime göre ise 7 Kasım 1917'de olmuştur, çev.

⁶⁶ Gaetano Baldacci, *Arabi e Ebrei/Araplar ve İbraniler*, Longanesi, Milan, 1968, s. 87.

⁶⁷ Maxime Rodinson, *Israel, fait colonial/İsrail, Sömürge Vakıası*, age, s. 36-37.

⁶⁸ *Palestine Royal Commission*, report, CMD, 5497, Büyük Britanya Parlamentosu Belgeleri, Londra, 1937, s. 23.

⁶⁹ G. Lenczowski, *The Middle East in world affairs/Dünya Olaylarında Ortadoğu*, Cornell University Pres, N. Y., 1962, s. 72.

“Amerika Yahudilerinin, ABD’nin savaşa katılma kararında önemli, fakat kesin bir etken olmadığı açık bir gerçektir. Biz bu sonucu, James Malcom’un Sykes’a, Britanya Kabinesinin ABD’yi savaşa sokma projesini haber veren bir mektubundan çıkarıyoruz. James Malcom şunları yazıyordu: *“You are going the wrong way about it. You can win sympathy of certain politically-minded jews every where and especially in the US in one way, and that is by offering to try and secure Palestine for them/ Sen bu konuda yanlış yoldasın. Her yerde, hele ABD’de, bazı politik kafalı Yahudilerin sempatisini tek bir yoldan kazanabilirsin. Bu da onlara Filistin’i yargılama imkânı verme ve onların yerine oranın denetimini kendi elinde tutma yoludur.”*⁷⁰

Elbette Balfour Bildirisi’nin gerekçeleri arasında İngiltere’nin geleneksel sömürgeci hesapları da vardı: Süveyş Kanalı’nı korumak⁷¹ için bir siper, “Mısır’la Hindistan arasındaki bir arazi güvenliğinin devamlılığını sağlamak”⁷² ve tabii ki Suriye ve Lübnan’daki kaçınılmaz Fransız protektorasına karşı güç oluşturmak.

Bildirinin taslağı Sir Balfour tarafından imzalandı ve 2 Kasım 1917’de Siyonist teşkilâtın bilgisine sunsun diye Lord Walter Rothschild’e gönderildi. *Balfour Bildirisi* şudur: *“Majestelerinin Hükümeti, Yahudi halkı için bir millî çağın kurulması lehinde düşünmektedir. Bu hedefin gerçekleşmesini kolaylaştırmak için var gücünü kullanacaktır. Açıktır ki, Filistin’de Yahudi olmayan toplulukların medenî ve dinî haklarına da, Yahudilerin başka ülkelerde yararlanabilecekleri haklara ve siyâsî statüye de zarar verebilecek hiçbir şey söz konusu olamaz.”*

⁷⁰ James Malcom, Scott tarafından bir *“self-important busy-body/kendini beğenmiş gayretkeş”* olarak tanımlan (Scott’un Weizmann’a 20 Nisan 1917 tarihli mektubu, şurada: C. Weizmann Papers) oldukça nüfuzlu bir Ermeni’dir.

⁷¹ William Congo, *The origins of the Balfour Declaration/Balfour Bildirisinin Kökenleri*, (Papers of the Michigan Academy of science, arts and letters) c. 28, 1942, s. 597.

⁷² Elisabeth Monroc, *Britain’s moment in the Middle East/Ortadoğu’da İngiltere Anları (1914-1956)*, Ghatto and Windus Yayınları, 1963, s. 39.

Filistin'in sonraki tarihinde kesin etkisi olan bu belge konusunda en azından iki önemli nokta üzerinde durulması gerekiyor.

a) *Tarihî gerçeklik açısından*: Belge'nin "Yahudi olmayan topluluklar"ı o dönemde Filistin nüfusunun yüzde 92'sini oluşturuyordu.

b) *Hukukî açıdan*: Balfour Bildirisi, Büyük Britanya'nın üzerinde hiçbir hakkı bulunmadığı ve o yüzden sahip olmayacağı bir toprakla ilgilidir.

Savaş Hukuku ile ilgili La Haye IV numaralı Konvansiyon'unun girişinde, işgal altındaki topraklarda bulunanların milletlerarası hukuk kurallarının koruması altında olduğu belirtilir. Ayrıca mektup, o sırada milletlerarası hukukta yeri olmayan milletlerarası bir örgüte iletmesi için, özel bir kişiye, İngiltere vatandaşı Lord Rothschild'e gönderiliyor.

Fransız ve İtalyanların Balfour Bildirisi'ni mecburen onaylama konusundaki tereddütleri manidardır.

Fransız Dışişleri Bakanı Pichon, Millet Meclisi'nde, Türk egemenliğinin yerine bir Fransız veya İngiliz idaresinin değil de, "adalet ve hürriyete dayalı milletlerarası bir yönetim" in⁷³ geçebileceğini açıklıyordu. 14 Şubat 1918'de Sokolow'a, Filistin'de bir "Yahudi yerleşimi" konusundaki Bildiri'yi tasvip eden bir mektup yazdı. San Remo ve Londra'da Fransız hükümeti aslında Bildiri'nin resmî bir kabulünün söz konusu olduğunu inkâr edecektir.

İtalyan hükümetinin rızası daha da sınırlıdır. Dışişleri Bakanı Baron Sonnino, "*hâlen mevcut dinî toplulukların hukukî ve siyasî statüsüne ve İsraililerin bütün diğer ülkelerde yararlarına geldikleri medenî ve siyasî haklarına zarar verilmemesi şartıyla, Filistin'de bir İbrani Millî Merkezi'nin oluşturulmasını kolaylaştırmaya*"⁷⁴ hazır olduğunu söyler.

⁷³ Resmi Gazete, Millet Meclisi, 2. oturum, 27 Aralık 1917.

⁷⁴ Sokolow, *History of judaism/Yahudiliğın Tarihi*, Longchamps, Londra, 1919, c. 2, s. 129.

Son olarak Balfour Bildirisi, "Milletler Cemiyeti/Cemiyet-i Akvam" Paktı'na da tamamen terstir. Bu pakt'ın 20. maddesi şunu şart koşar: "*Cemiyet'in üyeleri, her biri kendisiyle ilgili olarak, bu Pakt'ın şartlarıyla uyuşmayan her türlü yükümlülükleri veya anlaşmaları yok saydığını ve ileride bunların benzerlerini yapmamayı açık ve net bir şekilde taahhüt ettiğini kabul eder. Eğer bir üye Cemiyet'e girmeden önce Pakt'ın şartlarıyla bağdaşmayan yükümlülükler arasına girmişse, bu yükümlülüklerden uzaklaşmak için derhal tedbirler almak mecburiyetindedir.*"

Yazar Arthur Koestler, büyük ihtimalle o mektubun en iyi tarifini yapmıştır: "*Bu öyle bir belgedir ki, onunla bir millet, diğer bir millete üçüncü bir milletin toprağını büyük bir gösterişle vaat etmiştir. Üstelik kendisine vaatte bulunulan o millet, daha millet bile değil, sadece dinî bir toplulukken ve toprak da, vaat edildiği sırada, dördüncü bir millete, yani Osmanlı'ya aitken...*"⁷⁵

İşte o andan itibaren Filistin'in istilâsı başlar. Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak için, Müttefikler arasında, savaş esnasında yapılan bir sürü "gizli anlaşmalar"la...

O dönemde her şey zafere bağımlıydı. "İttifak" içinde tutmak veya onları ittifaka kazandırmak için bütün "Müttefikler"e bir sürü vaatte bulunulmuştu: 1915'te Çanakkale'ye İngiliz-Fransız saldırısının (19 Şubat 1915) açık hedefi, Türklerin Kafkasya'da Ruslara baskısını azaltmaktı. İtiraf edilmeyen niyetse, Rusları boğazlardan uzakta tutmaktı. 4 Mart 1915'te Çar'ın Dışişleri Bakanı Sazonov, boğazların ve İstanbul'un Rus İmparatorluğu'na ilhak edilmesini istedi. İngilizlerle Fransızlar, savaşın en civcivli ânında Ruslarla ilişkileri bozmamak için kabul etmek zorunda kaldılar. 1915 Mayıs ayındaki İstanbul uzlaşması, İngiltere'nin Türkiye ve boğazlardaki

⁷⁵ Arthur Koestler, *Analyse d'un miracle/Bir Mucizenin Tahlili*.

nüfuzuna son veriyor ve İran'ı paylaşıyordu: Rusların egemen olacağı kuzey ve İngilizlerin hâkimiyetine geçecek güney.

Sömürgeci iştilahlar arasındaki uzlaşma bu kadarla da kalmıyordu. Nitekim 26 Nisan 1915'te Londra'da İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya arasında bir anlaşma imzalandı. İtalya'nın Müttefikler safında savaşa girmesinin pazarlığı için, Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasına ipotek koymaya devam edildi: 10. madde Sultan'ın Libya üzerindeki bütün haklarını İtalya'ya devrediyordu. İşte bu şartla İtalya 20 Ağustos 1915'te savaşa girdi. İngiltere ile Fransa arasında, 16 Mayıs 1916 Sykes-Picot uzlaşmasıyla, ön bir paylaşma yapılmıştı. Bunun saçmalığı apaçık ortadaydı. 1917'deki İngiliz Başbakanı Lloyd George, bunu "gülünç" (foolish document) olarak niteler ve şu değerlendirmeyi yapar: "*Sir Sykes gibi ince bir zekâyâ sahip bir adamın böyle bir düzenlemeyi imzalayabilmesi izah edilemez.*"⁷⁶

1919 Barış Konferansı'nda İngiliz temsilcisi ve Balfour'dan sonra Dışişleri Bakanı olan Lord Curzon şunları yazar: "*Sykes-Picot anlaşması tasarlandığında, bu, henüz oluşmamış bir duruma cevap vermek için hayalî bir senaryodan (a sort of fancy sketch) ibaretti... Sınırların bu plânda kaba bir cahillikle çizilmesinin temel izahı bu olsa gerektir.*"⁷⁷

Geriye "*Arapların Türk hâkimiyetine karşı hoşnutsuzluğunu iyice artırarak*"⁷⁸ Türklere karşı mücadelede Arapları kazanmak kalıyordu.

Zira Sykes-Picot uzlaşması ne kadar kaba olmuş olursa olsun, savaş kazanılınca, Filistin üzerinde "İngiliz Mandası" nı belirlemek için harfiyen uygulamaya konulmuştur.

⁷⁶ Lloyd George, *The truth about the peace treaties/Barış Anlaşmalarıyla İlgili Gerçek*, Gollancz Yayınları, Londra, 1938, s. 665.

⁷⁷ Lloyd George, *Memoirs of the Peace Conferences/Barış Konferansları Hatıraları*, New Haven, Yale University Pres, 1939, c. 2, s. 664-665.

⁷⁸ Amerika Dışişleri Bakanlığı'nun Yayını, (*Near Eastern Series/Yakındoğu Dizi*, n. 1), *Mandate for Palestine/Filistin için Manda*, Washington, 1931, s.5.

Türklere karşı Mütteliklerin yanına çekmek için bütün 1914–1918 savaşı boyunca Araplara verilen vaatler ise sürekli çiğnenmiştir. İngiliz sömürgecilerin ikiyüzlülüğü apaçık ortadadır.

14 Temmuz 1915'ten 30 Ocak 1916'ya kadar, Kahire'deki Britanya Yüksek Komiseri Sir Henry MacMahon ile Mekke'deki Şerif Hüseyin arasında uzun bir mektup teatisi oldu. İngiliz hükümetinin gayesi, Araplara zaferden sonra bağımsızlık vaat ederek Türk işgalciye karşı Arapların memnuniyetsizliğini istismar etmekte. Sınırların tam çizimi konusundaki gizli pazarlıklara rağmen, bir uzlaşmaya varılmış gibi oldu ve hatta birçok defa teyit edildi.

(Bir İngiliz uzmanın tabiriyle) bu “bulanık an”, Araplara, eğer Türklere karşı savaşa katılırlarsa, zafer kazanılır kazanılmaz bağımsızlığın bütün Araplara garanti edileceği intibai verme maksadı güdüyordu.

Mekkeli Şerif Hüseyin 1916'dan itibaren Hicaz Kralı olunca, Balfour Bildirisi konusunda izahat istedi. Mısır'daki genel vali, kendisine (götüren subayın adından dolayı Hogarth mesajı denilen) bir mesaj gönderdi ve ona “*Filistin'e Yahudi yerleşimine, ancak Arap halkının siyasi ve iktisadi hürriyetiyle bağdaşır olduğu ölçüde izin verileceği*” teminatını verdi.

Şerif Hüseyin ile Komutan Hogarth arasındaki, 1918'de, bir buluşmada Hogarth, Filistin'in İngiltere tarafından kabul edilen Arap Devleti'nin sınırları içinde olduğunu teyit etti. Hogarth, “*Kral, Filistin'de bir Yahudi Devleti'ni kabul etmeyecektir*”⁷⁹ diye de ilâve etti.

16 Haziran 1918'de aynı Hogarth, Kahire'de bir araya gelmiş Suriyeli eşrafın önünde, “Birleşik Suriye Parti-

⁷⁹ Statements made on behalf of his Majesty's government, during the year 1918, in regard to the future status of certain parts of the Ottoman Empire/Osmanlı İmparatorluğu'nun bazı kısımları hakkında, 1918 yılı içinde, Majestelerinin Hükümeti adına verilen demeçler, CMD, Londra, 1939, s. 5.

si”nin mektubuna Britanya Hükümetinin cevabını okuyordu: “Majestlerinin Hükümeti, Arapça konuşan bütün milletlerin Osmanlı boyunduruğundan kurtulmalarını ve kendi seçecekleri bir hükümet tarafından yönetilmelerini arzu ediyor.”⁸⁰

8 Şubat 1918, “Bassett mektubu” tekrarlar: “Majestelerinin Britanya Hükümeti, Arap halkının hürriyetine ve kurtuluşuna saygı duyduğu vaadini teyit eder.”

9 Kasım 1918 tarihli İngiliz-Fransız deklarasyonu açık ve net görünüyordu: “Fransa ve Büyük Britanya, (o sırada Filistin’i de içine alan) Suriye’de ve Mezopotamya’da (yani Irak’ta) hükümetlerin oluşturulmasına ve yerli düzenlemelere yardım etme konusunda mutabıktır.”⁸¹

Sömürgecilerin o zaman iyi niyetine inanan Hicaz’ın Kral Faysal’ı, Mart 1919’da, Siyonist yönetici (daha sonra Washington Anayasa Mahkemesi hâkimi) Felix Fankfurter’e şu mektubu yazdı:

“Biz Araplar ile Yahudilerin aynı ırktan oldukları ve güçlü devletler tarafından aynı baskıya maruz kaldıkları duygusunu taşıyoruz. Biz Araplar, siyonist harekete en güçlü sempatiyle bakıyoruz. Ortadoğu’nun yenilenmesi ve yeniden dirilmesi için birlikte çalışacağız... Bizlerin iki hareketi de birbirinin tamamlayıcısıdır... Suriye’de (hatırlayalım ki Filistin buranın bir parçasıydı, R. G.) size de bize de yetecek yer var. Hatta siz olmadan bizim, biz olmadan da sizin başarıya eremeyeceğimizi düşünüyorum... Gelecekte sizin bize, bizim de size yardım edeceğimizi umuyorum. Böylelikle de ortak alâkamız olan ülkeler, dünyadaki medenî halklar camiası içinde yerini yeniden alabilecektir.

Faysal”⁸²

⁸⁰ Dr. Canan, *Conflict in the Land of Peace/Barış Toprağında Çatışma*, Kudüs, 1936, s. 4.

⁸¹ Jeffries, *Palestine, The Reality/Filistin, Gerçek*, Longmann, Greer and Cy, N. Y., 1939, s. 237-238.

⁸² Haïm Weizmann, *Trial and Error/Deneme Yanılma*, Harper and Bros, N. Y. 1949, s. 245-246.

Demek ki Kral Faysal siyonistleri hoş geldinizlerle bağ-
rına bastı ve kendisinin misafirlik anlayışına göre de bir
misafirin kendisine kucak açan ev sahibini evinden kova-
cağını hayal dahi edemiyordu.

Bilinçli bir ikiyüzlülükle, sömürgeci devletler, siyonist-
leri omuzlayarak, işte böyle davrandılar.

Mac Mahon, 23 Temmuz 1937 tarihli *Times*'a gönderdi-
ği bir mektupta şöyle diyordu: “*En resmî ve en açık bir şekil-
de şunu belirtmeyi kesinlikle bir görev addediyorum ki ben, Kral
Hüseyn’i garantiler verirken bağımsız Arap bölgesine Filistin’i
dâhil etme niyetini hiç taşımadım.*”

Versailles Barış Konferansı’nda Amerikan heyeti danış-
manı Profesör William Lion Westerman tarafından Stan-
ford Üniversitesi’ne teslim edilmiş belgeler arasında
1964’te Leonhardt Stein⁸³ tarafından keşfedilen gizli bel-
gelerin içinde, sömürgeci ikiyüzlülüğü açığa vuran iki do-
küman bulunuyor. Bu Memorandum’un 4. bölümünde
şöyle deniliyor: “*Filistin konusuna gelince, Majestelerinin hü-
kümeti, Arap bağımsızlığının sınırları içine onu dâhil etme sö-
zü vermiştir.*”⁸⁴

14 Temmuz 1918’de Başkan Wilson, “*toprak, hükümran-
lık, ekonomik hayat ve siyasî... ilişkilerle ilgili meselelerin her
türlü düzenlenmesi*”yle⁸⁵ yakından alâkalı halkların bu rı-
zasına imada bulunur.

9 Kasım 1918’de Fransa ile İngiltere şu ifadelerle müş-
terek bir deklârasyon yayınladılar: “*Fransa ve İngiltere’nin
güttüğü amaç... Türkler tarafından çok uzun süre zulüm ve*

⁸³ Westerman papers: Memorandum on British commitments to King Husse-
in/Westerman Evrakı: Britanya’nın Kral Hüseyn’e taahhütleriyle ilgili memo-
randum, Stanford University, Hoover institutions (I. d. special 3, p. 9
sqq), 14 Nisan 1964 tarihli “Times”ta yayınlanmıştır.

⁸⁴ “*Light on Britain’s Palestine, promises/Britanya Filistin’ine Işıklar, Vaatler*”,
14 Nisan 1964, (burada artık söz konusu olan, Mac Mahan’ın “şahsî ni-
yetleri” değil, Britanya Hükümeti’nin tutumudur.)

⁸⁵ Herbert Hoover, *Ordeal of Woodrow Wilson/ Woodrow Wilson’ın Ateşten
Gömleği*, Mc Grave Hill Book Co. N. Y., 1958, s. 25.

baskı görmüş halkların tam ve kesin kurtuluşu ve yetkilerini yerli halkların girişimi ve hür tercihindен alan milli hükümetlerin ve idarelerin kurulmasıdır.”⁸⁶

Lord Balfour, 11 Ağustos 1919 tarihli bir Memorandum’da şunları yazıyordu:

“Dört büyük devlet (İngiltere, ABD, Fransa, İtalya), siyonizmden yana tavır aldı. Ve siyonizm, ister doğru ister yanlış, ister iyi ister kötü olsun, bu eski toprakta bugün oturmakta olan yedi yüz bin Arap’ın arzu veya hayal kırıklıklarından çok daha derin bir önemle, uzun gelenekleri, şimdiki ihtiyaçları ve gelecek umutları içinde kök salmıştır. Bence bu doğrudur. Fakat benim hiç anlayamadığım şey, bunun Bildiri (Fransız-İngiliz Bildirisi), Anlaşma (Hüseyin-Mac-Mahon uzlaşmaları) veya araştırma komisyonunun açıklamalarıyla nasıl olup da kabul edildiğidir.”⁸⁷

Britanya’nın Hüseyin-Mac-Mahon mektuplaşması zamanında görevde olan, dolayısıyla da o mektuplaşma sırasında verilen vaatlerin ve bunların yorumlarının sorumlusu bir diğer Dışişleri Bakanı Lord Grey, 27 Mart 1923’te, Lordlar Kamarası’nda şunları söylüyordu:

“Gerçekte öyle olmadıkları hâlde, birbirine ters düşmediklerini ilân ederek (Doğu’yla ilgili) taahhütlerimizi onaylamamızın şerefli bir davranış olmayacağı kanaatindeyim. İnancım odur ki, en şerefli davranış, taahhütlerimizi yayınlamak ve eğer onlar çelişkiyise, bunu açık yüreklilikle kabul etmek ve düştüğümüz çıkmazdan kurtulmak için en namuslu yöntemi arayıp bulmak olmalıdır.”

Balfour bile böylesi bir ikiyüzlülük karşısında hâkim Brandeis’e 1919 Haziranında şöyle diyordu:

“Başkan Wilson’ın siyonizmi kabullenmesini otodeterminasyon/her milletin kendi kaderini tayin etmesi doktriniyle nasıl uzlaştırabileceğini anlamakta güçlük çekiyorum.”

⁸⁶ Horewitz, *Diplomacy in the Near and Middle East/Yakın ve Orta Doğu da Diplomasi*, documentary record/belge dosyası 1914-1915, Princeton, 1956, c. 2, s. 30.

⁸⁷ Şurada: *Documents on British Foreign Policy/Britanya Dış Politikası Hakkında Belgeler (1919-1939)*, Woodward and Butter Eds, s. 345.

Ve biraz daha sonra, Filistin'in geleceğiyle ilgili kendisinin 11 Ağustos memorandumunda:

"Filistin'le ilgili olarak, Büyük Devletler hiçbir değerlendirme yapmamışlardır ki sonunda yalan çıkmış olmasın ve hiçbir beyanatlari olmamıştır ki en azından harfiyen çiğnenmek niyeti taşımazın!"⁸⁸

Gerçekten de ikiyüzlülük en son kertesine vardırılmıştır, çünkü Filistin aynı zamanda siyonistlere de vaat edilmiştir. Hem de aynı sebeplerden ötürü: Yahudiler, buldukları ülkelerde, özellikle de ABD'de, Müttefiklere katılınması yolunda baskılar bulunsunlar diye...

İşte 29 Eylül 1923'te İngiltere'ye Filistin üzerinde "Manda" kurma yetkisi bu temel belirsizliğe dayanır.

c) İkinci Dünya Savaşı'na doğru ve İsrail Devleti'nin ortaya çıkışı

Birinci Dünya Savaşı sona erince "Şark Meselesi" haloldu: 30 Ekim 1918'de Osmanlı yenildi. 30 Ocak 1919'da İngilizler ile Fransızlar, Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasını, önceden düşünülmüş Sykes-Picot uzlaşmalarına göre, aralarında paylaşmaya karar verdiler.

28 Haziran 1919'da Versailles Anlaşması ve yeni oluşturulan Milletler Cemiyeti Paktı imzalandı. Bu Pakt, sömürgeciliğin zaferini yeni bir uyarılama içinde onaylıyordu. 22. madde, daha birinci bendinden itibaren, mağluplardan alınan sömürgelere uygulanacak ilkeleri belirliyordu: Bu sömürgeler, "Henüz kendi kendilerini yönetemeyecek durumdaki halklar" olarak nitelenerek, "bu halkların geliştirilmesi, medeniyetin kutsal bir görevidir" deniyordu.

Üçüncü bent, onları "bir vesayet ve manda rejimi" altına sokuyordu.

⁸⁸ Aynı eser.

Dördüncü bent, “eskiden Osmanlı İmparatorluğu’na aitken, şimdiki halleriyle belli bir gelişme derecesine erişmiş bazı toplulukların, kendi kendilerini idare edebilecek duruma gelecekleri ana kadar yönetimlerini bir (manda) temsilcisinin öğütleri ve desteğiyle yönlendirilmeleri şartıyla, geçici olarak bağımsız milletler gibi tanınabilecekleri”nden bahsediyordu.

Milletler Cemiyeti’ne hiçbir şekilde danışılmaksızın, San Remo Konferansı’nda (25 Nisan 1920) galipler arasında paylaşılmış olan Irak (İngiltere), Suriye ve Lübnan (Fransa), Filistin (İngiltere) işte bu durumda bulunuyordu.

Filistin Mandası, Balfour Bildirisi’nde görülen aynı müphemliklerin sonucudur. Çünkü Filistin iki defa vaat edilmiş toprağı oluşturunuyordu: Hem Siyonistlere, hem de Araplara. Gerekçesinde Balfour Bildirisi’ne gönderme yapılıyor ve onun ifadeleri tekrarlanıyordu: Bir taraftan Millî Yahudi Yuvası, diğer taraftansa Yahudi olmayan halklara saygı.

Fakat buraya, Milletler Cemiyeti Paktı’ndan dolayı yeni bir çelişki ekleniyordu. Zira bu Pakt’ın 20. maddesi, “İşbu Pakt, kendi şartlarıyla uyuşmayan bütün yükümlülük veya anlaşmaları yürürlükten kaldırır” hükmünü taşıyordu. Balfour Bildirisi’yle, kendisinin olmayan bir toprak için taahhütlerde bulunmuş Büyük Britanya’nın durumu buna tıpatıp uyuyordu.

Öyleyken Milletler Cemiyeti, manda konusunda Balfour Bildirisi’ne gönderme yapılmasını onayladı, böylece de sömürgecilerin iradesine göre bu “oldubitti”yi kabul etti.

O andan itibaren Manda, siyonistlerin maksatlarına serbestçe hizmet edebilirdi.

Daha Temmuz 1919’da, ABD Anayasa Mahkemesi hâkimi ve yüksek rütbeli siyonist Louis Brandeis Kudüs’e geliyor ve orada oraların sahibi edasıyla konuşuyordu. Manda’nın baş yöneticisi General Louis Bols’a, “askerî yetkilerin düzenlemelerinin ilk önce Siyonist Komisyon a sunulması gerekir” diyordu. Genel Karargâh’ın bir hukukçunun

kanun çiğnemeyi böylesine istemesine şaşarak yaptığı protestolar karşısında Brandeis şunları ilâve ediyordu: *"Britanya Hükümeti kesinlikle siyonist davaya destek vermekle yükümlüdür. Eğer bu davranış kuralı uygulanmaya konulmazsa, ben bunu Dışişleri'ne rapor ederim."*

General Bols, Mart 1920'de, Londra'ya Siyonist Komisyon'un yönetimin her işine burnunu sokmasını şikâyet ediyordu: *"Bu durum devam edemez... Halkın Müslüman ve Hıristiyan unsurlarına, statükonun devamını sağlamakla ilgili açıklamamızı söylemek bir şeye yaramıyor. Olaylar tam aksini gözler önüne seriyor... Onlar Yahudi olmayanları bizim taraflı olduğumuza ikna ettiler. Dahası Siyonist Komisyon beni ve subaylarımı anti-siyonist olmakla itham ediyor. Bu durum hoşgörülemez bir hâl almıştır... Resmen bir 'Millî Yuva'dan başka bir şey istemediklerini ilân eden, fakat gerçekte bütün siyasî sonuçlarıyla birlikte bir Yahudi Devleti dışında hiçbir şeyle tatmin olmayacak bu insanlara boyun eğmek kesinlikle imkânsızdır."*⁸⁹

Temmuz 1920'de General Sir Louis Bols görevinden alındı ve yerine katıksız siyonist Sir Herbert Samuel getirildi. Kendisi hakkında Dünya Siyonist Örgütü yöneticisi Haim Weizmann 1921'de şunları yazıyordu: *"Sir Sımuel'in Filistin'e tayininde baş sorumlu ben oldum. O bizim dostumuz. Bu zor görevi benim isteğim üzerine kabul etti. O bizim Samuel'imizdir."*⁹⁰

O andan itibaren, Siyonizmin Filistin'de gelişmesi, Britanya Mandasıyla çok hızlandı. 1918'de Filistin bütün diğerlerine benzeyen bir Arap ülkesidir. 700 binlik nüfusunun 574 bini Müslüman, 70 bini Hıristiyan Arap ve 56 bini (çoğunluğu yine Arap olan) Musevidir.

⁸⁹ Neville Barbon, *Nisi Dominos/Eğer Evi Rab Yapmazsa Yapıcılar Boş Yere Çalışır*, George Harap and Cy, Londra, 1946, s. 97 Eski Ahit'teki 127. Mezmur bu sözlerle başladığı için yazar kitabına bu adı kullanmış görünüyor, çev.

⁹⁰ Zikreden, J. P. Alem, *Juifs et Arabes/Yahudiler ve Araplar*, Grasset, 1968, s. 126. Zaten daha sonra onun yönetimini fazla objektif bulduğu için, Weizmann onu "yüzde 110 Britanyalı" Samuel olarak görecektir.

1931 Kasım sayımına göre ise: Bir milyondan biraz fazla bir nüfusun 759 bini Müslüman, 174 bini Musevi (bu sefer çoğunluk Avrupa kökenlidir) ve 91 bin Hıristiyandır.

Sayımda, Kasım 1931 yılının esas alınması önemlidir, zira bu sayım Hitler'in Yahudilere karşı baskı ve zulümlerinden önce yapılmıştır.

Diaspora'dan yardım gelmesinin yavaşlaması bazen hareketi azaltmasına rağmen göçler, Yahudi topluğunu yüzde 7'den yüzde 17'ye çıkarmıştır: 1927'de dışarıya Yahudi göçü, içeriye göçten fazladır. 1937'de 2713 gelen Yahudi'ye karşılık, 5071 giden vardır.⁹¹

Toprak konusunu gelince, 1918'de Yahudi nüfus, toprağın yüzde 2'sine sahipti; Manda sonunda bu alan üç katladı: Millî Yahudi Fonu'nun satınalma oyunları, "*Yahudi halkının dokunulamaz mülkiyeti*" yüzde 6'yı aştı ve en iyi topraklar ve en iyi sulanabilen araziler onların eline geçti.

Britanya'nın da suç ortaklığıyla kendi kanunlarını git gide daha fazla dayatarak, Kudüs'teki Mescidi Aksâ çevresinde, "Ağlama Duvarı" yakınında, (gelirleri dinî hizmetlerin yurutulmesi için adanmış) "vakıf" mallarını bile almaya kalkıştılar. O kadar ki 1928'de Müslümanlar, bir "Mescidi Aksâ'yı Koruma Komitesi" kurmak zorunda kaldılar.

Britanya Manda'sının bilânçosu, siyonizm için beklenmedik bir kazanç oldu. Manda yönetimi boyunca "Yuva", 1922'deki 80 binlik nüfustan 1948'de 640 bine ulaştı ve Siyonist hareketin artık şehirleri, arazileri, sanayi ve ordusu vardı.

Buna karşılık, Arapların elde ettikleri bazı bazı huzur ve güvenlik anları, ancak siyonistlerle İngilizlerin çifte işgaline karşı ayaklanmaları sayesinde gerçekleştirildi: Nisan 1920, Mayıs 1921 ve bilhassa 1936'dan 1939'a kadar yapılan ayaklanmalarla...

⁹¹ *Annual report/Yıllık Rapor*, 1935, s. 43 ve 214.

İlk isyanlarla ilgili olarak, karışıklıkların sebebinin siyonistlerin gitgide artan gaspları olduğunu gözler önüne seren İngiliz Araştırma Komisyonu'nun raporlarının tesliminin ardından, İngiliz Sömürgeler Bakanı Winston Churchill bir demeç verdi: *"İngiltere İngilizlerin olduğu kadar Filistin de Yahudilerin olacaktır gibi cümleler kullanılmıştır... Majestelerinin Hükümeti böylesi heveslerin uygulanamaz olduğunu düşünüyor ve bu gayeyi gütmüyor. Filistin'de Arap halkının, dilinin ve kültürünün ortadan kaldırılmasını veya bağımlı hâle getirilmesini de istemiyor. Başvurulan Balfour Bildirisi'nin hükümlerine dikkat çekiyor ve Filistin'in tamamını bir Millî Yahudi Yuvası'na dönüştürmeyi değil, Filistin'de bir Yuva'nın kurulması gerektiğini esas alıyor."*⁹²

1929 isyanı ilkin bir "köylülerin savaşı" oldu. Büyük çoğunluğu yabancı ülkelerde ikamet eden büyük toprak sahiplerinden araziler satın alan Siyonist Ajansı tarafından geçimleri ellerinden alınan topraksız köylülerin savaşı... Meselâ 1922 ile 1927 arasında satın alınan toprakların yüzde 98'i büyük toprak sahiplerine aitti ve bunların yüzde 86'sı Filistin'de oturmuyordu.

Christopher Sykes, siyonist yerleşimcilik sisteminin sonuçlarını şöyle analiz eder: *"Filistin'deki toprak meselesi esas itibariyle, orada bulunmayan mülk sahiplerinin çok geniş arazileri siyonist şahıslara veya sendikalara satmasından kaynaklanıyordu. Bu satışların alışlageldik bir şartı o toprakları işleyenlerin el çektirilmeleriydi... Nesiller boyu hayatlarını ekseriya bu toprakları işleyerek kazana gelen zavallılar, topraklarından kovulduklarını ve tek geçim kaynaklarından mahrum edildiklerini görüyorlardı... Malları ellerinden alınan ortakçılar, Yahudi göçünün bu gerçek kurbanları, Filistin probleminin özünü oluşturuyordu."*⁹³

Bu topraksız köylüler yeni Siyonist mal sahipleri tarafından çiftçiler olarak çalıştırılmazlardı bile, çünkü Millî Yahudi Fonu'nun Tüzüğü bunu yasaklıyordu.

⁹² CMD 1700, *The Churchill memorandum/Churchill'in Muhtırası*, 3 Haziran 1922.

⁹³ Christopher Sykes, *Order Winçate*, Londra, 1959, s. 106.

İşçiler için de aynı yasak vardı. Siyonist Sendika Merkezi'nin parolası, "Yahudi İşi" idi. Zürih'te 14 Ağustos 1929'da tasdik edilen Yahudi Ajansı'nın Tüzüğü, "*Yahudi Ajansı tarafından yürütülen veya desteklenen bütün iş ve işletmelerde, temel ilke olarak, Yahudi işçilerin istihdam edilmesi gerekir*" hükmünü taşıyordu.

Siyonist politikanın Filistin'den Arapları bu bertaraf etme mantığı –aynı sebepler aynı neticeleri doğurur–, Filistin'de 1936'dan 1939'a kadar yeni ayaklanmalara yol açacaktır.

Topraksız köylüler ve 174 günlük bir grevle birlikte, gerçek bir isyana doğru gelişen bir halk hareketi olacaktır bu.

Bu ihtilâl kanla bastırıldı. Üç binden fazla Arap öldürüldü, binlercesi yaralandı, altı binden fazlası hapishanelere ve İngiliz toplama kamplarına kapatıldı.

İngiliz işgalci bu yolla siyonizmin gelişip yayılması için genel bir arazi temizliği yaptı. Siyonistlerin artık İngiliz işgalciye de ihtiyaçları kalmamıştı. Böyle bir ağır bastırma hareketinden sonra artık Arapların öfkesinden de korkup çekinmez hâle geldiklerinden, ülkenin tam sahipleri olabilmeleri için artık geriye sadece İngilizleri kovmak kalıyordu.

Önemle altını çizelim ki İngilizlere karşı Arapların mücadelesiyle siyonistlerinki birbirinden tamamen farklıdır.

Filistinliler için, siyonist istilâya ve ona çanak tutan İngiliz işgaline karşı bir sömürge olmaktan kurtuluş mücadelesi söz konusuydu.

Siyonistler, Araplara karşı baskı ve yıldırma yararlandıktan sonra İngilizler aleyhine yöneldiklerinde ise tamamen başka bir şeydi söz konusu olan: Sömürgecilerle kendi anavatanları arasındaki bir çatışma.

Fakat bir metropole karşı isyan hâlindeki bu yerleşimcilerin maksadı, ülkenin halkları üzerinde egemenliklerini daha iyi kurmaktı. Meselâ Amerikalı "isyancılar", bir yandan İngiltere'den bağımsızlık isterken, diğer yandan yerli

halkı katliam etmeyi sürdürüyor ve Siyahilerin köleliklerini bir yüzyıl daha devam ettiriyorlardı.

Güney Afrika'nın baş kaldırışı, Siyahlar üzerindeki boyunduruğunu daha da pekiştirmek içindi.

Aynı şekilde siyonistler de gerçekte bir sömürgecilikten kurtuluş savaşına girişmediler: Onların İngiliz aleyhtarları terörizmi, yerli Arap üzerindeki egemenliklerini tek başlarına yürütmek içindi.

İngilizlere karşı bu ikili mücadele, yani Arapların mücadelesiyle siyonistlerin mücadelesi arasındaki farkı, yakın dönemlerimize ait şu kıyaslama daha iyi anlamamızı sağlayacaktır: Bu fark, Cezayir halkının millî kurtuluş mücadelesi ile OAS'ın (Fransız ordusunun gizli örgütünün), Cezayir millî kurtuluş hareketini durdurmak için yeterince etkili tedbirler almamakla suçladığı kendi ülkesi Fransa'ya karşı müdahalesi arasındaki farkla aynıdır.

İngiliz hükümeti yeni bir *Beyaz Kitap*, yani Mac Donald'ın 17 Mayıs 1939 tarihli kitabını yayınlayarak, "Millî Yuva"nın gerçekleştiği sonucundan hareketle bundan böyle göçün daha fazla teşvik edilmemesi, yeni Arap topluluklarının da alınmaması⁹⁴ gerektiği ifade edince, siyonistler kudurdular.

Meselâ Ben Guryon'un Haganah'ı, Begin'in İrgun'u, Şamir'in Stern grubu gibi askerî ve yarı askerî örgütler bundan böyle durmadan terör estireceklerdi. Siyonist İsrail Devleti kuruluncaya kadar. Sonrasında da...

"Nihâî çözüm" açıktır: Filistin Araplarını ya kovmak ya da katletmek.

Siyonizm kendisinin bunu yapabileceğine inandığı zaman gelip çatığında, bu hedef açık ve net olarak şöyle belirtilir:

"Ülkemizde sadece Yahudilere yer vardır. Biz Araplara şunu diyeceğiz: Uzaklaşın! Kabul etmezlerse, direnirlerse, zorla uzak-

⁹⁴ CMD 6019, *The Mac Donald White paper/Mac Donald'ın Beyaz Kitabı*, 17 Mayıs 1939.

laştıracacağız." 1954'teki David Ben Guryon hükümetinde İsrail Devleti'nin ilk Millî Eğitim Bakanı olan Profesör Ben-zion Dinur, Dünya Siyonist Örgütü tarafından neşredilen *Haganah'ın Tarihi*'ne girişindeki ifadeleridir bunlar.

Öte yandan, Yahudi Ajansı'nda Yerleşim Departmanı eski Muavuru Joseph Weitz, 1967 Haziran savaşının ertesinde şunları yazar: *"Söz aramızda, bu ülkede iki halka yer olmadığı açıktır. Tek çözüm, en azından (Ürdün ırmağının batısındaki) Batı İsrail ile birlikte, Arapların bulunmadığı İsrail Toprağı/İretz-İsrail oluşturmaktır ve Arapları başka yerlere, komşu ülkelere nakletmekten başka çıkış yolu da yoktur."*⁹⁵

Gaye vasıtaları mubah kılar sloganıyla hareket eden bu terörizmin sadece en dikkat çekici örneklerini sıralayalım:

– Kahire'deki İngiliz Devlet Bakanı Lord Moyne, 9 Haziran 1942'de, Lordlar Kamarası'nda, Yahudilerin eski İbranilerin zürriyetinden olmadıkları ve Kutsal Topraklar üzerinde "meşru hak isteme" hakkına sahip olmadıklarını açıkladı. Filistin'e göçün azaltılması taraftarı da olduğundan kendisi, o zaman *"İbranî bağımsızlığının amansız düşmanı"*⁹⁶ olmakla suçlandı.

Derken 6 Kasım 1944'te Kahire'de iki Stern Grubu üyesi tarafından vurulup öldürüldü.

Bunun üzerine 17 Kasım 1944'te, o sıralar başbakan olan Winston Churchill, Avam Kamarası'nda şunları haykırdı: *"Eğer bizim Siyonizm için hayallerimiz, katillerin tabanlarının dumanları arasında yok olacaksa ve eğer bizim gelecek için çabalarımız, Nazi Almanya'sına lâyük yeni bir gangsterler çetesi üretmişse, şimdiye kadar takınılan tavır, benim gibi, yeneden gözden geçirecek çok kişiler olacaktır. Siyonizm için barışçı bir gelecek umudu varsa, bu lânetli eylemlerin durması gerekir*

⁹⁵ Joseph Weitz, *Günlük*, Tel Aviv, 1965. Zikreden Noam Chomsky, *Israel-jews and Pestinan arabs/İsrail Yahudileri ve Filistin Arapları*, şurada: Hloy Cross quaterly, yaz, 1972, s. 9.

⁹⁶ Isaac Zaar, *Rescue and liberation: America's part in the birth of Israel/Kurtarma ve Kurtuluş: İsrail'in Doğuşunda Amerika'nın Payı*, New York, Bloch publishing Cy, 1954, s. 115.

ve bunların sorumluları ya bertaraf edilmeli, ya sökülüp atılmalı ya ipe çekilmelidir."

Ve bu sözlerden seneler sonra, 2 Temmuz 1975'te, Auckland'ın *Evening Star*'ında, idam edilen o iki katilin cesetlerinin, 20 Arap tutukluyla değiş tokuş edilerek, Kudüs'teki "Kahramanlar Anıtı"na gömüldüğü haberi yayınlandı. İngiliz hükümeti, İsrail'in "katilleri şerefliendirilmesi"nden ve onları kahraman yapmasından duyduğu üzüntülerini bildirdi.

22 Temmuz 1946'da, Askerî Karargâh'ın ve İngiliz valisinin bulunduğu Kudüs'teki "Kral Davut Oteli"nin kolunda patlama oldu ve İngiliz, Arap ve Yahudi olmak üzere yaklaşık 100 kişi öldü.

Bu, Menahem Begin'in İrgun çetesinin işiydi ve üstlendi.

Amaçlarına ulaşmak için Siyonist yöneticilerin ana araç olarak kullandıkları bu terörizmin sayısız örnekleri kolayca ortaya serilebilir. Zaten Menahem Begin, bu militan ve terörist yıldırma savaşı yönteminin en açık tarifini yapmış ve şunları yazmıştı:

"Savaşıyoruz, öyleyse varız. Kan, ateş, gözyaşı ve küllerden, insanlığın yeni bir türü, bin sekiz yüz yıldan beri dünyada hiç bilinmeyen yepyeni bir türü doğuyor: Savaşçı Yahudi.

Öncelikle ve de özellikle, ilk saldıran biz olmalıyız. Katillere karşı saldırıya geçeceğiz.

*Kan ve terden; gururlu, yürekli ve güçlü bir nesil doğacak."*⁹⁷

New York'taki Biltmore otelindeki siyonist meseleleri için bir Olağanüstü Komite toplantısı sırasında, Mayıs 1942'de kesin bir dönüm noktası gerçekleşti.

22 Mayıs 1945'te Yahudi Ajansı tarafından resmen kabul edilen ve İngiltere'ye bir ultimatome şeklinde sunulan "Biltmore Programı", ilk defa açık olarak, şu hedefleri belirliyordu:

– Artık Filistin'de bir "Yuva" değil, bütün Filistin'de, ordusu da olan bir Yahudi Devleti kurulacaktır;

⁹⁷ Menahem Begin, *The Revolt, Story of the Irgun/İsyan, İrgun'un Tarihi.*

- Sadece Yahudi Ajansı'nın kontrol edeceği sınırsız bir göç sağlanacaktır;
- Almanya'dan alınacak tazminat Siyonist Devlet'in inşasına adanacaktır.

Bu, siyonizmde gerçek bir değişim anlamına geliyordu.

Her şeyden önce, 1897'deki Basel Kongresi ve 1917'deki Balfour Bildirisi'ndenberi, Filistin'de açık ve net olarak sadece "Bir Yahudi Yuvası" söz konusuydu. Bütün Filistin'e hükmedecek bir devlete gelince, Siyonist yöneticiler bunu hep düşünüyor, fakat hiç dile getirmiyorlardı (en azından resmen).

Sadece Yahudi Ajansı'nın kontrolündeki sınırsız göç, İngiltere'nin tatile gönderilmesi anlamına geliyordu. Çünkü İngiltere, "Yahudi olmayan halklar"ın haklarını bir ölçüde gözeterek, Balfour Bildirisi'nin ve Manda'nın vaatlerini, yerine getirmeyi boşuna denemişti. Mac Donald'ın 1939'daki Beyaz Kitabı hiç kale alınmadı ve İngiltere oyun dışı bırakıldı. İkinci Dünya Savaşı sırasında, Batı'da en ağır fedakârlıklara katlanmış olan İngiltere, bu savaştan küle dönmüş şehirleri ve yıkılmış "İmparatorluğu"yla bitip tükenmiş bir hâlde çıktığı için, bu iş kolay oldu. Biltmore'da Siyonist yöneticiler artık çok daha güçlü bir koruyucu seçmişlerdi: Bundan böyle bütün Batı âlemi üzerinde hegemonya kuran ABD.

Son olarak da, Almanya'nın ödeyeceği tazminatın, orada burada bulunan bütün Yahudi mağdurlara değil de İsrail Devleti'ne verilmesini kabul ettirmekle de, siyonizmin dünyadaki Yahudilerin tek temsilcisi olduğunu tasdik ettirdi. Hâlbuki o zamana kadar siyonistler sadece küçük bir azınlıktı.

En milliyetçi siyasî siyonizmin, evrenselci dinî siyonizm de dâhil, dünyadaki diğer bütün Yahudi örgütlerine karşı üstünlüğünü perçinleyen Biltmore dönemeci, bir protesto dalgası doğurdu.

Daha önce, 1938'de, Albert Einstein bu yönelişi yeriyor ve reddediyordu:

"Bence, bir Yahudi Devleti kurmaktansa, barışçı bir ortak yaşama temelinde Araplarla anlaşmaya varmak çok daha akıllıca bir tutum olacaktır... Benim Yahudiliğin asıl mahiyetiyle ilgili inancım; sınırları, ordusu ve ne kadar mütevazı olursa olsun bir dünya iktidarı projesi olan bir Yahudi Devleti fikriyle bağdaşmıyor. Kendi safları içinde boy atacak dar bir milliyetçilik yüzünden Yahudiliğin içerden büyük zararlara uğramasından korkuyorum... Bizler artık Makabeler dönemi Yahudileri değiliz. Kelimenin siyasî anlamıyla yeniden bir millet olmak, peygamberlerimizin dehalarına borçlu olduğumuz topluluğumuzun maneviyatından uzaklaşmakla eş değerde olacaktır."⁹⁸

Kudüs İbrani Üniversitesi (1926'dan beri) Rektörü Judah L. Magnes ile diyalogcu ve ilk andan beri siyonist Martin Buber (1878-1965), Biltmore yönelişine tepki olarak, Filistin'de Yahudilerle Araplar arasında çift milliyetli bir devlet için "İhud/Birlik" teşkilâtını kurdular. Çünkü Judah L. Magnes, "Biltmore Programı'nın sonuçta Araplara karşı savaşa yol açacağını"⁹⁹ düşünüyordu.

Martin Buber New York'ta şu açıklamayı yapıyordu:

"Bundan altmış sene önce siyonist harekete katıldığım da hangi duygulara sahipse bugün de özü itibareyle aynı duyguları taşıyorum... Ben bu milliyetçiliğin diğerlerinin yolunu takip etmeyeceğini umuyordum. Büyük bir umutla başlayıp ardından değerini yitirerek kutsal bir bencillığe dönüşmeyeceğini, dahası Musolini tarzı bir kutsal bencillik –sanki toplum bencilliği, ferdî bencillikten daha kutsal olabilirmiş gibi– cüretine kalkışmayacağını ümit ediyordum... Bizler Filistin'e döndüğümüzde, hayatî soru şu oldu: Sizler buraya bir dost, bir kardeş, Ortadoğu halkları topluluğunun bir üyesi olarak mı geliyorsunuz, yoksa sömürgeciliğin ve emperyalizmin temsilcileri olarak mı?

⁹⁸ Moshe Menuhin, *The decadence of judaism in our time/Zamanımızda Yahudiliğin Gerilemesi*, 1969, s. 324.

⁹⁹ Norman Bentwich, *For Zion's sake/Siyon Aşkına (a biography of Judah/Bir Yahuda Biyografisi, L. Magnes)*, Philadelphia, Jewish Publication society of America, 1954, s. 252.

Gaye ile ona erişmek için vasıtalar arasındaki tezat siyonistleri böldü: Bazıları büyük devletlerden özel siyasî imtiyazlar almak istiyorlardı; bazıları da, özellikle gençler, kendilerine Filistin'de komşularıyla birlikte Filistin için ve gelecek için çalışmalarına izin verilmesini arzu ediyorlardı...

'Şalutzimler/öncüler' Filistin'e, hayatlarının anlam ve amacını başka hiçbir yerde bulamadıkları için geliyorlardı... Onlar için önemli olan siyasî bir devlet kurmak değil, müşterek bir insanî topluluk oluşturmaktı... Araplarla ilişkilerimizde her şey her zaman mükemmel olmadı, ama genellikle Yahudi köyü ile Arap köyü arasında iyi komşuluk ilişkileri vardı.

Filistin'e yerleşimin bu çevreyle bütünleşme aşaması Hitler dönemine kadar devam etti.

Filistin'e Yahudileri kitleler hâlinde iten, hayatlarını burada tamamlamak ve geleceği hazırlamak için gelen bir seçkin tabaka değil, tam aksine Hitler olmuştur. Böylece, seçmeli tabii bir gelişimin yerini, güvenliği için siyasî bir güç bulmak zorunluluğuyla birlikte, bir kitle göçü aldı... Yahudilerin çoğu bizden öğrenmek yerine Hitler'den öğrenmeyi tercih etti... Hitler, tarihin aklın yolunu değil de, iktidarın yolunu takip ettiğini ve bir halk yeterince güçlü olunca, cezalandırılma korkusu olmadan insanları öldürebileceğini gösterdi... İşte bizim mücadele etmemiz gereken durum budur... 'İhud'ta biz, Yahudi ve Arapların beraber yaşamakla yetinmeyip işbirliği etmelerini de teklif ediyoruz... Bu, Ortadoğu'da ekonomik bir gelişmeye imkân verecektir. Bu sayede de Ortadoğu, insanlığın geleceğine büyük ve önemli bir katkıda bulunabilecektir."¹⁰⁰

Profesör Judah Magnes, dindar siyonist olarak geldiği o Filistin'de, daha 1924'te, şunları yazıyordu:

"Beni en çok kaygılandıran, iki halk arasındaki çatışmanın savaşsız bir şekilde çözülebilmesi için hiçbir yapıcı telkin ve teklifin bulunmamasıdır... Yahudilerin dünyadan adalet istemelerinin çok haklı sebepleri vardır... Fakat bana gelince, ben Yahudilere hak verirken Araplara haksızlık edilmesine, onların rızası olmadan

¹⁰⁰ Martin Buber, bu konuşmanın tam metni 2 Haziran 1958 tarihli *Jewish Newsletter*'dedir.

Yahudi kanunlarının altına sokulmalarına hazır değilim. Ben bir Yahudi Devleti'nden yana değilim diyorsam, bu sadece şu sebeptendir: Ben Arap dünyasıyla savaş istemiyorum."¹⁰¹

Kendisi en ilk dönem Siyonistlerinden olmasına rağmen Judah Magnes ilâve ediyordu: *"Yahudiler burada (Filiistin'de), politik bir kuruluş oluşturmak için gayret gösterirken, son Asmonların bazıları gibi, kaba güce ve militarizme başvuracaklar mı? Öyle görülüyor ki biz, Araplar hâriç, her şeyi düşünmüştük."*¹⁰²

1926'dan itibaren Rektörü olduğu Kudüs İbrani Üniversitesi'nde Judah Magnes, 1946 ders yılı açılış konuşmasında, şunları söylüyordu:

*"Yahudi'nin yeni sesi silâhların ağzıyla konuşuyor... İsrail toprağının yeni Tevrat'ı budur. Dünya fizikî güç çılgınlığına kapılmıştır. Tanrı bizleri şimdilerde Yahudiliği ve İsrail halkını bu çılgınlığa kapılmaktan korusun! Güçlü diasporanın büyük bir kısmını pagan bir Yahudilik ele geçirmiştir. Bizler, romantik siyonizm döneminde, Sion'un doğrulukla geri alınmasını düşünmüştük. Bütün Amerikan Yahudileri bu hatanın, bu değişimin vebalini omuzlarında taşıyorlar... pagan yönetimin davranışlarını tasvip etmeyen, fakat elleri kolları bağlı oturup duranlar var ya, onlar da... Ahlâkî duyguyu uyuşturur ve uyutursanız, ahlâkın zayıflamasına sebep olursunuz."*¹⁰³

ABD'de hahamlar ve laik Yahudiler arasında, tepki göstermeye çalışan bir azınlık yine de vardı.

31 Ağustos 1943'te, Biltmore programıyla dışa vurulan Siyonist şovenizm akımını durdurmak için, doksan iki haham Atlantic City'de toplandı. Prensiplerini ortaya koyan bir Manifesto yayınladılar:

¹⁰¹ Norman Bentwich, *For Zion's sake/Siyon Aşkına (a biography of Judah/Bir Yahuda Biyografisi, L. Magnes)*, Philadelphia, Jewish Publication society of America, 1954, s. 188.

¹⁰² Aynı eser, s. 131.

¹⁰³ Aynı eser, s. 240-242.

“Dur orada! diye haykırmanın vakti gelmiştir. Amerikan Yahudilerinin bir Yahudi bayrağı, bir Yahudi ordusu, Filistin’de bir devlet ve Amerika’da çifte aidiyet için şartlandırılması, tarafımızdan asla kabul edilemez. Amerikan Yahudilerinin hayatının giderek artan bir şekilde sekülerleşmesini, aralarından çoğunun Yahudi milliyetçiliği mücadelesine çekilmesini... aşırıların, bütün Amerikan Yahudileri adına konuştuklarını iddia etmelerini... Yahudiler ile Amerikan vatandaşları arasında farklılığı işleme ve geliştirme gayretlerini... Yahudi hayatının temeli olan dinimizin ikinci plâna itilmesini... tedirginlikle gözlemledik. Milliyetçiliğin dayatılmış bir iman esası hâline getirildiği bir toplumla uyuşamayız... Yahudi’nin kaderi konusundaki evrensel anlayışımızın ışığında, ayrıca da dünyanın diğer kısımlarındaki Yahudilerin durumu ve emniyetiyle de yakından ilgilendiğimiz için, hâlihazırdaki siyonist programa egemen olan siyasî yönelişi kabul edemeyiz ve onu destekleyemeyiz. Yahudi milliyetçiliğinin buradaki vatandaşlarımız arasında ve toplum içindeki görevlerinde karışıklık meydana getireceğine ve onları buldukları her yerde dinî topluluk olarak yaşamak şeklindeki tarihî rollerini dikkate almaktan uzaklaştıracağına inanıyoruz.”

“Yahudilik İçin Amerikan Konseyi”, (daha sonra kullanılan ifadeyle) “yerleri değiştirilmiş kişiler” için somut bir çözüm teklif ediyordu:

“Birleşmiş Milletler’den Eksen (Mihver) Devletleri tarafından vatanlarından edilmiş bütün halkların en kısa zamanda yurtlarına kavuşturulmalarının sağlanmasını... ve inançları, siyasî düşünceleri veya millî kökenleri... ne olursa olsun bütün mültecilere sığınak bulunmasını talep ediyoruz. Yahudi kardeşlerimiz içinse istediğimiz şudur: Her milletten yurttaşlarıyla hak ve vazife eşitliği... Filistin’de veya başka herhangi bir yerde bir Yahudi Devleti’nin kurulmasına karşıyız. Çünkü bu, Yahudi meselesine pratik çözüm getirmeyen bozguna bir felsefedir...

Filistin, diğer iki dinin mirasına ait olduğu gibi, İsrail oğullarının dinî mirasın da bir parçasıdır. Biz Filistin’de Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanların hakkaniyetle temsil edileceği demokratik ve otonom bir hükümetin kurulmasını istiyoruz.

Dinimizin en yüce geleneklerini devam ettirmek için, bütün dünya Yahudilerini bizim hayat ve Yahudilerin kaderi konusundaki yorumumuzu desteklemeye davet ediyoruz. Bu hakikatlerin hür insanlar tarafından teklif edilen umutlu bir geleceğin her programı için bir temel oluşturduklarını düşünüyoruz."¹⁰⁴

Ne var ki Siyonist Örgüt'ün korkunç çarkı, milliyetçi dalgaya karşı olan bütün direnişleri silip süpürdü ve Amerikalı 818 hahamdan, 92'lerin dinî protestosu karşısında, "*Siyonizm seküler bir hareket değildir*"¹⁰⁵ diye ilân ederek apaçık gerçeği inkâr eden bir bildiri elde etmeyi başardı.

Böylesi bir ters yüz oluş nasıl gerçekleşti?

II Hitler'in Yahudilere şeytanca zulmünün tarihî bağlamı ve onun bu Yahudi düşmanlığının siyonizm tarafından, insan haklarını savunmak için değil de, güçlü bir Siyonist Devlet kurmak için istismar edilişi göz önünde bulundurulmazsa bu tersine dönüş anlaşılabilir.

O yüzde burada siyonizm ile antisemitizm (Yahudi düşmanlığını) arasındaki ilişkileri analiz edeceğiz.

¹⁰⁴ Samuel Halperine, *The political world of American sionism/Amerikan Siyonizminin Politik Dünyası*, Wayne State University Pres, Detroit, 1961, s. 84 ve 85.

¹⁰⁵ Aynı eser, Ek kısım (s. 255). *Encyclopedia of Zionism and Israel/Siyonizm ve İsrail Ansiklopedisi*'nin yaptığı "Siyonizm" tarifini hatırlayalım: "1896'dan itibaren 'siyonizm' Theodor Herzl tarafından kurulan siyasî hareketle ilişkilidir", c. 2, s. 1262, Herzl Pres, New York, 1971.

2) Siyonizm ve antisemitizm

a) Herzl ve hareketin "itici gücü" olarak antisemitizm

Herzl, 1896'da kaleme aldığı *Yahudi Devleti*'nin Ön Sözü'nden itibaren, Yahudilerin buldukları ülkelerdeki "asimilasyon"larına karşı mücadele ve Filistin'e göç projesini gerçekleştirme için hangi güce dayanacağını açık bir şekilde belirtir.

Şöyle der: "Buradaki proje, ortada gerçek var olan bir itici bir gücün kullanılmasını içerir... Her şey o itici güce bağlı. Peki, nedir bu güç? Yahudilerin sıkıntısı."¹

Herzl, Filistin'e "donuş"ün itici gücünün manevî bir nostalji ("gelecek yıl Kudüs'te") olmadığını ve olamayacağını çok iyi bilir. Çünkü Yahudileri göç etmeye iten asıl sebep Yahudi düşmanlığıydı ve bundan kaynaklanan göçler de pek Filistin'e olmuyordu. Nitekim bütün tarih zaten buna şahitlik eder. Gerçekten de Filistin'in kendilerine açık olduğu devirlerde Yahudiler, hiç de gidip oraya yerleşme arzusu göstermediler. Haçlı Seferleri arifesinde Yahudilerin girişine hiçbir engel yoktu ve öyleyken Toledolu bir Yahudi hacı Filistin'de topu topu 1440 Yahudi bulabilmişti. Haçlı Seferleri acımasızdı, ama Salahaddin-i Eyyûbî Kudüs'ü geri aldığında sinagogları tamir ettirdi ve Filistin'i Yahudilere açtı, ama 1187'de oraya yine de akın olmadı. Bir diğer Yahudi hacı, Nahum Gerondi 1257'de Kudüs'te sadece iki bin Yahudi ailesiyle karşılaşır. Dindar Yahudiler için Kudüs, XIII. yüzyılda Pierre Abelard'ın aşağıda yazdığı anlamda, dinlerinin bir sembolü olarak kaldı (tıpkı Hıristiyanlar için Gotik Katedrallerin "Semavî Kudüs"ü olarak kaldığı gibi):

*Gerçekte Kudüs o ilâhî huzurun
Ve o yüce mutluluğun şehridir,*

¹ Theodor Herzl, *Yahudi Devleti*, age, s. 11.

*Onun hakikati arzunun önüne geçmez
Onu arzulamaksa zaten mükâfattır.*

En iyi haliyle orası, tıpkı Hıristiyanlar için olduğu gibi, “Kutsal Topraklar”daki bir hac yeridir.

Baskı dönemlerinde bile, Filistin’e giriş de serbestken, Yahudiler zulüm gördükleri ülkeleri terk ettiklerinde başka yerlere iltica ettiler. Meselâ 1492’de “Katolik Krallar” İspanya’dan Arapları kovdukları zaman, Müslümanlara yaptıkları gibi Yahudileri de ya Hıristiyan olmaya zorladıkları veya katlettikleri sırada, kitleler hâlinde bir Yahudi göçü oldu. Çok ezici bir çoğunluğu ya kuzeye, yani Fransa, Hollanda, İtalya ve Balkanlara kadar göç etti gitti, ya da güneye, yani Fas’a, Mağrip ülkelerine, Kıbrıs ve Mısır’a göçtü, fakat son derece az bir kesimi Filistin’e yöneldi. Hâlbuki orası şu yerleştikleri Balkanlara, Kıbrıs ve Mısır’a çok yakındı. 1658’de Ukrayna’da, Bogdan Kemielnitzî’nin vahşi kıyımına uğradıklarında da aynı durum söz konusu olacaktı. O kadar ki, 1845’te, dünyadaki 10 milyon Yahudi her gün o harikulâde “Gelecek Yıl Kudüs’te” duasını okurken, Filistin’e yerleşmiş topu topu 12 bin Yahudi vardı.

Günümüze gelinceye kadar da hep böyle olacaktır: Cezayir’in 1964’te Kurtuluşu’ndan sonra diğer Fransızlar gibi Yahudiler de Cezayir’den ayrıldıkları zaman Fransa’ya geldiler, İsrail’e değil. Hem de “dönüş” için çok önceden oraya acenteler kurmuş olan İsrailîlerin onca gayretlerine rağmen... Daha sonra İsrail Devleti, bu acentelerin elemanlarını müşteri bulamadıkları için geri çağırmişti.

Filistin’in hatırlatılmasının bile harekete geçirici güç olacağını iddia ederek *Yahudi Devleti’nde ‘Sırf bu isim, halkımızın adamakıllı heyecan verici bir toplamışının bir çılgılığı olacaktır’*² diyen Herzl’in, “Yahudi halkı”nın evrensel birliği hakkında başlattığı tantanalı kampanyaları sonrasında, hatta Balfour Bildirisi’nin ardından zafer çılgınlıkla-

² Age.

rı atan yaygaracılara rağmen, izleyen beş sene içinde (1917–1922 arasında) sadece 28 bin Yahudi Filistin'e yerleşmeye geldi.

Antisemitizm/Yahudi düşmanlığı, gerçek "hareket geçirici/motor güç" olmaya devam eder. İlk "dönüş" (alyah) dalgası, 1871–1890 arasında, Rusya'daki ilk Yahudi katliamları sonrasında meydana gelir. İkinci dalga (1903'ten 1914'e), 1903'teki Kışinev katliamlarıyla başlar, fakat asıl Nazi antisemitizmiyle birlikte hareket hızlanır. Yine de yavaş olur, çünkü göç Filistin'den ziyade (kısıtlayıcı kanunlara rağmen) Batı ülkelerine yapılır. Almanya'dan 1933'te sadece 30 bin göçmen gelir, 1934'te 42 bin ve 1935'te 62 bin.

Yahudiler baskı görmedikleri zaman ülkelerini terk edip de Filistin'e gitme ihtiyacını hiç duymazlar.

Amerikan örneği tipik bir örnektir: Beş buçuk milyon Amerikan Yahudi'sinden sadece on bini (iki binde birden daha az), 1948 ile 1965 arasında Filistin'e göç etti. Akıntı tersine bile oldu. Çünkü İsrail'e yerleşmek için giden Yahudilerden çok daha fazla Yahudi İsrail'den Amerika'ya yerleşmeye gitti.

17 yılda 10 bin Amerikan Yahudisi İsrail'de kalmaya giderken, tek bir yılda 5 binden fazla Yahudi İsrail'den Amerika'ya göçüyordu.

"1961'de New York'taki İsrail Konsolosluğu, ülkeden kesin kararlı olarak göç etmek isteyen 3935 İsrailli'den 2441'inin Amerika'yı seçtiğini kaydetti. Kuzey Amerika kıtasındaki göçmenlerin gerçek sayısı yüksektir, çünkü aynı yıl Kanada 3000'den fazla İsrailli'nin vatandaşlık için başvurduğunu açıklıyordu. Sabralurum çoğu İsrail'i terk ederken göç etmek niyetiyle ülke dışına çıktığını resmen açıklamaz. ABD'ye bazıları öğrenci, bazıları da resmî veya özel görevli olarak gelir ve yerleşirler, diğer bazıları da turist olarak gelir ve burada evlenir kalırlar."*³

* Sabra=İsrail'de doğmuş Yahudi, çev.

³ Georges Friedman, *Fin du Peuple Juif/Yahudi Halkının Sonu*, Gallimard, 1965, s. 275.

Amerikalı bir sosyolog, Erich Rosenthal, tam rakamları verir: Washington'daki üçüncü kuşakta karma evliliklerin sayısı yüzde 17,9'dan yüzde 37'ye çıkarak iki kat artar.⁴

22 Mayıs 1964'te, sonra da haziran ayında *Jerusalem Post*'ta yayınlanan bir makale ilginç tartışmalara yol açtı. Makalenin başlığı durumu özetliyordu: "*Amerika'daki İsraililer, İsrail açısından kaybedilmişlerdir.*"

Herzl'in bakış açısından değerlendirildiğinde, bu durum önceden tahmin edilebilirdi. Çünkü Yahudiliğin bir din olarak değil de, bir millet olarak tarif edilmesinden itibaren, artık dinî motivasyonlara bile güvenilemez (zaten daha önce de gördük, geçmişte de dinî motivasyonlar hiç de "itici güç" rolü oynamamıştır. Zira Kudüs'ü somutlaştırıcı bu "maddeci" bakış açısı, temel fikri Tanrı'ya itaat olan ve "*Tevrat bizim vatanımızdır*" ilkesini savunan o yüksek Yahudi geleneğine terstir).

Demek ki Herzl için geriye artık sadece, Yahudileri yaşadıkları ülkelerin yabancıları olarak takdim eden "extranational nationalisme/milliyet üstü bir milliyetçilik"i göklere çıkarmak kalıyordu (antisemitizme en iyi bahaneyi veren şey de budur, buna karşılık antisemitizm/Yahudi düşmanlığı, göçü teşvik eden en iyi tetikleyicidir). Plehve'nin mektubu ve Herzl'in bunu kullanması dolayısıyla, siyonizm ile antisemitizm arasındaki bu tamamlayıcılığı ve suç ortaklığını daha önce görmüştük.

Herzl de zaten bunu bir sır olarak saklamaz. Ortaya attığı şu üç postulatın ise meseleyi nereye vardıracağını çok iyi bilir:

1. Oturdukları ülke hangisi olursa olsun dünyadaki Yahudiler dinî birer topluluğu değil, aksine bir "halk"ı oluştururlar (*Yahudi Devleti'*nde sık sık "ırk" ifadesini kullanır, bkz.: s. 20, 25, 112, vs.).

2. Her zaman ve her yerde baskılara maruz kalmışlardır.

⁴ Erich Rosenthal, *American Jewish Yearbook/Amerikan Yahudi Yıllığı*, 1963.

3. İçinde yaşadıkları milletlere asimile olmayan yabancı kitlelerdir (bu postulat, bütün milliyetçi, ırkçı ve antisemitlerin ortak postulatıdır).

Zaten, *Yahudi Devleti*'nde (s. 23), siyonizm ile antisemitizm/Yahudi düşmanlığı arasındaki bu bağı mükemmel bir şekilde belirtir: "*Kendimizi tek halk olarak göstermekle antisemitlerin/Yahudi düşmanlarının ekmeğine yağ sürdüğüm, Yahudilerin asimilasyonunu (entegrasyonunu) önlediğim şekilde ciddi bir itiraz var. Bu itiraz özellikle Fransa'da yükselecektir...*" Ve cevap verir: "*Eğer Fransız Yahudileri bu projeye karşı çıkıyorlarsa... cevabım basittir: Bu mesele onları ilgilendirmez. Onlar orada İsraili Fransızlardır. Tamam. Hâlbuki bu dava, Yahudilerin bir iç meselesidir.*" (Aynı eser, s. 24).

Öte yandan, ("*Yahudi Devleti*" gibi geniş kesimlere açık olmayan) *Günlük*'ünde çok daha fazla sinsidir. Nitekim Paris'te, 16 Kasım 1895'te, Başhaham Zadok Kahn ile görüşmesini şöyle özetler: "*O da siyonist olduğunu iddia ediyor. Fakat Fransız "yurtseverliği"nin de kendisinden bekledikleri varmış. Aslında, bir adam Siyon ile Fransa arasında seçimini yapmalı.*"⁵

Bir Alman muhtabına (Speidel) daha 1895'te şu açıklamayı yapar: "*Antisemitizmi anlıyorum. Biz Yahudiler, suç bizim olmasa da, çeşitli milletler içinde yabancı kitleler olarak kaldık...*"⁶

"*Kayzer'e şunu diyeceğim: Bırak halkımızı gitsinler. Bizler yabancıyız.*"⁷

Şu aydınlatıcı formülü verir: "*Antisemitler/Yahudi düşmanları bizim en iyi dostlarımız, antisemit ülkeler müttefiklerimiz olacak.*"⁸

Gerçekten de öyle oldu. Siyonizm, bütün antisemitlerin şu hayalini gerçekleştiriyordu: Yahudileri kovup atmak ve hepsini bir dünya gettosu içine kapatmak.

Herzl, *The Diaries/Günlükler*, age, s.73.

⁵ Aynı eser, s. 9.

Aynı eser, s. 19.

⁸ *Complete Diaries/Bütün Günlükler*, c. 1, s. 287.

Herzl'in "Dünya Devleti"nin yayınlanmasıyla ilgili olarak, Londra'nın "Jewish Chronicle"ında (Viyana'nın "Neue Frere Presse"den) Joseph Oppenheim kendisine 1 Şubat 1896'da şunu söyler: "Eğer bu makale Almanya'da yayınlansa, antisemitler bayram eder."

Dostlarından biri olan Bacher ve de Levysohn, kitabının antisemitler tarafından kullanılması konusunda kendisini uyarırlar; Levysohn ayrıca Herzl'e karşı "var gücüyle mücadele edeceğini" de ilâve eder.⁹

Antisemitler siyonist tezleri hakikaten heyecanla karşılıyorlardı.

Herzl plânını Baden Gran Dük'üne takdim ettiği zaman, *Günlük*'üne şu notu (23 Nisan 1896) düşer: "Tek çekincesi, bizim davamızı desteklerken, kendisinin antisemitizmle suçlanma korkusu.." ¹⁰

Buna karşılık onun tezini antisemitler hayranlıkla ve coşkuyla karşılarlar. 3 Şubat 1896'da Herzl, yayıncıların kitabına karşı tepkisini not eder: "İkisi de büyük ihtimalle antisemitti. Beni samimi bir dostlukla karşıladılar. Çünkü kitabımı seviyorlardı." ¹¹

26 Şubat 1896'da şunu açıklar: "Westungarisher Grenzboten gazetesini kitabım hakkında antisemit milletekili Simony imzasıyla bir baş makale yayınladı. Eserim hakkında oldukça iyi bir yazı." ¹²

Yahudiliği bir millet olarak değil de, bir din olarak tarif etmek iddiasında olan herkese karşı kininden dolayı Herzl, bir hahamın kendi ülkesi dışında Yahudi inancını vaaz edebilmesini anormal bulacak kadar ileri gider. En amansız antisemitlere yaraşır delillerle saldırır: "Britanya yurtseverliğinin en baş şampiyonu, Londra Başhaham'ı, Bay Adler adlı bir Alman'dır. Prusya yurtseverliği hakkında dersler,

⁹ Aynı eser, s. 289.

¹⁰ *Diaries/Günlükler*, Löwenthal, s. 108.

¹¹ Aynı eser, s. 91.

¹² Aynı eser, s. 101.

Berlinli bir Macar olan haham Dr. Maxbaum tarafından veriliyor. Ve yakınlarda Brüksel Hahamı, Belçikalı olarak protestoya katıldı. Yalnız adına bakıp da hüküm verecek olursak, bu Bay Bloch ne Flaman'dır, ne de Walon."¹³

Balfour Bildirisi konusunda, Britanya hükümetinin tek Yahudi üyesi olan Lord Montagu, Kabine'deki bakan arkadaşlarına 23 Ağustos 1917'de "Şimdiki Hükümetin Antisemitizmi/Yahudi Düşmanlığı" başlıklı bir muhtıra veriyordu: "Ben hükümetin kasıtlı olarak antisemit olduğunu ima etmiyorum, fakat Majestelerinin hükümetinin politikasının sonuçları bakımından antisemit olduğunu ve bu politikanın bütün dünya antisemitleri için bir buluşma platformu oluşturacağını belirtmek istiyorum..."

Siyonizm bana hep, Birleşik Krallık'ın yurtsever bir vatandaş için uğursuz ve kabul edilemez bir siyasî âmentü gibi görünmüştür. Şayet bir İngiliz Yahudisi bakışlarını Zeytin Dağı'na yöneltir ve Britanya toprağının tozunu ayaklarından silkeleyeceği günü hayal ederse... bence o Britanya vatandaşlığıyla bağdaşmayan gayeler peşindedir... Ben her zaman şunu anlamışım ki, bu âmentüye katılanlar, Rusya Yahudilerine reddedilen hürriyetleri savunmak için harekete geçmişlerdir... Fakat siyonizmin Britanya Hükümeti'nden resmî bir kabul görmesi ve Bay Balfour'un Filistin'de bir "Millî Yahudi Yuvası"nın oluşturulmasını söylemesine müsaade edilmesi bana tasavvur edilemez gibi görünüyor. Bu neleri içeriyor bilmem, ama bence bu Müslümanlarla Hıristiyanların yerlerini Yahudilere bırakmaları ve Yahudilerin imtiyazlı bir durumdan yararlanmaları anlamına geliyor... Öyle ki Filistin'de yaşayan Türkler ve diğer Müslümanlar yabancılar olarak görüleceklerdir.

Kesin olarak söylüyorum ki Yahudi milleti diye bir millet yoktur... Bir İngiliz Hıristiyanı'nın ve bir Fransız Hıristiyanı'nın aynı milletten –aynı ırktan– olduğunu söylemek doğru

¹³ Theodor Herzl'in 1897 Basel Kongresi'nde yaptığı konuşma, *Zionist Schriften/Siyonist Yazılar*'da, Berlin, 1920, s. 154.

olmadığı gibi, bir İngiliz Yahudisi'nin, bir Fas Yahudisi'nin aynı milletten olduğunu söylemek de doğru değildir...

İngiliz Yahudilerinin sürdüğü hayat, takip ettikleri gayeler, kamu hayatında ve kurumlarımızda oynadıkları rol, onlara İngiliz Yahudileri olarak değil de, Musevî dininden İngilizler olarak görülme hakkını verdiğini iddia ediyorum. Siyonizmi açık ve kesin bir dille kınıyorum ve siyonizmin millî menfaate aykırı, illegal bir örgüt olarak kara listeye alınmasını istiyorum...

Yahudiler ile Filistin arasında bugün bir bağın olduğunu reddediyorum. Filistin'in Yahudi tarihinde büyük bir rol oynadığı tamamen doğrudur, ama İslâm tarihi için de aynı öneme sahiptir, üstelik Yahudi dönemi sonrasında itibaren, Hıristiyanlık tarihinde diğer hiçbir ülkenin oynamadığı kadar çok büyük bir rol oynamıştır. Süleyman Mâbedi Filistin'dedir, fakat (Hz. İsa'nın verdiği) Dağdaki Vaaz ve Çarmıha Gerilme de oradadır... Ben Lord Rothshild'e Hükümet'in Yahudilerin Filistin'e yerleşme ve diğer inançlardaki insanlarla birlikte o ülkede eşit haklara sahip olarak yaşama hürriyetlerini temin için elinden gelen her şeyi yapması gerektiğini söylemek istiyorum. Hükümet'ten de daha ileriye gitmemesini bekliyorum."¹⁴

Fakat siyasî siyonizm hareketinin başından itibaren Herzl, antisemitizmden destek alarak daha da ileriye gitmeye kararlıydı.

Theodoro Herzl için yenilmesi gereken ilk engel, projesine karşı Yahudilerin ezici çoğunluğunun muhalefeti idi. O yüzden de ilk hedefi şu oldu: Cemaatleri fethetmek. "Yahudilerin işlerini vekâlet olmaksızın yürütüyorum, öyleyken onlara karşı yaptıklarımın sorumluluğundayım."¹⁵

Gerçekleştirdiği örgüt, ister istemez çok hiyerarşiktir, çünkü hedefleri ve taktiği, bunları reddeden bir Yahudi kitlesine kabul ettirmek söz konusudur. Gençliğin askerî bir örgütlenmesidir söz konusu olan: "Gençleri asker olmaya teşvik etmeli-

¹⁴ Edwin Montagu, *Cabinet*, no. 2A/24, 13 Ağustos 1917.

¹⁵ *Complete Diaries/Bütün Günlükler*, (Patay), age, c. 1, s. 48, Marwin Lowenthal'in *diaries/günlüklerinde* (age) s. 37 (7 Haziran 1895).

yim. Tam anlamıyla profesyonel bir ordu kurmalıyım... Bu orduyu yurtseverlik marşlarıyla, Makabelerin geleneğiyle... eğitmeliyim."¹⁶

Ezici çoğunluğu buldukları ülkelerle bütünleşmeye çalışarak, dinlerine, kültürlerine ve yaşayış tarzlarına saygı duyulmasını sağlamak ve geriye kalan son ayırmacılık izlerini de silmek için mücadele eden binlerce Yahudi'ye, Herzl açısından tamamen başka bir yön verilmesi söz konusuydu: Vatandaşları oldukları milletler içinde kendilerini yabancılar olarak görmek ve dünya çapında bir gettonun içinde toplanmak.

İşinin bu ilk kısmını gerçekleştirmek, yani Yahudi topluluklarını fethetmek için Herzl, seçkinci bir örgüt kurdu. Bu örgüt birçok basamaklardan oluşuyordu ve bu proje o basamaklara ancak aşama aşama açıklanacaktı.¹⁷

Herzl bu hiyerarşinin tepesine, daha baştan itibaren plânının tamamını bilmesi gereken "Aile Konseyi"ni oturttu. İkinci basamağa, bütün dünyadaki çeşitli Yahudi merkezlerinin seçkinlerini yerleştirdi. Bunlar, gizlilik mührü altında, sistemin ana hatlarının kısa bir özetini bilebileceklerdi. Bu gruplar o zaman üçüncü bir basamağı seçmekle yükümlü olacaklar ve onlara bir devlet kurmaktan söz etmeksizin düzenli bir göç plânından bahsedeceklerdi. Yahudi kitlelerine gelince, onlar bu seçkinler tabakası tarafından yönlendirilecekler ve müstakbel devletin topraklarına gelince de, milliyetçi bir askerî ilhamla çalışma taburları şeklinde organize edileceklerdi.¹⁸

Bütün gençlik, sistemli bir şekilde toprakları işgal edecek yerli halkın direnişini yenmek için, çalışma taburları ve askerî birlikler hâlinde, askerî bir modele göre orga-

¹⁶ *Diaries/Günlükler*, Lowenthal (age), s. 36. Şunu da ilâve eder: "Macarlar Yahuda'nın (Filistin'in) süvarisi olacaklar: Onlar süvari sınıfının muhteşem yiğitleri olacaklar." Aynı eser, s. 43).

¹⁷ *Complete diaries of Theodor Herzl/Theodor Herzl'in Bütün Günlükleri*, age, c.1, s. 42.

¹⁸ Aynı eser, c. 1, s. 38.

nize edilecekti. "Gerek koleraya karşı aşılama, gerekse millî bir düşmanla vuruşmak için, devletin gerektirdiği tehlikeli görevlerle vazifeli" özel ajanlar olacaktı. "Bu yolla, böylesi bir mücadelenin yol açacağı tehlikeler asgariye indirilecek ve biz bundan olağanüstü yararlar elde edeceğiz."¹⁹

Herzl, Temmuz 1904'te öldü. Aynı senenin ekim ayında "Jewish Quarterly Review", İngiliz Yahudi bilgin Lucien Wolf'un antisemitizm ve siyonizm hakkında derin bir incelemesini yayımladı: *Antisemitizm ve siyonizmin sebepleri, Batı Avrupa'daki özgürleşmiş ve Doğu Avrupa'daki (Romanya ve Rusya'daki) henüz özgürleşmemiş Yahudi topluluklarıyla ilişkisi ve anlamı.*

Özgürleştikleri ülkelerdeki antisemitizm konusunda Wolf şu gözlemlerde bulunur:

"Parlamentolardaki temsil nispetleriyle değerlendirildiğinde, örgütlü antisemitizmin gerilediğinin işaretleri oldukça belirgindir, hem de asimilasyon probleminin hâlâ güçlükler arzemesine rağmen..."

Fakat Wolf'a göre Siyonist propaganda, "elbette antisemit kışkırmaya bir canlılık kazandıracaktır; o propaganda olmasaydı, iniş istikametini takip edecekti."

Wolf'un vardığı sonuç şudur:

"Özetlersek, siyonizmin dikkat çeken korkusu, onu antisemitizmin tabii ve sürekli müttefiki yapmakta ve çok güçlü haklılığını da bundan almaktadır."

Bu tahminler çok geçmeden teyit edildi, zira Herzl'in 1896'da yayımlanan *Yahudi Devleti* kitabı ve 1897'de yapılan Basel Kongresi, antisemitlere eşî benzeri görülmemiş bir kampanya düzenleme fırsatı verecekti.

Rus polisi Basel Kongresi'yle özel olarak ilgilendi, çünkü katılımcıların üçte birinden fazlası Çarların İmparatorluğu'ndan geliyordu. Bu Kongre'ye ajanları sokan polis müdürü A. Lopukhin, hükümeti için hacimli bir rapor hazırladı.

¹⁹ Aynı eser, c. 1, s. 58. Şunu da ekler (1, 38): "Projenin açıklanmasından önceki yirmi sene boyunca, gençlerimizi asker olacak şekilde eğitmeliyim."

Herzl'in ana tezi, "biz bir halkız" idi ve kendisinin Filistin'in istilâsının milletlerarası nitelikte olacak şekilde bütün Avrupa'da hükümetleri ayartmak için vaatlerde bulunarak yaptığı girişimleri; ayrıca Kongre'nin bütün ülkelerde Yahudi milliyetçiliğini geliştirip dünya çapında birleştirmek için bir propaganda ve örgütlenme ağı kurma yolundaki kesin kararı, evet, bütün bunlar, antisemitlere milletlerarası bir "komplo" hazırlandığı çığlıklarını atmak için gerekli delilleri veriyordu.

Geriye, kamuoyunda Yahudi karşıtı bir saplantı oluşturmak için bu davaya heyecan verici bir hava vermek kalıyordu.

Basel Kongresi'nin hemen sonrasında, sahte bir belgenin uydurulmasıyla gerçekleştirilen de bu idi. Başlangıçta pek yankı uyandırmayan bu sahte belge, ilkin Rusya'da 1897'de teksir edilmiş (bir tür fotokopiyle çoğaltılmış) bir tercümesi elden ele dolaştırılıyordu: *Sion Bilgelerinin Toplantılarının Eski ve Yeni Protokolleri* * Sonra ilk defa, 1903'te, Sen Petersburg'ta, *Znamia* (bayrak) dergisinin 28 Ağustos ve 7 Eylül 1903 tarihli sayılarında "Dünyanın Yahudiler Tarafından Fethi Programı" başlığıyla basıldı. Bu derginin yöneticisi, Nisan 1903'te Yahudilere karşı yapılan Kışinev katliamlarının baş tahrikçilerinden, antisemit P. Kruçevan'dı.

Çok önemle belirtelim ki, sahteliği ve nasıl ortaya konduğunun sırları altmış seneden daha fazla bir zamandır ispatlanmış bir belgedir bu. Evet, bunu önemle belirtelim, çünkü bu metnin kullanılışı şimdiki siyonistlere umulmadık bir delil vermektedir. Günümüz Siyonistleri, işte bu sahte *Sion Bilgelerinin Protokolleri*'ne benzer bir uydurma belgenin hâlâ var olduğunu iddia ederek, saldırgan politikalarıyla ilgili her türlü analizi reddetmede bundan yararlanmaya bakıyorlar.

O yüzden, bu yayılma politikasının reddedilmez madde delillerini vereceğimiz bu dosyada, o uydurma belge-

* Türkiye'de bir zamanlar "*Siyonizmin Protokolleri*" adıyla yayımlanmıştı, çev.

nin ipoteğini kaldırmak zorundayız, çünkü bugün ona referansta bulunmak, siyonistlerin ekmeğine yağ sürmektir.

Bu sahte belgenin imalâtının ilhamcısı, İçişleri Bakanı Von Plehve'den başkası olamaz. Bu kanlı antisemitin 12 Ağustos 1903'te Theodor Herzl'e gönderdiği mektup,²⁰ iki noktayı açıklığa kavuşturuyordu: Öncelikle, Herzl'in siyasî siyonizmi ile kendisinin uyuştğu şu nokta: Yahudileri Filistin veya başka yerdeki bir dünya gettosuna göndererek onlardan kurtulmak. Bu arada Plehve, Herzl'in talebelerinin Rusya'da bir başka niyetlerinin altını çiziyordu: Rusya'da bir Yahudi milliyetçiliği gerçekleştirmek (Herzl kendisi de "Günlük"ünde, Uganda'yı teklif ettiği zaman, özellikle Rusya'dan gelen siyonist yöneticilerin kendisine "isyan" ettiklerini teyit eder).

Plehve buna müsaade edemezdi ve hareketin yasaklanması için kararname çıkarttı.

Şu hâlde Plehve'nin polisinin (Kişinev Yahudi katliamının öncesinde ve sonrasındaki) katliamlardan sonra gelen bu yeni sindirme ve baskıyı meşru ve haklı göstermesi gerekiyordu. Bunun içinse, bir "dünya çapındaki komplo"ya karşı mücadele edildiğini ispatlaması lâzımdı. Dahası bu, ülkedeki antisemitizme karşı çıkan hem Rus liberallerle mücadele etmek, hem de alınan olağanüstü tedbirleri milletlerarası kamuoyuna kabul ettirmek için de gerekiyordu.

Bu sahte belge imalının ikinci hedefi, iç siyasetle ilgili bir operasyondur: Plehve ve aşırı sağın, iktidarı ele geçirmek maksadıyla kendisini geniş kitlelere sevdirmek için demagojik bir siyaset yapmakla itham ettikleri, Plehve'nin rakibi Maliye Bakanı Comte de Witte'yi gözden düşürmek. Maksat, büyük Yahudi bankerlerin kendisine borç veren ve bu yolla politikasını da yönlendiren Yahudilerin âleti olduğunu ima etmektir.

Metin analizi, onun belli başlı iki kaynaktan hareketle imal edildiğini açıkça ortaya koyuyor:

²⁰ Daha önceki sayfalarda bu mektuptan bahsetmiş ve tam metnini vermiştik.

a) Fransa'da 1864'te III. Napolyon aleyhinde yazılan ve bütün iktidar mekanizmalarını maharetle gözler önüne seren bir yergi.

b) Bir Rus göçmeni olan (Fransa'da kendisini Elie de Cyon diye tanıtan) İlya Tsion tarafından Witte'ye yöneltilen iki deneme: "*Bay De Witte ve Rus Maliyesi*" (Paris, 1895) ve özellikle : "*Bay Witte'nin diktatörlüğü Rusya'yı nereye götürüyor?*" (Paris, 1895).

1) Sahteciler, bunları intihalle işe başladılar. Belgelerinin çatısını, 1864'te III. Napolyon'a karşı saldırıya geçen Fransız yazar Maurice Joly'nin bir hicviyesi oluşturdu. Brüksel'de gizli olarak basılan bu yergi eseri, *Dialogue aux Enfers entre Montesquieu et Machiavel/ Montesquieu ile Machiavel arasında Cehennem Konuşmaları*²¹ başlığını taşıyordu. Yazar, Machiavel'in ağzından despotun en sinsi tezlerini, siyasetinin en iğrenç yöntem ve ilkelerini dile getiriyordu, buna karşılık Montesquieu'yü İmparatorluk'a karşı liberallerin görüşlerinin temsilcisi yapıyordu.

Maurice Joly, Machiavel'i konuşturarak, her tür diktatörlüğün ve her çeşit hegemonya girişiminin temel çizgilerini bu şekilde gözler önüne seriyordu. Tıpkı Kafka'nın *Dâva*'da, her tür totaliter sistemin, Hitler ve Stalin rejimlerinden sonra kâhince değeri ortaya çıkacak, bir taslağını dâhice çizdiği gibi.

1939'da Fransız yazar Henri Rollin²², bu çalıntı eserin söz götürmez bir ispatını yaptı: 24 Protokolün her biri, sırasıyla ve aynı ifadelerle, 24 Konuşma'nın ana fikirlerini kopye ediyordu.

²¹ Bu eserin ilk baskısı Paris'teki Millî Kütüphane'de şu demirbaş numarasında bulunmaktadır: Lb, 56, 1469. 1968'de, Paris, Calman-Levy Yayınları tarafından yeniden basılmıştır.

Henri Rollin, *L'Apocalypse de notre temps/Çağımızın Kıyameti*, Gallimard Yayınları, 1939. Naziler 1940'ta Paris'i işgal ettikleri zaman, Hitler'in Yahudi karşıtı propagandasının en önemli araçlarından birini mahveden bir kitabın her türlü izini ve kalıntısını yok etmek için bu eserin tamamen ortadan kaldırılmasını istediler.

Bütün hegemonya teşebbüslerinin ortak mekanizması şöyle anlatılıyordu: Gençlikte dinin değerini ve ahlâkî değerlere saygıyı alaşağı etmek, bütün finans merkezlerini, siyasîleri, basın yayın gibi ifade araçlarını kontrol altına almak, bütün ekonomik gücü sanayicilerin ve bankanın elinde toplamak için toprak sahibi eski aristokrasiyi ortadan kaldırmak, tek kelimeyle, yeni tip bir despotluğun ortaya çıkabilmesi için istenilen bir zamanda bir kriz veya bir felâket patlatılabilme imkânına sahip olmak.

Maurcie Joly için önemli olan, III. Napolyon'un halka dayalı diktatörlüğünü yerden yere vurmaktı.

"Protokoller" in sahtekârları, bu şemayı Yahudilerin bir dünya hâkimiyetinin ne olacağını göstermek için kullandılar. İntihal/ eserden yapılan çalıntı, o kadar kaba ve öylesine göze batır bir şekildeydi ki meselâ bir dünya ekonomik krizinin nasıl çıkarılabileceğini göstermek için, "Protokoller" deki 21 ve 22. maddeleri, Joly'nin Fransa için kullandığı rakamların aynılarını (Konuşmalar 21 ve 22) alıp koymuşlardı!

Henri Rollin'in takdire şayan bir şekilde yaptığı geniş çaplı analize gerek görmeden biz bu en çarpıcı paralelliklerden birkaçını takdim edelim:

Dördüncü konuşma²³

Bütün karşıt güçleri bir-biriyle çatıştırmalı, her türlü saldırganlığı tahrik etmeli, her partinin eline silâh vermelisiniz. İktidarı bütün ihtirasların saldırısına teslim etmeli ve devleti hiziplerin birbirine girdiği bir arenaya döndürmelisiniz.

Protokol 3

Bütün güçleri karşı karşıya getirdik... Bu maksatla her türlü saldırganlığı teşvik ettik, bütün partileri silâhlendirdik, iktidarı bütün ihtirasların hedefi yaptık. Kargaşaların arttığı devletleri arena-lara çevirdik

²³ *Dialogue aux Enfers entre Montesquieu et Machiavel/ Montesquieu ile Machiavel arasında Cehennem Konuşmaları*, Calmann-Levy Yayınları. Paris 1968, s. 33.

*Yedinci konuşma*²⁴

Kamu servetinin depoları olan devasa maliye tekelleri oluşturacağım. Bütün özel servetlerin kaderi sıkı sıkıya buna bağlı olacak. Ve bunlar her türlü siyasî felâketin ertesinde devlet kredisi ile birlikte batacak.

Siyasî güç olarak aristokrasi kayboldu, fakat toprak burjuvazisi hükümetler için hâlâ tehlikeli bir direnme unsurudur, çünkü bağımsızdır. O yüzden yoksullaştırılması veya bütünüyle iflâs ettirilmesi gerekebilir. Bunun için, mülkiyet sahipliği üzerindeki vergileri ağırlaştırmak, tarımı nispeten aşağı bir durumda tutmak, sanayi ve ticareti, özellikle de spekülasyonu aşırı kayırmak kâfi gelebilir, çünkü sanayin çok fazla gelişmesi de, aslında çok fazla sayıda bağımsız servet üreteceğinden, başlı başına bir tehlike oluşturabilir...²⁵

Protokol 6

Yakında devasa zenginliklerin deposu durumundaki kocaman tekeller kuracağız. Onlara Hıristiyanların büyüklü küçüklü bütün servetleri öylesine bağımlı olacak ki siyasî bir felâketin ertesinde bunlar o tekeller içinde, devlet kredileri gibi, batıp gidecek...

Hıristiyanların aristokrasi, siyasî güç olarak, kaybolmuştur; artık onu kaale almamıza gerek yok. Fakat toprak mülkiyetine sahip olarak, gelir kaynakları bağımsız olduğu ölçüde bize zarar verebilir. O yüzden onları mutlaka topraklarından etmeliyiz. Bunun için de en iyi yol, emlak vergilerini artırmaktır... Bu tedbirler mülk sahiplerini mutlak bir bağımlılık içinde tutacaktır. Aynı zamanda da ticareti ve sanayii, özellikle de spekülasyonu korumak gerekir. Çünkü spekülasyon olmazsa, sanayi özel sermayeyi arttıracaktır.

²⁴ *Dialogue aux Enfers entre Montesquieu et Machiavel/ Montesquieu ile Machiavel arasında Cehennem Konuşmaları*, Maurice Joly, s. 59, (bütün referanslarımız, kolayca ulaşılabilecek olan Calmann-Lévy Yayınları, Paris, 1968'den alınmıştır).

Aynı eser, s. 59-60.

On birinci konuşma

Machiavel: Ben sadece gazeteciliği frenlemeyi kasetmiyorum.

Montesquieu: Matbaacılığı da...

Machiavel: ... Pekâlâ anladığınız gibi, kitapların hücumuna hedef olmak zorunda kalındığında, gazeteciliğin saldırılarından yakayı kurtarmak neye yarar?

Resmen ilân ediyorum ki gelecekte hiçbir gazete hükümetin izni olmadan kurulamayacaktır... Gerektiğinde reklâm girişimlerini engelleyecek olan vergi tedbirleriyle şimdiki ve gelecekteki bütün gazeteleri elimin altında tutacağım. Halk gazetelerini, bugün sizin pul ve teminat akçesi dediğiniz şeylere tabi tutacağım.²⁶

Hükümet aleyhine eserler yazacak yeterince cesur yazarlar çıksa bile, onları bastırarak kimse bulamayacaklar... Yeni eserleri gün yüzüne çıkarmadan önce matbaacılar, yayıncılar bilgi almaya gelecek ve böylece de hükümet kendi aleyhinde hazırlanan yayınlardan kolayca haberdar olacaktır.²⁷

Protokol 12

Biz (basını) eyerleyeceğiz ve güçlü bir şekilde dizginleyeceğiz.

Diğer basılı kitaplar için de aynısını yapacağız, zira broşür ve kitapların hedefi olacaksa, basından yakımızı kurtarmak nemize yarayacak?

Gazeteleri sansürlememize imkân verdiği için bugün bize pahalıya patlayan reklâmı, devletimiz için bir gelir kaynağına dönüştüreceğiz. Basın için özel bir vergi icat edeceğiz. Gazetelerden veya matbaalardan kurulacakları zaman bir teminat akçesi alacağız. Böylelikle hükümetimiz basından gelecek her türlü saldırıdan emin olacak.

Aleyhimizde yazacak şahıslar çıkarsa, yazdıklarını bastırmak için kimseyi bulamayacaklar. Yayıncı veya matbaacı bir eseri basmayı kabul etmeden önce, yetkililerden izin alacak. Bu yolla da biz, bize kurulan tuzakları önceden bileceğiz.

²⁶ Aynı eser, s. 104.

²⁷ Aynı eser, s. 110.

On ikinci konuşma

Tanrı Vişnu gibi, benim basınının yüz kolu olacak ve bu kollar, ülkenin bütün yüzeyindeki bütün fikir farklılıklarına el atacak. Herkes hiç de farkında olmadan benim partimden olacak. Kendi ağızlarıyla konuştuklarını sananlar, benim ağızımla konuşacaklar, kendi partilerini tahrik edenler benimkini tahrik edecekler, kendi bayrakları altında yurucuklerini sananlar, benim bayrağım altında yürüyecekler.²⁸

On yedinci konuşma

Montesquieu: Vişnu'nun dersini şimdi anlıyorum. Hint putu gibi sizin de yüz kolunuz var ve parmaklarınızın her biri bir zembereğe dokunuyor. Her şeye dokunduğunuza göre, acaba her şeyi görebilecek misiniz?²⁹

Protokol 13

Onların, Hindu Tanrısı Vişnu gibi, yüz eli olacak... ve kamuoyunu bizim gayemize uygun şekilde yönlendirecek... Kendi partilerinin gazetesinin görüşünü tekrarladığını sanan ahmaklar, bizim görüşümüzü veya bizim hoşumuza giden görüşü tekrarlayacaklar. Partilerinin organını takip ettiklerini hayal edecekler, aslında bizim kendileri için çektiğimiz bayrağın altında yürüyecekler.

Protokol 17

Bizim rejimimiz, yüz elimizin her birinin sosyal makinenin bir zembereğini tutacağı, şu sembolümüz olan, Vişnu hükümlerinin verdiği dersi temel alacak.

²⁸ Aynı eser, s. 114.

²⁹ Aynı eser, s. 166.

Örneklerini çoğaltabileceğimiz (Henri Rollin'in ve yakınlarında da Norman Cohn'un³⁰ yaptığı gibi) sadece harfi harfine kopya değil apaçık ortada olan, ifade ediş itibariyle de oldukça dikkat çekici bir durum söz konusu. Elimizde Fransızca orijinaleri değil de, *Protokoller*'in sadece Rusça'dan yeniden tercüme edilmiş hâli bulunmasına rağmen... *Protokoller*'in sırası bile *Konuşmalar*'ın aynısı (sıralanış farkı sadece ilk iki konuşmanın, birinci protolde birleştirilmesinden kaynaklanıyor).

2) İkinci kaynak için de burada aynı ispatlamayı yapmaya hâcet yok, çünkü o kaynak Rus iç politikasını (Plev ve ile Witte arasındaki rekabeti) ilgilendiriyor, o yüzden de, uyduruş yönteminin teyidi dışında, bizim ilgi alanımıza girmiyor.

O *Protokoller*'in imalâtının elebaşları, belli ki Comte Witte'nin hasım gruplarından kişiler idiler ve onu Çarlık aristokrasisini dinamitlemek ve bütün dünyadaki Yahudi bankalarına dayanarak kendi diktatörlüğünü hazırlamakla itham ediyorlardı.

Bu sonuncu kaynağın uydurma olduğu, Maurice Joly'nin metnine o fraksiyonun bütün şikâyetlerinin Maliye Bakanı Comte Witte'ye yöneltilmesinden bellidir. Nitekim onun altını ölçü birimi olarak alması, onlara göre, Rus maliyesini milletlerarası Yahudi bankalarının insafına bırakmak demektir; alkollü içkilerin tekelleştirilmesi ise, onların gözünde, onun Rus halkını alkolizm yoluyla değersiz hâle getirmek niyetinin ispatıydı. Witte'nin en azılı düşmanlarından De Cyon, "*kanunlar yoluyla Rus İmparatorluğu'nu Marx'ın prensiplerine göre dönüştürüyor*" (!)³¹ diye ya-

³⁰ Norman Cohn, *Warrant for genocide/Soykırım İçin Yetki*, A Pelican Book 1970, s. 306-310.

³¹ De Cyon, *Où la dictature de M. Witte conduit la Russie/Bay Witte'nin diktatörlüğün Rusya'yı nereye götürüyor*, s. 99. De Cyon, zaten intihal ve sahteciliğe alışkın biriydi. Witte aleyhindeki hicviyesinin Comel'in *Causes de la révolution française/Fransız İhtilalinin Sebepleri* kitabından alındığını kendisi itiraf eder. De Cyon, Calonne isminin yerine Witte'nin adını koymuştu o kadar.

zıyordu. İkinci *Protokol*, halkların ahlâkî yıkımının ideolojik başarılarını şöyle belirliyor: “*Darwincilik, Marksçılık ve Niçencilikle gerçekleştirebildiğimiz başarılarla baksanıza.*”

Sözün özü, önemli olan Comte de Witte’nin “Siyon Bilgeleri”nin âleti olduğunu ve onların politikasını harfiyen tatbik ettiğini ispatlamaktı. Tek çare, mutlakiyete dayanan bir rejim kurmaktı.

İlk yayınları sırasında (meselâ Nilus tarafından 1905, 1911 ve 1912) yayıncılar, belgenin kaynağıyla ilgili akıl almaz versiyonlar vererek, “Siyon Bilgeleri”nin “Siyonist hareketin temsilcileri”yle karıştırılmaması gerektiğinin altını çiziyorlardı. Bir yandan *Protokoller*’in 1897 Basel Kongresi’nde hazırlandığını söylerken, diğer yandan bunu (merkezi Paris’te olan) “Evrensel İsrail İttifakı”na atfediyorlardı.

Bu atif öylesine akıl ve mantık dışıydı ki, o dönemde “Evrensel İsrail İttifakı”, siyonizm politikasına yüz seksen derece ters bir politika izliyordu. Yani, siyonist milliyetçiliği ve “dönüş”ü değil, aksine entegrasyonu tavsiye ediyordu.

Bu sahte belgeyi etkili bir şekilde istismar etmek isteyenlerin daha makul bir kaynak bulmaları gerekirdi. Nitekim aynı Nilus, *Protokoller*’in 1917 baskısında, “belge”ye başka bir kaynak veriyor ve şunları yazıyordu: “*Ben bu Protokoller’in cihanı fethetme stratejisi olarak... Sürgün Prensi Theodor Herzl tarafından Yaşlılar Konseyi’ne sunulmuş plândan başka bir şey olmadığını ancak bugün kesin bir şekilde öğrenmiş bulunuyorum.*” Şu yorumu da ilâve ediyordu: “*Protokoller, Basel’de 1897’de yapılan birinci Siyonist Kongre’de tutulan tutanakların bütününden gizlice alınmıştır.*”³⁷

Protokoller antisemitler tarafından bütün dünya dillerine tercüme edildi, fakat 1923’e kadar çok düşük miktarda yayıldı. O kadar ki ilkin bu “buluş”un gerçekliğine inanan İngiliz *Times* gazetesi, 1921’de, tesadüfen Maurcie Joly’nin

³⁷ Bu iddia o kadar fazla saçma ki, Kongre’ye sızmış olan (bkz. yukarıdaki sayfalarda geçti) Rus gizli polis ajanları tarafından bu Kongre ile ilgili ayrıntılı raporda, bu sözde belgenin hiçbir şekilde adı geçmez.

kitabını keşfeden ve onu *Protokoller*'le karşılaştırarak yuturmacanın delilini veren İstanbul'daki muhabirinin makalelerini yayınlıyordu. *Times* 16, 17 ve 18 Ağustos 1921 tarihli nüshalarında, bir aldatmacanın kurbanı olduğunu dürüstçe kabul ediyordu.

Bu sahte belgenin yoğun bir şekilde kullanılışı ancak Birinci Dünya Savaşı sonrasında ve özellikle de yirmili yıllarda başladı.

Elbette şu ortadaki sebeplerden oturu:

Her şeyden önce önemli olan, Rus İhtilâli'nin Yahudilerin ve onların yıkıcı komplolarının eseri olduğunu göstermekti.

Meselâ Amerika'da, otomobil kralı Henry Ford, sahip olduğu devasa imkânlarla, *Protokoller*'in en ateşli yayıcısı oldu. Bolşevik İhtilâli'nin "*Yahudilerin inanılmaz rövanşı*" olduğu fikrini, basında ve *The International Jew. The world's foremost problem/Milletlerarası Yahudi. Dünyanın Temel Sorunu* adlı bir kitapta yaydı.

1927'de ise "*güvenini kötüye kullanmış olan haber kaynaklarına körü körüne*" inanmakla hata ettiğini itiraf etti.

Ne var ki eseri çok geniş bir şekilde istismar edildi. Her şeyden önce de, Rus göçmenler, özellikle de Koltçak'ın eski yandaşları tarafından... Onlar *Protokoller*'in Ekaterinenbourg'daki İmparatoriçe'nin başucu kitabı olduğunu açıklıyor ve Rusya'daki başarısızlıklarının ardından, onlara ve Ford'a göre yıkıcı rollerinin en korkunç örneği olan Bolşeviklik'e karşı bir haçlı seferi oluşturabilmek için "*Protokoller*"i kullanıyorlardı.

Almanya'da Bolşeviklere karşı haçlı seferi fikri, müttefiklerden ordu mevcudunu artırma izni elde etmek için bahane olarak kullanılıyordu. O sıralar "*Protokoller*", sahih olup olmadıkları hiç kaale alınmaksızın azami derece kullanıldı. Bizzat Hitler, *Mein Kampf/Kavgam*'da bu konuyla ilgili olarak şunları yazıyordu: "*Bu beyanların hangi Yahudi kafalarından çıktığı hiç de önemli değildir; asıl olan, Yahudi halkının korkunç tabiatını ve faaliyetini, metotlarını ve nihâi*

gayesini çarpıcı bir şekilde gözler önüne sermesidir. Protokoller'in en iyi tenkidi, gerçekliğidir."³³

İmdi, 1923'e gelindiğinde, Siyonist hareket, Herzl'in *Günlük*'ünü yayımlayarak, Hitler'in değirmenine kendisi su taşıdı.

Gençliğin "askerî örgütlenmesi", hareketin milletlerarası hiyerarşik yapısı, Herzl tarafından *Yahudi Devleti*'inde ortaya atılan, 1901'de "Millî Yahudi Fonu" ve milletlerarası kollarıyla gerçekleştirilen malî yapı, bu projenin gerçekleştirilmesinde itiraf edilen iki yüzlülükle birlikte Herzl tarafından anlatılan çok yönlü kibarca diplomatik temaslarla ilgili *Günlük*'ün bütün pasajları, evet, bütün bunlar sahte *Protokoller*'e polisiye bir roman havası verilmesini sağladı.

Siyonizmin antisemitizmin gelişmesine yaptığı katkının önemini değerlendirme açısından, *Siyon Bilgelerinin Protokolleri*'nin oluşturduğu bu "siyasî-kurgu" kitabının kaderi dikkat çekicidir:

a) Bu kitap, 1897'de, yani Herzl'in *Yahudi Devleti*'nden iki sene sonra ve Basel Kongresi ertesinde imal edilir.

b) 1917'deki Balfour Bildirisi'nden sonra yoğun bir milletlerarası yaygınlık kazanır.

c) 1923'ten sonra, yani Herzl'in *Günlük*'ünün "Jüdischer Verlag in Berlin" tarafından Almanca olarak *Theodor Herzl Tagebücher/Theodor Herzl'in Günlükleri* (sekiz yapraklık birimlerden oluşan üç cilt hâlinde) 1922-1923'te yayınlanmasının ardından, Hitler antisemitizmiyle birlikte bu kitabın istismarı doruk noktasına ulaşır.

Bu açıklama, bu yalan dolanın ortaya serilmesi şarttı. Çünkü her türden hegemonyanın, yani ister III. Napolyon'un, Hitler'in, Stalin'in ve Güney Amerika diktatörlerinin, isterse siyonist yöneticilerin hegemonyası olsun, evet, her tür hegemonya sisteminin işleyiş tarzını güya gözler önüne seren bu kurmaca siyasî polisiye roman dört

³³ Adolf Hitler, *Mein Kampf/Kavgamı*, Münih, 1923, s. 337.

dörtlük bir sahtekârlık urunuur. Onu gerçek bir belgeymiş gibi sunmak, Siyonistlerin ekmeğine yağ sürmek demektir. Çünkü siyonistler bu sahte belgeyi kendi Ortadoğu politikalarına ve onların dünyadaki baskı gruplarına karşı yöneltilecek her türlü eleştiriyi çürütmede kullanacaklar ve bunu bir delil olarak ileri süreceklerdi.

Hâlbuki siyasî siyonizmin melanetlerini sergilemek için böylesi yalan ve dolanlara hiç mi hiç ihtiyaç yoktur. O yüzden *Protokoller* düzmeceğini reddetmek ve onun yerine, rahatça araştırılıp görülmeye ve hatta tamamını kopya etmeye elverişli açık ve net göndermelerle herkesin kolayca ulaşabileceği kaynaklara dayanan gerçek belgeleri koymak büyük önem taşıyor.

b) Hitler antisemitizmi karşısında Siyonist yöneticilerin sorumlulukları

Aslında siyonist yöneticiler, hareketlerinin başarıya ulaşması için, antisemitizmin alevlenmesine büyük bel bağlıyorlardı. Onlara göre antisemitizm/Yahudi düşmanlığı, Yahudi topluluğunun millî duygusunu kuvvetlendirecek, göçü teşvik edecek ve böylece fert fert Yahudilerin hayatını kurtarmak değil de, Filistin'de güçlü bir devlet kurmak şeklindeki asıl hedeflerine erişmelerine katkıda bulunacaktı.

1925'te, siyonizmin en ileri gelen teorisyenlerinden (de-vasa *Encyclopaedia judaica/Musevi Ansiklopedisi* ortak editörü) Jacob Klatzkin, siyonizm ve antisemitizm ilişkilerini şöyle tanımlıyordu:

"Antisemitizmin meşruluğunu kabul etmezsek, kendi milliyetçiliğimizin meşruluğunu inkâr etmiş oluruz. Eğer halkımız millî bir hayat yaşamak istiyorsa ve bunu arzuluyorsa, o zaman kendisi yaşadığı milletlerin içinde yabancı bir unsurdur, kendi kimliğinin altını çizen yabancı bir unsur... Öyleyse o milletlerin kendi millî bütünlükleri için bize karşı mücadele etmeleri doğrudur..."

Bizim haklarımızı kısıtlamak isteyen antisemitlere karşı savunma dernekleri kurmak yerine, bizim haklarımızı savunmak isteyen dostlarımıza karşı savunma dernekleri kurmalıyız."³⁴

Jacob Klatzkin'in kendisine göre siyonist düşüncenin bir tutarlılığı ve bir mantığı olduğunu kabul etmek gerekir: Eğer baş düşman "asimilasyon" (eşit haklara sahip olma) ise, ana gaye de Filistin'de bir Yahudi devleti kurmaksa, antisemitizm bu projenin gerçekleşmesine yardım ediyor demektir; buna karşılık, eşit hakların savunulması ise bir engeldir.

Rundschau'daki bir makalede, Alman Siyonist Federasyonu'nun müstakbel yöneticisi Siegfried Moses, siyonizmin şu teme prensibini ilân eder: "*Antisemitizme karşı müdafaa, bizim temel vazifemiz değildir, o bizi Filistin için çalışma kadar ilgilendirmez ve aynı öneme de sahip değildir.*"³⁵

Bu ipucu olmasaydı, siyonist hareketin diktatörler çağındaki politikasını anlamak mümkün olmazdı.³⁶

Haham Joachim Prinz 1937'de Berlin'i terk edip Amerika'ya gittiği zaman, Almanya Siyonist Federasyonu tarafından 21 Haziran 1933'te Nazi Partisi'ne verilen muhtırayı gündeme taşıdı. İşte ondan bazı seçmeler:

"Herkes Almanya'da bilir ki sadece siyonistler, Nazi hükümetiyle müzâkerelerde Yahudileri gereği gibi temsil edebilir... Millî hayatın, Hristiyanî ve millî değerleri benimsemesiyle Almanya'da ortaya çıktığı haliyle, yeniden doğuşu, Yahudi millî topluluğunda da meydana gelmelidir. Köken, din, kader birliği ve grup bilinci Yahudiler için de hayatı şekillendirmek için kesin bir anlam taşımaktadır...

İrk ilkesini ilân eden yeni devletin kuruluşunda, topluluğumuzun bu yeni yapılarla uyum sağlamasını temenni ediyoruz...

³⁴ Jacob Klatzkin, *Krisis and Entscheidung in judentum/Musevilikte Kriz ve Karar*, Berlin, 1921, s. 62-63.

Margaret Edelman-Muchsam, *Reaction of the jewish press to the Nazi challenge/Nazi meydan okumasına Yahudi basının tepkisi*, Leo Baeck Institute Year Book, 1960, c. 5, s. 312.

Lenni Brenner, *Zionism in the age of dictators/Diktatörler Çağında Siyonizm*, Corwn Helm, London and Canberra, 1983.

Yahudi milliyetini kabullenmemiz, Alman halkı ve onun ahlâkî ve ırkî gerçekleriyle açık ve samimi ilişkiler kurmamıza imkân verir. İmkân verir, çünkü biz bu temel ilkeleri hafife almıyoruz, çünkü biz de Yahudi grubunun saflığını devam ettirmek için karma evliliklere karşıyız... Kimliklerinin bilincindeki Yahudiler, ki biz onlar adına konuşuyoruz, Alman devlet yapısı içinde yer alabilirler, çünkü onlar asimile olmuş Yahudilerin duyabilecekleri hınçtan yakalarını kurtarmış kimselerdir; ... kendi topluluklarının bilincine sahip Yahudiler ile Alman devleti arasında dürist ilişkiler kurulabileceğine inanıyoruz.

Pratik hedeflerine erişmek için siyonizm, Yahudilere kökten düşman bir hükümetle bile işbirliği edebilmeyi ümit etmektedir. Siyonizmin gerçekleşmesine, sadece dışarıdaki Yahudilerin şimdiki Alman temayülüne karşı duydukları hınç ket vurmaktadır. Şimdilerde Almanya'ya karşı yöneltilen boykot propagandası, özü itibariyle, siyonist-dışı bir propagandadır..."³⁷

Siyonist yöneticilerin Nazilerle işbirliği 1941'e kadar devam edecektir. Bu işbirliği, 1935'te çıkarılan Nürnberg ırkçı kanunlarıyla da asla kesintiye uğramamıştır

Alman kanının saflığını koruma hakkındaki bu kanunlar ilân edildiği zaman, Berlin Yahudi cemaatinin eski lideri Karesky, Goebbels'in *Angriff* ine bir mülâkat veriyordu: "*Bence Nürnberg kanunları... hukukî formülasyonları bir yana, karşılıklı saygıya dayalı, fakat birbirinden ayrı bir yaşama arzusuna tamamen uygun görünüyor.*"³⁸

Lenni Brenner'in yazdığına göre, siyonist yöneticiler "*karma evliliklere karşı çıkan ırkçı insanlar oldukları, Yahudileri Almanya'nın yabancıları olarak gördükleri ve solun da düşmanı kesildikleri için bütün bu benzerliklerin, onlara Hitler'in diplomatik bir yumuşama konusunda 'namuslu partnerler' gözüyle bakması için yeterli olacağından emindiler*"³⁹

³⁷ Lucy Dawidovitch, *A Holocaust Reader/Bir Holokost Okuru*, s. 150-155.

³⁸ *Jewish Chronicle*, Londra, 3 Ocak 1936, s. 16.

³⁹ Lenni Brenner, *Zionism in the age of dictators/Diktatörler Çağında Siyonizm*, age, s. 89. Bkz: Boas, *The Jews of Germany/Almanya Yahudileri*, s. 111.

Weimar Cumhuriyeti'nde siyonistler Yahudilerin sadece çok küçük bir azınlığını temsil ettikleri hâlde⁴⁰, İsrail'e göç ettirme siyasetlerinin Nazilerin Yahudilerden kurtulma isteğine denk düştüğünün farkında olan siyonist yöneticiler, kendilerini Flitler hükümetiyle muhatap olmaya yetkili tek kişiler olarak öne sürüyorlardı.

Temmuz 1932'deki yirmi dördüncü "Almanya Siyonist Birliği" (ZVFD) konferansına sunulan Keren Kayesod'un bir raporu şunu belirtir: "*Keren Kayesod'un Almanya'daki çalışmasını değerlendirirken, bizlerin Almanya'da sadece Yahudilerin büyük bir kısmının kayıtsızlığını değil, onların düşmanlığını da hesaba katmamız gerektiğini unutmamalıyız.*"⁴¹

Siyonist yönetici Gerard Holdheim, Süddeutsche Monatschaft dergisinin Aralık 1930 sayısında şunu yazar (s. 855): "*Siyonist program, Yahudi topluluğunu millî bir temele dayalı mütecanis ve bölünmez bir bütün olarak görür. O hâlde, Yahudiliğin kriteri dinî bir inanç değil, aksine kan ve tarih bağlarıyla birleşmiş, ırkî bir topluluğa ait olmanın genel hissi ve millî bireyliğini muhafaza etme iradesidir.*"

"Hitlerci Nasyonal Sosyalizm" tarafından geliştirilmiş söylem ve temalar da bunlardır. O yüzden, böylesi kavramların Naziler katında olumlu bir yankı bulması şaşırtıcı değildir. En başta gelen Nazi teorisyeni Alfred Rosenberg şöyle der: "*Senelik bir Alman Yahudi kontenjanının Filistin'e nakledilmesi için siyonizm kuvvetle desteklenmelidir.*"⁴²

Yahudileri Alman olarak gören ve o yüzden kuruluşundan beri antisemitizme karşı, ayrılmak ve göç etmek için

⁴⁰ 1933'te, Almanya'da yaşayan 503 bin Yahudi'den sadece 8739'u (yüzde 2'den daha azı) siyonist harekete (ZVFD) üye olmuştu; "Musevi Alman Vatandaşları Merkez Birliği" ise ("asimilasyonculuk" a meyilli) cemaatin yüzde 60'ından fazlasını oluşturuyordu.

⁴¹ Şurada zikredilmiştir: Kurt Loewenstein, *Die innerjüdische Reaktion auf die Krise der deutschen Demokratie/Yahudi Cemaati İçinde Alman Demokrasi Krizine Tepki*, s. 363.

⁴² A. Rosenberg, *Die Spur des Juden im Wandel der Zeiten/Çağlar Boyunca Yahudilerin İzi (Yahudilerin bir değişim dönemine yürüyüşü)*, Münih, 1937, s. 153.

değil de, bütün haklara sahip Alman vatandaşlar olmak gayesiyle mücadele eden Musevi Alman Vatandaşları Merkez Birliği/C. V. (1925'te Alman Yahudilerinin 4/5'i) ve çok ezici bir çoğunluk, siyonizmin ortaya çıkardığı tehlikenin altını çiziyordu, çünkü siyonizm, "Alman milliyetçilerinin bazı temel inanışlarını" benimsiyordu. O yüzden Siyonist hareket, "Faşizme karşı mücadeleyi arkadan hançerliyordu".⁴³

Nazilerin desteğiyle "Almanya Siyonist Birliği", Hitlercilerle yılmaz bir şekilde mücadele eden "Musevi Alman Vatandaşları Merkez Birliği"ni yavaş yavaş bertaraf ederek, III. Reich'te (Alman Hükmeti'nde) Yahudileri temsil etme tekeline ele geçirmeyi başardı.

4 Temmuz 1939'da emirle "Reich/Alman Yahudileri Birliği" oluşturuldu ve bütün Yahudiler buna katılmaya mecbur edildi. Bu emrin 12. paragrafı bu Birliğin gayesini şöyle belirliyordu: "Reich Yahudileri Birliği'nin amacı, bütün Yahudilerin göçünü harekete geçirmektir."⁴⁴

Alman kanun koyucunun ve siyonizmin gayesinin özdeşliği, böylece siyonist yöneticilere Alman Yahudileri arasında öncü rol oynama imkânı veriyordu.

Bavyera siyasî polisi daha önce 9 Temmuz 1935'te şu notu düşmüştü: "Siyonist örgütler, üyeleri ve sempatanları arasında göçü, Filistin'de toprak alımını ve Filistin'deki yerleşimcilere yardımı teşvik için para topladılar.

Bu para toplamaları hükümet iznini gerektirmiyor, çünkü Yahudiler arasında kapalı bir halkayla sınırlı kalıyor.

Zaten devletin emniyeti de böylesi uygulamalara itiraz etmiyor, zira bu fonlar Yahudi probleminin çözümünü kolaylatırmada kullanılıyor."

Diğerleri yanında özellikle Bayan Hannah Arendt'in *Eichman Kudüs'te*⁴⁵ kitabının, Haham Moshe Shonfeld *The*

⁴³ C. V. Zeitung, 9, 11 Temmuz 1930.

⁴⁴ Reichgesetzblatt/Reich Kamunlar Bulteni, 1. kısım, no. 118 (1939, s. 1097).

⁴⁵ Hannah Arendt, *Eichmann in Jerusalem*, Viking Pres, New York, 1965 (Fransızca tercümesi: *Eichmann à Jerusalem*, Gallimard, Paris, 1966.

Holocaust Victims accuse: Document and Testimony on Jews war criminals/Holokost Kurbanları Suçluyor: Yahudi Savaş Suçluları Hakkında Belge ve Tanıklık (Neturei Karta of USA New York, 1977) çalışmasının veya Avustralya'da JAZA (Jews Against Zionism and Antisemitism/Siyonizme ve Antisemitizme Karşı Yahudiler) tarafından yayınlanan önemli kaynaklar niteliğindeki *Nazi-Zionist collaboration/Nazi-Siyonist İşbirliği* başlıklı belgeler derlemesinin gözler önüne serdiği gibi, Yahudilerin Hitler tarafından katliamında siyonist yöneticilerin sorumluluk payı meselesine gelince, bu problemin iki ana yönünün altını çizmek gerekiyor:

1. Siyonist yöneticilerin Yahudi felâketindeki gerçek ve çok önemli sorumluluk payını gözler önüne sermek, Nazilerin cinayet vahşetini, insanlığa karşı işledikleri suç ve Yahudilere karşı yaptıkları katliâmı hiçbir şekilde masumlaştırma veya önemsizleştirme manasına gelmez. Öte yandan, Hannah Arendt'in kitabına karşı siyonistlerin yaptıkları sistematik karalamalarsa, onların yöntemlerinin çarpıcı özelliğidir. Hannah Arendt zaten onların bu yöntemini gözler önüne serip kınar ve kendisine karşı yürütülen kampanyayı hatırlatarak, bu kampanyayı şöyle özetler: "*Yahudilerin kendi kendilerini katlettikleri 'tezimi' aslında herkes hemen anladı ve tekrarladı.*"⁴⁶

Kudüs'te Eichmann davasını takip ettikten sonra Hannah Arendt kesinlikle şu sonuca varmıştı:

"*Hakikat şu ki, eğer Yahudi halkı gerçekten örgütsüz ve lider-siz⁴⁷ olsaydı, kaos hüküm sürer ve çok daha fazla sefalet olur, fakat kurban sayısı dört buçuktan altı milyon kadara ulaşmazdı. Freudiger'in hesaplamalarına göre, eğer Yahudiler, Yahudi Konseylerinin talimatlarına uymasalardı, yüzde ellisi kurtulurdu.*"⁴⁸

Hannah Arendt, *New York Review of books*, 20 Ocak, 1966.

⁴⁷ Isaiah Trunk'un Siyonizm'in savunması kitabına göre: *Judenrat: The Jewish Councils in Eastern Europe under Nazi occupation/Nazi İşgalinde Doğu Avrupa'daki Yahudi Konseyleri*, Macmillan, N. Y., 1972, "Judenrat" yöneticilerinin üçte ikisi siyonistti.

⁴⁸ Hannah Arendt, *Eichmann in Jerusalem/Eichmann Kudüs'te*, age, s. 141.

Hannah Arendt'in kitabına karşı duyulan öfkenin siyonistleri sürüklediği şaşkınlığın bir başka örneği, Jacob Robinson tarafından şu "reddiye" kitabıyla verilmiştir: *And the crooked shall be made straight. The Eichmann trial, the Jewish catastrophe and Harrah Arendt's narrative/Ve Dolambaçlı Yol Dümdüz Olacak. Eichmann Dâvası, Yahudi Felâketi ve Hannah Arendt'in Anlatımı*, The The MacMillan (of N. Y.) and Collier, (Londra), 1965.

Her satırını çarpıtmak için çırpınırken gerçeği bertaraf etmeyi hiç de başaramayan Robinson'un bu kitabından söz ederken Hannah Arendt şöyle der: "*Modern 'imaj oluşturma'nın etkililiği konusunda kimsenin şüphesi kalmamıştır, o yüzden de Yahudi örgütlerini ve onların elindeki sayısız iletişim kanallarını bilen hiç kimse, onların kamuoyunu etkileme imkânlarını küçümseyemez...*"⁴⁹

2. İkinci önemli nokta ise, Nazilerle bu işbirliği politikası, Avrupa Yahudilerinin tamamını kapsayan kanlı sonuçlarıyla birlikte, kendisini bu işbirliğine öyle veya böyle kaptırmış fa-lan veya filân yöneticilerin şahsî hatalarına veya zaaflarına da yüklenemez. Siyonizm ile antisemitizm arasındaki ilişki, Theodor Herzl tarafından tasarlanmış hâliyle siyasî siyonizmin bizzat mantığından kaynaklanır. Çünkü siyasî siyonizmin biricik gayesi, Filistin'de güçlü bir Yahudi devleti kurmaktır. Filistin'e (malî katkıları, iş güçleri veya orduda savaşma yetenekleriyle) etkili kesimlerin götürülmesi söz konusu olduğu için, Yahudileri kurtarmak onun ancak ikinci derecede öneme sahip işiydi. Ama bu Yahudilere dost bir ülke tarafından kucak açılışı, bu gayeyle bağdaşacak gibi değildi.

Hitler'le büyük suçlarda işbirliği etmiş, (kendisinden ileride bahsedeceğimiz) Kastner gibi, zanlıların asliye hukuk mahkemelerince fiilleri sâbit görülüp mahkûm edilmelerine

⁴⁹ Hannah Arendt, *The Jew as Pariah/Parya Olarak Yahudi*, Grove Press, New York, 1978, s. 275. Siyonistlerin, kendilerinin maskelerini indiren herhangi bir kimseyi susturmadaki o müthiş gücünü kendim de çok yakinen tanımış oldum. Nitekim, *l'Affaire Israel/İsrail Sorunu* kitabım çıktı çıkalı Paris'in bütün büyük yayınevleri benim eserlerimi basmayı artık reddediyor, R. G.

rağmen, İsrail Anayasa Mahkemesi tarafından “aklanmaları” manidardır, çünkü artık İsrail Devleti’nin yöneticileri olmuş siyonist liderlerin asıl politikasını uygulamalarından dolayı onları cezaya çarptırmak son derece mantıksız olurdu.

Bu “çizgi” Ben Guryon tarafından 7 Aralık 1938 tarihli mektubunda tam olarak belirlenmişti: *“Yahudi meselesi artık eskiden olduğu gibi değildir... Binlerce Yahudi yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır; mülteciler problemi dünya çapında önem kazanmıştır. Büyük Britanya mülteciler probleminin halini Filistin meselesinden ayırmaya çalışıyor. Siyonist karşıtı Yahudilerden de destek alıyor... Eğer Filistin mültecileri alamazsa, başka topraklar alır. O zaman da siyonizm tehlikeye düşer... Eğer Yahudiler mülteciler –toplama kamplarındaki Yahudileri kurtarmak– ile Filistin’de bir Millî Müze yapmaya yardım etmek arasında tercih yapacak olsalardı, merhametleri ağır basar ve halkımızın bütün enerjisi çeşitli ülkelerdeki Yahudileri kurtarmaya yönelirdi. Siyonizm de ajandadan silinir giderdi.”* İsrail sosyalist örgütü “Matzpen” bu mektubu yorumlarken şu özeti veriyordu: *“Yahudileri Hitler’in elinden kurtarmak, bu Yahudiler Filistin’e yönlendirilmedikçe, Ben Guryon tarafından siyonizm için potansiyel bir tehlike olarak görülmüştür. Siyonizm Yahudiler ile Yahudi Devleti arasında seçim yapacak olsa, hiç tereddütsüz onlar ikinciye öncelik tanıyacaklardır.”*⁵⁰

Ben Guryon, 7 Aralık 1938’de “Labour” un siyonist yöneticileri karşısında kem küm etmeden ilân eder: *“Şayet ben Almanya’nın bütün çocuklarını İngiltere’ye getirerek tamamını, onları İsrail Toprağı’na nakledersek ancak yarısını kurtarmanın mümkün olduğunu bilseydim, ikinci şıkkı tercih ederdim. Zira bizler sadece o çocukların hayatını değil, İsrail halkının tarihini de göz önünde bulundurmalıyız.”*⁵¹

⁵⁰ Bkz.: Arie Bober, *The other Israel: The radical case against zionism/Diğer İsrail: Siyonizme Karşı Radikal Duruş*, Ancher Boks, New York, 1972, s. 171.

⁵¹ Yoav Gelber, *Zionist policy and the Fate of European Jewry/Siyonist Politika ve Avrupa Yahudilerinin Kaderi (1939-1942)*, şuracla: Yad Vashem studies (Kudüs), c. 12, s. 199.

Bu kanlı fanatizm, Nazi Almanyası mültecilerinin kabul edilmesini tartışmak üzere otuz bir milletin bir araya geldiği Temmuz 1938'deki Evian Konferansı'na katılan siyonist heyette de görülür. Söz gelişi, küçük Dominik Cumhuriyeti 100 bin mülteciye kucak açacağını belirttiğinde, siyonist heyet, mümkün olabilen tek çözüm olarak, Filistin'e iki yüz bin Yahudi'nin yerleştirilmesinde ısrar eder (o sırada beş yüz bin nüfusu bulunan bir Filistin'e o anda âcil olarak böyle bir göçün yapılması fiziken imkânsızdı). Neticede bu konferans siyonist yöneticiler tarafından bu şekilde torpillenir.

Bir siyonist savunmacısı olan Christopher Sykes bu davranışı yorumlarken şunları yazar: *"Evian'da yapılmaya çalışılan şeyin siyonizmin ruhuyla hiçbir şekilde alakası yoktu. Mesele açıktı: Eğer milletler, çok zor durumdaki Yahudilere karşı görevlerini yerine getirirler ve onları misafir etselerdi, Filistin'de "Yahudi Yuvası" lehindeki baskı hafiflerdi. Siyonistlerin en az arzu ettikleri şeyde zaten bu idi. Evian sonrasında, Yahudiler için ufuklar, (Norman Bentwich'in tabiriyle) 'Filistin'in ışıldayan noktası' dışında dünyanın her yerinde kararmıştı. Siyonistler de böyle olsun istiyordu. Daha sonra gelecek olan korkunç günlerde bile, Filistin'den başka yerde sığınak istemedikleri gerçeğini asla bir sır gibi saklamadılar."* Sykes şunu da ekler: *"Siyonist zihniyetin artan sınırlılığının temel niteliği olan bu bakış açısı ve bu siyasî anlayış, korkunç bir şekilde yanlış ve acımasız görünebilir."*⁵² Ardından da bu tarihî tercihi temize çıkarmaya ve haklı göstermeye çalışır: Onların bir amacı vardı: Bir Yahudi Devleti kurmak.

Siyonist yöneticilerin bu bakış açısından hareketle meseleye bakıldığında, hem onların Hitler'le işbirliği ve milyonlarca Yahudi'nin ölümündeki sorumluluk politikaları, evet hepsi, bu sistemin mantığı içinde aydınlığa kavuşmuş olur:

⁵² Christopher Sykes, *Cross-roads to Israel/İsrail'e Çapraz Yollar*, Nel Mentor, Londra, 1967, s. 199-201.

- Nazi Almanya’sı boykotunun sabotajı;
- Hitlerciliğe karşı direnişe katılmayı ret;
Nazilerle işbirliği;⁵³
Yahudilerin Filistin’den başka yere kabulü tekliflerini ret

1. Nazi Almanya’sı boykotunun sabotajı

Nazizmin (aralarında Yahudilerin de bulunduğu) kurbanlarını kurtarmanın en iyi şeklinin, ekonomik boykot ve siyasî ve askerî direnişle Nazizme savaş açmak ve yenmek olduğu apaçık ortadadır.

O yüzden, daha Hitler iktidara gelir gelmez ve ilk Yahudi kıyımlarının hemen sonrasında, dünyanın faşizm karşıtı kamuoyu, Nazi Almanya’sına karşı ekonomik boykot çağrısı yaptı.

23 Mart 1933’te Birinci Dünya Savaşı’na katılmış Yahudi asker emeklileri New York’ta belediye başkanının da iştirakiyle, Almanya ile ticaretin boykot edilmesi için bir gösteri düzenlediler.

21 Haziran 1933’te Alman Siyonist Birliği (ZVFD), Nazi hükümetine şu teklifi içeren bir memorandum sunuyordu: “Yeni Alman Hükümeti, yeni Almanya ile görüşmeye en yetkili Yahudi örgütü olarak siyonist hareketi tanımalı, dolayısıyla Almanya’daki Yahudilerin statüsü, ferdi haklardan ziyade topluluk statüsü temelinde düzenlenmeli ve son olarak, göç Yahudi sorununa bir çözüm getirebileceğine göre, bu göç hükümetin desteğine güvenebilmelidir.” Memorandum da şu da ilâve ediliyordu: “Almanların bu işbirliğini kabul etmeleri durumunda, siyonistler dış ülkelerdeki Yahudileri Almanya’ya karşı boykot çağrısından döndürmeye gayret edeceklerdir.”⁵⁴

⁵³ Bir kere daha tekrarlayalım, bu suçlar siyasî siyonizmin yöneticilerinin işidir, onların etkisinden yakasını kutaran Yahudilerin ve onların talimatlarına karşı çıkan siyonistlerin büyük çoğunluğu takdire şayan direnişçiler olarak hareket etmişlerdir.

⁵⁴ Lucy Davdovicz, *The war against the Jews/Yahudilere Karşı Savaş* (1933–1945), Penguin books, 1977, s. 231-232.

Böylece, Yahudi cemaatin tek temsilcileri olarak resmen tanınmaları mukabilinde, Siyonist yöneticiler boykotu kırma teklifinde bulunuyorlardı.

Pazarlık gerçekleşti.

– 1933'ten itibaren ekonomik işbirliği başladı ve iki şirket kuruldu: 'Tel Aviv'de "Havaara Company" ve Berlin'de "Paltreu".

Operasyonun mekanizması şöyleydi: Göç etmek isteyen bir Yahudi, Berlin'deki Wasserman Bank veya Hamburg'taki Warburg Bank'a asgari 1000 sterlinlik bir miktar yatırıyor. Bu miktarla Yahudi ihracatçılar Filistin için Alman malı satın alabiliyor ve karşılığını Filistin lirası olarak Havaara hesabına 'Tel-Aviv'deki İngiliz-Filistin Bankası'na ödeyebiliyorlardı. Göçmen Filistin'e geldiğinde, Almanya'da yatırdığı miktarın eş değerini alabiliyordu.

Bu işlem iki taraf için de faydalı oluyordu: Naziler bu yolla ambargoyu kırmayı başarıyor (Siyonistler Alman mallarını İngiltere'de bile satmayı başarıyorlardı) ve Siyonistler de tam da arzuladıkları gibi "seçmeci" bir göçü gerçekleştiriyorlardı, sadece (sermayeleri Filistin'de siyonist yerleşimin gelişmesine imkân tanıyan) milyonerler göç edebiliyordu. Siyonizmin amaçlarına uygun olarak, kendi girişimlerinin gelişimine izin veren Yahudi sermayesini Nazi Almanya'sından kurtarmak, işe veya savaşa elverişsiz ve kendilerine bir yük olacak sefil Yahudilerin hayatlarından daha önemliydi.

Dünya Siyonist Teşkilâtı Başkanı Nahum Goldman da *Otobiyografisinde*, ekonomik boykotu desteklememekle yanlış yapıldığını kabul eder:

"Etkili bir Nazi karşıtı boykotu oluşturabilseydik, milyonlarca Yahudi'nin, öncelikle de Amerika, İngiltere ve diğer ülkelerdeki Yahudiliğin liderlerini henüz zayıf durumdaki Nazi rejimine karşı nüfuzlarını tam olarak kullanma kararı almasını sağlayabilseydik, eminim ki (fakat elbette ispat edemem), milyonlarca Yahudi olmayan kişi de bize katılırdı. Sonuç belki Nürnberg kanunlarının ilgası olmazdı, fakat hiç değilse Yahudilere zulümde bir hafifleme, belki Alman Yahudilerininin göçünü ve servetleri-

ının muhtemelen de önemli bir kısmının transferini öngören bir anlaşma sağlanabilirdi.”⁵⁵

Buna karşılık, Naziler de, Yahudilere karşı genel olarak duydukları kinle birlikte, siyonist yöneticilerin düşünmemdiklerini tam manasıyla anlamışlardı, çünkü siyonistler hiçbir yerde, ne tek amaçlarının Filistin’de güçlü bir devlet kurmak için “en elverişli” unsurları devşirmek bu devşirmenin nasıl acımasız bir Darwinci seçmeye dayandırıldığını ileride göreceğiz– olduğu Almanya’da, ne de Nazizme karşı hürriyet savaşçılarının mücadelesine katılmaktan Yahudileri caydırdıkları dünyanın hiçbir ülkesinde kendilerine karşı direniş örgütlemiyorlardı.

Daha sonra Çekoslovakya’da cellât-“Koruyucu” Reinhardt Heydrich, Güvenlik Güçleri (S. S.) şefi iken, 1935’te, S. S.’in resmî yayın organı *Das Schwarze Korps*’ta, Yahudiler arasında ayırımlar yaptığı “Görünen Düşman” hakkında bir makale yazıyordu: “Yahudileri iki kategoriye ayırmalıyız... siyonistler ve asimilasyon yanlıları. Siyonistler tamamen yanlış bir anlayışı savunuyor ve Filistin’e göç yoluyla kendi Yahudi Devletlerini kurmaya çalışıyorlar... biz kendilerine başarı dilekelerimizi ve resmî iyi niyetimizi sunuyoruz.”⁵⁶

Siyonist yönetici, Haham Stephen Wise, *Kongre Bülteni* adlı günlüğünde huzursuz bir gönülle şunları yazar: “Hitlercilik, Şeytan milliyetçiliğidir. Alman millî bünyesini Yahudi unsurundan kurtarma kararı Hitler’i, kurtarıcı Yahudi milliyetçiliği olan siyonizmle “akrabalığı”nı keşfetmeye götürdü. O yüzden Siyonizm Almanya’da (Nazi partisi dışında) tek yasal parti oldu. Şeytan partnerinin kayırmaları ve imtiyazları arasında özel bir yer alınması, siyonizm için rahatsız edici bir şeref pâyesidir.”⁵⁷

⁵⁵ Nahum Goldman, *Autobiographie/Otobiyografi*, Fayard Yayınları, (Fransızca tercümesi) 1971, s. 156.

Hohne, *Order of the Death’s Head/Kurukafanın Emri*, s. 333 (Fransızcası *L’Ordre Noir/Kara Emir*) ve ayrıca Karl Schleunes, *The twisted road to Auschwitz/Auschwitz’in Çapraşık Yolu*, s. 193-194.

⁵⁷ *Baal is not God/Baal İlâh Değildir*, “Congress Bulletin”, 24 Ocak 1936, s. 2.

Siyonizmin Nazi Almanya'sındaki bu ayrıcalıklı statüsünden ötürü, Bavyera Gestapo'su 28 Ocak 1935'te polise şu sirküleri gönderiyordu: "*Siyonist örgütün üyelerinin, Filistin'e göçe yönelik faaliyetleri sebebiyle, (asimilasyoncu) Alman Yahudi örgütleri üyeleri için gerekli olan sert tutumun aynısına tabi tutulmaları gerekir.*"⁵⁸

Herzl ile Von Plehve arasındaki ilişkiler, Siyonistlerle Naziler arasındaki ilişkilerde bu şekilde devamlılık kazanır.

2. Hitlerciliğe karşı antifaşist direnişe katılmayı ret

Böylesi pazarlıklar, Hitlerciliğe karşı direnişe gerçek bir katılımı tabii ki engelliyordu.

"*Nasyonal-sosyalist sorumlular, siyonizm karşısında son derece belirsiz bir tavır takındılar*"⁵⁹ diye yazar Menahem Begin'in en yakın mesai arkadaşlarından Eliahu Ben Elissar *La Diplomatie du III. Reich et les Juifs/III. Reich'in Diplomasisi ve Yahudiler* kitabında. Naziler siyonistleri diğer Alman Yahudilerinden özenle ayırıyorlardı. "*Memleketlerini Yahudilerden kurtarmak istedikleri için çok tabii olarak düşündükleri Filistin'dir: Almanya Almanlarıdır, Yahudiler Filistin'e! Antisemitlerin savaş çılgılığı hep bu oldu. Hitler 1921 Eylülünde, 'Bizim Yahudilerle konuşacak, onlarla tartışacak hiçbir şeyimiz yok, çünkü onların yabancılar olarak bizim işlerimize burunlarını sokmaya hakları yoktur, tıpkı bir Alman'ın da Filistin'deki Yahudi Devleti'nin siyasetine burnunu sokmaya hakkı olmadığı gibi'* diye yazıyordu."⁶⁰

Eliahu Ben Elissar bunun ardından şunu da ilâve eder ki Hitler üç sene sonra *Mein Kampf/Kavgam'* da, Yahudile-

⁵⁸ Kurt Grossmann, *Sionistes et non sionistes sous la loi nazie dans les années 30/30'lu yıllardaki Nazi kanunları altında Siyonistler ve Gayri-Siyonistler*, Herzl Yearbook, c. 6, s. 340.

⁵⁹ Eliahu ben Elissar, *La Diplomatie du III. Reich et les Juifs/III. Reich'in Diplomasisi ve Yahudiler*, Julliard Yayınları, 1969, s. 85.

⁶⁰ Aynı eser, s. 86. Hitler'in Ortsgruppen ve NSDAP'ın Führer Sektions'una talimat mektubu, no 5, 17-9-21.

ın büyük çoğunluğunun Filistin'e yerleşme niyetinde olmadığını belirtir: "Onlar sadece milletlerarası evrensel birliklerinin şarlatançı girişimlerinin merkez teşkilâtını oraya kurma niyetindedir; bu teşkilât egemenlik haklarına sahip olacak ve diğer devletlerin müdahalesinden emin olacak" (Mein Kampf / Kavgam, s. 303). Elbette Hitler bunu istemiyor. Ama Eliahu Ben Elissar ekliyor: "Ancak ne var ki 'Almanya'yı Yahudilerden kurtarma'ya hazır görünenler de siyonistlerden başkası değil. Bu amaç her şeyden önce geldiği için, Hitler de o malûm pragmatizmiyle kendi doktriner öğretilerinden taviz vermeyi kabul edecektir."⁶¹ Yazar, Wilhelmstrasse'ın çok açık bir talimatını da zikreder: "İlk sırasında siyonistlerin bulunduğu (asimilasyona karşı ve dindaşlarının millî bir yuvada toplanmasından yana olan Yahudiler) bu kategorinin güttüğü hedefler, Yahudilerle ilgili Alman siyasetinin gerçekte yürüttüğü gayelerden en az ayrılan hedeflerdir."⁶²

Siyonist yazar devam ediyor: "Sonuçta Reich'in çeşitli kurumlarının, özellikle de Dışişleri ve Ekonomi bakanlıklarının kendileriyle gerçek iş ilişkisi kuracakları tek Yahudiler, bal gibi siyonistler ve Filistin Yahudileri olacaktır."⁶³

Siyonist yöneticilerin bu davranışı, dünyada, antifaşist Yahudiler tarafından lânetlendi ve siyonist hareketin içindekilerden bile muhalefet gördü: "21 Ağustos 1933'te Prag'ta 18. Siyonist Kongre açılır. Hitler iktidara geleli beri yapılan ilk kongredir bu. Almanya'daki Yahudilerin durumu, elbette ilgi alanlarının ve tartışmaların ana konusuydu. Hoofien ve Ruppın, doğrudan Berlin'den Prag'a gelmişlerdi. Delegelerin büyük çoğunluğu, iki baş müzakereci Hoofien ile Cohen'i şeytanla işbirliği etmek ve Haavar uzlaşmasıyla Yahudilerin Re-

⁶¹ Aynı eser, s. 86.

⁶² Reich'in bütün diplomatik misyonlarına gönderilen Bulow-Schwante genelgesi, no 83, 21, 28-2, 28-2-34. Referat Deutschland. Einstellung des Auslandes zur Judenfrage /Yabancı Ülkelerin Dikkatini Yahudi Sorununa Çekme, A. A. Bon.

⁶³ Aynı eser, s. 87.

ich'in ırkçı politikasına karşı mücadelesini kırmakla suçladılar. Ateşli tartışmalar oldu. Fakat Almanya'nın boykot edilmesi çabalarına Örgüt'ün fiilen katılmasını öngören bir önerge kabul edilmedi. Wilhelmstrasse'de (Alman Dışişleri Bakanlığı'nda), Haavara uzlaşmasının 'delegelerin ılımlı çoğunluğunun tutumunu güçlendirdiği' memnuniyetle vurgulandı.”⁶⁴

Siyonistlerin Almanya'da durumu güçlendi. Siyonist Teşkilât'ın, Ortadoğu'daki yeni hayata hazırlanma arzusundaki göçmen adaylarına Almanya'da meslekî formasyon ve tarımcılık merkezleri açmasına müsaade edildi. Birçok şehirde İbranice kursları açıldı ve Robert Weltsch gibi değerli birinin idaresindeki Siyonist gazete *Jüdische Rundschau*, binlerce Yahudi ailesine daha iyi bir hayat umudu aşıladı. İçişleri Bakanlığı, bir Alman Siyonistleri heyetinin 19. Siyonist Kongre'ye katılmasına izin verdi.

Yahudi gençlik hareketleri üyelerinin geleneksel üniformaları taşımaları 19 Aralık 1934'te alınmış bir kararla yasaklanmasına rağmen, 13 Nisan 1935'te, o dönemde Himmler ile Heydrich'in gerçek etki sahası olan Bavyera siyasî polisi, bu hareketlerden birinin üyelerinin üniforma taşımalarını istisnaî olarak kabul ediyordu çünkü: *“Açıkça görülmektedir ki 'Devlet Siyonistleri', illegal yollar dâhil her çareye başvurarak üyelerini Filistin'e göç ettirmek için gayret sarfeden örgütün ta kendisidir. Dahası, bu örgütün kesinlikle göç ettirmeye dönük faaliyeti, Almanya'dan Yahudileri gönderme çabasındaki hükümetin güttüğü gaye ile de aynı istikamettir.”⁶⁶*

Bulow-Schwante İçişleri Bakanlığı'na şunu yazıyordu: *“Almanya'daki Siyonist faaliyeti idarî tedbirlerle kösteklemenin hiçbir gerekçesi yoktur, çünkü siyonizmin, Almanya'dan tedri-*

⁶⁴ Aynı eser, s. 93-94.

⁶⁵ Hering'in Almanya Siyonist Federasyonu'na mektubu, no. A 416/5012, 1, 2, 35, Referat Deutschland, Judenkongresse im Ausland, Bd. 1, A.A. Bonn.

⁶⁶ Brunner'in bütün emniyet güçlerine genelgesi, no. 17929/35 I I B, 13.4.35, Sammlung Schumacher, dosya no: 240 I, BA. Koblenz.

cen Yahudileri uzaklaştırmak gayesi güden nasyonal-sosyalizmin programıyla çelişen bir yanı bulunmamaktadır.”⁶⁷

Alfred Rosanberg de, 3 Mayıs 1935'te *Echo de Paris*'den Raymond Cartier'ye verdiği bir mülâkatta, Yahudilerin asimilasyonuna karşı çıktığı için siyonizmin başarılarını takdir ediyordu.⁶⁸

İki Nürnberg kanunundan biri, millî gamalı haç bayrağı çekmeyi Yahudilere yasaklayan “Alman kan ve onurunu koruma” hakkındaki kanun, Davut yıldızı işlemeli mavi-beyaz siyonist bayrağının renklerinden başka bir şey olmayan “Yahudi renkli”⁶⁹ bayrakları dalgalandırmalarına izin vermişti.⁷⁰

Yugoslav veya Polonyalı partizanlarla temasa geçmek için Filistin'den uçakla getirilip paraşütle indirilmiş bir düzine kadar gönüllüyü bir yana bırakırsak, Dünya Siyonist Teşkilâtı, dünya çapında propaganda araçlarına, para ve silâh imkânlarına sahip olmasına rağmen, sadece ve sadece büyük devletlerden öncelikle Filistin'e kısıntısız göç ettirilmesini ve savaş sırasında Nazilerle savaşmak için değil de, İngilizlerle ve savaş sonundan itibaren de özellikle Araplarla savaşmak için bir Yahudi ordusunun hazırlanmasını talep ediyordu.

Hannah Arendt *Eichmann Kudüs'te* kitabında (s. 134-141), üçte ikisi Siyonistler tarafından yönetilen “Yahudi Konseyleri”nin (Judenrat) pasifliğini ve hatta Nazilerle işbirliğini gözler önüne sermiştir.

Hâlbuki tam o sırada aralarında çok sayıda Yahudi'nin de bulunduğu binlerce Alman, İspanya'da faşizme

⁶⁷ Bulow-Schwante İçişleri Bakanlığı'na mektubu, no: ZU 83-21 28/8, 6.9.35, Inland II A/B, Das Judentum in Deutschland/Almanya'daki Yahudiler, Bd 3, A. A. Bon.

⁶⁸ Belge no: 623, dosya CDJC, Paris.

⁶⁹ “Alman kan ve onurunu koruma” hakkındaki kanunun 4. paragrafı, RGB1, 1935, 1, s. 1146.

⁷⁰ Eliahu Ben Elissar, age, s. 186-187.

ve Hitler'in Hava Birliklerine karşı kahramanca mücadele ediyordu.

İspanya'daki Milletlerarası Tugaylar arasında, Abraham Lincoln tugayının Amerikan gönüllülerinin yüzde 30'undan fazlası Yahudi idi. Dombrovsk'in Polonya tugayındaki 5 bin Polonyalının (yüzde 45'ten fazlası) 2250'si Yahudi'ydi. Bütün o insanlar o sıradağlara antisemit faşizme ve Hitler'in Condor Birliği'ne karşı savaşmaya ve ölmeye gelmişlerdi.

Begin'in iddia ettiği gibi, Siyonist Devlet'in 1500 yıldan beri tarihinde ilk defa benzeri görülmemiş bir Yahudi tipini ortaya çıkardığı doğru değildir. İbranî Yahudi, siyonistler tarafından taarruz savaşına göre talim ettirilmezden önce, İspanya'da ve daha başka yerlerdeki hürriyet savaşlarında kendini göstermiştir. Ne var ki siyonist yöneticiler böylesi mücadeleyi istemiyorlardı. Nitekim 24 Aralık 1937 tarihinde Filistin'in Siyonist gazetesi, Filistin'e çalışmaya gelmek yerine, İspanya'da vuruşan Abraham Lincoln Tugayı'nın gönüllü Amerikan Yahudilerini yerden yere vuruyordu.⁷¹

"Britanya Faşistleri Birliği"nin "führer"i ve Hitler'in taklitçisi antisemit Mosley'ye karşı ülkelerinde diğer hürriyet savaşçılarıyla birlikte örgütlenen İngiliz Yahudilerinden, Siyonist yöneticiler boşuna başlattıkları bu mücadeleden dönmelerini istiyordu. Londra'daki temsilcilerinden biri, "Yahudiler antifaşist hareketlere katılmalı mı?" başlıklı bir makalede cevap veriyordu:

"Hayır.

Şu üç ideal Yahudileri güçlü bir şekilde yardıma çağırıyor...

1. Yahudi halkının birliği.
2. Çok büyük bir Yahudi gururuna ihtiyaç.
3. İsrail yurdunun inşası.

Bizlerse, antifaşist örgütlere katılmamızın gerekli olup olmadığını tartışarak zaman kaybediyoruz."⁷²

⁷¹ Bkz: *Jewish Life/Yahudi Hayatı*, Nisan 1938, s. 11.

⁷² Raphael Powell, *Young sionist/Genç Siyonist*, Londra, Ağustos, 1934, s. 6.

Nahum Goldman da, *Otobiyografi*'sinde, "Haavara" (transfer anlaşması) ile Hitler'e karşı boykotu kırmalarından ve Dünya Siyonist Örgütü'nün Nazizme karşı direniş düzenlemeyi reddetmesinden dolayı siyonistleri kınayan Çek Dışişleri Bakanı Edouard Benes'le karşılaşmasını anlatır.

Önce "Dünya Siyonist Örgütü"nün, sonra da "Dünya Yahudi Kongresi"nin Başkanı Nahum Goldman, sadece geç kalmış değil, aynı zamanda da yüzeysel bir otokritikte bulunur: Hitlerciliğe karşı savaşmamış olma hatasını kabul eder, fakat bunu siyonizmin iç mantığına değil de insanların kusuruna bağlar.

"Sanki hiç beklemiyormuşuz gibi saldırıya uğrayışımızın mazereti yoktur. Hitler ve rejiminin bize yapabildiği şeylerin hepsi, evet hepsi, önceden, tam bir sinsilikle ilân edilmişti. Safliğimiz ve iyimserliğimiz, bizi bu tehditleri önemsememeye sevketti. O yüzden Yahudi halkı için utanç verici olan bu konuda, ne genellikle bizim kuşağımızın, ne de Yahudi yöneticilerin büyük bir kısmının mazereti vardır. Bizim kuşağımız, kendi halkının üçte birinden fazlasının imhasına sadece seyirci kalmakla mahkûm edilemez, ona adına lâıyk bir savunma düzenlemeksizin katlanmış olması suçu da yüklenebilir. Bütün hayal kırıklıklarıyla birlikte Nazizme karşı verilen bu kısır mücadele yılları sırasında, bana Yahudi yöneticilerden daha anlayışlı görünen Yahudi olmayan yöneticilerle karşılaştığım oluyordu. Buna örnek olarak Cenevre'de Çekoslovakya Dışişleri Bakanı ile yaptığım görüşmeyi vereceğim. Kendisini Nürnberg Kanunlarının çıkmasından az bir zaman sonra ziyarete gitmiştim. Beau-Rivage otelindeki özel salonundaki hâli bugün bile hâlâ gözlerimin önündedir. İki saat boyunca salonda bir o yana bir bu yana sinirli sinirli gitti gitti geldi. Neredeyse bağırmaya varan bir ses tonuyla bana en sert tenkitlerini yöneltti: Niçin Yahudi halkı derhal yeterli çapta tepki göstermiyor, niçin dostlarım ve ben hemen bir Dünya Yahudi Kongresi yapıp Nazizme karşı acımasız bir savaş açmıyoruz? Kendisinin ve Yahudi olmayan diğer devlet adamlarının da desteklerini esirgemeyeceklerini bana te-

yit etti. 'Hep böyle uyuşuk tarzda tepki gösterirler, dünya kamuoyunu sarsmazlar ve Almanlara karşı güçlü tedbirler almazlarsa, Yahudilerin kendi geleceklerini tehlikeye atacaklarını ve bütün dünyada hukukî eşitliklerini kaybedeceklerini siz anlamıyor musunuz hiç? Hitler örneğini başkaları da benimseyecekler ve onlar dünyanın bütün antisemitlerini kışkırtacaklar'. Hayatımda çok sayıda zor ve acı görüşmeler yaptım, fakat hiçbir zaman o iki saat sırasındaki kadar kendi bedbaht ve utanç içinde hissetmedim. Benes'in haklı olduğunu bedenimdeki kılcal damarlara varıncaya kadar hissediyordum."⁷³

Son derece acı bir örnek de Polonya örneğidir.

Siyonist yöneticilerin hedefi Polonya'da da Yahudileri savunmak değil, aksine Filistin'in istilâsını tertiplemek için "gayretli azınlığı" hazırlamaktı. 1939 ilkbaharında (Menahem Begin'ine bağlı) Irgun'un yirmi beş üyesi, Albay Beck'in antisemit hükümetince sağlanan Polonyalı uzmanların⁷⁴ yönetimi altında, Zakopane'da, Tatras sıradağlarında sabotaj, suikast ve ayaklanma sanatı talimi yapıyordu.

Siyonizmin faşist kanadını oluşturan Abraham Stern, Mussolini'den İngilizlere karşı destek alarak Filistin'e geçişi organize etmeye çalışıyordu.⁷⁵

Buna karşılık Naziler Polonya'ya girdikleri ve Polonya ordusu açık şehir ilân edilen Varşova'dan çekilme emri aldığı zaman, siyonist yöneticilerin ekserisi sıvıştılar, en başta da Polonya Siyonist Örgütü Başkanı Moshe

⁷³ Nahum Goldman, *Autobiographie/Otobiyografi*, age, s. 157-158.

⁷⁴ Daniel Lévine, *David Reziel, The man and His Times/David Reziel, Adam ve Zamanı*, s. 259-260.

⁷⁵ Aynı eser s. 260. İngiltere'ye muhalefetine bel bağlayan Siyonist yöneticiler 1922'den itibaren Mussolini ile temasa geçmişlerdi. Ekim 1922'de Roma'ya yürüyüşü sonrasında, 20 Aralık 1922'de Mussolini onları kabul etmişti. Bkz: Ruth Bondy, *The Emissary: a life of Enzo Sereni/Casus: Enzo Sereni'nin Hayatı*, s. 45. Weizmann Mussolini tarafından 3 Ocak 1923'te ve bir başka sefer de 17 Eylül 1926'da kabul edildi; Dünya Siyonist Örgütü Başkanı Nahum Goldman, Mussolini ile 26 Ekim 1927'de görüştü ve kendisine "Bu Yahudi Devleti'ni kurmanıza yardımcı edeceğim" dedi. (Nahum Goldman, *Autobiographie/Otobiyografi*, age, s. 170).

Sneh ve Betar lideri Menahem Begin. Sneh Filistin'e gitti ve orada 1941'den 1946'ya kadar Haganah'a komuta etti; Begin Litvanya'da Ruslar tarafından tutuklandı ve Naziler Sovyetler Birliği'ni istilâ edince de serbest bırakıldı. Asla Polonya'da kalıp mücadele etme niyeti taşımadı. 1940'ta tutuklandığı sırada, Filistin'e gitmek için hazırlanıyordu. Kendisi şunları yazar: "*Kovno için karıma ve kendime bir lese-pase ve Filistin için de vizeler almıştım. Tam hareket etmek üzereydik, tutuklanmam buna mani oldu.*"⁷⁶ "Filistin'den, kendisini Polonya'nın başşehrinden, orada diğer Yahudileri yüz üstü bırakıp kaçmasını kınayan bir mektup aldı. Tıpkı Betar'ın yüzbaşı gibi, batmakta olan gemiyi en son terk edecek kişi olması gerekirdi."⁷⁷

Naziler Varşova'ya girer girmez bir "Yahudi Konseyi" (Judenrat) oluşturdular ve başına Yahudi Zanaatkarlar Derneği Başkanı Siyonist Adam Czerniakow'u koydular.⁷⁸ Çoğu durumlarda Naziler bu "Konseyler" in (Rat) başına ellerinin altında bulunan siyonistleri yerleştirdiler. Naziler birkaç ay boyunca Yahudilere Filistin'e gitme izni verdiler; siyonist yöneticiler bundan istifadeyle hareketlerinin liderlerini yolcu ettiler. Adam Czerniakow bu teklifi aldığını ve öfkeyle geri çevirdiğini ve hatta bundan yararlanarak Filistin'e sıvışan bir siyonist yöneticiye şöyle dediğini anlatır: "*Siz aşağılık birisiniz... Lider olduğunuzu iddia ediyor, ama kitleleri bu korkunç durumda yüzüstü bırakıp kendi turünüzden itlerle birlikte koşarak kaçılıyorsunuz.*"⁷⁹

Siyonist yöneticiler Varşova gettosunu terk edip gitmekle kalmadılar, "Konseyler" e başkanlık eden bu siyonist yöneticiler bir direniş örgütlemek için de hiçbir şey yapmadı-

⁷⁶ Menahem Begin, *White nights/Beyaz Geceler*, s. 84-85.

⁷⁷ Lester Eckman ve Gertrude Hirschler, *Menahem Begin*, s. 50.

⁷⁸ Bernard Goldstein, *The stars bear witness/Yıldızlar Şahitlik Ediyor*, s. 35 ve Blumenthal, Eck ve Kermich, *The Warshuw diary of Adam Czerniakow/Adam Czerniakow'un Varşova Günlüğü*, s. 2.

⁷⁹ Aynı eser, s. 119.

lar.⁸⁰ Adam Czerniakow, Temmuz 1942'de, Naziler 300 bin Yahudi'yi Varşova gettosundan alıp götürdükleri zaman, onlara daha fazla yardım etmemek için, intihar etti.

Varşova ayaklanmasının en önde gelen tarihçilerinden biri, Dr. Nathan Eck'i yöneticilerin pasiflik politikasının savunuculuğunu yapmasından dolayı kınarken kendisini 1968'de şöyle haşlıyordu: "Eğer sonuna kadar bekleseydik ve liderlerin öğütlerine göre hareket etseydik, sizce isyan olur muydu? Bence o zaman asla isyan misyan çıkmazdı. Hem ben Doktor Eck'e meydan okuyor ve diyorum ki liderlerin en ufak bir ayaklanmayı olsunu düşündüklerine dair bana ikna edici deliller getirsin!"⁸¹

Gettodaki nihâî savaşta ölmek için Vilna'ya gönüllü olarak geri dönen Mordehay Arriewicz'in, o 24 yaşındaki siyonistin takdire şayan davranışı, Filistin'de devletlerini kurma telâşıyla, bu direnişe hiçbir katkı ve teşvikte bulunmayan siyonist yöneticilerin değışmez tutumunu elbette unutturamaz.

O zamandan beri "Holokost"u en baş delil olarak kullanan siyonist yöneticiler, bu korkunç hakikati dünyaya duyurup da o büyük kıyımın durdurulması gerektiği tam o sırada suspustular.

Bazı kurbanlar en başta, "Yahudi Ajansı"nı haber verme ve insanlığı hareket geçirme görevini yerine getirmekle; siyonist liderleri de, araştırılıp soruşturulması hâlinde, Haham Dov Weissmandel'in plânları gibi, binlerce hayatı kurtarabilecek plânları müttefiklere ihbar etmeyle suçladılar.

İsrail Adalet Bakanlığı da yapmış olan Shmuel Tamir, Kastner Davası'ndaki ifadesinde şöyle diyordu: "1944 Temmuz ortasına, günde on iki bin ölümün başlamasından altı

⁸⁰ Isaiah Trunk, *Jewish resistance during the Holocaust*, s. 257 ve (İsrail'in Yadvashem Holocaust'undan) Ysrael Gutman, *The genesis of the Resistance in the Warsaw ghetto/Varşova Gettosunda Direnişin Doğuşu*, c. 9, s. 43, liderlerin terk edip gidişinin sonuçlarını itiraf eder.

⁸¹ Yisrael Gutman, *Jewish resistance during the Holocaust/Holokost Sırasında Yahudi Direnişi*, s. 148.

hafta sonrasına kadar, Yahudi Ajansı veya siyonist bir yetkili tarafından, kitle hâlinde sürgünlerin başladığını ve yarım milyon insanın çoktan imha edildiğini duyurmak için, resmen tek kelime edilmedi.

Yahudi Ajansı o sırada Macaristan Yahudilerinin kaderi ve sürgünler hakkında en iyi ve en doğru bilgilere sahipti. Daha önce Mahkeme önünde de ispat edildiği gibi, bu konuda İngiliz sansürü de yoktu... Bir buçuk ay boyunca Bay Sharett ve Yahudi Ajansı ellerindeki haberleri bilerek ve kasten çöpe attılar.⁸² Sözlerini şöyle sürdürdü: "Niçin bu korkunç haberler Ben Guryon, Sharett, Weizmann ve bütün resmî yöneticiler tarafından çöpe atıldı? Çünkü Filistin'de halk Macaristan'da olup biteni ve liderlerinin taş kalpliliğini bilseydi, toprağımızda bir fırtına kopar ve iktidar onların ellerinden giderdi de ondan. Onlar içinse en önemli olan, öyle görünüyor, iktidardı."⁸³

Fırtına kopardı, zira ölüme gidenler, aralarından binlercesini kurtarmanın yolunu gösteren mesajlar göndermişlerdi.

Haham Michael Dov Weissmandel, 15 Mayıs 1944'te, Lublin yakınlarında bir mahzene saklanmış durumda bulunuyor ve Yahudi Ajansı'na şu mesajı ulaştırıyordu: "Sizler, bizim Filistinli ve diğer bütün ülkelerdeki kardeşlerimiz, bütün Krallıkların siz bakanları! Bu on binlerce cinayet karşısında nasıl sessiz kalabiliyorsunuz?...". Daha 1942'de, Biltmore programında, "kendi" Devletleri söz konusu olduğunda, müttefiklere gerçek bir ültimatom vermiş o siyonist yöneticiler, diğer pek çokları arasında Haham Michael Dov Weissmandel'in kendilerine gönderdiği şu net kurtarma plânlarını bile onlara iletmiyorlardı: "Auschwitz ölü yakma fırınlarının bir hava bombardımanıya tahrip edilmesini istiyoruz. İlişikteki haritada görüldüğü gibi bu fırınlar rahatça görülebilecek durumdadır. Böylesi bombardımanlar kâtillerin işini geciktirecektir. Daha da önemlisi, batı

⁸² Ben Hecht, *Perfidy/Vefasızlık*, Julian Nessner Inc. New York, 1961, s. 145.

⁸³ Aynı eser, s. 147.

Macaristan ile Polonya arasındaki demiryollarını ve Karpatlar civarındaki köprüleri bombalamaktır. Diğer işleri bırakın ve bunları yapın! Sizin ihmaliniz yüzünden her gün on bin kişinin ölmekte olduğunu hatırlayın!

Siz, ey İsrail oğulları, yoksa aklınızı mı kaybettiniz? Etrafımızdaki cehennemi görmüyor musunuz? Paranızı kim için saklıyorsunuz? Ya katil ya da çıldırmış olmalısınız sizler!”⁸⁴

Haham Weissmandel, onların ne gibi mazereti olduğunu merak ediyordu: *“Acaba haberiniz mi yok?”*

Fakat Kastner Davası’nda, Yahudi Ajansı’ndan Menachem Bader’e soruldu: *“Haham Weissmandel’in bu mektubunu aldınız mı?”* Cevap verdi: *“Bu tür mektupları her gün alıyorduk.”⁸⁵*

3. Siyonist Yöneticilerin Nazilerle İşbirliği

Siyonist yöneticilerin Nazilerle işbirliğinin en çarpıcı örneği, Siyonist Teşkilât Başkan Yardımcısı Rudolf Kastner örneğidir: *“Macaristan Yahudilerinin sürgünü sırasında Eichmann onunla görüşmeler yapmıştır. Bu iki adam bir uzlaşmaya varmışlardır. Buna göre, Eichmann birkaç bin Yahudi’nin Filistin’e gitmesine ‘yasa dışı olarak’ göz yumacak (gerçekte ise onların trenleri Alman polisi tarafından durdurulacaktı); buna karşılık da yüzbinlerce Yahudi’nin Auschwitz istikametinde sevk edildiği kamplarda ‘düzen ve sükûnet’ hüküm sürecekti. Bu anlaşmada sözü edilen birkaç bin sağ kalacak kişi ise seçkin kimseler ve bizzat Eichmann’ın tabiriyle ‘en iyi biyolojik materyel’ olan siyonist gençlik üyeleriydi. Eichmann’ın dediğine bakılırsa, Dr. Kastner bir “fikir” için dindaşlarını feda etmişti ve bunun böyle olması iyiydi. Eichmann Davası’na bakan üç hâkimden biri olan Benjamin Halevi, Kastner Davası’nda başkanlık kürsüsündeydi. Kast-*

⁸⁴ Haham Michael Dov Weissmandel. Exhibit of the defence, no. 36, State attorney, V. M. Grenwald, District court, Kudüs, cc 124/53.

⁸⁵ Ben Hecht, *Perfidy/Vefasızlık*, age, s. 143.

ner, Eichmann ve diğer yüksek düzeydeki Nazilerle işbirliği etmekle suçlanmıştı. Halevi, Kastner'in 'ruhunu şeytana satmış olduğu' kanaatine varıyordu."⁸⁶

İsraili bir gazeteci Malchiel Greenwald, Kastner'in suçlarını ortaya serdiğinde, İsrail Hükümeti tarafından kendisi aleyhine iftira ettiği iddiasıyla dava açıldı. Temyiz, olayların gerçekliğini tespit etti ve onu beraat ettirdi; İsrail Hükümetini de dava masraflarını ödemeye mahkûm etti.

İşte Hâkim Benjamin Halevi'nin verdiği Karar metninden bazı parçalar:

"Naziler Varşova gettosundan dersler çıkarmışlardı... Eğer başlarında şerefli insanlar bulunacak olursa Yahudilerin hayatlarını çok ağır bedelle satacaklarını biliyorlardı.

Eichmann yeni bir Varşova istemiyordu. Onun için Naziler, Yahudi yöneticileri saptırmayı ve yoldan çıkarmayı denediler... Nazi yöneticiler siyonistlerin belirleyici unsur olduklarını biliyorlardı..."⁸⁷

Siyonist hedefler için "yararlı" 1684 kişiyi Filistin'e gönderme hakkını elde etmek için, Eichmann'a 476 bin Yahudi'nin direniş göstermeden gideceği garantisini veriyordu. Çünkü kendisi yani Kastner, imha edilmek üzere gönderildiklerini onlardan saklayacak ve onları bunun sadece basit bir nakil işi olduğuna inandıracaktı. Hâkim Halevi devam ediyor: *"Macaristan gettolarının Yahudi kitleleri, başlarına gelecekten habersiz sürgün trenlerine kuzu kuzu bindiler. Kendilerinin sadece Kenyermeze'ye nakledildikleri yalan haberine tamamen güvenmişlerdi... 'Seçkin' bir kesimi kurtarmak için Yahudilerin çoğunluğunun hayatını feda etmek Kastner ile Naziler arasındaki anlaşmanın esasını oluşturuyordu. Hâlbuki 'Yardım Komiteleri'nin yöneticileri vazifelerini yapmış olsalardı, binlerce Kluj, Nodvarod veya diğer tarafların Yahudileri sınırdan (Romanya'ya) kaçabilirlerdi."*

⁸⁶ Hannah Arendt, *Eichmann in Jerusalem*, age, s. 54.

⁸⁷ Judgement of Juge Benjamin Halevi, Criminal Case 124/53, Attorney General versus Malchiel Greenwald, District Court, Kudüs, Haziran 22, 1955.

Hâkim Halevi, Kastner'in muhatap olduğu Nazilerden biri lehinde şahitlik yaptığını ve böylece Himmler'in cellâtlarından Albay Kurt Becher'in Kastner'in tanıklığıyla, Nürnberg Davası'nda cezadan kurtulduğunu hatırlatır. Hâkim açık ve kesin bir dille belirtir: *"Kastner'in şahitliğinde ne hakikat vardır, ne de iyi niyet... O mahkeme önündeki tanıklığında, Becher lehinde girişimde bulunduğunu inkâr ederken Kastner, bile bile yalan yere yemin etmiştir. Ayrıca şu önemli gerçeği de gizlemiştir: O Becher lehindeki bu girişimini, Yahudi Ajansı ve Dünya Yahudi Kongresi adına yapmıştı... Kastner'in tavsiyesinin kendi şahsı adına değil de, Yahudi Ajansı ve Dünya Yahudi Kongresi adına yapıldığı açıktır... İşte bu yüzden Becher Müttefikler tarafından serbest bırakılmıştır."*

Bu yargılama sonrasında İsrail kamuoyu sarsıldı. "Haaretz" gazetesinde Dr. Moshe Keren, 14 Temmuz 1955'te şöyle yazıyordu: *"Kastner Nazilerle işbirliği etmekten dolayı sanık sandalyesine oturtulmalıdır..."* Ama Yediot Aharonot akşam gazetesi (23 Haziran 1955), bunun niçin yapılamayacağını çok iyi izah ediyordu: *"Eğer Kastner yargılanacak olursa, bu davanın ortaya çıkaracağı gerçeklerden ötürü, milletin önünde tam bir yıkıma uğrayacak olan hükümet üyelerinin tamamıdır."*

Ancak Kastner "tam zamanında" öldü ve İsrail Hükümeti davayı temyize götürdü. Yüce Divan üyelerinin çoğunluğu tarafından Kastner "aklanmak"la kalmadı, bir de kendisine arka çıkıldı. Hâkimlerin çoğunluğu adına kararı okuyan Hâkim Shlomo Chessin'in temel tezi şu idi: *"Macaristan Yahudileri, uzun zamandan beri ağaçta kurumuş kalmış bir dal idi... Ne fiziken, ne de zihnen direniş yapabilecek güçte idiler..."*⁸⁸

Yahudi kitesini bu küçümseyiş, Auschwitz için ölüm trenlerine mırıldanmadan binip yığılmaları için 470 bin Yahudi'nin aldatılmasını, bu esnada da "seçkin" birkaç yüz kişinin Filistin'e yola çıkarılmasını böylece haklı buluyordu.

⁸⁸ Şurada zikrediliyor: Ben Hecht, *Perfidy/Vefasızlık*, s. 270-272.

“*En elverişlilerin seçimi*”yle ilgili bu “*sosyal Darwinizm*”, zaten Hitler’in olduğu gibi siyonist yöneticilerin ideolojisine de tıpatıp uyuyordu.

Böylece Kastner davasından sonuç olarak ortaya çıkan, bunun bir ferдин hatası veya suçu olmadığıdır. Bu, bir adamın görev ihmalinin ötesinde bir şeydir. Asıl trajik olan yanı ise, hükümetin temyiz etmesi sonrasında bir Yüce Divan’ın o adama arka çıkmış olmasıdır. Sonuç itibarıyla, faşist bir ideolojinin meşrulaştırdığı bir devlet suçudur söz konusu olan.

Nitekim bunun en çarpıcı örneği, siyonist yöneticilerin ve özellikle de Bay İzak Şamir’in Stern grubunun Hitler hükümetiyle işbirliğidir.

“Lehi” (“İsrail’in Kurtuluş Savaşçıları”nın ilk harfleri) adlı bu grup, “Hitler’le, Nazi Almanya’sıyla İngiltere’ye karşı bir ittifakı tavsiye etmek gibi ahlâkî açıdan affedilmez bir suç” işlediği için daha önce Ben Guryon tarafından yerden yere vurulmuştu.⁸⁹

Daha 7 Temmuz 1933’te, Siyonist *Davar* gazetesinde David Ben Guryon, (Menahem Begin’in üstâdı) Vladimir Jabotinsky’nin Nazi Almanya’sındaki faaliyetlerini şiddetle eleştirmişti: “Hitler’in Almanya’da iktidara gelişinin hemen sonrasında, Yahudilere ve Marksistlere karşı baskıların en şiddetli olduğu sırada Bay Vladimir Jabotinsky Berlin’e geldi ve halka yaptığı bir konuşmada Siyonist hareket içinde ve Filistin’de Marksistlere ve komünistlere karşı kin tahrikçiliği yaptı.”⁹⁰

Stern grubu, Stern tarafından kurulmuş ve yönetilmiştir. Yardımcısı da (o dönemde İ. Yezernitsky adını taşıyan) İzak Şamir’di. 1941’de İngilizler tarafından vurulan Stern’in ölümünden sonra, grup bir “üçlü” tarafından yö-

⁸⁹ Bar Zohar, *Ben Gourion, le prophete arme/Ben Guryon, Silâhlı Ermiş*, Fayard Yayınları, Paris, 1966, s. 99.

⁹⁰ Joseph B. Schechtman, *Fighter and prophet, The Vladimir Jabotinsky Story/Avcı ve Ermiş, Vladimir Jabotinsky Hikâyesi*, New York, Londra, 1961, s. 185 ve 202-203.

netildi: İsrail Eldad Snab, Natan Yelin-Mor ve operasyonlar komutanı İzak Şamir.⁹¹

Faşist devletlerle ilk temaslar “Kudüs’teki İtalyan Başkonsolosu Kont Quinto Mazzilino ile yapıldı, fakat hiçbir sonuç vermedi”.⁹²

Grup Stern bunun üzerine doğrudan Nazi Almanya’sına başvurdu. İlk aracı olarak Lubençik, İzak Şamir tarafından, Şam’daki gizli servisin başı Von Hentig’e gönderildi. İkinci bir karşılaşma, Natan Yelin-Mor başkanlığında gerçekleştirildi.

Grup Stern’in tarihî şeflerinden Bay İsrail Eldad Snab, Tel Aviv’de çıkan günlük bir gazetede, 4 Şubat 1983 tarihli *Yediot Aharonot*’ta yayınlanan bir makalede, kendisinin hareketi ile Nazi Almanya’sının resmî temsilcileri arasındaki görüşmelerin gerçekliğini teyit eder. Meslektaşlarının Nazilere “Avrupa’da Alman anlayışına uygun yeni bir düzenle İsrail’in Kurtuluş Savaşçıları (Lehi) tarafından temsil edilen Yahudi halkının özlemleri arasında bir menfaat birliğinin mümkün olduğunu” izah ettiklerini söyler.

Bu makale *Haaretz* gazetesinde 31 Ocak 1983’te neşredilenin devamıydı. O makalede, Hitler’in Ankara Büyükelçisi Franz von Papen’e, onun Bakanlığı’na Ocak 1941’de “gizli” damgasıyla gönderilen ve onun Grup Stern’in yöneticileriyle temaslarını anlatan bir mektuptan bahsediliyordu. Şam’daki Nazi gizli servis ajanı Verner Otto Von Hentig’in Stern ve Şamir’in aracılılarıyla yapılan görüşmelerle ilgili şu notu da ilâve ediliyordu: “İsrail kurtuluş hareketi ile Avrupa’daki yeni düzen arasında işbirliği, III. Reich şansölyesinin nutuklarından birine de uygun düşmektedir. Çünkü bu nutukta Hitler, İngiltere’yi tek başına bırakmak ve yenmek için her türlü birleşme ve ittifakın kullanılması gerektiğinin al-

⁹¹ İzak Şamir’in Stern grubu içindeki rolü ve görevleri için, bkz: İsrail Sanders’in *Davar* gazetesindeki makalesi (Tel Aviv, 22 Haziran 1975).

⁹² Fred Goldstein, *L’Irşoun/Irşoun*, France-Empire Yayınları, Menahem Begin’in önsözüyle.

lını çiziyordu.” Ayrıca bu notta Stern grubunun “Avrupa’daki totaliter hareketlere, onların ideoloji ve yapılarına sıkı sınıya bağlı” olduğu da ifade ediliyordu. Bu belgeler Alman arşivlerinde bulunmuştur.

19 Ağustos 1983’te, Tel Aviv’deki haftalık *Hotam*’da, İşçi Partisi’nden sendikacı, Kibutz Gueva üyesi Bay Eliezer Halevi, Avrupa’da savaşın ortalığı kasıp kavurduğu, Mareşal Rommel’in birliklerinin Mısır toprağına çoktan ayak bastığı ve Yahudilerin Naziler tarafından imhasının giderek şiddetlendiği bir sırada, Almanya’nın Ankara büyükelçiliğine verilmiş (o sıra Yazernitsky adını taşıyan) İzak Şamir ve Abraham Stern imzalı bir belgenin bulunduğunu açıklar. Bu belgede özellikle şöyle denilmektedir: “Bizler sizinle tıpatıp aynı anlayışa sahibiz. Öyleyse birbirimizle niçin yardımlaşmayalım?”

(Stern’in ölümünden sonra grubu yöneten “üçlü”nün arasına geçmezden önce İzak Şamir’in ikinci adam pozisyonunda olduğu) Stern grubunun Nazilere sunduğu tekliflerin temel metninin tercümesi* aynen şöyledir:

“Filistin’deki (NMO) Millî Askerî Örgütü’nün (İrgun Zevai Leumi), Avrupa’daki Yahudi meselesinin halli ve NMO’nun Almanya safında savaşa aktif katılımıyla ilgili temel ilkeler.

Alman nasyonal-sosyalist devlet yöneticilerinin nutuklarından, Yahudi meselesinin kökten halledilmesinin Avrupa Yahudilerinin (Judenreines Europa) kitleler hâlinde gönderilmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır.

Yahudilerin Avrupa’dan kitleler hâlinde bu tahliyesi, Yahudi meselesinin hallinin ilk şartıdır, fakat bu, ancak o kitlelerin Filistin’e, tarihî sınırları içindeki Yahudi Devleti’ne yerleştirilmesiyle mümkündür.

* Almanca orijinali, David Yisraeli’nin şu kitabının 11 numaralı Ek’inde bulunmaktadır: *Le probleme palestinien dans la politique allemande, de 1889 à 1945/1889’dan 1945’e Alman Siyasetinde Filistin Meselesi*, Bar İlan University, Ramat Gan., İsrail, 1974, s. 315-317. Bu metnin fotoğraf olarak alınmış kopyesi için kitabımızın ekine bakınız.

Yahudi sorununu kesin bir şekilde çözmek ve Yahudi halkını kurtarmak, "İsrail'in Kurtuluşu İçin Hareket" in (Lehi) ve onun Filistin'deki Millî Askerî Örgütü'nün (Irgun Zevai Leumi) siyasi hareketinin ve uzun yıllardır süren mücadelesinin hedefidir.

Reich hükümetinin Almanya içindeki siyonist faaliyeti ve siyonist göç plânları karşısındaki iyi niyetli tutumunu bilen NMO inanıyor ki:

a. Avrupa'da Alman anlayışına göre yeni bir düzenin kurulması ile Lehi tarafından ete kemiğe büründürülen haliyle Yahudi halkının gerçek özlemleri arasında müşterek menfaatler olabilecektir.

b. Yeni Almanya ile yenilenmiş bir İbrani milleti (Volkish Nationalen Hebraertum) arasında işbirliği mümkündür.

c. Millî ve totaliter bir temele dayalı ve Alman hükümetine bir anlaşmayla bağlı tarihî Yahudi Devleti'nin kuruluşu, gelecekte, Almanya'nın Ortadoğu'daki pozisyonunu devam ettirmeye ve güçlendirmeye katkıda bulunabilecektir.

"İsrail'in Kurtuluşu İçin Hareket" in (Lehi) millî özlemlerinin Alman hükümeti tarafından kabul edilmesi şartıyla, Millî Askerî Örgüt (MNO) Almanya safında savaşa katılmayı teklif eder.

Askerî, siyasi ve enformasyon düzeyinde, hem Filistin'in içinde hem de Filistin dışında geçerli olan NMO'nun bu teklifi, bütün bunlar için gerekli organizasyonuyla birlikte, Avrupa'da NMO yönetimi altındaki askerî eğitime ve Yahudi iş gücünün örgütlenmesine bağlı olacaktır. Bu askerî birlikler Filistin'in fethi için, böyle bir cephenin açılması durumunda, savaşa katılacaklardır.

İsrail'in Kurtuluşu İçin Hareket'in, Avrupa'da Yeni Düzen'in kurulmasına, daha hazırlık safhasından itibaren katılması, Yahudi halkının özlemlerine uygun olarak Avrupa'da Yahudi meselesinin gerçek anlamda radikal bir çözümüne bağlı olacaktır. Bu ise, Yeni Düzen'in temelini bütün dünyanın gözünde çok büyük ölçüde artıracaktır.

İsrail'in Kurtuluşu İçin Hareket'in işbirliği, Alman Hükümet Şansölyesi'nin yakın zamanlarda verdiği demeçler istikametinde olacaktır. Sayın Hitler bu demeçlerinde İngiltere'yi tec-

rit etmeye ve yenmeye yarayacak her türlü müzakerenin ve her türlü ittifakın üzerinde duruyordu.

NMO kısmen Filistin'deki Revizyonist Hareket'in (Yeni Siyonist Örgütü) başı bozuk askerlerinden meydana gelmektedir. NMO bu örgütle Jabolinsky'nin şahsı aracılığıyla bu kişi ölünceye kadar özel ilişki içinde bulunmuştur.

Daha sonra Filistin'deki bu Revizyonist Örgüt'ün İngiliz yanlısı tutumu, o özel birlikteliğin yenilenmesini imkânsız hâle getirmiştir. Söz konusu birliktelik, bu yılın sonbaharında onunla NMO arasında memnuniyet verici bir kopmayla ve bu ayrılığın ardından daha dinamik bir hareketin ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır.

NMO'nun gayesi, tarihî sınırları içinde bir Yahudi Devleti'nin kurulmasıdır.

Bütün Siyonist akımların aksine NMO, yerleşimci bir sızmanın vatana nüfuzun ve tedricen ele geçirmenin tek yolu olduğu düşüncesini reddeder. Parolamız şudur: Filistin'in kurtuluşu ve fethi için tek gerçek yol olan, savaş ve fedakârlık.

Militan karakteri ve İngiliz karşıtı tutumuyla NMO –İngiliz idaresinin sürekli baskısıyla karşı karşıya bulunduğu için–, siyasî faaliyetini gizlice yürütmeye ve üyelerini Filistin'de askerî formasyona kavuşturmaya mecburdur.

Silâhli eylemlerini 1936 sonbaharında başlatmış olan NMO, özellikle 1939 yazından itibaren, İngiliz 'Beyaz Kitap'ının yayınlanmasından sonra, İngiliz işgalciye karşı yıpratma ve sabotaj faaliyetini oldukça başarılı bir şekilde yoğunlaştırarak dikkatleri üzerinde toplamıştır. Bu faaliyet, ayrıca da gündelik gizli radyo yayınları, o dönemin hemen hemen bütün basını tarafından gündeme getirilmiş ve yorumlanmıştır.

Savaşın başlangıcına kadar NMO Varşova, Paris, Londra ve New York'taki bağımsız siyasî bürolarını devam ettirmiştir. Varşova bürosu esas itibarıyla Millî Siyonist Gençlik'in askerî organizasyonu ve formasyonu ile ilgileniyordu. Bilhassa Polonya'da NMO'nun Filistin'deki savaşını heyecanla takip eden ve mümkün olan her yolla kendisine yardım eden Yahudi halk kitleleriyle sıkı ilişkilerini sürdürüyordu.

Varşova'da ikisi de NMO'ya ait iki gazete (Die Tat ve Jerozolima Wyzwaiona) piyasaya çıktı.*

Varşova bürosu o zamanki Polonya hükümeti ve NMO'nun gayretlerini en büyük alâka ve anlayışla gözlemleyen askerî çevrelerle ile sıkı temas içinde bulundu.

Böylece 1939'daki savaş boyunca NMO üyelerinin gizli müfrezeleri Filistin'den Polonya'ya gönderildi.

Eğitim merkezlerinde, Polonyalı subaylar, onlara askerî formasyon kazandırdı.

NMO ile Polonya hükümeti arasında Varşova'da yardımını somut olarak artırması maksadıyla yürütülen (ve o zamanki hükümetin arşivlerinde bulunan) görüşmeler, savaş başında son buldu.

Yapısı ve dünya anlayışı bakımından NMO, Avrupalı totaliter hareketlerle sıkı bir bağlantı içindedir.

NMO'nun savaş kapasitesi, radikal savunma tedbirlerinden dolayı, İngiliz idaresi ve Araplarla, bunun yanında da Yahudi sosyalistlerle ilgili konularda, hiçbir zaman felç edilememiş veya ciddi bir şekilde tökezletilememiştir."

Görüşmeler, Müttefik Birliklerinin 1941 Haziranında Abraham Stern ve İzak Şamir'in özel görevlisi Naftali Lubençik'i, Şam'daki Nazi gizli servisinin tam da bürosunda tutuklamasıyla kesilmiştir. İzak Şamir'in Britanya yetkilileri tarafından Aralık 1941'de "terörizm ve Nazi düşmanıya işbirliği"nden dolayı tutuklanmasına kadar, grubun diğer üyeleri temaslara devam etmişlerdir.

*Hatırlayalım ki Bay İzak Şamir bugün** Siyonist İsrail Devleti'nin Dışişleri Bakanı'dır. Daha önce de başbakanı ve Şimon Peres ile arasındaki münavebeden dolayı da tekrar başbakan olacaktır.*

* *Eylem ve Kurtarılmış Kudüs.*

** Kitabın yazıldığı tarih olan 1986'da, çev.

4. Yahudilerin Filistin'den başka yere kabulü tekliflerini ret

Hitlerci cellâtların işini kolaylaştıran aynı cânice mantık, başka yerlerde olduğu gibi Macaristan'da da, o kıyametin tam ortasında, Siyonist delegasyon tarafından 1938'de Evian'da takip edilen "çizgi"nin sürdürülmesini emreder: İmha edilme tehlikesiyle yüz yüze bulunan Yahudiler'e Filistin dışında herhangi bir sığınağın reddedilmesi, dolayısıyla da onları kuratarabilecek bütün ülkelerin kapılarının kapatılması.

İngiltere Başhahamı tarafından düzenlenen Yardım Komitesi'nin Başkanı Haham Salomon Schonfeld, suçlayıcı bir şahitlikte bulunur: "1942'den 1943'e kadar yaşadığım tecrübe, bende şu kanaati uyandırdı ki Britanyalılar açıkça, olumlu bir şekilde ve kayıtsız şartsız yardım etmeye tamamen hazırdılar ve onların bu hazırlığı, Filistin'i mültecilere açmanın mümkün olan tek çözüm yolu olduğunda inat eden siyonist yöneticilerin muhalefetine çarptı... Aralık 1942'de Nazi terörüne karşı bir Yardım Komitesi oluşturduk... Bir önerge verildi... Bununla Majestelerinin Hükümeti'nden, Hint Dominyon Hükümeti'yle anlaşmalı olarak, tehlikedeki şahıslara topraklarında veya kontrolü altındaki başka bir toprakta sığınmak sağlaması istendi... ve diğer müttefik hükümetler de benzeri tedbirler almaya davet edildi... Bu önerge iki hafta içinde Avam ve Lordlar Kamarasından 277 parlamenter tarafından imzalandı... Majestelerinin Hükümeti, İle Maurice ve diğer topraklar için yüzlerce göçmen belgesi hazırladı... 27 Ocak 1943'te son aşamalardan da geçildiğinde, siyonist bir sözcü Yahudilerin bu önergeye karşı olduklarını, çünkü o önergede Filistin'in adının geçmediğini ileri sürdü... Önerge de geçerliğini o an kaybetti."⁹³

Bu şahitlik, Başkan Roosevelt'in Yahudi dostu ve onun tarafından Büyük Britanya'yı Nazi katliâmından arta ka-

⁹³ Haham Moshe Shonfeld *The Holocaust Victims accuse: Document and Testimony on Jews war criminals/Holokost Kurbanları Suçluyor: Yahudi Savaş Suçluları Hakkında Belge ve Tanıklık*, Bölüm I, Neturei Karta of USA New York, 1977, s 60-61.

lan yüz bin ilâ iki yüz bin kişiyi kabule ikna etmekle görevlendirilen Morris L. Ernst'in tanıklığını teyit ediyor. Ernst İngilizleri Yahudi veya değil 150 bin "yerinden edilmiş kişiyi" kabul etmeye hazır olduklarını açıklamaya ikna etmeyi başardı. Bir o kadarını da ABD yapacaktı. Başkan Roosevelt bu görevin başarıyla sonuçlanmasından memnundu, fakat dönüşte Ernst kendisine şöyle dedi: *"Yapacak hiçbir şey yok! Bunu gerçekleştiremeyiz, çünkü Amerika'da boruları öten Yahudi yöneticiler buna taraftar değiller... Siyonist hareket biliyor ki Filistin bir süre için 'a remittance society/kredi toplumdur ve olacaktır'! Bağış yapanlara zavallı Yahudilerin gidecek başka yerleri olmadığını söyleyerek Filistin için büyük paralar toplayabildiklerini biliyorlar."*⁹⁴

Yahudileri kabule hazır bütün ülkeler ve bu arada İsveç karşısında, siyonist yöneticilerin tutumu katı olmaya devam etti: *"1939'da Alman Yahudilerine karşı zulümlerin şiddetlenmesi üzerine İsveç Parlamentosu, kesin bir ölümden kurtulmaları için on binlerce Yahudi'nin ülkeye girişine izin veren bir kanunu kabul etti... İsveç'in Başhahamı (1897'de Basel Konferansı'na katılmış ilk dönem siyonistlerinden) Dr. Mordehay Ehrenpreis ve İsveç Yahudi cemaati lideri... binlerce Yahudi'nin girişinin, hiç antisemitizm yaşamamış olan bu ülkede bir Yahudi sorunu yaratacağı bahanesiyle... hükümetten bu kanunu yürürlüğe koymamasını istediler ve başardılar... Hâlbuki dört sene sonra, bütün Danimarka Yahudileri gizli yollarla ve birden bire İsveç'e girdiklerinde, Ehrenpreis apışıp kaldı ve hiçbir şekilde mani olamadı... Antisemitizm korkusu delili Ehrenpreis için sadece Stockholm Yahudi cemaatinin yönetiminin kendi cânî plânına katılmasını sağlayan bir bahaneydi. Bu siyonizm emektarının asıl gerekçesi, Yahudiler ölüm tehlikesi altında olsalar bile, onlara Eretz İsrail'den/İsrail Toprağı'ndan başka bir yer bulunmaması şeklindeki, tipik siyonist, ilkeydi... Onun için Kudüs'teki Ya-*

⁹⁴ "Yahudilik İçin Amerikan Konseyi"nin senelik altıncı konferansında, 22 Nisan 1950'de, Morris L. Ernst'in konuşması. Zikreden: Moshe Menuhim, age, s. 96.

luudi Ajansı Yardım Komitesi Başkanı Yitzchek Greenbaum... kendisini 1944'te İsveç Yardım Komitesi'ne tayin ettirdi."⁹⁵

Siyonist yöneticilerin Nazilerle bu işbirliğinin bizzat ilkesi, bu ilkeyi benimseyen ve destekleyen Başsavcı Haim Cohen'in Greenwald'a karşı yaptığı şu Kastner savunmasındaki gibi daha iyi özetlenemez: "Eğer bu sizin felesefenizle bire bir çakışmıyorsa, Kastner'i tenkit edebilirsiniz... Fakat bunun işbirliğiyle ne alâkası var?... Filistin'e göç organizasyonunda elit bir kesimi seçmek siyonist gelenekte hep var olagelmıştır... Kastner de zaten bundan başka bir şey yapmamıştır."⁹⁶

Yahudilerin ("seçme" olmaksızın), bizzat siyonist ilkelere göre, ülkenin geri kalanından tecrit edilmek yerine, tam aksine (dinî ve manevî özelliklerinden en ufak bir şeyi dahi terk etmeden) halkla bütünleşerek kurtulmalarının tipik bir örneği bize, Yahudilerin imhası şeklindeki şeytanî projeden Yahudilerin handiyse tamamının kurtarıldığı Avrupa'nın tek ülkesi Danimarka tarafından verilmiştir. Hem de bu, enteresandır, vahşi ve güçlü imkânlarla donanımlı bir düşman karşısında, şiddetten uzak, son derece insanî bir direniş yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Hannah Arendt Danimarka'da bu kurtarmanın nasıl gerçekleştirildiğini şöyle anlatır:

"Almanlar sarı kolluk takma meselesinden söz açınca, Danimarkalılar onlara, ' böyle bir sarı kol şeridini ilk önce kralların takacağını' cevabıyla yetindiler. Danimarkalı yüksek düzeyli görevliler, Yahudiler aleyhinde alınacak her türlü tedbirin kendilerini istifaya mecbur edeceğini belirttiler. Bu konuda bir etken önemli rol oynadı: Almanlar, Danimarkalı yöneticilere, Danimarka'da doğup büyüyen ve sayıları altı bin dört yüz civarında olan Yahudilerle, savaş başlamadan önce bu ülkeye sığınan ve Alman hükümetinin vatansız olarak ilân ettiği Yahudiler arasında, kendileri için çok önemli olan, bir ayırımı dahi yaptıramadılar.

⁹⁵ Haham Moshe Schonfeld, age, s. 110-111.

⁹⁶ Court record, cc 124/53, Jerusalem district Court/Mahkeme kayıtları, cc 124/53, Kudüs bölge mahkemesi.

Dahası, Alman bozgununu çabuklaştırabileceklerini düşünen Danimarkalı işçiler ayaklandılar: Danimarka tersanelerinde isyanlar oldu, çünkü liman işçileri Alman gemilerini sefere hazırlamayı reddettiler ve greve başladılar. Alman askerî komutası olağanüstü hâl ve sıkıyönetim ilân etti. Himmler bunun “çözümü” hayli zamandır bekleyen Yahudi problemine el atmanın tam zamanı olduğunu düşünüyordu. Tahmin edemediği şeyse, Danimarka direnişi bir yana, yıllardır Danimarka’da bulunan Alman sorumlular da artık eski Almanlar değillerdi! Bölgenin askerî sorumlusu General von Hannecken birliklerini, Alman hükümetinin tam yetkili adamı Dr. Werner Best’in emrine vermeyi reddetti; SS’lerin Danimarka’da görevli özel birlikleri Einstazkommandolar, Best’in Nürnberg’teki ifadesine göre, “merkez şubelerden gelen emirlere” itiraz ettiler. Bizzat Best’e gelince, –Berlin’de kendisinin ne derece ‘sorumsuz’ olduğu muhtemelen hiç bilinemediyse de–, artık ona da güvenilemezdi. (Aslında Gestapo’nun eski bir üyesi, Heydrich’in hukuk danışmanıydı. Polisler hakkında, o zamanlar çok ünlü, bir eserin de yazarı olan bu kişi, Paris’te askerî hükümet için çalışmıştı). Bununla beraber, İskandinavya’da her şeyin pek de yolunda gitmeyeceği baştan beri belliydi. Eichmann’ın gizli servisleri en iyi adamlarından birini, ‘merhametsiz bir sertlik’ten taviz vermekle kimsenin itham edemeyeceği Rolf Günther’i gönderdi. Günther Kopenhag’taki meslektaşları üzerinde hiç etkili olamadı. Hatta Hannecken Yahudilerin işe gittikleri zaman (kendilerinin Yahudi olduğunu belli edecek) giriş çıkış saatlerini işaretlemeleri emrini vermeyi bile reddetti!

Best Berlin’e gitti ve kategorileri ne olursa olsun bütün Danimarka Yahudilerinin Theresienstadt’a sürgün edileceği vaadini aldı. Naziler açısından bu çok büyük bir tavizdi. Yahudilerin yakalanması ve derhal 1 Ekim gecesi sevk edilmeleri kararı alındı. Ne Danimarkalılara, ne Yahudilere, ne de Danimarka’da görevli Alman birliklerine güvenilemeyeceği için, Yahudileri ev ev aramak için Almanya’dan polis birimleri getirilmesi gerekti. Son anda Best bu polislere kapıları kırma haklarının olmadığını, o durumda Danimarka polisinin müdahale edebileceği bilgisini verdi. Dolayısıyla, iki polisin karşı karşıya gelmemesi gerekiyordu. Bu durumda Alman polisleri sadece kendi rızalarıyla girmelerine müsaade

eden Yahudileri yakalayabileceklerdi. Toplam yedi bin sekiz yüzden fazla Yahudi arasından Alman polisi evlerinde bulunan ve kapılarını açmaya hazır tam dört yüz yetmiş yedi kişi bulabildi. Çünkü o kader tarihinden birkaç gün önce, muhtemelen bizzat Best tarafından bilgilendirilen Alman nakliye ajanı Georg F. Duckwitz, Danimarkalı görevlilere bütün Alman projelerini açıklamış, onlar da bu haberi alelacele Yahudi cemaatinin sorumlularına iletmışlerdi. Bu sorumlular haberi Yeni Yıl kutlaması münasebetiyle sinagoglara gelenlere duyurmuşlardı. Bunun üzerine Yahudiler apartmanlarını terk edip saklanma fırsatı buldular; Danimarka'da bu son derecede kolaydı, çünkü Nürnberg yargılamasında kullanılan ifadeyle 'Danimarka halkının bütün tabakaları, kralından en basit vatandaşına kadar' onları evlerine kabul etmeye hazırdı.

Eğer Danimarkalıların komşusu İsveç olmasaydı, belki onlar savaş sonuna kadar saklandıkları yerlerde kalacaklardı. Yahudileri İsveç'e göndermek mantıklıydı; bu da Danimarka balıkçı tekneleriyle gerçekleştirildi. Danimarka'nın zengin vatandaşları, imkânı olmayanların yol paralarını (yaklaşık 500 Fransız frangı/80 avro) ödediler. Belki de en şaşırtıcı olan nokta şuydu: O dönemde, her yerde Yahudiler kendi sürgün paralarını kendileri ödüyorlardı. Zengin Yahudiler ise çıkış vizesi almak için (Hollanda, Slovakya ve daha sonra da Macaristan'da) gerek mahallî yetkililere rüşvet vererek, gerekse peşin paradan başka bir şey kabul etmeyen ve Hollanda'da vizeleri kişi başına yirmi beş bin ilâ elli bin franga satan SS'lerle 'yasal olarak' pazarlık ederek bir servet ödüyorlardı. Yahudilerin gerçek bir sempatiyle karşılandıkları ve insanların kendilerine yardıma hazır oldukları yerlerde bile, onlar her zaman bu yardımın karşılığını ödemek zorundaydılar; yoksul Yahudilerinse katliamdan kurtulma şansları hiç yoktu.

Danimarka ile İsveç'i ayıran beş ilâ yirmi beş kilometrelik deniz yolunu bütün Yahudilerin aşmaları için ekim ayının büyük bir kısmı gerekti. İsveçliler, en az 1000'i Alman kökenli, 1310'u yarı Yahudi ve 686'sı Yahudi ile evlenmiş Yahudi olmayan kişi olmak üzere toplam 5919 mülteciyi kabul etti. (Danimarkalı Yahudilerin yüzde 50'ye yakını ülkelerinde kalmış ve saklanarak hayatlarını devam ettirmiş görünüyor). Danimarkalı olmayan Yahudiler asla

bu kadar iyi muamele görmediler, çünkü bunların hepsine de çalışma izni verildi. Alman polisinin yakalayabildiği birkaç yüz Yahudi ise Theresienstadt'a sürgün edildi. Bunlar zamanında bilgilen-dirilememiş veya olup biteni anlayamayan yaşlılar veya yoksullardı. Gettoda onlar diğer her gruptan daha fazla özel ayrıcalıklardan yararlanıyorlardı, çünkü Danimarkalı kurumlar ve vatandaşlar onların durumuyla sürekli ilgileniyorlardı. Onlardan kırk sekizi öldü; bu grubun yaş ortalaması hesaba katıldığında, nispeten düşük bir rakam. Her şey tamamlandığında Eichmann, eni konu düştükten sonra, 'Danimarka Yahudileri ile ilgili tasarlanmış operasyonlar çeşitli sebeplerden ötürü başarısızlıkla sonuçlanmıştır' kanaatine vardı. Buna karşılık garip Dr. Best, 'Operasyonların hedefi çok sayıda Yahudi'yi ele geçirmek değil, Danimarka'yı onlardan temizlemektir ve bu hedefe ulaşıldı' açıklamasını yapıyordu.

Siyasî ve psikolojik açıdan bu olayın en ilgi çeken yönü, Danimarka'da görevli Alman yetkililerin tutumudur. Onların Berlin'in emirlerini sabote ettikleri besbellidir.

Bildiğimiz kadarıyla Nazilerin yerli halkların bu açık direnişini takdir etmek zorunda kaldıkları yegâne durumdur. Ve öyle görülüyor ki bu direnişi gözlemleyen bazı Naziler ister istemez fikir değiştirdiler ve sonuçta bütün bir halkı imha etmenin öyle tabii bir şey olamayacağı kanaatine vardılar."⁹⁷

Ayrımcılığı teşvik eden siyonistlerin yoluyla taban tabana zıt olan bu yolla, Yahudileri ideolojilerinin bir âleti olarak fanatikçe kullanmak yerine, binlercesinin Nazilerin elinden kurtarılabilceği böylece gözler önüne serilmiş oldu.

Siyonist yöneticilerse, onlar, "şu iki yardım şeklini birbirinden ayıran uçurumu atlayıp geçtiler: Yahudilere kurtulmaları için yardım etmek ve Yahudileri sürgün etmeleri için Nazilere yardım etmek."⁹⁸

Biz burada insanları değil, tam aksine bir felsefeyi, Hitler ile siyonistlerin ortak paydası olan "sosyal Darwincilik" ve "en elverişli olanların seçimi" felsefesini yargılıyoruz.

⁹⁷ Hannah Arendt, *agc*, s. 191-194.

⁹⁸ Hannah Arendt, *agc*, s. 19.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BİR İSTİLÂNIN TARİHİ

Siyonist istilâ tam olarak ancak, “Basel’de ben Yahudi Devleti’ni kurdum” diye, 1897’de, sevine sevine, ilân eden Theodor Herzl tarafından tasarlanan plândan yola çıkılarak kavranabilir.

O yüzden, siyasî siyonizmin iç mantığını yakalayabilmek için, bunun Herzl’in eserindeki oluşumunu görmemiz gerekir.

Dolayısıyla bu araştırmada, –en azından ikinci bölümü okumuş okuyucu açısından–, Herzl’in *Günlük*’üne göndermelerde belli sayıda tekrarlar bulunacaktır. İkinci bölümde biz tek cilt hâlinde Löwenthal tarafından yayınlanmış *Günlük*’ün (“*Diaries*”) özetini kullanmıştık, burada ise münhasıran, New York Herzl Pres 1970 yayını, Raphael Pataï tarafından takdimi yapılmış, dört ciltlik *The complete diaries of Theodor Herzl/Theodor Herzl’in Tam Günlükleri*’den alıntılar yapacağız.

GİRİŞ

F ilistin'deki siyonist istilâ bazı dinî bahaneler ileri sürdü: Özellikle de "Vaat Edilmiş Toprak" bahanesini... Sanki bu toprak Tanrı'nın bir bağışığıydı. *Gelecek yıl Kudüs'te*, asırlar boyunca sadece sofu Yahudiler için ifade ettiği anlamla kalmadı, birçok Hıristiyan için de, *semavî bir Kudüs'te* Tanrı'nın hükümranlığının gerçekleşmesinin mesihçi umudu oldu. Ne var ki bir toprağın, binlerce yıldır orada oturan kimsele rin zararına, ele geçirilmesi söz konusuydu.

Bu aldatma girişimi, Haçlılarınkini andırıyor. O girişimde de Batı halklarının derin tabakalarında iyice kök salmış ve bütün fedakârlıklara hazır Hıristiyan imanî, siyasî veya dinî yetkililer tarafından sinsice sömürülmüştür. Onlar, çoğu zaman şu iğrenç çıkarılara hizmet ettirmek için Hıristiyanların heyecanlarını coşturacak konuları kullanmışlardır: Bir yanda, Batı Hıristiyanlığının feodal prensleri üzerinde hegemonyasını tekrar kurmak ve Doğu Hıristiyanlığı ayırımına son vermek isteyen bir Papalığın emelleri ve diğer yanda, "kutsal toprak"ta bir krallığa sahip olma peşindeki açgözlü derebeylerinin veya bu seferlerin nakil ve ekipman teminiyle zenginleşme yolunda kendilerine harikulâde imkânlar sunduğu Venedik, Ceneviz veya başka yerlerin tüccarlarının sefil arzuları yatıyordu.

Başlangıçta, Kutsal Toprak'a yapılan hacların bir uzantısı ve ellerinden "Merkad-i İsa/Hz. İsa'nın Mezarı"nın

kurtarılması gereken “kâfirler”e karşı bir “savunma” savaşı gibi gösterilen bütün bu bahaneler, kanlı bir istilâyı, topraklara elkoymayı ve servetleri yağmalamayı (ki İstanbul’un zapt ve talan edilişi bunun en korkunç belgesidir) haklı göstermeye yaramıştır.

Siyonist istilâ da, 20. yüzyıl sömürgeciliğinin yeni metodlarına göre, siyasî niyetlerle ve askerî saldırılarla bir toprağı zaptetmek için yapılan Haçlı Seferlerinkine benzer bir din sömürsüdür.

Bu din sömürsünün işleyiş tarzı ve hileleri, siyasî siyonizmin kurucusu Theodor Herzl’in kitabında bütün çıplaklığıyla açık ve net olarak görülebilir.

İleriki sayfalarda verilecek bütün metinler –ki bunlar olmadan siyonist teşebbüsün gelişimini ve onun saldırılarının ve yayılışının iç mantığı anlaşılacaktır–, Herzl’in *Günlük*’ünden alınmıştır. Herzl 1895’ten 1904’e kadar tuttuğu *Günlük*’ünde, siyasî siyonizmin derin anlamını gözler önüne seren gerçek niyetlerini, tasarılarını ve girişimlerini kaydetmiştir.

Siyonist saldırıyı aydınlatan tarihî geçmişi hakkında mümkün olduğunca tarfsız bir dosya oluşturmak için, biz yorumumuz, siyonist girişimin bütün geleceğinin habercisi bu *Günlük*’ten sonuç olarak çıkan beş ana konuyu sınıflandırmaktan ibaret olacaktır.

1. *Siyonistler Filistin’i elde etmeye bir iman meselesi olarak bakmaz, fakat “etkili bir efsanenin” harekete geçirici gücünden yararlanmaya bakarlar.*

Herzl bu konuda tamamen açık ve nettir:

23 Kasım 1895: *“Tabî ki dedim Londra Başshahamına, tıpkı Zadoc Kahn’a (Paris Başshahamına) ve Güdeman’a dediğim gibi, ben projemde hiçbir dinî sâike bağlı olarak hareket etmiyorum. Elbette atalarımın dinine saygım var, en azından diğer dinlere olan saygım kadar.”* (c. 1, s. 278)

26 Kasım 1895: *“(Londra “Jewish Chronicle”den) Asher Myers bana, Eski Aliit’le ilişkiniz nedir diye sordu. Ben kendisi-*

ne şu cevabı verdim: Ben hür düşünceliyim ve bizim ilkemiz herkesin kendi selâmetini kendine göre aramasıdır.” (c. 1, s. 283)

Asher Myers de ona “Dindar Yahudiler sizi izleyecekler, ama sizi kötü bir Musevi olarak görecekler” der. (Aynı eser)

Hedef, yani Filistin, onun için dinî bir anlam taşımaz. Fakat kendisine bir miti istismar etme imkânı verir: “Filistin’in sakıncalı yanı, Rusya ile Avrupa’ya yıkın olması, yayılmak için mekânının bulunmaması ve de alışık olmadığımız iklimidir.

Kârlı yanı ise: Güçlü efsanesi (mighty legend)” (9 Haziran 1895, c. 1, s. 56)

Filistin’in kendisi açısından pek az dinî manası olduğunu yazar: “Ben size ‘Vaat Edilmiş Toprak’ hakkında her şeyi söyleyebilir, fakat neresi olacağını söyleyemem. Bu bütünüyle il-mî bir meseledir; bizler tabiat, jeoloji ve iklimle ilgili her çeşit et-keni hesaba katmalıyız...” (13 Haziran 1895, c. 1, s. 133)

Herhangi bir yer. Ya da daha ziyade: Musevi inancıyla hiçbir alâkası olmayan kriterlere uygun bir yer. 13 Haziran 1895’te şunu yazar: “Daha ‘Yahudi Toplumu’ oluşur oluşmaz, göç edeceğimiz yeri, bilim adamları sayesinde, belirlemek için çok sayıda Yahudi coğrafyacının katılacağı bir konferans düzenleyeceğiz.”

“Prensipte, ne Filistin’e karşıyım ne de Arjantin’e. Sadece sıcak veya soğuk bölgelere alışkın Yahudiler için farklı bir iklime sahip olmalıyız. Gelecekteki dünya ticaretimiz için sahilimiz ve yüksek düzeyde makineleşmiş tarımımız için de geniş arazilerimiz olmalı. Bilim adamları bu konuda bizi bilgilendirecekler. Karar Yönetim Konseyi’miz tarafından alınacaktır.” (Aynı eser)

16 Haziran 1895’te şöyle yazıyordu: “Hiç kimse Vaat Edilmiş Toprak’ı onun gerçekten bulunduğu yerde görmeyi hiç düşünmedi. Hâlbuki o ne kadar da yakın! İşte onun bulunduğu yer: Bizim içimizde. Kimseyi kandırmıyorum. Hakikati söylüyorum; herkes bunu tahkik edebilir. Çünkü herkes kendi içinde Vaat Edilmiş Toprak’ın bir parçasını –biri kafasında, bir diğeri ellerinde, bir üçüncüsü de tasarruflarında– götürecektir. Vaat edilmiş Toprak, onu götürdüğümüüz yerde-dir.” (c. 1, s. 105)

Herzl, Filistin'le ilgili (kendisine tamamen yabancı olan) peygamberce veya mistikçe düşüncelerle alay bile eder.

Onu ilgilendiren, sadece ve sadece Filistin'e yerleşmeyi ve "Yahudi Devleti"nin yayılmasını haklı gösteren (Yahudilere veya Hıristiyanlara ait) mitlerdir.

12 Nisan 1896'da Anglikan Rahip Hechler ile seyahat eden Herzl bize şunu anlatır: *"Filistin haritalarını açtı ve bana saatlerce pek çok şey öğretti. Kuzeydeki sınır, Kapadokya'nın karşısındaki dağlar olmalı; güneydeki ise Süveyş Kanalı. Yayılış sloganı ise: Davut ve Süleyman'ın Filistin'i."* (26 Nisan 1896, c. 1, s. 342)

Bu düşünceyle çarpılan Herzl, meselenin "peygamberce" yanını hiçbir şekilde ciddiye almaz: 24 Nisan 1896 (c. 1, s. 342), Rahip Hechler'in Büyük İsrail hakkındaki plânını ete kemiğe büründürür: *"O zamana kadar sadece Hechler versiyonu içinde bilinen bu tam plânı, tabii yapabileceğim pek bir şey bulunmayan 'peygamberce' yönleriyle birlikte takdim ettim."*

Herzl Filistin hakkında sofu Yahudilerin bakış açıları kadar, Hıristiyanların bakış açılarını da benimsemez: *"İngiltere'nin dindar Hıristiyanları eğer Filistin'e gidersek bize yardım edecekler. Çünkü onlar Yahudiler evlerine döndükleri zaman Mesih'in Geleceği beklentisi içindeler."*

Goldsmid'le kendimi birden bire bir başka dünyada buldum.

O yarısını Moskova'ya, diğer yarısını da Roma'ya olmak üzere taş taş Hıristiyanlara vererek İsa'nın Mezarı'nı kurtarmak istiyor!

Montaigu gibi o da büyük bir Filistin düşünüyor." (Kasım 1895, c. 1, s. 282)

Onu ilgilendiren sadece budur. Türk diplomatı İbrahim'e, 15 Şubat 1902'de (c. 3, s. 127) hedeflerini söyler: *"Bana siyonizmin amaçlarını sordu. Ben de ona siyonizmin sarpına kadar milliyetçi Yahudilik olduğunu anlattım."*

Herzl, Yahudilerin ırk birliği konusunda kuruntular taşımaz. Londra'da Israel Zangwill ile tartıştıktan sonra (21 Kasım 1895), şu notu düşer: *"O meseleye ırk açısından bakıyor. Bense, kendisiyle benim aramdaki fizikî farklılıkları görüp*

dururken böyle bir şeyi kabul edemem. Ben yalnızca şunu söylüyorum: Bizler tarihî bir birliği, antropolojik farklılıkları bulunan bir milleti oluşturuyoruz. Bir Yahudi Devleti kurmak için bu kadarı yeter. Hiçbir millet ırkî bir tıpa tıp benzerlik arz etmez.” (c. 1, s. 276)

Yahudi Devleti’nde daha önce şöyle yazıyordu: “Aslına bakılırsa, bizler birbirimizi aynı ırktan insanlar olarak değil de, atalarımızın dininden kimseler olarak tanıyoruz.”¹ Bu dine artık iman etmeyen bir adam için ne enteresan bir bakış açısı! (İsraillilerin yüzde 85’inin bakış açısı da bugün aynen böyledir!)

Nitekim İtalya kralının kendisini haham sanmasını çok garip bulur: *“Hayır! Hayır! Efendim, bizim hareketimiz tamamen milliyetçi bir harekettir.”* Şunu da ilâve eder: *“Napolyon, bizim Yahudi milletimizi diriltme düşüncesindeydi.”* Buna da kral haklı olarak şu karşılığı yapıştırır: *“Hayır, o sadece dünyanın dört bir yanına dağılmış Yahudileri kendisine ajan yapmak istiyordu.”* (c. 4, s. 1599)

Katıksız milliyetçi bu hedef, ırka dayandırılmayacağı için, bizzat kendisinin “güçlü efsane” olarak gördüğü Eski Ahit efsanesini azami derecede kullanmaya bakar.

Çünkü o efsane harekete geçirici bir gücü temsil etmektedir. Çünkü bu efsane insanları ve parayı kendine rahatça çekebilir: *“Çok küçük bir azınlık bir yana, neredeyse bütün Rus Yahudilerini dayanılmaz bir şekilde kendisine çeken dünyadaki tek ülke, Filistin’dir. Bütün diğer ülkeler yalnızca Yahudiliğin kaybolmuş evlâtlarını kendisine cezp eder. Sadece Vaat Edilmiş Toprak, atalarının toprağı, hepsini, inananları davet eder.”* 11 Eylül 1903, c. 4, s. 1555)

Aynı şey, insanları derlemek kadar para toplamak için de söz konusudur. Kendisine Afrika topraklarını teklif eden İngiliz Dışişleri Bakanı Joseph Chamberlain’a Herzl şu karşılı verir: *“Öyle bir ülke için kimse para vermez.”* (24 Nisan 1903, c. 4, s. 1473)

¹ Theodor Herzl, *L’Etat juif/Yahudi Devleti*, Ed. De l’Herne, 1969, s. 112.

Benimsemediği dinî motivasyonları hesaba katan Herzl, Basel'deki Birinci Siyonist Kongresi'yle ilgili şu notu düşer: *"Dinî hassasiyetleri göz önünde bulundurarak cumartesi günü Kongre'den önce Sinagog'a gittim."* (6 Eylül 1897, c. 2, s. 588)

Aynı sebeplerden ötürü müstakbel "Yahudi Devleti"nde hahamların kullanılmasını ön görür: *"Hahamlar bizim teşkilâtımızın direkleri olacaklar ve ben onlara bu yüzden saygı gösteriyorum... Onlar elbette devletin daima hizmetinde olacak mağrur bir tabakayı oluşturuyorlar."* (14 Haziran 1895, c. S. 104)

2. Filistin'in ele geçirilmesi, XIX. yüzyıldaki bütün Batılı ülkelerin milliyetçiliğine benzer bir milliyetçiliğin eseridir.

Herzl'in, daha önce söyledik, ırk mitine dayanan kuruntuları yoktu, fakat o Yahudilerden müstakbel Siyonist Devlet'e kayıtsız şartsız bağlanmalarını ve siyonist milliyetçiliğe girdiklerinden itibaren de yaşadıkları ülkelere bağlılıktan kendilerini koparmalarını ister.

Paris'te 16 Kasım 1895'te Başhaham Zadoc Kahn ile görüşmesini anlatırken, Herzl ona iki saat programını izah eder ve şu notu düşer: *"Bunun ardından siyonist olmayı kabul etti."*

– *Fakat, dedi, Fransız 'yurtseverlik'inin de icapları vardır.*

– *Evet. Bir adamın Sion ile Fransa arasında tercih yapması gerekir."* (c. 1, s. 272)

Herzl, 18 Kasım'da şunu ilâve eder: *"Şayet 'Musevî Fransızlar' varsa, onlar bizim gözümüzde Yahudi değillerdir ve bizim davamızın onların meseleleriyle alâkası yoktur."* (c. 1, s. 275)

Buna karşılık Londra'da, Milletvekili Sir Samuel Montagu kendisine *"sır olarak kalmak şartıyla, kendisini İngiliz'den daha çok Yahudi hissettiğini"* itiraf ettiği zaman oldukça memnundur. (24 Kasım 1895, c. 1, s. 280)

O andan itibaren *"liberal Yahudilerin gazetelerinde antisemitlerin onların vatan severliklerini tartışmaya açmaları korkusu"*nu dillendirmesi anlaşılır bir durumdur. (18 Eylül 1897, c. 2, s. 666)

3. *Siyonist hareketin Filistin'in istilâsına, Avrupa'nın sömürgeci siyasetinin bir yönü olacak şekilde dâhil edilmesi.*

Herzl siyasî siyonizmin sömürgeci bir girişim olduğunu hiçbir zaman gizlememiştir. *"Benim sömürgeleştirme projem derinlemesine bir araştırmayı gerektiriyor"* diye yazar Lord Rothschild'e 21 Temmuz 1902'de (c. 4, s. 1308). Ana düşüncesi, bütün sömürgecilerinkiyle aynıdır: Batılılar oturmadığında, "boş" addedilen bir toprağın medeniyete açılması: *"İngiliz mülkiyeti altında beyazların bulunmadığı bir toprak gösterebilseydim, bundan bahsedebilirdik."* (23 Ekim 1902, c. 4, s. 1361)

Theodor Herzl açısından siyasî siyonizmin ana problemi, Almanya veya İngiltere'nin sömürgeci politikasına katılmaktır. Hedef, özel bir girişim olmayan, aksine bir devletin himayesi altında bulunan bir "İmtiyazlı Şirket" kurmaktır. Herzl'in modeli, Güney Afrika'daki elmas ve altın patronu, elindeki milyarlarla Rodezya ve Güney Afrika'yı kurmayı başaran, vicdansız Cecil Rhodes'tur. Cecil Rhodes bu işi, bütün dünyayı kandırarak, Afrika halklarını ve yöneticilerini, aynı zamanda da İngiltere'yi aldatarak başarmıştır. Herzl de aynen onun gibi, Baron Hirsch, Rothschild'ler veya diğer bankerlerin servetiyle, hem Osmanlı Sultanı Abdülhamid'i, Alman Kayzer'ini, İngiliz hükümetini, hem de Rus Çar'ını kandırmaya çalışarak kendi "Yahudi Devleti"ni kurmanın yollarını arar.

O yüzden Herzl, Ocak 1902'de hayranlıkla Cecil Rhodes'a yönelir: *"Siz niçin başvuruyorum? Neden? Çünkü bir sömürge işi söz konusu... Geleceği, çok uzakları gören, fakat uygulamaya dökme yeteneğinden yoksun ileri görüş sahipleri vardır. Pratik adamlar vardır... ama siyasî hayalgücünden yoksundurlar. Fakat siz Bay Rhodes, hem siyaseten ileri görüşlü, hem de pratiklik bakımından ileri görüşlü birisiniz. Bunun ispatını da çoktan gözler önüne serdiniz. O yüzden ben size altın liralara başışında bulunmanız veya bunları ödünç veresiniz diye müracaat etmiyorum, sadece siyonist projeye nüfuzunuzu ve ağırlı-*

ğınızı koymanızı istiyorum... Neden ibarettir bu plân? Yahudilerin Filistin'e döndürülmeleri ve yerleştirilmelerini organize etmekten..." (Ocak 1902, c. 3, s. 1194)

Theodor Herzl tarafından *Yahudi Devleti'*inde ilân edilen hedef, Siyonist Devleti "*Doğu barbarlığına karşı Batı medeniyetinin bir ileri karakolu*" yapmaktır. (*Yahudi Devleti*. S. 32)

Baden Gran Dük'üne 26 Nisan 1896'da yazdığı bir mektupta, siyonistlerin Filistin'e "*Şark'ın bu kokuşmuş köşesine karşı... Batı medeniyetinin temsilcileri olarak*" girmek istediklerini tekrarlar. (c. 1, s. 343)

O andan itibaren kendisini müşterek bir sömürgeciliğin vekili yerine koyarak, Batı'nın farklı sömürgeci ülkelerine (Fransa hâriç) ardı ardına emirlerine amâde olduğu teklifinde bulunur: Almanya'ya, İngiltere'ye, Rusya'ya, Portekiz'e, İtalya'ya.

Her birine farklı bir çıkarı allayıp pullar.

İlkin İngiltere'ye: "*Britanya'nın sahip olduğu topraklardan birinde sömürgemiz için gerekli araziyi elde etmeye çalışacağım*" (23 Ağustos 1903, c. 4, s. 1352). İlk hedefi buydu: "*Belki de bir Britanya İmtiyazı elde etmek ve Yahudi Devleti'ni kurmak üzereyiz.*" (7 Kasım 1902, c. 4, s. 1372)

İngiltere'den Mısır'daki El Arış'te bir toprak istediği zaman, burasının Hint yolu üzerinde bulunduğunu hatırlatır; İngiltere'nin Mısır'dan çekip gidebileceğini hesaba kattığında da, İran'a ve Hindistan'a nüfuz etmek için Filistin'i bir alternatif olarak görür: "*Şayet İngilizler Mısır'ı bırakmak zorunda kalırlarsa, Hint tarafına Süveyş Kanalı'ndan başka bir yol arayacaklardır... O zaman modern bir Yahudi Filistin'i kendilerine bir çözüm sunabilir: Yafa'dan Basra Körfezi'ne bir demir yolu.*" (24 Mart 1897, c. 2, s. 527)

Chamberlain kendisine Uganda'yı teklif ettiğinde, Siyonist yerleşimcilerin "*Cap'tan Kahire'ye kadar İngiliz demir yolunun stratejik ve ticarî güvenliğini sağlayacak*" bileceğini ifade eder. (4 Ocak 1902, c. 3, s. 1023)

Aynı zamanda İngiltere ile Almanya arasındaki rekabetten de yararlanmaya bakar. 16 Eylül 1889'da, Alman-

ya'nın Venedik'teki Büyükelçisi Eulenbourg'a şu telkinde bulunur: *"Bir başka devlet bu harekete yardım edebilecek. Ben öncelikle bunun İngiltere olabileceğini düşündüm. Bu normaldi. Fakat bu devletin Almanya olması beni mutlu edecektir."*

Bu şantaj sayesinde 12 Ekim 1898'de Kayzer tarafından kabul edilme şansını yakalar: *"Kendisine Alman himayesi altında bir İmtiyazlı Şirket projemi arz ettiğimde, olumlu görüş bildirdi."*

Almanya'nın yardımına karşılık siyonist yerleşimcilerin Almanların Doğu'daki emellerine, özellikle de Berlin-İstanbul-Bağdat demir yolunun gerçekleştirilmesine katkıda bulunacaklarını söyler.

Aynı zamanda Almanya ile Fransa arasındaki rekabetten de istifadeyle, Fransa Büyükelçisi Constans'ın Sultan'ın huzuruna çıkmasının doğuracağı tehlikelerden de dem vurur: *"İstanbul, çok kısa sürede Almanya'nın nüfuzuna karşı düzenlenecek bütün entrikaların merkezi hâline gelecektir."* (Aralık 1897, c. 2, s. 781)

Son olarak, sosyalizmin yükselişinden endişe eden Bulow Şansölyesi huzurunda da, siyonist hareketin bunun panzehiri olduğunu ileri sürecektir: *"Viyana Üniversitesi'nde öğrencileri sosyalizmden döndürdüğümüzü ortaya atınca çok etkilendi... Bazıları onların 'orada', müstakbel (Siyonist) Devlet'te sosyalizmi kuracaklarını düşünebilir. Fakat benim beklentim bu değil..."* (18 Eylül 1897, c. 2, s. 668)

Herzl, Kışinev'deki antisemit katliamın ertesinde, katılımın sorumlusu İçişleri Bakanı Von Plehve'ye, mağdur Yahudilerin sosyalizme geçme tehlikesinden kurtarılmasında kendisine yardım etmeyi teklif eder. Ona *"ihtilâlcî partileri ayıplatma"* vaadinde bulunur (c. 2, s. 783) ve Avrupa'nın en azılı antisemitinden/Yahudi düşmanından bir mektup ister (ki Plehve bunu Herzl'e 12 Ağustos 1903'te gönderecektir).²

Aynı sömürgeci kafayla Herzl, kendisinden Libya'yı istediğinde İtalya kralından şu cevabı alacaktır: *"Ama orası*

² Yukarılarda bu mektubun tam metnini vermiştik. Bkz. s. 247.

bir başkasının evi!" (c. 2, s. 1597). Bunun üzerine Herzl, en katıksız sömürgeci kafasıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasının ve mirasının paylaşılmasının yakın olduğu karşılığını verir.

Bu durum onu yine de Sultan Abdülhamid ile, siyonist bankerler tarafından maliyesinin düzeltilmesi ve siyonist basın ve lobisinin dünya çapında kendisini savunması karşılığında Filistin'i satması pazarlığı yapmaktan alıkoymaz. Maliye konusuyla ilgili olarak da yeni bir şantaj yapıyordu: *"Biz Filistin'i tamamen bağımsız bir ülke yapmak için satın almak istediğimizi, yoksa Arjantin'e gideceğimizi beyan ettim."* (17 Haziran 1896, c. 1, s. 367)

Avrupa'daki Siyonist lobinin desteğiyle ilgili olarak da Herzl Sultan'a, Ermeni katliâmı* konusunda kendisinin siyasetine çok olumlu bir imaj verme yardımında bulunmayı teklif eder: *"Sultan bize bir parça toprak versin, mukabilinde maliyesini düzene koyalım ve bütün dünya kamuoyunu kendisi lehinde etkileyelim"* (8 Haziran 1896, c. 1, s. 363). *"Ermeni meselesinin Türkler lehinde ele alınıp değerlendirilmesi için ben Avrupa basını (Londra, Paris, Berlin ve Viyana'da) etkileyebilirim"* (21 Haziran 1896, c. 1, s. 387). Paris'te Bernard Lazare Ermenileri savunduğunda, Herzl kendisini azarlar (c. 3, s. 1201).

Gerçekte ise bu, siyonist hareketin elinden kozlarından birini almak demektir: *"Sultan'ı kazanmanın başka bir yolu daha var: Ermeni meselesinde kendisini desteklemek."* (7 Mayıs 1896, c. 1, s. 346)

* Görüyorsunuz, yıl daha 1896 ve "Ermeni Katliâmı"ndan bahsediliyor! (Katliâm kelimesi yerine "jenosid/genocide", yani "soykırım" da diyebilirlerdi, ama bu kelime ancak 1945'te icat edildiği için diyememişler). Yani, yıl şimdiki Ermenilerin ve içimizdeki Ermenicilerin iddia ettikleri gibi 1914-1915 yılları değil! Demek ki Batı, daha o zamanlar isyana kalkışan birkaç Ermeni'nin öldürülmesini olabildiğince abartarak "Katliâm! Katliâm!" diye istismara başlamış! Herzl de bunu bir koz olarak kullanıyor! Artık "Ermeni Soykırımı" iftirasının ne kadar insafsız ve insanlık dışı bir iftira olduğunu varın siz hesap edin... çev.

Herzl lobisinin gücünü gururla ileri sürüyordu: “Siyonistler Mançurya’dan Arjantin’e, Kanada’dan Güney Afrika’ya ve Yeni Zelanda’ya kadar bir parolaya bakarlar... İngiltere’de sayısız Hıristiyan dostlarımız var, Hıristiyan din adamları arasında olduğu kadar basında da... Avam Kamarası’nda ise 37 milletvekili siyonizme desteğini vaat etmiş bulunuyor.” (c. 1, s. 1195)

İstanbul’daki Amerikan Büyükelçisi, Herzl’e alternatif bir çözüm teklif eder: “Mezopotamya elde edilebilir... Hz. İbrahim Mezopotamya’dan geldi, dolayısıyla mistik öğeleri devreye sokabiliriz” (29 Aralık 1899, c 3, s. 899). Herzl, bu geri çekilme mevziini hepten reddetmez.

Herzl, Portekiz’e de sömürgesi Mozambik’e el koyabilmek için aynı ağız sulandırıcı malî tekliflerde bulunacaktır: “Şimdi hedefimde Mozambik var. Paraya ihtiyacı olan Portekiz hükümetinden, bir İmtiyazlı Şirket oluşturmak için bu âtil toprağı, o hükümete açığını kapatmayı ve ardından da kendisine bir vergi ödemeyi vaat ederek, elde etmeye çalışacağım.” (13 Mayıs 1903, c. 4, s. 1487)

Bütün bunlardan şu sonuç çıkıyor: Theodor Herzl’in hemen ertesi günü haklı olarak “Basel’de ben Yahudi Devleti’ni kurdum” notunu düştüğü o Ağustos 1897 Basel Kongresi’nden beri siyonist istilâ stratejisi, hem sömürgeci ülkelerden birinin himayesini arayarak, hem onların rekabetlerinden, hem de kısa zamanda çatışmalarından yararlanarak, sömürgeci hareketin kuyruğuna takılmaktan ibaretti.

“İngilizlerle Rusların, Protestanlarla Katoliklerin uyuşmazlıkları iyice bilensin! Benim üstümden kavgaya tutuşsunlar! Bizim davamız ancak böyle ilerleyecek.” (23 Nisan 1896, c. 1, s. 333)

“Şark Meselesi”nde, yani Osmanlı’nın mirasının paylaşılması beklentisi içinde, sömürgeci ihtirasların çatışması, siyonist girişimin başarısının vazgeçilmez bir şartıdır: “Filistin meselesinin –artık ‘Yahudi meselesi’ demiyorum– halli, Asya’da çok yakın zamanda meydana gelecek hâdiselere bağlıdır.” (10 Mart 1898, c. 2, s. 800)

4. Her nerede olursa olsun bir sömürge elde edebilmek için, çeşitli sömürgeci güçlerle bu gizli pazarlıklar gösteriyor ki, Filistin'in İbranicilerin ana yurdu ve Vaat Edilmiş Toprak olduğu şeklindeki "güçlü efsane", katıksız milliyetçi ve sömürgeci bir girişim için bir bahane ve bir harekete geçirici güç olmaktan başka bir şey değildi.

Bu niyetin ilk hareket alanı Güney Amerika olmuştur: "Bu Güney Amerika cumhuriyetleri parayla elde edilebilir." (12 Haziran 1895, c. 1, s. 92)

"Müzakerecilerimizi Güney Afrika'da bıraktık. Orada bu devletlerle işgal anlaşmaları yapıyorlar. İşgal edeceğimiz topraklar üzerinde kesin güvencelerimiz olacak." (13 Haziran 1895, c. 1, s. 136)

İngiliz Dışişleri Bakanı Joseph Chamberlain'la açık açık konuşur:

"– Britanya hükümetinden bir İmtiyazlı Şirket isteyeceğim.

– 'İmtiyazlı' demeyin. Bu kelime şimdilerde iyi şeyler çağrıştırmıyor.

– Nasıl istiyorsanız öyle adlandıralım. Ben Britanya sömürgelerinden biri üzerinde bir Yahudi kolonisi kurmak istiyorum.

– Alın Uganda'yı..." (1902, c. 4, s. 1294)

Bu Afrika projesi, sert bir direnişle karşılaşır, özellikle de Rus Siyonistler "isyan bayrağı çektiler. Bana Doğu Afrika fikrinden vazgeçmem için bir ultimatoma verdiler... Bu âsilere karşı tabanı harekete geçireceğim... Onlara malî desteği kestireceğim." (4 Aralık 1903, c. 4, s. 1572)

İş rayından çıkacaktır: Dördüncü Siyonist Kongre'de, Herzl ihanetle suçlanır ve hareket bölünmenin eşiğine gelir,

Fakat Herzl'in çoktan başka teklifleri vardır: Akdeniz'de: Sina Yarımadası, Mısır Filistin'i, özellikle de Kıbrıs.

"Kıbrıs'ta lehimize bir akım meydana getireceğiz. Gelmeye davet edilmeliyiz. Ben bunu yarım düzine özel görevliyle hazırlayacağım. Sina ve El Arış'e yerleşmek için 5 milyon sterlin lirası sermayeyle bir Yahudi Şirketi kurulmaya görsün, Kıbrıslılar da bu altın yağmurunun kendi adalarına da yağmasını istemeye koyulacaklardır. Müslümanlar çeker gider, Yunanlılarsa topraklarını iyi bir fiyata satmaktan

memnun ya Atina'ya göç ederler ya da Girit'e." (23 Ekim 1902 tarihinde Joseph Chamberlain ile görüşme, c. 4, s. 1362)

Güney Amerika, (Uganda'dan Mozambik'e) Afrika ve Akdeniz derken, nihayet yerleşim yeri olarak Asya seçildi. Sultan'a gönderdiği 28 Temmuz 1902 tarihli mektubunda Herzl, Osmanlı borçlarını ödemeyi tekrar teklif ediyordu: *"Bunun karşılığında bir imtiyaz veya Mezopotamya'da bir yerleşim imkânı ve Filistin'den küçük bir parça verilmesini talep ediyoruz. Elbette bu imtiyazlı şirket yerleşimci aile sayısı oranında bir vergi de ödeyecektir."* (c. 4, s. 1321)

5. Herhangi bir devletin himayesinde gerçekleştirilecek bu sömürgeci istilânın hedefleri çeşitlidir, fakat kullanılan yöntemler her yerde aynıdır: İster bir toprağın pazarlığı ve oturanlarının topraklarının ellerinden alınması, ister bir toprağın zor kullanılarak zaptedilmesi söz konusu olsun, nihai hedef daima gizlidir.

"Az bir sayıda insanı beni ziyarete gelmeleri için davet edecek ve kendilerine sırrı saklayacaklarına yemin ettirerek plâni açıklayacağım." (12 Haziran 1895, c. 1, s. 82)

"Gönüllü istimlâk gizli ajanlarımız aracılığıyla gerçekleştirecektir... Sadece Yahudilere satacağız. Gerçi biz bunu diğer satışların geçersiz olduğunu ilân ederek yapamayız. Bu durum modern dünyadaki anlamıyla adaletle ters düşmese bile, gücümüz tehlikeden yakamızı kurtarmaya yetmeyecektir." (12 Haziran 1895, c. 1, s. 89)

Güney Amerika'da söz gelişi, *"başlangıçta, onlar bizim nereye varmak istediğimizi bilmezden önce, bire en az yüz kredi gibi basit bir umut karşılığında büyük tavizler koparabiliriz."* (12 Haziran 1895, c. S. 92)

Aynı hileye diğer bütün operasyonlarda da başvurulur. Meselâ, 24 Ekim 1902'de, Dışişleri Bakanlığı'nda görevli İngiliz Devlet Adamı Lord Lansdowne'a şu teminatı verir: *"Eğer kendilerine başlanacak olursa El Arış ve başka yerlerdeki yerleşimcilikte kesinlikle barışçı bir nitelik olacağından en ufak bir şüphe dahi edilmesin."* (c. 4, s. 1365)

Bakan Joseph Chamberlain, aynı gün, kendisine şöyle der: *"Lord Lansdowne'a El Arış'ten Filistin üzerine bir Jameson akını³ yapmayı düşünmediğinizin garantisini verin.*

– Kendisine kesin garanti vereceğim, Sayın Chamberlain, dedim gülerek." (c. 1, s. 1369)

Bu aynı Theodor Herzl, hareket üssü olarak Kıbrıs'ı elde etmeyi umduğunda, 4 Ocak 1902'de, *Günlük*'üne şunu yazıyordu: *"Kıbrıs'ı kendimize bağlamalı ve bir gün İsrail'i, uzun zaman önce bizden alındığı gibi, zorla ele geçirmeliyiz." (c. 3, s. 1023)*

3. Jameson, Güney Afrika'da bir sömürge yöneticisiydi. 1895'te Johannesburg'a, Boer Devleti'ne karşı bir akın düzenlemişti. Bu saldırı Britanya hükümeti tarafından kabul edilmemiş, Jameson geri çağrılıp hapsedilmişti.

Bu prensibi genelleştirerek 1 Temmuz 1897'de şunu yazar: *"Çabucak ulaşılabilir bir hedefe, Siyon bayrağı altında, erişmek için plânlar yapmalı ve bütün tarihî hak iddialarımızı devam ettirmeliyiz.*

Bir yandan Türkiye'nin parçalanmasını beklerken, diğer yandan Güney Afrika veya Amerika'yı da göz önünde bulundurarak, belki Kıbrıs'ı İngiltere'den isteyebiliriz." (c. 2, s. 644)

Demek ki Herzl için, verilen her tavizin, daha sonraki bir fetih için sadece bir hareket üssü olacağı açıktı. Artık bu yöntem, siyonist politikanın, ardından da İsrail Devleti'nin değişmez ilkesi olacaktır. Çünkü hep aynı "Tevrat"a dayalı bahaneyi öne sürerler: *"Bizim bölgemiz: Mısır ırmağından Fırat'a kadardır." (15 Ekim 1897, c. 2, s. 711)*

İsrail Siyonist Devleti'nin "tarih öncesi", bize onun iki savaş sonrasında doğduğunu göstermiştir: 1914–1918 savaşı, ki bu savaş dolayısıyla Almanya'ya karşı dünyada ve özellikle de Amerika'da mümkün olan en büyük des-

teği elde etme zorunluluğu, İngiltere'yi 1917'de Balfour Bildirisi'yle vaatlerde bulunmaya sevketmiştir; 1939-1945 savaşı, ki bu savaşta Naziler tarafından gadre uğrayan Yahudileri kabul etmek isteyen bütün diğer ülkeleri reddeden siyonist yöneticiler, İsrail Devleti'nin kurulmasının İlitlirciliğin kaçınılmaz sonucu olduğu masalını kabul ettirmeyi başarmışlardır.

İsrail'in Siyonist Devleti'nin tarihi gösteriyor ki iki savaş sayesinde doğan bu devlet, şimdiye kadar yaptığı beş savaşla genişlemiştir: Birleşmiş Milletler'in kendisine tanıdığı sınırları aşarak 1948'de toprak ilhakıyla sonuçlanan savaş; Mısır'a karşı (İngiltere ve Fransa'nın da suç ortaklığıyla) 1956'daki saldırı; 1967 savaşı ve bununla yapılan yeni ilhakların zorunlu kıldığı 1973 savaşı; son olarak da 1982'de Lübnan'ın istilâsı.

İsrail Devleti'nin oraya zorla yerleşmesinden beri Orta-doğu'nun kan ve ateş içinde olması, siyasî siyonizmin kaçınılmaz mantığından kaynaklanmaktadır. Theodor Herzl tarafından imal edilmiş ve ister Ben Guryon'un ister Menahem Begin'in partisi olsun, İsrail'in bütün partileri aracılığıyla gerçekleştirilen bir mantıktır bu. Birbirlerine karşılıklı saldırılarına rağmen, aynı şiddet ideolojisini benimserler.

İsrail "İşçi" Partisi'nin ilk lideri Ben Guryon'un biyografisinin övücü yazarı, kahramanı hakkında şunları not eder: *"Kendisi Araplarla birlikte yaşamının imkânına hiçbir zaman inanmamıştır. Ne kadar az (müstakbel İsrail Devleti'nin sınırları içinde) Arap olursa, o kadar iyi olacaktır. O bunu açıkça dile getirmez, fakat sunduğu bildiriler ve yaptığı uyarılardan edinilen izlenim nettir: Araplara karşı büyük bir saldırı, sadece onların saldırılarını kırmayacak, devlet içindeki yüzdelerini de azami derecede azaltacaktır... Kendisi ırkçılıkla suçlanabilir, fakat o zaman Filistin'de arı ve duru bir Yahudi kimliği ilkesini esas alan bütün siyonist hareketi tartışma konusu yapmak gerekecektir."*⁴

⁴ Bar Zohar, *Ben Gourion, le prophete arme/Ben Guryon, Silâhlı Ermiş*, Fayard Yayınları, Paris, 1966, s. 146.

Aynı Ben Guryon, Begin aynı kanlı hayali takip ettiğinde kendisini açıktan açığa "Hitlercilik"le itham eder: "*Begin su götürmez bir şekilde Hitler tipinde biridir. İsrail'in birliği hayali için bütün Arapları yok etmeye âmâde ve bunu gerçekleştirmek için her yola başvurmaya hazır bir ırkçıdır.*"⁵

Bu tartışma, Menahem Begin'in hayat hikâyesinin –daha az övücü olmayan– yazarı tarafından naklediliyor.

⁵ E. Haber, Menahem Begin. *The man and the legend/Menahem Begin. Adam ve Efsane*, Dell Book, New York, 1979, s. 385.

I İSRAİL DEVLETİ NASIL DOĞDU VE NASIL AYAKTA KALİYOR?

a) “Taksim” ve “oldubitti” politikası

Nazi savaş suçlularını yargılamak için (1946 başında) kurulan Nürnberg mahkemesi, Hitlerciler tarafından işlenilmiş insanlığa karşı suçları gün yüzüne çıkardı.

Siyonist propaganda, tarihin bu trajik anını Yahudi tarihine mal etmek için gayret sarfetti ve şu propagandayı yaptı: *“Bütün bu yapılanlar, tarihin en korkunç Yahudi kıyımından başka bir şey değildir.”*¹

Hitler’in savaşının dünyaya 60 milyon cana mal olduğu “unutturularak”, akıllarda sadece öldürülen 6 milyon Yahudi rakamı bırakıldı.² Ve dahası bu 6 milyon Yahudi katliamının da “tarihin en büyük soykırımı” olduğu ilân edildi. Bu da herkesin işine geldi: 20 milyondan fazla yerliyi öldürerek çok daha büyük bir soykırım yapan Amerikalıların da; Stalinci “temizlik”lerinin 10 milyon cana mal olduğu Rusların da; “Zenci köle ticareti” yapmış Avrupalı (Fransız, İngiliz veya diğer) sömürgecilerin de... Avrupalı

¹ Hannah Arendt, *age*, s. 294.

² Aslında bu rakam tahkik edilemez bir rakamdır. Hannah Arendt (*age*, s. 141) *“dört buçuk milyondan altı milyona kadar”* der. Reitlinger’in konuyla ilgili neredeyse en tam bilgi veren *La Solution finale/Nihâî Çözüm* eseri, başka kuşku payları bırakır. Zaten meselenin özününün rakamla alâkası yoktur: İster 4 milyon, ister 6 milyon, isterse 8 milyon insana kıyılmış olsun, önceden düşünülerek kasıtlı bir şekilde yapılan cinayetin azı çoğu olmaz.

sömürgeciler bu köle ticareti sırasında 10 ilâ 20 milyon insanı Afrika'dan Amerika'ya götürmüş ve nakil sırasında sağ kalan her 1 köleye karşılık 10 köle yolda ölmüştü. Demek ki bu ticaret 100 ilâ 200 milyon cana mal olmuştu. Böylece bu "tarihin en büyük soykırımı", bütün o önceki soykırımları unutmaya çukuruna atmaya imkân veriyordu. Siyonistler için bu, sadece İsrail Devleti'nin varlığını meşrulaştırmak için değil, fakat aynı zamanda gelecekteki hak-sızlık ve zulümlerini haklı göstermek için de karşı konulmaz bir delil niteliği taşıyordu. Çünkü onlara göre söz konusu olan, ilâhî bir kurtuluş hâdisesi ve İsrail tarihinin doruk noktasıydı. Nitekim Holokost kelimesi bile dinî anlamından ötürü ustaca seçilmişti. Zira "Holokost", bir ilâh adına bir veya birçok kurban kesmekten ibaret olan dinî bir kurban verme şeklidir. Böylelikle Siyonist Devlet, tarihin ilâhî plânının kutsal bir ânı olarak dokunulmazlık kazanıyordu. Nitekim bunu Herschel manidar bir sloganla özetler: "*İsrail Devleti, Tanrı'nın Auschwitz'e cevabıdır.*"³

Tarih –siyonist tarih değil, efsanevî tarih değil–, gerçek tarih, İsrail Siyonist Devleti'nin bir vaatten veya ilâhî bir bağıştan ya da BM'nin bir "kararı"ndan değil, aksine –heyhat, dünyadaki bütün diğer devletler gibi– silâhlı şiddet ve "oldubitti"den doğduğunu kesinlikle ortaya koyar.

Filistin'in taksim kararı BM Genel Asamblesi tarafından 29 Kasım 1947'de kabul edildi: O tarihte Yahudiler nüfusun yüzde 32'sini oluşturuyor ve toprakların yüzde 5,6'sına sahip bulunuyordu. Siyonist Devlet, ülkenin en verimli arazileriyle birlikte yüzde 56'sını çoktan ele geçirmişti.

Bu taksim plânının oylanması iğrenç manevralarla sağlanmıştı. Nitekim Amerikan Kongresi üyesi Lawrence H. Smith 18 Aralık 1947'de Kongre önünde bunu dile getirmişti: "*Taksim oylaması yapılan toplantı boyunca Birleşmiş Milletler Assamblesi'nde neler olup bittiğine bir bakalım. Ka-*

³ Abraham Herschel, *Israel: An echo of eternity/İsrail: Sonsuzluğun Bir Yankısı*, Double day, New York, 1969, s. 115.

rar'ın kabulü için oyların üçte ikisi gerekiyordu... Oylama iki kere ertelendi... bu esnada üç küçük milletin delegelerine sıkı bir baskı yapıldı... Haiti, Liberya ve Filipinlerin oyları belirleyici oldu. Bu oylar üçte iki çoğunluğun sağlanmasına yetti. Daha önce bu ülkeler taksime karşıydılar... Delegelerimiz, resmî görevlilerimiz ve Amerikan vatandaşları tarafından onlara yapılan o baskılar, kınanması gereken bir davranıştır.”⁴

Drew Pearson, 9 Şubat 1948 tarihli *Chicago Daily*'de, konuya açıklık getirir: *“Liberya'daki kauçuk alanlarının sahibi Harvey Firestone, Liberya hükümeti nezdinde girişimlerde bulundu...”*

Başkan Truman, Dışişleri Bakanlığı üzerinde eşi benzeri görülmedik bir baskı uyguladı. Bakanlık Müsteşarı Sumner Welles şunları yazar: *“Beyaz Saray'ın doğrudan emriyle Amerikalı görevliler, nihâi oylamada gerekli çoğunluğun sağlanması için dolaylı veya doğrudan baskılar uygulayacaklardı...”*⁵ O zamanın Savunma Bakanı James Forrestal da bunu teyit eder: *“Baskı yapmak ve Birleşmiş Milletler'deki diğer milletleri mecbur etmek için kullanılan yöntemler neredeyse skandal oluşturacak tarzdaydı.”*⁶

Bizzat Başkan Truman 1946'da bir grup diplomat önünde, Siyonist “lobi” ve “Yahudi oyu”nun “baskıları”nın işleyişiyle ilgili olarak şu itirafta bulunuyordu: *“Üzgünüm, beyler, fakat siyonizmin başarısını bekleyen yüz binlerce insana cevap vermek zorundayım. Benim seçmenlerim arasında yüz binlerce Arap yok ki!”*⁷

İngiliz eski başbakanlarından Earl Clement Attlee, *Hatıralar*'ında şu tanıklıkta bulunur: *“Amerika Birleşik Devlet-*

⁴ US Congressional record / Kongre Kayıtları, 18 Şubat 1947, s. 1176.

⁵ Sumner Welles, *We need not fail/Başarmaya Muhtacız*, Boston, Houghton Mifflin, 1948, s. 63.

⁶ *Les Memoires de Forrestal/Forrestal'ın Hatıraları*, New York, The Viking press, 1951, s. 363.

⁷ William Eddy, *F. D. Roosevelt meets Ibn Saud/I. D. Roosevelt İbn Suut'la Görüşüyor*, N. Y. American friends of the Middle East/Ortadoğu'nun Amerikan Dostları, 1954, s. 37.

leri'nin Filistin'deki politikası, Yahudi oyu ve birçok büyük Yahudi firmasının sübvansiyonları ile şekilleniyordu.”⁸

29 Kasım 1947'deki taksim kararı ile İngiltere'nin Filistin üzerindeki mandasının 15 Mayıs 1948'de bilfiil sona ermesi arasında siyonist birlikler Araplara bırakılan bölgenin, Yafa ve Akka gibi, topraklarını ele geçirirler.

Böylesi şartlarda, Filistinlileri ve komşu Arap ülkelerini bu “oldubitti”nin canavarca adaletini kabul etmediler ve Siyonist Devleti “tanımayı” reddettiler diye kim kınayabilir?

Ama Siyonist Devlet'e el koyduğu toprak yeterli gelmiyordu. Bir de toprağı kendi sahiplerinden boşaltması, o arazilerde yerli işçiyi geleneksel sömürgecilik anlayışıyla sömürme yoluna gitmemesi, tam aksine göç ettirilmiş kimselerin yerini alacak bir nüfuslandırma sömürgeciliğı yapması gerekiyordu.

Siyonist Devlet bu hedefine ulaşmak için gerçek bir devlet terörizmi uyguladı ve Filistin halkına karşı apaçık “kıyımlar” yapmaktan çekinmedi

En çarpıcı örneğı Deyr Yâsin'dir: 9 Nisan 1948'de, Nazilerin'in Oradour*’da uyguladıkları yöntemin aynısıyla, bu köyün 254 sâkini (erkek, kadın, çocuk, yaşlı), şefleri Menahem Begin olan “İrgun” birlikleri tarafından katliama tabi tutuldu.⁹

Begin *La Révolte: histoire de l'Irgoun/İsyan: İrgun'un Tarihi* kitabında, Deyr Yâsin “zaferi” olmasaydı, İsrail Devleti

⁸ Clement Attlee, *A Prime Minister Remembers/Bir Başbakan Hatırlıyor*, Frances William, Heinement Yayınları, Londra, 1961, s. 181.

* Bu Fransız kasabasında (okunuşu: Oradur) 10 Haziran 1944'te bir Nazi birliğı erkek, kadın, çocuk olmak üzere toplam 642 kişi tarayarak ve balarını da kilise içinde yakarak katletmiştir. Kasabayı da yangın yerine çevirmişlerdir, çev.

⁹ Deyr Yâsin katliamıyla ilgili olarak, Begin'in *La Révolte/İsyan* kitabının 1951 İngiliz baskısı ve 1971 Fransızca tercümesinde anlatılanlarla Milletlerarası Kızılhaç'ın Kudüs'teki delegasyonunun başkanı Jacques de Reyner'nin 1948 à Jerusalem/ Kudüs'te 1948 (Ed. De la Baconnière, Neuchâtel, 1950, yeni baskısı 1969, s. 69-78) kitabındaki şahitliğı arasında bir karşılaştırma yapmak ilgi çekici olur.

olmazdı (İngilizce baskısı s. 162) diye yazar. Ayrıca ekler: *“Hagana diğer cephelerde başarılı saldırılar gerçekleştiriyordu... Panikleyen Araplar, Deyr Yâsin diye bağıarak kaçıyorlardı”* (Eserin 162. sayfasındaki aynısı Fransızcasında 200. sayfada aynen tekrarlanır).

Arap Birliği Genel Sekreteri, ancak 15 Mayıs 1948’de Birleşmiş Milletler’e, Filistin halkının güvenliği için Arap devletlerinin müdahale etmeye mecbur kaldığı bilgisini verdi.

1949’da, bu ilk İsrail-Arap savaşından sonra, siyonistler ülkenin yüzde 80’ine egemen oldular ve 770 bin Filistinliyi kovup attılar.

Birleşmiş Milletler arabulucu olarak Kont Folke Bernadotte’u tayin etmişti. Kont Bernadotte ilk raporunda şunu yazıyordu: *“Çatışmanın bu masum kurbanlarının yuvalarına dönmelerini engellemek, en basit ilkeleri bile ayaklar altına almak demektir. Öte yandan Yahudi göçmenler Filistin’e dalga dalga gelmeye devam ediyor, üstelik de bu toprağa asırlardır kök salmışken kovulan Arap sığınmacıların arazilerine sürekli olarak yerleşme tehdidi taşıyorlar.”* Ve şöyle bir tasvir yapıyor: *“Askerî zorunluluk olmadığı hâlde, geniş çaplı bir siyonist yağma ve çapulla köylerin imha ve tahribi de apaçık ortadadır.”* Bu rapor (B. M. Belge A. 648, s. 14), 16 Eylül 1948 tarihinde sunuldu. 17 Eylül 1948’de Kont Bernadotte ve Fransız yardımcısı Albay Serot, Kudüs’ün siyonistler tarafından işgal edilmiş kesiminde öldürüldü.

Dünya çapında gösterilen tepki üzerine İsrail hükümeti Grup Stern’in lideri Nathan Friedman-Yellin’i tutuklattı. Önce beş seneye mahkûm edildi, hemen ardından da affedildi... ve 1950’de milletvekili olarak Knesset/Meclis’e girdi. Öldürme emrini verme şerefi (!), Temmuz 1971’de, Baruch Nadel tarafından üstlenildi. Kendisi 1948’de Grup Stern’in yöneticilerinden biriydi.¹⁰

¹⁰ Kont Bernadotte’un öldürülmesiyle ilgili olarak (Bernadotte’un arabasında oturmuş hâlde bulunan) Generele A. Lundstrom’un raporuna bakınız. Bu rapor saldırının yapıldığı gün (17 Eylül 1948) Birleşmiş Milletler’e ile- →

İsrail Devleti'nin siyonist idarecileri "Birleşmiş Milletler"i, o BM'nin çoğunluğu Filistin'deki Siyonist gaspların suç ortağı olduğu için rahatlıkla hiçe sayabiliyordu.

1948'de, sömürge devletlerin bağımsızlıklarına kavuşmadığı o dönemde, BM büyük ölçüde Batılıların hâkimiyeti altındaydı. O sıralar Filistin nüfusunun üçte ikisi oluşturan Araplara kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmeleri hakkını reddederek BM kendi anayasasını kendisi çizmişti.

En basit bir hukuk açısından baktığımızda bile bazı sorular zihinleri kurcalar:¹¹

– Taksim konusundaki karar Güvenlik Konseyi tarafından değil de Genel Asamble tarafından alınmıştır. Hâlbuki tavsiye kararı alma yetkisi vardı, yürürlüğe konacak kararlar alma yetkisi yoktu.

– Bu taksimi tek reddedenler Filistinliler değildi: Menahem Beni'nin İrgun'u da bu bölüştürmenin gayri meşru olduğunu o zaman ilân etmiş ve asla tanımayacağını açıklamıştı. Bu örgüt, Yahudileri "Arapları sadece kovmaya değil, bütün Filistin'i ele geçirmeye"¹² davet ediyordu. Bizzat Ben Guryon şunları yazar: "Britanyalılar gidene kadar hiçbir Yahudi kolonisi ne kadar uzakta olursa olsun Araplar tarafından nüfuz edilememiş veya alınamamıştı, bu arada ise Haganah, etkili ve sık saldırılarıyla, çok sayıda Arap mevziini ele geçirmiş ve Taberiye ile Hayfa'yı, Yafa ile Safed'i kurtarmıştı."¹³

→ tilmıştır. Bu general tarafından cinayetin 20. yıldönümünde yayınlanan şu kitaba da bakılabilir: *L'Assassinat du Comte Bernadotte/Kont Bernadott'un Katli*, Roma'da 1970 yılında (East Yayınları. A. Fanelli) şu başlıkla basılmıştır: *Un tributo a la memoria del Comte Folke Bernadotte/Kont Folke Bernadotte Hatırasına Saygı*. Bir başka kaynak da Ralph Hewins'in kitabıdır: *Comte Bernadotte, his life and work/Kont Bernadotte, Hayatı ve Görevi*, Hitchinson, 1948. Ve Milano haftalık dergisi *Europa*'daki Baruch Nadel'in itirafları (şurada belirtilmiştir: *Le Monde*, 4 ve 5 Temmuz 1971).

¹¹ Meselenin bu hukukî vechesi için bkz: Henri Cattan, *Palestine, the Arabs and Israel/Filistin, Araplar ve İsrail*, Longmans Yayınları, Londra, 1969.

¹² Menahem Begin, *The Revolt, Story of the Irgun/İsyan*, İrgun'un Tarihi, s. 355, Fransızca baskısı s. 386 (Albatros Yayınları, 1978).

¹³ David Ben Gourion, *Rebirth and Destiny of Israël/İsrail'in Yeniden Doğuşu ve Kaderi*, s. 530.

İşte bu şekilde, BM tarafından siyonistlere bağışlanan toprak (yüzde 57), Filistin'in yüzde 80'ine yakın genişletildi.

Kısacası, İsrail Devleti'nin Birleşmiş Milletler tarafından "kurulmuş" olduğunu söylemek doğru değildir. Hayır, o, bir dizi "oldubittiler"le, Haganah, İrgun ve "Grup Stern"ın yaptığı terörle "kurulmuş"tur.

Böylece "tarihî haklar" tarihi tamamlanır. Bir yalan ve kan blâncosuyla...

Başka türlü de olamazdı.

Çünkü her şeyden önce, aynı "tarihî haklar" kavramı, uzun dönemlere uygulandığında, insanlığı saçmalığa ve savaş kaosu götürür.

Eğer böylesi "tarihî haklar"a dayalı "haklar"ın bu "Siyonist" tipi genelleştirilecek olsa, bütün yeryüzü tam bir kaos sürüklenir: Jül Sezar'dan beri Romalılar Galya'da, İsrail krallarının Filistin'de hüküm sürdüklerinden çok daha uzun süre hüküm sürdüklerine göre, niçin İtalyanlar Fransa üzerinde "tarihî hak" iddiasında bulunmasınlar? Norman "atalar"ı adına İsveçler, niçin Normandiya, İngiltere ve Sicilya'yı istemesinler? Ya eski fatihler, Manding İmparatorluğu'nun veya Peuhl hegemonyasının yeniden kurulmasını isteyecek olsalardı, düşünün, Afrika ne hâle gelirdi?

Hatta sadece Avrupa sınırları içinde kalalım ve Avrupa ülkelerinin şu veya bu devirde nüfusun çoğunluğunu oluşturdukları veya hüküm sürdükleri topraklar üzerinde bugün "tarihî haklar" iddia etmeye kalkıştıklarını şöyle bir hayal edelim. "Hıristiyanlık âlemi"nin kesin bölünmesi ve "milletler"ın ortaya çıkış tarihinin başlangıcı olan Avrupa'daki "Yeni Dönem"e damgasını vuran (bundan en az üç buçuk asır önce) 1648'de yapılan sadece o Westfalya Anlaşmalarına kadar uzunsak bile, her devletin birbirine zıt "tarihî" iddialarıyla Avrupa kan ve ateşe yuvarlanır: İsveç'ten İtalya ve Avusturya'ya, Alsace'tan Balkanlara, her taraf yangına döner! Ya bundan on beş yüz yıl önceye, Roma İmparatorluğu'nun düşüşüne gidecek olsak! Sözüün özü, bütün "milletler" ve onların sınırları, çatışmalardan,

güç ilişkilerinden, tarihi yapan bu “oldubittiler”den doğmuştur. Blaise Pascal bunu çok net bir şekilde ifade ediyor: *“Haklı güçlü yapılamadığı için, güçlü haklı görülmüştür.”*

Bu saçmalığın uç bir örneği Amerika’da açıkça görülebilir. Cenevre Üniversitesi’nden İlahiyatçı Albert de Pury’nin yazdığı gibi: *“Amerika’nın sömürgeleştirilmesi yerli kabilelerin topraklarının iğrenç bir şekilde ellerinden alınmasına dayanır, fakat bugün bu kıta üzerinde kurulmuş devletlerin meşruluğuna artık bu vakıya dayanılarak itiraz edilemez.”*¹⁴

Oysa Amerikan Yerlileri’nin “tarihî hakları” siyonistlerinkinden çok daha fazla inandırıcıdır. Çünkü Yerliler oranın sadece ilk sahipleri değil, binlerce yıldan beri ilk işgalcileridir. Derken İspanyollar, Portekizliler, İngilizler, ardından diğer Avrupa milletleri gelip onları kırıp geçirdiler ve yurtlarını ellerinden aldılar. Şayet bugün onların burada zaman aşımına uğramayan yaşama imkânını isteme hakkı olsa, yine de, onların kendilerini Amerika kıtasının tek efendileri olarak görmelerini, Avrupa kökenlileri de kovup atmaya veya baskı altında tutmaya girişmelerini kim meşru kabul edebilir?

Peki, bu, tarihin her döneminde, güçlülere ve “oldubittiler”e, “akıntıya kapılmış köpek leşi gibi”, boyun eğilmesi ve teslim olunması gerekir mi demek? Asla! Bir zulmün süresi, onun haklılığını gerektirmez. Polonya’nın Avrupa haritasından bir buçuk asır boyunca (1764–1914) silinmesi, bu ülkeyi tarihen ölmeye götürmedi ve diriliş ancak halkının yabancı baskıya karşı baş eğmez itirazı sayesinde mümkün oldu. Bugün de yarım asırdan fazladır binlerce yıldan beri yaşayıp çalıştığı yurdu elinden alınmış, yuvasından kovulmuş veya kendi öz vatanında yabancı gibi yaşamaya mahkûm edilmiş Filistin halkı için aynı şey söz konusudur. Onun direnişi soyut veya uzak bir “tarihî hak” iddiası da değildir. Tam aksine hayatının bizzat kök-

¹⁴ *Colloque Euro-Arabe/Avrupa-Arap Sempozyumu*, Paris, Eylül 1977, yayın tarihi 1978, *France-Pays Arabes* dergisinde, s. 136-140.

lerine karşı yapılan sürekli bir saldırıya hayatî ve dizginlenemez bir ret, bir itirazdır.

b) Siyonist “lobi”nin ABD’de ve Batı’da işleyişi

Theodor Herzl’in *Yahudi Devleti*’nde belirlediği şekilde, dünya ölçeğinde mevcut bir “Yahudi halkı” ve her yerde ve her zaman asimile edilemeyen Yahudi toplulukları tezinden hareketle siyonist ideolojiye bağlı olarak oluşturulmuş bir devlet, ister istemez yepyeni problemler ortaya çıkaracaktı.

Her şeyden önce, (kendisi için hiç mesele çıkarmayan dinî anlamı dışındaki) “Yahudi halkı” kavramı, gerçek bir devletin kurulduğu andan itibaren, bu devlete paradoksal bir karakter verir. Çünkü ya bu devlet dünyanın bütün Yahudilerini kendi topraklarında stoplamayı başaracaktır (ve özellikle de Ben Guryon’un hedefi olan bu açıdan, siyonizm başarısızlığa uğramıştır, zira Yahudilerin yüzde 20’sinden daha azı İsrail’e yerleşmeye gelmiştir), ya da bu devlet, “Diaspora” içinde merkezî bir yer işgal etme, onun dünyanın her yerinde vekili ve temsilcisi olma iddiasını ileri sürecektir. “Milletüstü” bu devlet, milletlerarası düzende büyük zorluklarla karşı karşıya gelecektir.

Ben Guryon Ocak 1961’deki 25. Dünya Siyonist Kongresi’nde şöyle sesleniyordu: *“Yahudi Devleti’nin kurulduğu ve İsrail’in kapıları gelmek isteyen bütün Yahudilere açıldığı gündən beri, Diaspora’da kalan her dindar Yahudi, her gün Yahudiliğin esaslarını ve İsrailoğullarının Tevrat’ını hiçe saymaktadır.”* Böylece o, İsrail’in dışında duran Yahudileri “Tanrısızlar” olarak ilân ediyordu.¹⁵

Onun Diaspora ile ilişkiler hakkındaki tezi şuydu: *“İsrail Devleti, coğrafi bakımdan Ortadoğu’nun parçasıdır... Bu*

¹⁵ *Jewish Newsletter*, 9 Ocak 1961.

*sabit bir unsurdur. Dinamizm, yaratıcılık ve büyüme açısından ise İsrail, dünya Yahudi halkının bir parçasıdır. Bütün imkânlarını bu 'Diaspora'dan alacak ve İsrail milletini inşa etmek ve ülkesinin gelişimini sağlamak için gereken desteği onda bulacaktır; dünyadaki Yahudilerin gücü sayesinde İsrail inşa edecek ve de inşa edecektir."*¹⁶

Bir başka zaman, Ben Guryon daha da ileri gider: *"Bir Yahudi Amerika'da veya Güney Afrika'da, Yahudi arkadaşlarına "bizim" hükümetimiz dediğinde, kastettiği İsrail hükümetidir, aynı şekilde çeşitli ülkelerdeki Yahudi halkı da İsrail Büyükelçisini kendi temsilcisi olarak görür."*¹⁷

1951'de yapılan Dünya Siyonist Teşkilâtı'nın 23. Kongresi'nde, Siyonist Devlet'in ilk başbakanı Ben Guryon, *"Bir siyonist göç edip İsrail'e gelmelidir"*¹⁸ demekle yetinmez, aynı konuşmasında, yabancı ülkelerde oturan siyonistlerin ödevlerini belirlerken bu ödevlerin neleri kapsadığını da açıklar: *"Çeşitli ülkelerdeki bütün siyonist örgütlerin ortak vazifesi, her hâl ve şart altında, kayıtsız şartsız Yahudi Devleti'ne yardım etmektir, böyle bir tavır, içinde buldukları milletlerin yetkililerine ters gelse bile."*¹⁹

Dünya Yahudi Kongresi'nde bile muhalifler, "dünya siyonist hareketinin" böyle bir tutumunun Yahudi düşmanlığına yol açacağını, İsrail dışında yaşayan Yahudileri nazik bir duruma sokacağını, dolayısıyla da haklı olarak çifte aidiyetle suçlanma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaklarını ileri sürerek itiraz ettiler.²⁰

¹⁶ David Ben Gourion, *Rebirth and Destiny of Israël/İsrail'in Yeniden Doğuşu ve Kaderi*, N. Y. The philosophical library, 1954, s. 489.

¹⁷ İsraili Yearbook/İsrail Yıllığı, 1953-54, s. 35.

¹⁸ Bu görüş Amerikan siyonistlerinin memnuniyetsizliğine yol açtı. Siyonizmin bu konudaki başarısızlığı apaçıktır. Çünkü İsrail'e göç eden Amerikan Yahudilerinin oranı binde ikiden daha azdır.

¹⁹ David Ben Guryon, *Tasks and character of a modern zionist/Modern Bir Siyonistin Görevleri ve Karakteri*, Jerusalem Post, 17 Ağustos 1952 ve *Jewish telegraphic Agency*, 8 Ağustos 1951.

²⁰ 23. Dünya Siyonist Kongresi'nin *Official minutes/Resmî Tutanakları*, 1951.

Ben Guryon tavrını sonuna kadar devam ettirir. Dünya Siyonist Teşkilâtı tarafından düzenlenen Kudüs'teki ideoloji konferansında, aynı tezleri geliştirir: *"Benim siyonizimim... aralarında yaşadığımız halkların parçası olmama kanaati üzerine kuruludur."* (Proceedings of the Jerusalem ideological conference/Kudüs İdeolojik Konferans Bildirileri, s. 149).

Bu tutum Ben Guryon'un şahsî tutumu değildir. "Çifte aidiyet" ve öncelikle İsrail Devleti'nin çıkarlarına hizmet etme temel görevi, siyonizmin iç mantığından kaynaklanır.

Pek çok münasebetle, özellikle de 5 Ağustos 1963'teki İkinci Yahudi Gençliği Dünya Kongresi'nde konuşmasında Dünya Yahudi Kongresi Başkanı Nahum Goldman, *"içinde yaşadıkları devletin kendilerinden mutlak sadakat istemeye hakkı olduğunu"* düşünen Yahudileri yerden yere vurdu. Devletlerin kabul edilmez iddiaları olarak da, Amerikan Senatosu'nun Dışişleri Komisyonu'nun Yahudi Ajansı'nın faaliyeti hakkında yürüttüğü soruşturmadan bahsetti. *"Varlığını kabul etmeyen ve dünya çapında bir Yahudi halkına aidiyeti de yurtseverlik dışı görenlerin çok olmasına rağmen"*, "çifte aidiyet" meselesinin, bütün Diaspora Yahudileri için söz konusu olduğuna dikkat çekti.

Böylesi bir tutum genelleşecek ve farklı kökenlerden (İtalyan, Alman, Yunan, Çin, vs.) vatandaşlar bu "çifte aidiyet" ilkesini benimseyecek olursa, bu tür iddialar, tamamı göçmenlerden oluşan Amerikan milletinin bütünlüğünün bozulması tehdidini taşıyordu.

Dışişleri Bakanlığı tepki göstermek zorunda kaldı. "Amerikan Yahudi Konseyi"ne gönderilen ve 7 Mayıs 1964'te kamuya açıklanan bir mektupta, Dışişleri Bakanı Talbot, siyonist yöneticilerin isteklerinin bir meydan okuma oluşturduğu Amerikan Anayasası'nın bizzat ilkelerine gönderme yaparak, şu hatırlatmayı yapıyordu: *"ABD, İsrail Devleti'ni egemen bir devlet olarak tanıır ve İsrail Devleti'nin vatandaşlığını da kabul eder. Bu hususta başka hiçbir egemenlik veya vatandaşlığı kabul etmez. Amerikan vatandaşlarının dinî kimliklerine dayalı siyasî-yasal ilişkileri tanımaz. Din-*

leri konusunda Amerikan vatandaşları arasında hiçbir ayırım yapmaz. Sonuç olarak, Dışişleri Bakanlığı'nın 'Yahudi halkı' kavramını milletlerarası bir hukuk kavramı olarak görmez."²¹

Böyle bir tavır öyle bir anda alındı ki tam da o sıralarda, Senatör J. W. Fullbright başkanlığındaki Amerikan Senatosu'nun Dışişleri Komisyonu'nun araştırma çalışmaları, ABD'deki Siyonist Teşkilât'ın faaliyetlerinin gerçek mahiyetini gün yüzüne çıkararak hem bu tavrın gerekçesini ortaya koyuyor, hem de İsrail Devleti'nin kendi siyasetini zorla benimsetmek için Amerika'da ağını kurmuş "lobi"nin bizzat gücü yüzünden, bu ilke beyanından kaynaklanan tedbirleri almanın imkânsızlığını gözler önüne seriyordu.

Öncelikle şu noktanın altını çizmeliyiz ki, İsrail Devleti'nin dünyadaki bütün Yahudileri "toplama" misyonuna sahip olduğu şeklindeki siyonist ilke gereği, "Dünya Siyonist Teşkilâtı", çalışmasını dışarıda yürüten bir çeşit Bakanlık gibi, Devlet'in ayrılmaz bir parçasıdır.

Statüsü, İsrail Parlamentosunda (Knesset), 24 Kasım 1952'de, "Dünya Siyonist Teşkilâtı – Yahudi Ajansı" hakkında oylanan kanunla belirlenmiştir. Bu Kanun'un 5 ve 6. paragrafları, onun resmî görev ve yetkilerini belirler:

→ 5. Sürgünleri toplamak hem İsrail Devleti'nin hem de siyonist hareketin ana görevi olduğundan, bu durum Diaspora Yahudilerinin sürekli bir çabasını gerektirir; o yüzden İsrail Devleti bütün Yahudilerin ve bütün Yahudi örgütlerinin Devlet'in inşasına katılımlarına güvenir... ve bu gayeye erişmek için bütün Yahudi topluluklarını birleştirme ihtiyacını benimser.

→ 6. İsrail Devleti bu birleşmenin gerçekleştirilmesinde 'Dünya Siyonist Teşkilâtı'na güvenir.²²

Bu kanun 1954 Temmuz ayında Knesset'in aldığı yeni bir kararla da teyit edilir: "Hükümet programının temel ilke-

²¹ Zikreden: Georges Friedmann, şu eserde: *Fin du peuple juif?/Yahudi Halkının Sonu mu?*, Gallimard Yayınları, 1956 (Idees-poche), s. 292.

²² *Israel Government Yearbook/İsrail Hükümeti Yıllığı*, Government Pirmnitngi Pres, Kudüs, 1953-54, s. 243.

leri". O yasamanın 59 maddesi şu hükmü taşır: "Dünya Siyonist Teşkilâtı ve Hükümet'le Siyonist Yürütme arasındaki Konvansiyon'la uyumlu olarak, Hükümet Siyonist Hareket'e şu isteklerinin altını çizerek özverili destekte bulunacaktır: Siyonizmin hedeflerini gerçekleştirme, giderek artan gönüllü malî katkı, İbranî dilinin yaygınlaştırılması; göçün ve yerleşimin genişletilmesi ve İsrail'e sermaye akımı...; asimilasyunculığa ve Yahudilerin bir halk oluşturduklarını inkâra yönelik her türlü gösteriye karşı mücadele."

Her ülkedeki "Siyonist Teşkilât", yabancı bir ülkenin, yani İsrail'in sadece bir organı değildir, ayrıca bu devletin, yani İsrail'in hazırladığı kanunla kurulmuş bir parçası ve resmî bir organıdır.

Oysa, "Siyonist Teşkilât" (Yahudi Ajansı), para toplamasıyla ilgili hususlardan kaynaklanan bütün vergi muafiyetleriyle birlikte Amerika'da bir hayır derneğinin yararlandığı aynı statüden yararlanıyordu.

Daha 1957'de Senatör Ralph E. Flanders, Amerikan Senatosu'nda şu açıklamayı yapıyordu: "İsrail'e göç politikasının hedefi mültecilere kucak açmak olduğu sürece, bu faaliyetin vergiden muaf Amerikan katkılarıyla desteklenmesi normaldi. Hâlihazırdaki politika ise artık mültecilerle ilgili değildir. Tam aksine, siyonist programın özünde yatan şu politikadır: Baskı altında olsunlar olmasınlar, muhtaç durumda bulunsunlar, bulunmasınlar, dünyanın bütün Yahudilerini Yahudi oldukları için toplamak ve onları Yeni Siyon'a, o toprakların eski sakinlerine karşı haksızlık yapıp yapılmadığını hiç umursamadan, alıp götürmektir. Vergiden muaf Amerikan parasının tek kuruşu bile bu projeye gitmemelidir. Amerikan vergi mükelleflerine karşı dürüstlük gereği olarak Hazine, Birleşik Yahudi Çağrısı'na ödenen paralar için vergi muafiyetlerini yeniden gözden geçirmelidir."

Göçün yeni konumu, İsrail'in resmî ağızları tarafından açıkça belirtilmiştir: "İsrail Çalışma Bakanı Sayın Yigal Alon, üç sene sonra İsrail'e göç döneminin sona ereceğini öngörmüştür... Göç etmeye en elverişli depolar kurumuştur. Meselâ

Kuzey Afrika'da kalan Yahudiler, kendilerini iyi hissettikleri için orada kalıyorlar."²³

Moşe Dayan (o sıralar Tarım Bakanıydı), İsrail'deki İngiliz Göçmenleri Birliği'nin 13. Yıllık Konferansı'nda şu çağrıyla yapıyordu: "Yahudilerin terk etmek zorunda oldukları ülkelerden İsrail'e gelen göç sona eriyor, o yüzden İsrail, Batılı Yahudileri çok sayıda gelmeye ikna etmelidir... Bu problemin anahtarını da sizler ellerinizde tutuyorsunuz."²⁴

"Soyonist Teşkilât"ın faaliyetleri hakkında Amerikan Senatosu'nun Araştırma Komisyonu'nun 29 Mayıs ve 1 Ağustos 1963 denetimleri, sadece bir vergi kaçırmanın söz konusu olmadığını gösteriyordu: Siyonist Teşkilât, (bağış yapanlar vergiden kurtulsunlar diye) bir insanî yardım örgütü olarak göstermekle yetinmiyor, üstelik yabancı bir devlet hesabına siyasî bir faaliyette de bulunuyordu. İşte bizzat bu siyasetin mahiyeti tartışma konusu yapılıyordu.

Araştırma Komisyonu, ABD'de güçlü bir İsrail "lo-bi"sinin varlığını ortaya çıkardı ve bunun malî ve siyasî çarklarını çözdü.

Komisyon Başkanı Senatör Fullbright, "Yahudi Ajansı"nın (Dünya Siyonist Teşkilâtı'nın) Amerika Şubesi Müdürü İsadore Hamlin'i sorgular:

"Başkan: Size 1962–1963 bütçe yılı için Komite'nin plânlarının ana hatlarını çizen "Amerikan Siyonist Teşkilâtı. Enformasyon ve Siyasî İlişkiler" başlıklı tarihsiz bir Talimat'ın kopyasını göstereceğim. Bu Talimat'ın bir nüshası dosyalarınız arasında var mı?"

*Bay Hamlin: Evet efendim, dosyalarımızda var."*²⁵

İşte bu Talimat'ın metni:

"1. Dergiler: Yazı işleri müdürleriyle ilişkiler kurmak. Geniş kesimlere seslenen dergilerde uygun makaleler yazdırmak ve

²³ Jewish Chronicle, 6 Mart 1964.

²⁴ Jewish Chronicle, 13 Mart 1964.

²⁵ ABD Duruşmaları, s. 1339.

yayınlatmak. Basında çıkan bize uygun yazıları yeniden basıp dağıtmak...

2. TV, Radyo ve Filmler. Departman radyo ve televizyonlarda sohbetler ve konuşmalar düzenler ve filmler kullanır. Bu medyanın yönetici kişileriyle temaslar kurar. Radyo ve istasyonları İsrail'le ilgili programlar hazırlamaya teşvik eder.

3. Hıristiyan dinî örgütler. "Anahtar" yöneticiler ve derneklerle ilişkiler kurmak. Hıristiyan din adamları için İsrail hakkında seminerler düzenlemek. Protestan ve Katolik basında uygun makaleleri teşvik etmek. Bu basındaki her düşmanca makaleye karşılık vermek...

4. Üniversite çevreleri. Amerikan Ortadoğu Araştırmaları'da yardım etmek... Üniversite camiasının yöneticileriyle ilişkiler kurmak. kampüslerde bir "İsrail Günü" tertiplemek. Ortadoğu hakkında seminerler hazırlamak için lise ve üniversitelerle işbirliği etmek. Üniversite basınının metinlerini yönlendirmek veya mücadele etmek... Araplar ve İsraililer arasındaki sorunlar konusunda siyonist üniversite öğrencileriyle diğer Yahu-di öğrencilere rehberlik etmek...

5. Gündelik basın. Yazı işleri müdürleriyle temas kurmak. Basın ajansları, gazeteciler, vb. aracılığıyla uygun haber ve yazılar yayınlatmak. Düşmanca makalelere karşılık vermek. Uygun makaleleri yeniden bastırıp dağıtmak.

6. Kitaplar. Yayıncıların yararı umulan eserlerinin yayım ve tanıtımına yardımcı olmak. Halk veya okul kütüphanelerine kitap dağıtmak.

7. Konferansçılar. İsrail'e olumlu bir imaj vermek için ülke çapında üniversite, din ve yurttaşlıkla ilgili konuları işlemek için Konferanslar Bürosu, İsrailileri, Amerikalı Hıristiyanları ve Amerika Yahudilerini kullanmaya devam edecektir.

8. Ülke çapında veya yerel örgütlerle, özellikle de bunların milletlerarası ilişkilerle ilgilenenleriyle bağlar kurmak. Siyahî toplumla özel bağ kurmak.

9. Projeler ve yayınlar. Arap mülteciler, Suriye - İsrail ilişkileri, vs. gibi sorunlarla ilgili tartışmaları yönlendirmek için özel bir materyel hazırlamak.

10. İsrail'e seyahatler. Kamuoyunu şekillendiren kimselere (public opinion molders) İsrail'i tanınmaları için para yardımında bulunmak. Bu "public opinion molders" için seyahatler organize etmek. Amerikalı ziyaretçileri "yönlendirmek için" (for handling) İsrail'de her şeyi uygun tarzda ayarlamak."²⁶

Bir "insanî yardım" kuruluşu ve hâliyle de vergiden muaf bir dernek için son derece şaşırtıcı sistematik bir kamuoyunu yönlendirme programı!

"İlişki kurmak" kelimesi, meselâ Komisyon Başkanı'nın Bay Halmin'e Yahudi Ajansı yönetiminin, Saymanlık'ın, 30 Mayıs 1962 tarihli mektubunu gösterdiği o metin içinde sık sık tekrarlanır ve aydınlığa kavuşur. Bu mektup Dr. Pincus tarafından Amerikan Siyonist Konseyi ile ilgili olarak, New York'taki temsilcisi, Yahudi Ajansı Amerikan Şubesi'nden Dr. L. Moyal'a gönderilmiştir. O mektupta şu pasaj bulunmaktadır: "AZC (American Zionist Council/Amerikan Siyonist Konseyi)'nin meselesi önümüzdeki pazaritesi günü Yönetim toplantısından önce karara bağlanacaktır. Ayrıntıları daha sonra ele alınacak olan o karar ne olursa olsun, ben sizden Haziran ayı için Bay Bick'e haftada 15 bin dolar vermenizi ve kendisine bunları harcama şeklinin detayları konusunda soru sormamanızı rica ediyorum... Yönetim'e arz edilecek ve muhtemelen üzerinde durulacak tavsiye şudur: Bizim katkımız 172 bin Amerikan Doları olacaktır; 300 bin dolar bizzat Siyonist Amerikan Konseyi tarafından toplanacaktır."²⁷

Başkan ile Bay Hamlin arasındaki bilgilendirici konuşma:

"Başkan: Amerikan Siyonist Konseyi ile malî düzenlemelerin doğrudan doğruya Kudüs'teki Ajans'la ele alındığı... sonucunu çıkarmak doğru mudur?"

Bay Hamlin: Yahudi Ajansı'nın Kudüs'teki Saymanı Bay Pincus bu düzenlemeleri AZC ile müzakere ediyordu. Evet, efendim.²⁸

²⁶ Duruşmalar, age, s. 1339-1340.

²⁷ Aynı kaynak, 1334.

²⁸ Aynı kaynak, 1705.

Başkan: Eğer doğru anladıysam demek ki şu nokta açık ve net: Yahudi Ajansı Yönetimi, Amerikan Siyonist Konseyi'ni bu ülkede fonları dağıtmak için bir kanal olarak kullanıyor.

Bay Hamlin: Amerikan Siyonist Konseyi (AZC) bu fonları alıyor ve Siyonist örgütlere aktarıyordu...

Başkan: Bunlar doğrudan ödendiklerinde bunun beyanının Yabancı Görevliler Kayıt Kanunu'na (Foreign Agents Registration Act) uygun olarak yapılmasını gerektiren açık zorunluluk-tan kaçmak olmuyor mu bu?... Siz daha önce Siyonist Konsey'in gayesinin bu olmadığını söylediniz. Bu bir başkasının gayesiydi ve bu yöntemle gizleniyordu, evet mi, hayır mı?... Siz bu parayı A'ya veriyorsunuz, A da B'ye veriyor, B ise C'ye veriyor ve C nihayet onu kullanıyor, fakat artık onun o zaman onu ne yaptığı da bilinmiyor... Benzer isimler taşıyan o kadar kurum ve kuruluş var ki ne olup bittiğini takip etmem benim için neredeyse imkânsız..."²⁹

Böylece bir "lobi"nin, karmaşık bir kuruluşlar şebekesinin varlığı su yüzüne çıkarıldı. Bu lobi vasıtasıyla, çeşitli baskılarla, yabancı bir devlet, Amerikan politikasını sürrekli İsrail'in çıkarlarına uygun şekilde saptırmak için kamuoyunu yönlendirebiliyordu.

Etkileme kanalları çok çeşitliydi, (yüzlercesi arasında) meselâ:

– *Yahudi Telegraf Ajansı*:³⁰ "Hayır işleri" denilen (ve bundan dolayı da vergiden muaf) Amerikan Yahudileri Federasyonu tarafından finanse ediliyor ve İsrail Hükümeti'nin ve onun mülteferası kolu "Dünya Yahudi Teşkilâtı"nın mesajların yüzlerce gazeteye dağıtıyor.

– *Amerikan Sinagogları Konseyi*: "İsrail'in inşası"yla ilgili "eğitici" metinler hazırlamakla yükümlüdür. Komisyon'un Başkanı, Sinagoglar Konseyi Başkanı tarafından İsrail Yahudi Ajansı, nâm-ı diğer "Dünya Siyonist Teşkilâtı" Müdür Yardımcısı Bay Gottlieb Hammer'e gönderil-

²⁹ Aynı kaynak, 1706-1709.

³⁰ Aynı kaynak, s. 1367-1368.

miş 21 Haziran 1960 tarihli şu teşekkür mektubunu dosyaya koyabilmiştir:

Dostum Gottlieb,

Desteklerinizle elde edilen âlicenap yardımlar sayesinde yapabildiğim hizmetlerle ilgili ayrıntılı bir gizli raporu ekte size bilgi için gönderiyorum.

Haham Marc Fannembaum

Müdür³¹

– “Başkanlar Konferansı”: Siyasî plânda çalışmalar yapmak için çeşitli Amerikan Siyonist örgütlerinin başkanlarından oluşmuştur.³²

– “İbrani Kültür Vakfı”: Üniversitelerde çekirdek gruplar oluşturmada uzmanlaşmış bir kurum. Harvard Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi'ne verilen malî desteklerle ilgili olarak Başkan, Bay Hamlin'e şu soruyu sorar: “Bir yabancı görevlinin Harvard'a veya başka üniversitelere para yardımında bulunması normal midir?”³³

Belgenin üç yüz sayfası bu tür bilgilerle dolup taşıyor. Komisyon Başkanı Senatör Fullbright, CBS'in “Milletin Karşısında” programında oradaki bilgileri şöyle özetleyecektir: “İsraililer, Kongre ve Senato'nun politikasını kontrolleri altında tutuyorlar.” Senato'da 100 oyun 70'ten fazlasına sahipler. Hükümet tarafından İsrail Devleti için teklif edilen (her zaman çok büyük) askerî ve ekonomik yardımı sistematik bir şekilde artıran bütün Senato oylamaları bunun delilidir. Programı yapan kendisine bunun “vahim bir itham” olduğunu hatırlatınca, Senatör şu karşılığı verir: “Senato'daki meslektaşlarımızın yaklaşık yüzde 70'nin, hürriyetin ve hukukun ilkeleri olarak gördükleri kendi kanaatlerinden ziyade bir 'lobi'nin baskısıyla karar verdiklerini söylemem gerçekten de vahim bir ithamdır.”

³¹ Aynı kaynak, s. 1765-67.

³² Aynı kaynak, s. 1756-57.

³³ Aynı kaynak, 1758-64.

Sonraki seçimlerde Senatör Fullbright koltuğunu kaybetti.

Senatör Fullbright'ın araştırmasından bu yana "lobi", Amerikan politikasındaki nüfuzunu artırmaya devam etti. Lawrence Hill and Company tarafından 1985'te yayınlanan *They dare tou speak out/Onlar Konuşmaya Cesaret Ettiler** kitabında, yirmi iki sene ABD Kongresi'nde milletvekili olarak bulunan Paul Findley, Siyonist "lobi"nin şimdiki işleyişini ve gücünü bütün yönleriyle anlattı. "İsrail hükümetinin" bu gerçek "şubesi"; Kongre ve Senato'yu, Cumhurbaşkanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Pentagon'u, aynen medyayı kontrol ettiği gibi kontrolü altında tutmakta ve Üniversiteler üzerinde olduğu kadar Kiliseler üzerinde de nüfuzunu kullanmaktadır.

İsrail'in ihtiyaçlarının ABD'nin çıkarlarının önüne nasıl geçtiğini gösteren ispatlar ve misaller çoktur: 3 Ekim 1984'te Temsilciler Meclisi yüzde 98'i aşan bir çoğunlukla, İsrail ile ABD arasındaki her türlü mübadele sınırlandırmasını, Ticaret Bakanlığı ve bütün sendikaların aleyhteki raporuna rağmen, yürürlükten kaldırır (s. 31). Her yıl, bütçenin diğer bütün bölümlerinde hangi kesintiler olursa olsun, İsrail'e krediler artırılmıştır. En gizli dosyaların olduğu gibi, işpiyonaj da İsrail hükümetinin elindedir; (ABD eski başkan adaylarından) Adlai Stevenson "Foreign Affairs"ın 75-76 kış sayısında şunu yazar: "*Pratikte Yürütme organı düzeyinde İsrail'le ilgili hiçbir karar alınmasın veya tartışılmasın ki ânında İsrail hükümeti bundan haberdar olmasın!*" (s. 126). Savunma Bakanlığı'nın, Amerikan kanununa dayanarak, İsrail'e verilmesine karşı çıkmasına rağmen, tam da Lübnan'a saldırısı sırasında, sivillere yönelik msket bombalarını, İsraililer Reagan sayesinde elde ederler ve Beyrut'ta iki defa halkı katliama tabi tutmak için kullanırlar (s. 143).

* Bu kitap dilimize "ABD'de İsrail Lobisi" (Pinar Yayınları) adıyla çevrilmiştir, çev.

1973'te Amerikalı Amiral Thomas Moorer (Genel Kurmay başkanı) şu tanıklıkta bulunur: Washington'daki İsrail Askerî Ataşesi (geleceğin İsrail orduları başkomutanı) Mordecai Gur, ABD'den en geliştirilmiş füzeyle (Maverick füzeleriyle) donanımlı uçaklar ister. Amiral Gur ile aralarında şu konuşma geçtiğini hatırlıyor: *"Ben size bu uçakları veremem. Bizim zaten onlardan sadece bir filomuz var. Ve biz buna ihtiyacımızın olduğuna Senato önünde yemin ettik." Gur bana şöyle dedi. 'Siz o uçakları bize verin. Kongre'ye gelince, onu da bana bırakın.' Böylece, Maverick füzeleriyle donanmış tek uçak filomuz İsrail'e gitti"* (s. 161).

8 Haziran 1967'de, İsrail hava ve deniz güçleri, son derece geliştirilmiş detektörlerle teçhizatlı Amerikan "Liberty" gemisini, Golan'ı işgal plânlarını görmesini engellemek için, bombalar. 34 bahriye askeri ölür, 171'i yaralanır. Geminin üzerinde altı saat uçulmuş ve 70 dakika boyunca bombalanmıştır. İsrail bu "hata"dan dolayı özür dilemez ve dosya kapanır. Ancak 1980'de görgü tanıklarından biri, "Liberty"nin güverte subayı Ennes, o dönemde Amiral İsaac Kid'in başkanlığını ettiği "Araştırma Komisyonu" tarafından da onaylanan bu "hata"nın "resmî" yorumunu çürüten hakikati nihayet gözler önüne serer. Ennes'in kitabı siyonist "lobi"nin büyük gayretiyle hasıraltı edilirken, Amiral Thomas L. Moorer bu cinayetin niçin örtbas edildiğini açıklar: *"Başkan Johnson Yahudi seçmenin tepkisinden korkuyordu..." Amiral ekler: "Amerikan halkı olup biteni bilseydi çıldırırdı"* (s. 179).

1980'de, işgal topraklarında yerleşime devam etmesini engellemek için İsrail'e yapılan askerî yardımdan yüzde 10'luk bir indirim cezasının verilmesini destekleyen Adlai Stevenson, şu hatırlatmada bulunuyordu: Amerikan yardımının yüzde 43'ü, yeryüzünün aç 3 milyar insanın zararına olarak, silâhlanması için (3 milyonluk) İsrail'e gidiyordu.

Adlai Stevenson'un vardığı sonuç: *"İsrail Başbakanı, Amerika Birleşik Devletleri'nin Ortadoğu politikası üzerinde, kendi ülkesindekinden çok daha etkiye sahiptir"* (s. 92).

Siyonist “lobi” için her yol mübahtır: Malî baskıdan ah-lâkî şantaj, medya ve yayıncıları boykottan ölümle tehdit etmeye varıncaya kadar.³⁴

Paul Findley şu sonuca varır: “İsrail politikasını kim ten-kit ederse, acı veren ve ardı arkası kesilmez misillemeleri bekle-sin, hatta İsrail ‘lobi’sinin baskıları yüzünden varlık imkânları-nı kaybetmeyi bile. Kongre onun bütün isteklerine eyvallah der. En itibarlı üniversiteler, programlarında, ona karşı olan her bir şeyi bertaraf etmek için tetiktedirler. Medya devleri ve yüksek rütbeli askerler onun baskılarına boyun eğerler” (s. 315).

Paul Findley’in cesur kitabı, yeni olaylarla çok çarpıcı bir şekilde hâlâ bezeniyor.

Kasım 1985’te, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı’nda ana-list, Amerikalı bir Siyonist olan Jonathan Pollard, evine bazı gizli bilgileri götürürken yakalanıp tutuklanır. FBI’ın sorgulaması sırasında, 1984’ten beri bu belgeleri İsrail’e nakletme karşılığında 50 bin dolar aldığını itiraf eder.

5.12.85 tarihli *Washington Post*’tan:

“... Pollard davası birden bire, hiç yoktan ortaya çıkmadı. As-lında bu mesele, küstah tavırlara yol açan aşırı bir bağımlılıkla damgalı Amerikan-İsrail ilişkilerinin –git gide daha sağlıklı-sız–şimdiki durumu içinde değerlendirilmelidir... ”

1981’de Reagan yönetiminin İsrail’e, kendini savunma baha-nesiyle, onun askerî maceracılığına, bir “açık çek” olarak yorum-lanan bir imkânı verdiği zaman işte bu durum oluşturulmuştur... Bunun ilk sonucu, –hem Lübnan, hem de İsrail için bir felâket olan– Lübnan’ın istilâsı olmuştur. Bunun mimarı olan A. Şaron, kendi hükümetinin malî desteğiyle *Time Magazine*’e bir hakaret davası açarken hiçbir pişmanlık duymadığının altını çizmiştir.

... Washington’un böylesi bir suç ortaklığının Kudüs’ün küstahlığını kışkırtacağı besbelliydi... Sıkı bağımlılık ilişkile-rinin huç ve saldırganlık doğurduğu herkesin malûmudur... İ-

³⁴ Amerika Birleşik Devletleri’nde Filistin hakkında hakikati dile getirmek isteyen Noam Chamsky’ye karşı ve Yahudi olan veya olmayan herkese karşı kullandıkları gibi, bana karşı da kullanılan bu usullerin ne kadar etkili olduğuna ben şahsen şahitlik edebilirim

rail söz konusu olduğunda bu hınç tasavvuru imkânsız şekiller alır, Tunus'a yapılan saldırı bunun bir örneğidir. O yüzden Pollard davası da onun bir başka şekli olarak görülebilir."

1.12.85 tarihli *Haaretz*'ten (Başmakale):

"Pollard davası yüzünden ABD'deki Yahudi toplumunun uğradığı haksızlık, iki hükümet arasında ortaya çıkan gerginlik kadar vahimdir. Onlarca yıldır Amerikalı Yahudiler Amerikan kamuoyunu, kendilerinin İsrail'i şartsız desteklemelerinin ABD'ye karşı sadakatlerine zarar vermediğine inandırmaya çabalyorlar. Galiba artık onlara bu noktada güvenmek kolay olmayacak ve "çifte aidiyet"ten söz edenleri yani ben hem Amerika'ya hem İsrail'e mensubum diyenleri [ancak] duymaya istekli olanlar dinleyecektir."

c) İsrail Devleti'nin finansmanı

Amerika'daki bu "lobi" ve işleyişiyle ilgili bu araştırma, diğer Batı ülkeleri için de geçerlidir. Bu araştırma bir "Filistin Tarihi"nde hiç de bir parantez oluşturmaz, çünkü 16. yüzyılda Hıristiyan siyonizminin doğuşundan tutun, Theodoro Herzl'in siyasî siyonizmi ortaya atışından ve son olarak Balfour Bildirisi'nden beri, Filistin'in kaderi hep Filistin'in dışında çiziliyor.

Haçlılar dönemindeki Kudüs Frenk Krallığı'nın, Filistin üzerinde Haçlıların iddialarının neye dayandığı, beyinlerin bu istilâya nasıl hazırlandığı ve bu Krallık'ın nasıl para toplanarak ve bütün Avrupa'dan silâh ve takviyeler gönderilerek yaşatıldığı gözler önüne serilmeden incelenemeyeceği gibi, İsrail Devleti'nin tarihi de, dışarıdan onu Filistin'e zorla dayatan şartlar bütününden kopuk olarak ele alınamaz.

Eğer gücünü nereden aldığı gösterilmezse, Batı'nın tarihine bağlı olan İsrail Devleti'nin sadece doğuşu değil, Batı'nın Ortadoğu'daki kalesi olarak, işleyişi ve gelişmesi de anlaşılabilir. İsrail Devleti aslında maliyesi, ekonomisi ve

silâhlarıyla tamamen bağımlı olduğu bizzat Amerika'nın bütün ağırlığıyla Ortadoğu'nun üzerine abanmaktadır.

Golan'ın ilhakından sonra Reagan yönetiminin sözden öteye geçmeyen uyarılarına cevap olarak Begin, ABD Büyükelçisi'ne bir nota verdi ve bu notada özellikle şunları dile getirdi: *"Bir kere daha İsrail'i cezalandırma niyetinde olduğunuzu deklare ediyorsunuz... Ne demek oluyor bu? Biz ABD'nin kulu kölesi miyiz? Muz cumhuriyeti miyiz biz?... Siz bizi korkutamazsınız. Biz kimsenin tehdidini de umursamayız... İsrail halkı 3700 sene Amerika ile böyle bir anlaşması olmadan yaşamıştır, 3700 sene daha da onsuz yaşamaya devam edecektir."*

Begin'in bu palavracılığının bir tehlikesi yoktu, çünkü İsrail siyonizminin politikası ABD'nin dünya politikası hedefleriyle çok iyi örtüşüyor ve orada öyle yeri doldurulmaz bir rol oynuyor ki İsrail hükümeti cezalandırılmaya çağından emin olarak istediğini yapabilir.

İsrail Devleti'nin finansmanı, zaten bu devletin bizzat mahiyetini ortaya çıkarır.

Kudüs'te 9 ve 10 Ağustos 1967'de yapılan "Yahudi Milyarderler (!) Konferansı"³⁵ sırasında, o sıra İsrail Maliye Bakanı olan Bay Pinhas Sapir, 1949'dan 1966'ya kadar İsrail'in yedi milyar dolar aldığını açıkladı. Bu rakamın ne ifade ettiğini tam olarak anlamak için, Batı Avrupa'ya 1948'den 1954'e kadar yapılan Marshall Plânı yardımının on üç milyar dolara ulaştığını, yani o dönemde iki milyondan daha az nüfuslu İsrail Devleti'nin (gerçi daha uzun bir süreye yayılmakla beraber), iki yüz milyon Avrupalının aldığından yansını aldığını hatırlatmamız yeter. Yani, kişi başına Avrupalılardan yüz kat daha fazla.

İkinci bir mukayese unsuru: 1951–1959 dönemi boyunca "az gelişmiş ülkeler" tarafından alınan ortalama yardım, 3, 164 milyar doları³⁶ geçmemiştir, hâlbuki İsrail (o devir-

³⁵ Bay Sapir'in bu konuşması, *The Israel Economist*'in 1967 Eylül sayısında bulunabilir, cilt 23, no 9.

³⁶ "Le courant international des capitaux a long terme et les donations publiques/Uzun vadeli sermayenin müllellerarası akışı ve resmî bağışlar" da yayınlanan BM istatistiklerine göre. Georges Corm tarafından zikredilmiştir: *Les finances d'Israel/İsrail'in Maliyesi*, IIes, 1968

de) 1,7 milyonluk nüfusuyla 400 milyon alıyordu, yani yer yüzünün "az gelişmiş" nüfusunun binde biri oranındaki nüfusuyla İsrail, o miktarın yüzde onunu almıştı. İki milyon İsraili kişi başına, Üçüncü Dünya'nın iki milyar insanının aldığından yüz kat daha fazlasını elde etmişti.

Yine açık kıyaslamalar yapma imkânı vermek için: İsrail tarafından on yedi yılda bağış olarak alınan yedi milyar dolar, 1965'te 6 milyar olan komşu Arap (Mısır, Suriye, Lübnan ve Ürdün) ülkelerinin hepsinin yıllık millî emek gelirinin toplamından daha fazlasını temsil eder.

Sadece Amerikan katkısı göz önünde bulundurulsa, 1945'ten 1967'ye ABD'nin her İsrailiye 435, her Arap'a ise 36 dolar verdiği veya bir diğer deyişle yüzde 2,5'lük nüfusa, geri kalan yüzde 97,5'a tahsis edilenin yüzde 30'unun verildiği görülür.

Dünyaca tanınmış İsrail iktisatçısı Don Patinkin, 1950'den 1958'e İsrail gayri sâfi millî hâsılasının özel ve kamu tüketimini hangi noktaya kadar finanse edemediğini ve sadece mevcut sermayenin amortismanını karşıladığını apaçık göstermiştir.³⁷ Basitçe ifade edersek: İsrail'de çalışma hâsılası ihtiyaçları karşılamamaktadır. Birleşmiş Milletler'in yayınladığı Millî Muhasebe İstatistikleri Yıllığı'na (1965) göre, İsrail Devleti'nin toplam ihtiyaçlarının kendi gayri sâfi millî hâsılası tarafından karşılanması, yüzde 80 ile yüzde 83 arasında salınmaktadır. Hâlbuki aynı dönemde Vietnam gibi sürekli bir savaşı beslemek zorunda olan ülkeler bile yüzde 87'den daha fazlasını karşılayabilmektedir. Tabii kaynakları olmayan ve büyük kesimi çöl olan Ürdün bile yüzde 80'ini aşmaktadır. Bolivya, Seylan, Sudan, Malta gibi herkesin "az gelişmiş" olarak bildiği ülkeler dahi oran bakımından yüzde 90'ı aşan noktalardaydı.

Demek ki İsrail Devleti, dünyanın en fazla dışa bağımlı ülkesidir.

³⁷ Age.

Bu açığı kapatmaya çalışmak için siyonist yöneticiler, 1967 savaşı sonrası, Diaspora'nın Yahudi milyarderlerini senelik bir konferans için İsrail'e davet ettiler. 1967'de İsrail'de yapılan ilk konferansı ilân eden İsrail Başbakanı'nın özel kalem müdürü Doktor Yaakov Herzog, bu toplantıların gayesini şöyle belirliyordu: *"İsrail'e daha önemli yatırımların nasıl çekilebileceğini incelemek ve İsrail ekonomisine dışarıda oturan Yahudi sermayedarlarını, ânında sorumluluk ve katılım hissi duyacak şekilde sıkıca bağlamak... Şimdi bir başka şey plânlıyoruz: Diaspora'nın İsrail'le özdeşleşmesi konusunda, yabancıyla asimilasyona karşı mücadele çerçevesinde, bir tür muhteşem diyalog."*

Bu operasyonunun verimli olduğu görüldü, çünkü Amerikan Yahudi örgütleri her yıl İsrail'e ortalama bir milyar dolar gönderiyorlar. ("Hayır işleri" olarak gösterilen bu yardımlar, bağış yapanın vergisinden düşülebiliyor. Yani bu yardımlar, İsrail'in "savaş gayreti"ni artırmaya ve saldırılarını finanse etmeye yaramasına rağmen, Amerikan vergi mükellefinin omuzlarına biniyor. Fakat asıl para yine de doğrudan doğruya Amerika Devleti'nden geliyor, nitekim seksenli yılların başında Amerika'nın bu "yardım"ı yıllık üç milyardan daha fazlaya yükselmiştir).

Bu yıllık üç milyar dolarlık yardımın 1982 senesinden itibaren artırılması öngörülmüştür. İç siyaset programları için Amerikan bütçesinde indirimlere gidilirken, böyle bir artırım ne kadar tuhaf ve garip!...

Bu –resmî– yardımın yarıya yakını, bağışlar ve çok çabuk "unutulan" şu "kredi"lerden ibarettir... Geri kalanı İsrail'in hızla artan ve şimdilerde* yirmi milyar dolar olan dış borcuna eklenir. Böylece kişi başına düşen borç miktarı, hiç görülmedik bir şekilde, ortalama beş bin doları bulmaktadır.

Bu senelik yardımın asıl kısmını silâh satışı oluşturur. Bunun içinse, fazla dikkat çekici olmasını perdelemek ve

* 1986 yılı.

halkın tenkidinden yakasını kurtarmak için Kongre, 1976 Arms Export Control Act/Silâh İhracat Kontrol Kanunu'nda özel bir finansman tarzı öngörmüştü.

İşte bu şekilde, 1980 vergi yılı için, İsrail lehine bir milyar dolarlık silâh satışına izin verilmiştir. Fakat bu teslimlerden hemen sonra, miktarın yarısı –kredi olarak onanmış olan beş yüz milyonu– silinmişti... ve geri kalanı İsrail'in Amerikan hükümetine karşı borcunu şişiriyordu... Ödemek için on yıldan daha fazla bir müddetten yararlanacağı bir borç. Dahası, 1973'ten beri İsrail'in ekonomik durumunun sürekli vahim hâle geldiği hesaba katıldığında, ödemelerin derhal ABD'nin artan yeni bir senelik yardımıyla telâfi edildiğine göre, bu ödemeler tabii ki hayalidir...³⁸

Daha önce de, 1956'da İsrail'in Mısır'a saldırısı sırasında, Amerika'nın silâh ve mühimmat desteği devasa idi; sionist Michel Bar Zohar şunları yazar: *"Haziran ayından itibaren, son derece gizli bir anlaşma uyarınca, büyük miktarlarda silâh ve teçhizat İsrail'e akmaya başladı. Bu silâh ve mühimmat teslimatı ne Washington, ne Ortadoğu'daki güç dengelerini gözetmekle yükümlü İngiliz-Fransız-Amerikan kuruluşu, ne de Fransa ile Arap müşterileri arasında geriye kalan bağları da koparma riski taşıyan İsrail'le çok tehlikeli yakın ilişkiye şiddetle karşı Fransız Dışişleri tarafından bilenecekti."*³⁹

Yardım, havacılık sahası başta olmak üzere taşeronluk mukaveleleriyle artmaya devam eder (meselâ, İsrail Uçak Sanayii F-4 ve F-15'ler için yedek parça imalâtı mukaveleleri yapar).

Son olarak ekonomik yardım, İsrail'in ABD'ye ihracatı için yapılmış kolaylıkları da kapsar. "Gelişme yolundaki ülkeler" tercih tarifesinden yararlanan bu ihracatın yüzde 96'sı (bir milyar dolar), her türlü vergiden muaf olarak ABD'ye girer.

³⁸ T. Stauffer Christian, *Science Monitor*, 20 Aralık 1981.

³⁹ Michel Bar Zohar, *Ben Gourion, le prophete arme/Ben Guryon, Silahlı Ermiş*, Fayard Yayınları, Paris, 1966, Bölüm 27.

Kısacası, İsrail Siyonist Devleti'nin karakterini belirlemeye tek bir rakam yeter: Amerika'dan aldığı sırf resmî "yardım" toplamı, kişi başına 1000 dolardan daha fazlasına denk düşer. Bu ise, millî gelirine eklenen bahşış olarak, Mısır ve pek çok Afrika ülkesinin kişi başına düşen gayri sâfi millî hâsılanın üç katından daha fazlası demektir.

Böylece efsanelerin pek çoğu kendiliğinden çürür: En başta da, Arap okyanusunun sürekli tehdidi altında bulunan zayıf ve minnacık İsrail'in varlığını sürdürebilmesi için mücadele etmeye mahkûm olduğu şeklindeki o en tehlikeli olan efsane... Oysa İsrail, ABD sayesinde, kırk sekiz saat içinde Şam ve Bağdat'a, Amman ve Kahire'ye, tıpkı Beyrut'a ulaştığı gibi ulaşma imkânlarına sahiptir, o yüzden de asıl tehlike, onun devamlı yok olma tehdidi içinde olduğu efsanesinin gündemde tutulmasıdır. Hâlbuki bütün komşuları için sürekli bir saldırı tehdidi oluşturan bizzat kendisidir. Buharlaşan bir başka efsane: Kendisini öldürüp parçalayacak Arap Câlut (Goliath) karşısında, sözde "Küçük Davut"un sürekli "muçize"si efsanesidir (bu efsane yüzünden Batı kamuoyu İsrail'in her yaptığını, kabul edilmesi en imkânsız cinayetlerini bile hoşgörür). Hâlbuki "Küçük Davut"un sapanı, ABD'nin bütün silâhları ve bütün parasıyla tıka basa doludur.

Tekrar edelim: Siyonist İsrail Devleti, Avrupa ile Asya'nın, doğu ile batının, kuzeyle güneyin kavşağındaki Ortadoğu'ya Amerika'nın bütün ağırlığıyla abanıp saldırılmaktadır.

Bir kere daha hatırlatalım ki bu rakamlara Diaspora'nın ödemeleri ve çabucak "silinen" Amerikan hükümetlerinin "kredi"leri dâhil değildir. O kadar ki toplam katkı, bu yekûnun (Diaspora'nın yıllık bir milyar dolardan fazla yardımı ve gizli tutulan Amerikan "kredi"leri) yaklaşık iki katma ulaşır.

Paris Üniversitesi II'ye Bay Jacques Bendelac tarafından verilen ve "*Les fonds exterieus d'Israel/İsrail'in Dış Fonları*"⁴⁰ başlığıyla yayınlanan yeni bir doktora tezi, İsrail finansmanının çeşitli cepheleri hakkında, reddedilmez kaynaklardan alınmış kesin rakamlar ortaya koyuyor.

Yazar esas itibariyle Diaspora'nın katkıları ile Amerikan hükümetinin doğrudan yardımı arasındaki ilişkilerin araştırılmasıyla ilgileniyor.

Bu ilişkilerin gelişimini şöyle belirtiyor: "*Yakın bir tarihe (70'li yıllara) kadar İsrail'e baş sermaye sağlayıcı Diaspora idiyse de, şimdiki eğilim Amerikan hükümet yardımının (yılda yaklaşık 2 milyar dolar), Diaspora'nın malî katkılarını (yılda yaklaşık 900 milyon dolar) fersah fersah gerilerde bırakmaktadır.*"

Diaspora'nın ödemelerine gelince, Yahudi Ajansı'nın (Dünya Siyonist Teşkilâtı) merkez malî temsilcisi Keren Kayessod'a göre, (1967'ye kadar Diaspora'nın katkılarının yüzde 80'ini ve 1974'ten beri sadece yüzde 65'ini temin eden) Amerikalı bağışçılarda bir azalma gözlenirken, rekor bağış rakamları Güney Afrika Yahudilerinden geliyor. Buradaki 115 bin kişilik bir Yahudi cemaati, daha 1971'de kişi başına 138 dolarlık bir ödemede bulunuyordu.⁴¹

Bendelac şu izahta bulunuyor: Güney Afrika'daki Yahudi cemaatinin refahı dışında, Güney Afrika Hükümeti fonların hızlı transferi için Siyonist Federasyon'la bir anlaşma gerçekleştirmiştir: "*1961-67 arasında kapsayan (İsrail'in BM'de Güney Afrika'daki ırk ayrımcılığına karşı kullandığı tek seferlik oy sonrasında) dönem hâriç, İsrail Güney Afrika ile daima iyi ilişkiler içinde bulunmuştur. İki ülke arasındaki toplam ticaret 1967'de 3 milyon dolardan 1979'da 201 milyon dolara yükselmiştir.*"⁴²

⁴⁰ Economica Yayınları, "Perspectives économiques et juridiques/Ekonomik ve Hukukî Perspektifler" dizisi, Paris, 1982.

⁴¹ Mukayese yapabilmek için belirtelim, 535 binlik cemaatiyle Fransa kişi başına 6 dolar veriyor. Bu rakamlar, Bendelac'ın zikrettiği, s. 15, "Kudüs 28. Siyonist Kongresi Raporu"ndan alınmıştır, s. 239.

⁴² Age, s. 17.

Diaspora'nın dünya transferlerinin yekûnunun yüzde 75'i, 1979'da, siyonist hareketten, yüzde 25'i de diğer organizasyonlardan gelenlerden oluşuyordu.⁴³

İkinci bir malî kaynak, dolar üzerinden yurt dışında satılan, fakat ödemesi ve faizi İsrail parasıyla ödenen İsrail Devlet Bonolarıyla oluşturuluyor.

Bu bonolar (ki 1951'de yüzde 99,8'i ve 1978'de de hâlâ yüzde 80'i ABD'de satılmıştı) İsrail ekonomisinin emrine 5 milyar dolardan daha fazlasını verdi.⁴⁴

"Bağış"larla "bono"lar arasında Siyonist Devlet, 1948'den 1982'ye, on bir buçuk milyar dolara yakın para kazandı.⁴⁵

Böylesi bir etkililik, Siyonist hareket içinde, Bendelac'ın "iktidarla finans âlemi arasındaki gizli anlaşma" adını verdiği bir durumun olduğunu gösterir. Bunun Fransa için 1982'deki çarpıcı bir örneğini verir:

"Guy de Rothschild, Birleşik Yahudi Sosyal Fonu ve AUJF başkanı; David, FSJU saymanı ve Yahudi Ajansı Yönetim Konseyi üyesi; Alain, Fransa Yahudi Kurumları Temsil Konseyi ve Merkez Musevi Kurulu başkanı; Elie, AUJF'nin İcra Komitesi başkanı; Edmon, İsrail Bonoları Avrupa Organizasyonu başkanı; son olarak Alix de Rothschild, 'Aliya des Jeunes'ün dünya başkanıydı."*⁴⁶

Fakat Amerikan hükümetine karşı bağımlılık, özellikle de 70'li yıllardan beri, daha da büyüktür.

⁴³ Bank of Israel, Annual Report / İsrail Bankası, Faaliyet Raporu, 1979, s. 104, Bendelac, s. 46.

⁴⁴ Kaynak: State of Israel Bonds / İsrail Devlet Tahvilleri, Kudüs-Nevv York, American Jewish Yearbook / Amerikan Yahudi Yıllığı, 1972, s. 273; 1978, s. 205; 1980, s. 153.

⁴⁵ Kaynak: Statistical abstract of Israel (yıllık) ve Bank of Israel, Annual Reports.

* Sözlük anlamı, Gençlerin Yükselişi; dinî anlamı ise, semavî veya ilâhî yükseliş demektir, bundan kasıt ise İlistin'e göçtür, çev. Bkz. Israel Ministry of Foreign Affairs (Aliya et intégration)

⁴⁶ Bendelac, age., s. 76, not 94.

“Altı Gün Savaşı sırasında, dış açık 700 milyon dolara ulaştı ve yetmişli yılların başında bir milyarı aştı. Dünya Yahudiliği'nin malî desteği, İsrail ekonomisinin sermaye ihtiyacını gidermeye artık yetmiyordu. O yüzden, Amerikan hükümetinin yardımına başvurulması gerekti. Amerika da ilkin askerî krediler sağladı, sonra Kippur savaşının ardından, yardımını ekonomi sektörüne de yaydı. Amerikan hükümetinin bu sermaye katkısı, İsrail'in dış borcunun şaşırtıcı bir artışı ile kendini gösterdi. Ülkenin dış borcu 1982 yılında 20 milyar doları aşıyordu. Böylece, yetmişli yılların başından beri, Diaspora'nın malî yardımının bozulması, İsrail'in ekonomik bağımlılığının şu iki cephesine göre analiz edilebilir: Amerikan hükümetinin yardımı ve dış borcun ağırlığı.”⁴⁷

1948'den bu yana, Amerikan hükümetinin İsrail'e yardımı, üçte ikisi askerî maksatlı olmak üzere, krediler ve bağışlar arasında eşit paylara bölünmüş şekilde, 18 milyar dolar civarına ulaşmıştır.⁴⁸

Bu yardımın hızı baş döndürücüdür: 1975'e kadar genellikle 100 milyon dolardan ve 1981'e kadar da 2 milyar dolardan aşağıdır. Ocak 1985'te İsrail devleti, 8 yıllığına 12 milyar dolar daha ister.

Dış borca gelince, 1973'te 6 milyar doları aşar, 1976'da 10 milyarı bulur, 1 Ocak 1981'de ise 17 milyara fırlar, yani kişi başına 4 350 dolarlık rekor bir borç yükü!

Tahlillerinde İsrail Devleti lehinde yine de iyi niyetli davranan Bay Jacques Bendelac'ın eserinin sonuç kısmı burada zikredilmeye değer, çünkü bu sonuçlar rakamlı ve tamamen İsrail kaynaklarından alınmış bir belgeye dayanıyor:

“Diaspora Yahudi cemaatlerinin ve Amerikan hükümetinin yardımındaki son gelişmeler, İsrail ile ABD arasındaki ilişkilerde Amerikan Yahudiliğinin belirleyici rolünü gün yüzüne çıkarmanıza imkân veriyor. Aslında bu ilişkiler ikili niteliklerinin ötesinde, çok taraflı temel bir yönü de gösteriyor. Şu anlamda:

⁴⁷ Age, s. 79.

⁴⁸ S. 80. Kaynaklar: 1977'ye kadar: Hazine, dış mübadelelerin taksimi. 1978'den 81'e: Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliği (Tel-Aviv).

İki ülkenin karşılıklı politikası, ABD’de yaşayan ve vatandaşı oldukları ABD karşısında olduğu kadar; tarihî, dinî ve hissî derin bağlılık duydukları İsrail karşısında da özel bir pozisyondayan yararlanan altı milyon Yahudi aracılığıyla ‘filtrelenir’ ve yayımlanır. İsrail’in ABD ile iktisadî ve siyasî bağları, ABD hükümetinin dış politikası üzerindeki nüfuzu bazen belirleyici olan Amerikan Yahudiliği karşısındaki bağımlılığıyla kendini bu şekilde apaçık gösterir. Bu açıdan bakıldığında, Diaspora’nın malî desteğinin nispi düşüşü, Amerikan hükümet yardımının devamını sağlamak için doğrudan harekete geçen Yahudi örgütlerinin rol ve önemini ABD’de artırmaya sevk etmiştir. Bununla birlikte, ABD’nin İsrail’e malî desteğindeki yeni gelişmenin, Amerikan Yahudi ‘lobi’sinin yaptığı baskıların sonucu olmaktan ziyade, bizi bugün daha çok Amerikan hükümetinin bölgedeki siyasî nüfuzunu muhafaza etme iradesinin ifadesi olduğunu düşündürüyor.”⁴⁹

Kuruluşundan beri İsrail Devleti’nin politikasını, ancak ona kendisini kabul ettirme imkânı veren uzak milletlerarası bağlamı göz önünde bulundurursak anlayabiliriz.

ABD’nin şartsız ve limitsiz yardımı, siyonist sistemin mantığının fütursuzca şu hareketlere girişmesine imkân tanıyor:

a) Her ne pahasına olursa olsun, Yahudileri Filistin’e getirmek.

b) Arapları Filistin’den kovmak.

c) Herzl’in “Yahudi Devleti”nde belirlediği şu rolü oynamak: Ortadoğu’da Batı medeniyetinin bir kalesini oluşturmak.

⁴⁹ Age, s. 90.

II SİYONİST DEVLET'İN İÇ POLİTİKASI

İrkçilik ve Devlet Terörü

Ş u hâlde İsrail politikasının iki temel karakteri ırkçılık ve yayılmacılıktır.

Birini ötekine bağlayan temel ilke, Theodor Herzl tarafından tam bir açıklıkla ifade edilmiştir: *Günlük*'ünde Alman İmparatorluğu Şansölyesi Prens Hohenlohe ile görüşmelerini aktarırken, bu temel ilkeyi 8 Ekim 1898'de şöyle formüle eder: "Prens bana hangi toprağı elde etmeyi hesapladığımızı sordu. Kuzey'de Beyrut'a kadar mı olacak yoksa daha uzaklara kadar mı? Kendisine şöyle dedim: İhtiyacımız olanı isteyeceğiz. Ne kadar çok göçmen olursa, o kadar çok toprağa ihtiyacımız olacak."¹

Daha önce, kitabı *Yahudi Devleti*'nde gelecek için bir o kadar kaygı verici bir formül kullanmıştı: "Bize yerkürenin bir parçasında bir milletin meşru ihtiyaçlarını tatmin edecek kadar büyüklükte bir hükümlanlık garanti edilsin; geri kalanını kendimiz yaparız."²

Şark Ekspresi'yle İstanbul'a birlikte gittiğı Protestan papazı Hechler, kompartımanda bir Filistin haritası açtığı zaman, onun beklentisi bütün çıplaklığıyla belirir: "Kuzey sınırı (Türkiye'deki) Kapadokya dağlarınıu karşısı olmalı; gü-

¹ Herzl, *Diaries/Günlükler* (Löwenthal), ağıe, s. 257.

² Herzl, *Yahudi Devleti*, s. 23.

ney sınırı da Süveyş Kanalı." Herzl noktayı koyar: "Sloganımız şu olacak: Davut'un ve Süleyman'ın Filistin'i."³

Theodor Herzl'in en yakın dostlarından ve danışmanlarından David Triesstch, kendisine 29 Ekim 1899'da yazar: "Vakit çok geç olmadan, zaman zaman "Büyük Filistin" ("Büyük İsrail") programı üzerine eğilmenizi size tavsiye ederim. Basel Programı, "Büyük Filistin" ("Büyük İsrail") veya "Filistin ve komşu topraklar" kelimelerini içermelidir, yoksa anlamsız olur. Zira 25 000 kilometre karelik bir toprağa 10 milyon Yahudi'yi toplayamazsınız."

İsrail Devleti'nin işte o bütün saldırılar ve ilhaklar tarihi, siyasî siyonizmin bu amansız mantığından kaynaklanır.

Devletin gerçekleştiriliş ânında Ben Guryon, birinci meselenin göçmen getirmek olduğunu belirtecektir. 31 Ağustos 1949'da, İsrail'i ziyaret eden bir grup Amerikalıya hitap ederken şu açıklamayı yapıyordu: "Bir Yahudi Devleti kurma hülyamızı gerçekleştirmemize rağmen, hâlâ işin başındayız. Yahudi halkının ezici çoğunluğu henüz dışarıda bulunurken, bugün İsrail'de sadece 900 bin Yahudi var. Müstakbel görevimiz bütün Yahudileri İsrail'e getirmektir."

Ben Guryon'un hedefi, 1951-1961 arasında dört milyon Yahudi'yi İsrail'e getirmektir. 800 bini geldi. 1960'ta, yıl için, sadece otuz bin göçmen vardı. 1975-76'da İsrail dışına göç İsrail'e göçü aşıyordu.

Oysa mümkün olduğunca çok sayıda mülteciyi Filistin'e getirmek için, en elverişli anda, bütün baskılar yapılmıştı.

Daha önce de dikkat çektiğimiz gibi, mültecilere kapılarını açmaya hazır bütün diğer ülkelerin kapılarına kapattırmaya varıncaya kadar giden baskıları bunlar.

Bizzat zulüm gören Yahudiler üzerindeki baskılar bile kâr etmedi. 1945'te, Amerikalılar tarafından işgal edilen bölgede bulunan "yuvasından olmuş" 112 bin kişiden 55 bini Amerika'ya göç etmek istedi ve Siyonist Teşkilâtın şiddetli propagandasına rağmen çoğunluk Filistin dışındaki yerleri tercih etti.

³ *Diaries/Günlükler*, agc, s. 124.

Mülteciler kitlesi içinde, 1935 ile 1943 arasında dış ülkelere iltica eden Nazizm mağduru toplam iki buçuk milyon Yahudi'den en fazla yüzde 8,5'u Filistin'e yerleşmek için gitti. ABD mülteci kabulünü 182 binle (yüzde 7'den az), İngiltere de 67 binle (yüzde 2'den az) sınırladı. Ezici çoğunluk (1 930 000) yani yüzde 75'i Sovyetler Birliği'ne iltica etti. (Bu rakamlar New York Institute for Jewish Affairs/Yahudi İşleri Enstitüsü tarafından verilmiş, Christopher Sykes tarafından *Crossroads to Israel/İsrail'e Karar Anları* kitabında, Londra, 1965 ve Nathan Weinstock tarafından da şu eserde tekrarlanmıştır: *Le sionisme contre Israel/Siyonizm İsrail'e Karşı*, age, s. 146).

Bu konuyla ilgili olarak, Sovyetler Birliği'ndeki (sayıları 2,5 milyondur) Yahudilerin kaderi hakkında siyonist hareketin Amerika'da ve bütün dünyada büyük ölçüde desteklenen dizginsiz propagandasının ırkçı karakterine dikkat çekmek yararlı olur.

Hatırlayalım ki Sovyetler Birliği, BM'de Filistin'in Siyonistler lehindeki taksim kararı için, ABD ile birlikte, en fazla bastıran ve böylece İsrail Devleti'nin doğuşunda belirleyici rol oynayan ülkedir.

Yine hatırlatmak yerinde olur ki Yahudiler Sovyetler Birliği'nde çoğu zaman bakandırlar ve entelektüel faaliyetlerde, serbest mesleklerde, yönetim koltuklarında Yahudiler fevkalâde bir oranda temsil edilmektedirler. Nitekim Yahudi cemaati nüfusun ancak yüzde 1'ini oluştururken, yazar ve gazetecilerin yüzde 8,5'u, üniversite profesörlerinin yüzde 10'u, bilim adamlarının yüzde 10'u, müzisyen, ressam, heykeltıraş ve oyuncuların yüzde 7'si, hâkim ve avukatların yüzde 10'u, hekimlerin yüzde 15,7'si, sinema dünyasının yüzde 33'ü Yahudi'dir.⁴ Sovyetler Birliği'nde başka hiçbir topluluk, millî azınlıklar üzerinde yine de geniş ölçüde hak gaspı yapan bizzat Ruslar bile, entelektüel hayat kadroları içinde, sayıca önemine rağmen böylesi bir orana ulaşmaz.

⁴ William Mandel, *Russia Re-examined/Yeniden İncelenen Rusya*, New York, 1967.

Gerçi Siyonizm açısından bu “asimilasyon” politikası, zaten ABD’de olduğu gibi Sovyetler Birliği’nde de düşmanlığın en hasıdır.

Yahudi dininin Sovyet yöneticileri tarafından tam bir anlayışsızlıkla karşılandığı doğrudur. Ama bu anlayışsızlık, ondan doğan güvensizlikler ve tedirginliklerle birlikte, tamamen aynı şekilde bütün Yahudi, Hıristiyan veya Müslüman cemaatleri de etkilemektedir.

Yahudilerin Rusya dışına çıkmada zorluklarla karşılaştıkları da doğrudur. İyi de, bunun bütün Sovyet* vatandaşları için de –heyhat!– doğru olduğu niçin dile getirilmez?

Bu vakıaları hatırlatmamız lâzım. Elbette Sovyetler Birliği’ni masum göstermek için değil, fakat siyonistlerin meseleye çok dar açıdan baktıklarını ve ırkçılıklarını göstermek için... Bütün cemaatlerin dinî haklarını ve bütün insanların serbest dolaşım hakkını savunmak yerine, sanki tek mağdurlar onlarmış gibi, sadece “Sovyetler Birliği Yahudileri”ni savunmak için kendilerini paralıyorlar.

Propaganda yetmediği için siyonist yöneticiler bir adım daha attılar: 2 Mayıs 1948’de, “yuvasından ayrılmış kişiler”le yükümlü Haham Klausner, “Amerikan Yahudi Konferansı”na şu çok ünlü raporunu sundu:

*“İnsanların Filistin’e gitmeye zorlanması kanaatindeyim. Onlar ne kendi durumlarını, ne de geleceğin vaatlerini anlamaya hazırlar. Onlar için bir Amerikan doları, hedeflerin en büyüğü gibi görünüyor. “Zorlama” kelimesiyle, tavsiye ettiğim bir programı kastediyorum. Bu yeni bir program değil. Daha önce de, çok daha yakınlarda da işe yaramış bir program. O program Polonya Yahudilerinin boşaltılmasında işe yaramıştı, ‘Exodus’** tarihi içinde de.*

* Birkaç paragraf yukarıdan beri tekrarlanan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği (SSCB) ifadesi yadırganmamalıdır, çünkü hatırlanacağı üzere bu eser Sovyetler Birliği dağılmadan birkaç sene önce kaleme alınmıştır. çev.

* Toplu göç, büyük göç, Mısır’dan Çıkış anlamlarına gelen bir kelime. çev.

Böyle bir programda ilk adım, dünya Yahudi cemaatinin bu insanların Filistin'e gitmeleri gerektiği konusunda ikna edilmesi ilkesinin kabulüdür... Reddedenler, kendi geçimlerini sağlayamayan, kamplarda el uzatılan, beslenen ve giydirilen bu kimse-ler, artık Yahudi cemaatinin yetimleri olarak görülemezler.

Bu programı tatbik etmek için, Yahudi cemaatinin tamamının politikasını yüz seksen derece değiştirmesi ve 'yuvalarından edilmişler'e konfor değil, mümkün olan en konforsuzluğu tattırması gerekiyor. Amerikan Ortak Dağıtım Komitesi'nin malzemeleri geri alınmalıdır... Yetmezse, bu sefer de, bir başka yöntem kullanılmalı, o Yahudileri hırpalamak için Haganah gibi bir örgüte başvurulmalıdır. Kendilerine yapılan kolaylıklar asgariye indirilmeli ve hâlen Yahudi İşleri Danışmanlığı, D. P. Chaplains ve Ajans'ın personeli tarafından temin edilen himaye kaldırılmalıdır...

Hastalarla uğraştığımız akıldan çıkarılmamalıdır. Onlara fikirlerini sormamalıyız, sadece ne yapmaları gerektiğini söylemeliyiz. Birkaç sene sonra onlar bize minnettar olacaklardır.”⁵

Bu program kabul edilmediyse, “Amerikan Yahudi topluluğunu politikasını gözden geçirmeye ve burada önerilen değişiklikleri başlatmaya zorlayacak” bir “olay”ın patlak verebileceği endişesindedir. “O zaman çok daha fazla ızdırap, çok daha güçlü bir Yahudi düşmanlığı dalgası ortaya çıkacak ve belki bugün başarılabilir olan şeyi başarmak için mücadele etmek çok daha zorlu olacaktır.”⁶

İma edilen “olaylar”, bizzat İsraili Siyonistler tarafından düzenlenecek antisemit/Yahudi aleyhtarı provokasyonlar niteliğindeki olaylardır. Meselâ 1940'ta, Hitler tarafından tehdit edilen Yahudileri İle Maurice'e kabul ederek onları kurtarma kararı alan İngiltere'ye karşı halkı tahrik etmek için, onları taşıyan gemi Hayfa limanına uğradığında, 25 Aralık 1940'ta, (liderleri Ben Guryon olan) “Haganah”ın Siyonist yöneticileri gemiyi infilâk ettirmekte te-

⁵ Zikreden Alfred H. Lilienthal, *What Price Israel/İsrail'in Fiyatı Ne?*, Henry Regnery Yayınları, Chicago, 1953, s. 194-195.

⁶ A.g.c., s. 196.

reddüt etmediler ve böylece 225 Yahudi ile İngiliz gemi mürettebatını ölüme sürüklediler. Olay 18 sene sonra, Tel Aviv'in çok satan Siyonist gazetesi Yediot Aahronot'un genel yayın yönetmeni Dr. Herzl Rosenblum tarafından açıklandı. Sırayla İsrail Başbakanı ve Yahudi Ajansı Müdürü olan Moshe Sharett, bu hâdiseyi değerlendirirken, *Günlük'üne* şunu yazar: “Çok daha büyük bir sayıyı kurtarmak için arasına bazılarını feda etmek gerekir.”

İsrail “Tog Journal” gazetesinin New York muhabiri David Flinker, Sharett'in yıllık nutkunu yorumlarken şu itirazda bulunur: “Evet, doğrudur, bir liderin bazen bir şehri veya bir ülkeyi kurtarmak için bazı askerleri ölüme göndermesi gerekir. Fakat mesele, ‘Patria’ içinde durumun böyle olup olmadığı bilmektir... Bu gemiyi uçurmak, İngilizlere karşı siyasî bir gösteri olmuştur, tabii erkek, kadın, çocuk 250 masum Yahudi'yi ölüme sürükleyerek yapılan bir gösteri...”⁷

Söz konusu olan hiçbir şekilde münferit bir olay değildir.

Bir başka örnek, Iraklı Yahudiler örneğidir. Onların çekirdeğini, bundan iki bin beş yüz yıl önce, Yahuda Krallığı'nın ortadan kaldırılmasından sonra, Nabukodonozor tarafından Babil'e götürülmüş sürgünler oluşturur. İşte bu Yahudi cemaati (1948'de 110 bin kişi) ülkeye iyice yerleşip kök salmıştı. Irak Başhahamı Khedurî Sassoon, “Yahudiler ve Araplar bin yıldan beri aynı hak ve imtiyazlara sahiptirler ve kendilerini bu milletten ayrı unsurlar olarak görmezler” açıklamasını yapmıştı.

Derken, 1950'de Bağdat'ta İsrail terörist eylemleri söküldü. Irak Yahudileri'nin İsrail'e göç etmede çekingen davranmaları üzerine, İsrail gizli servisleri Yahudiler'i tehlikede olduklarına ikna etmek için, üzerlerine bomba atmakta tereddüt etmediler... Şem-Tov sinagoguna yapı-

⁷ *Jewish Newsletter*, New York, 3 Kasım 1958. Daha önce, 27 Kasım 1950 tarihli *New York Morning Freiheit*'te, İsrail muhabiri “Hagannah”ın kararı hakkında şunları yazıyordu: “İngilizlere, Yahudilerin kendi ülkelerinden başka yere götürülmemesi gerektiğini anlatmak gerekiyordu. ‘Patria’ batırılmıyordu. ‘Patria’ ile ilgili karar ‘Hagannah’ üyelerine ulaştırılmıştı.”

lan saldırıda, üç kişi öldü ve onlarca kişi yaralandı.⁸ Böylece “Ali Baba Harekâtı” adı verilen toplu göç başladı.

Yöntem pek değişmiş görünmüyor. Beyrut’taki Sabra ve Şatila katliâmı sırasında, yazar Tahar Ben Jelloun şu soruyu soruyordu:

“Öyle rastlantılar vardır ki, tekrarlıya tekrarlıya, sonunda çok önemli bir ipucunu iste istemez ele verirler. Şimdilerde artık Avrupa’da Yahudi karşıtı bir saldırının neye yaradığını ve bir cinayetten kimin yararlandığı çok iyi biliyoruz. Çünkü o, Filistin ve Lübnanlı sivil halka karşı yapılan kasıtlı bir katliâmı örtmeye hizmet ediyor. Apaçık gözlemlenebilir ki bu saldırılar Beyrut’ta oluk oluk aktıtılan kandan ya önce, ya onu takiben ya da aynı zamanda olmuştur. Bu terörist operasyonlar, öyle bir şekilde tezgâhlanmış ve öyle mükemmel bir tarzda yapılmıştır ki şimdiye kadar ya doğrudan ya da dolaylı olarak şu güdülen siyasî maksatla gerçekleştirilmiştir: Filistin meselesinin biraz daha anlayışla, hatta sempatiyle karşılandığı her seferinde dikkatleri başka yöne çekmek... Cellâtları ve teröristleri kurbanlarmış gibi takdim etmek için durumu sistematik bir şekilde tersine çevirmek değil midir söz konusu olan? Filistinliler “terörist” yapılarak tarihten kovuluyor, dolayısıyla da hak ve hukuktan mahrum ediliyorlar.

9 Ağustosta Rosiers sokağında işlenen o cinayet, Beyrut’un üzerine her tür bombanın yağdırıldığı andan birkaç saat önce gerçekleştirilmedi mi?

Beşir Cemayel’in öldürülmesini, iki saat sonra, İsrail ordusunun Batı Beyrut’a girişi (tabii bu aynı zamanda Yaser Arafat’ın Papa’ya tarihî ziyaretini de perdeledi) takip etmedi mi?

Cardinet sokağında bomba yerleştirilmiş bir arabanın havaya uçurulması ve ertesi günü Brüksel sinagogunun önünde yaylım

⁸ Bu provokasyonların hikâyesi İsrail’in haftalık dergisi *Ha’olam Hazeh* tarafından 20 Nisan ve 1 Haziran 1966’da anlatıldı. Bu olay, Ağustos 1972’de Kokhavi Shemesh tarafından “Pantheres Noires” gazetesinde ve 7 Kasım 1977’de Asliye Hukuk Mahkemesi aracılığıyla gerçekleştirilen Mordekai Ben Porat’ta bir sorgulamada gazeteci Baruch Nadel tarafından teyit edilmiştir. 8 Kasım 1977 tarihli *Yediot Ahronot* gazetesinde yayınlanan tutanak. Zikreden, İlan Halevi, *La Question Juive/Yahudi Sorunu*, s. 29.

ateşi açılması, Sabra ve Şatila Filistin kamplarında o eşi benzeri görülmemiş katliâmla aynı zamana tesadüf etmedi mi?"⁹

Herzl'den bu yana antisemitizm/Yahudi düşmanlığı, siyonizmin en iyi dopingi olmaya devam ediyor. Nitekim Dünya Siyonist Teşkilâtı'nın Başkanı, 23 Temmuz 1958'de Cenevre'de yapılan Dünya Yahudi Kongresi'nin açış konuşmasında ilân ediyordu: "*Açıkça yapılan antisemitizmin azalışı, Yahudi varlığı için bir tehlike oluşturabilecektir... Yahudiler hemen hemen her yerde, hem ekonomik plânda hem de siyasî plânda diğer vatandaşlarla aynı haklara sahipler... Bununla beraber, kelimenin klâsik anlamıyla antisemitizmin kaybolması, Yahudi cemaatlerinin siyasî ve maddî durumları için faydalı olmakla birlikte, bizim hareketimizin derûnî hayatında olumsuz sonuçlar doğurmuştur.*"¹⁰

Siyonist yöneticilerin "asimilasyon" korkusuyla, Yahudi kimliğini devam ettirebilmek için, asıl Yahudi değerlerinin geliştirilmesinden çok antisemitizme bel bağlamaları manidardır. Yahudi'yi inancından hareketle değil de, "ırk"ından hareketle tarife kalkışırsanız, elbette Yahudi değerlerinin açılımı zorlaşır.

Dinî kriter dışında Yahudi'nin kim olduğunu tarif etmenin bu zorluğu, dinî kriter ile ırkî kriter arasında gidip gelen İsrail yasamasının en can alıcı noktasında kendisin gösterir.

Bunu açığa vuran bir eser, Kudüs İbrani Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Enstitüsü Müdürü Profesör Klein'in şu adı taşıyan eseridir: *Le caractere juif de l'Etat d'Israël/İsrail Devleti'nin Yahudi Karakteri*, Cuyas Yayınları, Paris, 1977.

Temel metin, "Dönüş Kanunu" metnidir (1950'de çıkarılan 5710 sayılı kanun). Bu kanuna göre:

– Madde 1. "*Her Yahudi'nin İsrail'e göç etme hakkı vardır...*" İşte bu andan itibaren Yahudi'nin bir tarifini vermek zorunludur.

⁹ *Le Monde*, Çarşamba 22 Eylül 1982, s. 2.

¹⁰ Zikereden Moshe Menuhim, a.g.e, s. 401.

– Madde 4. Şb... *“Yahudi anneden doğmuş veya bu dine geçmiş kişi Yahudi kabul edilir.”*¹¹

Böylece, günümüzde son derece nadir görülen Museviliğe geçme¹² dışında, asıl kriter ırktır: Bir Yahudi anneden doğmuş olma.

Tıpkı Yahudiliğin çöküş döneminde, Ezra ve Nehemya dönemlerinde olduğu gibi...

Tıpkı Nürnberg Nazi kanunları döneminde olduğu gibi...

İsrail Anayasa Mahkemesi Hâkimi Haim Cohen’in acıyla gözlemediği gibi: *“Talihin acı ironisine bakın: Naziler tarafından yaygınlaştırılan biyolojik ve ırkçı tezlerin aynaları, İsrail Devleti’nin bağrında da Yahudiliğin resmî tarifininin temelini oluşturuyorlar.”*¹³

Heyhat, ne “tali”in, ne de “tarih”in ironisidir söz konusu olan, basbayağı siyonizmin mantığıdır bu. Çünkü ırk mitine inanıldığı andan itibaren, artık “ırkın saflığını koruma”nm birçok yolu olmaz.

Nürnberg savaş suçluları davasında, ırk “teorisyonu” Julius Streicher’in sorgusu sırasında şu soru soruldu:

“1935’te Nürnberg Parti Kongresi’nde ‘ırk kanunları’ resmen ilân edildi. Bu kanun tasarısının hazırlanması sırasında, siz danışma için çağrıldınız mı ve bu kanunların hazırlanmasında herhangi bir şekilde katkınız oldu mu?”

Sanık Streicher: Evet, katkım olduğunu sanıyorum, şu anlamda ki, ben senelerdir Alman ve Yahudi kanlarının her türlü karışımını gelecekte engellemek gerektiğini yazıyordum. Bu doğrultuda makaleler yazdım ve Yahudi ırkını veya Yahudi halkını model almamız gerektiğini hep tekrarladım. Yahudilerin diğer ırklar için bir model olarak alınmaları gerektiğini makalelerimde her zaman dile getirdim. Çünkü Yahudiler bir ırk kanunu edindiler, ‘Yabancı bir ülkeye gittiğinizde, yabancı kadın alma-

¹¹ Klein, age, s. 155-156.

¹² Profesör Klein itiraf eder: “Musevilik, bu dinin başkalarına yayılmasından yana olan bir din değildir”, age, s. 49.

¹³ *Le Monde*, 12 Mart 1966.

*yacaksınız' diyen Musa Peygamberin kanununu. Ve bu, beyler, Nürnberg kanunları hakkında hüküm vermek açısından son derece önemlidir. İşte bu Yahudi kanunlarıdır model alınanlar. Asırlar sonra, Yahudi kanun koyucu Ezra, buna rağmen Yahudilerin çoğunun Yahudi olmayan kadınlarla evlendiğini tespit ettiğinde, bu evlilikler bozulmuştur. Bu ırk kanunları sayesinde asırlar boyunca varlığını devam ettiren Yahudiliğin kaynağı işte budur. Böyle kanunları olmayan diğer bütün ırklar ve bütün medeniyetler ise yok olup gitmiştir."*¹⁴

Nazi İçişleri Bakanlığının hukuk müşavirleri "Reich halkının hukukunun ve Alman kan ve Alman şerefının korunmasının Nürnberg kanunlarını" gerçekten de bu şekilde hazırlamışlardı. Bu hukuk müşavirleri, Bernard Lösenner ve Friedrich Knost, "Nürnberg Kanunları" derleminde, metni şöyle yorumlarlar:

"Almanya'da Yahudi meselesi, sadece ve sadece bir ırk meselesidir. Bu noktaya nasıl gelindi, üzerinde durmaya hiç hâcet yok. Mesele, yeni bir Reich'in inşasının olmazsa olmaz şartı olarak, çoktandır hal yoluna girmiş bulunuyor. Führer'in iradesine göre, Nürnberg kanunları ırk kinini öne çıkarmaya ve bunu devam ettirmeye yönelik tedbirleri gerçekten içermiyorlar; tam aksine böylesi tedbirler Yahudi halkıyla Alman halkı arasındaki münasebetlerde bir yatışmanın başlaması anlamına geliyor.

Eğer Yahudilerin kendilerini evlerinde hissedecekleri bir devletleri olmuş olsaydı, Yahudiler için de Almanlar için de Yahudi sorununa çözülmüş gözüyle bakılabilirdi. O yüzden en keskin Siyonistler, Nürnberg kanunlarının ruhuna karşı en ufak bir muhalefette bulunmadılar, çünkü onlar bu kanunların tek gerçek çözümlü temsil ettiğini çok iyi biliyor ve –bilinçlenen– Alman halkının, Yahudi halkının binlerce yıl önce edindiği kanunların (bakınız Eski Ahitte'ki Ezra'nın kitabı) aynısını edindiğini de bir o kadar iyi biliyorlar. Yahudilerin o kanunları, mensup-

¹⁴ Milletlerarası Askerî Mahkemede Büyük Savaş Suçlularının Davası, Nürnberg, 14 Kasım 1945-1 Ekim 1946. Resmî metin Fransızcadır. 26 Nisan 1946 duruşmaları, c. 12, s. 321.

larının sayısız kuşaklar boyu yabancılar arasında kalmalarına rağmen, kendilerini güçlü kılmış ve kanlarını karışksız ve saf devam ettirmeye yaramıştır. Zaten bize öyle geliyor ki, özellikle saf kan bir Yahudi, Almanya'nın yeni ırk kanunlarını belli bir anlayışla karşılayacaktır. Şu var ki, Yahudi'ye göre, başka hiçbir halk, bilhassa kanın saflığı konusunda, kendisini (Yahudi) sorumlu hissettiği selâmetiyle ilgilenmemesi gerekir."¹⁵

O zaman "ırk safiyetinin" bağlı olduğu evlilikle ilgili İsrail kanunlarının katılığı anlaşılmiş oluyor. Ezra zamanında olduğu gibi bugün de din adamlarının nüfuzu, ırkçılığı, ona dinî bir "dayanak" vererek güçlendiriyor. Evlilik konusundaki kanunlar, bunun apaçık belirtisidir.

"Haham mahkemelerinin yasaması hakkındaki kanun" denilen bir kanun (1953'te çıkarılan 5713 sayılı kanun) der ki:

"-Madde 1: İsrail'de, vatandaşı ve sakin, Yahudilerin evlenme veya boşanmalarıyla ilgili hususların hepsi, sadece haham mahkemelerinin yetkisindedir.

-Madde 2: İsrail'deki evlenme ve boşanmalar Tevrat tarafından belirlenen kanun uyarınca gerçekleştirilecektir."

Şu hâlde Yahudiler için İsrail'de medenî nikâh yoktur. Bu konuda hahamların tam yetkili olmalarından doğan neticelere bir örnek verelim: Cohen adlı bir Yahudi'nin, boşanmış bir kadınla evlenme hakkı yoktur (çünkü Hz. Musa'nın kardeşi Hz. Harun soyundan gelen Cohenler, Mâbet'te dinî görevler ifa ederler). Bu haham yasağından yakayı kurtarmak için, karmaşık bir usul ve Yüksek Mahkeme'nin bir kararı gerekir.¹⁶

Bir başka örnek: "Halitza", yani çocuksuz bir dul kadın, ölen kocasının erkek kardeşi kabul etmedikçe veya

¹⁵ Sammlung Vahlen, c. 23, Lösener, Knost: Nürnberg Kamünları, bölüm 4, Yahudi Sorunu, s. 17, Franz Vahlen Yayınları, Berlin, 1936.

¹⁶ Klein, age, s. 124. Bu arkaik yasaklardan kurtulmak için, "medenî" nikâhın kabul edilmesi maksadıyla 1972'de yapılan bir kanun teklifi reddedildi.

onunla evlenmedikçe yahut da “serbest” bırakmadıkça evlenemez.

İkinci bir sonuç: “Uygulama alanında bu kanunun anlamı açıktır. İsrail’de Yahudi bir kişi ile Yahudi olmayan bir kişi arasında evlilik yasal değildir”¹⁷ (Vurgulunan kısım Klein’a aittir).

Burada ırkçılıkla teokrazi ayrılmaz bir şekilde şu temel nokta üzerinde birbirine bağlanmıştır: “Yahudi”nin bizzat tarifi.

Din yönüyle yapılan tarif, İsrail Parlamentosu’nu Yahudi kökenli Katolik bir papaz olan Daniel Rufeison’u 1952 dönüş kanununun öngördüğü şekilde vatandaşlığa otomatik olarak girme hakkını reddetmeye sevk ediyordu.

Irak yönüyle yapılan tarif ise çok daha vahim tezatlarla sevk ediyor: 1970’te, Binjamin Shalit adlı, İsraili inançsız bir Yahudi deniz subayı, İskoçyalı Yahudi olmayan karısından doğan çocuğunun Yahudi vatandaşlığına alınmasını ister. Yüksek Mahkeme 4’e karşı 5 oyla bunu kabul eder (bkz: *Jerusalem Post*, 25 Ocak 1970: Who is Jew?/Yahudi Kimdir?). Bunun üzerine dinî partiler, eğer kanun “Halakah” a göre yeniden gözden geçirilmezse, koalisyonu terk etme tehdidinde bulunurlar. İsrail Parlamentosu, en az bir büyük atası Yahudi olan göçmenlere “İsrail” vatandaşlığı ve geleneksel Yahudi yorumuna göre müsaade edilmiş kimselere de “Yahudi vatandaşlığı” tanıyan bir kanun çıkarır. Bu uzlaşmadan doğan ayırımdan ötürü, Binjamin Shalit aynı Yahudi olmayan anneden dünyaya gelen ikinci çocuğu Yahudi olmayan bir İsraili olur.

Hükümete siyasî muhalif Profesör Tamarin, Ocak 1972’de, yukarıdaki son örnekten yola çıkarak, devletin etnik ayrımcılığını gözler önüne sermek için, kendisinin vatandaşlığının (hakkı olduğu) “Yahudi” yerine “İsraili” olarak belirtilmesini istedi. Yüksek Mahkeme isteğini reddet-

¹⁷ Aynı eser, s. 213.

ti ve Profesör Tamarin Kudüs İbrani Üniversitesi'ndeki kürsüsünü terk etmek mecburiyetinde bırakıldı. Yüksek Mahkeme'nin gerekçesi manidardır: *"Yahudi halkından ayrı İsrail milleti yoktur ve Yahudi halkı sadece İsrail'de oturanları değil, çeşitli ülkelerde sürgünde oturan Yahudileri de kapsar."*¹⁸

Dünyanın bütün Yahudilerinin İsrail'e kabul edilme "hakları"nın olduğu şeklindeki bu anlayışın en dramatik sonuçlarından biri şudur ki, eğer siyonizm (Ben Guryon tarafından belirlenen) hedeflerine ulaşırsa ve böylece 13 milyon Yahudi İsrail'e gelip yerleşeydi, "yaşama alanı" mücadelesi çok daha kötü olacaktı.

Bu mesele, daha İsrail Devleti kurulmazdan bile önce, açıkça ortaya konulmuştu. "Millî Yahudi Fonu" müdürü Yossef Weitz, daha 1940'ta şunları yazıyordu:

*"Bu ülkede iki halka yer bulunmadığının bizler için açık ve net olması gerekir. Araplar çeker giderse bize yeter (...). Onların hepsini koymaktan başka çare yok; tek bir köy, tek bir kabile bile bırakılmamalı... Araplar gider, sınırlar da Litani nehri boyunca biraz kuzeye ve Golan tepelerine doğru biraz doğuya çekilirse, İsrail toprağının pek de küçük olmadığını Roosevelt'e ve dost devlet başkanlarına izah etmemiz gerekiyor."*¹⁹

İsrail'in büyük gazetesi *Yediot Aharonot*'un 14 Temmuz 1972 nüshasında Yoram Bar Porath, erişilmesi gereken hedefi ciddiyetle hatırlatıyordu: *"Zamanın unutturduğu bir kısım olguları kamuoyuna açıkça ve cesaretle izah etmek İsrail yöneticilerinin görevidir. Bunlardan ilki, şu olgudur: Araplar bertaraf edilip topraklarına el konulmadan ne Siyonizm olur, ne yerleşim olur, ne de Yahudi Devleti."*

İşte biz bu noktada da siyonist sistemin en katı mantığı içinde bulunuyoruz: Yerli Filistinli bir Arap toplumuy-

¹⁸ *Ha-Aretz* gazetesinde (13 Mart 1972) çıkan "Israeli Jews and Palestinian arabs/İsraili Yahudiler ve Filistinli Araplar" başlıklı makalesinde Noam Chomsky tarafından dile getirilmiştir. (*Holy Cross Quarterly*'de de (1972, s. 17) yayınlanmıştır).

¹⁹ Yossef Weitz, *Journal/Günlük*, Tel Aviv, 1965.

la şenlenmiş bir ülkede Yahudi bir çoğunluğu nasıl gerçekleştirebiliriz?

Siyasî siyonizm kendi yerleşimci programından doğan tek çözümü getirdi: Filistinlileri kovarak ve Yahudi göçünü teşvik ederek bir iskân politikası gerçekleştirmek.

Filistinlileri kovmak ve topraklarına el koymak, kasıtlı ve sistemli bir girişim oldu.²⁰

Yerliyi toprağından etmek için kullanılan usuller, en acımasız sömürgeciliğin usulleridir. Siyonizm sömürgeciliğinde elbette ırkçı yanı daha da vurgulanan usuller.

Bu açıdan bakıldığında, siyonist sömürgeciliği iki safhaya ayırmak uygun olur.

Birinci safha, klâsik bir sömürgecilik karakteri taşıyordu: Yerli işçinin emeğini sömürmek söz konusuydu. Baron Edouard de Rothschild'in yöntemi buydu: Fellâhları ucuz işçilikle bağ ve bahçelerinde tıpkı Cezayir'de sömürdüğü gibi, Cezayirlilerden başka ola bu Arapları da kendisinin bağ ve bahçelerinde sömürerek faaliyet sahasını sadece Filistin'e yaymış oluyordu.

1905 İhtilâl'inin bastırılması ertesinde Rusya'dan yeni bir göçmen dalgası geldiği zaman, 1905 civarlarında, bir dönüm noktası oldu. Orada, diğer Rus ihtilâlcilerin yanında mücadeleye devam etmek yerine, bastırılan o devrimin firarileri Filistin'e garip bir "siyonist sosyalizm" getirdiler: İşçi sınıfına ve Yahudi tarımına dayalı bir ekonomi kurmak için, Filistinli fellâhları saf dışı bırakarak meslek kooperatifleri ve "Kibutz"lar oluşturdular. Klâsik (İngiliz veya Fransız tipi) sömürgecilikten, böylece siyasî siyonizmin mantığına uygun bir yerleşimci sömürgeciliğe geçiliyordu. Bu ise bir göçmen akını gerektiriyordu. Bu göçmenler "lehine" ve (Profesör Klein'in dediği gibi) kimsenin "aleyhine" olmayan toprak ve istihdam oluşturuluyordu.

²⁰ Hatırlayalım ki Balfour Bildirisi zamanında siyonistler toprakların ancak yüzde 2,5'una sahiptiler, Filistin'in "taksimi" sırasında ise yüzde 6,5'una. 1982'de ise yüzde 93'ünü ele geçirdiler.

Bundan böyle Filistin halkının yerini başka bir halk alıyor ve dolayısıyla da topraklarına el konuyordu.

Bu büyük operasyonun kalkış noktası, 1901’de, “Millî Yahudi Fonu”nun kurulmasıdır. Bu Fon, diğer sömürgeciliklere göre orijinal bir nitelik taşır: Onun tarafından elde edilen toprak, Yahudi olmayanlara ne satılabilir, ne de hatta kiralanabilir.²¹

Diğer iki kanun Keren Kayemet’le ilgilidir: (“Millî Yahudi Fonu”, 23 Kasım 1953’te kabul edilen kanun ve Keren Hayesod “İmar Fonu” 10 Ocak 1956’da kabul edilen kanun). “*Bu iki kanun, der Profesör Klein²², kendilerine bir takım ayrıcalıkların tanındığını gören bu toplulukların değişim geçirmesine imkân tanıdı.*” Bu ayrıcalıkları sıralamadan, basit bir “dikkat çekme” olarak, “*Millî Yahudi Fonu tarafından sahip olunan toprakların*”, “*İsrail Toprakları*” olarak ilân edildiğini ve temel bir kanunun bu toprakların dokunulmazlığını garanti ettiğini ifade eder. Bu, 1960’ta kabul edilen (İsrail’in kuruluşundan bu yana 45 yıldır* hâlâ mevcut olamayan müstakbel bir anayasanın unsurlarını oluşturan) “dört temel kanun”dan biridir. Dakiklik konusundaki hassaslığına rağmen bu bilgin hukukçunun bu “dokunulmazlık” konusunda hiçbir yorum yapmaması üzüntü vericidir. Bunun tarifini bile vermez: Millî Yahudi Fonu tarafından “kurtarılan” bir toprak (redemption de la terre=halâs edilen, bir tür namusu kurtarılan toprak), “Yahudi”leşmiş bir topraktır; hiçbir zaman “Yahudi olmayan” birine satılamaz, “Yahudi olmayan” birine kiralanamaz ve “Yahudi olmayan” biri tarafından işlenemez.

Bu temel kanunun ırkçı niteliği inkâr edilebilir mi?

İsraili yöneticilerin tarım politikası, Arap köylüsünün elinden toprağını metodik bir şekilde alma politikasıdır.

Kamu yararına istimlâkle ilgili 1943 arazi kanunu, İngiliz Manda Yönetimi’nin bir mirasıdır. Esasta meşru olan

²¹ Bakınız, yukarıdaki s. s. 256, 272.

²² Age, s. 21.

* 1986 yılı itibariyle. çev.

bu kanun, anlamından saptırılmış ve ayırımçı bir tarzda kullanılmıştır. Meselâ 1962'de Deyr El-Arad, Nâbil ve Bi'ne'de 500 hektar alan istimlâk edilip sırf Yahudilere mahsus Carmiel şehri kurmaktan ibaret olan bir "kamu yararı" öne sürülmüştür.

Bir başka yöntem: İngilizler tarafından Yahudi ve Araplara karşı 1945'te çıkarılmış "olağanüstü kanunlar"ın kullanılışındır. 124 sayılı kanun, askerî valiye bu sefer de "güvenlik" bahanesiyle, vatandaşların yer değiştirme dâhil bütün haklarını askıya alma yetkisi verir: Bir Arap'ın askerî valinin izni olmadan kendi arazisine gidememesi için, ordunun "devletin güvenliği sebebiyle" bir bölgeyi yasak bölge ilân etmesi kâfidir. Kendisine bu izin verilmezse, arazi "işlenmeyen toprak" ilân edilir ve Tarım Bakanlığı "ekim ve dikimini gerçekleştirmek gayesiyle bu işlenmemiş toprakların sahibi" olabilir.

İngilizler Yahudi terörizmiyle mücadele etmek için 1945'te bu acımasız sömürgeci kanunu çıkardıkları zaman, hukukçu Bernard (DOV) Joseph, bu "despotluk" sistemini protesto ederek şu açıklamayı yapmıştı: *"Hepimiz bu resmî teröre boyun eğmek zorunda mıyız?... Hiçbir vatandaş yargısız olarak ömür boyu hapsedilmekten emin olamaz... yönetim güçleri herhangi bir kimseyi sürgün etmede sınırsız yetkilere sahipler... bunun için herhangi bir suç işlemenize bile gerek yok, herhangi bir büroda alınmış rasgele bir karar yeter de artar bile..."* Aynı Bernard (DOV) Joseph, İsrail Adalet Bakanı olduğu zaman bu kanunları Araplara karşı aynen tatbik edecektir.

Aynı kanunlarla ilgili olarak, Tel Aviv'de 7 Şubat 1946'da yapılan aynı protesto mitinginde (Hapraklit, Şubat 1946, s. 58-64) J. Shapira çok daha ağır ifadelerle şöyle diyordu: *"Bu kanunla kurulan düzenin medenî ülkelerde bir benzeri hiç görülmemiştir. Nazi Almanya'sında bile böylesi kanunlar yoktu."* Aynı J. Shapira İsrail Devleti Başsavcısı, ardından da Adalet Bakanı olduğunda, bu kanunları Araplara karşı uygulayacaktır. Çünkü bu terör kanunlarının devamını haklı göstermek için, 1948'den beri İsrail'de "olağanüstü hâl" kaldırılmamıştır.

Şimon Peres, 25 Ocak 1972 tarihli *Davar* gazetesinde şöyle yazıyordu: “Askerî hükümetin dayandığı 125 sayılı kanun, Yahudi yerleşimi ve Yahudi göçüne karşı mücadelenin doğrudan devamı mahiyetindedir.”

1948’de çıkarılan, 1949’da değişiklik yapılan işlenmemiş arazilerle ilgili kanun da aynı yönde ve çok daha kestirmeden giden bir kanundur: “Kamu yararı” veya “askerî güvenlik” bahanesine bile gerek görmeden Tarım Bakanlığı terkedilmiş her toprağa el koyabilir. İmdi, Moşe Dayan tarafından kurulan ve uzun zaman Ariel Şaron tarafından komuta edilen “Birlik 101”in 1948’de Deyr Yâsin’de, 29 Ekim 1956’da Kafr Kâsim’de yaptığı tarzdaki terör veya katliâmların oluşturduğu kitleler hâlindeki Arap göçüyle geniş araziler böylece “kurtarılmış”, Arap sahip veya çalışanlarından boşaltılmış ve Yahudi işgalcilere verilmiştir.

Fellâhları topraklarından etme çarkı, 30 Haziran 1948 kanunu, “sahipsiz” mülkler hakkındaki 15 Kasım 1948 olağanüstü kararnamesi, “sahipsiz” arazilerle ilgili kanun (14 Mart 1950), toprak edinme kanunu (13 Mart 1950) ve Arapları topraklarını terk etmeye zorlayarak topraklarını çalmayı ve oralara Yahudi yerleşimcileri oturtmayı meşrulaştırmaya yönelik daha bir sürü tedbirle tamamlanmıştır. Bunu Nathan Weinstock’un *Siyonizm İsrail’e Karşı*²³ kitabında görebiliriz.

Filistinli çiftçilerin oralardaki varlıklarını hatıralarına varıncaya kadar silmek ve “ıssız topraklar” masalını geçerli kılmak için, Arap köyleri, evleri, çitleri ve hatta mezarlık ve kabirleriyle birlikte yıkılıp yok edildi. Profesör İsrail Shahaq, 1948’de mevcut 475 köyden buldozerlerle tarumar edilmiş 385 Arap köyünün listesini 1975’te ilçe ilçe verdi.

İsraili yerleşimciler 1979’dan beri Batı Şeria’ya büyük bir ihtirasla ve en klâsik sömürgeci geleneğine uygun olarak silâhlandırılmış koloniler hâlinde yerleşmeye devam ediyorlar.

²³ Nathan Weinstock, *Le sionisme contre Israël/Siyoniz İsrail’e Karşı*, Maspero Yayınları, Paris, 1969, s. 373 ve devamı.

Genel sonuç şudur: Bir buçuk milyon Filistinliyi kovduktan sonra, "Millî Yahudi Fonu" adamlarının dedikleri gibi, "Yahudi toprağı" 1947'de yüzde 6,5 iken bugün artık Filistin'in (yüzde 75'i devlete ve yüzde 14'ü Millî Fon'a âit olmak üzere) yüzde 93'ünden fazlasını oluşturuyor.

İnsan ve toprağın statüsü konusunda siyasi siyonizmin sömürgeci ve ırkçı politikası böyle olduğunu göre, Menahem Begin'in sözünü ettiği "özerklik" in İsraili yöneticiler açısından ne manaya geldiğini anlamak kolaydır.

Gerçekte söz konusu olan, siyonist sömürgeciliğın ilhak politikasını devam ettirmektir.

Her şeyden önce, İsraili yöneticilerin kiminle müzakereler masasına oturacağı bilinmiyor: FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü)yle mi? Ne pahasına olursa olsun onunla görüşmek istemiyorlar. Halkın seçtiğı kimselerle mi? Onların da hepsini yerlerinden ettiler.

İşte bu özerklik karikatürü için öngörülen belli başlı hükümler:

3 Mayıs 1979: Begin on bir bakandan oluşan komiteye idarî özerklik tasarısını sunar. 17 Mayıs tarihinde komite bunu kabul eder ve 21 Mayıs tarihinde de hükümet resmen tanır.

Hükümetçe resmen tanınan bu tasarı, Siyonist Devlet'in ilhakçı ve yayılmacı politikasını onaylayan bir ilkel sıralamasından ibarettir. Zaten idarî özerklik için öngörülen beş yıllık bir geçiş döneminin ardından, İsrail Batı Şeria ve Gazze şeridindeki sözde "egemenlik hakkı" nı talep edebilecektir. Bu ilke bütün ötekileri aydınlığa kavuşturur. "Yahudi yerleşimciler ve Yahudi sakinler, İsrail kanunlarına ve İsrail yönetimine tâbi olacaklardır": Özerk rejim altındaki bölgelerde yerleşimciliğı devam ettirirne "hakkı" saklı kalacaktır; kamu arazileri ile "işlenmeyen"²⁴ araziler, iş-

²⁴ "Begin'in Batı Şeria topraklarıyla ilgili teklifleri şunlardır: Ekim yapılmayan kamu arazileri güvenlik ihtiyaçları, Yahudi yerleşimi ve göçmenlerin durumunun iyileştirilmesi için gerektiğinde kullanılacaktır. Özel →

galcinin elinde olacaktır; silâhlı kuvvetleri “özerk rejim altındaki bölgelerde harekâтта bulunabilecektir”; emniyet güçleri işgal altındaki topraklarda “iç güvenlikten sorumlu olacaklardır”. İdarî meclise gelince, hükümet tasarısı şunu açıkça belirtir: “Askerî hükümet özerk otoriteye yetkilerini devredecektir. Yönetim konseyinin seçilecek üyelerinin sayısı ve kendisine bağlanacak idarî birimlerin sayısı müzakere ile belirlenecektir.” Daha sonraki ekte ise, siyonist yöneticilerin Batı Şaria ve Gazze’de bir Filistin Devleti’nin kurulmasına asla izin vermeyeceği hatırlatılır.²⁵

Hükümet oy birliğiyle kararlaştırmıştır ki “Yahuda, Samire ve Gazze Arap sâkinlerinin tam bir özerk yönetimi ve bu bölgelerdeki Yahudi yerleşimcilerin varlığı için ilkeler tasarısı” başlıklı bu tasarı özerklik konusundaki müzakerelerde İsrail heyetine temel metin vazifesi görecektir. Taktik sebeplerden ötürü, müzakereler sırasında şimdilik Mısır’a takdim edilmeyecekti.²⁶

Bu “... ilkeler tasarısı”nın tatbiki için Ben Elissar Komitesi tarafından edilen tavsiyeler, Ha’aretz gazetesi tarafından açığa vuruldu. Bunlar 9 Şubatta sunulanları tamamlıyor ve özerk yönetime yeni kısıtlamaların dayatılacağını gösteriyor.

Bu kısıtlamalar, idarî konsey seçimleri için takip edilmesi gerekli seçim yöntemi düzeyinde başlıyor. “İşgale karşı çıkmaktan mahkûm bir kimse seçilemeyecektir; adaylar aday oldukları seçim çevresi belirtilmeden ferdî bir liste üzerinde gösterilecektir.”

Ekonomik düzeyde: “Özerk yönetimin para basma, bir merkez bankası kurma ve dolaylı vergi alma yetkisi olmayacaktır. Ne ithalat ve ihracatı, ne de para sirkülasyonunu denetleyecektir.”

→ mülk olarak tescil edilmemiş, fakat ekilmeyen topraklar da aynı şekilde gerektiğinde güvenlik için kullanılacaktır. Bu durumda onlara el konulacak ve müsadere edilmeyecektir (bu iki yöntem arasındaki fark el koymada mülk sahibi sahiplik hakkını korur). Özel ve işlenmekte olan topraklar ancak güvenlik ve yol inşaatı için mutlaka gerekli olduğunda kullanılacaktır.” *Jerusalem Post*, 18 Mayıs 1979, birinci sayfa.

²⁵ Ha’aretz, 22 Mayıs, 1979, s. 1.

²⁶ Ma’ariv, 22 Mayıs 1979, s. 4.

İç güvenlik düzeyinde: "... Siyasî tutuklular, İsrail yasa-
masına bağlı hapisanelere hapsedilecektir; İsrail hükümeti her
türlü affa karşı veto kullanabilecektir..."

Toprak yağması arttıkça artacaktır. Gerçekten de, "727
bin dounom/dönüm"²⁷, manevra sahası ve askerî alan açma
bahanesiyle "çitle çevrilecek"tir. Yol inşaatı için gerekli
tarlalarsa cabası: Batı Şeria'da "altıdan fazla otoban" ve
bir diğeri de Gazze şeridinde yapıldı. Bunlar belli başlı şe-
hirleri "çevrelemesi gereken" yollardan hâric yollardır.
"Topraklardaki ulaşım ağının kontrolü, İsrail Ulaştırma Bakan-
lığı tarafından sağlanacaktır." Ayrıca işgalci, "Gazze şeridine
su temin edecek ve Batı Şeria'nın su imkânlarının kullanılma
hakkını elinde tutacaktır".

Ben Elissar Komitesi'nin bir başka manidar tavsiyesi:
"Yahudi yerleşimciler mahallî bir polis gücüne sahip olabilecek
ve bütün seyahatlerinde silâh taşıyabileceklerdir."²⁸

Bu operasyonun bilânçosu, Güney Afrikalı Afrikanerlerin
(oraya yerleşmiş Avrupalı beyazların) ırk ayrımcılığı konu-
sunda uzman "Die Transvaler" gazetesinde dikkate değer
(ve manidar) bir şekilde önceden özetlenmişti: "İsrail halkı-
nın, Yahudi olmayan halklar arasında kendisi olarak kalmaya
gayret ettiği tarz ile Afrikanerlerin oldukları gibi kalmaya çalış-
mak için gösterdikleri tarz arasındaki ne fark vardır?"²⁹

Aynı "ırk ayrımcılığı" sistemi, topraklara el konulma-
sında olduğu gibi kişilerin durumunda da kendisini gös-
terir. İsraililerin Filistinlilere bahşetmek istedikleri
"özerklik", Güney Afrika'daki siyahlara verilen "bantus-
tanlar/kapalı alanlar"ın bir benzeridir.

"Dönüş" kanununun sonuçlarını analiz eden Klein me-
seleyi şöyle ortaya koyar: "Eğer Yahudi halkı, İsrail Devle-

²⁷ Bir "dounom/dönüm", 1.000 metre karelik alana tekabül eder.

²⁸ Ha'aretz, 21 Mayıs 1979, s. 1.

²⁹ Henry Katzw, *South Africa: a country without friends/Güney Afrika: Dostsuz
Bir Ülke*, zikreden R. Stevens: *Zionism, South Africa and Apartheid/Siyon-
izm, Güney Afrika ve Irk Ayrımcılığı*.

ti'nin halkını hayli hayli aşırıyorsa, o zaman biz de buna karşılık, ülkede Yahudi olmayan, esas itibariyle Arap ve Diirzî olan önemli bir azınlık bulunduğuna göre, İsrail Devleti'in bütün halkının Yahudi olmadığını söyleyebiliriz. Asıl mesele, halkın (din ve ırk aidiyetiyle tarif edilen) bir kısmının göç etmesini kolaylaştıran bir Dönüş Kanunu'nun olmasının hangi ölçüde ırk ayrımcılığı olarak görülüp görülemeyeceğinin bilinmesi meselesidir.”³⁰

Yazar özellikle ırk ayrımcılığının bütün şekillerinin ortadan kaldırılması hakkındaki (Birleşmiş Milletler Genel Asamblesi tarafından 21 Aralık 1965'te kabul edilen) Milletlerarası Sözleşme'nin Dönüş Kanunu'na tatbik edilmediğini merak ediyor. Karar vermeyi okuyucuya bıraktığımız bir diyalektikle, bu seçkin hukukçu hükmünü şu ince ayırımla veriyor: Ayrımcılığın olmaması konusunda *“bir tedbir özel bir grup aleyhinde alınmamalıdır. Dönüş Kanunu, İsrail'e yerleşmek isteyen Yahudiler lehinde alınmıştır, hiçbir grup veya milliyet aleyhine yönelik değildir. Bu kanunun ne ölçüde ayrımcı olduğu görülmemektedir.”*³¹

Meşhur bir şakada vurgulandığı gibi, bütün vatandaşlar eşittir, ama bazıları diğerlerinden daha fazla eşittir demek olan en hafif tabirle bu cüretkâr mantıktan kafası karışacak veya şaşırarak okuyucuya, bu Dönüş Kanunu ile meydana getirilen ortamı maddî örnekleriyle açıklayalım. Bundan yararlanmayanlar için vatandaşlık hakkındaki kanun (5712-1952) öngörülmüştür; bu kanun (madde 3) *“devletin kurulmasının hemen öncesinde Filistin vatandaşı olan ve (Yahudilerle ilgili) 2. madde gereği İsrailli olmayan her fert”*le alâkalıdır. Bu kinayenin belirlediği (ve *“daha önce vatandaşlığı hiç olmamış”*, yani irsen vatansız olarak görülen) kimseler, şu zamandan bu zamana kadar bu diyarda oturduklarını (Siyonist Devlet'in kuruluş dönemindeki savaş ve terör esnasında kimlikleri kaybolduğu için çoğu zaman bulunup gösterilmesi imkânsız belge-

³⁰ Age.

³¹ Age.

lerle) ispatlamak zorundadırlar. Aksi takdirde geriye, vatandaş olmak için, bazı şartları meselâ “İbraniceyi belli ölçüde bilmeyi” gerektiren “yurttaşlık” yolunu seçmesi kalır. Bunun ardından, İçişleri Bakanı “ faydalı olduğuna hükmederse”, İsrail vatandaşlığını bahşeder (veya reddeder). Kısacası, İsrail kanunu gereği, Patagonyalı bir Yahudi, Tel Aviv havaalanına ayağını basar basmaz İsrail vatandaşı olur; Filistin’de doğmuş, Filistinli bir aileden gelen bir Filistinli vatansız sayılabilir. Burada hiçbir şekilde Filistinliler *aleyhinde* ırkçı bir ayırım söz konusu değildir; sadece Yahudiler *lehinde* bir tedbir vardır o kadar!

O hâlde 10 Kasım 1975 tarihli BM Genel Asamblesi’nin siyonizmi “ırkçılığın ve ırk ayrımcılığının bir şekli” olarak tanımlayan Kararı’na (3379 -xxx sayılı karar) itiraz etmek zor görünüyor.

III

SIYONİST DEVLET'İN DIŞ POLİTİKASI

Yayılmacı ve saldırgan dış politika, siyonizmin temel ilkelerinden ve de ırkçı siyasetinden kaynaklanıyor.

Yerlerine dışarıdan gelen bir halkı yerleştirmek için Filistin halkının kovulması, soyulması ve katliâma tabi tutulması, elbette orada dört bin yıldan beridir yaşamakta olan sadece yerli Filistinlilerin öfkesine değil, bu sömürgeci girişim karşısında Arap âleminin bütünün de güvensizliğine yol açmadan edemezdi.

Gerçekten de Siyonist İsrail Devleti'nin doğuşundan bu yana Ortadoğu kan ve ateşe verilmiştir. Nitekim burada beş savaş patlak vermiştir: 1948, 1956, 1967, 1973, 1982.

Bu konuda bir kere daha, Tevrat'ta "*Fırat'tan Mısır Nehri'ne*" şeklinde yer alan "vaat"ten alınma o ilk formülünü hatırlasak iyi olur. Bu vaat ve o formül, sadece Filistin'in tamamını kapsamakla kalmaz, Ürdün, Güney Lübnan, Suriye'nin, Irak'ın ve Suudi Arabistan'ın bir kısmını da içine alır.

Ürdün'ün elindeki Kudüs'ten, Suriye'deki Golan'a ve Güney Lübnan'a kadar uzanan bir biri ardınca gerçekleşen "kemirmeler", tehdidin hiç de hayalî olmadığını açık ispatlıyor.

Dahası, Siyonist İsrail Devleti, hiçbir zaman ne milletlerarası hukuka, ne de alınan taahhütlere riayet etmiştir.

İsrail Devleti, BM'ye belli bir şartla kabul edilen tek devlettir: 11 Mayıs 1949'da o, bu resmî tanınmayı elde etmek için şu taahhütlerde bulunmuştu:

- a) Kudüs'ün statüsüne dokunmamak.
- b) Filistinli Arapların evlerine geri gelmelerine izin vermek.
- c) Taksim kararıyla tespit edilen sınırlara riayet etmek.

Ne var ki Siyonist Devlet için, kuruluşundan beri, her anlaşmayı olduğu gibi Birleşmiş Milletler'in her kararı da bir "kâğıt parçası" hükmündedir.

Birleşmiş Milletler'in "taksim" kararı, yani İsrail Devleti'nin bizzat doğum tescilinden bahsederken Ben Guryon şu açıklamayı yapar: "*İsrail Devleti, 29 Kasım 1947 tarihli BM kararını keenlemyekün/hiç olmamış olarak görür.*"¹

Siyonizmin dış siyasetindeki gelişimi iki merhaleye ayırılır:

a) İkinci Dünya Savaşı öncesi Siyonizm, Herzl'in taktiğine göre, çeşitli sömürgeci devletlerin emellerine hizmet ederek ilerler: "*Biz Asya'da Batı'nın bir kalesi olacağız*" (*Yahudi Devleti*)

b) İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Siyonist İsrail Devleti, en güçlü emperyalizmin, yani ABD'nin âleti olarak ilerleyecektir. Filistin'in fevkalâde stratejik konumu sayesinde, onun hesabına, sadece Süveyş Kanalı'nı değil, Şaron'un ifadesiyle, Çanakkale Boğazı ile Basra Körfezi'nin de tamamını gözetleyecektir.

Blokların çatışmasında önemli², dünya çapındaki bu stratejik rol, İsrail'in Tevrat "kılıfı" altında, sonsuz yayılma hedeflerini nasıl keyfince afişe edebildiğini gözler önüne serer.

¹ *New York Times*, 6 Aralık 1953.

² Amerikan ordusunun gizli istihbarat başkanı General George J. Keegan İsrail'i "*Akdeniz'de Sovyet emperyalizmini dengeleyebilecek tek anahtar*" olarak görür. *Jerusalem Post*, 2 Ağustos 1977.

Atalarına vaat edilmiş “Büyük İsrail” mitinden hareketle İsraili yöneticiler, yayılmacı, saldırgan ve ilhakçı siyasetlerini, bu masallar adına, “haklı göstermek”ten geri durmadılar.

Ağustos 1967’te Moşe Dayan aynen şöyle diyordu: *“Bizler Tevrat’a sahipsek, bizler kendimizi Tevrat’ın halkı olarak görüyorsak, Tevrat’ta vaat edilen bütün topraklara, Hâkimlerin ve Din Ulularının topraklarına sahip olmak zorundayız.”*

Böylesi “ilkeler”den yola çıkılınca elbette sınırlar elâstik olur.

“Amerikan Bağımsızlık Beyannamesi’ne bakın. Orada hiçbir toprak sınırı zikredilmiyor. Bizler devletin sınırlarını tespit etmek mecburiyetinde değiliz.”³

Oldukça manidar bir şekilde Ben Gurion, Amerikan “emsal”ini hatırlatır. Gerçekten de Amerika’da, bir asır boyunca, sınır Pasifik’e kadar değişken olarak kaldı. Çünkü kendilerini püskürtüp topraklarına el koymak için sürdürülen “Amerikan yerlileri avı” meselesinde kazanılan başarıya göre sınır hep değişip durdu. Ancak Pasifik’e ulaşılmınca “sınırın kapanışı” ilân edildi.

Ben Gurion çok açık bir şekilde söyler: *“Statükoyu devam ettirmek sözkonusu değildir. Dinamik, genişlemeye yönelik bir devlet meydana getirmek zorundayız.”*

Siyasî uygulama şu garip teoriyle örtüşmektedir: Toprağını almak ve halkını kovmak. Siyonist Devlet’in daha kuruluşundan itibaren bizzat yapısı gereği, yürürlüğe koyduğu orman kanunu işte budur. Nitekim Filistin’in “taksimi” konusundaki BM kararına hiçbir zaman İsraili yöneticiler uymamışlardır. Daha önce de gördüğümüz gibi, 29 Kasım 1947 taksim kararı ile İngiliz mandasının fiilen sona ermesi arasında, siyonist komandolar Yafa ve Akka gibi Araplara âit topraklara el koydular.

Deyr Yâsin katliâmı (9 Nisan 1948) gibi katliâmlardan Filistinlileri korumak için Arap devletleri müdahale et-

³ Jerusalem Post, 10 Ağustos 1967.

tiklerinde de, siyonist yöneticiler için bu durum, yeni topraklar ilhak etmenin yeni bir fırsatı olur: Birleşmiş Milletler tarafından kendilerine verilen Filistin toprağının yüzde 56'sını, ilk İsrail-Arap savaşı sonunda işgalle yüzde 80'e çıkardılar.

Arap devinin tehdidi altında bulunan ve ancak askerî maharetiyle ayakta kalan "küçük halk" efsanesinin, ortadaki gerçekler karşısında hiçbir iler tutar yanı yoktur. Çünkü İsrail ordusunun hem kalite hem de miktar bakımından bütün Arap devletlerinin tamamından çok daha fazla silâh ve donanıma sahip olduğu bugünkü hâlini bir yana bırakalım, 1948 savaşında, Mısır, Suriye, Ürdün, Lübnan ve İran'ın birleşik ordularının sayısı 22 binden az iken İsrail'in asker sayısı 60 bin idi.

O ilk hamle bile İsraili yöneticiler için yeterli sayılmadı: 9 Mart 1964 tarihli New York Times gazetesi (o sırada emekliye ayrılmış) Ben Guryon'la yapılmış şu görüşmeyi yayınladı: "Eğer General Moşe Dayan 1948 savaşında genelkurmay başkanı olsaydı, İsrail toprakları çok daha büyük olurdu." 1948 savaşı sırasında önemli komutanlıklarda bulunan General Allon ise şöyle diyordu: "Başbakan ve Başkan Truman'ın (çok ağır baskı yaptığı) Savunma Bakanı Ben Guryon ordumuzun ilerlemesini durdurma emri verdiği zaman, biz kuzeyde (Lübnan ırmağı) Litani'den güneybatıda Sina çölüne kadar varan bir zaferin ucundaydık. Birkaç günlük bir çarpışma daha olsaydı, bütün ülkeyi kurtarabilirdik."

Bu sadece ertelenmiş bir projeydi. Çünkü Süveyş Kanalı'nın Cemal Abdünnâsir tarafından millileştirilmesi sırasında İsrail'in Siyonist yöneticileri, Kanal üzerinde gözü olan İngilizler ve Cezayir savaşının tam ortasında Mısır'daki Cezayir kurtuluş savaşının yöneticilerine ve onların müttefiklerine ağır bir darbe indirmeyi uman Fransa ile ittifak kurarak, bunu yeni bir toprak genişletme fırsatı olarak gördüler. Harekât, Fransa'da Moşe Dayan, Şimon Peres ve Fransa cephesinden de (geleceğin Cezayir şehri

“generaller komplosu” liderlerinden biri) General Chall ve Fransız hükümeti tarafından plânlandı.⁴

Hem Amerika hem de Sovyet tarafından basılan bir fren bu yeni askerî seferi durdurdu. Ama “büyük hedef” devam ediyordu. Nitekim Menahem Begin şöyle yazmıştı: “İsrail Toprağı, İsrail halkına geri verilecektir. Tamamı ve sonsuza dek.”⁵

1967’de İsraili yöneticiler, yeni bir ileri sıçrama hareketi yapmaya karar verdiler. Savaş onların problemlerini çözme tarzıdır. Çünkü 1967’de 950 bin faal bir nüfustan 96 bini işsizdi. Dışarıya göç içeriye göçten fazlaydı (sene içinde yaklaşık 10 bin vatandaş İsrail’den ayrılıyordu). Diaspora’dan (özellikle de Amerikan diasporasından) toplanan paraların girişi tabana vurmuyordu. Muzaffer bir savaş bütün bu problemleri bir seferde halledebilirdi: İşsizliği bertaraf etmek için seferberlik ve toprak işgali, para toplama teşvik için İsrail’in “güvenliği”nin tehdit altında olduğu yaygaraları ve göçmenlere yeniden itimat sağlamak için de zaferler...

“Önleyici savaş” fikri siyonist sistemin mantığında vardı. Nitekim daha 12 Ekim 1955’te Menahem Begin Knesset’te şu açıklamayı yapıyordu: “Hiç tereddüt etmeden Araplara karşı bir önleyici savaş açılması gerektiğine samimiyetle inanıyorum. Hedeflerimize ancak bu yolla erişebiliriz:

- İlk olarak, Arap gücününün imhası,
- İkinci olarak da, topraklarımızın genişlemesi.”

“Altı Gün Savaşı” denilen 1967’nin “önleyici savaşı”, 7 Aralık 1941’de, savaş ilânı yapmadan (Hawai adalarında), Pearl Harbour’a baskın yapan ve Amerika’nın Pasifik filosunu imha eden faşist Japonlarınkine benzer bir harekât

⁴ N. Lau Lavie, *Moshe Dayan, a biography/Moşe Dayan, Bir Biyografi*, s. 156.

⁵ Menahem Begin, *The Revolt, Story of the Irgun/İsyan, Irgun’un Tarihi*, s. 335. 29 Kasım 1967 tarihli *New York Times*, General de Gaulle’ün şu gözlemini aktarıyordu: “1956 Süveyş meselesinde İsraililer, savaşçı ve yayılma açgözlüsü bir halk olarak göründüler.”

olarak başladı. 5 Haziran 1967'de, İsrail uçak filosu savaş ilânı yapmadan Mısır uçak alanlarını kullanılamaz hâle getirdiler.

12 Haziran 1967'de Başbakan Levi Eshkol Knesset'te "*İsrail Devleti'nin varlığının pamuk ipliğine bağlı olduğunu, ama Arap yöneticilerin İsrail'i imha etme umutlarının ortadan kaldırıldığını*" söyledi.

Hiçbir İsraili yönetici, iç ve dış kullanımda saf ve bön- lere yönelik bu yalana inanmıyordu. İsrail'in eski bakanla- rından Mordekai Bentov bunu açıkça dile getirdi: "*Kökü- müzün kazınacağıyla ilgili bütün bu hikâyeler, yeni Arap top- raklarının ilhakını haklı göstermek için daha sonra uydurulmuş ve şişirilmiştir.*"⁶ Askerler de bunu teyit ederler. General Ezer Weizmann, "*İmha edilmemiz gibi bir tehlike hiçbir zaman söz konusu olmamıştır*"⁷ ifadesini kullanır. Genel Matitya- hu Peled de, "*1967 Haziranında soykırım tehlikesinin başımı- zın üstünde gezindiği ve İsrail'in fiziki varlığı için savaştığı te- zi, savaş sonrasında doğmuş ve geliştirilmiş bir blöften ibaret- ti*"⁸ der. General Rabin bile şunu yazar: "*Nâsır'ın savaş is- tediğini sanmıyorum. 14 Mayıs'ta Sina'ya gönderdiği iki tümen, İsrail'e karşı saldırıya geçmek için yeterli değildi. O bunu bili- yor, biz de biliyorduk.*"⁹

Saldırı ve yalanın bir araya gelmesi, İsrail'e Sina'yı iş- gal etme imkânı sağladı. Yalan, zira Siyonist Devlet'in res- mî temsilcileri, hiçbir ilhak düşünmediklerine dâir bir biri ardınca demeçler vermişlerdi.

İsrail'in BM'deki temsilcisi Michael Comay, 8 Kasım 1966'da, (U. N. Document A/SPC. PV 505) "*İsrail'in kom- şularının toprağında asla gözü yoktur*" diyordu. Moşe Dayan 5 Haziran 1967 tarihli bir radyo konuşmasında "*Bizim isti- lâ projemiz yoktur*" ifadesini kullanıyordu. Bütün bunları

⁶ Mordekai Bentov, *Al Hamishmar*, 14 Nisan 1972.

⁷ General Ezer Weizmann, *Ma'ariv*, 19 Nisan 1972.

⁸ *Ha'aretz*, 19 Mart 1972.

⁹ Aynı eser (alıntılayan *Le Monde*, 3 Haziran 1972)

bir de İsrail Hava Kuvvetleri Komutanı General Hod'un şu dedikleriyle karşılaştıralım: *"On yıllık hazırlık, 80 dakika da icra edildi."* (Söz konusu olan 5 Haziran 1967 akınıdır). *"Biz bu plânla yatıyor bu plânla kalkıyorduk, sürekli geliştireyorduk."*¹⁰

Hainlik kazanç sağlıyordu, çünkü 1967 sonrasında siyonistler, 1947 taksiminin kendilerine ayırdığı alanın üç katı bir toprağı işgal ediyorlardı. Öyleyken yeni fetihler için ağızları sulanıyordu.

1968 Temmuz ayından itibaren Moşe Dayan şunu ilân ediyordu: *"Son yüz yıl boyunca halkımız, gitgide artan sayıda Yahudi getirerek, sınırları genişletmek için gitgide daha çok yerleşim yeri açarak bu ülkenin, bu milletin inşasına koyuldu. Hiçbir Yahudi'nin bu sürecin bittiğini söylemesine müsaade etmeyelim. Hiçbir Yahudi'nin yolun sonuna yaklaştığımızı söylemesine izin vermeyelim."*

Aynı Moşe Dayan 1967'de şöyle diyordu: *"Bize Taksim'le tanınan sınırlara babalarımız ulaştılar. Bizim kuşağımız 1949'un sınırlarına ulaştı. Şimdi "altı gün savaşı"nın nesli Süveyş, Ürdün ve Golan Tepelerine erişmeyi başardı. Onlar Ürdün'ün ötelere -belki Lübnan'a ve belki de Orta Suriye'ye- uzanacaklar."*¹¹

Golda Meir 1972'deki bir mülâkatta kendisine sorulan *"Güvenliğiniz açısından nasıl bir toprak düşünüyorsunuz?"* sorusuna şu cevabı veriyordu: *"Bir hat çizmemiz gerekip gerekmediğini soruyorsanız, onu yapmadık. Gerekeceği zaman yapacağız. Fakat İsrail politikasının temel noktalarından biri, 4 Haziran 1967 sınırlarının barış anlaşmasında yeniden düzenlenemeyeceğidir. Sınırlarda bazı değişikliklerin olması gerekir. Biz sınırlarımızda, bütün sınırlarda güvenliğimiz açısından bazı değişiklikler istiyoruz."*¹²

¹⁰ *The Sunday Times*, Londra, 26 Temmuz 1967, s. 7.

¹¹ İsrail haftalık dergisi *Ha Olam Hazeli* tarafından yayınlanan ve Londra'da çıkan 25 Haziran 1969 tarihli *Times* tarafından da tekrarlanan açıklama.

¹² *Ma'ariv*, 7 Haziran 1968.

1973'te birden bire durdurulmasının ardından, İsrail'in sömürgeci siyasetinin tırmanışı yolundan sapmadan devam etti. Özellikle de Eylül 1978'de yapılan Camp David sözleşmelerinden sonra... Bu sözleşmeler ona işgal topraklarında yeni yerleşim birimleri açmasına, Kudüs'ü ve Golan'ı ilhak etmesine ve 1982'de Lübnan'ı istilâ etmesine imkân tanıdı.

1982 yazında Lübnan'a yapılan saldırıyı önemli kılan, ne onun olağanüstü niteliği, ne de beklenmedik niteliğidir. Çünkü bu harekât onlarca yıl öncesinden hazırlanmıştı. Bu saldırı, İsrail sömürgecilik ve faşizminin mücadele mantığında Lebensraum, yani "hayat sahası" olarak zaten vardı. Yeni olansa, ilk defa, çok büyük sayıda dünyada, az sayıda da olsa İsrail'de bile Yahudiler ve milyonlarca Batılı, otuz küsur yıldan beri kurbanı oldukları yutturmacaların farkına vardılar. Ne var ki, kendilerini körleştiren mitlerin ötesinde, siyasî siyonizm doktrininin ve İsrail Devleti'nin fiili tutumunun sömürgeci, ırkçı ve git gide daha fazla faşistleşen gerçek yüzünün ayan beyan ortaya çıkması için on binlerce erkek, kadın, yaşlı ve çocuğun katledilmesi, Beyrut'un tahrip olması ve Sabra ve Şatila alçaklığının işlenmesi gerekmişti.

Yalan öylesine gün yüzüne çıkmıştı ki, basın ve televizyonun bütün perdeleme ve yumuşatma çabalarına rağmen, gerçek durum ve vahşet artık gizlenemiyordu.

Lübnan savaşı şu temel hakikati aydınlatmış oldu: Kuruluşundan beri İsrail Devleti tarafından yapılan her savaş, siyonist doktrinin iç mantığında önceden kayıtlıdır.

Bu savaşlardan hiçbiri, "İsrailli küçük Davut"un "Câlut Arap"a karşı "dış bir tehdide cevap" olarak yapılmamıştır. Bunu askerî kuvvetler oranını inceleyerek göreceğiz.

Bu savaşlardan hiçbiri, herhangi bir "saldırı" yüzünden olmamıştır ve ileri sürülen bütün bahanelerin de yalan olduğu ortaya çıkmıştır. Hele Lübnan meselesinde bu yalan bütün çıplaklığıyla gözler önüne serilmiştir.

İsrailli yöneticiler açtıkları savaşı haklı göstermek için ilkin Londra'da kendi diplomatlarından birine karşı yapılmış bir suikastı öne sürdüler. Bu suikastı da derhal FKO

(Filistin Kurtuluş Örgütü)nün üstüne atıldılar. Bayan Thatcher, Avam Kamarası önünde, bu cinayetin FKÖ'nün azılı düşmanı biri tarafından işlenmiş olduğunun delilini sundu. Cânilerin tutuklanışının ve emniyet soruşturmasının hemen ardından Thatcher şu açıklamayı yaptı:

“Suikastı düzenleyenlerin üzerlerinde bulunan öldürülecek kişilerin ölüm listesinde, FKÖ'nün Londra sorumlusunun ismi de yer alıyordu... Bu da İsrail'in iddialarının aksine, saldırganların FKÖ'den destek almadıklarını ispatlamaktadır... İsrail'in Lübnan'a saldırısının bu suikastla bağlantılı bir misilleme hareketi olduğuna inanmıyorum: İsraililer düşmanlıkları tazelemek için bu suikastı bir bahane olarak kullanmışlardır.”¹³

İsrail propagandasına karşı yapılan bu yalanlama, Fransa'da büyük ölçüde dikkatlerden kaçtı, hâlbuki bu tekzip, İsrail'in bu yeni saldırısına bahane olarak kullandığı “meşru müdafaa” masalını temelinden çürütüyordu.

İsrail'in Siyonist hükümeti daha sonra bu harekâtı, Filistinliler tarafından “ateşkes” anlaşmasının sözde çiğnenildiğini ileri sürerek, “Galile/Celile'de Barış” olarak adlandırdı. *Washington Post*'un Tel Aviv muhabiri Jonathan Randal'ın gözlem ve tespitleri ise çok açık ve nettir:

“İsrail'in Washington'daki Büyükelçisi otuz iki adet sözde ihlâl olarak nitelenen bir liste hazırladı. Oysa bu belgenin derinlemesine bir incelemesi, sözü edilen ihlâllerin hepsinin de, Komutan Haddad'ın, artık 'Hür Lübnan' diye adlandırılan, sınırdaki tampon bölgesinin içinde meydana gelmiş olduğunu ortaya çıkardı. İsrail'in ilk ateşkes ihlâli –İsrail savaş uçaklarının yirmi kişiyi öldürüp, altmıştan fazla kişiyi yaraladıkları o 21 Nisanda–, jipindeyken mayın patlamasıyla ölen bir subay için misilleme olarak yapıldığı belirtildi. Hâlbuki patlama BM'nin itibarî kontrolü altındaki Haddad şeridinin ötesinde yer alan bir arazide olmuştu. En azından teorik olarak hiçbir İsraili'nin orada ve hele Haddad'ın bölgesinde işi olamazdı. FKÖ tepki vermedi. Gerçi 9 Mayıs'ta, Sur civarında işgal ettiği cepten, Lübnanlı solcu müttefiklerinin yardımıy-

¹³ *International Herald Tribune*, 8 Haziran 1982.

la, İsrail istikametinde otuz salvo yaptı, fakat bu, İsrail uçaklarının öğle sonrası başlarında, görünürde bir sebep yokken Damur ve Zahrani'yi acımasızca bombalamalarının ardından oldu. Washington İsraililerin aşırılıklarını bilmiyor değildi ve Beyrut'taki Büyükelçisine hakikati bildirmek için telgraf çekip durmasının yararsız olduğunu dolambaçsız bir şekilde uyarıyordu."¹⁴

6 Haziran 1982'de, Güney Lübnan'ın şiddetli bir şekilde bombalanışından iki gün sonra, İsrail hükümeti "Celile'de Barış" harekâtının hedefinin, İsrail'in kuzey sınır bölgesini korumak için 40 kilometre derinliğinde (Lübnan topraklarının üçte birine yakın) silâhlardan arındırılmış bir bölge meydana getirmek olduğunu ilân etti.

Ne Londra'daki suikastla, ne de Celile üzerindeki herhangi bir tehditle hiçbir alâkası olmayan Lübnan istilâsını anlamak için, Lübnan hedefini siyonist projenin "Büyük İsrail" perspektifine oturtmak yeter.

Hiçbir İsrail diplomatının saldırıya uğramadığı, FKÖ'nün var olmadığı ve Celile'yi tehdit eden hiçbir "terörizm" in bulunmadığı bir dönemde, Lübnan'ın istilâsı Siyonist ilhaklar takviminde uzun zamandan beri programlanmıştı. Çünkü Ben Guryon *Günlük*'üne 21 Mayıs 1948'de çoktan şu notu düşmüştü: "Arap koalisyonununun Aşil topuğu Lübnan'dır. Bu ülkedeki Müslüman üstünlüğü yapaydır ve kolayca tersine çevrilebilir; bu memlekette bir Hıristiyan devleti kurulmalıdır. Güney sınırı Litani ırmağı olacaktır. Bu devletle bir ittifak anlaşması imzalayacağız. Ardından, Arap Birliği kuvvetlerini kırdığımız ve Amman'ı bombaladığımız zaman, Batı Şeria'yı silip süpüreceğiz, derken Suriye de düşecek. Ve eğer Mısır bize savaş açmaya cüret edecek olursa, Port-Said, İskenderiye ve Kahire'yi bombalayacağız... Böylece savaşı bitirecek ve Mısır, Asur ve Kalde'ye karşı atalarımızın intikamını almış olacağız."¹⁵

¹⁴ Jonathan Randal, *La guerre de mille ans/Bin Yılın Savaşı*, Grasset Yayınları, 1984, s. 265.

¹⁵ Zikreden Michael Bar-Zohar, *Le prophete arme, biographie de Ben Gourion/Silâhlı Ermiş, Ben Guryon'un Biyografisi*, s. 139.

Begin hükümeti oluşturulur oluşturulmaz (1981 Ağustos başı), yeni Savaş Bakanı Ariel Şaron, “Celile’de Barış”la hiç alâkası olmayan hedeflerini belirlemişti. Zaten 1974’te şöyle yazıyordu:

“Vurmak, durmadan vurmak lâzım! Teröristleri her yerde vurmamız gerek: İsrail’de, Arap ülkelerinde ve ötelerde. Nasıl yapıldığını bilirim, kendim bunu daha önce yaptım. Sadece onların operasyonları sonrasında değil, her gün ve her yerde harekete geçmek lâzım. Bazılarının şu Arap ülkesinde veya Avrupa’da olduğunu öğrendiğimizde, onlara oralarda erişmek gerek... Gün ortasında değil. Aniden biri kaybolur... Veya ölü bulunur... Başka bir yerde Avrupa’nın bir gece kulübünde biri hançerlenir...”¹⁶

Savunma Bakanı olarak kendisi artık bu politikanın bütün imkânlarına sahiptir.

Burada da yine, birbiriyle uyumlu ve reddedilemez iki tanıklık var: İsraili gazeteci Jonathan Randal ile Lübnan savaşı sırasında Fransa’nın Beyrut’taki Büyükelçisi Paul-Marc Henry’nin şahitlikleri. İkisinin de tanıklığı, “Celile’de Savaş” bahanesinin ve “kırk kilometre” hedefinin boşluğunu gözler önüne serer:

“Şaron bakan oluşunun hemen birkaç ay sonrasında, İsrail’in seksenli yıllarda askerî nüfuz bölgesinin Arap dünyasının ötelerine, Türkiye, İran, Pakistan’ı içine alıp orta ve kuzey Afrika’ya kadar’ uzanması gerektiğini alenen dile getiriyordu. İsrail’in ‘dünyanın dördüncü askerî gücü’ olduğunu haykırıyordu. Kendisinden önceki niceleri gibi, benzer bir durumda, Şaron savaşını düşman topraklarında yapmayı tercih eden, saldırgan bir politikadan yanaydı. İsrail’in bütün Ortadoğu üzerinde hegemonyasını sağlamak için hedefleri açık bir şekilde sınırsızdı. Lübnan’da askerî ve siyasî güç konumunda olan FKÖ’yü ezmeyi; ülkesi tarafından işgal edilen Batı Şeria ve Gazze şeridini ilhak etmeyi; Ürdün’ü ülke nüfusunun zaten üçte ikisini oluşturan Filistinlilere vermek için Kral Hüseyin’i

¹⁶ Yediot Aharonot, 26 Mayıs 1974.

devirmeyi hesaplıyordu. Bunların ardından da, Suriye ve Irak'ı istikrarsızlaştırma ve Basra Körfezi'nin Amerikan yanlısı muhafazakâr krallıklarında, kendilerini İsraililerin FKÖ'nün şantajı olarak gördükleri şeylerden kurtardığı ve İran devriminin tecavüzlerinden koruduğuyla ilgili bir dehşet ve minnet karışımı hava estirme niyetindeydi.

Bu 'İbrani barışı', Ortadoğu'nun tamamındaki Sünni Müslüman hâkimiyetini ortadan kaldırmak, olmazsa, dinî azınlıklar tarafından yönetilen, iyi düzenlenmiş ve bağımlı, hiç yoktan, devletler oluşturmak, her halükârda da dinî azınlıkları bu yönde heveslendirmek şeklindeki eski bir hülyayı gerçekleştirme peşindeydi.¹⁷

Fransa Büyükelçisi, bu harekâtın Amerikan yöneticilerinin, Ortadoğu ve özellikle de Lübnan üzerinde uzun süre düşünülmüş ve tabii ki Siyonist yöneticiler tarafından da onaylanmış projeleri çerçevesi içinde nasıl yer aldığını açıklıkla gösteren önemli bir bilgi ekler:

"Kissinger plânı, Ortadoğu krizinin çözümünü tam olarak, ülke haritalarının toptan yeni bir çiziminde görüyordu. Bu ise, Birinci Dünya Savaşı sonrasında yapılan ve 1945'te kıl payıyla teyit edilen büyük düzenlemenin bütünüyle yeniden tartışma konusu yapılması anlamına geliyordu. Böylece, söz konusu olan da, etnik veya dinî azınlık nitelikli, bağımsız mini devletlerle etrafı çevrilecek İsrail Devleti'nin, herkes tarafından tanınmış sınırları içinde, kesin olarak meşrulaştırılması ve istikrarlı hâle getirilmesiydi. General Şaron ve Menahem Begin dâhil çok sayıda siyonist militan tarafından da zaten arzu edilen bu plân içinde, Filistinliler kesin olarak Güney Lübnana yerleşecekler ve İsrail'in doğrudan veya dolaylı kontrolü altında kalacaklar ve kuzeyden de Dürzî mini devletiyle sıkı ittifak kurmuş Marûni egemenliğindeki küçük bir Lübnan tarafından abluka altına alınıp kıpırdayamaz duruma getirileceklerdi. Suriye ve Lübnan'ın kuzeyindeki Alevi iktidarına gelince, tarihî sınırlarına yeniden kavuşmuş bir Suriye'de federe, özerk bir

¹⁷ Randal, age, s. 263.

devlet içinde kendisini kabul ettirmiş ve sağlamlaştırmış olarak görecekti; Golan da bu büyük tavizin bedeli olacaktı.”¹⁸

Begin, Şaron ve onların çetesi tarafından Lübnan’a saldırı, demek ki Ortadoğu’nun bütün ülkelerinin parçalanması projelerinin tarihi, ABD tarafından devralınan İngiliz-Fransız sömürgeciler tarafından bölgenin “balkanlaştırılması”nın ve bu plânla tamamen bütünleşen siyonist milliyetçilik ve sömürgeciliğin uzantısı içinde sadece bir fasıldır.

1981 yılında 1982 savaşının hazırlığını inceleyen Fransa Büyükelçisi şunu not eder ki İsrail yönetici takımı, “sürekli savaş ekolünde yetişmiştir. Bu takımın kesin inancı, İsrail’in güvenliğinin milletlerarası camianın bir garantisiyle değil, ancak doğu ve kuzeyde olduğu gibi, güneyde de bir güvenlik bölgesiyle korunmuş Büyük İsrail’in kurulmasıyla sağlanabileceğidir.

Philip Habib tarafından elde edilen ateşkeslere rağmen 1981 yılı, son tahlilde, 1982’de açılan savaşa uzun bir hazırlıktan başka bir şey olmamıştır. Nebatiye yakınlarına helikopterle yapılan çıkarmalar, Güney Lübnan’daki Filistin kamplarına, ardından Beyrut’un güney banliyösüne İsrail akınları, Beka vadisindeki Arap Caydırma Gücü/FAD mevkiilerinin bombalanması ve nihayet Lübnan konusunda Suriye ile İsrail arasında doğrudan çatışmayı belirleyen füzeler krizi, bütün bu eylemler 16-17 Temmuz 1981 hava darbesiyle doruk noktasına çıkar. Güney Lübnan’ı kuzeye bağlayan stratejik beş köprü yıkılır, Batı Beyrut ve varoşları bombalanır.”¹⁹

Bu önceden tasarlama ve siyonizmin bu iç mantığı, söz götürmez üçüncü bir şahit tarafından da teyit edilmiştir. Bu tanık, İsraili gazeteci Shimon Shiffer’dır. Kitabı önce İbrance olarak İsrail’de yayınlanmış, büyük çalkantıya sebep olmuş, fakat açıkladıklarının hiçbirini yalanlanmamıştır:

“Lübnan savaşı kaçınılmazdı. Bu savaş, Menahem Begin, Ariel Şaron ve Rafael Eytan gibi uygulayıcılarının temel ilkele-

¹⁸ Paul-Marc Henry, *Les jardiniers de l’enfer/Chehennem’in Bahçıvanları*, Oliver Orban Yayınları, Paris, 1984, s. 140.

¹⁹ Paul-Marc Henry, *age*, s. 100 ve 101

ri arasına derinlemesine kaydedilmişti ve İsrail ile Mısır arasındaki Camp David anlaşmalarının imzasından beri bölgedeki olaylardan kaynaklanıyordu.

Begin'in tavrı bir fikr-i sabitten... FKÖ'yu Lübnan'da imha etmek için önleyici bir savaş fikrinden ileri geliyordu. Seleflerinin yapmış olduğu gibi o "artık yıpratma savaşı" istemiyordu. Görüşünü de şu değerlendirmeye haklı çıkarıyordu: 1981 yılında İsrail, Irak'ın nükleer reaktörünü imha etmişti ve milletlerarası sert bir tepki beklemek gibi tahminlerine rağmen, hiçbir şey olmamıştı.

Gücün etkili kullanımını yapmış olan Şaron ve Eytan, Begin'in temel prensiplerini –her ikisinin de paylaştıkları prensiplerdi bunlar– yerinde uyguladılar."²⁰

Son olarak "katliâm" tehdidi altındaki "Hiristiyanları savunma" bahanesi de bir o kadar yalan ve dolandan başka bir şey değildir. Randal, özellikle 1975 ve 1976'dan itibaren, Falanjistler tarafından düzenlenmiş katliâmlara şahit olmuştur:

"Hiristiyan milisler, çoğunluğu silâhsız sivillerden, Kürtlerden, Şii Müslümanlardan ve Filistinlilerden yüzlercesini öldürdüler. Lübnan Kuvvetlerinin savaş konseyinin toplandığı binanın iki adım ötesinde işlenmiş Karantina katliâmı oldu.

Karantina ayrıca benim şahidi olduğum ilk Lübnan katliâmıdır. Boyunlarında kocaman tahtadan haçlar taşıyan, afyon veya kokain almış, bazıları doğrudan doğruya Nazi artıklarından kalma kaskları havada sallayan milisler, neşe içinde habire öldürdüler."²¹

Şunu da ilâve eder: "1975'ten beri, ölen Lübnanlıların büyük çoğunluğu Müslümandı, Hiristiyan değildi. 1982'de bilhassa İsrail istilâsı sırasında, eğer bir avuç Hiristiyan hayatını kaybettiyse, o da sırf talihsizlikten olmuştur, buna karşılık Lübnanlıların tahminlerine göre, o harekât sırasında büyük

²⁰ Shimon Shiffer, *Operation boule de neige/Kar Topu Harekâtı* (İsrail'in Lübnan'a müdahalesindeki sırlar), J. C. Lattes Yayınları, Paris, 1984, s. 281-283.

²¹ Randal, *age*, s. 28.

çoğunluğu kadın ve sivil olmak üzere on dokuz bin kurban verilmiştir.”²²

1982’deki saldırıyı haklı göstermek için ileri sürülen bütün o bahaneler ve o yalanlar, bu istilânın otuz yıldan beridir hazırlanmakta olduğu bilinince, gerçek yüzleriyle ortaya çıkıyorlardı.

Bunun ispatı İsrail eski başbakanlarından Moshe Sharett’in *Günlük*’üyle verilmiştir. Bu “Günlük”, o günkü İsraili yöneticilerin rahatsız edici baskısını engellemek için gösterdikleri çabalara rağmen, Moshe Sharett’in oğlu tarafından 1979’da İbranice neşredilmiştir.

Bu günlüğün derin sebeplerini ortaya koyduğu güncel olayların ışığında bu metin tahlil ve tahminde dikkate değer bir ileri görüşlülük sergiliyor:

27 Şubat 1954 tarihinde Sharett, istifa eden eski Başbakan Ben Guryon, Savunma Bakanı Pinhas Lavon ve Genelkurmay Başkanı Moşe Dayan’ın Lübnan’ı istilâ etmek için Suriye’de bir hükümet darbesi hayal ettiklerini not ediyor. Ben Guryon, Irak’ın Suriye’yi zaptetmesini bile teşvik ediyordu ki bu mümkündü ve “*bu, Lübnan’ı –yani Mârûnileri– ayaklandırmak ve onlara bir Hıristiyan Devleti ilân ettirmek için iyi bir fırsat olacaktı.*” Sharett itiraz eder: “*Ben bunun bir ham hayal olduğunu söyledim. Mârûniler bölük pörçükler. Hıristiyan ayrılıkçılığında yana olanlar zayıflar ve asla buna cesaret edemezler. Hıristiyan bir Lübnan Sur bölgesini, Trablus ve Bekaa’ya bırakmak zorunda kalacak. Hiçbir güç, Lübnan’a Birinci Dünya Savaşı öncesi boyutlarını geri veremez, dahası bu durumda her türlü iktisaden ayakta kalabilirlik imkânını da kaybeder. Ben Guryon bana son derece öfkeli bir şekilde mukabele etti. Konuşmasına bir Küçük Lübnan’ın tarihî önemine dikkat çekerek başladı. Bir olubitti gerçekleştirilirse, Hıristiyan devletler buna karşı çıkmaya cesaret edemezler. Böyle bir durumu gerçekleştirmek için elde hazır tek bir faktörün olmadığını ve eğer tahrike ve her şeyi altüst etmeye kalkışırsak bize sonunda utançları başka bir kâr sağlamaya-*

²² Aynı eser, s. 299.

cak bir işe burunmuzu sokmakla kalacağımızı ifade ettim. Bu sözlerim üzerine benim cesaretten yoksunluğum ve siyaseten miyopluğumla ilgili bir hakaret seli boşandı. Özel görevliler göndermek ve para harcamak gerekiyordu. Para yok, dedim. Eni konu düşünlüdükten sonra cevap, bunun önemsiz olduğu oldu. Parayı bulmak gerekiyordu ve şayet hazinede yoksa Yahudi Ajansı'na müracaat edilmeliydi; böyle bir teşebbüs için yüz bin, beş yüz bin, bir milyon dolar, ne kadar gerekiyorsa o kadar riske edilebilirdi, yeter ki bu mesele başarılabilirdi; o zaman Ortadoğu'da kesinlikle yeni bir sınırlar düzenlemesi olacak ve yeni bir dönem başlayacaktı. Bir kasırgayla tartışmaktan bıktım usandım."

Sharett'in bu satırları kaleme aldığı aynı gün Ben Guryon, köşesine çekildiği Sde Boker'in güneyindeki Necif Kibbutzu'ndan, şunları ileri sürüyordu: Lübnan "(Arap) Birliği zincirinin en zayıf halkasıdır...

Belki (çünkü siyasette elbette hiçbir şey kesin değildir) sınırlarımızda bir Hıristiyan devletin kurulduğunu görmek için uygun andır. Bizim inisiyatifimiz ve gözü pek yardımımız olmadan, bu konuda hiçbir şey olmayacaktır. Bence bugün dış politikamızın ana görevi veya en azından ana görevlerinden biri bu olmalı ve elimizdeki imkânları, zamanı, enerjiyi seferber etmeli ve Lübnan'ı köklü bir değişime sevk etmeye elverişli her şeyi harekete geçirmeliyiz. (Eliahu) Sassoon ve bütün diğer Arabologlarımız seferber olmalı. Para gerekiyorsa, dolar harcamakta cimrilik etmemeliyiz, servetler kaybedilecek olsa bile. Bütün gücümüzü bu nokta üzerinde odaklandırmalıyız. Belki sırf bu maksatla buraya Reuven (Shiloah, bir başka Arabalog) de getirilmeli. Bu tarihî fırsatı elimizden kaçırırsak kimse bizi affetmez. Bu konuda dünya devletlerini kıskırtabilecek hiçbir şey yok. Aslında 'dolaylı yoldan' hareket etmeye de gerek yok, aksine bence her şey çabucak ve bizim kuvvetlerimiz tarafından yapılmalı.

Gerçi, Lübnan'ın sınırları daraltılmadan hedefe ulaşamaz, ama bizzat bu ülkede veya dışarıda sürgünde bir Mârûni devleti kurmak için toplayabileceğimiz kişiler varsa, sınırları genişletmeye hiç hâcet de kalmayacak, geniş bir Müslüman kesimine de... O yüzden bu tür mülâhazalar yersizdir.

Lübnan'da adamlarımız var mı yok mu bilmiyorum, fakat teklif edilen teşebbüsü yapmaya karar verilirse, her türlü eylem tarzı bulunabilir.”

Sharett 18 Mart 1954'te Ben Guryon'un mektubuna şu değerlendirmeyi yaparak cevap verdi: “İçeride var olmayan bir hareketi dışarıdan oluşturmaya girişmek akıl kârı değildir. Bir hayat emaresi önceden mevcutsa güçlendirilebilir. Fakat bildiğim kadarıyla bugün Lübnan'da, bu ülkeyi nihâî kararların Mârûni cemaatinin elinde olacağı bir Hıristiyan devleti yapmaya niyetli hiçbir hareket yoktur.”

Sharett, esas itibariyle Fransızların giriştikleri iş görebilir yarı Hıristiyan, yarı Müslüman bir devlet oluşturma bahislerinin tuttuğuna hükmediyordu.

“Lübnan'ın bir Hıristiyan devetine dönüştürülmesi bugün, dışarıdan bir girişim meseleye müdâhil olursa, söz konusu olamaz. 'Dışarıdan girişim' ifadesini kullanırken bazı çetkincelerimi saklı tutuyorum, çünkü Ortadoğu'yu sarsacak, köklü sınır değişikliklerine yol açacak ve içinden yeni oluşumlar fışkıracak şekilde mevcut şemaları yeni bir kalıba dökecek bir dizi şok dalgasıyla birlikte bunun olabilme imkânını da keşinkes uzakta tutmuyorum.”

“Hıristiyanların artık Lübnan'da sadece çoğunluğu oluşturmadıkları şöyle dursun, azınlık Yunan Ortodoksların da Mârûnilerin egemen olduğu bir Hıristiyan devletle işleri olmazdı” diyordu Sharett. “Belli Mârûni liderlerin kendileri bile, en iyi kozun Müslümanlarla işbirliği içinde olmak olduğunu kararlaştırmışlardı. O yüzden Ben Guryon'un teklifi 'felâket' olurdu, zira bu, güncel Lübnan kadrosu içindeki Hıristiyan ve Müslüman işbirliği kumaşını tek bir darbeye parçalamak olurdu. Bu kumaş bütün bir kuşak boyunca inatçı bir gayretle ve çok büyük fedakârlıklar pahasına dokunmuştu. Dahası bu, Lübnan Müslümanlarını Suriye'nin kucağına atar ve sonunda, sürecin nihâî safhasında, Hıristiyan Lübnan'ın başına onun Suriye'ye ilhak edilmesi gibi tarihî bir felâketi ve bir Büyük Müslüman Suriye içerisinde kimliğinin tamamen karışıp gitmesini getirirdi.”

Sharett, Müslümanların egemen oldukları bölgelerin ülkenin geri kalanından kopmayı kabul edip etmeyeceklerini, Arap Birliği veya Batı'nın müdahale etmeden bakmakla yetinip yetinmeyeceklerini ve "böyle bir teşebbüsten sonra ister istemez patlayacak kanlı savaşın Lübnan'la sınırlı kalıp kalmayacağını ve derhal Suriye'yi de savaşa çekip çekmeyeceğini" bilmek istiyordu. Lübnan Dağı, ancak 1920'de Müslüman bölgelerle işbirliği etmesinden itibaren yaşanılır hâle gelmişti. Sharett şöyle devam ediyordu: "Eski duruma yeniden dönmek için, basit bir cerrahî müdahale yetmeyecek, Lübnan'ın artık belini doğrultamayacağı bir organ kırımı da gerekecekti." Başbakan, bununla beraber, hedefler konusunda uyuşmazlık içinde değildi: "Ben (Mârûni cemaati içindeki) bu ajitasyonu, kendi haliyle bile, sevinçle karşıladım. Doğuracağı istikrarsızlık kadar, Arap Birliği içinde yol açacağı kargaşa sebebiyle de... Ayrıca onun sonucunda doğacak İsrail-Arap çatışmasından dikkatleri uzaklaştıracağı için, onun yanında da peşi sıra gelecek Hıristiyan bağımsızlık arzusunun fitilini ateşleyeceği için de... Fakat ne yapalım? Maya mevcut değil ki. Böyle bir durumda, tarafımızdan her türlü sorun çıkarma girişiminin, hoppalık ve yüzeysellik belirtisi olarak görülmesinden korkarım. Daha da kötüsü, diğer insanların refahı ve hayatından istifade etmeye kalkışan aşâğılık maceracılar lâyık bir arzu ve ülkemiz adına anlak bir taktik avantaj kazancıyla asıl mutluluğumuzu feda etme iradesi olarak değerlendirilmesinden korkarım.

Dahası, şayet bu mesele gizli kalmaz da geniş kesimlere duyulursa –ki Ortadoğu bağlamında göz ardı edilemeyecek bir risktir bu–, Arap devletleri yanında olduğu kadar Batılı güçler karşısında da uğrayacağımız zararın haddi hesabı olmaz. Böylesi bir zararı, o operasyonun (muhtemel) başarısı bize hiçbir şekilde telâfi edemeyecektir."

Sharett'in cevabı Ben Guryon'u ikna etmedi ve onu Lübnan'ı bu istikrarsızlaştırma projesinden caydıramadı. Bir seneden fazla bir süre sonra, 16 Mayıs 1955'te, Dışişleri ve Savunma bakanlıklarının yüksek düzey görevlilerinin bir toplantısı sırasında, hükümete Savunma Bakanlığı gibi

anahtar bir makamla geri dönen Ben Guryon, Sharett'in Lübnan'a müdahale etmeyi "eski bir hülyâ" dediği o hülyasını gündeme getirdi. O sıralar Irak'la Suriye arasında belli bir gerginlik vardı ve "Suriye'yi bir Irak istilâsı ihtimali", Ben Guryon'u Dürzîlerle Şiilerin bir istikrarsızlaştırma girişimine belki katılabileceklerini düşünmeye sevk etti. Sharett, 16 Haziran 1955'te Moşe Dayan'ın şöyle dediğini not eder. "Bize topu topu bir subay, hatta alelâde bir yüzbaşı bulmak kalıyor. Mârûni halkının kurtarıcısı olduğunu ilân etmeyi kabul etmesi için, kendisini davamıza kazanmamız veya satın almamız lâzım. O zaman İsrail ordusu Lübnan'a girecek ve gerekli olan yerleri işgal edecek, İsrail'le müttefik bir Hıristiyan rejimi kuracak ve her şey kolayca olup bitecektir. Lübnan'ın güney toprakları da bütünüyle İsrail'e ilhak edilecektir."

Moshe Sharett 28 Haziran 1954'te bunu teyit eder: "Genelkurmay, İsrail ordusu zâlim Müslümanlardan Lübnan'ın kurtarılması için kendisine yapılan davete icabet eder görünebilecek şekilde bize kuklaklık etmeyi kabul edecek bir (Lübnanlı) subay satın alınması fikrini benimsiyor. Genelkurmay Başkanı'nu dinlersek, yarından itibaren, Bağdat'tan en ufak bir işaret beklemeden işe koyulmalıyız, fakat hâlihazırda sabırlı görünmeye ve Irak hükümetinin harekete geçip Suriye'yi fethetmesini beklemeğe razı. Tabî Ben Guryon, kendi plânının Suriye'nin Irak tarafından fethedilmesinin ardından yürürlüğe konulması gerektiğinin hemen altını çizdi."

Sharett şunu kaydeder: "Ben Guryon'la akıl almaz olduğu kadar ihtiyatsız da olan –ilkel ve gerçeğin tamamen dışında kalan yanıyla gerçekten şaşırtıcı olan– projeleri konusunda Genelkurmayın subayları önünde kaba ve sert bir tartışmaya girişmek istemedim."

Sharett, askerlerin "hakikaten dehşet verici ciddiyet yoksunluğu"na ve onların "komşu ülkeler ve hele hele Lübnan'ın iç ve dış durumunu ilgilendiren en karmaşık sorunlar karşısındaki değişmez tavırları"na esef eder. Şunu yazar: "Bağımsızlık savaşı sırasında kahramanlıkları ve fedakârlıklarıyla ülkeyi kurtarmış olan kimselerin, normal zamanlarda istedik-

leri gibi davranmaya bırakıldıklarında nasıl bir felâkete yol açabileceklerini açık seçik gördüm.”

Ben Guryon hakkında da şunları not eder: “O Lübnan’ı hep Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki haliyle –nüfusunun ezici çoğunluğunu Hristiyan Mârûnilerin oluşturduğu bağımsız bir varlık olarak– tasavvur eder. Ne var ki Büyük Lübnan’ın sinesinde Mârûniler uzun zamandan beri sayıca üstünlüklerini kaybettiler, Ortodokslar Suriye yörüngesine doğru yöneliyorlar, en yüksek doğum oranları yüzünden Müslümanlar giderek artan bir çoğunluğa sahipler, Filistinli mülteciler bu çoğunluğu daha da güçlendirdiler ve Mârûnileri üçte birlik bir azınlığa düşürdüler; Mârûniler her türlü cesaret ve hamleden yoksunlar, yöneticilerinin ekserisi Müslümanlar ve Arap Birliği ile suç ortaklığı içindeler, o yüzden onları ihtilâle teşvik yolunda İsrail’in her teşebbüsü onlar için evrensel bir yüz karalığına mal olabilir ve ağır bir yenilgi tatmalarına sebep olabilir.”

17 Haziran 1965 tarihli notunda Moşe Dayan’ın projesini bir taraftan “ham hayal” olarak nitelemekle beraber, Moshe Sharett bu plânın uygulanmaya konulduğunu da kabul eder: “Gerçek şu ki, Lübnan içinde belli bir grupla bağlantılarımız bulunuyor, diğer birçoklarının da nabzını yokluyoruz ve özellikle de ordu (Lübnan) içinde bazı temasların yapılması gerekecek.”

1965 yılının aynı haziran ayı içinde Sharett, Dayan’ın ABD tarafından teklif edilen bir güvenlik paktını, “askerî harekât hürriyetimize kelepçe geçireceği” için reddetme arzusunda olduğunu kaydeder ve Genelkurmay Başkanı’nın (George Orwell’in ‘1984’te verdiği modele uygun) bir çeşit “savaş eşittir barış” doktrini hazırlamış olduğu notunu düşer. Devlet, “sadece tehlikeler icat edebilir değil –etmeli– ve bunu yapmak için provokasyon-peşinden-intikam metodunu benimsemelidir... ve bilhassa da, bütün problemlerimizden nihayet yakamızı kurtarabilmek ve yeni sahalara kazanabilmek için... Arap ülkeleriyle yeni bir savaş düşünmeliyiz” notunu düşer Sharett Günlük’üne ve ardından da şunu ilâve eder: “Bizzat Ben Guryon, savaşın başlaması için bir Arap’a bir milyon dolar vermeye degeceğini söyledi.”

Sharett'in *Günlük*'ünden yapılan bu alıntılar, 1975'ten itibaren Lübnan'da baş gösteren olayların ışığında okunduğunda, şu olup bitenleri önceden haber veren bir nitelik taşıyor: Lübnan içsavaşın içine gömüldü; İsrail, Saad Haddad adlı satılmış bir yüzbaşıya (daha sonra binbaşı oldu) sahip çıktı ve bu subay Güney Lübnan sınır bölgesinde İsrail'in emirlerini ayen yerine getirdi; Lübnan Suriye'nin (ve de İsrail'in) işgaline maruz kaldı; İsraili generaller Lübnan'da öyle oyunlar oynadılar ki sonunda kendi ülkelerinin milletlerarası itibar ve güvenliğine zarar verdiler.

Moshe Sharett'in tahmin ettiği ve uyardığı şeyler harfi harfine gerçekleşti: Bir zamanlar Norveç'te Quisling veya Fransa'da Laval "milisleri"nin yaptıkları gibi, Falanjist "işbirlikçileri"nin suç ortaklığıyla Siyonist Devlet'in politikacıları ve generalleri Lübnan'ı işgal ettiler, ülkeyi kan ve ateşe verdiler ve sonuçta tam bir "fiyasko" ile karşı karşıya kaldılar.

"Hıristiyan" denilen (1939'da Hitler'in büyük hayranı Pierre Cemayel tarafından General Franco'nun "phalanges" modeli esas alınarak kurulan) "falanj"ların ardı ardınca gelen bütün İsrail hükümetleriyle "işbirliği", bizzat Knesset'te Şimon Peres ile Menahem Begin'i karşı karşıya getiren o iç-renc 1981 seçimleri sırasında alenen ortaya döküldü.

İsrail'de olduğu gibi Lübnan'da da, 1982 Eylül'ündeki Sabra ve Şatila katliamlarında en rezil zirve noktasını ulaştığı bu işbirliğinin safhalarını ancak o zaman görüp anlayabildi.

Falanjistler tarafından Filistinli sivillerin 13 Nisan 1975'te katledilmelerinin hemen ardından, kâtillerle İsraili yöneticiler arasındaki ilk temaslar Paris'te, Rablais sokağındaki İsrail Büyükelçiliği'nde oldu.²³

Bu işbirliğinin ayrıntıları ve kronolojisi için, İsraili gazeteci Shimon Shif-fer'in şu kitabındaki tanıklıklarına bkz: *Opération boule de neige/Kar Topu Harakâtı* (İsrail'in Lübnan'a müdahalesindeki sırlar). Bu eser İsrail'de 1984'te İbranice olarak yayınlandı ve içindeki belgelerin hiçbiri yalanlanmadı.

O andan itibaren İsraili siyonistler tarafından çok daha iyi silâhlandırılan bu insan boğazlayıcılar, çok daha geniş çaplı operasyonlara başladılar: Tel el-Zaatar'da bir Filistin kampını kuşattıktan sonra, Benjamen Ben Eliezer'den İsrail Hükümetinin kendilerine adam öldürmek için gerekli silâhları teslim etmesini sağladılar.

Ariel Şaron, Şimon Peres ile İşçi Partililerin Sabra ve Şatila katliâmlarında kendisinin sorumluluğu ile ilgili hücumlarına cevap vermek için, Ağustos 1976'da Tel el-Zaatar'da İşçi Partililerin (o zaman Savunma Bakanı olan bilhassa da Şimon Peres'in) sorumluluğunu açıkladığında, bu operasyon Knesset'te ayrıntılarıyla ortaya çıktı.

Sabra ve Şatila katliâmalarını tartışmak için yapılan Knesset'teki gergin bir oturum sırasında Şaron, İşçi Partili muhafefet liderlerini parmağıyla göstererek şöyle suçladı: *Onlar da Tel el-Zaatar katliâmına katılmış ve bu katliâmında Hıristiyan milisler 1976 içsavaşı esnasında Filistinlileri öldürmüşlerdi!*

Knesset'te büyük bir kargaşa doğdu; bizzat Başbakan ve Kabine üyeleri Şaron'un söz ve hareketleri karşısında şoke oldular. Sonunda bu mesele İsrail güvenlik konseyine havale edildi.

O oturumda Şaron, 1976 Ağustos ayı ortalarında istihbarat servislerince ortaya konan belgelerden Tel el-Zaatar olaylarıyla ilgili kısımları okudu. Kampa girmeyi başaran iki gazeteci, altmış kadar çocuk, kadın ve ihtiyarın karınları deşilmiş vücutlarını gördüklerini rapor ettiler. Kızıl Haç, Tel el-Zaatar'da üç bin kişinin katledildiğini net rakam olarak açıkladı. İki aylık kuşatmanın ardından 12 Ağustosta kamp, Hıristiyanların eline düştü. Şaron'a göre, Kızıl Haç bu katliâm sırasında İsrail gemilerinin Lübnan'a gemiyle tıbbî yardım getirilmesini yasaklamış olduğunu duyurmuştu. Bütün bunlar dünya basınında yer salmıştı. İşçi Partisi lideri Şimon Peres'e doğru dönen Şaron şöyle dedi: *"Biz sadece arşivleri karıştırmakla kalmıyor, şu son yıllarda Falanjistlerle ilişkilerimizi de araştırıyoruz. Onlarla ilk teması siz kurdunuz, biz de devam ettirdik. Bizler, siz ve ben, ay-*

*mı ahlâkî ilkelere bağlıyız ve işte benim sizin dönemizle ilgili bazı belgelerle ispat etmek istediğim şeyler bunlar. Sizler Hıristiyanlara o katliâmdan sonra bile yardım ettiniz. Bir yandan Tel el-Zaatar'ı, diğer yandan Sabra ve Şatila'yı birbirine bağlayan ilişki işte budur."*²⁴

Ağustos 1976'da, Lübnan'ın eski "Hıristiyan" başbakanı Kamîl Şamun Cünye koyundaki bir İsrail gemisinde Rabin'le görüşüyordu.

1979 sonunda yüzlerce Falanjist İsrail'de askerî eğitim görüyordu.

27 Aralık 1979'da Kamîl Şamun ve Beşir Cemayel, Taberiye'de Begin'le görüşmeye gidiyorlardı. *"O akşam sadece askerî sorunlar ele alınmadı", aynı zamanda "İsrail'in Falanjistlerin fikirlerinin dünyadaki propagandasına katkısı da konuşuldu... Hatta İsraililer, Amerikalı ünlü halkla ilişkiler uzmanı David Garth bu iş için tuttular. Beşir Cemayel ile David Kimche Garth ile daha önce Avrupa'da buluşmuşlar; Lübnanlı Hıristiyanlar lehinde ABD'de bir lobi oluşturmak için anlaşmışlardı. İsrail, onları Fransa'da destekleyen belli bir sayıda siyasî grupları da toplamıştı."*²⁵

Böylece, Hıristiyanları ve sosyalistleri aldatmak, İsraililer ve "işbirlikçi"leri Falanjistler için öncelikli hedefti.

Şaron, istilâyı hazırlamak için Doğu Beyrut'ta Hıristiyan milislerle bir gece ve iki gün geçirdi. Şubat ortasında operasyon, Lübnan başşehrinde herkesin bildiği sırlardan biriydi ve İsrail Hıristiyanlara silâh ve teçhizat teslimine yeniden başlamıştı. Teslimat, tercihan da Taberce'de, "İsrail Büyükelçiliği" diye adlandırılan küçük bir koyda yapılıyordu.

12 Ocak 1982'de Beşir Cemayel Beyrut'ta Şaron'u kabul etti, o da kendisine plânını açıkladı: *"Beyrut kuşatılacak (Londra'daki suikasttan ve 'Celile'de Barış'tan hayli önceki bir dönemdeyiz! R. G.) ve siz şehri teröristlerle onların işbirlikçile-*

²⁴ Bkz: Shimon Shiffer, age, s. 225.

²⁵ Bkz: Shimon Shiffer, age, s. 50-51.

rinden kurtarmaya başlayabileceksiniz"²⁶ Bu görüşmeye, Sabra ve Şatila katliâmını yöneten Elie Hubeyka da katılıyordu.

Başbakanla yapılan bir görüşmede varılmış olan uzlaşmaya uygun olarak, Cemayel ve Eytan, Batı Beyrut'un istilâsını plânlamaya devam ettiler. Genelkurmay Başkanı, Beşir'e Tsahal'in Falanjistlere, "*sanki İsrail'in düzenli ordu birlikleri söz konusuymuş gibi*", ihtiyaç duydukları her türlü hava ve topçu desteğini vereceğini söyledi. Bunun üzerine Cemayel, Eytan'dan her birinin iki şarjörü bulunan iki bin kalaşnikov, "Rio" tipi beş kamyon, diğer araçlar ve iletişim malzemesi istedi. Genelkurmay Başkanı, onun isteğini kabul etti, fakat İsrail bunların parasının ödenmesi peşinde değildi. "*Savaş sonunda hesaplaşırız*" diyerek kesti-rip attı Eytan.²⁷

21 Ağustos 1982'de (Beşir Cemayel'in seçilmesinden iki gün önce) Ariel Şaron Beyrut'a gitti; Pierre ve Beşir Cemayel'le görüşüp rollerini belirledi: "*İkili ilişkilerimizin karşılıklı saygı ve güvene dayanması için Beyrut'taki mülteci kamplarını temizlemelisiniz.*"²⁸

İsrail ordusunun bülteni *Kol Israel*, Beşir Cemayel'in seçilmesinin ertesinde Begin ile kendisi arasındaki görüşmenin özetini yayınladı; Begin, uygulayıcısına onu iktidara taşımış olan "işbirliği"nin şartlarını hatırlatıyordu: "*Savaşın hemen sonrasında iki ülkemiz arasında bir barış anlaşması imzalanacaktır.*"

Beşir Cemayel, ihanetinde tek başına olduğu için, Lübnan halkı önünde bu taahhüdünü yerine getiremeyeceğini çok iyi biliyordu.

Mühlet istedi.

İki gün sonra öldürüldü.

O zaman, hızlandırılmış bir ritimle, Beyrut'un ümüğünün sıkılması devam ettirilebildi.

²⁶ Bkz: Shimon Shiffer, age, s. 22.

²⁷ Aynı eser, s. 180.

²⁸ Aynı eser, s. 197.

Sözü Jonathan Randal'a bırakalım:

*"FKÖ'nün militanlarının gidişı, hamarat Fransız lejyonerleri tarafından ana yolların mayınlardan temizlenişı ve kumdan barikatların çoğunun kaldırılışı dikkate alındığında, Beyrut'un istilâsı hiç de askerî bir deha gerektirmiyordu, onun için beklentisi bile daha önce belli başlı caydırıcı unsurlardan biri olan İsraililerin insan hayatı kaybı çok yüksek olmayacaktı."*²⁹

Topu topu bir düzine kadar fedainin bulunduğu Filistin mevkilerine bazen bin iki yüz adam birden seferber ediliyordu.³⁰

*"Düpedüz intikam için değildiyse, Şaron bu üç korkunç saldırıyı niçin yaptırmıştı, işte hiçbir zaman aydınlatılamayan nokta. Her hâlükârda, savaş alanında olup bitenle ilgili hakikati başka kılığa sokmak için elinden gelen bütün özeni gösteriyor ve Filistinli fedailerin pek azının bulunduğu, hatta hiç bulunmadığı şehir merkezinin bütün semtlerini sebepsiz yere en ağır topçu ateşine tutturuyordu. Bunun mantikî tek izahı, Batı Beyrut'u Lübnanlı sakinlerinden bu şekilde boşaltma çabasıydı."*³¹

Fransa Büyükelçisi Paul-Marc Henry, kuvvetler oranını şöyle tasvir eder:

"Görülmedik bir askerî yığımak söz konusu. İstilânın en şiddetli ânında, Tsahal Lübnan'a yüz bine yakın adam seferber ediyor. Binden fazla zırhlı araç (M 60, altmıştan fazla tonluk Merkava ve Chieftain) ve bir o kadar sayıda VTT M113, savaş düzenine sokuluyor. Zırhlı birlikler tamamen bağımsızlar ve seferdeki ordunun silâh, mühimmat ve yakıt ihtiyacını sağlamak için binlerce çeşitli aracın desteğine sahipler. Bütün müfrezeler, uzmanlarca dünyanın en gelişmiş iletişim ve elektronik ulaştırma sistemiyle birbirleriyle bağlantılılar.

Bu ordu, her türlü karşı çıkışı fiziken bertaraf ederek kara sahasına mutlak hâkimiyeti hedefliyor. İ lava sahasının neredeyse bütünyle kontrol edilmesinden de yararlanıyor...

²⁹ Randal, age, s. 30.

³⁰ Aynı eser, s. 239.

³¹ Randal, age, s. 274.

... Son olarak, İsrail deniz kuvvetleri deniz sahasının bütününe egemen oluyor. Hızlı ve en ileri tenkile silâhlı hücumbotlar ("Cherbourg hücumbotları" ve benzerleri) ile donanımlı bu deniz gücü, dışarıdan gönderilecek her türlü takviyeyi caydırma, her türlü kara çıkarması yapılmasından koruma ve Beyrut ve Damur gibi kuşatılmış şehirleri müthiş ateş gücüyle dövüp destek verme kapasitesine sahip."³²

Bu gücün kullanılışıyla ilgili olarak Randal şu tespitlerde bulunur: "İnkâr edilmez bir şekilde İsraililer, Lübnanlı savaşçıların klâsik yöntemlerine, modern teknolojiyi ve güvenilir ateş gücünü, F-16'ları, uzaktan kumandalı bombaları, beyaz fosfor bombalarını, tankları, antipersonel bombaları ve gemilerinden top atışlarını tercih ediyorlardı."³³

"Bir hastahänenin büyük yanıklar servisinde gördüğüm kadar insanın yüreğini ağzına getirenini hiç görmedim; Beyrut'ta, daha önce keskin nişancılıklarıyla ün salmış, İsraili topçuların, kocaman kocaman bir Kızıl Haç bayraklarıyla işaretlenmiş, milletlerarası Kızıl Haç genel merkezi de dâhil, binalara obüs yağdırmaya başladılar; bodrum katlarına ve garajlara kurulmuş derme çatma hastanelerin durumu son derece feciydi. Cerrahlar istemeye istemeye 'Begin budaması' adını verdikleri, yani İsraililer tarafından antipersonel bombalarla ve en geliştirilmiş füzelele paramparça olmuş bedenlerin organlarını kesmek için koşuşturmak zorunda kalıyorlardı."³⁴

Geriye kamplardaki Filistinlileri boğazlamak kalıyordu.

Kuşatmanın bir görgü tanığının, Fransa Büyükelçisi Paul-Marc Henry'nin şu tanıklığı özellikle çarpıcıdır:

"İsrail ordusuna Batı Beyrut'a 15 Eylülün en erken saatlerinde girmek için verilen genel emrin anlamı açıkça şuydu: 'Biz mültecilerin kamplarına girmeyeceğiz. Kampların taranması ve temizlenmesi Falanjlar ve Lübnan ordusu tarafından icra edilecektir.' Lübnan ordusuna gelince, bu ordu 'Beyrut'ta istediği ye-

³² Paul-Marc Henry, *Les jardiniers de l'enfer/Cehennem'in Bahçıvanları*, age, s. 124.

³³ Jonathan Randal, age, s. 278.

³⁴ Aynı eser, s. 273.

re girme yetkisine sahiptir.' Aslında, Kahane raporuna göre, Falanjların mülteci kamplarına girişi, önceki akşam saat sekiz otuzda, General Şaron, Savunma Bakanı ve General Drori arasında varılan ortak mutabakatla evvelden kararlaştırılmıştı.

Ayın 15'i Perşembe günü boyunca İsrail ordusu kamp bölgelerini tam bir kuşatmaya almıştı; biz bunu Çamlar Rezidan-sı'ndan bizzat fark edebiliyorduk."³⁵

Bahanenin değeri neydi?

"İsrail kuvvetlerinin ve yordakçuları Falanjistlerin Batı Beyrut'a giriş bahanesi, tam olarak, 'ağır silâhlar ve gelişmiş materyelle tam teçhizatlı iki bin teröristin, kendilerinin boşaltılmasıyla ilgili anlaşmayı açıkça çiğneyerek Batı Beyrut'ta kalmaları sebebiyle terör riskini, kan dökülmesini ve kaosu önlemek'ti. Bu bahanenin en ufak bir delili bile yoktu. Bu konuda ciddi hiçbir araştırma da yapılmamıştı. İşlenen cinayetleri haklı göstermek için daha sonra da böyle bir araştırma yapılmadı... Falanjist grupların kamplardaki operasyonları ve bunun hemen hemen hepsi de sivil –çünkü bu kamplarda hiçbir Filistinli terörist grubu tespit edilememiştir– bine yakın cana mal olan sonuçları, 17 Eylül cumartesi gününe kadar mutlak bir gizlilik içinde kapatıldı. Yoğun bir aktivitenin görünür tek belirtileri, perşembeyi cumaya ve cumayı cumartesiye bağlayan geceler boyunca, İsrail ordusunun 'ateş böcekleri', yani ortalığı aydınlatan ışıklı füzelele sağlanan aydınlatmalarla anlaşılabilirdi."³⁶

Şimdi de Shimon Shiffer tarafından verilen bir katliâm kronolojisine göz atalım:

Çarşamba 15 Eylül 1982

"Saat sekiz. Savunma Bakanı, Beyrut'a Tsahal tarafından kurulmuş ileri bir karakola gelir. Genelkurmay Başkanı kendisini Falanjistlerle yapılan anlaşmalardan haberdar eder. Genel bir seferberlik, sokağa çıkma yasağı ve Falanjistlerin mülteci kamp-

³⁵ Paul-Marc Henry, age, s. 207.

³⁶ Aynı eser, s. 208 ve 209.

larına girişini kararlaştırırlar. Şaron onay verir; ardından karakolun çatısından Başbakan'a telefon eder, direniş olmadığı ve her şeyin önceden planlandığı gibi cereyan ettiği haberini verir.

Saat on bir. Ordu sözcüsü açıklama yapar: 'Başkan Beşir Cemayel'in katledilmesi sonrası Tsahal Batı Beyrut'a bu gece, düzeni sağlamak ve vahim karışıklıkları önlemek için girmiştir.'³⁷

Saat on iki. Savunma Bakanı, Falanj liderleriyle Beyrut'ta partilerinin genel merkezinde buluşur. Şaron şöyle der: Durum kritik, o yüzden şimdi bazı kararlar almak zorundayız. Biz sizinle ve size bütün gerekli desteği vereceğiz."

Perşembe 16 Eylül 1982

"Saat on. Eytan rapor eder: Bütün şehir elimizin altında. Her şey sakin. Kamplar tecrit edildi ve kuşatıldı. Falanjistler oralara on bir buçukta girecekler.

Saat on iki. Falanjist komutanlar, Sabra ve Şatila Filistin kamplarına girmeden önce, Tsahal ile bağlantılı ilk toplantıları için gelirler. Plânlarına göre, yüz elli asker girecektir.

Saat on dokuz. Beyrut karargâh kuvvetlerinden sorumlu teğmen Alul, kendi el radyosunu dinlerken kamplara girmiş bir Falanjist subayla Falanj özel harekât komutanı Elie Hubeyka arasındaki bir konuşmayla aniden karşılaşır. O subayın elinde elli kadın ve çocuk vardır ve Hubeyka'ya ne yapması gerektiğini sorar. Öteki cevap verir: Bu tarzda sorduğün soruların bu sonuncusu olsun artık. Ne yapman gerektiğün sen çok iyi biliyorsun! Falanj genel karargâhının çatısında ayakta duran Falanjistler kaba kaba ve kesik kesik gülerler. Alul anlar ki bu kadın ve çocuklar öldürülecekler, derken hemen grup komutanı bilgilendirmeye koşar."

Cuma 17 Eylül 1982

"Saat on beş otuz. Genelkurmay Başkanı, Beyrut yakınındaki Halde havaalanına gelir. Kuzey komutanlığı komutanı tarafından karşılanır ve Falanj genel karargâhına kadar kendisine

³⁷ Shimon Shiffer, age, s. 211-221.

refakat eder. Drori ona Falanjistlerin yapıp ettikleri konusunda bildiklerini anlatır. Hiçbir yorum yapmadan dinler.

Saat on altı otuz. Falanj genel karargâhında bir toplantı yapılır. Genelkurmay Başkanı, Lübnan ordusunu sahada yaptıklarından dolayı memnuniyetini ifade eder. Özetle, Fakhani'nin güneyinde boşaltılmış kamplardaki 'temizlik' harekâtına ertesi gün sabah saat beşe kadar devam edebileceklerini, o saatte Amerikan baskısı yüzünden ateşkes yapacaklarını açıklar. Falanjist liderler Filistin kamplarındaki ruhsatsız binaların yıkımı için buldozerler isterler. Eytan bir tane vermeyi kabul eder."

İşte ondan sonra, olayları soruşturmakla yükümlü "Kahane Komisyonu" nun suçlunun suç mahallinde olmadığını gösteren o iğrenç müdahalesi başlayacak ve sonuçta İsraililerin "dolaylı sorumlu" (!) oldukları sonucuna varacaktır.

Begin şöyle diyerek, hiç değilse daha açık yüreklilik gösterecekti: "Yahudi olmayanlar Yahudi olmayanları öldürdüler ve bizi suçluyorlar!."

İsrail ve dünya kamuoyu önünde bu canavarlığı örtmeye hizmet eden Kahane raporu, kendi cinayetleri üzerinde soruşturma yapmaya muktedir bir "demokrasi"den dem vurarak, iki hedefe odaklanıyordu:

1. Bir sistemin mantığından, yani siyasî siyonizmin ve onun İsrail Devleti tarafından kanlı bir şekilde yürürlüğe konuluşundan kaynaklanan gerçeği insanların hatalarına yüklemek.

2. Bu eylem –Filistinlilerin fiziken imha edilmeleri–, İsraililer ve onların "işbirlikçisi" Falanjistler tarafından senelerden beri programlanmışken, bunun hata veya kusur olduğuna inandırmak.

Begin, Falanjistlerin Filistinlilere karşı misilleme yapma ihtimalini "eksik değerlendirmiş"; Şaron katliâmlardan haberdar olduğu zaman "harekete geçmeyi ihmal etmiş"; Şamir müdahale etmemekle "yanlış yapmış"tı! Genelkurmay Başkanı ise kamplardaki halk için tehlikeyi "hesaplamamış"tı!

Oysa bu projeler yıllardır, Falanjist “yedekler”iyle devamlı bağlantı içinde hazırlanmıştı; siyasî liderler ve sorumlu askerler tarafından bu hâdiselerin dört dörtlük bir şekilde bilinişi, olayların raporundaki kasıtlı bir yalan karışısında duraksamayan bu adalet oyununu gülünç duruma düşürüyor: “Kahane raporu, İsrail askerlerinin kampların ağaçlıklı yollarında ne olup bittiğini, karakolun çatısına konulmuş dev teleskopların yardımıyla bile göremediğini ileri sürüyordu. Oysa bu binanın altıncı katına çıkan gazeteciler her şeyi çıplak gözle rahatça görebildiler.”³⁸

Böylece savaş suçluları bu işten ucuz kurtuldular: Şaron ile Şamir yeniden bakan oldu, Begin kendi rızasıyla sahneden çekildi. Rafael Eytan sâkin bir emeklilikten istifade etti.

Eğer ABD yöneticilerinin yeşil ışığı ve Avrupalı politikacıların suç ortağı sessizliği olmasaydı, İsrail elbette bunların hiçbirini yapamazdı.

İsrail Dışişleri Bakanlığı genel direktörü David Kimche, 28 Aralık 1981’de, Washington’a gönderildi.

“20 Mayıs 1982’de Şaron Washington’a gitti ve Dışişleri Bakanı Alexandre Haig’le bir görüşme yaptı. İsrail yanlısı eğilimlerini hiçbir zaman gizlememiş olan Haig, İsraili bakanın istilâ projelerini teşvik veya kabul etmiş olduğunu inatla inkâr etti. İsraili bakansa, İsrail’in ister istemez Lübnan’ı istilâ etmeyi düşündüğünü ve ABD’nin, Irak’ın nükleer reaktörünün bombalanmasında olduğu gibi, şaşırıp kalmaması için bu Amerikalıya haber vermek için kendisiyle buluşmaya gittiğini açıkladı. Haig’e, Lübnan’da ‘durum, bizim daha uzun süre kendimizi tutamayacağımız şekildedir’ açıklamasını yaptı. Eski Başkan Carter daha sonra –asıl ilgili kişinin şiddetle reddettiği o şeyi– Dışişleri Bakanı’nun yapacağı harekât için İsrail’e yeşil ışık yakmış olduğunu açıkça belirtti.”³⁹

Başbakan Begin, yardımcıları ve Tsahal’ın istihbarat şefi ile birlikte 15 Haziran 1982’de ABD’ye hareket ettiğinde, İsrail çoktan Beyrut kapılarındaydı.

³⁸ Randal, age, s. 36.

³⁹ Randal, age, 266.

Randal'la mutabık olarak sözü noktalayalım:

*"Eldeki bütün deliller gösteriyor ki Reagan hükümeti, harekâtı ilk safhaları boyunca durdurmak için – daha önce, Mart 1978'de, İsraililer Güney Lübnan'ı işgal ettiklerinde Carter'ın en başta gösterdiği enerjik tepkinin aksine – hiçbir şey yapmadı. 1982'de ABD, İsrail'in Lübnan'dan derhal çekilmesini emreden BM Güvenlik Konseyi'nin karar tasarılarına onay vermeyi defalarca reddetti. Tam aksine, İsraililer lehine öyle bir ısrarla oy verdiler ki Ortadoğu'nun bütün o Machiavelleri, Haig'in kendileriyle aktif bir şekilde suç ortaklığı ettiğinden emin oldular."*⁴⁰

Böylece, "güvenlik" veya "Celile'de barış" masallarının ötesinde, Lübnan savaşının anlamı tastamam aydınlığa kavuşur. Zaten Begin'in yeni bakanı (aşırı sağcı, dinci, milliyetçi parti Tehiya'dan) Profesör Ne'Eman 1982'de bunu açık açık söyler: "Lübnan'da yeni bir düzen kurmak için İsrail'in eline eşsiz bir fırsat geçmiştir... Ordu orada uzun süre kalmaya hazırlanmalıdır."

*Bu esnada İsrail, tarihen İsrail Toprağı'nın bütünleyici parçası olan bu bölgede ekonomik ve teknik durumunu düzeltebilecektir... Litani Irmağına kadar Lübnan'ın güney kısmını gelişme plânına dâhil etmesi mümkün olacaktır..."*⁴¹

Her tırmanma hareketinden sonra olduğu gibi elbette siyonist yöneticiler, siyasî siyonizmin uzun vadeli plânını gerçekleştirmek için daha uzağa gitmek gerektiğini hatırlatırlar. Şimdi "işin henüz sadece küçük bir kısmını yaptık" diye düşünen Ariel Şaron'dur.⁴²

Bu savaş için olduğu kadar diğer savaşlar için de bu söz öylesine doğrudur ki, nitekim Profesör Leibowitz Kudüs'te 14 Haziran 1982'de yaptığı basın toplantısında

⁴⁰ Randal, age, s. 266.

⁴¹ *Jerusalem Post*, 24 Haziran 1982. Hatırlayalım ki 1919'da Versailles Kongresi'ne gönderdiği mektubunda Chaïm Weizmann şunu yazıyordu: "Vaat edilmiş İsrail Devleti'nin sınırları, tabii zenginliklerinden yararlanması için bütün Güney Lübnan'ı içermesi gerekir."

⁴² Oriana Fallaci'nin Ariel Şaron'la mülâkâtı, *Europea* dergisi, Milan, 28 Ağustos 1982.

cesaretle şöyle diyordu: *"Bu savaşın gayesi, bir sonrakini hazırlamaktır."*

Her şey gerçekten de Yeşu'nun kitabındaki şu cümleyi siyonist yöneticilerin harfiyen uyguluyorlarmış gibi cereyan ediyor: *"Ayağınızın tabanının basacağı her yeri, size verdim."* (Yeşu, 1/3)

İhtiyat generali Gazit'in hatırlattığı gibi, siyasî siyonizmin asıl hedefi, "Büyük İsrail" anlayışıdır. Bu general şimdilerde Bi'r Seb'a'da (Beer-Sheba) Ben Guryon Üniversitesinde rektördür. İsrail-Arap çatışmasıyla ilgili temel hedeflere dikkat çekerken şunu söyler: *"İsrail toprağının bir gün bütünüyle İsrail egemenliğinde olması ve dahası bir Yahudi Devleti içinde bütünleşmesi gerekiyor. İsrail, İsrail'in tarihî toprakları üzerindeki Arap varlığı probleminin radikal bir çözümünün âciliyetini kabul etmek zorundadır."*⁴³

Filistin'den Arapları kovmak ve dışarıda Arap ülkelerini, siyonist projenin iki kanadı olacak şekilde, bölme-ye çalışmak...

Kudüs'te "Dünya Siyonist Teşkilâtı" tarafından neşredilen *Kivounim* (Yönelişler) dergisinin (nu. 14, Şubat 1982) bir makalesi, "İsrail'in seksenli yıllardaki stratejisi"ni sergiler.

Bu metin, önceki bütün saldırıların da çok ötesine giderek, Siyonist İsrail Devleti'nin sistemli ve genelleştirilmiş bir şekilde bütün komşu Arap devletlerinin yapılarına karşı, onları parçalayacak tarzda, bir müdahaleyi öngörüyor.

Bu çapta bir teşebbüs, ABD'nin İsrail'e verdiği şartsız ve sınırsız destekle, sadece bütün Arap ülkelerini ve diğer Müslüman memleketleri değil, bütün Üçüncü Dünya ülkelerini de kaçınılmaz bir çalkantıya sürükleyecektir. Bu süreç içinde Sovyetler Birliği de müdahalede bulunmaktan kendini alamayacaktır. O yüzden bu plân, bütün bir gezegeni intihara sürükleyebilecek bir üçüncü dünya savaşı için en tehlikeli tetikleyiciyi oluşturur.

⁴³ *Yediot Aharonot*, 15 Ocak 1982.

*Kivounim'*deki bu makalede “soğuk savaş”ın ana temaları ele alınır.

“SSCB'nin en önemli hedeflerinden biri, Basra Körfezi'nin devasa kaynaklarının ve dünya maden kaynaklarının büyük kısmının bulunduğu Güney Afrika'nın kontrolünü eline geçirerek Batı'yı yenmektir. Gelecekte karşı karşıya kalacağımız bu küresel çatışmanın boyutlarını hayal edebiliriz. Gorşkov doktrini, okyanusların ve Üçüncü Dünya'nın madence en zengin bölgelerinin Sovyetlerce kontrolünü öngörüyor. Sovyetler Birliği'nin nükleer silâhlarla ilgili şimdiki anlayışlarına göre, bir nükleer savaşı başlatıp kazanmaları ve bununla ayakta kalarak Batı'nın askerî gücünü imha etmeleri ve halklarını Marksizm-Leninizmin hizmetinde kölelere dönüştürmeleri mümkündür. Bugün dünya barışı ve bizim kendi varlığımız için baş tehlike budur.”

Bu şekilde uç noktalarına götürüldüğünde (ve bahsettiğimiz metin, Siyonist yöneticilerin kendi doktrinleri ve hezeyanları içinde bunu tereddütsüz göze alabileceklerini gösteriyor), siyonist proje o zaman dünyanın sınırlı sadece bir parçasını ilgilendirmekle kalmıyor: Bu proje, bütün dünyayı tehdit ediyor. Bu megaloman hedefler, en çılgın mitolojik tasavvurlarıyla bile, son derece tehlikelidir, çünkü Siyonist Devlet gelecek için ilân ettiği şeyleri şimdiye kadar hep yapmış ve gerçekleştirmiştir.

O hâlde, Siyonist Teşkilât'tan çıkan ve siyasî siyonizmin asırlık “Büyük İsrail” rüyasının bugünkü sonuçları üzerindeki niyetleri açığa vuran o makalenin en anlamlı pasajlarını aktaralım:

“Sina'yı, şimdiki kaynaklarıyla birlikte, yeniden fethetmek, Camp David ve barış anlaşmalarının bugüne kadar erişmeyi engellediği öncelikli bir hedeftir... Petrolden ve ondan kaynaklanan gelirlerden mahrum, bu alanda çok büyük masraflara mahkûm bizler, Sedat'ın ziyareti ve 1979'da kendisiyle imzalanan sefil anlaşma öncesinde geçerli olan durumuna Sina'yı yeniden kavuşturmak için mecburen harekete geçmeliyiz.

Mısır'ın ekonomik durumu, rejiminin niteliği ve Arap politikası, İsrail'in müdahale etmek zorunlu kalacağı bir ortama doğ-

ru sürüklenmektedir... Mısır, dahilî çatışmalarından ötürü, artık bizim için stratejik bir problem oluşturmuyor ve onu 1967 Hazeran Savaşı sonrasında bulunduğu duruma, 24 saatten daha kısa bir zamanda, geri döndürmek mümkündür. Mısır'ın "Arap âleminin lideri" olduğu efsanesi çoktan çökmüştür... hem İsrail, hem de Arap dünyasının geri kalanı karşısında gücünü yüzde 50 kaybetmiştir. Kısa vadede Sina yarımadasının geri alınmasından yarar sağlayabilecektir, fakat bu, güç ilişkisini temelden değiştirmeyecektir. Merkezileşmiş gövde olarak Mısır çoktan beri bir cettir, hele gittikçe sertleşen Müslüman Hristiyan çatışması hesabına katıldığında... Ayrı coğrafi bölgelere bölünmesi, 1990'lı yıllarda batı cephesinde bizim siyasî hedefimiz olmalıdır.

Bir kere Mısır bu şekilde bölünüp merkezî iktidardan yoksun bırakıldı mı, Libya, Sudan gibi diğer uzak ülkeler de aynı parçalanmayı yaşayacaklardır. Yukarı Mısır'da bir Kıptî Deoleti'nin ve zayıf önemde küçük bölgesel kimliklerin oluşturulması, şimdilik barış anlaşmasıyla ertelenmiştir, fakat uzun vadede kaçınılmaz bir tarihî gelişimin anahtarıdır.

Görünüşüne rağmen batı cephesi, doğu cephesinden daha az problem oluşturuyor. Lübnan'ın beş eyalete ayrılması... Arap âleminin tamamında olup bitecek olanın ön işareti olacaktır. Irak ve Suriye'nin etnik veya dinî kriterler temeline dayalı belli bölgeler hâlinde parçalanması, ilk aşamada bu devletlerin askerî gücünü kırdıktan sonra, uzun vadede, İsrail'in öncelikli gayesi olmalıdır.

Suriye'nin etnik yapısı, onu bölünme tehlikesiyle baş başa bırakıyor. Bu parçalanma, sahil boyunca bir Şii deoleti, Halep bölgesinde bir Sünni deoleti, Şam bölgesinde bir diğeri ve kendi devletini –belki de bizim Golan üzerinde– mutlaka Huran ve Ürdün'ün kuzeyini kapsayacak şekilde oluşturmayı isteyebilecek bir Dürzî kimliğinin gerçekleştirilmesiyle sonuçlanacaktır... Böyle bir devlet uzun vadede bölge için barışın ve güvenliğin bir garantisidir. Bu da bizim rahatça erişebileceğimiz bir hedeftir.

Petrolce zengin ve iç mücadelelerin pençesindeki Irak, İsrail'in hedef tahtasındadır. Onun dağılması, bizim için, Suriye'nin dağılmasından daha önemlidir, çünkü o yakın vadede İs-

rail için en ciddi tehlikeyi temsil ediyor⁴⁴ Bir Suriye-Irak savaşı, bize karşı geniş çaplı bir çatışmaya girişemeyecek şekilde, içerden çöküşünü kolaylaştıracaktır. Araplar arası her çeşit çatışma bizim için faydalı olacak ve bu parçalanmanın saatini hızlandıracaktır... Hâlen İran'a karşı yapılan savaşın bu kutuplaşma olayını çabuklaştırması mümkündür.

Bütün Arap Yarımadası, içeriden gelen baskılar sonucunda, aynı türden bir dağılmaya mahkûmdur. Özellikle Suudi Arabistan bu durumdadır, çünkü iç çatışmaların vahimleşmesi ve rejimin düşüşü, güncel siyasî yapıların mantığı gereğidir.

Ürdün, yakın gelecekte stratejik bir hedeftir. Uzun vadede bizim için artık bir tehdit teşkil etmeyecektir, hele dağılmasından, Hüseyin'in krallığının sona ermesinden ve de iktidarın Filistin çoğunluğun eline geçmesinden sonra... İsrail politikası işte buna yönelmelidir. Bu değişiklik, Arap nüfus yoğunluklu Batı Şeria probleminin çözümünü anlamına gelecektir. Bu Arapların doğuya –barış şartları içinde veya bir savaş sonucunda– göçü ve iktisadî büyüme ve nüfus artışının donması, gelecekteki değişimlerin garantisidir. Bu süreci hızlandırmak için her şeyi yapmalıyız.

Özerklik plânını ve bir uzlaşma veya toprakların bir taksimini gerektiren ve iki milletin ayrılmasını engelleyecek olan diğer her şeyi de reddetmek gerekir. Çünkü bunlar, gerçek bir barış içinde birlikte yaşamının zorunlu şartlarıdır.

İsrailli Arapların (Filistinliler kastediliyor), vatan olarak sadece Ürdün'e sahip olabileceklerini anlamaları gerekir... Ve denizle Ürdün ırmağı arasındaki Yahudi egemenliğini tanımadıkça güvende olmayacaklardır... Nükleer çağın bu girişinde, Yahudi nüfusunun dörtte üçünün nüfusu kalabalık ve tabii olarak tehlikeye açık bir kıyıya toplanmış bulunmasını artık kabul etmek mümkün değildir; bu nüfusun dağılımı bizim iç siyasetimizin çok önemli bir

⁴⁴ Değişik Arap rejimleri hakkındaki bu yargılar, bu makalenin yazıldığı dönemin (1982) damgasını taşır; burada söz konusu olan ister Irak veya daha önce Mısır ve daha uzakta Ürdün söz konusu olsun... İsrail'in imha hedefi, her ne olursa olsun, değişmeden devam eder.

gereğidir. Yahuda, Sâmire ve Celile, millî becamızın yegâne teminatıdır. Dağlık bölgelerde çoğunluğu sağlayamazsak, bu ülkeyi kaybetmiş olan Haçlıların akibetine uğrarız.

Bölgeyi nüfus, strateji ve ekonomi plânında yeniden dengelemek, bizim başlıca emelimiz olmalıdır; bu ise, Bi'r Seb'a (Beer-Sheba)'dan Yukarı Celile'ye kadar giden ve bugün neredeyse Yahudi'den boş olan bölgenin su kaynaklarının kontrolünü gerektirir."

Filistinlilerin kovulmasını, mallarına el konulmasını ve tenkilini, ardından Ortadoğu'da açtığı bir dizi saldırgan savaştan sonra, şimdi de bütün Arap devletlerini parçalama-yı hedefleyen siyasî siyonizmin sömürgeci ve ırkçı projesi, bundan böyle dünya barışı için bir tehdit oluşturmaktadır.

Toprağının genişliği ve nüfus sayısı bu kadar az olan bir ülkenin, dünya siyasetinde böyle bir rol oynaması paradoksal görülebilir.

Bunu anlamak için, üç kıtanın kavşağında çok önemli olmasına rağmen, onun stratejik konumunu ileri sürmek yetmez. Haïm Weizmann, Britanya muhataplarına, "*Yahudi bir Filistin, İngiltere için, özellikle de Süveyş Kanalı konusunda, bir güvence olacaktır*"⁴⁵ tezini ileri sürerken işte İsrail'in bu konumunu kastediyordu.

Gerçekten de İsrail Batı'dan Doğu'ya giden en önemli ticarî ve askerî yolun "anahtarları"ni elinde tutuyor ve her ne kadar artık hegemonyaların devir teslimi yüzünden bu bugün İngiltere hesabına değilse de, ABD'nin hesabıdır. Ortadoğu'nun jandarması olarak İsrail'in rolü, İran'daki üslerine (Şah'ın devrilmesinden sonra) bundan böyle güvenme diye bir şey söz konusu olmadığından ABD için çok daha önemli bir hâl almıştır. O yüzden, İsrail tek başına sadece Süveyş'i değil, petrol bölgesini de kontrol edebilir ve Doğu Akdeniz'de güvenli üsler sağlayabilir. Bu görevleri ise, ABD kendi başına yapamaz (Vietnam tecrübesi ABD'yi Üçüncü Dünya'ya

⁴⁵ Bkz: Haïm Weizmann, *Nassance d'Israel/İsrail'in Doğusu*.

doğrudan müdahale noktasında fazlasıyla sarsmıştır). Onun için ABD, İsrail'e şartsız ve sınırsız bir destek vererek, onun aracılığıyla eylemlerde bulunuyor. Bu durum ABD için çok daha rahat oluyor, çünkü zaman zaman İsrail'e sözlü bir kınamada bulunabiliyor, fakat vetosuyla da onu hep koruyup onun hareket sahasını kısıtlayacak her türlü cezalandırmayı önlüyor; bu arada da bu hayatî görevleri yerine getirmesi ve ABD'nin dünya dengesindeki konumunu devam ettirmesi için, gerekli silâh ve mühimmatı temin etmeyi sürdürüyor. Meselâ, ABD'nin İsrail ordusuna en geliştirilmiş silâh araç ve gereçlerini vermesi dikkat çekicidir. International Herald Tribune gazetesi 22 Temmuz 1982'de bize şunu haber veriyordu: *"İsrail hükümeti bu sene askerî silâhlanma ve teçhizat için beş buçuk milyar harcayacak. Bu miktarın üçte biri Amerikan hazinesinden karşılanacak."*

İsrail ordusunun donanımının hemen hemen tamamı, Amerika'nın yabancı ülkelere askerî yardım programından sağlanmıştır. 1951 yılından beri dağıtılan yirmi sekiz milyar dolarlık bu yardımın on beş milyar dolarını İsrail almıştır.

Lübnan'ı istilâsı öncesinde İsrail'in sahip olduğu 567 uçaktan 457'si, Washignton'un verdiği hibe ve ikrazlar sayesinde, ABD'den satın alınmıştı.

Misket bombalarının (ki İsraililer şimdi onları yapabilecekler) tesliminin tehir edilmesi hâriç, ABD'nin İsrail'e silâh sağlama konusunda hiç kopukluk olmamıştır. Bizzat Pentagon ve İsrail'in resmî ağızlarına göre, öngörülen on bir F-15 uçağının satışı, bunun yanında da önceden programlanmış olan uçakların, kendinden kumandalı füzelelerin, kamyonların ve diğer zırhlı araçların teslimi "normal olarak" gerçekleşecektir.

Silâhlı kuvvetler ile iki ülkenin silâh sanayileri arasındaki sıkı ilişki, İsrail'e karşı Amerika'nın her misilleme projesini tutarsız ve sevimsiz hâle getiriyor. Pentagon, İsrail'in aldığı ve bazıları henüz Amerikan ordusunca denenmemiş silâh türlerinin etkililiğiyle ilgili İsrail'den ay-

rıntılı bilgiler alıyor. Lübnan savaşının ilk safhasında Suriye'deki uzak hedeflere karşı kullanılan Hawkeye E-2C keşif uçakları için de aynı şey söz konusu olacaktır.

Böylece Amerikan ordusu, herhangi bir Amerikan sefer birliğinin yapabileceğinden çok daha etkili olan İsrail ordusu sayesinde öncü teknik silâhlarını gerçek şartlarda deneyebiliyor.

"Jeopolitik bakımdan", Hitlercilerin dediği gibi, Süveyş dışında Asya'nın diğer yolunu (Le Cap/Ümit Burnu'nu) kontrol eden ve Afrika üzerinde baskı kurabilen sadece Güney Afrika, ABD'ye benzer hizmetleri verebilir. Fakat bu hizmetler, İsrail'inkiyle kıyas kabul etmeyecek kadar daha az önemde olacaktır.

İkisi de benzeri bir ırk ayrımcılığı yaptığı ve biri Siyah dünya ile ötekisi Arap âlemiyle sürekli çatışma içinde bulunduğu için bu birbirini tamamlayıcılık, İsrail ile Güney Afrika arasında oldukça bilinçlidir ve sıkı bir dayanışmayla kendisini göstermektedir.

Jewish affairs, bu stratejik "tamamlayıcılığı" daha 1976'da çok net bir şekilde ortaya koymuştur:

"... Güney Afrika, -İsrail'in mütevazı, fakat yeri doldurulamaz bir nöbetçi gibi nöbet tuttuğu- Ortadoğu'yu kendi savunmasının en ileri hattı olarak görüyor. Bir başka ifadeyle İsrail, âcil durumda büyük giriş yolu olabilecek kulvarı koruyor ve mümkün olan en uzun zaman boyunca da koruması gerekiyor... İsrail için hayati olan Akdeniz ile Hint Okyanusu arasındaki geçişin geleceği, Güney Afrika için de Ümit Burnu yolunun muhafazası kadar önemlidir. Şayet bu bölge düşman ellere geçerse... Ümit Burnu deniz yolu bir yanıyla ele geçirilmiş olur ve güvenlik sorunları Güney Afrika için son derecede daha vahim hâl alır. Afrika kıtasının uç noktasında uyanık ve ekonomik yönden güçlü bir milletin varlığı, İsrail için arka bölgelerini garantiye alma bakımından etkili bir stratejinin temel bir unsurunu oluşturur..."

Bu işbirliğinin, Vorster'in 1976'da İsrail'i ziyareti sırasındaki çarpıcı icraatlarla somut bir şekilde gösterilmekle kalınmayıp, İkinci Dünya Savaşı sırasında, Nazi yanlısı

Ossawa Brandwag Örgütü'nde⁴⁶ general rütbesiyle görev yapmış, ırk ayırıcılığıyla en fazla damgalı bir ülkenin başbakanı olan Vorster'le sıkı bir askerî, ticarî ve kültürel işbirliği de kurulması oldukça dikkate değer. İsrail *Ha'aretz* gazetesi 26 Nisan 1976'da, bu ziyaretle ilgili şunların altını çiziyordu: "Çok daha az önemli şahsiyetlerin İkinci Dünya Savaşı'ndaki tutumunu yakından inceleme konusunda son derece hassas olan bizler, nasıl oluyor da Vorster'in geçmiş konusunda lakayt kalabiliyoruz?... İsrail'in millî menfaati, acaba altı milyon Nazi holokostunun kurbanlarının hatırasından daha mı kutsaldır?"

1970'te Şimon Peres tarafından Güney Afrika Savunma Bakanı Botha⁴⁷ ile yürütülen ilk görüşmelerden itibaren, ilişkiler gitgide daha sıklaştırılır. Güney Afrika şirketleri İsrail'i dünyanın geri kalan ülkelerinin ekonomik boykotunu kırmak için kullanır ve İsrail ile Avrupa Ortak Pazarı arasında ekonomi, sanayi ve bilim plânındaki anlaşma, onların Ortak Pazar ülkelerine ürünlerini sokma imkânı sağlar.

"Fakat bütün diğer ilişkilerin de ötesinde, iki memleket arasındaki en temel anlaşma noktası askerî plândadır."⁴⁸

Londra *Times* gazetesi 3 Nisan 1976'da teyit eder: "Silâh ambargosu yüzünden Güney Afrika, modern materyel tedarikinde bazı zorluklarla karşılaşılıyor. Buna karşılık İsrail, kendisine bunları temin edecek nâdir ülkelerden biridir ve ayrıca onu Araplara karşı yaptığı savaşlarda edindiği tecrübeden yararlandırabilir... Son yıllarda Güney Afrika gitgide İsrail'le iyice özdeşleşti. Bu arada siyonist rejimin gelişmesiyle Afrikaner rejimin gelişmesi arasındaki yakın benzerlikler üzerinde ısrarla duruluyor."

⁴⁶ Vorstre 1942'de şunları yazıyordu: "Bizler nasyonal sosyalizmin bir müttefiki bir 'Hristiyan nasyonalizmi'nden yanayız. Buna İtalya'da faşizm deniyor, Almanya'da 'nasyonal sosyalizm', Güney Afrika'da ise 'Hristiyan nasyonalizmi' diyoruz." (Zikreden: Hepple, *South Africa: les travailleurs sous l'apartheid/Güney Afrika: Irk Ayırıcılığı Altındaki İşçiler*).

⁴⁷ Bkz: Sechaba, nisan 1970.

⁴⁸ C. L. Sulzberger, *New York Times*, 30 Nisan 1971.

Amerikan Yahudi Kongresi Başkanı 1976'da BM Genel Sekreteri'ne bir mektupla "*İsrail'in Güney Afrika'ya silâh temin eden milletler arasında yer almasını esefle not ettiği*"nı bildiriyordu.⁴⁹

Güney Afrika için başlıca "mübadele parası", sahip olduğu ve İsrail tarafından hırsıyla arzulan uranyumdur. Hâlbuki daha 1976 Kasımında İsrail'in Hiroşima tipi bombalardan on üç ilâ yirmi adetlik bir nükleer deposu vardı.⁵⁰

29 Haziran 1975'te İsrail gazetesi *Ha'aretz*, Shlomo Ahronson'un "*İsrail'in stratejik ve politik durumunun yeniden incelenmesi gerektiği*" üzerinde duran bir makalesini yayınlıyordu. Yazar şunlara dikkat çekiyordu: "*Nükleer silâh, Arapların İsrail'e karşı nihâi bir zafer kazanma umutlarını ters yüz edebilecek araçlardan biridir... Yeterli sayıda atom bombası bütün Arap başşehirlerinde çok büyük hasarlar meydana getirebilir ve Asuwan barajını yıkabilir. Ek bir miktarla da orta büyüklükte şehirleri ve petrol tesislerini vurabiliriz... Arap dünyasında yüzlerce hedef var ki bunların imhası, Arapların Kippur savaşında kazandıkları bütün avantajları ellerinden alır...*"

Şimdi şu soruya cevap verebiliriz:

Siyonist İsrail Devleti, bugün dünya barışını tehlikeye düşürebilecek küresel devlet stratejisi içinde böylesi bir önemi nasıl kazanabilmiştir?

– Çünkü İsrail Devleti, Batı'nın Ortadoğu'daki müşterek sömürgeciliğinin artık sadece vekili değildir. Dünya satranç tahtası üzerindeki güçler ilişkisinde, özellikle ABD için, önemli bir parça hâline gelmiştir.

⁴⁹ *Ha'aretz*, 14 Kasım 1976.

⁵⁰ Brian Beckett, *Middle East International*, Kasım 1976.

IV FİLİSTİN DİRENİŞİ

Yüzyıllar boyunca sık sık istilâlarla karşılaşan Filistin halkı, işgalciye direnişte uzun bir geleneğe sahiptir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun düşüşünün hemen ardından, Filistin halkı için İngilizlerle siyonistlerin çifte sömürgeciliğine karşı direniş başlar. Öncekilerde olduğu gibi bu direniş de, sömürgeciliğe karşı Arap halklarının tamamının mücadelesi olur.

1919 Şubat ayından itibaren, Kudüs'te toplanan ilk Filistin Halk Kongresi, bütün Araplar gibi, Almanya'nın müttefiki Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmaya katılmaları karşılığında kendilerine Birinci Dünya Savaşı sırasında İtilâf Devletleri'nin vaat ettikleri bağımsızlığı talep eder.

Arap dünyasının sömürgeci paylaşımı için Rusya, İngiltere ve Fransa arasında imzalanan gizli anlaşmaların Rus ihtilâlciler tarafından yayınlanmasıyla Avrupalı sömürgecilerin iki yüzlülüğü ortaya çıktığı, Şerif Hüseyin'e gönderdiği mektuplarda Mac-mahon tarafından Araplara yapılmış vaatler ile Balfour Bildirisi sonrasında İngilizler tarafından Yahudi dininin manevî ışıldama merkezi Filistin'de bir "Millî Yahudi Yuvası" değil de Batılı güçlerin desteğiyle siyasî hâkimiyetini dayatan bir Siyonist Devlet oluşturma taahhütleri arasında apaçık bir çelişki görüldüğü zaman, direniş artık sadece eşrafın sözlü protestola-

rıyla sınırlı kalmadı. Aksine bu direniş bir halk hareketine, bilhassa da yeni sömürgeci istilâcılara karşı topraklarını savunan köylülerin hareketine dönüştü. Nüfusun gerçekte yüzde 92'sini oluşturdukları hâlde, "Balfour Bildirisi"nin utanç verici bir şekilde "*Filistin'in Yahudi olmayan halkı*" diye adlandırdığı kimselerin öfkesi işte o zaman patladı. O "Bildiri" onların hakkını koruyacağını iddia ediyordu. İngiliz sömürgeciler ve onların koruması altındaki siyonistler onların haklarını gitgide pervasız bir şekilde ayaklar altına alıyorlardı.

1920'den 1929'a isyanlar arttıkça arttı. İsyanların sebepleri, bu "karışıklıklar"la ilgili olarak bütün Britanya araştırma komisyonlarının kabul ettiği gibi, hep aynıydı. Filistin'deki bu "köyüler savaşı"nın on yıllık bilânçosunu çıkaran Shaw Komisyonu, her iki taraftan da şahitleri dinledikten sonra, "*Savaşta önce Yahudilerle Araplar yan yana dostça, en azından hoşgörü içinde yaşıyorlardı*"¹ tespitini yapıyordu.

1936 ayaklanmalarından sonra aynı problemi yeniden ele alan yeni Shaw Komisyonu, iki cemaat arasındaki ilişkilerin kökten değişiminin sebeplerini tahlil ediyordu: "*Britanyalılar tarafından verilen bağımsızlık vaatlerinin tutulmaması karşısında Arapların uğradığı hayal kırıklığı ve Arapların Balfour Bildirisi'nin kendilerini self determinasyon hakkında mahrum ettiği kanaati, bir de bu kanaate eklenen, bir 'Millî Yahudi Yuvası' oluşturulmasının Yahudi göçünü büyük ölçüde artırıp kendilerini iktisadî ve siyasî boyun eğişe sürükleyeceği korkusu...*"²

"İlişkilerin değişmesi"nin şu şekilde ortaya konabileceği açıkça görülüyor: Yahudi ve Müslüman Cemaatler arasında hiçbir zaman vahim çatışmalar olmamış, fakat siyonistler ile yerli (ister Müslüman, ister Hıristiyan) Araplar arasında ise şiddetli bir zıtlasma görülmüştür.

¹ Britanya Hükümet Arşivleri, "*Report of the Commission on the Palestine disturbances/Filistin'deki Kargaşalarla İlgili Komisyon Raporu*", ağustos 1929 Cmd, 3530, s. 150.

² Ayrı eser, Shaw Araştırma Komisyonu, 1937.

Hayfa'da yapılan III. Filistin Halk Kongresi sonunda 1920'de oluşturulan Arap İcra Komitesi eşraftan meydana geliyordu. Bu eşrafın İngiltere'ye gönderdiği heyetler, dilekçeler, gösteri ve grev çağrıları etkili olmadı. 1922'den 1931'e siyonist göçü Britanya "manda"sı altında ik katına çıktı: Göçmen nüfus 1922'de 83.790'dan 1931'de 174.606'ya yükseldi. (Yahudi Ajansı adlı) Siyonist Teşkilât'ın toprak istifleme faaliyeti, 1920'de 650 kilometre kareden 1.200'e uzandı ve Siyonist Ajans'ın bu toprakları, statüleri gereği, "*Yahudi halkının devredilemez mülkü*" ilân eden ırkçı özel şartları, toplu kamulaştırmayı geri döndürülemez yapıyordu. Bu toprakların yüzde 98'den fazlasının (ezici çoğunluğu yurt dışında ikamet eden) büyük mülk sahiplerinden alınması ve bu topraklar "*Yahudi halkının devredilemez mülkü*" hâline getirilerek Yahudilerden başkasının buralarda çalışmasına izin verilmemesi dolayısıyla bu operasyonun en vahim sonucu, o zamana kadar uzaktaki sahipler hesabına toprağı ekip biçen Filistinli köylüler, kendi topraklarından uzaklaştırılmaları ve çoğu zaman işsiz işsiz dolaşmak üzere şehirlere göç etmek zorunda kalmaları olmuştur.

1930'da Yahudi Ajansı'nın tarım ve yerleşimcilik uzmanı Doktor A. Rupin, Ajans'a verdiği gizli raporunda şöyle yazıyordu: "*Filistin'de kök salmamız için toprak en vazgeçilmez unsurdur. Filistin'de işçi olmadan ekim yapılabilir arazi de söz konusu olmayacağından, toprağı ekip biçen köylüleri yerinden etmek ve dolayısıyla hem sahiplerini hem de kiracılarını uzaklaştırmak için bizim toprak edinmemiz gerekiyor.*"³

Filistin direnişinin ilk safhası bu yüzden özü itibariyle, topraklarından edilmiş ve geçim kaynakları ellerinden alınmış bir "köylüler savaşı" oldu.

Bu direnişin ikinci safhası, Almanya'da Yahudilere yapılan zulmün göçü sadece miktarca değil, mahiyetçe de bir değişikliğe uğrattığı zaman başladı. Çünkü o zamana ka-

³ "İsrail'de Arap nüfus" (İbranice), şurada: *Arakhm* (1971-73), s. 10.

dar siyonist yerleşimciler köylü ve işçiyken, siyonist yöneticiler ile Naziler arasındaki malî anlaşmalar (Almanya'dan ayrılmak için en az bin sterlinlik bir kefalet gerektiği için) yeni tip bir göçün doğmasına yol açtı: Sermayelerini, sanayilerini ve son derece kalifiye teknik elemanlarını alıp getiren zengin para babalarının göçü. Böylelikle banka sektörü ve Filistin'deki siyonist sanayi yatırımları çok çabuk gelişti. Yahudi olmayan köylülerin tarla bağ ve bahçelerde çalıştırılmasını yasaklayan Siyonist Teşkilât'ın çizgisindeki en eski yerleşimci Yahudi işçiler ve onların döğleri, aynı ilkeyi fabrikalara da yaydılar. Nitekim "Histadruth" adlı "sendikal" örgüt, aynı ırkçı tekelciliği benimseyerek, işletmelerde Yahudi işçi tekelini elinde tutmak ve böylece de tarım istihdamından olduğu gibi sanayi istihdamından da Arapları dışlamak için "Yahudi işçi" parolasını ortaya attı.

O yüzden Arap direnişi genişledi ve radikalleşti. Artık bu sadece topraksız "köylülerin savaşı" olmaktan çıktı, sanayi sektöründe istihdam tehdidi altındaki işçilerin tamamına uzandı.

Bu direniş yeni bir nitelik de kazandı. O zamana kadar köylülerin isyanları mahallî, tek tük ve en ortadaki gâsıp/hak yiyici siyonist yerleşimciye yönelikti.

Hareket işçilere ve şehirdeki sektöre yayıldığı zaman daha merkezîleşmiş ve daha bilinçli bir karakter almıştı. O yüzden de kötülüğün özellikle kaynağına, yani o olmadan siyonist sızmanın mümkün olmayacağı Britanya sömürge hegemonyasına saldırılmaya başlandı.

Artık mahallî "köylü ayaklanmaları" değil, toplu bir hareket söz konusuydu. 1933'ten 1935'e bu yeni direniş şekli, halk kitlelerine dayalı silâhlı mücadelenin öncüsü Şeyh İzzeddin el Kassam tarafından ete kemiğe büründürüldü. Artık eşrafın Londra'daki aracılılarıyla çene çalmaları devri geçti, yerini belli hedefleri olan sömürge karşıtı bir kitle eylemi aldı. Hedef, Britanya mandasına son vermek ve böylece iktidarın siyonistlere devredilmesini engellemek için İslâm adına yapılacak bir devrimdi.

El Kassam 1933'te, Hayfa'nın sefil varoşlarında yaşayan, topraksız köylülerin kırsal göçünün ürünü, işçi ve köylülerle siyonistlerin ırkçı politikası ve "Histadruth" yüzünden işlerinden olmuş emekçilerin hareketini organize eder.

1935'te, bu şekilde gerçek bir ihtilâl hareketini oluşturan El Kassam, yönetim merkezini Hayfa'dan kırsal kesime nakleder; orada köylülerden destek alan bir gerilla, İngiliz garnizonlarının toplandığı şehirlerden çok daha etkili olmaya başlar.

19 Kasım 1935'te El Kassam, 25 taraftarının bulunduğu genel karargâhını 600 Britanya askerinin kuşattığı bir çarşıda elinde silâhla vuruşurken şehit edilir.

Liderlerinin ölümü üzerine bir an dağılan birlikleri, yeniden kendilerine geldiler ve 1936'da, 1939'daki İkinci Dünya Savaşı'nın başına kadar sürecek olan, genel bir ayaklanmayı başlattılar.

Genel bir grev bütün faal sektörleri felceder ve böylece Britanya birliklerini, polis karakollarını ve siyonist yerleşimcileri hırpalayan silâhlı direnişe destek olunur.

Britanya'nın olayları bastırması çok sert olur. İngiliz takviye birliklerinin gelmesi, Haganah'ın katılması ve diğer siyonist terörist gruplar ile birlikte göçmen duruma düşmüş (Müslüman veya Hıristiyan) Araplar her yerde takibe alınır. Sonuçta toplu tutuklamalar, idamlar, toplama kamplarına kapatmalar alır yürür. Bu sindirme hareketine 20 bin Britanya askeri, 3 bin polis ve onların siyonist "hempâ"ları katılır. Amerikalı Yahudi tarihçi Norton Mezvinsky'ye göre, bu sırada yaklaşık 3 bin kişi öldürülmüş ve 6 bin kişi tutuklanmıştır. 110 yönetici de idam edilmiştir.

İngiliz tarafındansa 135 ölü ve 867 yaralı vardır. Siyonistlerden de 329 kişi ölmüş ve 386'sı yaralanmıştır.

Bu kanlı bastırma yine de ayaklanmayı sonlandıramadı. Ve isyan ancak İkinci Dünya Savaşı başında İngilizlerin güçlerini dağıtmamak için, yeni bir kere daha Filistinlilere

“Beyaz Kitap” aracılığıyla hem bağımsızlık, hem de siyonist göçü sınırlandırma vaadinde buldukları zaman durdu. Bu vaatlere inanan veya inanır gibi yapan komşu Arap yöneticileri tarafından çatışmalara ara verilmesi çağrısı, mücadeleyi askıya aldırdı.

Savaş sonrası İngiliz hükümeti, Filistin meselesine siyasî bir çözüm bulmak maksadıyla Londra’da 1946 Eylülünden 1947 Şubatına kadar süren bir toplantı yapar. Yüksek Arap Komitesi tekliflerini sunar: Filistin’in (1939’da vaat edilen) bağımsızlığının ilânı; o sırada (Hitler zulmünün bitmesi sonrasında) Filistin’de bulunan bütün Yahudiler, Filistin vatandaşlığını seçebilecek ve kendi kültür ve dinî haklarını garanti eden bir statüden yararlanmakla beraber, diğer Filistinlilerin bütün haklarından da yararlanacaklardır. Yürütme ve yasama plânında (Müslüman veya Hıristiyan) Araplar ile Yahudiler arasındaki yetki paylaşımı, her iki topluluk arasındaki sayı oranında olacaktır.

Fakat siyonist yöneticiler bu teklifleri reddettiler. Her şeyden önce onlar biliyorlardı ki 1936–1939 ayaklanmasından beri Arapların silâhlanması yasaklanmıştı, buna karşılık siyonistlerin askerî ve askerî tipteki örgütleri Batı’da bol miktarda silâh ve mühimmat alıyorlardı.

Nitekim hasımlarının silâhsız olmalarından yararlanarak terör estirdiler, Deyr Yâsin örneğinde olduğu gibi bazı köylerin tamamını katliâma tabi tuttular ve böylece silâhsız Filistinlileri kaçırmaya mecbur bıraktılar.

Yalnız, Kudüs çevresinde, Abdülkâdir El Hüseyin komutasındaki silâh ve mühimmatça son derece az donanımlı bir grup direndi. Komutan Abdülkâdir de Nisan 1948’de siyonist birlikler El Kastal’ı ele geçirdiklerinde şehit edildi.

Filistinli direnişçilere kendilerini savunmaları için silâh vermeyi bile reddeden komşu Arap ülkeleri, bu katliâmlar karşısında nihayet 15 Mayıs 1948’de müdahale kararı aldılar. Katliâmların ve ilhakların hemen ardından, 60 bin siyonist tam donanımlı ordunun karşısına kötü düzenlenmiş, kötü

kadrolu topu topu 22 bin insanla çıktılar. Yenildiler ve böylece siyonistler Filistin topraklarının yüzde 78'ini ele geçirdiler.

Filistin'in kaderi özü itibariyle bundan böyle bir kere daha Filistin'in dışında, siyonist nüfuslandırma sömürgeciliği yüzünden neredeyse tamamı sürgüne mahkûm bir halkın canlı kalan inancıyla belirlenecekti.

Mücadele ancak kendilerini kabul eden ülkelerden hareketle devam ettirilebilirdi. İlk önce Mısır'dan: 1950'den başlayarak küçük Filistinli mücahit gruplar, işgalciyi ülkenin içinde vurmak için, Gazze yoluyla İsrail'e sızmaya başladılar.

Filistin'i silâhlı mücadele yoluyla bu kurtarma teşebbüsü, 1957'de, İsrail Devleti'nin kuruluşunun ilânından bu yana ilk örgütlü Filistin hareketinin ortaya konmasıyla ete kemiğe bürünmüş oldu: Filistinlileri kendi kaderlerini belirlemeye çağıran "Fetih"tir bu.

60'lı yıllarda iki olay, Filistin direniş hareketinin yeniden yönlendirilmesini ve geliştirilmesini çabuklaştıracaktır:

- 1961'de, Mısır ile Suriye'nin tek bir "Birleşik Arap Cumhuriyeti" olarak birleşme teşebbüsünün başarısızlığı, "milliyetçilik" düşüncesini büyük sarsıntıya uğrattır (İslâm'ın "ümme" kavramıyla hiç alâkası olmayan bu "milliyetçilik" düşüncesinin teorisyenlerinin, Batı ekolünde yetişmiş, Suriye ve Irak'taki milliyetçi "Baas" hareketinden Mişel Eflak veya Filistin direnişi içinde yer alan Jorj Habaş/Georges Habache gibi Hıristiyanların olması manidardır.) Bu başarısızlık, Arap birliğinin kurtuluş için gerekli bir ön şart olduğu kuruntusunu yıkar;

- Uzun bir silâhlı mücadeleden sonra 1962'de Ceza-ir'in kurtuluşu, bir halkın tamamı hürriyet mücadelesine katıldığında, askerî araç ve gereç bakımından çok aleyhte bir orantı bulunsa bile, sömürgeciliğin yenilebileceği inancını güçlendirir.

Bu çifte tecrübe, 1 Haziran 1964'te, Kudüs'te toplanan ve hareketin temel Yasasını belirleyen I. Filistin Millî Konseyi'de, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) kurulmasında büyük bir rol oynar.

Siyonist propagandanın yaydığı yalanların aksine bu temel Yasa'nın hiçbir şekilde Musevilere ve onların dinlerine karşı değil de, doğrudan doğruya *Siyonist Devlet'in siyasî egemenlik ve baskısına yönelik olması* dikkat çekicidir:

Madde 1: "*Filistin halkı Arap halkının bir parçasıdır.*"

Madde 2: "*Siyonist işgalin başına kadar devamlı olarak Filistin'de yaşamış Yahudiler, Filistinli kabul edilirler.*"

Böylece her türlü dinî ve ırkî ayırmacılık, daha baştan reddedilmiştir.

Bu temel Yasa hem bir ilkeyi hem de bir olguyu hatırlatıyordu: "*1947'de Filistin'in taksimi ve İsrail'in kurulması,... her şeyden önce self determinasyon hakkını tanıyan Birleşmiş Milletler Sözleşmesiyle taban tabana zıttır.*"

Avrupa sömürgeciliği ve BM'nin illegal kararıyla Filistin'de ortaya konan problemin, oldukça dar bir millî dava olarak değil de, Verimli Hilâl bütünü içerisinde bir unsur olarak görülmesi son derece önemlidir. Çünkü sadece Filistin değil, Arap âlemi de Verimli Hilâl'i oluşturan parçalardan bir parçadır.

Tespit edilen hedefin, siyonistlerin yalan propagandasının Batı'da sık sık estirdiği havanın aksine, "Yahudileri denize dökmek" olmaması da son derece önemlidir. Dolayısıyla (Müslüman veya Hıristiyan) Filistinliler bir dine veya bir "ırk"a karşı değil, sömürgeci bir zulme ve bu zulmü haklı göstermeye *siyasî* bir ideolojiye, yani siyasî siyonizme karşı mücadele veriyorlar.

Filistin direnişinin en başta gelen hareketi Fetih Merkez Komitesi'nin 1 Ocak 1969 tarihli Bildirisi, (ikinci maddeyi) güçlü bir şekilde hatırlatıyordu: "*Filistin millî kurtuluş hareketi Fetih, Yahudilere karşı etnik veya dinî bir cemaat oldukları için mücadele vermiyor. Teokratik, ırkçı ve yayılmacı bir sistem üzerine kurulu bir sömürgeciliğin ifadesi, siyonizmin ve sömürgeciliğin temsilcisi İsrail'e karşı mücadele ediyor.*"

Mayıs 1970'te Amman'da toplanan 7. Filistin Millî Konseyi'nin ortak görüşü, "*Filistin ihtilâlinin amacının si-*

yonist kimliğin ortadan kaldırmak olduğu” hatırlatılır. Elbette bu (“kimlik”) ifadesi zihinleri karıştırsa da, yine de kastedilen düşmanın *siyonizm*, onun ideolojisi ve devlet yapısı olduğu, ne kişilerin ne de onların dininin söz konusu olmadığı ortadadır.

Zaten bu tamamen açık ve nettir ve Filistin direniş hareketinin değişmez bir kuralı olarak da devam edegelmiştir.

Buna karşılık, programın ilk düzenlemeleri, dönemin tarihî hâl ve şartları içinde, ara sıra Verimli Hilâl’in büyük geleneğine ve İslâm’ın “ümme” (açık “dinî cemaat”) düşüncesine yabancı bir damga taşır. Milliyetçiliğin Nâsırcı ve Baasçı tezlerinin etkisiyle, 1968 temel Yasası’nda “Filistin, Britanya Mandası sınırları içinde, “bölünmez bir birlik oluşturur” deniyordu. “İngiliz Mandası”na bu garip gönderme, temel bir teorik yanlış gözler önüne serer. Çünkü bu, “Ümme”in sömürgeci kasaplar tarafından parça parça edilmesi vakiasını, kabul etmek demektir. Hâlbuki tarihen kesin olan bir vakıa varsa, o da, Filistin’in, Verimli Hilâl’in bütünleyici bir parçası olduğu ve hatta onun en önemli halkalarından birini oluşturduğu, üstelik de onsuz Mezopotamya ve Mısır’ın binlerce yıllık karşılıklı verimlenişinin kesintiye uğrayacağı gerçeğidir.

O dönemin damgasını taşıyan bir başka iz: “Silâhlî mücadele”, “Filistin’i kurtarmanın tek yolu” olarak görülmesidir.

Daha 1968’de bile bu şüpheliydi. Çünkü her şeyden önce o dönemde İsraililerin devlet terörizmiyle Filistinlileri kovarak yerlerine kudurmuşçasına yeni yerleşim yerleri açıp Yahudi nüfusu artırmaları, Filistinlileri Filistin’de çoktan iyice azınlık durumuna düşürmüştü. Asıl ikinci nokta ise, İsraili Siyonistler son derece üstün askerî araç ve gereçlerden ve ABD’nin şartsız ve sınırsız desteğinden yararlanıyorlardı, oysa Filistinlilerin kahramanca direnişi, Arap devletlerinin sadece lâflarıyla destekleniyor, zaman zaman da bu direniş onlardan bazıları tarafından ya felç ediliyor ya da hedef alınıyordu.

Ayrıca da, ABD'deki⁴ ve bütün Batı ülkelerindeki belli başlı "medya"yı konrolleri altında tutması sayesinde siyonist propaganda ve dezenformasyon ağı, öyle güçlü organize olmuş ve öyle merkezîleşmişti ki basın, radyo, televizyon ve film yoluyla en ufak bir direniş eylemini Batı kamuoyunda "terörizm"e ve kendi devlet terörizmi ve saldırıganlıklarını da "meşru müdafaa"ya dönüştürerek, siyahı beyaz, beyazı da siyah gösterebiliyordu ve hâlâ da gösterebiliyor. Meselâ İsrail Devleti'nin kuruluşundan bugüne kurbanların oranı 1 İsrailiye karşılık 100 Filistinlidir. Fakat Batı kamuoyunda öyle bir yönlendirme yapılmıştır ki, "teröristler" denildi mi hemen akla ilk gelen Filistinlilerdir!

Bunun karşısında, Arap ajanslarının ve haber organlarının etkisi neredeyse hiç mesabesindedir. Her Arap ülkesi, ortak menfaati hiç gözetmeksizin ve çalışma ve uygulama stilini Batılı kafa yapısına göre uyarlamayı hiç düşünmeksizin kendi bencil çıkarının propagandasını yapıyor.

Arap dünyasında hiç kimse, Filistinler bile, siyonistlerin asıl gücünün askerî değil, Batı kamuoyunu yönlendirme kudreti olduğunun farkında değil!

Bir haber ağı ve merkezîleşmiş ve Batılı şartlara adapte edilmiş propaganda organizasyonunun, meselâ, Amerikan veya Avrupa kamuoyunu çok az da olsa İsrail'e askerî ve malî yardımda bir indirimle gidilecek şekilde, siyonizmin gerçek yüzünü gösterebildiğini bir an hayal edelim, bu, yüz başarılı askerî operasyondan çok daha önemli ve değerli olacaktır. Çünkü o zaman –onca palavracılıklarına rağmen, Batı'nın lütfu olmadan ne ekonomik ne de askerî yönden üç ay bile tutunamayacaklarını çok iyi bilen– İsraili yöneticileri öyle bir panik sarar ki müzakere masasına ister istemez oturmak zorunda kalırlar. Sonuçta, rövanş alma duygusu olmaksızın, dünya siyonizminin beli kırıldığı

⁴ Bkz. yukarıki bölümlerde geçen Fullbright raporu ve Alfred Lilienthal'in şu kitabı: *Zionist connection/Siyonist Bağlantı ve What Price Israel/İsrail'in Fiyatı Ne?*, Henry Regnery Yayınları, Chicago, 1953 (güncellenmiş baskısı 1983).

için, Filistin’de Yahudilerin –hâlihazırda orada yaşayan bütün Yahudilerin– Hıristiyan veya Müslüman Araplarla birlikte yaşaması için barışçı bir çözüm bulunabilir.

“Kudüs, dinî tarihi ve manevî değerleriyle, gelecek kuşaklar için, bizim ebedî varlığımızın, medeniyetimizin, insanî değerlerimizin şahididir, nitekim onun göğü altında üç dinin doğmuş olması ve onun ufkunda bu dinlerin insanlığı aydınlatmak için parıldaması şaşkıncı değildir.” Halkın çektiği uzun çileyi dile getirerek Yaser Arafat ekliyordu: *“Bütün bunlar bizi ırkçı yapmadı... O yüzden Yahudilere karşı yapılan bütün cinayetlere üzülmüyoruz...”*

FKÖ’nün başkanı olarak Yahudileri, her birini şahsen, siyonizmin ve İsraili yöneticilerin kendilerini sürükledikleri uçurum konusunda bakışlarını yeniden gözden geçirmeye çağırıyorum. Bu yol, onları kanlı, devamlı ve aralıksız savaş yapmada ısrarlı bir insan kaybına götürecektir ve kendilerini kurbanlık koyun gibi kullanacak bir yoldur. Biz sizleri, Masada intihar kompleksini genelletirmek ve sizi meşum bir kadere ikna etmek isteyen yöneticilerinizin niyetlerinden arınmış bir başka yola girmeniz çağrısında bulunuyoruz. Demokratik Filistin’imizde gerçekten bir barış içinde, beraberce yaşayabilmemiz için, size en kalbî bir davette bulunuyoruz. FKÖ’nün başkanı olarak ilân ediyorum ki, bizler bir tek damla dahi Yahudi ve Arap kanının akıtılmasını istemiyoruz. Halkımızın hak ve özlemlerine ve de umutlara dayalı, âdil bir barışı bulursak, hiçbir şekilde savaş bir dakika daha olsun devam ettirme peşinde değiliz.”⁵*

* Milâdî birinci yüzyılda Filistin Romalıların hâkimiyetindeyken, Yahudiler Roma egemenliğine karşı ayaklandılar. İsyan dört sene devam etti. Romalılar 70 yılında isyanı bastırdılar. Sadece bir noktada isyan 73 yılına kadar devam etti. Bu nokta Masada dağı idi. Sonunda Romalılar bu dağıdaki kalenin etrafını yaklaşık sekiz bin askerle kuşattılar. Kuşatma yedi ay sürdü. Sonunda hareketli bir kuleye yerleştirilen bir koçbaşı ile kale kapısını kırdılar. Lejyonerler içeriye girdiklerinde isyancıların bütün binaları yakıp yok etmiş olduklarını, sadece gıda depolarını yakmadıklarını gördüler. Orada da isyancılar kadın, çocuk, yaşlı ve genç hepsinin intihar etmiş bedenleriyle karşılaştılar. Onlar, mutlak bir yenilgi ve onun ardından gelecek esaretten kurtulmak için ölümü tercih etmişlerdi. Sayıları bin kadardı. Kitle hâlinde ölümü seçmişlerdi. Bu toplu intihardan sadece beş çocuğuyla bir su deposuna saklanan bir kadın kurtulmuştu. Çev.

⁵ Yaser Arafat, Birleşmiş Milletler’deki Nutku, 13 Kasım 1974.

Filistin direnişinin uzun yolu, bugün bize onun aşamalarını tek tek kaydetme ve gelecekle ilgili bakış açılarını öngörme imkânı veriyor.

İlk aşamada Mısır'dan hareketle direnişi örgütlemenin imkânsızlığı, Filistin direnişinin üslerini diğer komşu bir ülkeye, yani Ürdün'e nakletmeye mecbur etti.

Orada ilk defa Filistin direnişinin Arap âleminde burun buruna geldiği temel çelişki ortaya çıktı.

Çeşitli Arap ülkeleri, kendilerini Filistin direnişinin destekçisi olarak görmemezlik edemediler. Çünkü her şeyden önce bu direniş, hem Batı sömürgeciliğine hem de onun en kanlı yardakçısı siyonizme karşı mücadeleyi sembolize ediyordu. Ayrıca, Müslüman toplumunun (ümmetinin) çeşitli sömürgeciler tarafından parça parça edilmesi, Arap toplumunun Batı modeline ve eski sömürgecilerin bölme iradelerine göre ulus-devletler hâlinde ufalanması sonrasında, Filistin o bütünden koparılıp alınmış bir et parçasıydı. Onun için rejimleri ne olursa olsun, derin halk kitlelerinin isyan etmeseler bile, kınayıp ayıplamalarına imkân vermemek için Arap devletleri, gerek malî destek, gerekse sırf sözde kalsa dahi aldığı kararlarla, "*Filistin halkının zaman aşımına uğramaz hakları*" için mücadeleyi destekleme mecburiyetlerini ifade etmekten kaçamazlardı.

Aslında bu destek, diğer başka kaygılardan ötürü, tamamen ihmal edilmemişse bile, hep sınırlı olmuştur. Zaten, bizzat Filistin'in hâli, Arap âleminin birlikten yoksun oluşunun kötü sonucunu bütün çıplaklığıyla gözler önüne seriyor. Eğer Arap dünyası bir, beraber ve uyanık olsaydı, Filistin'de siyonizm problemi asla bugünkü şekle gelemezdi. Filistin o yüzden Arap devletlerinin vicdanî rahatsızlığıdır. Özellikle de Filistin direnişi, bu "statüko"nun çok açık ve net sorgulanışıdır. Bu direniş kendisinde köklü değişikliklerin umudunu taşıyor, üstelik sadece Filistin'de de değil. 1968'den itibaren Filistin Millî Yasası, 14. maddesinde şunu ilân ediyordu: "*Arap dünyası-*

nın kaderi ve hatta Arap varlığı⁶, Filistin'in kaderine bağlıdır... Filistin halkı öncü birlik rolü oynamaktadır..."

Fetih Merkez Komitesi'nin 1 Ocak 1969 tarihli kararı şu açıklığı getiriyordu: "*Filistin Devrimi, mahallî tek bir alana bağlı kalmadan, kendi ekonomik ve sosyal kurumlarını geliştirerek... ister istemez Arap âleminde devrimciliği olgunlaştıracak maya hâline gelecektir... Filistin Devrimi, aslında, çağdışı ekonomik, ideolojik ve politik kurumlara karşı isyanın ocağı durumundadır.*"

Filistinlilerin yüzyıllardır ekip biçtikleri ve yabancı koloniler/yerleşimciler tarafından ellerinden alınan topraklar üzerindeki haklı talepleri, toprağın işleyene ait olduğu duygusunu taşıyan bütün o köylülerin, bütün o "fellâh"ların gizli özleminin en radikal ifadesidir. Cezayir örneği bu konuda manidardır: Yabancı yerleşimcilerin ellerindeki toprakların kamulaştırılması için sürdürülen mücadele, büyük toprak sahiplerinin, "millî" de olsalar, derebeylik imtiyazlarını topluca ele alan bir tarım reformuyla sonuçlanmıştır.

Fakat bu, Filistin direnişinin geleceği mayalama (nüfuzlu kimseler içinse, "yıkıcı" güç) rolünün sadece bir yönünü oluşturur.

Politik alanda bu direniş, tutuculuğa karşı hareketi de temsil eder. Daha ziyade dışarıdan, bu canlı gücü kontrol altında tutmak veya hiç değilse kendi çıkarları yolunda kullanmak isteyen devletler tarafından çıkarılan iç çatışmalarına rağmen, FKÖ'nün neredeyse halkın tamamından aldığı büyük destek, gizli faaliyette bulunmanın bütün engellerine, bilhassa da dağınık ve sürgünde olmasına mukabil, kendisine demokratik bir yapı kazandırma imkânı vermiştir. Nitekim onun sürgündeki gerçek Parlamento niteliğindeki Millî Konsey'inde çeşitli hareketler (direniş hareketleri, sendika veya meslek birlikleri) belli bir oran içinde temsil edilmektedir. Siyasî ve meslekî çoğulculuk, birliğin şartıdır, onun için Hıristiyanlar ve Müslümanlar hiçbir ayırım

⁶ Yukarıki sayfalarda, bütün Arap devletlerini bölüp parçalamayı hedefleyen siyonist stratejiye (1982) bakınız.

olmaksızın bunun içinde yerlerini alırlar. Filistin'in müstakbel ekonomisinin çekirdeğini oluşturan sınaî, zirâî ve sine-macılıkla ilgili girişimcilikler bile, örgütlenmeleriyle bile katılımcı bir demokrasinin hebercisidirler.

FKÖ 1969'dan itibaren hedefini belirlemiştir: Filistin'de demokratik bir devlet kurmak.

FKÖ'deki böylesi bir açılım ve böylesi bir demokrasi iradesi, geniş halk kesimlerinde derin yankılar uyandırır, çünkü onlar için Filistin dünya çapında, özellikle de Arap ülkelerinde bir sembol hâline gelmiştir. Çünkü Filistin direnişi bütün halklara bir umut ışığı olmuştur.

Ama bu ışıltının kendisi ve yayılmasının iç mantığı, Arap dünyasının siyasî yöneticileri arasında endişe ve bazen de düşmanlık uyandırıyor. Çünkü bu yöneticiler, iktidarlarının tekelsizliğine ve donup kalmışlığına, bir de kendilerinin özel çıkarlarına toz kondurmak istemiyorlar. Onların "millî" dedikleri menfaatler, aslında kendi hudutlarının ufkuyla sınırlı özel hesaplar, özel çıkarlardır. Bu özel çıkarlar, isterse Arap âleminin ve Müslüman "ümme"nin ihtiyaç ve gereklerine tamamen ters düşsün... Bunlara ek olarak da, özellikle İsrail'e en yakın devletlerde, ABD'nin şartsız ve sınırsız desteğinden ve Avrupa ülkelerinin ekserisinin suç ortaklığından yararlanan İsraililer tarafından kendi topraklarına karşı misillemeler veya saldırılar yapılması korkusu hüküm sürüyor.

Dinî konuda bile, Hıristiyanlarla kardeşçe bir birliği sürdürme kararlılığındaki Filistinlilerin tamamen meşru kaygıları ve siyasî, ırkçı ve gaspçı siyonizme olan muhalefetlerini Musevilere ve onların Hıristiyan ve Müslümanlarla aynı İbrahimî gelenek içinde kök salmış dinlerine karşı en ufak bir düşmanlıkla karıştırmama konusundaki açık iradeleri, evet işte bütün bu açılım, Arap âleminin siyasî yöneticileri ile İslâm'ı, yani "Allah'a boyun eğmeyi", belli bir gelenekle sınırlandırmaya eğilimli yobaz din adamları tarafından bazen kuşkuyla karşılanıyor.

Birleşmiş Milletler'de 13 Kasım 1974'te yaptığı yankılar uyandıran konuşmasında Yaser Arafat, "tek tanrılı dinlerin beşiği"nin korunmasını hatırlattıktan sonra, şu noktaya dikkat çekiyordu: "Bizler Yahudilikle siyonizm arasında kesin bir ayırım yapıyoruz. Biz siyonist sömürgeciliğe karşı çıkıyor, ama Yahudi inancına hürmet ediyoruz, çünkü bu din, bizim manevî mirasımızın bir parçasıdır." Yahudilik ile Siyonizm arasındaki bu açık ayırım, bazı ülkelerde hâlâ dikkate alınmıyor. Meselâ, çok önceki sayfalarda gözler önüne serdiğimiz gibi, Rus Çarlığı'nın polisi tarafından 20. yüzyıl başında uydurulmuş, kocaman bir yalan olan *Siyonizmin Protokolleri* adlı kitap yayınlanmaya devam ediyor ve Fas, Mısır ve İran dışındaki o Arap ülkelere (sadece siyonistler de değil) Yahudiler kabul edilmiyor! Dahası, yobaz din adamları ve siyasî yöneticiler; bu dinin, İslâmî "mirasın bir parçası" olduğunu (Kur'ân apaçık belirttiği için) inkâr edemiyorlarsa da, Eski ve Yeni Ahit ile Yahudi-Hıristiyan manevi değerleri hakkında koyu bir cehalet içinde bulunuyorlar.

Kur'ân mesajının ruhuna çok ters olan İslâm'ı can sıkıcı bu "adaya hapsetme/tecrit etme" eğilimi, bu mesajın altüst edici yeniliğini gölgeler. Çünkü İslâm, yani Allah'ın iradesine teslimiyet, ilk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem'den beri bütün dinlerin ortak paydasıdır; bütün halklara gönderilmiş bütün peygamberler, aynı ve tek Allah'ın elçileridir.

Bu konuda da, Müslüman toplumunda ve beşer toplumunda, ilk iman deneyimleri ne olursa olsun, mutlakla hem âhenk yaşamının özlemini çeken bütün insanların yüzü, ruh daralması ve umutla, ilâhî mesajlar toprağı Filistin'e çevriliyor.

Elbette, çünkü orası onca umudun ve bir o kadar da zengin mesajın taşıyıcısıdır. Filistin direnişi her yerde millî özel çıkarıcılığın dar çerçevelerini, tek parçadan oluşan iktidarları, dinî yobazlıkları, kültürle karışmış folkloru kırıp parçalıyor.

İlk ve en şiddetli çarpma Ürdün'de olmuşsa, bu genel sebeplerin özel şartlara eklenmiş olmasındandır. Ürdün,

İsrail Devleti ile en uzun ortak sınırı olan ve bundan dolayı da misilleme risklerinin en büyük olduğu ülkedir.

Üstelik Ürdün'de nüfusun büyük çoğunluğu Filistinlidir; Filistinli bir iktidar tarafından yetkinin elden alınması korkusu, bir başka ülkeden çok daha büyüktür.

Son olarak Batı Şeria'nın, 1948 savaşıdan sonra, Ürdün tarafından ilhakı, hayli hınç duyulmasına yol açmıştı, o da yetmiyormuş gibi Ürdün, BM Güvenlik Konseyi'nin 242 numaralı kararını ve Rogers planını da kabul etmişti. Bu karar ve bu plân, Filistinlilere Filistin'de bağımsız bir devlet kurma hakkını tamamen ortadan kaldırıyor ve problemi İsrail ile komşu devletler arasındaki sınır problemi olarak ele alıyordu. Filistinilerse, bu sınırların her iki tarafındandan da sadece "mülteciler" olarak görülüyordu.

Hâlbuki Filistinliler ile Ürdün'ün ortak eylemi, gücünü göstermişti. Bunun en parlak örneği Kerâme savaşıdır. Ürdün ırmağı vadisinde küçük bir şehir olan Kerâme, 1967'den beri Filistin direnişinin belli başlı üslerinden biri hâline gelmişti. 21 Mart 1968'de on bin İsrail askeri, ateşkes hattına dört kilometre mesafeden, şehre taarruzda bulundu. 300 kadar Filistinli "fedâî", Ürdün askerinin de desteğiyle, geri çekilmemeye karar verdi. Derken on beş saat süren çatışmanın ardından İsraililer ağır kayıplar vererek uzaklaştılar.

Bu zafer direnişe büyük bir moral verdi. Ocak 1969'da FKÖ'de direniş hareketlerinin birleşmesi gerçekleşti. Bu hareketlerin en önemlisi olan Fetih'in lideri Yaser Arafat, Başkan seçildi.

1970'e kadar direniş, her gün birçok eylem düzenlemeyi başardı ve siyonist işgalciyi gerek işgal topraklarında, gerekse Siyonist Devlet'in merkezinde defalarca vurdu.

Fakat Filistin direnişi tarafından gerçekleştirilen bu başarılar ve bunlar sayesinde edindiği prestij, Ürdünlü yetkilileri kendi ülkelerinde çifte bir iktidarın kurulmasından kaygı duymaya sevketti. Ürdün'e karşı İsrail'in geniş çaplı bir misillemede bulunması korkusu duymaya da başladılar.

Derken Kral Hüseyin rejimine yönelen bu çifte tehlikeyi, mülteci kamplarına ve “Fedâyî”lerin üslerine karşı bir dizi saldırıyla Filistin direnişini Ürdün’den bertaraf ederek, önlemeye karar verdi. Şiddetli bir direniş ve Eylül 1970, ardından Temmuz 1971 Aclûn katliâmalarında binlerce kurban vermelerine rağmen Filistinliler, sayıca üstün, en gelişmiş askerî teçhizatla donanımlı ve başarısızlık durumunda asıl hedefleri FKÖ’yü imha etmek olan kimselerin dış yardımına güvenebilen Ürdün ordusunu yenemediler.

Ancak 1974’te, Rabat Arap zirvesinde, diğer Arap ülkeleri gibi Ürdün de FKÖ’yü Filistin halkının tek temsilcisi olarak tanıdı.

Filistin direnişi, Ürdün’de aldığı bu ağır darbeden sonra, İsrail Devleti’yle en uzun sınırı kapsayan temel stratejik üssünden mahrum kaldı.

Faaliyetinin merkezini değiştirmeye mecbur oldu.

Filistinlilere artık, dört bin yıldan beri atalarının yaşadıkları toprakla bir sınırdan, Filistin’den başka yer kalmadı. Bu sınır, Lübnan sınırıydı.

Ürdün tecrübesi, bir gerilla başarısının temel şartının ne olması gerektiği konusunda Filistin direnişinin gözünü açtı: İçinde üslerinin bulunduğu halkla yakın ilişki kurmak...

Bu, evrensel değeri olan bir kanundur. Che Guevara’nın Bolivya’daki günlüklerinin son trajik sayfalarını okuduğumuzda görürüz ki, bir devrim hareketi ne kadar kahramanca yapılırsa yapılsın, kitlelerde kök salmamış, halkla bir ve bütün olmamışsa, başarısızlığa ve tek başına ölüp gitmeye mahkûmdur. Bir devrim hareketinin hedefi, içinde eylem yaptığı halkın umut ve beklentileriyle örtüşmelidir. Che Guevara misalinde olduğu gibi, örnek bir yüce gönüllülük ve cesaretle yola koyulmuş olsa bile, bir “etikeli azınlık”ın her zaman ve her yerde “ateşleyici” vazifesi görebileceği fikri, devrimci bir hareket veya bir kurtuluş hareketi için intihara sürükleyen bir fikirdir.

Buna karşılık, yön verici fikrinin “tarım reformu” gibi güçlü bir silâh olduğu Mao Zedong’un “Uzun Yürü-

yüş"ünden, Fidel Castro ile Che Guevara'nın Sierra köylüleri arasında "sudaki bir balık gibi" yaşadıkları ve Havana genel grevinde nihayet asıl silâhı buldukları Küba'nın Sierra-Maestra'sına; Vietnam kurtuluş savaşından, Cezayir ve Nikaragua kurtuluş savaşlarına kadar ispatlanmıştır ki, halk ile kurulan yakın bağ, en ileri derecede askerî donanımlı güçler karşısında bile, zafere ermenin sırrıdır. İran'ın hem Şah hem de Amerika gibi çifte bir bozunduruktan kurtuluşu, iman ve fikir gücünün, halka nüfuz ettiğinde, silâhların gücünden bile üstün olduğunu ispat etmiştir. Çünkü silâhlar ne kadar çok gelişmiş olursa olsun, onları taşıyanlar insandır ve bu insanların beyinlerinde veya kalplerinde bir şey parçalandığı zaman, silâhlar onların ellerinden düşer.

Filistin direnişinin durumu, şöyle çok özel bir nitelik kazanmış bulunuyor: Siyonistlerin ve onların Batılı suç ortaklarının nüfuslandırma sömürgeciliği, Filistin içinde yerli halkı, yani Filistinlileri öz vatanlarında oldukça azınlık yapmayı ve devasa bir "diaspora" oluşturmayı başarmıştır.

Filistin direnişi yıllar boyunca Lübnan'ın siyasî ve sosyal hayatıyla bütünleşmesini bildi ve ekonomik ve siyasî yönden en kötü şartlarda bulunan büyük çoğunluğu Müslüman, geniş halk kitleleriyle güçlü bir ittifak kurmayı gerçekleştirdi. Bu halk kitleleri, Filistin direnişinde kendi özlemlerinin derin bir yankısını buluyorlardı. Çünkü onlar da, ülkenin bütün dizginlerini elinde tutan, çoğunluğu Hıristiyan⁷ olan büyük Lübnan burjuvazisinin iktisadî sömürsünden ve siyasî hegemonyasından kurtulmak istiyorlardı.

Gerçek ise bambaşkadır: Her şeyden önce genellikle Arap ve çoğu zaman Müslüman Arap kardeşleriyle daya-

⁷ Batı basınında çok sık kullanılan "Lübnan Hıristiyanları" ifadesi tamamen aldatıcı bir adlandırmadır. Çünkü bu söylem, bir dinî topluluğun bir başka Müslüman topluluğa karşı olduğu düşüncesini uyandırıyor. Bu basına inanacak olursak, bütün olup bitenlerin, sanki Lübnan'da bütün Hıristiyanların Mârûni ve bütün Mârûnilerin de "falanjist", yani İsrail'in alçakça işlerinin paralı askerleri olduğu anlaşılır.

nışma içindeki Ortodoks Hıristiyanlar ve Melkite Katolikleri vardır. Maruniler arasında bile zulme karşı çıkan Hıristiyan direnişçiler bulunmaktadır. Franco'nun İspanyol faşizminin "phalages/falanjlar"ını taklit ederek Pierre Cemayel tarafından kurulan "Falanjistler", tüfeklerinin dipçiklerine –"dindar Hıristiyan" Franco tarzında– Hz. Merem resmi yapıştırsalar da, Tel el-Zaatar'dan Sabra ve Şatilla'ya Filistin kamplarındaki kıyımları yapıp İsrail siyonizminin gözde uşaklığını ederken, kendilerini Hıristiyan ahlâkının temsilcileri olarak göstermeleri hayli zor olur. Sırf Hıristiyan isminin şerefi için bile olsa, "Lübnanlı Hıristiyanlar" ifadesinin kesinlikle dışlanması gerekir, zira bu söylem Müslümanlar ile Hıristiyanlar arasında dinî bir çatışmanın varlığına inandırır. Hâlbuki asırlar boyunca Lübnan, her iki topluluğun barış içinde beraberce yaşamasının en güzel örneğini vermiştir.

Filistin direnişi ile Lübnan hükümeti arasında ilk kriz patlak verdiğinde, Lübnan halkının tabanı direnişi destekler ve hükümetini Lübnan'daki Filistin direnişinin yasal olarak tanınmaya zorlar.

3 Kasım 1969'da imzalanan Kahire anlaşması bu tanımayı onaylar.

Lübnan'ın bütün ilerici güçleriyle kurduğu bu bağ sayesinde FKÖ, bu ülkedeki kuvvetlerini sağlam bir şekilde yapılandırmayı başarır. Sadece askerî kuvvetini değil, siyasî organizasyonunu ve özellikle kültür yönünden parlamasını da. Nitekim Beyrut Filistin Araştırmaları Merkezi, kendisini Arap dünyasının kültür kuruluşlarının birinci sırasına oturtan çok önemli bir inceleme ve araştırma faaliyetinde bulunur. Filistinliler için kültür, bir vatan hâline gelir. Arap ülkelerinin çoğunda Filistinliler ilmî araştırma, eğitim ve öğretim, serbest meslekler ve sanat dallarının üst kadrolarını meydana getirirler.

Ekim 1973'te Mısır, Suriye ve İsrail arasında savaş patlak verdiğinde, Filistin kurtuluş ordusu bütün kuvvetlerini kuzey, güney cephelerine seferber eder ve işgal altında-

ki topraklarda Filistinli işçilerin grevi, İsrail ekonomisinin bir kısmını felce uğratar.

Mısır birliklerinin "Bar-Lev hattı"nı aşmalarından sonra İsraililerin yenilmezliği masalının tuz buz olmaya başladığı ve Amerikalılar tarafından alelacele kurulan bir "hava köprüsü"nün İsrailileri güç bir durumdan çekip çıkardığı bu savaş esnasında Mısırlı ve Suriyeli yöneticilerin niyetleri açık bir şekilde ortaya çıktı. Askerî plânda, ilk başarılarından yararlanmak için hiçbir şey yapılmadı. Bu savaşın hedefinin bir Filistin devletinin kurulması için İsrailileri müzakere masasına oturmaya zorlamak olmadığı, fakat sadece İsrail'in sınırlarını sabitleştirmeye yönelik diplomatik girişimleri desteklemek olduğu apaçık ortadaydı. 1974'te yapılan İsrail-Suriye ve İsrail-Mısır ikili anlaşmaları, ayrıca 19 Kasım 1977'de (Mısır Devlet Başkanı) Sedat'ın İsrail'i ziyareti ve 1978 yazında İsrail, Sedat ve ABD arasında imzalanan Camp David anlaşmaları bu gerçeği gözler önüne serdi. Sina yarım adasında gülünç bir sınır düzeltilmesi mukabilinde Mısır yöneticisi, Filistin davasıyla her türlü dayanışmayı bir yana atarak, Begin'in sözde "otonomi" projesini kabul ediyordu. Bu projenin, daha önce de belirttiğimiz gibi, self determinasyonla hiçbir alâkası yoktu; tam aksine bu proje, otonom yönetime sadece sanal yetkiler bahşederek, siyonist devletin Arap işbirlikçileri tarafından yürürlüğe konulmuş, Batı Şeria'nın İsrail'e ilhakının ön belirtisini oluşturuyor; Kudüs'ün tamamını siyonistlerin ellerine bırakıyor; onlara işgal topraklarında yerleşim politikalarını devam ettirmeleri ve "güvenliğin sağlanması" bahanesiyle orada terör estirmeleri için bütün kolaylıklar sunuluyordu.

Enver Sedat'ın ihaneti, böylece güneyden emin duruma gelen Siyonistlere bütün güçlerini Lübnan'a karşı yığma imkânı verir. Bu ihanet, Amerika'nın Ortadoğu'ya müdahalesinin güçlenmesini ve Kissinger'ın, Filistinlilerin ve Arap ülkelerinin tamamının imkânlarını giderek daha fazla kısıtlayarak siyonist politikanın "küçük adımlarla" ilerletilmesine yönelik siyâsî zaferini de onaylıyordu.

O andan itibaren siyonistlerin ve Batılı suç ortaklarının bütün çabaları, Filistin direnişinin Lübnan üslerini imha etmeye ve bu ülkede İsrail devletinin varlığından bile öncelere uzanan şu siyonist hedefleri gerçekleştirmeye yönelecektir: Gerek düpedüz ilhak, gerekse 1954'ten beri Moşe Dayan'ın öngördüğü gibi⁸, İsrail'in himayesinde "Hıristiyan" denilen kukla bir devlet kurarak İsrail'in sınırlarını Litani ırmağına kadar uzatmak...

Lübnan kamuoyunu Filistin direnişine karşı kışkırtmak için İsraili yöneticiler Güney Lübnan ve hatta Beyrut üzerinde uçuşları ve bombardımanlarını artırdılar. Lübnan sağı ve ordusu, halka bu misillemelerin (çok önceden tasarlanmış plânlar olduğu hâlde) Filistinlilerin ülkede bulunuşundan kaynaklandığını tekrarlayarak, siyonistlerin provokasyonlarını daha bir yankılandırmaya gayret ediyordu.

Filistin direnişine yapılan saldırı, FKÖ'nün milletlerarası plânda gitgide artan bir itibar kazanması oranında azgınlaşıyordu.

O zamana kadar siyonistlerin ve onların Batılı kefillerinin çok etkili propagandası, kamuoyuna Siyonist İsrail Devleti'nin, başka hiçbir devletin sahip olmadığı, "tarihî" ve hatta "ilâhî" bir meşruluğa sahip olduğuna (hâlbuki bütün diğer devletler gibi o da "oldubittiler" ve güç ilişkilerinin neticesiydi) ve Filistin meselesinin de insanî şekilde düzenlenmesi gereken bir "mülteciler" meselesinden başka bir şey olmadığına inandırmayı başarmıştı.

Fakat sömürgecilikten yeni kurtulmuş halkların Birleşmiş Milletler'e girme oranı arttıkça Üçüncü Dünya Ülkeleri, Filistin direnişinin sömürgecilik karşıtı mücadelesinde kendisini bulmaya başladı. Siyonist masalına inanmak için geriye artık sadece Batılılar (bu eski sömürgeciler ve ABD) kalıyordu.

⁸ Bu noktaya getirilen açıklamalar için bkz: *Memoires de Moshe Sharett/Moshe Sharett'in Hatıraları*, 16 Mayıs 1954.

FKÖ böylece Bağlantısız Ülkeler Konferansı'nın ve (Üçüncü Dünya ülkelerinin gerçekte 107'sini bir araya toplayan) "Grup 77"nin üyesi oldu. 22 Kasım 1974'te Yaser Arafat, FKÖ'nün resmî temsilcisi sıfatıyla, BM'de konuşma yapmaya davet edildi ve konuşmasında, Filistin Temel Yasası'nın hedefinin, daha önce de gördüğümüz gibi, "Yahudileri denize dökmek" şeklindeki sözde Arap tehdidiyle ilgili İsrail propagandasının saçmalığını gözler önüne serdi. Yaser Arafat BM kürsüsünde açık ve net olarak şunu haykırdı: "Bizler yarınki Filistin için ortak umutlarımızdan söz ederken, bakış açımız bizimle barış içinde ve ayrımcılık yapmadan birlikte yaşamayı kabul eden Filistin'deki bütün Yahudileri de kapsıyor."

1977'de XIII. Filistin Millî Kongresi programını dönüş hakkı, self determinasyon hakkı ve bağımsız bir Filistin Devleti kurma hakkı olarak üç noktada özetlediği zaman, bu haklar kendisine daha önce BM Genel Assamblesi'in 3236 numaralı kararıyla kesin olarak tanınmış haklardı. 1975'te Birleşmiş Milletler bir "Filistin Halkının Zaman Aşımına Uğramayan Haklarını Uygulama Komitesi" kurmuştu. Bu karar 1980'de, özel bir oturum için toplanan Genel Assamble'de 112 lehte, 7 aleyhte (bunlardan biri de ABD idi) ve 27 çekimser oyla tasdik edildi.

FKÖ'nün sesine milletlerarasında bu kadar geniş çaplı kulak verildiğine göre, İsraili yöneticilerin bu gidişe ağır bir darbe indirmeleri artık âcil hâle geliyordu.

İşte bu sırada, onların emellerine hizmet etmek için tam "zamanında" bir "Lübnan iç savaşı" patlak verdi. Bu iç savaş çoktandır sürekli bir şekilde içten içe kaynıyordu. İmtiyazlı burjuva azınlığın sömürgeci Fransız işgalciyle işbirliği ettiği günden beri bu azınlık, geniş halk kesimlerinin aleyhine habire zenginleşiyor ve sömürgeciler sayesinde ekonomi ve siyasetin bütün dizginlerini elinde tutuyordu.

Dış plânda da bu kül altındaki krizin patlak vermesi, tam zamanında oldu. Çünkü Kissinger, İsrail'e her komşu ülkeyle ikili anlaşmalar yaptırarak her türlü Arap birliği

beklentisinin önünü almak için sayısız mekik dokumuştı. Eylül 1975'te ABD Mısır'dan İsrail'le olan anlaşmazlıklarını askerî değil barışçı yollarla çözme vaadini aldı. Mısır böylece oyun dışı bırakılınca İsraili yöneticiler, Lübnan'da istedikleri gibi at oynatmakta serbest kaldılar ve oradaki Filistinlilere ve ilerici güçlere karşı saldırılarını artırırlar. Filistinlilerle Lübnan solu arasındaki ittifakın iyiden iyiye pekişmesinden korkan, siyonistlerin o Falanjist paralı askerleri, 13 Nisan 1975'te Filistinli sivilleri katliâma tâbi tutarak yangına mahsus körükle giderler. Bu yangının zirve noktasını 12 Ağustos 1976'da Tel el-Zaatar Filistin kampının katliâmı oluşturur. Orada altı ay süren ve kampın üzerine her gün 40 bin mermi yağdırılan bir kuşatmadan sonra, enkaz altındaki hendeklerde bekleyen Filistin direnişçilerine karşı nihâî saldırı emri verilir. Bizzat milisler bu katliâm saldırısında bir veya iki bin ölü olduğu tahmininde bulunuyorlar.⁹

35 bin kişilik bir kamptan geriye sadece küller kalıyordu. Filistinlileri kovmak veya katletmek için 1969'da kurulmuş, bir tür Lübnanlı "Ku Klux Klan" olan faşist milis gücü, gizli "Tanzim" derneği, bu "iş" İsraili subayların izniyle yerine getiriyorlardı. Nitekim 1982'de Knesset'te Şaron, siyasî hasımlarına karşı Sabra ve Şatila'yı istismar eden Şimon Peres'i haşlarken bu gerçeği dile getirmişti: "*Filistinliler Tel el-Zaatar'da katliâma tâbi tutulurken İsraili subaylar neredeydiler? O dönemde siz Savunma Bakanı'ydınız!*"

Lübnan tam bir dağılma durumuna sürüklendiğinden, o sıra istilâ için en elverişli andı.

4 Haziran 1982 Cuma günü saat 15'i 15 geçe yedi bombardıman uçağı dalgası Beyrut üzerinde uçar ve Sabra ve Şatila Filistin kamplarını bombalar. Sayda yakınlarındaki Zahrani ırmağının etrafını bombardıman eder.

⁹ John Bullock, *Death of a country/Bir Ülkenin Ölüümü*, s. 180.

Bir gün önce, 3 Haziranda, Ariel Şaron ilân etmişti: *"Camp David anlaşmalarıyla FKÖ'nün siyasî ağırlığı daha önce kısmen nötralize edildi, yeterince değil. O yüzden kesin imhası için harekete geçmeliyiz."*

İsrail'in bahanelerinin tutarsızlığını gözler önüne sermiştik (FKÖ tarafından ölüme mahkûm edilen Ebu Nidal tarafından açıkça kabullenildiği hâlde, Londra'da bir İsraili diplomata yapılan suikast; bir sene önce yapılan ve FKÖ tarafından asla çığnenmeyen ateşkes anlaşması ortadayken "Celile'de Barış" harekâtı, vb.). Güney Lübnan'ı ilhak etme eski plânına göre, istilâ Evvelî nehri ve Sayda istikametinde devam eder.

6 Haziranda BM Güvenlik Konseyi'nde İrlanda tarafından teklif edilen ve İsrail'in bütün askerî güçlerini geri çekmesini isteyen karar oybirliğiyle kabul edilir. Ama İsraili yöneticiler, Amerikan hükümetinin oy vermesine rağmen, vetosunu kullanarak İsrail'in cezasız kalmasını sağlayacağından emindirler. Ertesi günden, yani 7 Hazirandan itibaren Amerika'nın BM'deki temsilcisi Bayan Kirkpatrick İsrail tezlerini savunur.

Kurulduğundan beri Ortadoğu'yu durmadan kan ve ateşe bulayan Siyonist İsrail Devleti'nin bu yeni saldırısından daha önce de bahsettik. Bu saldırılar siyonizmin mantığı gereğiydi.

Burada aynı konuya sadece, o saldırı neticesinde Filistin direnişine ne olduğunu incelemek için dönüyoruz.

Filistin direnişi, maddî unsurun insanî unsura galip gelmediği her seferinde yine de kahramanlığını ispat etmekten geri kalmaz. Meselâ Beaufort Şatosu göğüs göğse bir çarpışmadan sonra düşmüş ve orada Filistinliler en son ferdine kadar vuruşarak can vermişlerdir. Beyrut'ta bile Şaron başarısız olmuştur, çünkü topçu ve hava birliklerinin ağır bombardımanına rağmen direnişçiler teslim olmamıştır. Şaron için sadece iki yol kalmıştı: Biri, Beyrut'un tamamını imha etmektir (bunun için yeterli teknik imkâna sahipti, fakat İsrail'in ahlâki inandırıcılığı bütün

dünyada çoktan yok olduğu için, bu varsayım siyaseten düşünülemezdi). Öteki çözüm ise, bir sokak savaşı başlatmaktı. Şaron bunu göze alamadı, zira silâh ve malzemece üstünlük bu durumda belirleyici bir rol oynamayacağından, Filistinli direnişçiler gözü pekliği İsrail birliklerine çok pahalıya mal olur ve İsrail kamuoyu bile buna çok zor katlanırdı. O yüzden Şaron, İsrail ordusu tarafından donatılmış, silâhlendirilmiş ve (insan kasaplıklarına geceleyin bile devam edebilmeleri için füzelerle önleri aydınlatılarak) yönlendirilmiş paralı askerleri Falanjistleri Sabra ve Şatila Filistin kamplarına salıvererek intikam hırsını tatmin etmekle yetinmek mecburiyetinde kaldı.

Filistin direnişi şerefini sonuna kadar korudu. Bu korkunç imtihandan manevî itibarı artmış olarak çıktı, İsrail ise bütün dünyada kesin bir imaj kaybına uğradı.

Katliâm ve yıkımlardan iki sene sonra, işgal ordusu Lübnan'dan çekilmek zorunda kaldı ve en köle ruhlu "işbirlikçileri" dahi kendisinden uzaklaştılar. Bozguna uğrayan Nazi ordusunun 1945'te Oradour'da yaptığı gibi, İsrail ordusu da artık Lübnan'daki Direniş'e karşı saldırılarını artırmak, buldozerlerle köyleri yıkmak ve bütün bir halkın kendi birliklerini hırpalamasını terör yoluyla asgariye indirmeye çalışmak gibi yollara başvurmaya koyuldu. Askerî bir kaynakta şu hususa dikkat çekiliyordu: "*Bu, topyekûn bir savaş hâlini aldı. Artık yeni düşmanlar edinme riski var demek gülünç olur, çünkü artık çoktandır dostumuz kalmadı.*"¹⁰

Filistin direnişi için, Lübnan trajedisinden sonra, imkânlarının ve beklentilerinin bilânçosu nedir?

Dört buçuk* milyon nüfusu (yüzde 20'si Hıristiyan) olan Filistin halkı, bugün yurtsuz bir halktır.

¹⁰ *Le Monde* gazetesi, Cuma 22 Şubat 1985, Lübnan'daki muhabiri Jean-Pierre Langellier'ye verilen demeç.

* Burada ve aşağılarda verilen rakamlar 1986 yılına göredir, çev.

Bir milyon yedi yüz bini Filistin’de, beş yüz elli bini de hiçbir gerçek siyasî haklarının (parti kurma hakkı bile) olmadığı İsrail’de yaşar. Ekonomik yönden en aşağı ve en pis işlerde çalıştırılırlar. İsrail Devleti’nin kastlara bölünmüş toplumunda üçüncü tabaka vatandaşlarıdır. Bu kast sisteminin tepesinde, Avrupa (özellikle Rus, Polonyalı ve Alman) kökenli “Askenazlar” bulunur, onların ardından Arap ülkelerinden gelen “Sefaradlar” yer alır ve bu çifte yabancı işgalin karşısında, siyonist sömürgeciliğin topraklarını ellerinden aldığı, öz vatanlarında mülteci durumuna düşmüş, ırkçı bir tarzda muamele gören yerli Filistinliler görülür.

830 bin Filistinli Batı Şeria’da ve 450 bini de Gazze şeridinde yaşıyor. İşgalcinin dayattığı her türlü kötü muameleyle yüz yüze ve olağanüstü sıkıyönetim altındalar. Günden güne toprakları kemiriliyor, silâhtan arındırılmış bir toplum içinde silâhli gezme hakkına sahip yeni yerleşimciler tarafından mülkiyetleri çalınıyor. En ufak bir isyan hareketinde derhal asker takviyesi yapılabilmesi için ülkenin her bir yanı büyük otoban ağıyla kaplanmış bulunuyor. En güçlü koloniler, stratejik üsler oluşturmak için, bu otobanların kavşaklarına yerleştirilmiştir. FKÖ’ye bağlı oldukları için belediye başkanlarının görevden alınmasından ve polisiye terörden yılmadan sürekli gösteriler yapan halkın baş eğdirilemez reddine rağmen, bu güvenli bölgelere ayırma yöntemi, az çok etkili bir askerî direnişi fiilen imkânsız kılıyor. Daha önce tahlil ettiğimiz o riyakârca “özerklik statüsü” adı verilen projeler, Batı Şeria ve Gazze’de, Güney Afrika’nın “Bantustanlar/kapalı alanlar”ına benzer bir durumu gerçekleştirmeye yöneliktir.

Hem zaten, o “demir ökçe”nin de ötesinde, soygunlar ve sürgünlerden dolayı Filistinlilerin artık sadece bir azınlık hâline geldikleri bir Filistin’de iç direniş askerî bir biçim alamaz.

Askerî direnişin sınırdış hiçbir ülkede de artık hiçbir hareket üssü yok: Ne Mısır, ne Ürdün, ne Suriye, ne de

Lübnan'da. Buna karşılık, Lübnan'dan hareketle yeni, İslâmî, bir direniş şekli doğmuş bulunuyor.

Filistin direnişinin asıl gücü "Diaspora"sındadır. Bu diaspora, 3 milyondan fazla Filistinliden oluşmakta ve sayıca en kuvvetli oldukları yerleri Ürdün (bir milyondan fazla), Lübnan (350 bin), Kuveyt (300 bin), Suriye (220 bin), Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkeleri (yaklaşık 220 bin) oluşturmaktadır. Ayrıca Batı ülkelerinde de bulunuyorlar (ABD'de 100 binden fazla).

Bu "Diaspora"nın en dikkate değer yönü, her şeyden önce kültür seviyesinin yüksekliğidir. Filistinlilerin okur yazar oranı Arap dünyasının en yükseği olmakla kalmıyor, yüksek okul diploması olanlar bakımından da Filistinlilerin yüzdesi (130 bin, yani binde 35), on binlerce mühendisi, doktoru, öğretmen ve öğretim üyesiyle İsrail veya İngiltere'ninkinden daha yüksektir.

Filistin direnişinin geleceği, hem hâlâ Filistin'de yaşayan ve her ne şekilde olursa olsun siyonist işgalciyle "işbirliği yapmayan" Filistinlilerin alt edilmez iradesine ve bu "Diaspora"nın devasa ve birleşik gayretine bağlıdır. Elinde önemli finans kaynakları var; çünkü Batı ve Arap ülkelerindeki Filistinlilerin büyük bir kısmının hatırı sayılır servetleri bulunuyor.

İsraililerin sistemli (ve gelir getirici) bir şekilde yatırımlarını özellikle de "medya"ya yönlendirmek için kendi milyarlarca dolarını nasıl organize ettiklerini gördük.¹¹ Bu yatırımlar İsraililere, Batı'da basın, yayıncılık, radyo-telvizyon, film ve reklâmcılık üzerinde kesin bir denetim gücü sağlamıştır.

Kamuoyunu peşinden sürüklemek ve hükümetlere baskı yapmak için medya gücünün bu hayatî önemi, ne Arap ülkelerince kavranmıştır, ne de hatta Filistinlilerce.

Bunun zafere ermenin, yani "dönüş"ün belirleyici silâhı olduğunu, siyonistlerin uzun zamandan beri anladıkları gibi, görüp fark edememişlerdir.

¹¹ Yukarılarda bakınız: İsrail Devleti'nin finansmanı, s. 380.

Üstelik Filistinliler için siyonist "dönüş" miti de söz konusu değil (hiçbir zaman ayak basmadığı ve -Arthur Koestler'in "Onüçüncü Kabile" adını verdiği kabilenin durumunda olduğu gibi, İbranîlerin "oniki" kabilesiyle zürriyet, ırk veya tarihî bakımdan hiçbir bağı bulunmayan-hiçbir atasının asla oturmadığı bir toprağa "dönüş"ten nasıl bahsedilebilir?).

Filistinliler için söz konusu olan, 1948'den itibaren kovdukları ve atalarının kesintisiz olarak 4 000 yıl boyunca ekip biçtikleri bir toprağa dönüştür.

Filistin direnişinin başarısı, şu öncelikli hedefin gerçekleştirilmesine bağlıdır: Kamuoyunu yeniden yönlendirme gayesiyle "medya"ya hâkim olmak için merkezîleşmiş, sistemli ve çok şekilli bir organizasyondan hareketle, siyonistlerin ustaca imbikten geçirilmiş yüzyıllık yalanlarını, milyonlarca Batılı'nın bilincinde, nasıl bu kadar uzun süre kandırıldıklarının şaşkınlığını uyandırmak ve hakikati bütün çıplaklığıyla keşfettirmek...

O zaman, işte ancak o zaman. İsrail siyonizmi öldürücü darbeyi alacak ve milletlerarası kamu hukukunun içine imtiyazsız olarak girmek mecburiyetinde kalacaktır. Yahudi dininden veya Yahudi soyundan erkek ve kadınlar, siyasî siyonizmin ideolojik gerginlikten kurtulmuş olarak, işte o zaman Filistin direnişinin gerçek anlamını ve şu öncelikli ve nihâî hedefini anlayabileceklerdir: Yaser Arafat'ın da yazdığı gibi, Filistin'de, içlerinden hiçbiri diğerinin "uyruğu" olmaksızın, ortak İbrahîmî geleneğin birlik ve beraberliği içinde Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanları yaşatmak.

Filistin ve Kudüs o zaman tarihlerinin doruk noktasına erişecek.

Niçin Hz. Davut'un orasını kendisine başşehir edinmezden bin, Hz. İsa'nın ortaya çıkışından iki bin, Halife Hz. Ömer'in teslim almasından iki bin altı yüz küsur yıl önce Kenanlıların ve Yebusilerin kutsal şehri olan Kudüs "Ur Salim", evet, niçin o Kudüs, Musevi, Hıristiyan ve

Müslüman olmak üzere üç İbrahimî geleneğin dünya çağında başkenti, "kutsal şehri" olmasın?

O zaman Kudüs ve Filistin, buluşma yeri ve karşılıklı ilişkiler kavşağı olarak tarihlerinin en zirvesine erişecek ve Verimli Hilâl, kültürleri ve eserleri karşılıklı olarak dönlleyen binlerce yıllık tarihî misyonunu bir kere daha yerine getirebilecektir.

Buluşma yeri: Yahudiler Hz. İsa'yı Allah'ın elçisi olarak kabul etmeyi, Hıristiyanlar da Hz. Muhammed'i Allah'ın peygamberi olarak tanımayı reddederken, üç vahyedilmiş dinin ortak inancının atası olan Hz. İbrahim'in örneğini verdiği Allah'a kayıtsız şartsız teslim olma ruhuna sâdik kalan Müslümanlar, Hz. Musa ile Hz. İsa'yı Allah'ın elçileri olarak görür ve onlara bu niteliklerinden dolayı hürmet ederler.

İlişkiler kavşağı: Süper güçlerin birbirine meydan okuyan iki bloğu arasında bir kapışma yeri olmak yerine... Batı sömürgeciliğinin, Batı'nın bu köşesini Arap âleminin kalbine gömmek için siyonizme omuz vermeye karar verdiğinden beri, Verimli Hilâl ve onun bütünleyici parçası olan Filistin, Mezopotamya'dan Mısır'a, Hint Okyanusu'ndan Akdeniz'e ve Asya'dan Afrika'ya medeniyetleri ve insanları birbiriyle buluşturma gibi bin yıllık rolünü oynayamaz oldu. Şimdi burası siyonizmin hegemonyası altında temaslar toprağı değil, aksine doğunun ve batının iki bloğu arasında duvar ve sınır, İsrail'in kendisine kale vazifesi gördüğü Batı ile meydan okuyan Üçüncü Dünya arasında duvar ve sınırdır.

Kudüs yeniden bu buluşma ve ilişkiler kurma yeri olduğunda, bütün halklar Peygamber İşaya ile birlikte, yeni Kudüs'ün Allah tarafından aydınlatılmış olduğu için dünyayı aydınlattığını ve onun karanlıklar içinde diriliş umudu olduğunu söyleyebileceklerdir:

*Kalk ayağa ve ışık ol,
çünkü gelmede ışığın...
milletler senin ışığına doğru yürüyecekler. (İşaya, 60/1-3)*

... Yeni gökler yaratacağım
ve yeni bir yer,
böylece geçmiş hatırlanmayacak bir daha. (65/17)

... Dövüp sapan demirleri yapacaklar kılıçlarını
ve mızraklarını bağcı bıçakları.
Millet millete karşı kılıç kaldırmayacak
ve çocuklarımız öğrenmeyecek artık savaşı. (2/4)

SONUÇ

Paul Valery şöyle yazıyordu: *“Tarih, insan zihninin işlediği en tehlikeli üründür. İnsanı düşlere ve düşüncelere iter. Halkların başını döndürür, hafızalarına sahte hatıralar yerleştirir; onları büyüklük sayıklamalarına ya da uydurmaya dayanan sızıldanmalara götürür. Milletleri kindar, burnu büyük, çekilmez, içi boş insan toplulukları durumuna getirir.”*¹

Hiçbir yerde bu tehlike Filistin tarihinde görülenden daha büyük değildir.

Evet, Filistin için bu böyledir:

Hem Paul Valery'nin gözler önüne serdiği sebeplerden ötürü: Çünkü tarih, XIX. yüzyılın arkaik milliyetçiliklerini haklı gösterme ideolojisidir.

Hem de başka sebeplerden ötürü: Çünkü orada mitoloji çoğu zaman tarihin yerini alır.

Bu kitap, tarihin ve tarihî tartışmaların üstüne çıkma iddiası taşımıyor. Fakat Valery'nin düşündüğünün tersine, tarihi gelecek açısından sorgulamaya çalışıyor. Çünkü gerçek anlamda insanî olan yegâne tarih, yazılan değil yapılan tarihtir: Yani, geleceğin tarihi.

Gelecek, hiçlikten doğmaz. Onun yapısı bizi geçmişti sorgulamaya mecbur eder. Oradan ders alalım diye değil.

¹ Paul Valéry, *Regards sur le monde actuel/Günümüz Dünyasına Bakışlar*, Gallimard “La Pleiade”, c. 2, s. 935.

Onun sürekliliğini kavrayalım diye. Bu süreklilikler bazen organik ve hayat taşıyıcıdır, bazen de kemikleştiricidir, bazen yaratıcı kopmalardır, sahih "devrimler"dir, bazen de bizi bir karşı devrimle geçmişe ve nihilizme götüren, insanî yüzlü hiçbir geleceği başlatmayan basit inkârlardır.

Filistin tarihi üzerindeki bu uzun araştırmayla, her şeyden önce mitolojinin yerine tarihi oturtmayı, bu tür mitolojilerin doğuş sebeplerini hesaba katmayı ve onların çoğu zaman tarihle niçin iç içe girip tarihin yürüyüşünü yönlendirdiğini veya (saptırdığını) açıklamaya çalıştık. Onun için de bir toprak üzerinde ardı ardına baş gösteren olayları anlatmakla yetinmeyip, Filistin'in tarihini ve mitini halkların muhayyilesinden de takip ettik.

Don Quichotte, idealin gerçekten daha doğru olduğuna inanmakta haklıydı.

Çünkü mitin, tarihe bir şekil dayattığı ve akışını en iyiyeye, yani yaratıcı ütopya ya da en kötüye, yani haklı gösterme ideolojisine doğru değiştirdiği olur.

Tarihteki Filistin üzerine bu deneme, ilgili bütün mitolojilere karşı, kendisindeki devamlılıkla kopmayı birbirinden ayırarak, bölgenin tarihî seyrini göz önüne serme girişimidir.

A. Devamlılık

Filistin hiçbir zaman münferit bir varlık olmamıştır. Tarihinin devamlılığını yapan da zaten, ele alacağımız kopmalar dışında, onun bir buluşma, yakınlaşma ve bütünleşme yeri olmasıdır.

Bu yerlerde sentezler veya en azından kaynaşmalar gerçekleşir. Bütün Asya'dan kalkıp Avrupa veya Mağrip'e gitmek üzere Akdeniz'e ulaşan ticaret kervanlarından, Hint İmparatoru Asoka tarafından III. yüzyılda bütün dünyaya gönderilen Budist misyonerlere kadar... Nitekim o Budistlerden Filistin'e gelenler oraya yerleşip kalırlar.

Verimli Hilâl'in bütününden ayrılamayan Filistin, medeniyetler diyalogunun devamlılık diyarıdır.

Her şeyden önce de, göçebelerin, Arabistan'dan Mezopotamya'ya, Suriye'ye, Filistin'e ve Mısır'a kasırga gibi burgaçlanan sürekli göçleriyle kurulur bu diyalog. Onlar sayesinde dünyanın en büyük ve en eski iki medeniyeti, yani Verimli Hilâl ile Mısır medeniyetleri bu kavşakta karşılıklı olarak birbirlerini zenginleştirirler.

Hindistan'dan İran'a Asya'nın ve Mısır yoluyla da Afrika'nın bütün ilhamlarının imtiyazlı buluşma noktası olan bu yerde, Gılgamış'ın Faustçu destanından Akhenaton'un büyük tek tanrıca hayaline kadar, en yüce ruhanîliklerin yankıları çınladı.

Böylelikle de Filistin ilâhî mesajların toprağı oldu. Çünkü İsrail peygamberlerinin yüce sesleri burada yankılandı; Hz. İsa'nın kıyamı burada gerçekleşti; İslâm buraya önceki bütün peygamberleri aynı Allah'ın elçileri olarak tanımaya geldi: Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed.

Akdenizli Batı'yla bağlar burada kuruldu: Filistinliler ve Fenikeliler, Kartaca'dan, ileride Marsilya olacak ve "Doğu'nun kapısı" olmakla gururlanacak Phocée'ye ve bütün Akdeniz'e buradan açıldılar.

Burası yabancı hegemonyaların seller gibi boşanmasına da şahit oldu: Persler ve Mısırlılar, Büyük İskender ve Romalılar, Moğollar ve Haçlılar, İngilizler ve Siyonistler.

B. Kopmalar

Belli başlı kopmalar, Batı'nın burasını tecrit edilmiş bir iç toprağı hâline getirme girişimleri yüzünden olmuştur. O durumda Filistin kendi içine kapatılıyordu. On dört asırdan beri parçası olduğu Verimli Hilâl'den ve Arap dünyasından koparılıyor, Asya ile Afrika, Doğu ile Batı arasında oynadığı kavşak rolü elinden alınıyordu. Çünkü

oraya tamamen Batılı bir devlet dikilecekti. Batı'nın eklen-tisi olarak bu devletin yapay hayatı da, ancak Batı'nın pa-ra ve silâhına bağımlı olmakla mümkün olacaktı.

En dikkate değer iki girişim, XII. ve XIII. yüzyılların se-kiz Haçlı Seferinin istilâsı ile bir asırdır süren siyonist sö-mürgeciliğin altı göç dalgasının istilâsı oldu.

Haçlı Seferleri tecrübesi, iki yüz sene süren, bitmek bil-mez bir savaş deneyimi oldu ve bir bozgun ile bu istilânın toptan reddedişiyile kapandı. Bir ordu, ne kadar güçlü olur-sa olsun ve teknik ve donanımı ne kadar üstün olursa olsun, bir halkın iradesine sonsuza dek kendisini zorla benimsete-mez. Vietnam'dan Cezayir'e bütün sömürgeciliklerin nihâf yıkılışı, bir ordunun bir halkla çatışması, bazı katliâmlardan sonra, değişmez bir şekilde ordunun bozgunuyla sona erer.

Siyonizm Filistin'i ancak iki savaş sayesinde ele geçirebil-di ve bugüne kadar da ancak beş savaşla orada tutunabildi.

Birinci zaferini (1917 Balfour Bildirisi) ancak, Osmanlı İm-paratorluğu'nu parçalamayı hedefleyen sömürgeci güçlerin rekabet oyununa katılarak kazanabildi; bu mirastan bir pay alma vaadini de ancak Birinci Dünya Savaşı'nda Alman-ya'nın önüne geçmeye ve siyonistlerin desteğiyle ABD'yi kendi safına çekmeye çalışan İngiltere'den elde edebildi.

Filistin'e göç dalgalarına gelince, sadece üçüncü dalga (1919-1923), Filistin'de 1914'teki Yahudi nüfusun seviyesi-ni yakalama imkânı verdi: 85 000.

Dördüncü dalga (1924-1932), 89 000 göçmen getirdi. Sırf siyonizme olan inançları yüzünden harekete geçen, hatta dünyadaki siyonist para yardımı toplamalarıyla maddeten de desteklenip teşvik edilen, üstelik de arkalarında İngiliz himayesi bulunan yeni göçmen sayısı o kadar az oldu ki, "1927'de ilk defa, dışarıya göç içeriye göçü geride bıraktı".² Siyo-nist proje daha o zaman başarısızlığa mahkûm olmuştu.

Siyonist proje, Siyonist yöneticilere Filistin'e çok bü-yük sayıda Yahudi'yi zorla göç ettirme imkânı tanıyan

² *American Jewish Yearbook/Amerikan Yahudi Yıllığı*, s. 53.

Hitler'in Yahudi karşıtı politikası sayesinde "kurtuldu": "Alman Yahudileri'nin Yerleştirilmesi Merkez Bürosu, siyonist olmadığı hâlde sertifika isteyen kimseleri dışlamakla işe başladı. Filistin'in ihtiyaç ve çıkarları, Yahudilere kurtuluş getirme stratejisinden, bu durumda, daha ağır basıyordu."³

Böylece, "Alman Yahudileri şu iki seçenek arasında kalıyorlardı: Ya siyonistler tarafından kurulan 'beyin yıkama kampları'ndan geçip Filistin'e gitmek, ya da toplama kamplarında yok olup gitmek."⁴

Bu amaç birliğinin sonucu kazançlı oldu: 1929'dan 1933'e 188 000 Yahudi Filistin'e giriş yapar; Hitler'in iktidara gelişi bu hareketi hızlandırır: 1933'ten 1939'a Filistin'e 215 000 giriş olur. Siyonist yöneticilerin baskısı yüzünden, Almanya'da baskı gören Yahudilerin ülkelerine kabulüne müttefiklerin sınırlama getirmesiyle, 1946'da Filistin'deki Yahudi nüfusu 608 000'e yükselir (o sırada orada 1 milyon 237 000 Arap yaşıyordu).

İki Dünya Savaşı'ndan doğan Siyonist İsrail Devleti, bugüne kadar beş savaşla ayakta kalabilmiştir: 1948'deki, (İngiltere ve Fransa'nın suç ortaklığıyla) 1956'daki savaş, yaptığı ilhaklarla 1973 savaşını kaçınılmaz kılan 1967 saldırısı, son olarak da 1982'de yapılan Lübnan istilâsı.

Bu askerî etkinliğine rağmen İsrail siyonizmi yeniden 1927'deki gibi tıkanma duruma gelmiştir. Çünkü içeriye göç, dışarıya göçü telâfi edemiyor. Şu temel sebeplerden ötürü: Her şeyden önce, yöneticilerinin savaşçı siyaseti sebebiyle İsrail Devleti, Yahudilerin en az güvende olduğu ülkedir. Diaspora'nın güvenliği bile, İsrail'in siyonist yöneticilerinin *haksızlıklarından* kaynaklanan öfke ve de bu devletin dışarıdan aldığı gitgide ağırlaşan malî ödenekler yüzünden ileride tehdit altına girebilir; öyle bir devlet ki,

³ Davidowicz (Lucy S.), *La guerre contre les Juifs (1933-1945)/Yahudilere Karşı Savaş (1933-1945)*, Hachette Yayınları, 1977, s. 306.

⁴ H. G. Schaffer: *The soviet treatment of the Jews/Yahudilere Sovyet Muamelesi*, New York, 1974, s. 79.

giderek artan miktarda onca dolar pompalanmasına rağmen, her zaman iflâsın eşiğindeki bir ekonominin aleyhine olarak, bütçesinin en büyük kısmını savaşa ayırıyor.

Günümüzde tek arta kalanları İsrail ve Güney Afrika* olan *sömürgecilik* işte böyle suni bir şekilde ayakta tutuluyor.

Süpergüçler** tarafından yönetilen “iki blok” a karşı bağımlılıkla git gide çağ dışı hâle gelen ve modası geçen *milliyetçilik* aynı şekilde yapay olarak sürdürülmeye çalışılıyor.

Bu İsrail milliyetçiliği, Filistin’de tarihen hiçbir zaman “millet” olamadığı için çok daha fazla yapay bir milliyetçiliktir. Nitekim Hz. Davut’un Krallığı zamanında bile, orada bir Yahudi milleti olmadı. Çünkü (Filistinlerin egemenliğindeki) sahil kısmı asla bu krallığın bir parçası değildi; Kudüs ise Hz. Davut’un İbrani olmayan paralı askerlerince fethedilen ve hâkim olunan, Yahuda ile İsrail arasındaki “Davut Şehri” idi.

Bu siyasî yapı öyle kırılğan ve öyle istikrarsızdı ki, otonom bir kültürün gelişmesine izin vermiyordu. Nitekim Hz. Süleyman, Mabel’i diktirdiğinde, Sur Kralı Hiram’dan istediği Filistinler tarafından plânları çizilmiş, inşaatı gerçekleştirilmiş ve tezyinatı yapılmıştı.⁵ Dört bin

* Kitabın yazıldığı dönemde Güney Afrika ırk ayırmacılığı yapan, çok küçük bir azınlık olan Beyazların geniş Siyahi kitleleri ezdiği sömürgeci bir ülkeydi. Dış dünyanın şiddetlenen ambargosu yüzünden 1990 ve 1991’de yavaş yavaş demokratikleşmeye başlayan bu ülke 1994’te ilk siyahi başkanı Nelson Mandela’yı seçerek Beyazların zulmünden kurtuldu, çev.

** Eserin kaleme alındığı 1986’da Sovyetler Birliği ayakta idi ve dünya bir yanda ABD ve diğer yanda SSCB olmak üzere iki süpergücün etkisiyle iki bloğa bölünmüş durumdaydı, çev.

⁵ Bu durum, “Mabel”i bulma bahanesiyle başlatılan “arkeolojik kazılar”ın boşunlığını apaçık gözler önüne serer. Çünkü en iyi hâlde bile ondan kalsa kalsa pek ufak kalıntılar kalırdı, böylesi kalıntılar bulunup çıkarılsa dahi, onlar da “Filistin”e adını vermiş olan “Filistinler”in kültürünün bir ispatı olur. Geri kalanında ise, bulunsa bulunsa, “ağlama duvarı” adı verilen (Herode/Herodus tarafından inşa ettirilmiş) Roma duvarının uzantıları bulunabilir. Bu kazıların asıl sebebi, İslâm medeniyetinin muhteşem sanat eserlerinin âbideleri olan Mescid-i Aksâ ile Kubbetüs sahra’yı sarsmak ve çökertmektir.

yıllık tarih içinde bir İbranî Devleti ancak Hz. Davut ve Hz. Süleyman'la 78 ve Makkabelerle de 100 yıllık bir varlığa sahip olmuştur.

Bir simetrik hata da "Filistin milleti"nden bahsetmekle işlenir. Çünkü Filistin halkının haklı mücadelesi, kelime-nin Batılı anlamıyla "milliyetçi" bir mücadele değildir. Niteki bu mücadele, bir taraftan, ataları tarafından ekilip biçilmiş bir toprağa "dönüş", diğer taraftan da, Arap camiasının ve "ümme't"in yeniden tamamlayıcı bir parçası olma mücadelesidir.

İsrail'in milliyetçiliği konusunda Avrupalıların (Avusturya ve Yunanistan hâriç) tutumu, tarihe, Avrupa'nın ekonomik çıkarlarına, barışın siyasî gereklerine ve dünyanın manevî geleceğine karşıdır.

Tarihe karşıdır. Bu denemenin birinci bölümünde, Verimli Hilâl'in oluşturduğu devasa medeniyet potasının tarihî anlamı gözler önüne serdik. Bu rolün sadece çarpıcı iki örneğini verecek olursak: Beyrut, asırlar boyu, tâ eski çağlardan beri, Çin'den gelen "ipek yolu"nun varış noktalarından biri olmuştur. Şehir sadece ipek atölyeleriyle değil, Roma İmparatorluğu ile Çin İmparatorluğu'nun bilmedikleri kadîm bir kültürün taşıyıcısı olmakla da meşhurdu. Bir dünyanın açık toplumlarına ters düşen imparatorlukların kapalı toplumları, orada ticaretten kültüre varıncaya kadar büyük insanî alışveriş ağları dokuyorlardı.

Bir başka örnek, Tedmür/Palmira örneğidir. Burasının, Akdeniz'den Hindistan'a uzanan ve ekonomiler ile medeniyetlerin karşılıklı zenginleşmesini sağlayan devasa yol şebekesinin organizasyonu içinde oynadığı önemli rolden daha önce bahsetmiştik.

Romalılar Tedmür/Palmira'yı yerle bir ettiler. Araplar bin sene sonra Kurtuba'yı kurdular. "Verimli Hilâl"in ve onun ruhunun bu mirasçıları, Kurtuba Cami-

Üniversitesi'yle kültür menzillerinden birini gerçekleştiriyorlardı. İşte bütün Batı'nın üzerine üç yüzyıl boyunca Doğu'nun, Eski Yunan'ın ve Hindistan'ın bilim ve bilgelikleri oradan ışıldayıp yayılacaktır; üstelik bilim ve bilgelik eserlerinin sadece tercümeleri de değil, yaşayan bir İslâm'ın yeni sentezleri ve yaratıcı geliştirmeleriyle sunulacaktır onlar. Bu medeniyet sahasının öbür ucunda, Bağdat'ta ve Basra Körfezi'ne yakın Cündişapur'a kadar uzanan bölgede, İslâm dünyasının, Grek âleminin ve Hindistan'ın tabipleri ve hekimleri el birliği ediyorlardı. İslâm dünyası, üç bin yıl önce Verimli Hilâl halkları tarafından açılmış yolda, insanın insanîleştirilmesinde o eşsiz pota vazifesini görüyordu.

Beş bin yıldan beri ilk defa, bu insanîleştirme hareketini tersine çevirme girişimine şahit oluyoruz. Çünkü tarih boyunca bu bölge dış istilâlar ve işgaller gördü, fakat onlardan hiçbiri yerlileri ya kovmayı ya da imha etmeyi kendisine gaye edinmedi. Romalılar, Haçlılar, hatta İngiliz sömürgeciler, garnizonlarını kurmak ve topraklara hâkim olup halkını sömürmek için ülkeyi işgal etmekle yetindiler. Siyonistin maksadı, görülmemiş, duyulmamış bir şeydir: Bir halkın yerine başka bir halkı oturtmak ve bir medeniyetin yerine bir başka medeniyeti yerleştirmek:

"Yahudi Devleti" kitabında (s. 95) "*Biz orada Avrupa için Asya'ya karşı siperin bir parçası olacağız, barbarlığa karşı medeniyetin ileri karakolu vazifesini göreceğiz*" (bu ifade, bir medeniyetin/Verimli Hilâl ve İslâm medeniyetinin inkârı demektir) diye ilân eden Herzl'den, 15 Haziran 1969 tarihli "Sunday Times" a, "*Filistinliler yoktur. Sanki Filistin'de kendilerini Filistin halkı olarak gören Filistinli bir halk varmış da, sanki biz onları kapıya koymuşuz ve ellerinden memleketlerini almışız. Yok ki onlar*" (bu ifade de, bir halkın inkârı demektir) diye demeye veren Madam Golda Meir'e kadar...

Bu arada İsrail'in şu temel kanunlarını da unutmayalım: Özellikle de 1953 ve 1956'da kabul edilen Millî Yahudi Fonu (Keren Kayemet) ve İmar Fonu (Keren Kayesod)

kanunlarını... Bu kanunlar, toprakların “*Yahudi olmayana satılmayacağını ve kiralanamayacağını*” hükme bağlar (toprağa kadar uzanan ırkçı inkârcılık).

Yukarıdaki üç durumda söz konusu olan, tarihte görülmemiş kökten yeni bir girişimdir: Bir medeniyetin yerine diğer bir medeniyeti koymak (Verimli Hilâl’inkini inkâr ve imha ederek Batı’ninkini); bir halkın yerine bir başkasını koymak (bütün dünyadan kopup gelen istilâcıların yerli Arap halkı bertaraf etmesi); dört bin yıldan beri ekip biçenlerin elinden toprağını gasbedip, yüzde 99’unun bu toprakta yaşamış tek bir atası bile bulunmayan göçmenlere (tarihî ve ırkî mitler üreterek) “ebediyen” vermek için, toprak mülkiyetine ırkçı bir kriter dayatmak.

“Asimilasyon”un (yani bizim dinî inancımızı paylaşmayan insanlarla ortak bir medeniyet inşasının) siyonist reddiyle başlayıp Arapların halkına, toprağına ve medeniyetine kadar uzanan böylesine bir başkasını ret, gerçek tarihte, o da en azından başlangıçta, önceden tasarlanmadan, Batılılar tarafından Amerikan yerlilerinin geri itilmesi ve imhasıyla sadece bir kere meydana gelen ve bir diğer kere de, o da hedefine ulaşmaksızın, Hitler’in Aryanizm’in ırkçı miti adına Slavların ve bu arada da “Yahudi”lerin kökünü kazımayı hayal eden tarihî fantazyası içinde görülen bir fenomendir.

Sonuçlar bütün insanlık için öldürücü olmuştur. Verimli Hilâl’in “açık” medeniyetinin en eski ocağına dayatılan bu toplu kültür emperyalizmi girişimi, sadece onun yenedirtilmesini ve bütün cihana insanî yüzlü bir geleceğin inşasına yapabileceği katkıları engellemekle kalmaz. Aynı zamanda böylesi derinlikte bir saldırı bütün cemaatlerin yobazlıklarını da besler. En başta da Siyonist İsrail Devleti’nin yobazlarını... Çünkü orada “dinî partiler” ve hahamlık (sayıca az olmalarına rağmen), bu saldırıyı haklı göstermek için gerekli mitik ve ideolojik bahaneleri sağlayarak çok önemli bir rol oynarlar. İlaham Meir Kahane’nin durumu manidardır: Onun kanlı ve tahripkâr he-

zeyanları* İsraili yöneticiler tarafından bütünüyle dikka- te alınmayabilir, fakat bu yöneticiler onun sadece aşırılık- larını ve beceriksizliklerini kınayabilirler. Fakat prensip olarak karşı çıkamazlar, çünkü uç noktalarına kadar götürüldüğünde siyonizmin iç mantığı bu Haham'ın teklifle- riyle çelişmez. Bu temel üzerinde Knesset'e milletvekili seçilebilmesi ve böylece milletvekilliği dokunulmazlıkla- rından yararlanabilmesi de manidardır.

Siyonist saldırı ve onun yayılma projeleri, tehdit altın- daki kimliklerini, en kötü şekilde, korumaya kalkışan bü- tün Arap milliyetçiliklerinin ve bütün Müslüman yobaz- lıkların da gıdasıdır.

İşte bu yüzden Filistin direnişi, askerî başarısızlıkları ne olursa olsun, evrensel değeri olan misyonu üstlenmiş; yani, Verimli Hilâl'in binlerce yıllık işlevi doğrultusunda, medeniyeti medeniyetle savunmanın tarihî görevini omuzlamıştır.

Filistin probleminin burada kısmî, (Batılı anlamda) "millî" çözümü söz konusu olamaz. Mümkün olan tek çö- züm, ancak Verimli Hilâl'in bütünü için bulunabilecek çö- zümdür. Çünkü Filistin Verimli Hilâl'in içinde ayrı bir varlık değildir, hiçbir zaman da olmamıştır.

Arap âlemi ancak Verimli Hilâl'in manevî mirasını ve emperyal Batı'nın ve onun Filistin'deki siyonist kuyruğu- nun kapalı anlayışının tersine, Verimli Hilâl'in "açık" top- lum ve inanç anlayışını üstlenerek yaşayabilir ve gerçek bir Rönesans gerçekleştirebilir.

Bugünkü Arap dünyasının en büyük iki zaafı, siyasî milliyetçilikleri ve dinî yobazlıklarıyla, bu mirasa sadakat- sizliğinden kaynaklanıyor.

Filistin "diaspora"sının en büyük misyonu, işte bu iki öldürücü hastalıktan kurtulmaya yardım etmek olmalıdır.

* Haham Meir Kahane, terösit bir grup kurmuş, Filsitin'den bütün Arapların gönüllü veya gönülsüz sürülüp çıkarılmalarını, Mescid-i Aksâ ile Kubbetüs- sahrâ'nun yıkılıp yerine Süleyman Mâbedi'nin yapılmasını teklif etmişti çev.

“Milliyetçi” bir direniş, tıpkı diğer Arap milliyetçilikleri gibi, kendisini bitkisel hayata girmeye mahkûm eder.

Bir diğer misyonu da, bu diasporanın içinde Müslüman veya Hıristiyan farklı dinî inanıştan Araplar ortaklaşa faaliyet gösterdiği için, Arap ülkelerini İbrahimî imanın birliğinin ve onun yeni yaratıcı imkânlarının bilincine vardırarak dinî yobazlıklarını aşmalarına, İslâm’ın, Hıristiyanlık’ın ve Musevilik’in canlı kaynaklarına dönmeye yardım etmek olmalıdır.

Avrupa tarihinin bir değişmezi/sâbitesi, Filistin’in tarihî işlevinin iki defa (Haçlılar ile sömürgecilik ve onun uzantısı siyonizm tarafından) durdurulması dışında, Doğu’yla sıkı bağlar kurmaktır; bu sadece Avrupa, Asya’nın bir yarımadası olduğundan değil, ruhî köklerini de oradan aldığı için...

Bütün Sokrates öncesi felsefe, Milet’li Thales, Elea’lı Parmenides ve Zenon, Efes’li Heraklit ve daha niceleriyle Pers İmparatorluğu’un bir eyaleti olan Küçük Asya/Anadolu’da gelişti ve Asya’nın yeniden Helen dünyasını kurtuluş dinleriyle verimli hâle getirmesine kadar sadece Med savaşları kısa süreli bir kapanmaya yol açtı. Bu arada Afrika, özellikle de Mısır, Pisagor ve Eflâtun’a ilk ilhamlarını taşıyordu. Büyük İskender’sle, İndus’e kadar yaptığı at koşturmasında, Helenizmi Asya’ya bağlama hayalinin peşindeydi. Subay ve askerlerinin İranlı kadınlarla evlenmeleri, bu rüyanın muhteşem bir kutlaması oldu; Grek sanatıyla İran sanatının sentezi olan Gandhara ve Hint sanatı ise, o dönemin en büyüleyici kalıntısıdır. “Eski Helen dünyası Şehir Devlet’in çökmesiyle öldüğü” sırada, Büyük İskender “yeni bir dünya keşfetme”yi denedi. “Böylelikle, Büyük İskender oralardan geçtiğinde, Grek bilgeliği ile Hindu bilgeliği birbirine dokundular”⁶. Derken Afri-

⁶ Andre Bonnard, *Civilisation grecque, d’Euripide à Alexandre/Oripides’ten İskenderiye’ye Grek Medeniyeti*, s. 169-184.

ka'da İskenderiye, Asya'nın Afrika'nın ve Akdeniz Avrupa-sı'nın kavşağında, bütün Akdeniz'in ruhî parıldamasının en büyük merkezi hâline geliyordu.

Askerlerinin ve komutanlarının daha uzağa, evrensel diyalogu ve kültürlerin kaynaşmasını sağlayacak rüyaya doğru gitmeyi reddettikleri anda Büyük İskender, Plutarkhos'un anlattığına göre, İndus nehrinin kenarında, isyankâr ordusuna şöyle hitap etti : *"Hepiniz gitmek istediğinize göre, haydi dönün memleketinize! Hiksosları ve Tanaisleri yenen Dionysius'tan başkası geçemediği hâlde İndus nehrini de geçen kralınıza sırt döndüğünüzü ilan edin! Kralınızı koruma görevini de yenilgiye uğrayanlara bıraktığınızı söyleyin! Anlatın bunların hepsini! Belki bu ahlâkî davranışımız karşısında insanların gözünde muhteşem, ilâhların katında da mukaddes görünürsünüz... Haydi, gidin!"*

Ardından çadırına çekildi. Daha sonra da ordusunun Yunanistan'a doğru yola çıkmaması için Persli komutanlarına emirler verdi."

Afrika seferi konusunda da Plutarkhos bize şunları anlatır: *"Büyük İskender, Mısır filozofu Absimon'u dinlemeye can atardı, çünkü onun 'Allah insanların kralıdır... Bütün insanların ortak babasıdır... O, iyi insanları iyi kullarıyla tanıştıtır' şeklindeki sözlerini duyunca çok memnun olmuştu."*⁸ Doğu ile bağlantı kurulduktan sonra, iyilik yapanlarla kötülük yapanlar arasında fark gözetmeksizin, tüm insanların babası ve tek ilâh fikri konusunda, Greklerle Barbarlar arasındaki Helenik çatışma baş gösterdi.*

⁷ Plutarkhos, *Vie d'Alexandre/Büyük İskender'in Hayatı*, zikreden Bonnard, s. 195.

⁸ Age., s. 194.

* Son dört paragraf eserin elimizde bulunan Fransızca baskısında yer almıyor, bizdeki baskısında sadece 7 ve 8 nolu dipnotları bulunuyor. Biz bu paragrafları Arapça tercümesinden çevirdik. Kitap maalesef piyasada olmadığı için aslını görmediğimiz bu paragrafların Arapçaya ve oradan da dilimize doğru olarak aktarılıp aktarılmadığından pek emin değiliz. İleride o paragrafların Fransızcalarını bulursak, orijinalinden çevirebilmeyi ümit ediyoruz, çv.

Filistin'deki Kudüs'ten, Suriye'deki Antakya'dan, Mısır'daki İskenderiye'den yola çıkan o evrensel mesajın taşıyıcısı, ilk Hıristiyan toplulukları Batı'ya doğru kafilâle ilelerlediler. Ayrıca Ortadoğu'da da, (günümüz Türkiye'sindeki) Kapadokya'nın veya (günümüz Türkiye'sindeki) Antakya'nın "Grek Pederler"i, yeni dini en iyi temsil ederek ışıldattılar, tıpkı (günümüz Mısır'ındaki) İskenderiye'de ve Lâtinler için de (bugünkü Tunus'taki) Kartaca'da Aziz Augustin'le yapıldığı gibi...

Çok daha sonraları, 797'de, Charlemagne/Şarlmány, Batı'nın İmparatoru olmadan önce, Müslümanların Halifesi Harun Reşid'le müttefik oluyordu, tıpkı 1553'te, I. François/Fransuva'nın Osmanlı İmparatorluğu'nun Sultanı Muhteşem Süleyman'la ittifak yaptığı gibi.

Kanlı hegemonya iddialarıyla birlikte Haçlıların, sömürgeciliğin ve siyonizmin bayağı hesapları, Doğu ile Batı arasındaki binlerce yıllık bu karşılıklı zenginleşmenin tam tersi istikamette yol alır.

Üstelik bu, Avrupa'nın en büyük ekonomik, siyasî ve ruhî beklentilerinin de aleyhinedir.

Bugün iktisadî açıdan Avrupa, petrol temini bakımından yüzde 52 Ortadoğu'ya ve yüzde 70 Arap dünyasına ve Fransa enerjisi yönünden de Cezayir gazına bağımlıdır. Fransa'nın sadece Cezayir'le, İsrail'den dört kat daha önemli ticarî ilişkisi vardır.

Bütün Avrupa için de aynı şey söz konusudur.⁹ Arap ülkelerinin ihracatının yarısı, kendi ihracatının yüzde 12'sini bu ülkelere (ABD'ye olan yüzde 11'le karşılaştırın) yapan Avrupa Topluluğu'na yöneliyor.¹⁰ Müşteri olarak da, tedarikçi olarak da Arap ülkeleri böylece Avrupa'nın birinci ortağıdır.

⁹ Bkz: Bernard Granotier, *Israel, cause de la troisième guerre mondiale/Üçüncü Dünya Savaşı'nın Sebebi İsrail*, L'Harmattan Yayınları, 1982, s. 244-248.

¹⁰ Dış Ticaret İstatistikleri, s. 20 ve *Problèmes économiques et sociaux/Ekonomik ve Sosyal Problemler*, no. 425, 9 Ekim 1981.

Ekonomik temelleri zaten mevcut, o yüzden Avrupa ile Müslüman “ümme”i arasında, Avrupa ile bağlantısız Üçüncü Dünya arasında her zaman kurulacak sıkı bir birliktelikle bu temeller rahat rahat genişletilebilir.

Sadece bu birliktelik, iki blok arasındaki dünyanın kutuplaşmasından ve bütün gezegenimize iki süper gücün ortak hegemonyasından kurtulma imkânı sağlayabilir.

Bugün dünya barışının, yani şu anki imha etme tekniğindeki gelişme düzeyimiz göz önüne alındığında, dünyanın ayakta kalmasının kendisine bağlı olduğu en önemli siyasî sorun budur.

- Aslında bütün oyun siyasî plânda oynanıyor. Ne “Üçüncü Dünya” tek başına, ne de bölünmüş ve Doğu’dan kopmuş Avrupa, iki blokun intihar sistemini kırabilecek bir güç oluşturabilir. Bundan dolayı, “bağlantısız” olarak kalma iradelerine rağmen Üçüncü Dünya ülkeleri, dayanılmaz bir çekim gücüyle, bloklardan birinin veya öbürünün çekim alanına girerek sallanıyor veya birbirinden ayrılıyor, Avrupa ise tabii ki Batı ve Doğu diye hâlâ ikiye bölünüyor.*

Batı Avrupa’da, Almanya başta olmak üzere, halklar ABD karşısında gitgide daha çok bağımlı olma tehlikesini hissediyorlar. İngiltere için tam bağımlılık olan bu durum, esas itibariyle, Yunanistan ile Avusturya’nın çabalarına rağmen, Avrupa’nın bütün geri kalanı için de geçerlidir.

“Üçüncü Dünya” ve Avrupa, doğrudan doğruya asla birbirleriyle çatışmaya girmeyen, fakat Asya, Lâtin Amerika, Afrika, Ortadoğu ve Avrupa’da aracı şahıslarla vuruşan iki “Büyük”ün satranç tahtasında piyon vazifesi görüyor. İkisi de, son petro-dolarlarına kadar Müslümanları kendi aralarında boğuşturmak ve Avrupalıları da birbirleriyle son Avrupa-füzesine kadar vuruşturmaktan memnundur.

* Daha önce de belirttiğimiz gibi bu eser 1986 yılında kaleme alındığı için o zamanlar iki süper güç ABİ ve SSCB’nin oluşturduğu iki blok devam ediyor ve Almanya bile bölünmüş hâlde bulunuyordu, çev.

Avrupa'nın bağımlılığı, Filistin sorunu konusunda bütün çıplaklığıyla kendisini göstermektedir, zira hiçbir yerde gelip geçici sözlerle gerçek tutumlar arasındaki uçurum bu kadar büyük olmamıştır.

Meselâ, 12 ve 13 Haziran 1980'de Venedik'te toplanan Dokuzlar Avrupa'sı zirvesinde, "*Filistin halkı self determinasyon hakkını istediği gibi kullanabilmelidir*" açıklaması yapılır. Tek taraflı olarak "*Kudüs'ün statüsünü değiştirme amacı güden*" her teşebbüse karşı olunduğu söylenir. Lübnan konusunda da aynı Dokuzlar yine 13 Haziran 1980 günü "*Lübnan topraklarının bütünlüğüne halel verebilecek her türlü harekete son verilmesi*" çağrısında bulunur. Hâl böyleyken (bu Dokuzlar içinde yer alan) Fransa'nın yeni Cumhurbaşkanı ilk resmî ziyaretini, İsrail'e yapar. Aslında ılımlı bir Arap devlet adamı olan Birleşik Arap Emirlikleri Başkanı Şeyh Zâyed'in de dikkat çektiği gibi, "*Knesset'te yaptığı konuşmada Mitterand, Filistin sorunuyla ilgili tavrı koy-maktan çok uzaktı, Golan'ın ilhakını bile kınamadı*"¹¹, bununla da kalmaz, Kudüs'e gitmeyi kabul etmekle, bu şehrin ilhâkını da destekler.

Daha önce, 7 Haziran 1981'de, Fransız Siyonizm'in lideri Alain de Rortschild, Başbakan Pierre Mauroy'dan Mitterand tarafından verilen sözün tutulup İsrail'e karşı alınan 7 Haziran 1977, 24 Temmuz 1977 ve 9 Mayıs 1980 boykot tedbirlerinin kaldırılmasını istemişti.¹²

Böylece tecrit edilmiş hâlimden yakasını kurtaran İsrail, ABD'nin şartsız desteği ve Avrupa'nın itaatkâr suç ortak-

¹¹ *Le Monde*, 12 Mart 1982.

¹² Başkanlık seçim kampanyası sırasında, (aşırı siyonist sağcı) "Yahudi Yenileniş" in Genel Sekreteri Üstad Henri Hajdenberg, *Tribune Sioniste* gazetesinde -Giscard d'Estaing ve Roger Ascot'u cezalandırmak maksadıyla- Mitterand'a oy verilmesi çağrısı yapıyordu. *Informations Juives* de, bir CRIF (Fransa Yahudilerini Temsil Konseyi) yöneticisinin, Emile Touati'nin kaleminden, bir Yahudi seçmenin oy verme kriterinin "*İsrail'in egemenliği ve güvenliği*" olması gerektiğini hatırlatıyordu (bkz. *Le Monde*, 2 Nisan 1981).

lığıyla, Lübnan'ı, ceza görme korkusu olmadan, istilâ edebileceğini biliyordu.

8 Haziran 1982'de istilâ olur olmaz bütün dünya kamuoyunun kınaması üzerine BM Güvenlik Konseyi toplandı ve Begin'den birliklerini geri çekmesini isteyen kararını aldı. Oybirliğiyle. Bir oy eksikti! ABD vetosunu bastı. Katliâma yeşil ışığı bu.

Avrupa kuzu kuzu ABD'nin peşine takıldığı için bir ke-re daha bütün Batı, İsrail saldırısına arka çıkarak "Üçüncü Dünya"ya meydan okuyordu.

– İsrail siyonizmi ile bu dayanışma temel bir sebebe dayanıyor. İsrail Ortadoğu'da ortak bir sömürgeciliğin vekilliğini yapıyor. İsrail, ABD hesabına, Doğu ile Batı, Şark ile Garp arası ilişkilerin kapısını kapatan şu iki anahtarın gözcülüğünü yapıyor: Süveyş Kanalı ve Çanakkale Boğazı. Bir üçüncü anahtarsa, zaten ABD'nin koruması Güney Afrika'nın elinde...

– Doğu ile Batı arasında karşılıklı verimleşme ilişkilerini kesen bu kilitleme, çok daha derin bir plânda, yani ruh plânında mahvedicidir.

Dünyanın bütün manevî değerleri bakımından...

Siyonist milliyetçiliğe destek, bizzat Museviler için de, o muhteşem peygamberî geleneği görünmez bir duruma sokmuştur. Musevilik, artık siyonistlere sadece siyasetleri için kılıf ve bahane vazifesi görüyor. Böylesine âletleştirildiği için de, evrensel manevî değerlerin yeri doldurulmaz bir parçası olan Musevi mesajı, artık manevî ışıldamasını gerçekleştiriyor. İsrail Devleti, İsrail oğullarının Tanrı'sının yerini alan putçu bir iman şartı hâline gelmiştir.

Bu kâfirce yer değişiminin bilincinde olmayan bazı Hıristiyanlar da, kendilerinin en yüce manevî geleneğini, yani o özgün, Filistin kökenli Hıristiyanlı geleneğini, "Kostantinizm"e feda ediyorlar. Hâlbulki Konstantinizm/Constantinisme devletin siyasetini, imanın içselleştirilmesinin ve evrenselleştirilmesinin önüne geçirecek Hıristiyanlığı saf dışı bırakmıştır.

Batı'yla bu yeni çatışmalı karşılaşmadan ötürü İslâm da tehlikeli bir şekilde kirleniyor. Siyonist saldırıların sürekli gerginliği, İslâm'ın ruhuna zıt iki akımı güçlendiriyor:

Öncelikle, İsrail'in devamlı gasplarından dolayı, gerek (Avrupa tipi) bölgesel milliyetçilikler şeklinde, gerekse Arapçılığı İslâm'dan daha fazla yücelten "Nâsırcı" veya "Baasçı" tip bir "Arap milliyetçiliği" şeklinde olsun, milliyetçilik kızıştırılıyor ve böylece de İslâm "üm-met"i parçalıyor.

Sonra da ve daha da derin bir biçimde, bütün Batı tarafından cesaretlendirilen bu siyonist saldırganlık, Batılı olan her şeyin reddi konusunda genel bir tepkiye ve geçmişe yobazca kapanmaya sürüklüyor.

Siyonizm ve Batı'nın suç ortaklığı, en gerici eğilimleri işte böyle besliyor. Batı medyası, hem geçmişe dönüş, hem de Batı'nın "iki büyüğü, ABD ve SSCB"nin egemen olduğu günümüz dünyasının sapmalarının sorumlularıyla mücadele eden o kimseleri, "entegrist/fundamentalist"¹³ yaftasıyla sık sık yaftalıyor.

Çünkü İslâm, o özgün derin mesajıyla, diğerleri gibi bir din değildir.

Peygamber Hz. Muhammed hiçbir zaman yeni bir din getirdiği iddiasında bulunmamıştır. Çünkü Kur'ân vahyi, özüt itibariyle temel, yegâne ve ilk dinin bir hatırlatılmasıdır. İlk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem'in dininin... Zira

¹³ *La guerre Irak-Iran/Irak-İran Savaşı* (Albtaros Yayınları, Paris, 1985) kitabında Bay Trab Zemzemi şu noktanın altını çizerek: "İlk defa İspanya'da 1894 tarihinde, devleti Kilise'ye/dine boyun eğdirmek isteyen bir İspanyol hareketinin üyelerini belirlemek için 'entegrist/integriste' ifadesi kullanılmış ve bu kavram o zaman ortaya çıkmıştır; ... 'integrisme' kelimesi Fransızcaya 1950'de girmiş ve her türlü gelişmeyi reddeden Katoliklerin doktrinci eğilimini anlatmak için kullanılmıştır. 'Entegrist/Fundamentalist' denilen Müslümanlara gelince, onlar ise toplumlarını sağlıklı bir şekilde geliştirmek için ayaklanıyorlar... Allah'ın iradesine uygun hareket etmek, O'nun mesajını kabul etmek ve onun uygulama sahasına konması için çaba göstermek, 'integre/doğru ve dürüst' olmaktır, fakat asla ve kat'a 'integriste/fundamentalist/gerici' olmak değildir" (s. 251-252).

insan ancak kendisine üflenen ve kendisine bu aşkın/yüce, bu peygamberi boyutu veren ilâhî ruhla insan olmuştur.

Onun için Kur'ân Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa'yı İslâm'ın peygamberleri olarak görür. Zaten İslâm, "Allah'ın iradesine boyun eğme" anlamına gelir ki bu da, her dinin ortak paydasıdır.

Hatta sadece İbrahimî gelenekten gelen Musevi, Hıristiyan veya Müslüman dinlerinin de değil.

Zira Kur'ân'da Allah'ın *bütün halklara* elçiler gönderdiği ve bu peygamberler arasında Kur'ân'da adlarından bahsedilenler olduğu gibi bahsedilmeyenlerin de olduğu hatırlatılır. Meselâ Hint'in veya Çin'in, Avrupa'nın veya Afrika'nın yahut da keşif öncesi Amerika'sının peygamberleri gibi...

Her türlü "seçilmiş halk" iddiasını temelinden dışlayan bu evrensel, güçlü inanç; Tanrı'sı, Yaratıcısı bir olduğuna göre, insanlığı da bir olarak gören bu köklü tektanrıcılık, siyonist milliyetçilik tarafından âdetâ alaya alınıp hiç sayılmıştır. Çünkü siyonist milliyetçilik, kendi politikasının bir âleti yaparak Musevî diniyle açıkça alay ediyor; bir yeryüzü hükümrânlığı değil de, bir Tanrı Hükümrânlığı olan o vaadin, özel bir yerde ve özel bir halkta değil, bizzat Hz. İsa'da gerçekleştiğini unutturarak, Konstantinizm'e geri dönmeye zorlamak suretiyle de, Filistin Hıristiyanlığını yolundan saptırıyor; İslâm ülkelerini de, sırf tepki yüzünden, Kur'ân'ın evrensel mesajını, bir bölgenin ve bir geleneğin özel durumuyla karıştırmaya sevk ediyor.

"Şeriat", en derin anlamıyla İslâm kanunu, Allah'ın iradesine boyun eğme kanunudur. Bu ise, insanların ellerini kesme kanunu değil, tam aksine Allah'ın, hiç kimsenin kandıramayacağı o Allah'ın, yaptığımız her iş ve her davranışta hazır ve gözetleyici olduğunun bilincinde olmaktır; insanlardan sorumlu olduğumuzun şuurunda olmaktır, o insanlar ki onlara Allah kendi ruhundan üflemiş ve onu yeryüzünde Halifesi olmakla yükümlü kılmış, yani tabiatın dengelerinden ve insanlar arası münasebetlerden

sorumlu Vekili olarak tayin etmiştir. Bu sorumluluksa, eşitsizliklerin söz konusu olamayacağı alışverişlerdeki açıklık ve dürüstlükten tutun da, bütün bir insanlığın menfaatinin, bir milletin her türlü hegemonyacı iddialarından dağa üstün olduğunu savunmaya kadar uzanan bir sorumluluktur. Bütün bunlarsa, ancak her bir kimse kendi vicdanının derinliğinde kendisini bütün diğerlerinden sorumlu hissettiğinde ve mutlak (ilâhî) değerlere duyduğu saygı sebebiyle mutlak olana (yani ilâhî olana) katıldığında mümkün olur.

İnsan oğlunun bu aşkın boyutunu bir yana bırakmaya kalkarsak, geriye toplumlarda bireylerin, grupların ve milletlerin güç istekleri, haz alma istekleri ve büyüme isteklerinin kıran kırana vahşice çarpışmasından ve onların “terör dengeleri”nden başka bir şey kalmaz.

İşıldayan sembolü Kudüs, temeli de Filistin’deki büyük İbrahimî dinlerin kardeşçe buluşması olan bu tarihin son hesapta kazancı ya da kaybı budur işte. Tıpkı Tevrat’ın Tekvin bölümünde *“Ve yeryüzünün bütün kabileleri sende mubarek olacaktır”* denildiği gibi (Tekvin, 12/3 ve 28/14).

Her türlü sömürgecilik veya hegemonyacılığa karşı insanî yüzlü bir geleceğe açılış... Kendisi Verimli Hilâl ve Arap âleminde koparılmadığında, insanlık için canlandırıcı bir rol oynayabilen Filistin’in binlerce yıllık tarihinin anlamı işte budur.

Parlak simgesi Kudüs kenti, temeli de Hz. İbrahim’den inen dinlerin Filistin toprağında kardeşçe buluşmaları olan bu tarihin son hesapta kazancı veya kaybı da budur.

Bu mesaj, sadece kökenini Hz. İbrahim’den almış manevî ailenin müminlerine seslenmiyor.

Çünkü biz, Hz. İbrahim’e edilen vaad’in, o “ahit”in, o “seçim”in, Hz. İbrahim’in o kurbanının, o “Çıkış”ın, Hz. Musa’nın bizzat şahsının ve mesajının bizzat “anlamı”na, değil de, “olgular” a bağlandıklarından kısa görüşlü, insanlıktan nasibi olmayan bir tarihsel pozitivizme kapılacak inançsızlara bile şunu söyleyeceğiz: Tarihe köstebek

gözleriyle değil, basbayağı insanca bakarsak, yani insanın geçmişte nasıl zamanla insanileştiğini, nasıl öteki hayvan türlerinden ayrı olarak “şairane” buluşlarla kendi hayatına ve ölümüne bir anlam vermeye çalıştığını, gerçekten mutlak insanca yaşama tarzındaki sınıra bir geçiş olarak kendi kafasında ürettiği ya da hazır bulup da yaşadığı kahramanların ya da azizlerin imgelerini araştırırsak, işte o zaman tarihsel sorun yer değiştirir.

Sorun, Hz. İbrahim’in gerçekten de “Kalde’deki Ur”da mı doğmuştur (aslında bu tarihe terstir)¹⁴, güzergâhı sahiden bize anlatılan güzergâh mıdır, kendisine vaatle bulunmak ve bir toprak veya bir zürriyet bağışlamak için Tanrı ona görünmüş müdür (hangi şekilde?), Hz. Musa’nın “tutuşan çalı”nın hangi dağ üzerinde olduğunu veya Yeşu’nun sahiden kabilelerin başkomutanı ve Kenanlıların (tıpkı çok asırlar sonra başkalarının Amerikan yerlilerinin kâtilleri oldukları gibi) kâtili olup olmadığını, vb., bilmek değildir.

Sorun tamamen bambaşkadır ve bu sorun hiçbir şekilde kılı kırk yaran bir bilim titizliğiyle araştırma yapılmasını dışlamaz, tam aksine bunun yapılmasını ister ve peşinen de kabul eder. Asıl sorun şudur: İnsanın, hayatın, kahramanların oluşum ve gelişiminde son derece önemli, gerçek veya efsanevî bu temel anlatılar, hangi zamanda, hangi tarihî şartlar altında, hangi insanî gruplar içinde ve hangi gayelerle ortaya konmuştur? Önemli olan, insanların bu imajları bizzat kendilerinin tasarlayıp ortaya koyabilmiş olmalarıdır da. Onlar, insanî şekil altında¹⁵ yeni bir gerçekliği aralayan, insana yeni ufuklar açan ve her insanî projeyi ve bu projenin her uygulamasını şu insan kervanının sonsuz ufkuna oranla göreceleştirmek için o yeni öl-

¹⁴ Kalde ismi, geleneğin Hz. İbrahim’i konumlandığı zamandan asırlarca sonra, ancak IX. yüzyılda ortaya çıkmıştır.

¹⁵ Harikulâde olan nokta, insanların, yani “şairlerin”, bizzat hayatımızda hâlâ canlı maya olmaya devam eden Hektor veya Rama karakterini tasavvur edip oluşturabilmeleridir; Hektor’un Truva’da Aşil’e karşı savaşı, tıpkı Rama’nın Sri Lanka’da Ravana’ya karşı zaferi gibi, bir efsane olsa bile...

çüyü keşfeden bu modellere göre yaşamayı denediler. O sonsuz ufuk ki İbrahimî gelenek onu Allah olarak adlandırır ve bu sonsuz ufuk insana, Kierkegaard'ın "iman şövalyesi" Hz. İbrahim'le ilgili eşsiz tefekküründe dile getirdiği gibi, en dünyalık işlerinde bile "sonsuzluğun hareketleri"ni yapma imkânı verir.¹⁶

Şimdi bu "teolojik"¹⁷ bakış açısı içinde *seçim*, *ahit*, *toprak* ve *zürriyet vaadi* temalarını yeniden ele alalım; bunları (siyasî siyonizmin gülünç ve katliâmıcı iddiası olan mülkiyet tapusu veya siyasî bir programın belgesi tarzında) "olaylar" olarak görüp anlamak için değil de, Musevilerin, Hıristiyanların ve Müslümanların büyük İbrahimî çizgisinin kalkış noktasında, onların "anlam"ını Musevî dininin muhteşem mirası olarak kabullenmek için...

Din ulularının ve onlar arasında birinci sırada yer alan Hz. İbrahim'in tarihî şahsiyetler olmadıklarını ve *ahit*, *vaat* ve *seçimin* kaynağını tarihten değil de efsaneden ve şiirden aldığını tasavvur etmek, bizi bu mitlerin anlamını sorgulamaktan alıkoymadığı gibi, sorgulamaya dâvet bile eder. Çünkü *ahit*, insanın Tanrı'yla ilişkileri problemidir; *vaat*, Tanrı'nın iradesi ile insanî bir proje arasındaki ilişki sorunudur; *seçim* ise, aşkın boyutunu üstlendiğinde insanın sorumluluğu meselesidir.

Vaadin anlamını kökten çarpıtarak siyasî siyonizmin ihanet ettiği İbrahimî imanın dünyaya verdiği hârikulâde mesaj işte budur.

¹⁶ Sören Kierkegaard, *Crainte et tremblement/Korku ve Titreyiş*, Bütün Eserleri, ed. de l'Orante, 1972, c. V, Hz. İbrahim'in Övgüsü, s. 104-145. "İbrahimî çizgi" içindeki Musevilik, Hıristiyanlık ve İslâm inancının kurucu eylemi üzerindeki bu "tefekkür", çağımızın önemli problemlerinin çözümünde, özellikle de imanın ahlâk, siyaset ve bilimle ilişkilerinin hallinde, bugün bize güncel ve gerçekçi görünüyor.

¹⁷ "Teolojik"ten kastım, insanın aşkın boyutunun araştırılmasıdır, yani geçmişinin (gerçek, fakat kısmî ve mahallî) determinizmlerinden insanın daima "şâirâne" kopma imkânını ve hayatının ve ölümünün, iradenin ve yaratıcı Tanrı'nın anlamını, sürekli "arayışı"nı, postulat icabı, a priori/peşinen dışlamayan insanın ve tarihinin bir incelenmesidir.

Siyasî siyonizm Museviliğe ihanet etmiş ve Hıristiyanlığı saptırmıştır.

Gerçekten de Hıristiyanlık, Museviliğin şu en muhteşem mirasından, yani Hz. İbrahim'in imanından uzaklaşarak büyük ölçüde bozulmuştur.

Oysa o iman, Allah'ın vaatlerinden yararlanmanın değil de, O'nun iradesine boyun eğmenin yollarını arar.

Kierkegaard, (üçü de bir olan) üç cemaat için bir ayrıcalık değil de, bir sorumluluk vaadi olan o "vaad" in muhatabı bütün İbrahimî nesiller için, imanın ortak noktasını, herhangi bir Yahudi, Hıristiyan veya Müslüman ilâhiyatçıdan çok daha derin bir şekilde tanımlamıştır: İnsanın projesini, Allah'ın iradesine tâbî kılmak. Bu ise, Allah'ın muradının ne olduğu konusunda hiçbir zaman kesin bilgiye sahip olamayan insan için hem riskli, hem de yüceltici bir maceradır. Tıpkı Karl Barth'ın yazdığı gibi, Allah hakkında söylediklerimin hepsi, bir insanın söyledikleridir. Her zaman eksik olan bir sözle, yanılabilen bir insanın sözüdür. Nitekim Kierkegaard şöyle yazıyordu: *"İmanın nasıl da hiçbir alanda duyulmamış bir paradoks olduğunu göstermek istiyorum. Bunun için Hz. İbrahim kıssasındaki diyalektik öğeyi problemler şeklinde ortaya koyacağım. Sözünü ettiğimi şey, bir cinayeti Tanrı tarafından onaylanan kutsal bir eyleme dönüştürebiliyor, Hz. İbrahim'e oğlunu sağ salim geri verdirebiliyor. Bu paradokslar hiçbir mantığa gelmez, çünkü iman, aklın bittiği yerde başlar."*¹⁸

Bütün halklar için ve bütün zamanlarda, ilâhî "rehberlik", yani insanın ölüm ve ölüm sonrası, hayatının ve tarihinin anlamının izahı budur işte.

Bu "rehberlik" i Batı beş yüz yıldır kaybetti. O yüzden de ölmekte. Kör kudretinin sarhoşluğu içinde.

Bu tarihin, yani insanlık destanındaki bu büyük Filistin ânının sonunda, köhnemiş ve saptırılmış milliyetçilikleri aşarak, Doğu ile Batı'nın Kudüs'te yeni bir buluşmasının

¹⁸ Age, XVIII, 3.

nasıl olabileceğinin arayışı içinde olmalıyız... Bu buluşma, Batı'nın (araçlar dinine dönüşen teknokrasi yüzünden başlı başına gayelermiş gibi görülen) tekniklerinin artık yıkıcı sapmalarına izin verilmeyeceği bir buluşma olmalıdır. Kaynağını çoğunlukla Asya'dan alan ilâhî mesajın "rehberliği"yle yürütülen bir buluşma olmalıdır... Kısacası, "rehberlik" in yeniden keşfiyle, tekniğin bu hârikulâde imkânlarının insanın imhasına değil de hizmetine konulması yolunda gerçekleşecek bir buluşma olmalıdır...

Çünkü insan, ancak Allah'ı kalbinde hissettiği zaman insandır.

BELGELER

I

İzak Şamir'in önde gelen yöneticilerinden biri olduğu "İrgun Zvai Leumi / Millî Askerî Örgüt" hareketi tarafından yapılmış Nazilerle işbirliği teklifleri.

Bu fotokopi, alındığı şu İbranice kitabın 315-316-317. sayfalarını yansıtıyor (en başta kapağın fotokopisi bulunuyor): "Alman Siyasetinde Filistin Problemi" (1889-1945). Bar İlan Üniversitesi, Ramat Gan., İsrail, Ek no. 11: Almanca orijinal metnin fotokopisi.

ה'רריך'. הגרמני ואר"י

בעיון ארץ-ישראל בסדיוניו
בשנים 1889-1945

Grundzüge des Vorschlages der Nationalen Militärischen Organisation in Palästina (Irgun Zewai Leumi) betreffend der Lösung der jüdischen Frage Europas und der aktiven Teilnahme der N.M.O. am Kriege an der Seite Deutschlands.

Es ist den Offizieren von den leitenden Staatsmännern der nationalsozialistischen Deutschlands in ihren Ansprachen und Reden hervorgehoben worden, dass eine Neuordnung Europas eine radikale Lösung der Judenfrage durch Evaluation voraussetzt ("Judenreines Europa").

Die Evaluation der jüdischen Massen aus Europa ist eine Vorbedingung zur Lösung der jüdischen Frage, die aber nur einzig möglich und endgültig durch die Ueberführung dieser Massen in die Heimat des jüdischen Volkes, nach Palästina, und durch die Errichtung des Judenstaates in primären historischen Grenzen, sein kann.

Das jüdische Problem auf diese Weise zu lösen und damit das jüdische Volk endgültig und für immer zu befreien ist das Ziel der politischen Tätigkeit und des jahrelangen Kampfes der Israelitischen Freiheitsbewegung, der Nationalen Militärischen Organisation in Palästina (Irgun Zewai Leumi).

Die N.M.O., der die ununterbrochene Einstellung der deutschen Reichsregierung und ihrer Behörden zu der zionistischen Tätigkeit innerhalb Deutschlands und zu den zionistischen Emigrationsplänen gut bekannt ist, ist der Ansicht, dass

1. eine Interessengemeinschaft zwischen den Belangen einer Neuordnung Europas nach deutscher Konzeption und den wahren nationalen Aspirationen des jüdischen Volkes, die von der N.M.O. verkörpert werden, bestehen können,
2. eine Kooperation zwischen dem Neuen Deutschland und einem erweiterten, völkisch-nationalen Hebraertum möglich wäre und
3. die Errichtung des historischen Judenstaates auf nationaler und totalitärer Grundlage, der in einem Vertragsverhältnis mit dem Deutschen Reich stünde, in Interesse der Wahrung und Stärkung der zukünftigen deutschen Machtprämissionen im Nahen Orient sei.

Ausgehend von diesen Erwägungen tritt die N.M.O. in Palästina, unter der Bedingung einer Anerkennung der oben erwähnten nationalen Aspirationen der Israelitischen Freiheitsbewegung seitens der Deutschen Reichsregierung, an dieselbe mit dem Angebot einer aktiven Teilnahme am Kriege an der Seite Deutschlands heran.

Dieses Angebot seitens der N.M.O., deren Tätigkeit auf das militärische, politische und informative Gebiet, in und nach bestimmten organisierten Vorbereitungen sich ausserhalb Palästinas, sich erstrecken können, wäre ge-

אוניברסיטת בריאן
מחלקת להיסטוריה כל
רמת-גן חש"ד

ennung und Fuchung der N.M.O. in militärische
ahme an Kampfhandlungen zum Zwecke der Erhe-
entsprechende Front sich bilden sollte

der Israelischen Freiheitsbewegung an der Nord-
tem vorbereitendem Stadium, im Zusammenhange mit
g der europäischen Judenprobleme im Sinne der
ionen des jüdischen Volkes, wurde in den Augen
menschlichen Grundlagen dieser Neuordnung un-

israelischen Freiheitsbewegung wurde auch in der
ten der deutschen Reichskanzlers liegen, in der Herr
de Kombination und Kombination benutzen werde um
u schlagen Kurzer Ueberblick ueber die Entstehung,
4 der N.M.O. in Palästina

l aus den jüdischen Selbstschutz in Palästina und
gung (Neue Zionistische Organisation) hervorgegan-
ch die Person des Herrn V. Jabotinsky bis zu seinem
lunien sich bezieht

der Revisionistischen Organisation in Palästina,
ersmalig unmöglich machte, suchte im Herbst
menen Druck zwischen ihr und der N.M.O. und zu
lung der Rev. Bewegung

ie Errichtung des Jüdischen Staates in seinem historischen

lichen zionistischen Strömungen, lehnt die N.M.O.
stimm ab das einzige Mittel zur Erreichung und
ng des Vaterlandes ab und erhebt zu ihrer Errei-
v als die einzig wahren Mittel zur Erhebung und

Charakter und ihre anti-englische Einstellung in die
ständigen Verfolgungen seitens der englischen Ver-
stigten und die militärische Ausbildung ihrer Mit-
nahmen auszuwerben

reaktionen schon im Herbst des Jahres 1934 began-
ner 1939, nach der Veröffentlichung des engl. Weiss-
che Intensivierung ihrer terroristischen Tätigkeit und
ur hervorgehoben (Diese Tätigkeit, sowie die tag-
lungen, und ihrerseits fast von der gesamten Welt-
chen worden

meistlich die N.M.O. selbständige politische Bureau
and New-York

war hauptsächlich mit der militärischen Organi-
v nationalen eimmischen Jugend vertraut und stand
jüdischen Klassen das besonders in Föhren den Kampf
nn Regierung verdingen und ihn auf gleiche Art

złoty wyzwalnia"), die der N.M.O. gehörten

Das Warschauer Büro unterhielt enge Beziehungen zu der ehemaligen polnischen Regierung und den militärischen Kreisen, die den Bestrebungen der N.M.O. größtes Interesse und Verständnis entgegenbrachten. So wurden während des Jahres 1939 gewählte Gruppen der Mitglieder der N.M.O. aus Palästina nach Polen entsandt, wo sie in den Kasernen durch polnische Offiziere in ihrer militärischen Ausbildung vervollkommen wurden.

Die Verhandlungen, die zwischen der N.M.O. und der polnischen Regierung in Warschau, zwecks Aktivierung und Konkretisierung ihrer Hilfe, geführt worden, sind die aus den Archiven der ehemaligen poln. Regierung leicht zu erhalten sein werden, fanden durch den Kriegsbeginn ihr Ende.

Die N.M.O. in ihrer Weltanschauung und Struktur nach mit den totalitären Bewegungen Europas eng verwandt.

Die Kampffähigkeit der N.M.O. konnte zu keiner Zeit, weder durch rücksichtslosen Abwehrmaßnahmen seitens der englischen Verwaltung und der Nazis, noch die der jüdischen Sozialisten, paralytisiert oder ernstlich geschwächt werden.

II

ABD'deki siyonist "lobi"

Senatör Fullbright'ın başkanlık ettiği Amerikan Senatosu Dışışleri Komisyonu'nun dinlemelerinin tutanağı.

23 Mayıs 1963 oturumu, s. 1339 ve 1340

**ACTIVITIES OF NONDIPLOMATIC REPRESENTATIVES OF
FOREIGN PRINCIPALS IN THE UNITED STATES**

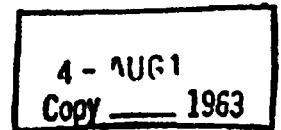
HEARING
BEFORE THE
COMMITTEE ON FOREIGN RELATIONS
UNITED STATES SENATE
EIGHTY-EIGHTH CONGRESS
FIRST SESSION

UNDER THE AUTHORITY OF SENATE RESOLUTION 32, 87TH
CONGRESS, AND SENATE RESOLUTION 23, 88TH CONGRESS,
AUTHORIZING THE COMMITTEE ON FOREIGN RELATIONS TO
STUDY THE ACTIVITIES OF NONDIPLOMATIC REPRESENTA-
TIVES OF FOREIGN PRINCIPALS IN THE UNITED STATES

PART 9

MAY 23, 1963

.Printed for the use of the Committee on Foreign Relations

1338 ACTIVITIES OF AGENTS OF FOREIGN PRINCIPALS IN U.S.

ties. We had many of them this morning, Mr. Boukstein, you remember. The American Zionist Council giving reports, that is at least when Mr. Hammer was there, as to what they do. You mean they no longer get such reports? What did they do with the money you gave them?

Mr. HAMLIN. We have an idea of what they do with the money.

The CHAIRMAN. Don't they give you written reports?

Mr. HAMLIN. No; they don't.

The CHAIRMAN. Well, they did formerly; didn't they?

Mr. HAMLIN. Not during my time.

The CHAIRMAN. When Mr. Hammer was there they did; it was so testified this morning.

Mr. HAMLIN. That may be; not during my time.

THE BANK LEUMI

The CHAIRMAN. That is right. They were reports of activities that they carry out, is what I had in mind.

Tell me, what is the Bank Leumi?

Mr. HAMLIN. It is an Israeli bank with an office in New York. Translated, it means the national bank of Israel.

The CHAIRMAN. Is it a Government institution?

Mr. HAMLIN. No, sir.

The CHAIRMAN. Privately owned?

Mr. BOUKSTEIN. Are you looking to me for an answer?

The CHAIRMAN. No, I mean, if you do not know—

Mr. BOUKSTEIN. I happen to be counsel for the bank. I can tell you.

The CHAIRMAN. All right. What is it?

Mr. BOUKSTEIN. In fact, I registered its stocks with the Securities and Exchange Commission. It is a nongovernmental bank, owned by stockholders all over the world.

The CHAIRMAN. Private people?

Mr. BOUKSTEIN. Private individuals; yes. Its voting shares are controlled by a self-perpetuating trust which was formed some 50 or 60 years ago, when it was known as the Anglo-Palestine Bank, Ltd., chartered in London.

The CHAIRMAN. Its trust was located in London?

Mr. BOUKSTEIN. It was at one time located in London. It is now located in Tel Aviv.

The CHAIRMAN. It has trustees?

Mr. BOUKSTEIN. It has trustees.

The CHAIRMAN. How many?

Mr. BOUKSTEIN. I do not remember the exact number. I would say somewhere between 15 and 20.

The CHAIRMAN. Are any of them members of the Government of Israel?

Mr. BOUKSTEIN. No, sir.

The CHAIRMAN. They are all private citizens?

Mr. BOUKSTEIN. Right.

ACTIVITIES OF AGENTS OF FOREIGN PRINCIPALS IN U.S. 1339

MEMO CONCERNING 1962-63 BUDGETARY YEAR

The CHAIRMAN. I show you a copy of an undated memorandum titled "American Zionist Council, Committee on Information and Public Relations," which outlines that committee's plans for the 1962-63 budgetary year, and ask if a copy of this memorandum appears in your files?

Mr. HAMLIN. Yes, sir. This appeared in our files.

The CHAIRMAN. I will just file it for the record.

(The document referred to follows:)

AMERICAN ZIONIST COUNCIL

COMMITTEE ON INFORMATION AND PUBLIC RELATIONS

The Committee carries on a major part of its work through highly specialized subcommittees composed of professionals in specific areas of activity who volunteer their services to the American Zionist Council. It is the subcommittee chairmen who have been instrumental, for the most part, in mobilizing these experts to serve with them to help interpret Israel to the general American public. In addition, the AZC staff carries on a number of activities on its own without benefit of these volunteers.

The Committee plans to operate in the following areas during the 1962-63 budgetary year.

1. Magazines

Cultivation of editors.

Stimulation and placement of suitable articles in the major consumer magazines.

Reprinting and distribution of favorable materials which appear in the above publications.

Stimulation of articles in trade and specialized journals.

liaison with writers resident in Israel via a literary agent in New York for ideas and placement.

2. TV, Radio, Films

The Department arranges for talks and interviews on Radio and TV, and servicing of film requests.

It also cultivates leading personalities in these media.

It encourages networks and stations to create programs revolving around Israel.

3. Christian Religious Groups

Cultivation of key religious leaders and groups.

Setting up Seminars on Israel for Christian clergy.

Stimulating of positive articles in the Protestant and Catholic press.

Counteraction of hostile material in that press.

Reprints and distribution of favorable materials from the church press.

Stimulation of suitable articles in the journals of the Jewish religious groups.

4. Academic Circles

Support of the American Association for Middle East Studies.

Support of the Inter-University Committee on Israel.

Cultivation of leaders in the academic community.

Stimulation of "Israel Day" on college campuses.

Cooperation with colleges and universities in setting up of Seminars on the Middle East.

Monitoring and counteraction of material in the campus press.

Stimulating of articles in academic journals.

Guidance to student Zionists and other Jewish students on Arab-Israeli issues.

Counteraction of hostile faculty and Arab students.

Preparation of materials for elementary and high school faculty.

1340 ACTIVITIES OF AGENTS OF FOREIGN PRINCIPALS IN U.S.

5. *The Daily Press*

Cultivation of editors.
Stimulation of positive material via syndicated writers, columnists, etc.
Counteraction of hostile material.
Reprinting and distribution of favorable materials.

6. *Books*

Assistance to publishers in the promotion of worthwhile books.
Promotion of reviews of favorable books.
Distribution of books to public and college libraries.

7. *Speakers*

The Speakers Bureau will continue to utilize Israelis, American Christians, and American Jews on academic, religious, civic, and other platforms around the country for positive presentations on Israel.

8. *Liaison with organizations, both on the national and local levels, especially those with an international relations program*

Special liaison with Negro community.

9. *Projects and Issues*

Issuance of special material and guidance on controversial issues such as Arab refugees, Syrian-Israel situation, etc.
Programming for special occasions such as Yom Haatzmaut, etc.

10. *Visitors to Israel*

Subsidization to individual public opinion molders to help provide them with an experience in Israel.

Inter-University Committee Study Tour to Israel.

Organize other tours in which public opinion molders will participate.

Provide suitable arrangements in Israel for handling of American visitors.

11. *Counteracting the Opposition*

The monitoring and counteraction of all activities carried out here by the Arabs, American Friends of the Middle East, and other hostile groups.

12. *Miscellaneous*

Answering requests for information and providing suitable literature for the many thousands of requests annually received.

The CHAIRMAN. This indicated some of the activities of the American Zionist Council.

I show you—this is during that same period in which you have just testified they supplied about 80 percent of their funds? The Agency is supplying 80 percent of the funds?

Mr. HAMLIN. There is no date on it, but we can assume that.

The CHAIRMAN. Yes. It says there, as follows:

During the 1962-63 budgetary year—

I mean the memo, itself, says that.

Mr. HAMLIN. Yes. Oh, yes, excuse me.

The CHAIRMAN. You will have to excuse me. I will be gone about 5 minutes to vote on the floor.

Mr. HAMLIN. May I add one sentence to that? This is a description of the public information activities of the council. There were other activities, of course.

The CHAIRMAN. These are part, at least, of their activities.

We will recess for a few minutes.

(Whereupon, a short recess was taken.)

VOUCHER DATED JUNE 22, 1962

**the committee will come to order.
of, Mr. Hamlin, of a voucher in the name of the
merican Section, dated June 22, 1962, in the
, payable to the American Zionist Council, for
or May 1962, and special public relations budget,
such a voucher f**

d, sir.

we will put that in the record.

record to follows:)

*İsrailli siyonistlerin
Ortadoğu'da 80'li yıllar
için stratejik plânı*

"Dünya Siyonist Teşkilâtı" tarafından Kudüs'te yayınlanan "*Kivunim/Yönelişler*" dergisinde çıkan Oded Yinon'un "*80'li yıllarda İsrail için bir strateji*" başlıklı makalesinin İbranice tam metninin fotokopisi. Sayı 14, Şubat 1982 (sayfalar 50'den 59'a).

Bu makalenin belli başlı pasajlarının tercümesi elinizdeki eserde verilmiştir.

כיווני

אסטרטגיה לישראל בשנות השמונים

כתביעת ליהדות ולז

מאת

חוברת 14 — חורף ה'תשמ"ב, ז

עודד ינון

בפיתוחם של שנות השמונים נחוצה למדינת-ישראל ראייה חדשה לגבי מקומה, יעדיה, ומטרותיה הלאומיות מבית ומחוץ. הדבר נעשה חיוני עוד יותר עקב מספר תהליכים מרכזיים העוברים על המדינה, על האיזור ועל העולם. אנו חיים כיום בשלביו המוקדמים של עידן חדש בהיסטוריה האנושית שאינו דומה כלל לקודמו, ומאפייניו שונים תכלית שינוי ממה שהכרנו עד כה. לכן דרושה לנו תבונה לתהליכים המרכזיים המאפיינים עידן היסטורי זה מחד גיסא, ומאידך גיסא השקפת-עולם ואסטרטגיה אופראטיבית בהתאם לתנאים החדשים. קיומה, שיגשוגה ועמידתה של המדינה היהודית, יהיו תלויים ביכולתה לאמץ לעצמה דרך חדשה, ומתכונת חדשה לחייה הפנימיים והחיצוניים.

עידן זה מאופיין במספר קווי אופי שאנו יכולים לאבחן אותם כבר עתה, והם מסמלים מהפכה ממשית באורח חיינו הנוכחי. התפליך הדומיננטי הינו עצם התמוטטותה של תהשקפה התומאנית הרציונאליסטית כנידבך העיקרי לחייה ולהישגיה של הציויליזאציה המערבית מאז הרנסאנס. השקפת העולם הפוליטית, החברתית, והכלכלית שנבעה ממאפיין זה של עולמנו, גרסה כמה "אמיתות" שכיום נעלמות. כך, התפיסה שהאדם כטרט הוא מרכז היקום, והכל בו נועד למלא את צרכיו החומריים בעיקרם. השקפה זו מתבטלת בעידן הנוכחי, כאשר ברור שכמות המשאבים ביקום אינה עונה על ציפיותיו של האדם, ועל צרכיו הכלכליים והאילוצים הדמוגרפיים שלו.

בעולם שבו ארבע מיליארד בני-אדם, ומשאבים כלכליים ואנרגטיים שאינם גדלים ביחס לצורכי האנושות, לא ניתן ריאלית לענות על התנאי העיקרי של החברה המערבית, היינו, הרצון והשאיפה לצריכה ללא גבול. ההשקפה שאין למוטר כל תפקיד

עודד ינון תוא עתונאי ועובד משרד החוץ לשעבר

1 American Universities Field Staff, Report No. 33, 1979. לפי מחקר זה הרי שאוכלוסיית העולם תהיה 6 מיליארד בשנת 2000. כיום מתחלקת אוכלוסיית העולם כדלקמן: סין, 958 מיל.; הודו 635 מיל.; ברה"מ, 261 מיל.; ארה"ב, 218 מיל.; אינדונזיה, 140 מיל.; ברזיל ויפן, 110 מיל. כ"א. לשו נתונים של קרן הארם לענייני אוכלוסייה לשנת 1980. הרי בשנת 2000 יהיו בעולם 50 ערים שאוכלוסייתן מעל 5 מיליון נפש. אוכלוסיית העולם

נחוצות המחלקה לחסברה / החסת
ירושלים

IV

*Nürnberg Mahkemesi'nde
26 Nisan 1946'da, Julius
Streicher'in savaş suçlusunu
ilân edilmesi*

→*←

V

Siyonist mitolojinin halk için resimlendiriliŒi

23 Ocak 1983'te "Journal de Genève" de yayınlanan Sigismond Goren'in (Tel Aviv) makalesi.

Israël: Josué, aïeul d'Ariel Sharon

Il est curieux de noter, en 1983, le Livre de Josué, véritable recueil de «reportages» dans lesquels le maître-chroniqueur décrit la longue et sanglante guerre pour la conquête de la Terre promise: quelques tristes séjours avant l'ère chrétienne.

TEL AVIV: BOJISMOND GOVEN

Notre curiosité a été éveillée par trois timbres, émis dernièrement par l'administration des PTT pour commémorer Josué, conquérant d'homme, chef militaire, stratège et tacticien, qui dirigea la campagne pour une terre qui devait devenir par la suite la Judée et la Samarie, le berceau des royaumes hébreux, puis la Palestine (déformation du nom de Philistins) et, enfin, la Cisjordanie.

Un timbre de 5,50 chekels, gris-violet-bleu-rose-turquoise, est consacré au prélude de l'invasion - les Enfants d'Israël traversent le Jourdain avec, à leur tête, les sacrificateurs portant l'Arche de l'Alliance, tandis que Josué, le commandant en chef, surveille le cortège. Voilà qui rappelle la «méthode d'action indirecte» appliquée par les forces israéliennes contemporaines, entre autres, au Sinaï en 1956 et sur trois fronts en 1967, mais innovée il y a 3300 ans déjà par leur ancêtre biblique, puisque les Hébreux conquirent le pays de Canaan pour attaquer de l'est, à partir du territoire qui est actuellement le royaume de Jordanie.

Un second timbre, de 7,50 chekels, gris-violet-rose-turquoise-noir, nous montre Josué dirigeant les opérations pour la prise de Jéricho, tandis que les sacrificateurs soulevaient le trompet-

La conquête de la Terre promise par Josué: l'histoire se répète.

te et les murs de la célèbre ville s'écroulent après ce qui semble avoir été une «guerre des nerfs» qui s'est prolongée pendant sept jours.

«Lorsque le peuple entendit le son de la trompette, il poussa de grands cris et la muraille s'écroula» écrit le «reporter» biblique. Les Hébreux s'emparèrent de Jéricho et s'élevèrent par interdit, au fil de l'épée, tout ce qui était dans la cité, hommes, femmes, enfants et vieillards, jusqu'aux bœufs, aux brebis et aux ânes... Puis «ils brûlèrent la ville et tout ce qui s'y trouvait» quelques Josué laissent la vie à Rahab, la prostituée, parce qu'elle avait accueilli et abrité ses émissaires secrets, venus en mission de reconnaissance avant l'attaque.

Les troisième timbre, de 9,50 chekels, gris-orange-jaune-violet-noir, décrit un autre épisode de la longue épopée pour vaincre la bataille de Gabaon contre les cinq rois cananéens qui

s'étaient coalisés pour le combattre et dont selon le livre, les rois de Jérusalem et de Hébron, «Le soleil s'arrêta au milieu du ciel et se se hâta point de se coucher presque tout un jour.» Les cinq monarches furent capturés et Josué commença à les massacrer: «Approchez-vous, mettez vos pieds sur les têtes de ces rois.» Puis «il les fit mourir» et leurs cadavres furent suspendus à cinq arbres.

Israël, aujourd'hui, doit affronter un ennemi son moins dangereux que les rois cananéens du passé: c'est l'inflation (environ 125% pour l'année écoulée). Comme les autres peuples du vent, forcément, se conformer à la courbe des prix, les PTT ont émis un timbre spécial sur lequel aucune valeur n'est indiquée. Le public peut s'en procurer aux offices postaux contre paiement du prix qui change périodiquement. Il est utilisable exclusivement pour le courrier local.

TÜRKÇE'DE GARAUDY

1. *Jean-Paul Sartre ve Marksizme*, Selâhattin Hilâv, İstanbul, Sosyal Yay. 1962.
2. *Sosyalizm ve İslâmiyet*, Doğan Avcıoğlu, E. Tüfekçi, İstanbul, Yön Yay. 1965.
3. *Gerçekçilik Açısından Kafka*, Mehmet Doğan, İstanbul, Hür Yay. 1965.
4. *Gerçekçilik Açısından Picasso*, Mehmet Doğan, İstanbul, Hür Yay. 1966.
5. *Gerçekçilik Açısından Saint-John Perse*, Mehmet Doğan-Said Maden, İstanbul, May Yay. 1967.
6. *Yirminci Yüzyılda Marksizm*, Galip Aydın, İstanbul, Habora Kitabevi, 1968.
7. *Doğmayan Hürriyet*, Aydil Balta, İstanbul, E Yay. 1969.
8. *Karl Marx'ın Fikir Dünyası*, Adnan Cemgil, İstanbul, Altın Kitaplar, 1969.
9. *Sosyalizmin Büyük Dönemeci*, İ. Banguoğlu-K.Yargıcı, İstanbul, Milliyet Yay. 1970.
10. *Marks İçin Anahtar*, A. Taner Kışlalı, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1974.
11. *Sosyalizm ve Ahlâk*, Selâhattin Hilâv, İstanbul, Süreç Yay. 1976.
12. *Kıyasız Bir Gerçekçilik Üzerine*, Mehmet Doğan, İzmir Aydın Yayınevi, 1982.
13. *Siyonizm Dosyası*, Nezih Uzel, İstanbul, Pınar Yay. 1983.

14. *İslâmın Va'dettikleri*, Doç. Dr. Salih Akdemir, İstanbul, Pınar Yay. 1984.
15. *Yaşayanlara Çağrı*, Cemal Aydın-Nuri Aydoğmuş, İstanbul, Pınar Yay. 1986.
16. *Aforozdan Diyaloga*, Prof. Dr. Sadık Kılıç, İstanbul, Birey Yay. 1986.
17. *İslâm ve İnsanlığın Geleceği*, Cemal Aydın, İstanbul, Pınar Yay. 1990.
18. *Picasso-Saint John Perse-Kafka*, Mehmet H. Doğan, İstanbul, Payel Yay. 1991.
19. *Entegrizm, Kâmil Bilgin Çileçöp*, İstanbul, Pınar Yay. 1992.
20. *İnsanlığın Medeniyet Destanı*, Cemal Aydın, İstanbul, Pınar Yay. 1995.
21. *İsrail Mitler ve Terör*, Cemal Aydın, İstanbul, Pınar Yay. 1996.
22. *Çöküşün Öncüsü ABD*, Cemal Aydın, İstanbul, Nehir Yay. 1997.
23. *Yirminci Yüzyıl Biyografisi*, Fecr Yayınları, 1998.
24. *Yaşayan İslâm*, Mehmet Bayrakdar, İstanbul, Pınar Yay. 2000.
25. *Amerikan Efsanesi*, Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı, 2003.
26. *Yüzyulumızda Yalnız Yolculuğum HATIRALAR*, Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı, 2005.
27. *Şahitlerim*, Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı, 2006.
28. *Kafka*, Mehmet Sert, Yirmi Dört Yayınları, 2007.
29. *Batı Terörü*, Ayşe Meral, Pınar Yayınları, 2008.

YÜZYILIN HATIRALARI

Yüzyılımızda
Yalnız
Yolculuğum

HATIRALAR

20. YÜZYILIN HATIRALARI

Fransa'da Komünist Parti'nin en üst noktalarına çıkmış; dünyanın en önde gelen Stalin, Castro, Malraux, Picasso gibi pek çok lider, düşünür ve sanatçısıyla tanışmış; bütün hayatı insanlığın onuru için mücadeleyle geçmiş bir büyük adamın heyecan verici hatıraları...

